Okuyalım, anlayalım, anlatalım da
Allah yolunda olalım.

ALLAH'IN SÖZÜ TEFSİRLERİN ÖZÜ

Müellif
Süleymanoğlu
HÜSEYİN KALELİ

Her ayetin izahından sonra, o ayetle ilgili diğer surelerdeki ayetlerin rakamları yazılmıştır. Daha geniş bilgi isteyenler o ayetleri de okuyarak malumat sahibi olabilir. Bulması kolay olması için her cilde diğer ciltlerin fihristleri konulmuştur.

Okuyalım, anlayalım, anlatalım da
Allah yolunda olalım.

ALLAH'IN SÖZÜ TEFSİRLERİN ÖZÜ

Müellif
Süleymanoğlu
HÜSEYİN KALELİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ALLÂH'IN SÖZÜ TEFSİRLERİN ÖZÜ

CİLD V

Müellifi:
Süleyman oğlu
Hüseyin KALELİ
Emekli Müftü

Yayın Kurulu:
Necati Tuncer
Bekir Tuncer
Ömer Tuncer

Redekte & Dizgi:
Hayal@Grafik

Baskı ve Cilt:
Dizgi Ofset Matbaacılık
F.Çakmak Mah. 10451 Sk. No: 4 Karatay/Konya
Tel: 0(332) 342 07 42

Basım Tarihi:
Haziran - 2012

© Copyright:
Tüm Hakları Saklıdır.

ISBN: 978-9758954-78-4

I. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
1/Fâtihâ Sûresi	1
2/Bakara Sûresi	11
3/Âl-i Imran Sûresi	393

II. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
4/Nisa Sûresi	1
5/Mâide Sûresi	159
6/En'âm Sûresi	251
7/A'raf Sûresi	381
8/Enfal Sûresi	513

III. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
9/Tevbe Sûresi	1
10/Yûnus Sûresi	97
11/Hûd Sûresi	167
12/Yûsuf Sûresi	243
13/Ra'd Sûresi	311
14/İbrâhîm Sûresi	349
15/Hicr Sûresi	381
16/Nahl Sûresi	419
17/İsrâ Sûresi	497

IV. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
18/Kehf Sûresi	1
19/Meryem Sûresi	59
20/Tâhâ Sûresi	105
21/Enbiyâ Sûresi	161
22/Hacc Sûresi	215
23/Mü'minûn Sûresi	265
24/Nûr Sûresi	311
25/Furkân Sûresi	361
26/Şuarâ Sûresi	397
27/Neml Sûresi	455
28/Kasas Sûresi	499
29/Ankebût Sûresi	549
30/Rûm Sûresi	593

V. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
31/Lokmân Sûresi	1
32/Secde Sûresi	21
33/Ahzâb Sûresi	37
34/Sebe' Sûresi	87
35/Fâtır Sûresi	117
36/Yâsîn Sûresi	143
37/Saffât Sûresi	173
38/Sâd Sûresi	221
39/Zümer Sûresi	253
40/Ğafir Sûresi	295
41/Fussilet Sûresi	337
42/Şûrâ Sûresi	369
43/Zuhrûf Sûresi	405
44/Duhan Sûresi	443
45/Câsiye Sûresi	461
46/Ahkâf Sûresi	481
47/Muhammed Sûresi	507
48/Feth Sûresi	531
49/Hucurât Sûresi	553
50/Kâf Sûresi	569

VI. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
51/Zâriyât Sûresi	1
52/Tûr Sûresi	21
53/Necm Sûresi	39
54/Kamer Sûresi	57
55/Rahmân Sûresi	77
56/Vâkıa Sûresi	101
57/Hadîd Sûresi	125
58/Mücâdele Sûresi	149
59/Haşr Sûresi	167
60/Mümtehine Sûresi	185
61/Saff Sûresi	199
62/Cum'a Sûresi	209
63/Münâfikûn Sûresi	217
64/Teğâbün Sûresi	225
65/Talak Sûresi	237
66/Tahrîm Sûresi	249
67/Mülk Sûresi	261
68/Kalem Sûresi	277
69/Hâkka Sûresi	295
70/Meâric Sûresi	309
71/Nûh Sûresi	321

Sûre Adı	Sayfa No:
72/Cinn Sûresi	331
73/Müzemmil Sûresi	345
74/Müddessir Sûresi	355
75/Kıyâme Sûresi	369
76/İnsân Sûresi	379
77/Mürselât Sûresi	391
78/Nebe' Sûresi	403
79/Nâziât Sûresi	415
80/Abese Sûresi	427
81/Tekvir Sûresi	437
82/İnfitâr Sûresi	443
83/Mutaffifîn Sûresi	449
84/İnşikâk Sûresi	459
85/Burûc Sûresi	465
86/Târık Sûresi	471
87/A'lâ Sûresi	475
88/Ğâşiye Sûresi	481
89/Fecr Sûresi	487
90/Beled Sûresi	495
91/Şems Sûresi	501
92/Leyl Sûresi	505
93/Duhâ Sûresi	511

Sûre Adı	Sayfa No:
94/İnşirâh Sûresi	515
95/Tîn Sûresi	517
96/Alak Sûresi	521
97/Kadr Sûresi	527
98/Beyyine Sûresi	529
99/Zilzâl Sûresi	535
100/Âdiyât Sûresi	537
101/Kâria Sûresi	541
102/Tekâsür Sûresi	545
103/Asr Sûresi	549
104/Hümeze Sûresi	551
105/Fil Sûresi	553
106/Kureyş Sûresi	555
107/Mâûn Sûresi	557
108/Kevser Sûresi	559
109/Kâfirûn Sûresi	561
110/Nasr Sûresi	563
111/Mesed Sûresi	565
112/İhlâs Sûresi	567
113/Felak Sûresi	569
114/Nâs Sûresi	573

DİKKAT: Önce Hadîd Sûresinin şu 16-17. âyetlerini dikkatle okuyarak bu cildimizi okumaya başlayalım.

Âyet: 16, 17

اَلَمْ يَاْنِ لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا
نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ ۙ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ
قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ
فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾ اِعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ يُحْيِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ
قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

Meâlleri:

"İman edenlerin kalplerinin Allâh'ın zikrine ve haktan inene huşu göstermesi için zaman gelmedi mi? Önceden kitap verilenler gibi de olmasınlar. Onların üzerinden de zaman uzadı ve kalpleri katılaştı. Onlardan çoğu da fasıklardır."

"Şüphesiz Allâh'ın, ölümünden sonra yere can vermesini iyi bilin. Aklınız ersin diye âyetleri size açıklamıştık."

İZAHLARI:

Zaman zaman müslümanların gevşeyeceğini, Kur'ana karşı gereken itinayı gösteremeyeceklerini bilen Allâh, bu âyeti kerimeleri ile devamlı dikkat ve titizlik halinde olmaları için kesin bir uyarıda bulunmak üzere:

1- "İman edenlerin kalplerinin Allâh'ın zikrine ve haktan inene huşu göstermesi için zaman gelmedi mi?..." buyurmuştur. Rivayete göre Medine'ye hicretten sonra orada kavuştukları bolluk ve refahın artmasıyla mü'minler arasında bir gevşemeye benzeyen haller meydana gelmiş idi. Bunun üzerine ciddiyetin devamını isteyen Allâh: "Ey mü'min kullarım! Sizin kalpleriniz Allâh'ın zikri olan Kur'âna ve hakkı beyan eden Allâh'ın indirdiği hükümlere iyice yatışıp ciddiyetle ve dikkatle sarılma zamanı gelmedi mi? Şimdiye kadar yetişip gelişmediniz mi? Canla başla hiç ara vermeden benim kitabıma bütün kalplerinizle

teslimiyet içinde sarılmanız gerekir. Kıyâmete kadar gelecek olan mü'minler de sizin gibi olmalıdırlar."

"...Önceden kitap verilenler gibi de olmasınlar. Onların üzerinden de zaman uzadı ve kalpleri katılaştı. Onlardan çoğu da fasıklardır." Önceden kendilerine kitap verilen Yahudiler ve Hıristiyanlar gibi olmasınlar. Onların üzerinden zaman geçtikçe, müddet uzadıkça gevşediler, keyiflerine, zevklerine düştüler, kitapları arzularına göre değiştirip hahamlarını, rahiplerini, papazlarını, ilahlar edindiler. Onlar da yandaşlarını artırma yarışına girerek insanların keyfine göre kitap yazdılar, hüküm kestiler. Ey mü'minler! Siz onlar gibi olmayın. Onların çoğu haktan ayrılmış fasıklardır.

Ey Müslümanlar! Düşündüğümüz zaman, devrimizde bu gevşekliği ve aldırış etmemezliği açıkça görüyoruz. Dinimize gerektiği gibi sarılmıyoruz. Kur'ânı anlama, anladığımızı tatbik etme titizliğini göstermiyoruz. Allâh'ın bu hitabı, bu kahrı, bu uyarısı bizedir. Eshâbı kiram yeteri kadar bize örnek olmuştur. Neden onlar gibi değiliz de, Hıristiyanlar ve Yahudilere aldanıyoruz.

Biz bu âyeti, benzerlerini ve bilhassa Âli Imran sûresinin 102. âyetini dikkate alarak kitabımız Kur'âna sarılalım. Aksi halde ezilmeye devam ederiz. Ahiretimizi de hüsrana uğratırız.

2- "Şüphesiz Allâh'ın, ölümünden sonra yere can vermesini iyi bilin..." Gördüğünüz gibi Allâh yeryüzünü kuruduktan sonra tekrar yeşertiyor. Böylece sizi de ölümünüzden sonra diriltecek ve hesaba çekecek. Bu ihmalliğinizi, bu gevşekliğinizi, bu aldırış etmemezliğinizi cezasız bırakmayacak.

"...Aklınız ersin diye âyetleri size açıklamıştık." Kur'ânın her âyeti, akılları çalıştıran, bilgileri artıran, gayretleri geliştiren, insanı yücelten birer Allâh kelâmıdır. Var mı iyi okuyan, var mı düşünen, var mı Allâh'ın emirlerine gereği gibi önem veren?

(Bakara 45, 74, 118. Âl-i Imran 110, 118, 199. Mâide 49, 59, 81. En'âm 43. İsrâ 109. Nûr 37. Rûm 19, 24. Ahzâb 35. Yâsin 11, 69. Zümer 22, 23. Kamer 22, 32, 40. Mücadele 18. Haşr 21. Munâfikûn 9. âyetleri de okuyalım.)

LOKMÂN SURESİ

31. Sûredir

34 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

الٓمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(الم) Allâh bilir."

Âyet: 2

تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾

Meâli:

"Bunlar, hakim olan kitabın âyetleridir."

Âyet: 3

هُدًى وَرَحْمَةً لِلْمُحْسِنِينَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Muhsinlere hidâyet ve rahmet olarak."

Âyet: 4

اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Namazı dosdoğru kılanlar, zekatı da verenler, hem de onlar, ahireti iyi anlayıp kavrayanların kendileridir."

Âyet: 5

اُولٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"İşte bunlar Rablerinden gelen bir hidâyet üzeredirler. Yine bunlar felaha erenlerin kendileridirler."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ bizim bütün dikkatlerimizi Kur'ân âyetlerine çekiyor ve:

1- "Bunlar hakim olan kitabın âyetleridir." Buyuruyor. Kur'ânın bütün âyetleri, ilim ve hikmetlerle dolu, en kısa, en anlamlı, en tatlı, en fasih emsali olmayan Allâh kelamıdır. İyi okuyun, iyi anlayın ve çok iyi amel edin. Dünya ve âhiret saadetiniz buna bağlıdır. Bu âyetler:

2- "Muhsinlere hidâyet ve rahmet olarak." indirilmiştir. İmanıyla, ameliyle, ahlakıyla, faziletiyle, her haliyle Allâh'ın beğeneceği ve razı olacağı hale gelen iyi kimseler için sağlam bir hidâyet ve geniş bir rahmettir. Bu iyi kimseler:

3- "Namazı dosdoğru kılanlar, zekatı da verenler, hem de onlar, âhireti iyi anlayıp kavrayanların kendileridir." Bunlar, kendilerine farz kılınan beş vakit namazı, Cuma, bayram ve cenaze namazlarını bütün şartları ve rükünlerine riâyet ederek dikkatle özene-özene kıldıkları gibi nafile namazlara da önem veren kimselerdir. Yine bunlar, güçleri yetiyorsa zekatlarını en ince hesabına varıncaya kadar hesaplayarak fukaraya ulaştıran, ayrıca sadakalar veren kimselerdir. Hem de bunlar, ahirete iyi îman etmiş, orayı iyi anlamış, oranın durumunu çok iyi kavramış olarak, orası için çok iyi hazırlanmış, hiç kusur etmemeye çalışmış kimselerdir.

4- "İşte bunlar, Rablerinden gelen bir hidâyet üzeredirler. Yine bunlar, felaha erenlerin kendileridirler." Allâh'tan gelen sağlam yolda bulunan, O'nun hidâyeti üzerinde olan bu kimseler, bütün korktuklarından emin olan ve umduklarına nail olanların tâ kendileridirler.

(Bakara 1-5, 97, 252. Âl-i Imran 58, 104, 108. Maide 55. Araf 8, 157. Enfal 3, 4. Tevbe 71, 88. Yunus 1, 57. Yusuf 1, 111. Ra'd 1. Hıcr 1. Nahl 64. Şuara 2. Neml 1-3, 77. Kasas 2. Nur 51. Casiye 2, 6, 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
بِغَيْرِ عِلْمٍ ۖ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٦﴾

Meâli:

"İnsanlardan bilgisizce Allâh yolundan saptırmak ve O'nunla alay edinmek için sözün oyalayıcısına müşteri olan kimseler de vardır. İşte bunlar, kendileri için ihanet edici azap olandır."

Âyet: 7

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا وَلّٰى مُسْتَكْبِرًا كَاَنْ لَّمْ يَسْمَعْهَا
كَاَنَّ فِىْٓ اُذُنَيْهِ وَقْرًا ۚ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿٧﴾

Meâli:

"Kendisine âyetlerimiz okunacağı zaman da, sanki onları işitmemiş, sanki kulaklarında bir tıpa varmış gibi kibirlenerek dönüverir. Artık onu acıklı bir azapla müjdele."

İZAHLARI:

İnsanların ahlakını bozan sebeplerden birini anlatmak üzere şöyle buyuruluyor:

1- "İnsanlardan bilgisizce Allâh yolundan saptırmak ve O'nu alay etmek için sözün oyalayıcısına müşteri olan kimseler de vardır." İşte bunlar, kendileri için ihanet edici bir azap olandır." Buradaki "sözün oyalayıcısı" hakkında müfessirlerin çoğu şarkı, türkü manasını vermişlerdir. Eğlendirici, güldürücü sözlere de yer verilmiştir. Boş hikayeler, romanlar da bu sırada zikredilmiştir. Daha derli toplu umum ifade eden bir tabirle, "insanı oyalayan, Allâh yolundan uzaklaştıran her söz" denilmiştir.

Cüveybir'in ibni Abbas'tan rivâyetine göre bu âyet, Nadr ibni Haris hakkında nâzil olmuştur. Bu kimse, boş hikaye ve roman kitaplarını alır, halkı oyalayıp İslamdan uzaklaştırmak için onlara bu kitapları okur ve: "Bakın ben sizi ne güzel eğlendiriyorum. Muhammed'in yanına gitmeyin." diyerek onları saptırırmış. Yine şarkıcı cariye alarak ona şarkı söylettirir, insanları eğlendirirmiş. Bu hareketleriyle halkın İslamdan sapmasına çalışırmış. Elbette devrimizde bu gibi saptırıcı, ahlak bozucu, boş yere oyalayıcı şeyler teşvik edilmekte ve bunlara "sanatkar" diyerek ayyuka çıkarılmaktadır. Yeni neslin imrendirilmesi ve onların bu sahaya çekilmesi için bütün çabalar harcanmaktadır. Tıpkı Nadr ibni Harisin yaptığı gibi.

Şarkılar ve çalgılar hakkında açıklamalar şöyle:

a) Kadınların ve erkeklerin şarkı söylemeleri ve çalgı çalmaları haramdır. Devamlı olanların şahitliği de kabul edilmez.

b) Söylenen şarkıları ve çalınan çalgıları dinlemek de haramdır. Dinleyenler de aynı şarkı söyleyenler ve çalgı çalanlar gibidir.

c) Askeri marşlar, bandolar, mızıkalar, cesareti artırıcı olan şeyler ise caizdir. Bir zararı yoktur. Ama askere moral verme bahanesiyle şarkıcı kadınlar getirerek, bunların eşliğinde çalgılar çalmak ise kesinlikle haramdır. Bu gibi haller askere moral vermez, aksine onların şehvetini artırır ve cesaretten soğutur.

d) Düğünlerde davul ve def çalmaları ve medhiyye bakımından şiirler söylemeler ise, mübahtır. Fakat köçekler getirerek zillerle, çalgılarla oynatmak haramdır.

e) Zikir yaparken defler ve bazı ney gibi düdükler ve sair çalgılar kullanmak da kesinlikle haramdır. Aynı zamanda sallanarak, nağmeli sesler çıkararak, bazı hayvan seslerini taklit ederek zikir yapmak da, Samirînin buzağı etrafındaki tapınmalarına benzeyeceğinden küfre varan bir harekettir. Zikir, sessizce herkesin kendi duyacağı şekilde yapılır.

"...İşte bunlar, kendileri için ihanet edici bir azap olandır." Bu şarkıcılar, türkücüler, tiyatrocular, çalgıcılar, romancılar, kuru hikayeciler oyalayıcı mahiyette zikir yaptıklarını sananlar için kendilerini tahkir eden, bunaltıcı bir azap vardır.

2- "Kendilerine âyetlerimiz okunacağı zaman da, sanki onları işitmemiş gibi, sanki kulaklarında bir tıpa varmış gibi kibirlenerek dönüverir. Artık onu acıklı bir azapla müjdele." İnsanlardan öyleleri de var ki, kendilerini "zevk" denilen şeylere kaptırmış, hep oyalayıcı eğlenceler peşine takılmış, keyfine göre sınırsız yaşama alışkanlığına bürünmüştür. İşte bunlar, Kur'ândan hiçbir şey duymak istemeyen, kendilerini beğenmiş, İslam dan yüz çeviren şeriat düşmanlarıdır. Onları acıklı azapla müjdele.

(Bakara 16, 86, 175. En'am 25, 32, 70. Araf 51. İsra 46, 64. Kehf 57. Hacc 36. Ankebut 64. Muhammed 36. Casiye 8. Hadid 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 8, 9

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٨﴾
خَالِدِينَ فِيهَا ۖ وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz îman edenler ve yararlı işler yapanlar, onlar için, içinde ebedî kalacakları naim cennetleri vardır. Allâh'ın vaadi haktir. Hem de O, Azizdir, Hakimdir."

ÎZAHLARI:

Geçen âyetlerde şarkıya, türküye, eğlenceye düşkün ve Kurandan yüz çevirenler için acıklı ve bunaltıcı azap olduğu beyan edildikten sonra bu âyetlerde de îman edip de Allâh'ın emirlerine uygun sâlih ameller yapanlar için nimetlerle dolu cennetler vaad edilmiştir. Orada ebedî kalacakları da haber verilmiştir. Elbette Allâh'ın vaadi haktır. O vaadini yerine getirir. O, herşeyden üstündür. İmansızları cehenneme atacağı gibi, îmanlıları da cennete koyma hükmünü vermiştir.

(Bakara 277. Nisa 122. Hud 23. Kehf 30,31. Fussılet 8. Feth 29. Büruc 11. âyetleri de okuyalım. Daha çok âyetler de vardır.)

Âyet: 10

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَاَلْقٰى فِى الْاَرْضِ رَوَاسِىَ
اَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ ؕ وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ
مَآءً فَاَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾

Meâli:

"(Allâh), gökleri direksiz yarattı. Sizi sarsmasın diye yere yerleşen dağlar koydu. Orada her canlıdan da yaydı. Onları görüyorsunuz. Gökten su indirdik de orada her bereketli çiftten bitirdik."

Âyet: 11

هٰذَا خَلْقُ اللّٰهِ فَاَرُونِى مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ؕ بَلِ
الظّٰلِمُونَ فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

Meâli:

"İşte bu Allâh'ın yaratmasıdır. Haydi bana gösterin. Ondan başkaları ne yarattı? Hayır, zâlimler, açık bir sapıklık içindedirler."

ÎZAHLARI:

1- "Ey müşrikler! Şu gökleri görüyorsunuz. Allâh onları direksiz yarattı. Oradaki güneş, ay ve yıldızları hep boşlukta görüyorsunuz. Onları aralarındaki dengeleri sağlayan şeyleri ise göremiyorsunuz. Bakın yerin dağılıp parçalanmaması, sizin sarsılmamanız ve rahat yaşamanız için her yere dağlar yerleştirdi. Gökten yağmur indirerek yeryüzünden çok güzel manzaralı ve bereketli her çeşit bitkiler de bitirdi.

2- **"İşte bu Allâh'ın yaratmasıdır. Haydi bana gösterin. Ondan başkaları ne yarattı?..."** Ey müşrikler! İşte bunları hep Allâh yarattı, haydin bakalım sizin taptığınız putlar neler yarattı? Var mı göstereceğiniz bir şey? Gösteremezsiniz. Öyle ise bâtıl yoldasınız.

"...Hayır, zâlimler, açık bir sapıklık içindedirler" Habibim! Bu müşrikler, hem kendilerine, hem de başkalarına zulmeden apaçık sapıklık içindedirler. Onların sonu berbattır.

Bu âyetlerle ilgili pek çok âyetlerden bir kısmını da okuyalım: Bakara 29. Neml 60. Ankebut 61-63. Sebe 27. Fâtır 40. Zümer 38. âyetler.

Âyet: 12

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا لُقْمٰنَ الْحِكْمَةَ اَنِ اشْكُرْ لِلّٰهِ ۭ وَمَنْ يَّشْكُرْ
فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ حَمِيْدٌ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Andolsun, Lokman'a " Allâh'a şükret" diye hikmeti verdik. Kim de şükrederse, ancak kendisi için şükreder. Kim de küfrederse, şüphesiz Allâh müstağnidir, övülendir."

İZAHI:

Lokman aleyhisselam, hakkında ki rivâyetlere göre peygamber olmadığı, sâlih bir kimse olduğunda çoğunluk vardır.

Kendisi, Sudanlı veya Habeşistanlı siyahlardandır. Kalın dudaklı olduğuna göre Sudanlı olması ağır basar. Habeşlilerin dudakları normaldir. Kendisinin bir köle olduğu da söylenir. Mısır'da İsrailoğullarına hakimlik yaptığı da rivâyet edilir.

Terzilik veya marangozluk sanatıyla geçindiği de rivâyetler arasındadır.

Çok hikmetli sözler söyler, her sözünde bir hikmet bulunduğu kesinlik kazanmıştır. Hatta hakkında şöyle sözler söylenmiştir: "Kalın dudaklar arasından ince sözler dökülür. Siyah bedenin içinde bembeyaz kalbi vardır." Onun olduğu söylenen binlerce hikmetli sözler vardır. İnsanın en temiz yerinin dili ile kalbi, en pis yerinin de yine dili ile kalbi olduğunu söylemesi meşhurdur. Allâhu Teâlâ, bu zatı kitabında zikrederek:

"Andolsun, Lokmana "Allâh'a şükret" diye hikmeti verdik..." buyurmuştur. O da Allâh'a olan şükür borcunu her haliyle yerine getirmiştir. Allâh'ın bütün insanları da kendisine ibadet etmeleri ve şükretmeleri için yarattığı da iyi bilinmelidir.

"...Kim de şükrederse, ancak kendisi için şükreder. Kim de küfrederse, şüphesiz Allâh müstağnidir, övülendir." İnsanlardan kim Allâh'a îman eder, kendisini yarattığına ve birçok nimetler verdiğine şükreder ve O'na hakkıyla kulluk yapar, ibadet ederse, yalnız kendisi için yapmış olur. Dünya ve âhiret saadetine erişmiş olur. Kim de Allâh'a küfreder, O'nun emirlerine uymaz ve şeytanın peşine takılırsa o da kendine zulmetmiş olur. Allâh müstağnidir. Yani hiçbir şeye muhtaç değildir. Herşey O'na muhtaçtır. Bütün varlıklar O'nun mülküdür. Bütün kemal sıfatlarıyla övülmeye layık olan yalnız O'dur. Hamd etmek ve şükretmek ancak O'na mahsustur. O'na hamd ederiz, O'na şükrederiz.

(Bakara 152, 243. Yunus 60. Nahl 78. Neml 40. Mü'minun 78. Secde 7-9. Yasin 33-35, 71, 73. Mülk 23. İnsan 1-3. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 13

وَاِذْ قَالَ لُقْمٰنُ لِابْنِهٖ وَهُوَ يَعِظُهٗ يٰبُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ ؕ
اِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيْمٌ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Hani Lokman oğluna -kendisi ona öğüt verirken-: " Ey oğulcuğum! Allâh'a ortak yapma. Şüphesiz şirk elbette büyük bir zulümdür." demişti."

Âyet: 14

وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ ۚ حَمَلَتْهُ اُمُّهٗ وَهْنًا عَلٰى وَهْنٍ وَّفِصَالُهٗ

فِي عَامَيْنِ اَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ اِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿١٤﴾

Meâli:

"İnsana, ana ve babasını da tavsiye ettik. Anası onu sıkıntı üstüne sıkıntı ile taşıdı. Ayrılması da iki yıl olur. Bana ve anana babana şükret diye. Dönüş ancak banadır."

Âyet: 15

وَاِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰٓ اَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا ۖ وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ اَنَابَ اِلَيَّ ۚ ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Hakkında senin bir bilgin olmadığı (şeyde) seni bana şirk koşmana zorlarlarsa, artık onlara itaat etme. Kendilerine dünyada iyi sahip ol. Bana dönenlerin yoluna da uy. Sonra dönüşünüz ancak banadır. Size yapar olduğunuz şeyleri de haber vereceğim."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan çok beğendiği kulu Lokmanı evlat yetiştirmede örnek olarak:

1- "Hani Lokman oğluna –kendisi ona öğüt vererek-: "Ey oğulcuğum! Allâh'a ortak yapma. Şüphesiz şirk elbette büyük bir zulümdür." Demiş idi. Lokman aleyhisselam, çok şefkatli davranarak oğluna herşeyden önce Allâh'a ortak koşmamasını emretti. Şirkin en büyük bir zulüm olduğunu da hatırlattı. Allâh'tan uzaklaşmanın ve O'nun emirlerinden ayrılmanın temelinin şirk olduğunu ve bu yolla her türlü kötülüğün yapılageldiğini, şirk yapıldığı müddetçe Allâh'a inanmış olmanın hiçbir faydasının olmayacağını açıklamış oldu. Şirkin kendisi ve başkaları için büyük bir zulüm olduğunu da beyan etti. Allâhu Teâlâ:

2- "İnsana ana ve babasını da tavsiye ettik..." Her insanın bir ana ve babadan meydana geldiğini, onun yetişmesinde bunların çok emeği olduğunu, bundan dolayı onların evlatları üzerinde hakları bulunduğunu, evlatların bu haklara riâyet ederek onlara sahip olmalarını ve onlara iyi bakmalarını tavsiye ve emreden Allâh devamla:

"...Anası onu sıkıntı üstüne sıkıntı ile taşıdı. Ayrılması da iki yıl olur..." buyurdu. Elbette ki ana, rahmine düşen ve orada gelişen yavrusunu bir yandan bedeninden harcayarak beslerken, bir yandan da gittikçe ağırlaşan yükünü taşıma ile zorlanmaktadır. Ayrıca ona bir zarar gelmemesi için kendini tanımak ve onu korumak dikkatini göstermek zorluğunu çekmektedir.

Doğumundan sonra da iki yıl gibi bir süre onun emzirilmesi, altının üstünün temizliği, soğuktan-sıcaktan korunması gibi birçok hizmetlerini yapmıştır. Elbette bu arada babasına da düşen birçok hizmetler ve emekler vardır. İşte bunların bilinmesi ile:

"...Bana ve anana-babana şükret." diye emir verdik. Buyuran Allâh, o anayı ve babayı da kendisinin yarattığını, evladı da onlara kendisinin verdiğini, bundan dolayı kendisine şükretmesini, ana ve babasına da teşekkür etmesini emretmiştir.

"...Dönüş ancak banadır." Buyuran Allâh, her insanın en son varacağı yerin kendi huzuru olduğuna ve her halde hesap vereceğine işaretle dünyadan ayrılmazdan önce böyle bir hesap içinde yaşamasını hatırlatmıştır. Yine şirk konusuna geçerek:

3- "Hakkında senin bir bilgin olmadığı (şeyde) seni bana şirk koşmana zorlarlarsa, artık onlara itaat etme..." emrini veren Allâh, şirkin ne derece kötü bir şey olduğunu tekrarlamıştır. Bununla beraber.

"...Kendilerine dünyada iyi sahip ol. Bana dönenlerin yoluna da uy..." emrini vermiştir. Şirk hususunda anânı-babanı dinleme ama onları da bırakıverip de perişan etme. Onlara iyi muamele yap, ihtiyaçlarını gör, hastalıklarının tedavisine çalış, her türlü hizmetlerini yap. Onları memnun et.

"...Sonra dönüşünüz ancak banadır. Size yapar olduğunuz şeyleri de haber vereceğim." Benim huzuruma geldiğiniz zaman onların da, sizin de dünyada iken hayır ve şer neler yaptıysanız hepsini size haber vereceğim ve ona göre ceza veya mükâfâtlarınızı vereceğim.

(Bakara 83, 233. Nisa 36, 48, 116. En'am 151. İsra 23, 24. Hacc 26, 30. Ankebut 8. Ahkaf 15, 17. Âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16

يَا بُنَيَّ اِنَّهَآ اِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِى
صَخْرَةٍ اَوْ فِى السَّمٰوٰتِ اَوْ فِى الْاَرْضِ يَاْتِ بِهَا اللّٰهُ ؕ
اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Ey oğulcuğum! Şüphesiz O, hardaldan bir tane ağırlığında olsa ve bir kaya içinde veya göklerde veya yerde olsa, Allâh onu getirir. Şüphesiz Allâh latiftir, haberlidir."

Âyet: 17

يَا بُنَيَّ اَقِمِ الصَّلٰوةَ وَاْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَاصْبِرْ عَلٰى مَآ اَصَابَكَ ؕ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Ey oğulcuğum! Namazı kıl, marufu da emret ve kötülükten nehyet sana isabet eden şeye karşı da sabret. Muhakkak bu, işlerin azmindendir."

Âyet: 18

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِى الْاَرْضِ مَرَحًا ؕ
اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾

Meâli:

"İnsanlara yüzünü de çevirme. Yerde şımararak da yürüme. Şüphesiz Allâh, her kendini beğenen kasalağı sevmez."

Âyet: 19

وَاقْصِدْ فِى مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ ؕ اِنَّ اَنْكَرَ
الْاَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Yürüyüşünde de ortala. Sesinden de kıs. Şüphesiz seslerin en hoşa gitmeyeni elbette eşeklerin sesidir."

ÎZAHLARI:

Lokman aleyhisselam öğüt vermeye ve bize örnek olmaya devam ederek.

1- "Ey oğulcuğum! Şüphesiz O, hardaldan bir tane ağırlığında olsa ve bir kaya içinde veya göklerde veya yerde olsa, Allâh onu getirir. Şüphesiz Allâh latiftir, haberlidir." dedi. Ey yavrum! O işlenen iyilik veya kötülük hardal tanesi ağırlığında azıcık da olsa bu bir kayanın içinde de gizlenmiş olsa, yahut göklere savrulmuş oralarda kayıp olmuş da olsa, veya yerin diplerine doğru karışmış da olsa, Allâh onu getirip hesabını soracaktır. Muhakkak ki Allâh latiftir, her yerde hazır, nazırdır. O'nun görmediği hiçbir şey yoktur. Herşeyden haberlidir. O'ndan gizli kalan hiçbir şey de yoktur.

2- "Ey oğulcuğum! Namazı kıl, marufu da emret ve kötülükten nehyet. Sana isabet eden şeye karşı da sabret. Muhakkak bu, işlerin azmindendir." Diyerek bilhassa namazın önemini ve dikkatlice kılmasını emretti. Ardından halk arasında yararlı olduğu bilinen iyiliği emretmesini ve zararlı olduğu açık olan şeyleri de nehyetmesini, engellemesini istedi. Bu arada karşılaşacağı musibetlere karşı da metanetli, sabırlı olmasını hatırlattı. Bu anlatılanların birer farz, yapılması gereken hakîkatler olduğunu da beyan etti. Devamla:

3- "İnsanlara yüzünü de çevirme..." diyerek ona olguluk ve fazilet öğretti. Kibirlenerek surat asmanın, yüz çevirmenin, insanlara değer vermemenin kötü bir şey olduğunu, güler yüzlü, tatlı dilli, iyi huylu olmasını telkin etti. Bunun ardından:

"...Yerde şımararak da yürüme..." kendini beğenmiş kibirli küstahlar gibi kubararak, şımararak yürüme. Şüphesiz sen, kat'iyyen yeri de yarıp giremezsin. Kat'iyyen dağların boyuna da ulaşamazsın. Olgunca, vakarlıca, beğenilecek şekilde yürü.

"...Şüphesiz Allâh, her kendini beğenen kasalağı sevmez." Oğlum! Dikkatli ol. Allâh kendini beğenmiş şımarıkları, başkalarına çalım satanları kat'iyyen sevmez.

4- "Yürüyüşünde de ortala..." hızlı-hızlı, telaşlı ve ayarsız yürüme. Çak ağır ve hımbıl hımbıl, tembel tembel de yürüme. Ayarlı yürü.

"...Sesini de kıs..." bağıra bağıra konuşma. Sözlerini gürültüye boğdurma. Yanındakilerin başkalarını rahatsız etmeden- duyabilecekleri

kadar tatlı bir şekilde konuş. Senin olgunluğun sesinle ve sözünle de belli olsun.

"...Şüphesiz seslerin en hoşa gitmeyeni elbette eşeklerin sesidir." En ayarsız, en iri, en çok çıkan, ihtiyaca göre ayarlanmamış ses, o hayvanların sesidir. Sen sesini ihtiyaca göre ayarla.

(Bakara 45, 153. Âl-i Imran 104, 110, 114. Nisa 36, 148, 149. Araf 157. Tevbe 71, 112. İsra 37. Hacc 41. Enbiya 47. Furkân 63. Taha 132. Sebe' 3. Hucurat 2, 3. Hadid 23. Zilzal 7, 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 20

اَلَمْ تَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى
الْاَرْضِ وَاَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهٗ ظَاهِرَةً وَّبَاطِنَةً ؕ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ
يُّجَادِلُ فِى اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَّلَا هُدًى وَّلَا كِتَابٍ مُّنِيْرٍ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Göklerde olanları ve yerde olanları sizin için müsahhar kıldığını ve size nimetlerini açık ve gizli olarak tamamladığını görmediniz mi? İnsanlardan, bilgisiz ve rehbersiz hem de aydınlatıcı bir kitapsız, Allâh hakkında mücadele eden kimseler de vardır."

Âyet: 21

وَاِذَا قِيْلَ لَهُمُ اتَّبِعُوْا مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوْا بَلْ نَتَّبِعُ مَا
وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا ؕ اَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطٰنُ يَدْعُوْهُمْ اِلٰى
عَذَابِ السَّعِيْرِ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Kendilerine: "Allâh'ın indirdiğine uyun." Denildiği zaman: "Hayır, babalarımızı üzerinde bulduğumuz şeylere uyarız." dediler. Ya şeytan da, onları alevli ateşin azabına çağırıyor idiyse."

İZAHLARI:

1- Ey insanlar! Allâh'ın size verdiği gözlerinizle Allâh'ın sizin için yaratıp emrinize verdiği göklerde bulunan güneş, ay, yıldızlar ve

devamlı nefes aldığınız hava gibi yeryüzünde de bunca ekinler, sebzeler, ağaçlar, meyveler hayvanlar gibi açık ve kapalı olan nimetleri hiç görmediniz mi? Bunlar hakkında hiçbir bilginiz yok mu ki Allâh'a kulluk yapmaktan kaçıyorsunuz.

"...İnsanlardan, bilgisiz ve rehbersiz, hem de aydınlatıcı bir kitabı olmaksızın Allâh hakkında mücadele eden kimseler de vardır." Rasulüllâh devrindeki Nadr ibni Haris, Übeyy ibni halef gibi her devirde nice kimseler bulunur ki, hiçbir bilgileri, hiçbir delilleri, sağlam ve aydınlatıcı bir kitapları olmadığı halde körü körüne Allâh'ın zatı veya sıfatları hakkında mücadele ederler.

2- "Kendilerine: "Allâh'ın indirdiğine uyun." Denildiği zaman; "Hayır, babalarımızı üzerinde bulduğumuz şeylere uyarız." Dediler. Allâh yoluna davet edilen bu inatçı cahiller, sadece babaları ve atalarını öne sürerek onları taklit ettiklerini söyleyebilirler. Bunların bir delil getirmeleri de zaten mümkün değildir. Ama devrimizdeki cahiller, ataların yolundan da sapmışlar, yalnız bulma buşurma birtakım uydurma laflarla iddialarını sürdürüyorlar. Tabiidir ki sonları çok feci.

"...Ya şeytan da onları aleve ateşin azabına çağırıyor idiyse." İşte bunu bilmiyorlar. Şeytanın vesvesesine kapılarak her türlü mel'anete sarılıyorlar. Nereye gittiklerini bilmiyorlar. Şeytanın yolunda şartlanmış olan bu beyinsizlerin kulaklarına söz de kâr etmiyor. Kendi düşenin itiraz hakkı da yoktur.

(Bakara 170. Maide 104. İbrâhîm 32, 33. Nahl 12. Hacc 3, 65, 8. Enbiya 53, 54. Şura 74. Fâtır 13. Zümer 5. Casiye 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 22

وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ اِلَى اللّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ
بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى ؕ وَاِلَى اللّٰهِ عَاقِبَةُ الْاُمُورِ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Kim de Muhsin olarak yüzünü Allâh'a teslim ederse, artık sağlam ipe tutunmuştur. İşlerin akıbeti de ancak Allâh'a (varış)dır."

Âyet: 23

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ كُفْرُهُ ؕ اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا

عَمِلُوا ۚ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Kim de küfrederse, artık onun küfrü seni üzmesin. Onların dönüşü ancak bizedir. Yaptıkları şeyi de kendilerine haber vereceğiz. Şüphesiz Allâh göğüsler sahibini bilendir."

Âyet: 24

نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلاً ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ اِلٰى عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Onları biraz yararlandırırız, sonra kendilerini ağır bir azaba zorlarız."

İZAHLARI:

1- Her kim de tam manasıyla Allâh'a itaatkar iyilikleri yapan biri olarak yüzünü, bütün bedenini, bilhassa kalbini Allâh'a teslim eder ve O'nun bütün emirlerini yerine getirirse, sağlam bir yol tutmuş olur ve Allâh'ın rızasına kavuşmuş olur. Zaten her işin sonu da Allâh'ın huzuruna varmaktır.

2- "Kim de küfrederse, artık onun küfrü seni üzmesin. Onların dönüşü ancak bizedir. Yaptıkları şeyi de kendilerine haber vereceğiz. Allâh göğüsler sahibini bilendir." Habibim! Küfredenlere üzülme. Onların küfrü kendilerine zararlıdır. Onların dönecekleri yer ancak bizim huzurumuzdur. Neler yaptılarsa, kendilerine haber vereceğiz ve yaptıkları şeye göre cezalandıracağız. Allâh herkesin kalbinde, gönlünde ne varsa, hepsini bilendir.

3- "Onları biraz yararlandırırız, sonra kendilerini ağır bir azaba zorlarız." Dünyada o kâfirleri biraz oyalarız, mühlet veririz. O halleriyle gelirlerse, altından kalkamayacakları ağır bir azaba girmeleri için mecbur ederiz. Bakara 112, 126, 256. Nisa 125. Hacc 41. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 25

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ ۚ
قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ ۚ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Andolsun, onlara; "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorarsan, yemin olsun elbette "Allâh" derler. "Elhamdu lillâh" de. Hayır onların çoğu bilmezler."

Âyet: 26

لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِىُّ الْحَمِيْدُ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Göklerde ve yerde olanlar yalnız Allâh'ındır. Muhakkak Allâh zengindir, övülendir."

İZAHLARI:

Habibim! O müşrikler herşeyi yaratanın Allâh olduğunu biliyorlar. Ama inatlarından şirk koşuyorlar.

1- "Andolsun, onlara; "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorarsan, yemin olsun elbette "Allâh" derler. Hayır, onların çoğu bilmezler." Allâh'ı bilmekle beraber putları Allâh'a ortak ediyorlar. "Bunlar bizi Allâh'a yaklaştırır, kıyâmette şefaat eder, bunlarsız Allâh'a varılamaz" derler. Böylece affı mümkün olmayan en büyük suçu işlemiş olurlar. Habibim! "Elhamdü lillâh" de. Hamdın Allâh'a mahsus olduğunu söyle. Onların çoğu bunu böyle bilmiyorlar.

"Göklerde ve yerde olanlar yalnız Allâh'ındır. Muhakkak Allâh zengindir, övülendir." Yerin ve göklerin ve bunlarda bulunanların sahibi yalnız Allâh'tır. Herşeyin mülkiyeti ancak Allâh'a mahsustur. Şüphesiz Allâh zengindir. Hiçbir şeye muhtaç değildir. Ortak ettikleri şeylerle birlikte onlar da Allâh'a muhtaçtır. Herşeyi O yarattığı ve yalnız O'na muhtaç oldukları için, övülen ve hamd edilen yalnız O'dur.

(Bakara 284. Âl-i Imran 109, 129. Maide 120. Şura 4, 49. Ankebut 61, 63. Zümer 38. Zuhruf 9, 87. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 27

وَلَوْ اَنَّ مَا فِى الْاَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ اَقْلَامٌ وَّالْبَحْرُ يَمُدُّهٗ مِنْۢ بَعْدِهٖ سَبْعَةُ اَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمٰتُ اللّٰهِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Eğer gerçekten yerdeki ağaçlardan kalemler olduğu, deniz de kendisini ondan sonra yedi deniz desteklediği, kesinlikle sabit olsa da, Allâh'ın kelimeleri bitmez. Şüphesiz Allâh Azizdir, Hakimdir."

Âyet: 28

مَا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ اِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ ۗ اِنَّ اللّٰهَ
سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Sizin yaratılmanız ve sizin diriltilmeniz, ancak bir nefes gibidir. Şüphesiz Allâh işiten, görendir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, kendinin ve sıfatlarının azametini bilhassa kelamının sonsuzluğunu hatırlatmak için:

1- "Eğer gerçekten yerdeki ağaçlardan kalem olduğu..." Yeryüzündeki dünya kuruldu kurulalı Allâh'ın yarattığı ve kıyâmete kadar da yaratacağı bütün ağaçlar dallarıyla çöpleriyle kalem olsa, denizler de sayısızca katlanarak mürekkep olsa, Allâh'ın sözleri kat'iyyen yazmakla tükenmez. Âyetteki "Seb'atün" "Yedi" kelimesi mübalağa içindir. Altıdan sonraki yedi değildir. Allâh'ın üstünlüğü de sonsuzdur. Hükmetmesi de sonsuzdur. Herşeye kadirdir.

2- "Sizin yaratılmanız ve sizin diriltilmeniz, ancak bir nefes gibidir. Şüphesiz Allâh işiten, görendir." Ey insanlar! Ne sanıyorsunuz? Sizin yoktan yaratılmanız ve ölümünüzden sonra tekrar diriltilmeniz bir tek kimsenin yaratılması ve diriltilmesi gibidir. "Ol" denilince, hemen oluverir. Bu kadar kolaydır. Muhakkak Allâh, her sözü işiten ve her varlığı görendir.

(Bakara 117. Âl-i Imran 47. En'am 115. Nahl 40. Kehf 109. Meryem 35. Yasin 82. Ğafir 68. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 29

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِى النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِى
الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۗ كُلٌّ يَجْرِى اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى

وَاَنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın geceyi gündüze kattığını, gündüzü de geceye kattığını, güneş ile ayı da müsahhar kıldığını, -herbiri belirlenen bir ecele kadar hareket ediyor- yine şüphesiz Allâh'ın yapıyor olduğunuz şeylerden haberli olduğunu görmedin mi?"

Âyet: 30

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ ۙ
وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"İşte bu, şüphesiz Allâh'ın hakkın kendisi olmasıyla muhakkak O'ndan başkasına tapmalarının bâtıl olmasıyla, hem de Allâh'ın O yüce büyük olmasıyladır."

İZAHLARI:

1- Habibim! Görüyorsun. Allâh geceyi uzatıp gündüze katıyor, gündüzü uzatıp geceye katıyor. Yazları gündüzler, kışları da geceler uzuyor. Güneşle dünya arasındaki kurulan düzen bunu gerektiriyor. Bu düzeni kuran ise, elbette Allâh'tır. Güneş de ay da bu düzenden çıkmayarak Allâh'ın emrinde bağımlıdırlar. Bunların herbiri belirlenmiş bir sürenin bitimine kadar bu nizam içinde hareket edecekler. O süre bitince de bozulup başka nizam içine girecekler.

"...Şüphesiz Allâh yapıyor olduğunuz şeylerden haberli olduğunu görmedin mi?" Ey insanlar! Sizin yapmakta olduğunuz herşeyi Allâh'ın bildiğini ve onlardan haberli olduğunu bilmiyor musunuz da bu isyanınızda devam ediyorsunuz?

2- "İşte bu, şüphesiz Allâh'ın hakkın kendisi olmasıyla ve muhakkak O'ndan başkasına tapmalarının bâtıl olmasıyla, hem de Allâh'ın O yüce, büyük olmasıyladır." İşte bu, gecenin-gündüzün değişmesi, güneşin ve ayın hareketlerinin belli bir zamana kadar bir nizam içinde devam etmesi, Allâh'ın herşeyi iyice bilip haberli olmasının ve O'nun çok yüce ve çok ulu olmasının delilidir. Allâh'ı bırakıp başka şeylere tapmaları ise bâtıldır. Bunları iyi anlamanız gerekir.

(Âl-i İmran 27. Ra'd 2. İbrâhîm 33. Nahl 12. Hacc 6, 61, 62. Sebe 23. Fâtır 13. Muhammed 3. Zümer 5. Hadid 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 31

اَلَمْ تَرَ اَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِى فِى الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللّٰهِ لِيُرِيَكُمْ
مِنْ اٰيَاتِهٖ ؕ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Âyetlerini size göstermesi için Allâh'ın nimeti ile denizden gemilerin hakîkaten yürüdüğünü görmedin mi? Şüphesiz bunda çokça şükreden, çokça sabreden herkes için elbette âyetler vardır."

Âyet: 32

وَاِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ۚ
فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ اِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ ؕ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَا
اِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Onları dağlar gibi dalga kapladığı zaman, din yalnız kendisinin olan Allâh'a ihlaslılar olarak dua ederler. Kendilerini karaya (çıkarıp) kurtardığı vakit de, onlardan orta hallisi de vardır. Bizim âyetlerimizi her azgın, çok nankörden başkası inkâr etmez."

ÎZAHLARI:

1- Habibim! Bir yerden bir yere gitmeniz için denizde kendi nimeti, kudreti ile gemilerin yüzmesini görmedin mi? Suların gemileri nasıl batırmadan kaldırma özelliğine sahip olduğunda; düşünen, bilgiyi seven, araştırma azminde olanlar için ibretler, dersler vardır. Muhakkak ki bunda Allâh'ın verdiği nimetlere hakkıyla çokça şükreden, karşılaştığı zorluklara ve sıkıntılara karşı çokça sabreden, herkes için Allâh'ın varlığına deliller vardır. Denizlerde:

2- "Onları dağlar gibi dalga kapladığı zaman, din yalnız kendisinin olan Allâh'a ihlaslılar olarak dua ederler..." İnsanları deniz yolculukları yaparken bulutlar, dağlar gibi üzerlerine dalgalar gelip onları sardıkça, dinin yalnız Allâh'a mahsus olduğunu itiraf ederek içlerinden gele gele Allâh'a yalvarırlar, dua ederler. Ama:

"...Kendilerini karaya (çıkarıp) kurtardığı vakit de, onlardan orta hallisi de vardır..." Gemideki yalvaranları karaya çıkarıp selâmete

erdirdiğimizde, bunlardan yine eski şirklerine dönenler olduğu gibi, onlardan aşırı gitmeyerek orta bir yol tutan iz'anlılar da vardır.

"...Bizim âyetlerimizi her azgın, çok nankörden başkası inkâr etmez." Kalbinde zerre kadar îmanı, beyninde zerre kadar iz'anı olan, âyetlerimizi dikkate alır. Ama her hakka saldıran, gaddar, merhametsiz azgın, alabildiğine nankör olanlar, âyetlerimizi inkâr ederler.

(Bakara 164. En'am 63. İbrâhîm 5. Nahl 14. Yunus 22. Hacc 65. Nur 40. Ankebut 65. Sebe' 19. Fâtır 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 33

يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لاَ يَجْزِى وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهٖ ۫ وَلاَ مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهٖ شَيْئًا ۭ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَلاَ تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا ۪ وَلاَ يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغَرُورُ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Ey insanlar! Rabbinizden sakının ve babanın evladına fayda veremeyeceği, evladın da kendisi babasına bir şey verici olmadığı günden korkun. Şüphesiz Allâh'ın vaadi haktır. Dünya hayatı sizi kat'iyyen aldatmasın. Çok aldatıcı (şeytan) da Allâh'a (karşı) gaflete düşürmesin."

Âyet: 34

اِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهٗ عِلْمُ السَّاعَةِ ۚ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِى الْاَرْحَامِ ۭ وَمَا تَدْرِى نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا ۭ وَمَا تَدْرِى نَفْسٌ بِاَىِّ اَرْضٍ تَمُوتُ ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh, kıyâmetin bilgisi ancak O'nun katındadır. Yağmuru da indirir. Rahimlerde olanı da bilir. Bir kimse de, yarın ne kazanacağını bilemez. Hiçbir kimse de, hangi yerde öleceğini de bilemez. Şüphesiz Allâh bilendir, haberlidir."

İZAHLARI:

Ey insanlar! Rabbinizin emrine tam girin. O'na îman edip emrine girmediğiniz taktirde vereceği cezadan sakının. Öyle bir gün gelecek ki kimse, kimseye yardımcı olamayacak. Babalar dahi en kıymetli evladına bir fayda veremeyecek. Evlatların da ana-babalarına hiçbir yararı dokunmayacak. İşte o günden korkun.

"...Şüphesiz Allâh'ın vaadi haktır..." O günün geleceğini ve herkesin yaptığının cezasını çekeceğini Allâh vaad etmiştir. O'nun vaadi haktır.

"...Dünya hayatı sizi kat'iyyen aldatmasın. Çok aldatıcı (şeytan)da Allâh'a (karşı) gaflete düşürmesin." Dünyanın geçici olan hayatının aldatıcı yönleri çoktur. Bunlara aldanmayın. Allâh'ın gösterdiği yoldan gidin. Şeytan da sizin peşinizi bırakmaz. Sizi farkına varamayacağınız hilelerle aldatır. Allâh yolundan saptırır.

Kıyâmetin kopacağı kesindir. Ne zaman kopacağını ancak Allâh bilir. O gün gelmezden önce kendinizi ve yaşayışınızı Allâh yolunda ayarlayın ki hüsrana uğramayasınız.

Bakın hayatınızın temel gıdalarının yetişmesini sağlayan, yağmuru indiren O'dur. O, herşeyi bilir. Hatta rahimlerdeki çocukları, onların erkeğini, dişisini dahi bilir. Fakat siz yarın ne yapacağınızı bilemezsiniz. Nerede, ne zaman nasıl öleceğinizi de bilemezsiniz. Ama Allâh herşeyi en iyi bilen ve herşeyden haberi olandır.

(Bakara 48, 123. Âl-i Imran 6. Araf 187. Hacc 1. Şuara 88. Nisa 1. Ra'd 8. Ahzab 63. Şura 28. Zuhruf 85. Fâtır 5. Mümtehine 3. âyetleri de okuyalım.)

LOKMÂN SÛRESİNİN SONU

SECDE SÛRESİ

32. Sûredir

30 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

الٓمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(الم) (Allâh bilir.)"

Âyet: 2

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Kitabın indirilmesi, âlemlerin Rabbindendir. Kendisinde hiç şüphe yoktur."

Âyet: 3

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ ۚ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَآ اَتٰيهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Yoksa, "onu uydurdu." mu diyorlar? Hayır, senden önce kendilerine bir uyarıcı gelmeyen kavmi uyarman için o, Rabbinden gelen haktır. Olur ki onlar hidâyete ererler."

İZAHLARI:

1- Bu Kur'ânı Kerîmin indirilmesi, kesinlikle âlemlerin Rabbi olan Allâh tarafındandır. Bunda hiç şek ve şüphe yoktur. Bir şiir veya insan sözü değildir.

2- "Yoksa, "onu uydurdu." mu diyorlar?..." O müşrikler, onun Allâh'tan geldiğine inanmıyorlar da: "O kitabı Muhammed kendisinin uydurduğunu mu" söylüyorlar?

"...Hayır. senden önce kendilerine bir uyarıcı gelmeyen kavmi uyarman için o, Rabbinden gelen haktır..." Habibim! Hayır, hiç de onların yaygarası gibi değildir. Senden önce kendilerine bir Allâh'ın emirlerini tebliğ eden, onlara cenneti-cehennemi haber verip uyaran bir peygamber gelmeyen bu kavme, âyetleri tebliğ ederek onları uyarman için, bu kitap Rabbinden gelen haktır. Sen onlara bu kitabı tebliğ et.

"...Olur ki, onlar hidâyete ererler." Tebliğ etmek senden hidâyet Allâh'tandır.

(Bakara 2. Yûnus 38. Hûd 13, 35. Enbiyâ 5. Furkan 4-6. Şuara 192-195. Yasin 5. Zümer 1. Ğafir 2. Şûrâ 24, Fussılet 2, 42. Casiye 2. Ahkaf 2, 8. Vakıa 77-80. Hakka 43. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 4

اَللّٰهُ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ
اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ ؕ مَا لَكُمْ مِنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَلِيٍّ
وَلَا شَفِيْعٍ ؕ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Allâh, gökler ile yeri ve onların arasındakileri altı günde yaratan, sonra arşa istiva edendir. O'ndan başka sizin için bir dost ve şefaatçi de yoktur. Daha düşünmeyecek misiniz?"

Âyet: 5

يُدَبِّرُ الْاَمْرَ مِنَ السَّمَآءِ اِلَى الْاَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ اِلَيْهِ فِى يَوْمٍ
كَانَ مِقْدَارُهٗٓ اَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّوْنَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Gökten yere kadar işi tedbir eder. Sonra miktarı saydığınızdan bin yıl olan bir günde O'na çıkar."

Âyet: 6

ذٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿٦﴾

Meâli:

"İşte O, gaybı ve görüneni bilen Aziz, Rahim olandır."

Âyet: 7

الَّذِىٓ اَحْسَنَ كُلَّ شَىْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَاَ خَلْقَ الْاِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾

Meâli:

"Yarattığı her şeyi en güzel yapandır. İnsanın yaratılmasına da çamurdan başlayandır."

Âyet: 8

ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَآءٍ مَهِينٍ ﴿٨﴾

Meâli:

"Sonra onun neslini beğenilmeyen bir su akıntısından yarattı."

Âyet: 9

ثُمَّ سَوّٰيهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٔدَةَ ۜ قَلِيلاً مَا تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Sonra onu düzenledi. İçine de kendi ruhundan üfürdü. Ve size işitmek ile görmeler ve kalpler yarattı. Azıcık olsun şükretmelisiniz."

İZAHLARI:

1- Bu ve benzeri âyetlerdeki gökler, yerler ve bunların içinde ve aralarında olan her şeyin Allâh tarafından yaratıldığı kesindir. Burada yaratma süresinin altı gün olarak zikredilmesi üzerine müfessirlerin anlayışları değişiktir. Kimi; "Bizim bildiğimiz günlerden Pazar günü başladı, Cuma günü bitirdi" demiş. Kimi; "Altı kademe" olarak yorumlamış. Çünkü o zaman güneş, ay, gece, gündüz yok idi. Bunların tamamlanmasından sonra gece-gündüz ve gün sayımı başladı." demiş. Kimi de; "Bu Allâh'ın kısaca beyan ettiği bir nizamın tarifidir" demiş. Kimi de; "Yılların aylara, ayların haftalara, haftaların da günlere ayrılışının bize öğretilen bir hesap beyanıdır. Allâh bu altı gün değil bir gün veya bir anda da yaratma gücüne sahiptir." şeklinde anlamıştır. Elbette bu anlayışların her birinde bir hak payı vardır. Bununla beraber, zaman bölümlerinin adı olan "gün" dünyanın bir defa dönmeyi tamamladığı vakit olduğunu kabul eder, gerisini Allâh'a havale ederiz, felekiyat (astronomi) ilmini bildiği-

miz kadar incelemeye önem veririz. Bilgimiz nispetinde de Allâh'a teslimiyetimizi artırır ve O'nun nimetlerinden yararlanırız. O'na çokça şükrederiz.

"...Sonra arşa istiva etti." Cümlesi üzerinde de anlayış farkları vardır. Makamına yüceldi, hakimiyetini kurdu, yarattığı âlemlerin başına geçti. Gökleri, yeri ve bunlar arasındaki yarattığı şeyleri emrine aldı." gibi manalar verilmiştir. Biz yine "en iyi bilen Allâh'tır" diyerek O'nun mekandan münezzeh olduğuna, hiçbir şeye muhtaç olmadığına, her şeyi O'nun yarattığına, mutlak hakimin O olduğuna bütün tasarruf hakkının yalnız kendinin olduğuna inanarak O'na olan teslimiyetimizi devam ettiririz.

"...O'ndan başka sizin için bir dost ve şefaatçi de yoktur." Evet O'ndan başka bizim güvenebileceğimiz ne bir dostumuz var, ne de bir yardımcımız ve şefaatçimiz var. Bu hususta müşriklerin putlara güvenmeleri, onlardan ümit beklemeleri bâtıldır ve zırvadır.

2- "Gökten yere kadar işi tedbir eder..." yarattığı ne varsa onların her biriyle ilgili olan bütün işleri yürütür. Kudretini ve azametini göstererek yarattığı melekleri vazifelendirir. Onlar da hiç aksatmadan aldıkları vazifeleri yerine getirirler. Bildiğimiz, bilmediğimiz değişiklikleri, yenilikleri, her ne varsa, onların nizamını devam ettirirler. Meleklerin düzenli hareketleri de yine Allâh'ın tedbirine, yürütmesine bağlıdır.

"...Sonra miktarı saydığınızdan bin yıl olan bir günde O'na çıkar." Burada yine bizim aczimize ve kendisinin azametine işaretle. Tedbirinin göklerden yere, yerden göklere kadar oluşunun zaman mefhumundan, uzak olduğunu beyan etmek üzere, bizim saydığımız bin yıl, yani sonsuz olan binlerce yıl sürecek işlerinde bir günde, yani bir anda olduğunu, yerden göğe, gökten yere bütün işlerin inip çıkması, görülüvermesi an meselesidir. "Ol" dediği zaman oluverir.

3- "İşte O, gaybı ve görüneni bilen Aziz, Rahim olandır." O Allâh, gizli açık, görünen görünmeyen her şeyi en iyi şekilde her yönüyle bilendir. En üstün olan, en merhametli olandır.

4- "Yarattığı her şeyi en güzel yapandır..." Yarattığı her şeyde ince bir hendese, ince bir terkip, hassas bir güzellik var. Bir varlığın kendisinde olduğu gibi, onun bir tek hücresinin, bir tek zerresinin yapılışında bilgilerin ulaşamayacağı bir hassasiyet var.

"...İnsanın yaratılmasına da çamurdan başlayandır." Toprak ve su karışımıyla meydana gelen çamurun içindeki en değerli maddeleri seçerek yaratmaya başlayandır.

5- "Sonra onun neslini beğenilmeyen bir su akıntısından yarattı." İlk insan olan Adem'i topraktaki öz maddelerden yarattıktan sonra, onun neslinin devamı için erkeğin belinde bir yere, kadının da göğüsleri arasında bir yere biriken su şeklindeki döllenme maddelerini yaratmıştır. Ananın rahminde birleşen bu değersiz sandığımız sulardan yeni yeni insanlar yaratarak insan neslinin devamını sağlamıştır. Diğer yaratıklar da benzeri yollarla üremektedir. İşte bu, Allâh'ın kurduğu bir düzendir.

6- "Sonra onu düzenledi. İçine de kendi ruhundan üfürdü ve size işitmek ile görmeler ve kalpler yarattı..." Ana rahminde iken size çeki düzen verdi. Gövde, baş, kollar, ayaklar ve gövdenin içindeki aletleri yerleştirdi. Göreceğiniz gözleri, işiteceğiniz kulakları, düşüneceğiniz aklı, koklayacağınız burnu, geveceğiniz dişleri, söyleyeceğiniz dilleri ve her şeyinizi düzenledi, tamamladı. Bizzat kendi yarattığı ruhu da üfleyerek sizi yaşar hale getirdi.

"...Azıcık olsun şükretmelisiniz." Düşünmelisiniz, düşünmelisiniz, düşünmelisiniz de azıcık da olsa sizi yaratan Allâh'a kulluk yapmalısınız. İbadet etmelisiniz ve şükretmelisiniz. Hiç aklı olmayanlar, beyinsizler gibi olmayasınız.

(En'am 2, 73. Araf 54. Yûnus 3, 31. Hûd 7, 123. Ra'd 2, 9. Mü'minun 12, 14, 92. Furkan 59. Hıcr 29. Saffat 11. Sad 72. Kaf 38. Zümer 46. Hadid 4. Haşr 22. Mülk 23. Teğabün 18. Mearic 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

وَقَالُوٓا ءَاِذَا ضَلَلْنَا فِى الْاَرْضِ ءَاِنَّا لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ۜ
بَلْ هُمْ بِلِقَآءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

""Yerde gaib olduğumuz zaman mı, şüphesiz biz mi hakîkaten yeni bir yaratılıştayız?" dediler. Hayır, onlar Rableriyle karşılaşmayı inkâr edenlerdir."

Âyet: 11

قُلْ يَتَوَفّٰيكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِى وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ اِلٰى
رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

""Sizinle vazifelendirilen ölüm meleği, sizin canınızı alacak sonra Rabbinize döndürüleceksiniz"de."

ÎZAHLARI:

Öldükten sonra dirilmeye inanmayan ve ahireti inkâr eden müşrikler alay vari:

1- "Yerde gaib olduğumuz zaman mı, şüphesiz biz mi hakîkaten yeni bir yaratılıştayız?" dediler. Yerde çürüyüp toprağın içinde belirsiz halde kayıp olup gittikten sonra mı yeniden yaratılacağız? Diye inkârlarını belirttiler.

"...Hayır, onlar Rableriyle karşılaşmayı inkâr edenlerdir." hakîkaten onlar, dirilip de Allâh'ın karşısına çıkıp hesap vermeyi inkâr edenlerdir. Habibim! Onlara:

2- ""Sizinle vazifelendirilen ölüm meleği sizin canınızı alacak. Sonra Rabbinize döndürüleceksiniz" de." "Azrâil" adındaki melek vadeniz yetince canınızı alacak, sonra kıyâmet kopunca dirileceksiniz ve eski halinizi alacaksınız, sonra da Rabbinizin huzuruna çıkacaksınız. Dünyada yaptıklarınızın karşılığını elbette göreceksiniz. Bunu mu inkâr ediyorsunuz? Sizi hiç yoktan yaratan Allâh, tekrar yaratamaz mı?

(Enfal 50. Ra'd 5. Enbiyâ 35. Mü'minun 35-37, 82. Kehf 105. Neml 67. Rum 8. Saffat 16, 53. Kaf 3. Muhammed 27. Vakıa 47. Cuma 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۜ رَبَّنَآ
اَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا اِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Rableri katında başlarını eğen mücrimlerin: "Ey rabbimiz gördük ve işittik. Artık bizi çevir, sâlih amel yapalım şüphesiz biz kesin inananlarız." (diyecekleri) zaman bir görsen."

Âyet: 13

وَلَوْ شِئْنَا لَاٰتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدٰيهَا وَلٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّى

لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Eğer dileseydik elbette her nefse hidâyetini verirdik. Fakat benden söz tahakkuk etmiştir. Andolsun cehennemi elbette cinlerden ve insanlardan hepsiyle dolduracağım."

Âyet: 14

فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا ۖ إِنَّا نَسِينَاكُمْ
وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Şu gününüzü unutmanız Sebebiyle de (azabı)tadın. Şüphesiz biz de sizi unuttuk. Yapıyor olduğunuz şeyler sebebiyle ebedi azabı da tadın."

İZAHLARI:

Habibim! Kıyâmet günü mahşer yerinde Allâh'ın huzuruna gelen inkârcı kâfirlerin son halleri şöyle:

1- "Rableri katında başlarını eğen mücrimlerin: "Ey rabbimiz! Gördük ve işittik. Artık bizi çevir, sâlih amel yapalım. Şüphesiz biz kesin inananlarız."(diyecekleri) zaman bir görsen?" Göreceksin de. Bunlar, her şeyi görüp işitince pişman olup dünyaya tekrar geri dönme talebinde bulunacaklar. Fakat pişmanlığın dünyada iken yapılması ve tevbe edilmesi gerekirdi. Şimdi geriye dönme zamanı değil, ceza görme zamanıdır.

2- "Eğer dileseydik elbette her nefse hidâyetini verirdik. Fakat benden söz tahakkuk etmiştir..." Eğer dileseydik, diğer mahlukatta olduğu gibi insanlara da bir hidâyet içinde şartlanan kimseler olarak yaratırdık da onun dışına çıkamazlardı. Ama, biz onlara cuz'i iradenin yanında akıl, kalp, dil, el gibi iradelerini ortaya koyabilecek imkanlar da verdik. Diğer mahlukatta bunlar yoktur. İşte bu imkanları kötüye kullananlar, elbette bunun karşılığını göreceklerdir. Bizim takdirimiz, bizim sözümüz tahakkuk etmiş ve neticeye varmıştır.

"...Andolsun cehennemi elbette cinlerden ve insanlardan hepsiyle dolduracağız." Tahakkuk eden söz işte budur. Verdiğimiz imkanları kötüye kullanan cinler ve insanların hepsini cehenneme dolduracağız. Ve:

3- "Şu gününüzü unutmanız sebebiyle de (azabı) tadın. Şüphesiz biz de sizi unuttuk..." diyeceğiz. Siz bizim gönderdiğimiz peygamberi, bizim indirdiğimiz kitabı unutarak hiçe saydınız. Biz de size yapacağımız ihsanı esirgedik. Böyle olunca:

"...Yapıyor olduğunuz şeyler Sebebiyle ebedi azabı da tadın" kendiniz kendinize zulmetmiş olduğunuzu da anlayın.

(Maide 48. En'am 27, 30, 35. Araf 18, 53. Yûnus 52, 99. Hûd 118, 119. İbrâhîm 49. Nahl 93. Taha 126. Sebe' 31. Sad 85. Şura 8. Fussılet 28. Casiye 34. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15

اِنَّمَا يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا الَّذِينَ اِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا
وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾ ﴿سجدة﴾

Meâli:

"Bizim âyetlerimize ancak onlar, kendilerine hatırlatıldığı zaman, secde ederek kapanırlar ve kendileri kibirlenmeyerek Rablerinin hamdi ile tesbih edenler. İman eder(ler)."

Âyet: 16

تَتَجَافٰى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا
وَطَمَعًا ۖ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Yanları yataklardan kalkar. Korkarak ve isteyerek Rablerine dua ederler ve kendilerine verdiğimiz rızktan harcarlar."

Âyet: 17

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ اُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ ۚ جَزَاءً بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Yapıyor oldukları şeyler Sebebiyle mükafat olarak gözlerin aydınlığından olan şeyin, kendilerinden gözlenmesini kimse bilemez."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ kendi âyetlerine îman edenlerin vasıflarını şöyle anlatıyor.

1- Âyetler kendilerine okunduğu, onlardaki öğütleri aldıkları zaman, hayranlıkları ve Allâh'a teslimiyetlerinin ifadesi olarak secdeye kapanırlar.

2- Hiç de kibirlenmeyerek Allâh'a hamd ederler ve tesbih ederler. Allâh'ın kendilerine verdiği nimetlere karşı O'na hamd ederler, şükrederler, O'na medhu senada bulunurlar. O'nu her türlü noksanlıktan tenzih ederler, kemal sıfatlarla muttasıf olduğunu yad ederler.

3- Geceleri de yataklarından kalkarak yatsı ve sabah namazlarını kılarlar. Teheccüd namazını kılarlar. Evvabin namazını kılarlar. Nafile namazları kılarlar.

4- Allâh'a korkarak ve isteyerek dua ederler. Yalvararak O'na güvendiklerini izhar ederler.

5- Allâh'ın kendilere vermiş olduğu mallardan, paralardan O'nun yolunda harcarlar. Zekatlarını verirler, sadakalar verirler, fakirleri, muhtaçları gözetirler. İşte bunların:

"Yapıyor oldukları şeyler Sebebiyle mükafat olarak gözlerin aydınlığından olan şeyin kendilerine gizlenmesini de kimse bilemez." Allâh'a bu derece inanıp bağlanan ve O'nun emirlerini yerine getirip men ettiği şeylerden kaçan kimseler için, cennette ne büyük, ne muazzam nimetler, köşkler, gönüllerini açacak, gözlerini aydınlatacak neler-neler hazırlandığını kimse bilemez, tahmin dahi edemez.

Buhari, Müslim ve başkalarının rivâyet ettiği hadisi nebevide Ebu Hureyre R.A. Rasulüllâh'tan naklen şöyle anlatıyor:

"Allâhu Teâlâ: "Benim sâlih kullarım için gözün görmediği, kulağın işitmediği, bir beşerin kalbine dahi gelmeyen yalnız kendimin bileceği şeyler hazırladım." buyuruyor. Dilerseniz bu âyeti okuyun. (Secde suresi 17.âyet). Bu hususta daha bir çok hadisi şerifler var.

İsra 107-109. Meryem 58. Furkan 64. Zümer 23. Feth 29. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 18

أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا ۚ لَا يَسْتَوُۥنَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Mü'min olan kimse, fâsık olan kimse gibi midir? Denk olamazlar."

Âyet: 19

أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ
الْمَأْوَىٰ نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Ha, îman edenler ve yararlı işler yapanlar gelince, işte onlar için yapıyor oldukları şeyler sebebiyle ziyafet yeri olarak me'va cennetleri vardır."

Âyet: 20

وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ ۖ كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ
يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ
النَّارِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Allâh'ın emrinden çıkanlar ise, onların yeri de ateştir. Oradan her çıkmak istediklerinde, oraya döndürülürler. Kendilerine de: "O yalanlıyor olduğunuz ateşin azabını tadın" denilir."

Âyet: 21

وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Ve andolsun onlara elbette büyük azaptan önce yakın azaptan tattırırız. Belki de dönerler."

Âyet: 22

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا ۚ إِنَّا مِنَ

الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Rabbinin âyetleri hatırlatılıp da sonra onlardan yüz çeviren kimseden daha zâlim kimdir? Şüphesiz biz mücrimlerden intikam alanlarız."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ kulları arasındaki farkları beyan ederek:

1- "Mü'min olan kimse, fâsık olan kimse gibi midir? Denk olamazlar." buyurmuştur. Elbette bir olamazlar. Mü'min olanlar, Allâh'a ve Allâh'ın "îman edin" dediği her şeye îman ederler ve Allâh'ın bütün emirlerini ve nehiylerini dikkate alarak amel ederler, Allâh'ın istediği gibi yaşamaya çalışırlar. Fâsıklar ise îman etmedikleri gibi, Allâh'ın gösterdiği yola yanaşmazlar, insana yaraşır yaşama tarzından çıkarlar ve her türlü fenalığı yaparak hem kendilerine hem de başkalarına zulmederler. Şu âyetlerde her iki sınıf da şöyle anlatılıyor:

2- "Ha, îman edenler ve yararlı işler yapanlara gelince, işte onlar için yapıyor oldukları şeyler sebebiyle ziyafet yeri olarak me'va cennetleri vardır." Allâh'a kulluk yapanlar böyle müjdelenirlerken fâsıklara da şu hazin haber veriliyor.

3- "Allâh'ın emrinden çıkanlar ise, onların yeri de ateştir. Onlardan her çıkmak istediklerinde, oraya döndürülürler. Kendilerine de: "O yalanlıyor olduğunuz ateşin azabını tadın." Denilir. Devamla:

4- "Ve andolsun onlara elbette büyük azaptan önce yakın azaptan tattırırız. Belki de dönerler." Buyrulmuştur. Ahiretteki o çok büyük azaptan önce dünyada onlara açlık, ölüm ve çeşitli musibetler vererek uyanmaları ve hakka dönmeleri imkanını veririz. Dönerler ve tevbe ederlerse, tevbelerini kabul eder, ahiretteki büyük azaptan kurtarırız. Dönmezlerse, elbette hak ettiklerini bulurlar.

5- "Rabbinin âyetleri hatırlatılıp da sonra onlardan yüz çeviren kimseden daha zâlim kimdir? Şüphesiz biz mücrimlerden intikam alanlarız." Habibim! Senin Rabbinin âyetleri kendilerine tebliğ edilerek, hak olan yola davet edilip ve gerekli öğütler yapılıp da bunlardan yüz çevirenden daha zâlim kim olabilir. Böylesi hem kendine, hem de başkasına zulmedendir. Elbette bunlar kendi zulümlerinin içine düşeceklerdir.

(Bakara 114. Âl-i Imran 56, 57. Maide 33. Tevbe 74. Ra'd 34. Sad 28. Zümer 26. Fussılet 16. Casiye 21, 30, 31. Haşr 20. Kalem 35. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 23

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِى مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهٖ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِى اِسْرَائِيلَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ'ya kitabı verdik. Artık ona kavuşmaktan şüphede olma. Onu İsrail oğullarına da hidâyet (önderi) yaptık."

Âyet: 24

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِاَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Onlardan imamlar da yaptık. Emrimizle sabrettikleri zaman hidâyete ererler. Âyetlerimize de iyi inanıyor idiler."

Âyet: 25

اِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz senin Rabbin kıyâmet gününde kendisinde ihtilaf eder oldukları şey hakkında aralarında O, açıklayacak".

İZAHLARI:

1- Habibim! Sana Kur'ânı verdiğimiz gibi, Mûsâ'ya da Tevrat'ı verdik. "Ona kavuşmaktan şüphede olma." Cümlesi üzerinde müfessirlerden bazıları; "Mûsâ ile miraçta buluşmaktan şüphen olmasın." diyorlar. Bazıları da, "Mûsâ'nın Tevrat kitabına kavuşmasından şüphen olmasın." demişler. Bazıları da; "Mûsâ'nın ahirette Rabbiyle karşılaşmasından şüphen olmasın" demiştir. En iyi bilen Allâh'tır.

"...Onu İsrail oğullarına hidâyet (önderi) yaptık." Mûsâ'ya indirdiğimiz kitabı İsrail oğullarına hidâyet yaptık. Veya Mûsâ'yı İsrail oğullarına hidâyet rehberi yaptık şeklinde anlayış değişikliği vardır. Her ikisi de uygundur.

2- "Onlardan imamlar da yaptık..." O İsrail oğullarından alimler, liderler, halka yön verecek kimseler yarattık.

"...emrimizle sabrettikleri zaman hidâyete ererler. Âyetlerimize de iyi inanıyor idiler." Onlar bizim emirlerimize sabırla riâyet ettiklerinde hidâyete eriyorlar, âyetlerimize de çok iyi inanıyor ve gereğince amel ediyorlar idiler. Habibim! Senin ümmetinden de kıyâmete kadar Kur'âna uyan alimler gelecek ve insanlara liderlik yapacaklar. Fakat Yahûdiler sonra ihtilafa düştüler ve Tevrat'ı bozup değiştirdiler.

3- "Şüphesiz senin Rabbin kıyâmet gününde kendisinde ihtilaf eder oldukları şey hakkında aralarında O, açıklayacak." Habibim! Onların Tevrat üzerinde karma karışık anlaşamazlığa düşmelerini senin Rabbin kıyâmet gününde açıklayacak ve haklıyı haksızı ayıracaktır. Sakın senin ümmetin onların durumuna düşmesin. Onlardan ibret alsın.

Burada bizim alacağımız önemli dersler var. Elhamdülillâh Kur'ânı Kerîm hiçbir değişikliğe uğramadı ve uğramayacağı da kesin. Bununla beraber biz Müslümanları da ihtilafa düşürüp Yahûdiler ve Hıristiyanlar gibi parçalamaya çalışan düşmanlarımız var.

Biz Müslümanların yeniden Kurana sarılıp, onu çok iyi okumanın yanında, çok iyi anlayıp bu anlayışta birleşmeye kesin ihtiyacımız var. Hak mezheplerden Hanefi, Maliki, Hambeli ve Şafii mezheplerini de iyice tetkik ederek hakîkat üzerinde anlaşmaya, bilhassa ehli sünnet mezhepleri hakkında çok iyi bilgi sahibi olarak inancımızda birliği sağlamaya ihtiyacımız olduğunu hatırdan çıkarmamaya çok ama pek çok ihtiyacımız var. Bu uğurda çalışmayanların ağır mesuliyet içinde olduklarını bilmeleri gerekir.

(Bakara 53, 87. En'am 154. Hûd 110. İsra 2. Enbiyâ 48, 73. Mü'minun 49. Furkan 35. Kasas 43 Ğafir 53. Fussılet 45. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 26

اَوَ لَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ
فِى مَسَاكِنِهِمْ ۗ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ ۗ اَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Kendilerinden önceki asırlardan nicelerini helâk ettik. Onların yurtlarında yürüdükleri halde kendilerini uyarmadı mı? Muhakkak bunda elbette âyetler vardır. Hâlâ da işitmeyecekler mi?"

Âyet: 27

أَوَ لَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ ۖ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz bizim kuru yere suyu akıttığımızı ve onunla hayvanlarının da kendilerinin de yiyeceği ekini çıkardığımızı da görmediler mi? Hâlâ da görmeyecekler mi?"

İZAHLARI:

1- Bu Mekke müşrikleri ve onlara benzeyen inkârcılar kendilerinden önceki asırlarda yaşamış olan nicelerini helâk ettiğimizi görmediler mi? Halbuki onların yaşadıkları yerlerin kalıntılarını evlerinin, örenlerinin üzerinde gezip dolaşıyorlar. Oralardan ders almadılar mı? Şüphesiz bunlarda elbette ibretler vardır. Hâlâ da onlar hakkındaki söylenenleri işitmeyecekler mi?

2- "Şüphesiz bizim kuru yere suyu akıttığımızı ve hayvanlarının da kendilerinin de yiyeceği ekini çıkardığımızı da görmediler mi? Hâlâ da görmeyecekler mi?" hakîkaten bizim otları, ekinleri kurumuş kupkuru topraklara –gökten indirerek, yerden çıkararak– suları akıttığımızı ve hem hayvanlarının, hem de kendilerinin yiyeceği olan ekinleri, ağaçları, sebzeleri ve otları nasıl çıkarıp yeşerttiğimizi de görmediler mi? Bunları yaratan Allâh'a inanmayacaklar mı? Hâlâ küfürlerinde şirklerinde, nifâklarında direnecekler mi?

(En'am 6. Araf 57. Yûnus 24. Kasas 58. Meryem 98. Taha 53, 54, 128. Fâtır 9. Ahkaf 25. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 28

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

""Eğer doğrular iseniz, bu fetih ne zaman?" Diyorlar."

Âyet: 29

قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لاَ يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا اِيمَانُهُمْ
وَلاَ هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

""Fetih gününde küfredenlerin îmanları kendilerine fayda vermeyecek, onlar gözetilmeyecek de." De."

Âyet: 30

فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ اِنَّهُمْ مُنْتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Artık onlardan yüz çevir ve bekle. Elbette onlar bekleyenlerdir."

ÎZAHLARI:

Ey Mü'minler! Bu müşrikler, size:

1- ""Eğer doğrular iseniz, bu fetih ne zaman?" diyorlar." "Sizinle bizim aramızdaki ayırma hükmü, sizin galip geleceğiniz, bizim mağlup olacağımız gün ne zaman?" diyerek alay ederler. Habibim! Onlara:

2- "Fetih gününde küfredenlerin îmanları kendilerine fayda vermeyecek. Onlar gözetilmeyecek de."de. Habibim! Onlara, O Allâh'ın gazabının eriştiği kâfirlerle mü'minlerin aralarının açılıp ayrıldığı gün inanacaklar ama; o gün o kâfirlerin inanmasının hiçbir fayda vermeyeceğini söyle.

3- "Artık onlardan yüz çevir ve bekle. Elbette onlar bekleyenlerdir." Resulüm! Artık onlara yüz verme. Tebliğini yap kendilerine tenezzül etme ve bekle. Bak onların sonu ne olacak? Şüphesiz onlar da ister istemez bekleyecekler ve akıbetlerini görecekler.

(Nisa 81, 63. En'am 68, 106, 158. Yûnus 48. Hıcr 94. Enbiyâ 38. Neml 71. Sebe' 29. Yasin 48. Ğafir 85. Necm 29. Mülk 25. âyetleri de okuyalım.)

SECDE SÛRESİNİN SONU

AHZÂB SÛRESİ

33. Sûredir

73 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللّٰهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ ۗ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾

Meâli:

"Ey peygamber! Allâh'tan kork. Kâfirler ile münafıklara da itaat etme. Şüphesiz Allâh, bilendir, hakimdir."

Âyet: 2

وَاتَّبِعْ مَا يُوحٰى اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ ۗ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾

Meâli:

"Rabbinden sana vahyolunana da uy. Şüphesiz Allâh, yaptıklarınızdan da haberlidir."

Âyet: 3

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ ۗ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾

Meâli:

"Allâh'a da güven. Vekil olarak da Allâh yeter."

İZAHLARI:

Rasulüllâh S.A.V. Medine'ye hicret ettikten sonra Mekkelilerden Velid ibni Muğira ile Şeybe ibni Rabia'nın da bulunduğu bir heyet Medine'ye gelerek münafıkların başı Abdullâh ibni Übeyy ibne Selüle indiler. Kendisiyle konuşmak üzere de Rasulüllâh'tan eman dilediler. O da bu emanı verdi. Konuşmaya başladılar: "Bizim ilahlarımız olan Lat, Uzza ve Menat'a dil uzatma ve "bunlar şefaat edebilir, yararlı olabilir" de. Se-

ni Rabbinle bırakalım." dediler. Medine'deki münafıkları da: "Böyle gidersen seni öldürürüz." dediler. Bunların bu davranışı Rasulüllâhın zoruna gitti. Bu arada yanlarında bulunan Ömer R.A.: "Ya Rasulüllâh izin ver bunları öldürelim." dedi. Rasulüllâh da: "Onlara eman verdim." buyurdu. Ömer de: "Allâh'ın lâneti ve gazabı içinde çıkın buradan." dedi. Rasulüllâh S.A.V. de onların Medine'den çıkmaları emrini verdi. Defoldular gittiler. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu.

1- "Ey peygamber! Allâh'tan kork. Kâfirler ile münafıklara da itaat etme. Şüphesiz Allâh bilendir, hakimdir." Buyurdu. Ey Resulüm! Benden kork, benim emrimi dinle. Ben ne emrettiysem ondan ayrılma. O Mekke müşriklerinin, Medine münafıklarının sözlerine aldırma. Onlara itaat etme.

2- "Rabbinden sana vahyolunana da uy. Şüphesiz Allâh, yaptıklarınızdan da haberlidir." Habibim! Sana vahyettiğim Kur'ânda beyan ettiğim hükümlerle amel et. O müşriklerin, münafıkların sakat fikirlerine, çarpık sözlerine değer verme. Onlar seni saptırmaya çalışırlar. Şunu da iyi bil ki Allâh, yaptıklarınızdan haberlidir. O seni koruyacaktır.

3- "Allâh'a da güven. Vekil olarak da Allâh yeter" Allâh seninle birliktedir. O, senin nelerle karşılaştığını en iyi bilendir. Daima O'na güven. O, senin vekilindir. Yardımcın olarak sana yeter. O kâfirlerden korkma, çekinme. Emrettiğim gibi dosdoğru ol.

(Bu sûre 48. Âl-i Imran 159. Nisa 81. Yûnus 109. Kehf 28. Furkan 52. İnsan 24. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 4

مَا جَعَلَ اللّٰهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِى جَوْفِهٖ ۚ وَمَا جَعَلَ
اَزْوَاجَكُمُ الّٰٓئِ تُظٰهِرُوْنَ مِنْهُنَّ اُمَّهٰتِكُمْ ۚ وَمَا جَعَلَ
اَدْعِيَآءَكُمْ اَبْنَآءَكُمْ ۭ ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْ ۭ وَاللّٰهُ
يَقُوْلُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِى السَّبِيْلَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Allâh bir adama içinde iki kalp yaratmadı. Kendilerinden zıhar yaptığınız eşlerinizi sizin analarınız da yapmadı. Evlatlıkları-

nızı da sizin oğullarınız yapmadı. Bu sizin ağızlarınızla (söylediğiniz) sözünüzdür. Allâh ise hakkı söylüyor. Hem de O, yola sevk eder."

Âyet: 5

ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ ۚ فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ ۚ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَٰكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ ۚ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥﴾

Meâli:

"Onları babaları ile çağırın. O, Allâh katında en doğrusudur. Eğer babalarını bilmiyorsanız, artık sizin dinde kardeşleriniz ve dostlarınızdır. Kendisinde hata ettiğiniz şeyde size bir günah da yoktur. Fakat kalplerinizin kastetmesinde ise günah vardır. Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerimelerde yanlış olan üç husus açıklanmaktadır.

1- a) "Allâh bir adam içinde iki kalp yaratmadı..." Mekke halkı "Ma'mer'in iki kalbi var." derler idi. Kendisi de: " benim iki kalbim var. Biriyle Muhammed'in anladığından daha çok anlarım." derdi. Allâh bunları yalanladı ve: "Allâh bir adama içinde iki kalp yaratmadı." buyurdu. Hiçbir kimsenin karnında iki kalbin bulunmadığını beyan etti. O devirde çok zeki ve akıllı olanlara "iki kalpli" derler idi. İnsanları da kalblerini de yaratan Allâh, "iki kalpli" bir kimse yaratmadığını açıkladı, öyle söyleyenleri de yalanladı.

b) Kendilerinden zıhar yaptığınız eşlerinizi sizin analarınız da yapmadı..." Araplar arasında karılarını boşamak isteyenler: "Senin sırtın anamın sırtı gibi." diyerek analarına benzetmek suretiyle boşamış olurlardı. Bunun yanlış olduğunu ve karılarının hiçbir zaman kocalarının anaları olmadığını beyan etmek üzere! "Kendilerinden zıhar yaptığımız eşlerinizi sizin analarınız da yapmadı." buyurmuştur. Araplar arasında böyle demekle ebedi boş olan bu hükmü kaldırdı. Yerine Mücadele Suresinin 2-4. âyetlerinde beyan edildiği gibi keffaret hükmünü getirdi.

c) "Evlatlıklarınızı da sizin oğullarınız yapmadı." Evlat edindiğiniz çocukları da sizin oğullarınız veya kızlarınız yapmadı. Onların kendi anaları ve babaları vardır.

"...Bu sizin ağızlarınızla (söylediğiniz)sözünüzdür. Allâh ise hakkı söylüyor. Hem de O, yola sevk ediyor." Bu gibi şeyler, sizin kendi ağzınızdan çıkan laflardır. hakîkatle hiçbir ilgisi yoktur. Hiç kimsenin iki anası veya iki babası olamaz. Siz yalan söylüyorsunuz. Allâh sizi doğru olan yola iletiyor.

2- "Onları babaları ile çağırın. O Allâh katında en doğrusudur. Eğer babalarını bilmiyorsanız, artık sizin dinde kardeşleriniz ve dostlarınızdır..." O evlat edindiğiniz kimseleri kendi babalarının adıyla çağırın, sizin adınızla değil. Şâyet babalarını bilmiyorsanız onlar da sizin gibi müslümanlar ise, onlar sizin din kardeşlerinizdir. "Ey kardeşim" diye çağırırsınız, veya "filanın dostu" dersiniz.

"...Kendisinde hata ettiğiniz şeyde size bir günah da yoktur..." bu hususta bilmeyerek bir hata işlemiş olmanızda size bir günah olmadığını da bilin.

"...Fakat kalplerinizin kastetmesinde ise günah vardır..." yani bile bile kasıtlı olarak ve Allâh'ın emrini dinlemeyerek bunu yaparsanız elbette vebal altındasınız. Böyle olduysa, hemen tevbe edin. Çünkü:

"...Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır." Allâh tevbeleri kabul eder. Günahlarınızı mağfiret eder. Hem de O'nun rahmeti çoktur. Size merhamet eder, rahmetiyle yarlığar.

Zeyd ibni Sabit peygamberimizin evlatlığı idi. Nübüvvetten önce ona: "Zeyd ibni Muhammed" derler idi. Bu âyetin nüzulünden sonra kendi babasının adıyla "Zeyd ibni Sabit" denildi.

Âyet: 6

اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَاَزْوَاجُهٗ اُمَّهَاتُهُمْ ۗ وَاُولُوا
الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ اَوْلٰى بِبَعْضٍ فِى كِتَابِ اللّٰهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُهَاجِرِينَ اِلَّآ اَنْ تَفْعَلُوٓا اِلٰٓى اَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا ۗ كَانَ
ذٰلِكَ فِى الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

Meâli:

"Peygamber, mü'minlere kendilerinden evladır. Eşleri de onların analarıdır. Allâh'ın kitabında rahim sahipleri de birbiriyle mü'minlerle muhacirlerden evladır. Ancak dostlarınıza bir vasiyyet yapmanız başka. Bu kitapta yazılmıştır."

İZAHI:

Bu âyeti kerimede de dört husus beyan edilmiştir.

1- "Peygamber mü'minlere kendilerinden evladır..." Allâhu Teâlâ Resulünün bütün insanlardan üstün olduğunu, hatta Mü'minlerin en efdalından da üstün olduğunu beyan etmiştir. Her mü'minin peygamberi kendinden çok üstün bilmesi ve canından daha kıymetli olduğunu bilerek, gerekirse onun uğrunda canını feda etmesi icap eder.

Ömer R.A.: "Ey Allâh'ın Rasulü! Vallâhi sen nefsimden başka her şeyden daha sevgilisin." dedi. Rasulüllâh S.A.V. de: "Hayır, ey Ömer! Senin kendinden de daha sevgili olmalıyım." buyurunca: "Ey Allâh'ın Rasulü! Elbette sen her şeyden, hatta kendi nefsimden de daha sevimlisin." dedi. Rasulüllâh da: "Ey Ömer! İşte şimdi oldu." buyurdu.

Nisa Suresinin 65. âyeti kerimesini de okuyalım.

2- "Eşleri de onların analarıdır..." Rasulüllâhın hanımları mü'minlerin anaları yerindedir. Onlara anaları gibi hürmet ederler, sayarlar, severler, onlarla evlenemezler. Fakat diğer mahremiyetleri devam eder, beraber yalnız kalmazlar, varis de olamazlar.

3- "Allâh'ın kitabında rahim sahipleri de birbiriyle, mü'minlerle muhacirlerden evladır..." Allâh'ın kitabındaki verdiği hükümde miras bakımından birbirleriyle derecelerine göre varis olurlar. Diğer akraba olmayan mü'minler ve muhacirler onlara, onlar da bunlara varis olamaz. Bu âyet gelmezden önce bir süre her mü'min birbirine varis olmuşlardı. Bilhassa muhacirler, ensara varis oluyor idi. Bu hüküm gelince böyle bir veraset kalmadı.

4- "Ancak dostlarınıza bir vasiyet yapmanız başka. Bu kitapta yazılmıştır." Bir kimse, malına sevdiği ve muhtaç olan bir mü'mini veya muhaciri varis olmak üzere vasiyet yapabilir. Bunun caiz olduğu Allâh'ın kitabında yazılıdır. Nisa Suresindeki miras âyetlerini okuyalım.

Âyet: 7

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّنَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرٰهِيمَ

وَمُوسٰى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۖ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾

Meâli:

"Hani ya peygamberlerden onların misakını almıştık. Senden de, Nuh'tan da, İbrâhîm'den de, Mûsâ dan da, Meryem'in oğlu Îsâ'dan da. Onlardan ağır bir misak almıştık."

Âyet: 8

لِيَسْئَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ ۚ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٨﴾

Meâli:

"(Bu) sadıklara sıdıklarından sorması içindir. Kâfirler için de acıklı bir azap hazırlamıştır."

ÎZAHLARI:

Resulüm! Yaratıp gönderdiğimiz bütün peygamberlerden emirlerimizi, nehiylerimizi yerli yerine tebliğ etmeleri hakkında söz almış idik. Hususiyle sen başta olmak üzere "ülül'azm" diye tanınan azim sahipleri olan peygamberlerden de ağır söz aldık. Elbette verdikleriniz sözde sadık kalıyorsunuz. Gerek siz sadık ve azimli peygamberler, gerekse size îman eden sadık mü'minlerden sadakatleri sorulacaktır. İman etmeyen kâfirlere de acıklı azap hazırlanmıştır. Âl-i İmran 81, 187. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 9

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ
جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا ۚ
وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Allâh'ın size verdiği nimetleri hatırlayın. Hani size ordular gelmişti de onlara bir rüzgar ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik ya. Allâh da sizin yapıyor olduğunuz şeyleri gören idi."

Âyet: 10

إِذْ جَآؤُكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا ﴿١٠﴾

Meâli:

"Hani, sizin üstünüzden ve sizin altınızdan size gelmişlerdi. Hani gözler de korkmuş, yürekler boğazlara ulaşmış, sizler de Allâh'a çeşitli zanlarda bulunuyordunuz."

Âyet: 11

هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾

Meâli:

"İşte orada mü'minler imtihân olunmuşlar ve şiddetlice sarsıldıkça sarsılmışlardı."

Âyet: 12

وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾

Meâli:

"Hani o zaman münafıklarla, kalplerinde bir hastalık bulunanlar: "Allâh Rasulü bize gururdan başka (bir şey) vaad etmedi." diyorlardı."

Âyet: 13

وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا ۚ وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ ۖ إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Hani o zaman onlardan bir zümre: "Ey Yesrib halkı! Size durmak yok. Hemen dönün." Demişlerdi. Onlardan bir zümre de: "Şüphesiz evlerimiz açık." diyorlar, Peygamberden izin istiyorlardı.

Halbuki onlar açık değildi. Kaçmaktan başka (bir şey) istemiyorlardı."

Âyet: 14

وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ اَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا الْفِتْنَةَ لَاٰتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَآ اِلَّا يَسِيرًا ﴿١٤﴾

Meâli:

"Eğer onun çevresinden üzerlerine girilse de sonra fitne istenselerdi, elbette ona giderlerdi ve azıcıktan başka da eğleşmezlerdi."

Âyet: 15

وَلَقَدْ كَانُوا عَاهَدُوا اللّٰهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُوَلُّونَ الْاَدْبَارَ ۭ وَكَانَ عَهْدُ اللّٰهِ مَسْـُٔوْلًا ﴿١٥﴾

Meâli:

"Andolsun daha önce arka dönmeyeceklerine dair Allâh'a söz vermişler idiler. Allâh'ın sözü de mes'uldü."

ÎZAHLARI:

Hayber'e sürülen Yahûdilerin ileri gelenleri, Müslümanlara karşı bir plan hazırlayarak Mekke'ye gittiler. Müşriklerle görüştüler ve onları ikna ettiler. Diğer Arap kabileleriyle de görüşerek onları da kandırdılar. Medine'yi basmak ve Müslümanları yok etmek üzere anlaştılar. Bir kış mevsimi idi. Hareke geçtiler.

Bunların bu anlaşmasını haber alan peygamberimiz, ashabını topladı ve nasıl karşılaşacakları hakkında istişare buyurdu. Selman-ı Farisi, Medine dışındaki dağın eteğine hendek kazarak ön kısmı hendekle engelleme, arka kısmı da dağın korumasıyla müdafaaya geçmelerinin uygun olacağını söyledi. Rasulüllâh S.A.V. bu fikri kabul buyurarak, böyle yapılmasını emretti.

Bu gün "yedi mescitler" diye tanınan mıntıkaya geldiler ve orayı müdafaa hattı olarak seçiler. Hendek kazılmaya başlandı ve kazıldı. Bu arada büyük bir kayanın çıktığını ve kıramadıklarını Rasulüllâha haber verdiler. Rasulüllâh eline aldığı kazma veya muyluyu vurunca, çevreyi aydınlatacak kadar kıvılcımlar çıktı. Her vurdukça kıvılcımlar çıkıyor,

Peygamber Efendimiz de bir çok yerlerin fethedileceği müjdesini veriyordu.

Bu arada müslümanlar alttan, üsten, her taraftan asker sayısı yirmi dört bin civarındaki ordularla sarılmıştı. Bir aya yakın bir süre bu muhasara devam etti. Kâfirler bir türlü yanaşamıyorlar, hendekten geçemiyorlar, dağı da aşamıyorlardı. Bazı ok atışmalardan başka bir çatışma olmuyordu. Derken, mevsimin de kış olmasıyla soğuklar arttı, fırtına başladı, öylesine şiddetli bir rüzgar verdi ki Allâh, çadırlarını sildi süpürdü, tava tencereleri tangır tungur yuvarlandı, hayvanları birbirine karıştı. Ne yapacaklarını şaşırdılar. Artık çareleri kalmadı, kaçmak zorunda kaldılar. Daha geniş bilgi almak için siyer kitaplarını okuyalım. Allâh bu yardımını hatırlatmak üzere:

1- "Ey îman edenler! Allâh'ın size verdiği nimetleri hatırlayın. Hani size ordular gelmişti de, onlara bir rüzgar ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik ya. Allâh da sizin yapıyor olduğunuz şeyleri gören idi." buyurmuştur. Burada Allâhu Teâlâ, mü'minleri koruduğunu ve ileride de koruyacağını beyan ederek onların ümitlerini artırmış ve düşmana rüzgarlarla, gönderdiği meleklerle, korku verdiğini, hem de Müslümanlara hiç zarar veremeden kaçtıklarını, aynı zamanda Müslümanların hendek kazarak, gereken tedbirleri alarak, bir yandan da Allâh'a dua ederek yardım istediklerini hatırlatıp devamlı onlarla beraber olduğunu açıklamıştır. Bu hatırlatmayı daha da genişleterek:

2- "Hani, sizin üstünüzden ve sizin altınızdan size gelmişlerdi. Hani gözler de korkmuş, yürekler boğazlara ulaşmış, sizler de Allâh'a çeşitli zanlarda bulunuyordunuz." Hani sizi düşman her tarafınızdan sardığı, gözlerinizin şaşırıp belerdiği, korkunuzdan yüreklerinizin ağzınıza geldiği ve her birinizin Allâh hakkında zanlara düşerek, kiminiz Allâh'a güvenirken, kiminiz de O'ndan ümidini kesiyor, kiminiz ise aranızda nifâk yayıyordunuz, maneviyatınızı bozuyordunuz:

3- "İşte orada mü'minler imtihân olunmuşlar ve şiddetlice sarsıldıkça sarsılmışlardı." Tam bu sırada Allâh'a güvenen mü'minlerle, O'na inanmayan münafıklar iyice belli olmuşlar, mü'minler imtihânı kazanmışlardı. Biz bu yardımı kendimize güvenen mü'minler için yaptık münafıklar kendilerine bir pay ayırmasınlar.

4- "Hani o zaman münafıklarla kalplerinde bir hastalık bulunanlar: "Allâh Rasulü bize gururdan başka (bir şey) vaad etmedi." diyorlardı. İşte o zaman münafıklarla yeni müslüman olan, henüz içindeki şüpheler dağılmamış olan kimseler: "Allâh Rasulü bize doğruyu değil

yalanı, hakkı değil bâtılı vaad etmiş." diyerek bozgunculuk yapıyorlardı. Yine:

5- "Hani o zaman onlardan bir zümre: " Ey Yesrib halkı! Size durmak yok. Hemen dönün." demişlerdi..." münafıklardan Abdullâh ibni Übeyy ve arkadaşları Medine halkına hitap ederek onlara: "Ey Yesrib (Medine) halkı! Bu mıntıkada sizin durmanız imkanı kalmamıştır. Düşmanın bu gücü karşısında hayatta da kalamazsınız. Hemen vakit geçirmeden evlerinize dönün veya bu dinde kalmanız mümkün değildir. Eski dininize dönün." gibi laflarla müslüman ordusunu bozmaya çalıştılar. Onlardan bir zümre de: "Şüphesiz evlerimiz açık." diyorlar, peygamberden izin istiyorlardı. Halbuki onlar açık değildi. Kaçmaktan başka (bir şey) istemiyorlardı. Bir yandan da münafıklardan bir kısmı evlerinin kimsesiz açık perişan olduğu bahanesini ileri sürerek cepheden kaçmaya çalıştılar. Aslında bu münafıkların iç yüzü şöyle:

6- "Eğer onun çevresinden üzerlerine girilse de sonra fitne istenselerdi, elbette ona giderlerdi ve azıcıktan başka da eğleşmezlerdi." Eğer bu münafıklar evlerinin etrafından üzerlerine gelseler de kendilerinden fitne çıkarmaları, Müslümanların aleyhine çalışmaları istenseydi elbette onu kabul ederler ve azıcık dahi beklemeden hemen müslümanlar aleyhine geçerlerdi. Düşmanlarla birlikte mü'minlere karşı hücuma geçerlerdi. Ama Allâh bunlara fırsat vermeden düşmanları perişan etti.

7- "Andolsun daha önce arka dönmeyeceklerine dair Allâh'a söz vermişler idiler. Allâh'ın sözü de mes'uldür." Andolsun bunlar daha önce Allâh'a söz vererek, savaşlardan kaçmayacaklarına dair teminat vermişlerdi. Ama görüldüğü gibi sözlerinde durmadılar ve fitne çıkarmaya çalıştılar. Fakat hedeflerine varamadan ayıpları meydana çıktı. Elbette bunlar verdikleri sözlerden mesuldürler. Nitekim bu mesuliyetin karşılığını gördüler. Kökleri kesildi. Kıyâmete kadar bunlar gibi olanların akıbetleri de öyle olacak.

Âyet: 16

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ اِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ اَوِ الْقَتْلِ
وَاِذًا لاَ تُمَتَّعُونَ اِلاَّ قَلِيلاً ﴿١٦﴾

Meâli:

"(Resulüm)! "Ölümden veya öldürülmekten kaçtıysanız, kaçmak size kat'iyyen fayda vermez. Öyle de olsa, azıcıktan başka yararlanamazsınız." de."

Âyet: 17

قُلْ مَنْ ذَا الَّذِى يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَ بِكُمْ سُوٓءًا
اَوْ اَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً ۜ وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾

Meâli:

"Size bir kötülük isterse veya size bir rahmet dilerse, Allâh'tan sizi koruyan kimdir? Allâh'tan başka kendileri için bir dost ve yardımcı da bulamazlar."

Âyet: 18

قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الْمُعَوِّقِينَ مِنْكُمْ وَالْقَآئِلِينَ لِاِخْوَانِهِمْ
هَلُمَّ اِلَيْنَا ۚ وَلَا يَاْتُونَ الْبَاْسَ اِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨﴾

Meâli:

"Allâh, sizden alıkoyanları ve yakınlarına: "Haydin bize." diyenleri elbette biliyor. Azından başkası savaşa gelmezler."

Âyet: 19

اَشِحَّةً عَلَيْكُمْ ۚ فَاِذَا جَآءَ الْخَوْفُ رَاَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ تَدُورُ
اَعْيُنُهُمْ كَالَّذِى يُغْشٰى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ۚ فَاِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ
سَلَقُوكُمْ بِاَلْسِنَةٍ حِدَادٍ اَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ ۭ اُولٰٓئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا
فَاَحْبَطَ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْ ۭ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾

Meâli:

"Size hiç istemeyerek (gelirler). Korku gelince de, onları ölümden üzerine kabus çöken gibi gözleri dönerek sana bakıyor ol-

duklarını görürsün. Korku gittiği zaman da, ganimete karşı düşkünler olarak sert dillerle size eziyet ederler. Bunlar îman etmediler de, Allâh onların amellerini düşürdü. Bu da Allâh'a kolay oldu."

Âyet: 20

يَحْسَبُونَ الْاَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا ۚ وَاِنْ يَاْتِ الْاَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ اَنَّهُمْ بَادُونَ فِى الْاَعْرَابِ يَسْئَلُونَ عَنْ اَنْبَائِكُمْ ۖ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا اِلَّا قَلِيلاً ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Ahzabı gitmediler sanıyorlar. Eğer ahzab gelse, şüphesiz kendilerinin Araplar içinde bulunup sizin haberlerinizi sormalarını isteyecekler. Şâyet sizin içinizde olsalar, azıcıktan başka savaşmazlardı."

Âyet: 21

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِى رَسُولِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيراً ﴿٢١﴾

Meâli:

"Andolsun Allâh'ı ve ahiret gününü uman, hem de Allâh'ı çokça zikreden kimseler için Rasulüllâhta size güzel bir örnek vardır."

Âyet: 22

وَلَمَّا رَاَ الْمُؤْمِنُونَ الْاَحْزَابَ قَالُوا هٰذَا مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ ۚ وَمَا زَادَهُمْ اِلَّا اِيمَانًا وَتَسْلِيماً ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Mü'minler ahzabı görünce de: "İşte bu Allâh ve Resulünün bize vaad ettiği şeydir. Allâh ve resulü doğrudur." dediler. Onları îman ve teslimiyetten başka da artırmadı."

ÎZAHLARI:

1- Resulüm! O ölmekten ve öldürülmekten korkan münafıklara "Boşuna kaçmayın, kaçma çareleri aramayın, bu kaçmanızın size hiçbir fayda vermeyeceğini iyi bilin. Nasıl olsa öleceksiniz. Ölümünüz biraz

gecikse bile pek az yararlanabilirsiniz. O da sizin için ancak cezalanmanıza sebep olur." diyerek onları uyar.

2- "Size bir kötülük isterse veya size bir rahmet dilerse, Allâh'tan sizi koruyan kimdir? Allâh'tan başka kendileri için bir dost ve yardımcı da bulamazlar." Ey münafıklar! Allâh size bir kötülük, bir musibet isterse, buna kim mani olabilir? Bir merhamet dilerse, yine onu kim önleyebilir? Allâh'tan başka bir dost, bir yardımcı bulabilir misiniz? Neye güvenerek fitne çıkarıyorsunuz?

3- "Allâh, sizden alıkoyanları ve yakınlarına "Haydin bize." diyenleri elbette biliyor. Azından başkası savaşa gelmezler." Ey münafıklar! Sizden başkalarını savaştan alıkoyanları ve onlara: "Haydin bize gelin, savaşa gitmeyin." diyerek savaştan caydırmaya çalışanları Allâh iyi biliyor. Onlar Allâh'ın hışmından kurtulamazlar. Zaten onların pek azından başkası savaşa gitmezler. Gitseler de hayır getirmezler.

4- "Size hiç istemeyerek (gelirler). Korku gelince de, onları ölümden üzerine kabus çöken gibi gözleri dönerek sana bakıyor olduklarını görürsün. Korku gittiği zaman da, ganimete karşı düşkünler olarak sert dillerle size eziyet ederler. Bunlar îman etmediler de Allâh onların amellerini düşürdü. Bu da Allâh'a kolay oldu." Habibim! Bu münafıklar hiç istemeyerek kerhen gelirler. Kendilerine bir korku gelince de, onları sanki ölüm tehlikesi içinde tepelerine kabus inmiş gibi gözleri dönerek sana baktıklarını görürsün. Bunlar, büsbütün şaşkınlaşırlar. Ama bir de korku gider rahatlarlarsa, ele geçirdiğiniz ganimetlerden pay almak için şahlanırlar ve sizi keskin ve sert dillerle eleştirirler, rahatsız ederler. Bunlara güvenmeyin, onlar îman etmedikleri için Allâh onların yapmış oldukları iyi işlerini dahi hiçe çıkarmış, boşa gidermiştir. Bu Allâh'a çok kolaydır. Bunlar:

5- "Ahzabı gitmediler sanıyorlar..." Bu münafıklar, hâlâ düşman ordularını gitmediler de, burada duruyor sanıyorlar. Onlarla birlikte Müslümanlara karşı savaşmayı düşünüyorlar. Bunlar olanlardan habersizler.

"...Eğer ahzab gelse, şüphesiz kendilerinin Araplar içinde bulunup sizin haberlerinizi sormalarını isteyecekler..." Habibim! Şâyet o düşman orduları tekrar size gelse, sizinle savaşsa, bunlar da sizden uzak bedevi Arapların yanında güvence içinde olmalarını ve sizin haberlerinizi sormayı temenni ederler. Bunların içi böyle gurultularla dolu. Bunlara güvenmeyin.

"...Şâyet sizin içinizde olsalar, azıcıktan başka savaşmazlardı." Bu münafıklar, bedevilerin yanında değil de şâyet sizin yanınızda bile

olsalar, gönülsüz olarak pek az savaşırlar. Bunlar güvenilecek kimseler değiller.

6- "Andolsun Allâh'ı ve ahiret gününü uman, hem de Allâh'ı çokça zikreden kimseler için Rasulüllâhta size güzel bir örnek vardır." Ey mü'minler! Andolsun Allâh'a, Resulüne ve ahiret gününe inanan ve Allâh'ın vereceği bol nimetleri uman kimseler için Rasulüllâhın sabrında, azminde, Allâh'a güvenmesinde, ve her halinde mükemmel örnekler vardır. Asker sayısı yirmi bini aşkın orduların karşısında üç bin kişilik bir ordu ile Allâh'a güvenerek, sabrederek, metanetini koruyarak nasıl da durmuş olduğunu gördünüz ya. İşte bunu örnek alın hiçbir zaman yılmayın, korkmayın, Allâh'a güvenerek düşmana galip geleceğinize inanın.

Hakikaten tarih boyunca Rasulüllâhı ve ashabını örnek alan müslümanlar, düşman ne kadar çok ve güçlü olsa da, zaferden zafere ulaşmışlardır.

7- "Mü'minler ahzabı görünce de: " İşte bu, Allâh ve Resulünün bize vaad ettiği şeydir. Allâh ve resulü doğrudur." dediler. Onları îman ve teslimiyetten başka da artırmadı." Mü'minler düşman ordularını ve onların çokluğunu görünce, hemen çok sıkışacaklarını ve daralacaklarını anladılar. Hemen bunun ardından da Allâh ve Resulünün daha önceden vaadini hatırladılar, hiç de korkmadan düşmanın kesinlikle mağlup olacağına inandılar. Düşmanların bu hali mü'minlerin îmanını ve Allâh'a olan teslimiyetlerini daha da artırdı. Sonunda öylece de oldu. Allâh düşmanları bozdu ve kovdu. Müslümanlara hiç de zarar veremediler. Ancak kendileri pek çok zararla döndüler.

Âyet: 23

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ ۖ فَمِنْهُمْ
مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ ۖ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Müminlerden Allâh'a –üzerinde söz verdiği şeye– sadakat gösteren erkekler vardır. Onlardan verdiği sözü yerine getiren kimseler vardır. Yine onlardan bekleyen kimseler vardır. Bir değişiklik de yapmadılar."

Âyet: 24

لِيَجْزِيَ اللّٰهُ الصّٰدِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنٰفِقِينَ اِنْ شَاۤءَ اَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ ۗ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Allâh, doğrulukları Sebebiyle doğruları mükafatlandırmak ve münafıkları da dilerse azap etmek veya onlara tevbe nasip etmek içindir. Şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır."

Âyet: 25

وَرَدَّ اللّٰهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا ۚ وَكَفَى اللّٰهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Allâh, küfredenleri de hayra nail olmadıkları halde öfkeleriyle defetti. Allâh savaşı mü'minlere kazandırdı. Hem de Allâh kavidir. Azizdir."

Âyet: 26

وَاَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَاْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Ehli kitaptan onlara arka çıkanları da kalelerinden indirdi ve kalplerine korku düşürdü. Bir zümreyi öldürüyorsunuz, bir güruhu da esir alıyorsunuz."

Âyet: 27

وَاَوْرَثَكُمْ اَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ وَاَرْضًا لَمْ تَطَئُوهَا ۚ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Ve onların yerine de, yurtlarına da, mallarına da, henüz ayak basmadığınız bir yere de (Allâh) sizi varis kıldı. Allâh, her şeye de kadir olmuştur."

İZAHLARI:

Hendek savaşını açan ve "Ahzab" adını alan Arap kabileleri ve onlara destekçi ve tahrikçi olan Yahûdilerle Hıristiyanların halini anlatan âyetlerinden sonra, mü'minlerin tutumunu ve zaferini beyan eden âyetleri inzal buyuran Allâhu Teâlâ:

1- "Mü'minlerden Allâh'a üzerinde söz verdiği şeye –sadakat gösteren erkekler vardır. Onlardan, verdiği sözü yerine getiren kimseler vardır. Yine onlardan bekleyen kimseler vardır. Bir değişiklik de yapmadılar." buyurmuştur. Osman ibni Affan, Talha ibni Ubeydullâh, Said ibni Zeyd, Hamza ve Umeyr gibi pek çok mü'minler, –savaştan asla dönmeyeceklerine dair– Allâh'a söz vermişlerdi. Bunlardan bir kısmı, bu sözlerini yerine getirerek ya şehit oldular, ya da gazi olarak döndüler. Yine bunlardan bir kısmı da, verdikleri sözde hiçbir değişiklik yapmadan gelecek savaşlara katılmak üzere bekliyorlar.

2- "Allâh, doğrulukları Sebebiyle doğruları mükafatlandırmak ve münafıkları da dilerse azap etmek, veya onlara tevbe nasip etmek içindir..." Allâhu Teâlâ, kullarını imtihân etmek ve kimini cezalandırmak kimini de mükafatlandırmak için bir takım sarsıntılar, savaşlar, açlık, susuzluk, iyilik, kötülük vererek herkesin niyetini ve amelini açığa çıkararak, cezadan ve mükafattan hak ettiğini gösteriyor.

"...Şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır." Elbette Allâh kendisinden mağfiret isteyenleri bağışlar, tevbe edenlerin tevbelerini kabul eder. Hiçbir kulundan rahmetini sakınmaz. O'nun rahmeti boldur.

3- "Allâh, küfredenleri de hayra nail olmadıkları halde öfkeleriyle defetti. Allâh savaşı mü'minlere kazandırdı. Hem de Allâh kavidir. Azizdir." Mü'minlere savaş açarak onları yok etmek niyetiyle Mekke'den ve sair yerlerden toplanarak ordular halinde Medine'ye kadar gelen kâfirleri, maksatlarına erişmeden estirdiği rüzgar ve gönderdiği meleklerle perişan hale getirerek, Müslümanların karşısından sürüp defetmiştir. Onları kendi öfkeleri ve kinleriyle hezimete uğratmıştır. Kâfirlerin açtığı bu savaşa, Mü'minlerin, hiç elini bulaştırmadan, hiçbir zarara uğratmadan Allâh, onlara bu çok korkulu savaşı kazandırmıştır. Böylece Allâh gücünü ve izzetini onlara gösterdi.

4- "Ehli kitaptan onlara arka çıkanları da kalelerinden indirdik ve kalplerine korku düşürdü. Bir zümreyi öldürüyorsunuz, bir güruhu da esir alıyorsunuz." Yahûdilerden başta Beni Kurayza olmak üzere mü'minlere karşı Mekke müşriklerini ve bir çok kabileleri kışkırtan ve onlara yardım eden ehli kitabı barındıkları yerden indirmiş ve kalplerine korku vermiştir. Böylece siz, onların erkeklerini öldürdünüz. Kadınları ile çocuklarını esir aldınız.

Hâdise kısa olarak şöyle: Düşman orduları çekilip gittikten sonra Rasulüllâh S.A.V. ordusuyla birlikte Medine'ye evlerine döndüler. Rasulüllâh hanımı Ümmü Selemenin evinde yıkandı. Bu arada Cebrâil gelerek "Ey Muhammed! Silahlarınızı bıraktınız mı? Dedi. O da: "Evet bıraktık." dedi. Cebrâil de: "Siz bıraktınız ama, biz melekler bırakmadık. Hemen ordunu topla, silahlarını alsınlar. Beni Kureyza üzerine yürüsünler." dedi. Öğle vakti idi. Rasulüllâh ashabına hemen emir verdi, orduyu topladı. Onlara: "Hemen hareket edeceğiz, ikindi namazını beni Kureyza'da kılacağız. Allâh'ın emri böyledir." dedi. Hemen hareket ettiler. Birçokları ikindi namazını orada kıldı. Yahûdileri muhasaraya aldılar. Yirmi beş gün kuşattıktan sonra onları kalelerinden indirdiler. Erkeklerin çoğunu öldürdüler. Kadınları ve çocukları esir aldılar. Mallarını ganimet olarak aldılar. Topraklarını ve yurtlarını da ele geçirdiler. Bu ve bundan sonraki şu âyeti kerime bunu beyan etmiştir.

5- "Ve onların yerine de, yurtlarına da, mallarına da, henüz ayak basmadığınız bir yere de, Allâh sizi varis kıldı. Allâh her şeye de kadir olmuştur." Böylece Beni Kureyza kazdığı kuyuya düşmüş oldu. Hendek veya Ahzab savaşı diye tanınan harpte bir çok kabileleri kışkırtarak hepsinin perişan olmasına, kendinin de yok olmasına sebep olan Yahûdiler gibi, şimdi de dünya milletlerini kullanarak Müslümanlara karşı savaş açan Yahûdilerin sonu da, kesin olarak ataları, dedeleri olan Beni Kureyza gibi olacak. Allâh'ın sünneti böyledir. Müslümanlar! Hiç üzülmeyin dininize iyi sarılın ve Allâh' a çok iyi güvenin.

(Bakara 27, 100. Âl-i Imran 76, 103, 151. Maide 107. Enfal 12, 49. Tevbe 26, 45, 73, 101. Yûnus 27. Ra'd 20, 25. Enbiyâ 105. Fâtır 3. Ğafir 33. Haşr 2. Cuma 8. Tahrim 9. Müddessir 31. Munafikun 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 28

يَـٰٓأَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَوٰةَ الدُّنْيَا
وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Ey peygamber! Eşlerine: "Eğer dünya hayatını ve onun zinetini istiyorsanız, gelin sizi yararlandırayım ve sizi güzel bir boşamakla boşayayım." de."

Âyet: 29

وَإِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ
أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Eğer Allâh ile Resulünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, artık şüphe yok ki Allâh, sizden iyilik edenlere büyük mükafat hazırlamıştır."

Âyet: 30

يَـٰنِسَآءَ النَّبِيِّ مَن يَأْتِ مِنكُنَّ بِفَـٰحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ يُضَـٰعَفْ
لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Ey peygamberin hanımları! Sizden kim açık bir iffetsizlik getirirse, ona azap iki kat katlanır. Bu da Allâh'a kolaydır."

YİRMİ BİRİNCİ CÜZÜN SONU

YİRMİ İKİNCİ CÜZ

Âyet: 31

وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ ۙ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾

Meâli:

"Sizden kim de Allâh'a ve Resulüne îmanla bağlanır ve yararlı iş yaparsa, ona mükafatını iki kere veririz, hem de ona bereketli bir rızk hazırladık."

İZAHLARI:

Rasulüllâh S.A.V.'in ailelelerinden bazıları, nafakalarının artırmasını veya mümkün olmayan bir şeyler istemişler veya aralarında bazı geçimsizlik olmuştu. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu.

1- "Ey peygamber! Eşlerine: "Eğer dünya hayatını ve onun ziynetini istiyorsanız, gelin sizi yararlandırayım ve sizi güzel bir boşamakla boşayayım." de."

Habibim! Eşlerine söyle; Eğer bir sıkıntıları varsa, bir takım kral aileleri gibi yaşamak istiyorlar ve dünya hayatını ve onun tantanasını, zinetini arzu ediyorlarsa, hiç zorlamadan, baskı yapmadan onları güzellikle boşayıver.

2- "Eğer Allâh ile resulünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, artık şüphe yok ki Allâh sizden iyilik edenlere büyük mükafat hazırlamıştır."de. Eğer onlar Allâh'a îman ediyorlar, Resulüne de itaat ediyorlar ve ahirete de inanıyorlarsa, onlardan bu yolda güzel yürüyenler ve daima iyilik yapanlara çok büyük mükafatlar hazırlanmıştır. Hem de ebedi içinde kalacakları en şerefli yerler. Kral ailelerinin ulaşamayacağı çok üstün, çok güzel derecelere nail olacaklar.

Buhari'nin Aişe R.A.'den rivâyet ettiğine göre Aişe R.A. şöyle anlatıyor: Bu âyet nâzil olunca benden başlayarak:

"Sana bir şey hatırlatacağım. Sakın babana, anana danışmadan acele etme" –halbuki babam ve anamın ayrılmamı emretmediğini de biliyordu– Yine de bu âyetleri okudu. Ben de:

"Bunun hangisinde babama, anama danışacakmışım? Şüphesiz ben Allâh ile Resulünü ve ahireti istiyorum." dedim. Diğer eşlerine de bu âyetleri okuyan Rasulüllâh hepsinden de aynı cevabı aldı.

Bu sırada Rasulüllâh'ın hayatta dokuz hanımı vardı. Bunlardan beşi Kureyş'ten, diğer dördü ise, başka kabilelerden. Aişe, Hafsa, Ümmü, Habibe, Sevde ve Ümmü Seleme R. Anhünne: Kureyş kabilesinden, diğerleri de: Nadiriyye, Hilaliyye, Esediyye ve Mustalakıyya kabilelerinden idi. R.anhünne. Fazla bilgi için siyer ve fıkıh kitaplarını okuyalım.

3- "Ey peygamberin hanımları! Sizden kim açık bir iffetsizlik getirirse, ona azap iki kat katlanır. Bu da Allâh'a kolaydır." Kıyâmete kadar gelecek kadınlara örnek olmaları gereken Rasulüllâh S.A.V.'in hanımlarına hitap ederek, onların başta iffet ve namus olmak üzere her türlü uygunsuzluk, itaatsizlik, geçimsizlik yapmaları halinde cezanın iki kat katlanacağını beyan eden Allâh, onların çok dikkatli birer örnek olmalarını dilemiş ve bu tenbihatı yapmıştır. Bununla beraber şu müjdeyi de vermiştir.

4- "Sizden kim de Allâh'a ve Rasulüne îmanla bağlanır ve yararlı iş yaparsa, ona mükafatını iki kere veririz. Hem de ona bereketli bir rızk hazırladık." Ey Resulümün hanımları! Sizden kim çok dikkat ederek, peygambere yakışır birer örnek hanım olur, îman ve ibadetlerle birlikte kocanıza itaat eder, ona eziyet etmez, iyi geçinir, olgunca bütün kadınlara örnek olursa, ona vereceğimiz mükafatı ikiye katlarız. Ayrıca, onun için çok bereketli, şerefli, değerli bir rızk hazırlamış olduğumuzu müjdeleriz.

Âyet: 32

يَا نِسَآءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَاَحَدٍ مِنَ النِّسَآءِ اِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِى فِى قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلاً مَعْرُوفاً ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Ey Peygamberin hanımları! Kadınlardan biri gibi değilsiniz. Eğer sakınırsanız. Artık (erkeklere) sözle ümit verici olmayın da kalbinde bir hastalık bulunan tamah etmesin. Ciddi söz söyleyin."

Âyet: 33

وَقَرْنَ فِى بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولٰى وَاَقِمْنَ الصَّلٰوةَ وَاٰتِينَ الزَّكٰوةَ وَاَطِعْنَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ

لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Ve evlerinizde kararlaşın. İlk cahiliyet gösterişi gibi gösteriş de yapmayın. Namazı da kılın. Zekatı da verin. Allâh'a ve Resulüne de itaat edin. Ey ehli beyt! Allâh ancak sizden kiri gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor."

Âyet: 34

وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰى فِى بُيُوتِكُنَّ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِ ۚ
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Allâh'ın âyetleri ve hikmetinden evlerinizde okunanı hatırlayın. Şüphesiz Allâh latiftir, haberlidir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ hususiyle Rasulüllâhın hanımlarına hitap ederek, iradesinin önce onların üzerinde tecelli etmesini, sonra da diğer kadınlara sirâyet etmesini dilemiştir. Onun için:

1- "...Kadınlardan biri gibi değilsiniz..." buyurmuştur. Siz sıradan birer kadın değilsiniz. Nasıl ki kocanız örnek oluyorsa, siz de onun gibi örnek olmalısınız. Bütün kadınlar size bakarak, sizden görerek, öğrenerek islamı yaşamaya alışacaklar. Böylece onlar da sizin önderliğinizde selamete, saadete erecekler.

"...Eğer sakınırsanız, artık (erkeklere) sözle ümit verici olmayın da kalbinde bir hastalık bulunan tamah etmesin." Ciddi söz söyleyin. Şâyet hataya düşmekten sakınır, dikkatli olursanız ki böyle olmanız gerekir. Erkeklerle konuşmak zorunda kalırsanız, kocalarınızla konuştuğunuz gibi tatlı, yumuşak, çekici ve onun içini karıştırıcı şekilde konuşmayın. Çok ciddi, iffetli, terbiyeli konuşun ki kalbi bozuk ahlaksız kimse size meyletmesin. Sizden yüz bulmasın. Bütün kadınların da böylece sizin gibi ciddi olmalarında örnek olun. Toplumun ahlaksızlaşmamasını, birbirine güvenir hale gelmesini hedef alın.

2- "Ve evlerinizde kararlaşın..." Zaruret olmadıkça evlerinizde, vakarlıca, şereflice oturun. Evlerinizin işleriyle uğraşın, çocuklarınızla, yemeğinizle, çamaşırınızla ve diğer ev düzeniyle kocalarınıza yardımcı olursunuz. Öyle:

"...ilk cahiliyet gösterişi gibi gösteriş de yapmayın..." Cahiliyet devri kadınları gibi salına salına, zinetlerinizi göstererek, şurada burada, erkeklerin arasında dolaşmayın. İffetinizi, namusunuzu kirletmeyin. Ahlaksızlığın yayılmasına sebep olmayın. Artık bu gibi cahiliyet adetleri sona ersin de ahlaklı, faziletli, olgun bir insan yaşayışına kavuşun.

"...Namazı da kılın..." Her insanın her an muhtaç olduğu temel hükümleri ihtiva eden beş vakit namazı da dikkatlice kılın. Namazın şartları ve rükünleri sizin tam teslimiyetinizi sağlayacak, bilhassa "kıraat" namazın rüknünden olan Kuran okumanız sizi cahillikten ve cahiliyet adetlerinden uzaklaştıracaktır.

"...zekatı da verin..." malınız varsa kırkta bir olan zekatı fukaraya verin ki onlar da yararlanmış ve aranızdaki bağlar sağlamlaşmış olsun.

"...Allâh'a ve Resulüne de itaat edin..." Allâh'a itaat edin. O'nun verdiği bütün emirleri yerine getirin. Yasak ettiği şeylerden de kaçın. O'nun verdiği emirler hep yararınızadır. Yasakları da zararınızadır. Sevildiğimizi bilelim. O'na gereği gibi itaat edelim. O'nun rasulü olan kocanıza da itaat edin. O'nun izninden çıkmayın. O'nun canını sıkmayın, O'nu üzmeyin. O, size güvensin, gözü arkada kalmasın. Böylece aile yapınız sağlam temele dayanmış olsun.

"...Ey ehli beyt! Allâh ancak sizden kiri gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor." Ey bütün Peygamberin ev halkı ve yakınları! Benim size gösterdiğim bu yollar sizi sevdiğim içindir. Sizin en güzel, en iyi birer kimse olarak yaşamanız, her türlü bozuk, kirli ve günaha sürükleyecek şeylerden uzaklaşıp tertemiz bir hayata kavuşmanız, aynı zamanda bütün insanlara örnek olmanız için bu emirleri veriyorum. Sevildiğinizi bilin.

3- "Allâh'ın âyetleri ve hikmetinden evlerinizde okunanı hatırlayın. Şüphesiz Allâh latiftir, haberlidir." Evlerinizde okunan âyetleri ve hikmetli sözleri iyi dinleyin, iyi öğrenin, yaşayışınızı ona göre ayarlayın. Sizin sayınızın çok oluşundaki hikmet budur. Öğrendiklerinizi, başkalarına da öğretin. Halk sizden yaşamayı, öğrenmeyi, bilgi sahibi olmayı ve olgunlaşmayı öğrensin. Sizi örnek alsın. Rasulüllâh önce nasıl yalnız Hatice ile yetindi ve başkasıyla evlenmedi ise, şimdi de birinizle yetinebilir ve sizin yükünüzü çekmezdi. Ama şimdi Kur'ânın tebliği, islamın kadınlar arasında da yayılması için çok evliliği ve sizinle evlenmeyi tercih etti. Bu tercihi geçlik devrinde değil, tebliğ devrinde yaptı. Sizin bu şerefe nail olmanızdan dolayı çok sevinmeniz ve Allâh'a çok şükretmeniz gerektiğini iyi bilin. Allâh, latiftir, her yerde hazır ve nazır-

dır. Hepinizi, her şeyi görür, işitir ve bilir. Haberinin olmadığı hiçbir şey yoktur. Ona göre davranın.

Bu âyetlerin ışığında şu yaşadığımız devre bir bakalım. Bilhassa kadınların ne hale getirilmek istendiğini iyi anlayalım. Tıpkı cahiliyet devrinde ilk çağlarda olduğu gibi onları ayaklar altına dökmek, şımartmak, fuhşa yarayacak hale getirmek için bütün çabalarını harcıyorlar, bununla islamın sağlam aile yapısını yıkmak, nesli bozmak ve nihâyet bizi yok etmek istedikleri çok açıktır. Aldanmayalım. Kadınlarımıza gereken önemi verelim. Neslimizi geçmişte olduğu gibi iyi yetiştirelim. Nur suresinin 31, 33. âyetlerini de okuyalım.

Âyet: 35

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz Müslüman erkeklerle müslüman kadınlar ve mü'min erkeklerle mü'min kadınlar ve itaat eden erkeklerle itaat eden kadınlar ve sadık erkeklerle sadık kadınlar ve sabreden erkeklerle sabreden kadınlar ve huşu eden erkeklerle huşu eden kadınlar ve sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar ve oruç tutan erkeklerle oruç tutan kadınlar ve iffetlerini koruyan erkeklerle iffetlerini koruyan kadınlar ve Allâh'ı çok zikreden erkeklerle zikreden kadınlar. Allâh onlar için bir mağfiret ve büyük bir mükafat hazırlamıştır."

İZAHI:

Rasulüllâh S.A.V.'in hanımları aralarında konuşurken: "Biz neden Kur'ânda hayırla anılmıyoruz?" dediler. Bunlardan çok soru sormakla bilinen Ümmü Seleme R. anha bunu Rasulüllâha sordu. Bunun üzerine bu âyeti kerime nâzil oldu.

Mü'min erkekler ve mü'min kadınları bir arada on meziyetle zikreden Allâh, onlar için belli bir mağfiretle birlikte büyük bir mükafat hazırladığını müjdelemiştir. Allâh bizi de onlardan eylesin. Görülüyor ki insanların derecelerinin yükselmesi, bu icraatlarıyla, bu sıfatları kazanmalarıyla mümkün olacaktır.

Âyet: 36

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَى اللّٰهُ وَرَسُولُهٗٓ اَمْرًا
اَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ ۗ وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهٗ
فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًا مُبِينًا ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Allâh ve Rasulü bir işe hükmettiği zaman, bir mü'min erkek ve bir mü'min kadına kendi işlerinde serbestlik olmamıştır. Kim de Allâh ve Resulüne isyan ederse, artık açık bir sapıklıkla sapmıştır."

ÎZAHI:

Rasulüllâh S.A.V. yanında büyüyen Zeyd ibni Harise için kendi halası Ümeymenin kızı Cahşın kızı Zeyneb'e dünürcülük yaptı. Zeyneb de kendisine sanarak kabul etti. Sonra Zeyd'e olduğunu öğrenince vazgeçti ve dayattı. Bunun üzerine bu âyeti kerime nâzil oldu. Âyeti duyan Zeyneb rıza gösterdi. Nihâyet Zeyd'le evlendiler. Ama Zeyneb kendisini kocası Zeyd'den üstün tutuyor, bir türlü geçim sağlayamıyordu. Zeyd defalarca Rasulüllâh'a şikâyette bulundu ise de Rasulüllâh S.A.V. ona geçinmesini ve boşamamasını tavsiye buyurdu. Şu âyeti kerime de bunun üzerine nâzil oldu.

Âyet: 37

وَاِذْ تَقُولُ لِلَّذِٓى اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاَنْعَمْتَ عَلَيْهِ اَمْسِكْ
عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللّٰهَ وَتُخْفِى فِى نَفْسِكَ مَا اللّٰهُ مُبْدِيهِ
وَتَخْشَى النَّاسَ ۚ وَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشٰيهُ ۖ فَلَمَّا قَضٰى زَيْدٌ مِنْهَا

وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ
أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا ۚ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾

Meâli:

"(Resulüm)! Hani Allâh'ın kendisine nimet verdiği, sen de ona iyilik yaptığına: "Eşini üzerinde tut, Allâh'tan da kork (onu boşama)." Diyordun da Allâh'ın açıklayıcı olduğu şeyi içinde gizliyor ve insanlardan çekiniyordun. Halbuki kendisinden korkmana Allâh daha haklıdır. Zeyd onda (Zeynep'ten) alakasını kesince de: (başkalarının) evlatlıklarının, eşleriyle ilgisini kestikleri zaman, mü'minlere bu hususta bir zorluk olmaması için, onu (Zeyneb'i) seninle evlendirdik. Allâh'ın emri de yapılmış oldu."

ÎZAHI:

Ey Resulüm! Hani Allâh'ın İslam nimetiyle müşerref kıldığı, senin de kendisine lütufkar davrandığın Zeyd ibni Hariseyi halanın kızı Zeyneble evlendirdin. Aralarında geçimsizlik başlayınca sana şikâyet etmesi üzerine sen ona: "Eşinin hakkını gözet onu boşama, nikahında tut." diye nasihat etmiştin. Sana yakışan da bu idi. Bir yandan da ileride Allâh'ın takdirini açıklayacağını da içinde gizli tutuyordun. Halkın duyup ayıplamasından da çekiniyordun. Halbuki çekinmen ve korkman gereken yalnız Allâh'tır.

Nihâyet Zeyd son haddini bulan geçimsizlikten sonra, Zeyneb'i boşadı. İddetini doldurduktan sonra seni Zeyneb'le evlendirdik. Böylece cahiliyet devri adetlerini hak dininin hükümlerine çevirmiş olduk ki insanlar, evlatlıklarının boşadığı kadınlarla evlenmekte zorluk çekmesinler. Allâh'ın takdirinde ve hükmünde evlatlık diye bir şey yok. Hiçbir kimse, başkasının çocuğunun babası ve anası olamaz.

Bizim bu takdirimizle, emrimiz yerini buldu ve evliliğiniz tahakkuk etti. Surenin başındaki 4. 5. âyetler ile şu gelecek 41. âyeti de okuyalım.

Âyet: 38

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ ۖ سُنَّةَ اللَّهِ
فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ ۚ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ۚ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Allâh'ın kendisine farz ettiği şeyde Peygambere bir güçlük olmadı. Bu önce geçenler hakkındaki Allâh'ın yaptığı sünnet. Allâh'ın emri de takdir olunan bir kaderdir."

Âyet: 39

اَلَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللّٰهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ اَحَدًا
اِلَّا اللّٰهَ ۭ وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Allâh'ın risalelerini tebliğ edenler ve O'ndan korkanlar, Allâh'tan başka birinden korkmayanlardır. Hesap gören olarak Allâh yeter."

Âyet: 40

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَآ اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللّٰهِ
وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Muhammed sizin erkeklerinizden birinin babası değildir. Fakat Allâh'ın Rasulü ve Peygamberlerin sonuncusudur. Allâh da her şeyi bilendir."

İZAHLARI:

1- Allâh'ın Resulünün evlatlığının boşadığı kadınla evlenmesi, Allâh'ın takdiri ve emridir. Bunda peygambere vebal yoktur. Peygamber hakkında verdiği daha önce geçen bir hükümdür, Allâh'ın kanunudur. Kimse bunu değiştiremez. Münafıkların ayıplamaları, dedikodu yapmaları hiçbir değer taşımaz. Onlara rağmen Allâh bu emri vermiştir. Allâh'ın emri ezelden takdir edilmiş bir kaderdir.

2- "Allâh'ın risalelerini tebliğ edenler ve O'ndan korkanlar, Allâh'tan başka birinden kokmayanlardır. Hesap gören olarak Allâh yeter." Daha önce geçen peygamberler, Allâh'ın kendilerine indirdiği kitapları ve sahifeleri hakkıyla tebliğ edenler ve O'ndan korkanlardır. Onlar, Allâh'tan başka hiçbir kimseden korkamayan ve çekinmeyenlerdir. Muhammed de onlardan biri ve sonuncusudur. O da hiçbirinizden

korkmaz ve çekinmez. Allâh'ın emri ne ise onu yerine getirir. Zeyd'in boşadığı kadınla evlenmesi de, Allâh'ın emirlerinden biridir.

3- "Muhammed sizin erkeklerinizden birinin babası değildir..." Ey münafıklar, ey müşrikler! Muhammed Zeydin ve sizden birinizin babası değildir. Zeydin babası Harisedir. Bundan dolayı Zeydin boşadığı kadınla evlenmesi, Allâh'ın emridir. Boşuna dedikodu yapmayın.

"...Fakat Allâh'ı Rasulü ve Peygamberlerin sonuncusudur..." Muhammed hiç birinizin babası değil, ama Allâh'ın size ahkamını tebliğ etmesi için gönderdiği bir peygamberdir. O, size Allâh'ın değişmez hükümlerini öğretiyor. O'nun gösterdiği yoldan gidin. Hem de O, peygamberlerin sonuncusudur. O'ndan sonra hiçbir peygamber gelmeyecek. O'na indirilen kitap da en son kitaptır. Allâh her şeyi en iyi bilendir.

(Hıcr 13. İsra 77. Nur 52. Fâtır 43. Ğafir 85. Feth 23. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 41, 42

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾

وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Allâh'ı çokça zikredin. O'nu sabah ve akşam tesbih edin."

Âyet: 43

هُوَ الَّذِى يُصَلِّى عَلَيْكُمْ وَمَلَـٰٓئِكَتُهُۥ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَـٰتِ

إِلَى النُّورِ ۚ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾

Meâli:

"O, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarması için melekleriyle birlikte size rahmet edendir. Allâh mü'minlere de rahmet edendir."

Âyet: 44

تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُۥ سَلَـٰمٌ ۚ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Kendisine kavuşacakları gün onların tahıyyeti selamdır. Kendileri için de değerli bir mükafat hazırlamıştır."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, kendisinin verdiği bütün hükümlere hiç itiraz göstermeden bağlı kalmaları için:

1- "Ey îman edenler! Allâh'ı çokça zikredin. O'nu sabah ve akşam tesbih edin." buyuruyor. İnsan Allâh'ı ne kadar çok anarsa, o nispette O'nun emirlerine riâyet eder, O'nun verdiği hükümleri kabul eder. Allâh'ı sabah gündüze girerken, akşam da geceye girerken tesbih, tenzih edenler de, O'nun kemal sıfatlarla muttasıf, noksan sıfatlardan münezzeh olduğunu tasdik ederek O'na olan güvencesini artırır ve O'nun rızasını kazanır. Ey insanlar iyi bilin ki:

2- "O, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarması için melekleriyle birlikte size rahmet edendir..." Allâh sizi küfrün, şirkin, nifâkın, ahlaksızlığın, zulmün karanlıklarından çıkarıp îmanın, ibadetin, faziletini nuruna çıkarması için rahmet olarak size peygamber göndermiş, Kur'ânı indirmiş, en şaşmaz yolları göstermiştir. O'nun melekleri de size dualar ederler, selamlar verirler, yardımcı olurlar.

"...Allâh mü'minlere de rahmet edendir." Allâh hem dünyada îman, ibadet, hidâyet nasip ederek hem de ahirette cennetini ihsan ederek mü'minlere bol bol rahmet verir.

3- "Kendisine kavuşacakları gün, onların tahıyyeti selamdır..." mü'minler Allâh'a kavuşacakları kıyâmet günü meleklerin mü'minlere olan duaları, iltifatları, onları karşılama sözleri "SELAM" dır. Yani "selametle, saadetle buyurun." derler.

"...Kendileri için de, değerli bir mükafat hazırlamıştır." Allâhu zülcelal o mü'minler için çok bereketli ve şerefli bir mükafat hazırlamıştır. Onlar için cennette köşkler, çeşitli nimetler, huriler, hizmetçiler hazırlamıştır. Ne mutlu bu mükafata nail olan mü'minlere.

(Bakara 257. Âl-i Imran 41. Yûnus 10. Ra'd 28. Meryem 11. İbrâhîm 1, 23. Furkan 75. Ğafir 55. Talak 11. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 45, 46

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ إِنَّآ أَرْسَلْنَـٰكَ شَـٰهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾

وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Ey peygamber! Şüphesiz biz seni bir şahit ve bir müjdeci hem de bir uyarıcı, kendi izniyle Allâh'a da bir davetçi ve aydınlatan bir çırağ olarak gönderdik."

Âyet: 47

وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Müminleri de kendileri için Allâh'tan büyük bir fazlı kerem olmakla müjdele."

Âyet: 48

وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعْ أَذَاهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Kâfirlere ve münafıklara da itaat etme. Onların ezalarını da bırak ve Allâh'a güven. Vekil olarak Allâh yeter."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, Rasulüne hitap ederek yapacağı vazifelerin bir kısmını şöyle beyan ediyor:

1- "Şahit olarak..." insanları iyi tanı, nelere muhtaç olduklarını tesbit et. Buna göre benim sana vahyettiğim âyetleri onlara tebliğ et. Tutanları ve tutmayanları gözet. Kıyâmette de onlara şahitlik yapacaksın.

2- "Bir müjdeci ol..." Tebligatı yaparken müjdeleyerek, kolaylık göstererek yap. Zorlayarak, baskı yaparak, nefret ettirerek değil. Her halinle onlara sevdirerek, beğendirerek hareket et. Bilhassa mü'minlere cenneti ve oradaki nimetleri müjdele.

3- "Bir uyarıcı ol..." Bir yandan müjdelerken, bir yandan da inanmayanları uğrayacakları felaketleri, gidecekleri cehennemi ve oradaki şiddetli azabı hatırlatarak uyarmaya çalış. Çünkü bazı kimseler, uğrayacakları tehlikelerden sakınarak inanırlar. Bazıları da hiçbir şeye aldırış etmeden seni dinlemeyebilirler. Onları bana bırak. Onların hesabı bana aittir.

4- "Allâh'a da bir davetçi ol..." İnsanları, kendilerini yaratan Allâh'a inanmaya, O'nun yolunu tutmaya davet et. Sana vahyettiğim âyetleri onlara duyur. Onları hak yol olan islama davet et. Senin vazifen bu daveti yapmaktır. Onların hidâyeti bana aittir. Seni dinlemezlerse üzülme.

5- "Seni aydınlatıcı bir çırağ olarak gönderdik." İnsanlar, küfrün karanlığı içindedirler. Onlar, kendilerine yarayacak olan şeyleri görmezler. Sen benim indirdiğim âyetlerle onları aydınlat. Onlara Kur'ân âyetlerindeki bilgileri öğret. Bilgi bir ışıktır. bu ışıkla aydınlansınlar, yararı ve zararı ayırsınlar. İşte o zaman zararlı olan her şeyden uzaklaşırlar, yararlı olan her şeye sarılırlar. Sen yaratılışınla, davranışınla, geniş bilgilerinle, ahlakınla, faziletinle her şeyinle insanları aydınlatan bir nursun. Onlar için gönderilmiş bir rahmetsin. Bunu bilerek sana verilen tebliğ etme ve örnek olma vazifelerini dikkatle yap. Emrolunduğun gibi ol.

6- "Müminleri de kendileri için Allâh'tan büyük bir fazlı kerem olmakla müjdele." Senin tebligatına uyan, davetine icabet eden, nurunla aydınlanan, bana tam kul olan mü'minlere çok büyük bir mükafat hazırladım. İçinde ebedi kalacakları cennetler, orada bol bol nimetler ve huriler yarattım. Müminlere bunları müjdele.

7- "Kâfirlere ve münafıklara da itaat etme..." Onlar seni şaşırtmaya, saptırmaya çalışırlar, kandırmaya uğraşırlar. Sakın onlara uyma. "Putlarımıza laf etme de sana inanalım." Derlerse kat'iyyen onların bu sözlerine inanma.

"...Onların ezalarını da bırak ve Allâh'a güven. Vekil olarak Allâh yeter." Habibim! Onların sana yaptıkları eziyetlere aldırış etme. Onları halleri üzere terk et. Sen Allâh'a güven. Senin yardımcın O'dur. Allâh senin vekilin olarak onlara yapacağını yapar, vereceği cezayı verir. Bu sana yeter.

(Bu sûre 1. Bakara 25, 119. Yûnus 2. Kehf 2, 28. Furkan 52. İsra 9, 105. Fâtır 24. Sebe' 28. Şura 23. Feth 8. İnsan 24. Kalem 8-13. Müzzemmil 15. Alak 19. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 49

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ
مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا

فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Mümin kadınları nikahladığınız zaman, sonra onlara dokunmanızdan önce kendilerini boşarsanız, artık sizin için onlara sayacağınız bir iddet yoktur. Nihâyet onları yararlandırın ve kendilerini güzel bir salışla serbest bırakın."

ÎZAHI:

Allâhu Teâlâ, mü'minlere evlenme ve boşanma hakkında bazı hükümleri ihtiva eden bir beyanda bulundu.

Mü'min kadınlarla nikah akdi yaptıktan sonra kendileri ile bir münasebette bulunmadan boşarsanız, bildiğiniz boşanmadan sonraki bekleme süresi yoktur. Çünkü karı-koca ilişkisi olmamıştır. Bu taktirde bu kadın hemen evlenme hakkına sahiptir.

Böyle hiç dokunmadan boşadığınız kadına Bakara Suresinin 237. âyetinde belirtildiği gibi sözleştiğiniz mehrin yarısı verilerek kendisi memnun edilir. İhtiyacı varsa giyecek ve yiyecek de verilerek hatırını yıkmadan güzellikle salınır. Gideceği yer uzak ise, yol harçlığı verilir. Biniti temin edilir. Güle güle uğurlanır. Bu yarım mehri kendisi veya velisi bağışlayıp almayabilir. Daha geniş bilgileri fıkıh kitaplarından alabiliriz.

Halk arasındaki her türlü boşanmaların kötülükle yapıldığı bilinen bir hakîkattir. Bu tür boşanmalar, dinimize tamamen aykırı ve taban tabana zıttır. Geçen âyetlerde gördük, Zeyd Zeyneb'i boşarken hiç husumete meydan vermeden güzellikle boşamıştır.

Buharinin Sehl ibni Sa'd ve Ebi Üseyd R.anhümadan rivâyet ettiği bir hadisi şerifte: "Rasulüllâh S.A.V. Şurahbil'in kızı Ümeyme ile evlendi, zifafa girdiği zaman ona elini uzatınca, sanki hoşlanmadı. Bunu gören Rasulüllâh, Ebu Üseyd'e, onu giydirip (uğurlamasını) emir verdi. O da o gün "Razgın" denilen iki elbise giydirdi (ve uğurladı). Böylece ümmetine güzel bir örnek oldu.

Biz dinimize uymayan boşanma adetlerini bırakalım. Her iki taraf da nasıl evlenirken güzellikle evleniyorlarsa, ayrılırken de iyilikle güzellikle ayrılmalıdırlar ve aralarında bir küskünlük olmamalı, islami ölçüler içerisinde, islam kardeşliği devam etmeli. Üzerimize düşen vecibe budur.

Bakara 221-237. âyetler ile Talak suresini de okuyalım.

Âyet: 50

يَـٰٓأَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّآ أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ الَّتِىٓ ءَاتَيْتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّآ أَفَآءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّـٰتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَـٰتِكَ الَّتِى هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُّؤْمِنَةً إِن وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِىِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِىُّ أَن يَسْتَنكِحَهَا خَالِصَةً لَّكَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۖ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِىٓ أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَـٰنُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Ey peygamber! Şüphesiz biz sana mehirlerini verdiğin eşlerini ve Allâh'ın sana ganimet olandan verdiği sağının sahip olduğu cariyelerini seninle birlikte hicret eden amcanın kızlarını da, halalarının kızlarını da, dayının kızlarını da teyzelerinin kızlarını da helal kıldık. Bir de –mü'minler değil sana mahsus olmak üzere– mü'min bir kadın, peygambere kendini (mehirsiz) bağışlarsa, peygamber de onunla evlenmek isterse, sana bir zorluk olmaması için (bu da helaldir). Onlara eşleri hakkındaki farz kıldığınız (mehri) ve sağlarının sahip olduğu şeyleri muhakkak bildik (onları da beyan ettik). Allâh çok mağfiret eden rahim olandır."

İZAHI:

Peygamberimize hitap ederek bu âyeti kerimede evlenme bakımından biri umumi, diğeri de hususi olmak üzere iki hüküm beyan ediliyor.

1- Rasulüllâh da dahil olmak üzere bütün mü'minler mehirlerini vererek evlendikleri kadınlarla -varsa- sahip oldukları cariyelerin helal olması yanında amcalarının, halalarının, dayılarının ve teyzelerinin kızlarıyla evlenmenin caiz olduğunun açıklanması,

2- "Yalnız peygamberimize mahsus olmak üzere herhangi bir kadının mehirsiz olarak kendini eş olarak teslim etmesinin caiz olduğunun

beyanı. Bu şekilde herhangi bir mü'minin mehirsiz olarak evlenmesi caiz değildir. Evlense bile kadına mehir borçlusu olur.

Peygamber efendimiz evlendiği bütün kadınlara beş yüz dirhem gümüş mehir vererek nikahlamıştır. Ancak Ebu Süfyan'ın kızı Habibe'nin mehrini dört yüz dinar Necaşi vermiştir. Sahip olduğu cariyeleri de azad ederek, mehirlerini azad karşılığı sayarak evlenmiştir. Mehirsiz olarak kendini bağışlayan hiçbir kadınla pek çok teklifler almasına rağmen evlenmemiştir.

Buhari ve Müslimin rivâyetlerinde Sehl ibni Sa'd şöyle anlatıyor: "Bir kadın geldi ve: "Ey Allâh'ın Rasulü! hakîkaten ben sana kendimi bağışladım." dedi ve uzun süre ayakta dikildi. Bir kimse kalktı ve: "Ey Allâh'ın Rasulü! Senin ihtiyacın yoksa, beni onunla evlendir" dedi. Rasulüllâh S.A.V. de: "Ona vereceğin (mehir olarak) bir şey var mı yanında?" buyurdu. O da "Şu izarımdan başka bir şey yok." dedi. Rasulüllâh da: "Bunu ona verirsen izarsız kalırsın. (Başka) bir şey ara." buyurdu. O da: "Bir şey bulamam." dedi. Rasulüllâh S.A.V. de: "Demirden bir yüzük de olsa araştır." Buyurdu. O da aradı, fakat bulamadı. Bunun üzerine Rasulüllâh S.A.V. "Kurandan ezberinde bir şey var mı?" buyurdu. O da: "Evet şu, şu sureler var." dedi. Rasulüllâh S.A.V. de: "Eh yanındaki Kur'ân'ı (buna öğretmen) karşılığında seni onunla evlendirdim." buyurdu."

Bu hadisi şeriften mehirsiz evlenilmeyeceğini ve mehrin az da olsa verilmesi gerektiğini, hiçbir şey bulunmadığı takdirde, Kur'ân öğretmenin de mehire sayılacağını anlıyoruz. Yine de geniş bilgi almak üzere fıkıh kitaplarına bakalım.

Amca, hala, dayı, teyze kızlarına gelince: Hıristiyanlar yedi batın uzak olmadıkça evlenmeyi kabul etmezler. Bunun çok aşırı bir ifrat olduğu açıktır. Yahûdiler ise tam tersine kardeşinin kızıyla bile evlenirler. Bunun da çok açık tefrit olduğu meydandadır. İslamın bu hususiaki verdiği hüküm en adil, en doğru bir hükümdür.

Akraba ile evlenmeyi uygun görmeyenlere gelince, onlar bu yol ile islamın hak din olmadığını hedef alıyorlar. Fakat çok yanılıyorlar. Her ne kadar tıbbi yönden kan uyuşmazlığı gibi bir sebep gösteriyor iseler de, bu kan uyuşmazlığı akraba olmayanlar arasında da söz konusudur. Böyle olunca, bu iddiayı akrabaya hasretme, düpedüz cahilliktir. Bu konuda kan muayenesini esas almakta bir sakınca olmaz. Peygamber Efendimiz, Zeyd ibni Harisenin boşadığı halasının kızı olan Zeynep ile evlendiği gibi Kızı Fatıma'yı da amcasının oğlu Ali R.A. ile evlendirmiş ve çok sağlam ve zeki olan Hasan ile Hüseyin olmuştur. Dünya Müslüman-

ları arasında bunun çok örneklerinin bulunduğu da bir gerçektir. Çevrelerimizde nice akraba evlilikleri görüyoruz ki bunların arasındaki sakat çocuklar nadiren rastlanır. Akraba olmayanlar arasındaki sakat çocuklar daha da çoktur. Hiçbir kimse bu konuyu sözde tıp ilmi diye birtakım yabancı kelimelerle yutturmaya kalkışmasın. Bu konuda müslüman tabiplerimizin iyi tetkikler yaparak, islamı hedef alanlara cevap vermeleri gerekmektedir.

Nisa 22, 23. Nur 31, 33, 61. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 51

تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ
مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ
وَلَا يَحْزَنَّ وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي
قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾

Meâli:

"Onlardan dileyeceğin kimseyi geciktirirsin, isteyeceğin kimseyi de yanına alırsın. Ayrıldığın kimseden kimi istediysen, (alabilirsin). Artık sana günah yoktur. Bu onların gözlerinin aydın olması ile üzülmemeleri ve hepsine verdiğin şeye razı olmalarının en ednasıdır. Allâh da kalplerinizdekini bilir. Hem de Allâh bilendir. Halim olandır."

ÎZAHI:

Bu âyeti kerimede müfessirler arasında ayrı iki anlayış var:

1- Kendisini mehirsiz olarak bağışlayan kadınlardan dilediğini bırakırsın, istediğinle de evlenirsin. Sen serbestsin. Onlardan bıraktığın kimselerden de kimi istersen onu alabilirsin.

2- Kendi eşlerinin arasında nöbeti bırakarak istediğini yalnız bırakırsın, istediğini de yanına alırsın. Yine istersen o yalnız bıraktığını da tercih edebilirsin. Böyle yapmanda sana bir günah yok.

Bu anlayışların her ikisinin de birbiriyle çelişmediği açıktır. Her iki anlayışın da tatbiki mümkündür. Bir yandan kendi hanımları arasında isterse nöbetleşmeyi yapar, isterse yapmazken öte yandan mehirsiz ev-

lenme teklifinde bulunanlardan dilediğiyle evlenir, istemediğiyle evlenmez. Allâhu Teâlâ Rasulüne bu ruhsatı vermiştir. Elbette bunda da bir hikmet vardır.

Nöbetleşmeyi serbest bırakmasında da elbette Rasulüllâh için bir kolaylık vardır.

Diğer mü'minler için nöbetleşmenin vacip olduğunu kabul edenler olduğu gibi, caiz veya müstehap olduğunu söyleyenler de vardır. Bu hususta mezheplere göre farklılığı fıkıh kitaplarından öğrenelim.

Nisa Suresinin 129. âyetini de okursak bu konuyu daha iyi anlar ve mümkün olduğu kadar, birden fazla evlenmemeye ve vebal altına girmemeye çalışırız. Allâh bizi ve kalplerimizi en iyi bilen ve ona göre hükümler beyan edendir.

Âyet: 52

لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ
وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا ﴿٥٢﴾

Meâli:

"(Habibim)! Bundan sonra sana kadınlar (la evlenmen) ve onları (başka) bir kadınla değiştirmen –güzellikleri hoşuna da gitse– helal olmaz. Ancak sağının sahip olduğu başka. Allâh her şeyi gözetendir."

ÎZAHI:

Geçen âyetlerde de belirtildiği gibi, Allâhu Teâlâ son peygamberini çok kadınlarla evlenmekte serbest kılmıştı. Elbette bunda bir hikmet vardır. Bilhassa islamın her yönüyle kadınlar arasında da yayılması hikmeti çok önemlidir.

Diğer taraftan peygamberimiz hanımlarını boşanmaları veya Allâh ve Resulünü, hem de ahireti tercih etmelerinin mükafatı olarak onları garanti altına almıştır. Peygamber efendimizi de bu endişelerden selamete erdirmiştir.

Artık yanında mevcut olan hanımlarının dışında başka kadınlarla evlenmesini ve bunlardan birini boşayarak yerine başkasını almasını yasaklayarak neticeye bağlamıştır. Böylece hanımları ile kendi arasındaki

huzur katlanarak artmıştır. Ancak cariyeler hususunda hiçbir kısıtlama gelmemiştir.

Âyet: 53

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ اِلَّآ اَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ اِلٰى طَعَامٍ غَيْرَ نَـٰظِرِينَ اِنٰيهُ وَلٰكِنْ اِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَاِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَـٔنِسِينَ لِحَدِيثٍ اِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِى النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِۦ مِنكُمْ وَاللّٰهُ لَا يَسْتَحْيِۦ مِنَ الْحَقِّ وَاِذَا سَاَلْتُمُوهُنَّ مَتَـٰعًا فَسْـَٔلُوهُنَّ مِن وَرَآءِ حِجَابٍ ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللّٰهِ وَلَآ اَنْ تَنكِحُوٓا اَزْوَاجَهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦٓ اَبَدًا اِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ عِندَ اللّٰهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Kabına bakanlar olmaksızın, yemeğe izin verilmeden peygamberin evlerine girmeyin. Fakat davet olunduğunuz zaman hemen girin. Yediğiniz zaman da, söze (sohbete) meyletmeden hemen dağılın. Şüphesiz sizin bu haliniz peygambere eziyet eder de sizden utanır (seslenemez). Allâh ise, haktan çekinmez. Onlardan bir hacet istediğiniz zaman, onlardan bir perde arkasından isteyin. Bu sizin kalpleriniz ve onların kalpleri için en temiz olandır. Sizin için Allâh'ın Rasulüne eziyet etmeniz de (uygun) değildir. Kendisinden sonra da eşleriyle evlenmeniz ebedi olarak yasaktır. Şüphesiz bu Allâh katında çok büyüktür."

Âyet: 54

اِن تُبْدُوا شَيْـًٔا اَوْ تُخْفُوهُ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Bir şeyi açıklasanız veya onu gizleseniz, artık şüphesiz Allâh her şeyi bilendir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ mü'minlere hitap ederek, onlara kıyâmete kadar gelecek olan insanlara örnek olmaları için bu hicab âyetini inzal buyurmuştur. Bu âyeti kerimede adabı muaşeret bakımından önemli hususlar beyan edilmiştir.

1- "İzin verilmedikçe peygamberin evlerine girilmemesi." Nur suresinin 27, 28. ve 58, 59. âyetlerinde de beyan edildiği gibi yalnız Peygamberin evlerine değil, hiç kimsenin evine izinsiz girilemez. Ama burada, Peygamberimize ve ailelerine karşı çok ciddi ve tazimi ihlal etmeyen bir davranış gerektiğine işaret buyrulmuştur.

2- Davet olunduğunda da, zamansız gelip içeri dalmamak. Bazıları "buyurun" denmeden, erkenden içeri dalarak yemekle meşgul olan karı-kız arasında "yemek oldu mu? olmadı mı?" diye bakmaya yeltenir. Böyle hareketler her yerde doğru olmamakla beraber, hele peygamberin evinde büsbütün edepsizlik olur.

3- "Buyurun" denildiği zaman girilir. Yemek yenince de hemen oradan ayrılınır. Orada lafa dalarak kalabalık edilmez. Ev sahibinin derdi-telaşı olduğu dikkate alınarak, bir an önce oradan ayrılmalıdır. Ev sahibine eziyet verecek veya utandıracak hallerden sakınmalıdır. Hele kendisine saygı ve tazim gereken Peygamberi utandıracak haller hiç de yerinde olmaz.

4- Peygamber kendi evi olduğu için utanır, çekinir, kimseye "gidin" diyemez ama: Allâh hiçbir kulundan çekinmeden ahkamını açıklar böylece kullarına âyetlerini duyurur.

5- "Onlardan bir hacet istediğiniz zaman, onlardan perde arkasından isteyin" cahiliyet devri alışkanlıkları içinde Peygamberin hanımlarından bir şey isteyeceklerinde sallaparti girenler oluyordu. Böylece örtünme ve sakınma imkanı bulamayan mü'minlerin anaları sıkılıyor, çekiniyorlar idi. Bundan dolayı perde arkasından sormaları, istemeleri emredildi. Bu adabın her zaman, her yerde gerekli olduğuna da işaret buyrulmuş oldu.

6- "Bu sizin kalbiniz ve onların kalpleri için en temiz olandır." buyurmak sureti ile de, erkekler ve kadınların şehvet duygularına fırsat verilmemesi ve iffetlerinin korunması üzerinde titizlik yapılması gerektiği beyan edilmiştir. Bilhassa şeriatın tatbik merkezi olan Peygamber ev-

lerinde, peygamber ashabının çok dikkatli olmaları gerekir. Onları örnek alan bizler de çok dikkatli olmalıyız.

7- "Sizin için Allâh'ın Rasulüne eziyet etmeniz (uygun) değildir." Allâh'ın ve meleklerin kendisine salatü selam getirdiği ve bütün âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygambere hiçbir halinizle, asla eziyet etme hakkınız yoktur. Ey Resulün ashabı! Siz bütün âlemlere örnek olarak Resule karşı saygılı olmanız gerekir. Nitekim ashabı kiram Allâh'ın her emrini dinleyerek Efendimize karşı çok saygılı, çok itaatkar olmuşlardır. Bu âyeti kerime onlar üzerinde ağır tesirler bırakmış, onların samimiyetlerini kat kat artırmıştır.

8- "Kendisinden sonra da eşleriyle evlenmeniz ebedi olarak yasaktır." buyrularak ashabı kiramın dikkatleri çok önemli bir noktaya çekilmiştir.

Bu âyet nâzil olunca Peygamberimizin hanımlarından birisinin yakını şöyle demiş idi: "Amcalarımızın kızlarıyla konuşmamızdan mı men olunuyoruz? Elbette Muhammed ölürse andolsun kesinlikle onun kadınlarıyla evleniriz." Bu sözünden sonra Allâh'ın verdiği emirlerin yerinde ve çok doğru olduğunu anlayan bu zat, pişman oldu, tevbe etti ve bir köle azad etti. Allâh yolunda on deve yükü harcadı, yaya olarak da bir hacc yaptı.

Bu âyet, Peygamber Zeynep'le evlenmesi dolayısıyla verdiği ziyafetteki hâdiseler Sebebiyle nâzil olmuştur. Geçen ki 37. âyette belirtildiği gibi, Zeyd, Zeynep'i boşadıktan sonra, Peygamberimiz onunla evlendi. Bu evlilik pek çok hikmetlere sebep oldu. Bundan dolayı: "Hikmetler düğünü" desek yerinde olur.

"Şüphesiz bu, Allâh katında çok büyüktür." Rasulüllâha yapılacak eziyetle ve kendisinden sonra zevceleriyle evlenmeler, Allâh katında çok büyük bir günahtır. Çok ağır bir hakarettir.

Buradan şunu da anlamamak mümkün değildir; Rasulüllâha sağlığından sonra da yapılacak hakaretler, aynen sağlığındaki gibidir. Onun ölümünden sonra da kıyâmete kadar O'nu tazimle, saygı ile anmak ve çokça salavatı şerifler getirmek ve O'nun sünnetlerine çok riâyet etmek gerekir. Bilhassa O'nun örnek teşkil eden evlenme ve aile hayatı. Halasının kızı olan, evlatlığı Zeyd'in boşadığı Zeynep'le evlenmiş olması, çok dikkat edilmesi gereken bir sünnettir. Bu hususta münafıklar çok dedikodu yapmışlardır. İçimizden geçebilecek ufak bir şüphe, bizi o münafıklarla bir yapar. Onun için şu âyete dikkat edelim.

Âyet: 55

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ ۚ وَاتَّقِينَ اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Onlara babalarında, oğlanlarında da, oğlan kardeşlerinde de, oğlan kardeşlerinin oğullarında da, kız kardeşlerinin oğullarında da kadınlarında da, sağlarının sahip olduğu cariyelerde de bir günah yoktur. Allâh'tan da korkun. Şüphesiz Allâh her bir şeye tam bir şahit olandır."

İZAHI:

Hicab âyetinden sonra kadınların görüşmelerinde sakınca olmayanları beyan etmek üzere, kadınların babaları, kendilerinin veya babalarının oğulları, oğlan kardeşleri ve oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, mü'min olan kadınlar ve sahibi oldukları kadın cariyeler, hizmetçileri ile bir arada kalmalarında bir vebal, bir günah yoktur. Her zaman Allâh'tan korkmaları için de ayrıca bir emir verilmiştir. Allâh'ın her zaman ve her yerde, her şeyi görüp onlara şahit olduğu da beyan edilmiştir.

Nisa 23. Nur 31, 63. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 56

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ۚ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh ve melekleri Peygambere salat ederler. Ey îman edenler! O'na salat edin ve teslimiyetle selam edin."

İZAHI:

Ailevi münasebetler dolayısıyla Peygamber S.A.V.'i söz konusu eden Allâhu Teâlâ, kendi katında ve melekleri yanında Resulünün methi senaya layık olduğunu beyan etmek üzere:

"Şüphesiz Allâh ve melekleri Peygambere salat ederler..." buyurmuştur. "Salat", Allâh'ın teveccühü, rahmeti, sevgisi ve devamlı olarak yardımı demektir. Meleklerin de O'nu methi sena etmesi, O'na dua ve istiğfarda bulunmalarıdır. Allâhu azimüşşan Mü'minlere de hitap ederek O'na salatü selamda bulunmalarını emretmiştir. Bu emir bir defaya mahsus farzdır. Namazdaki tahiyyat da vaciptir. O, anıldıkça ise sünneti müekkeddir. Mü'minlerin salatı, Allâh'tan kendisine rahmet ve saadet dilemeleri ve duasının kabulünü istemeleridir. Selam da O'na olan inanç ve teslimiyetleriyle birlikte selameti ve saadetini dilemeleridir. Aynı zamanda O'nun ümmeti olma bağlılıklarını tekrar etmeleridir. Şu noktaya da dikkat edelim. Fatiha suresinin beşinci âyeti gereğince, ibadetlerimizi ve kulluğumuzu yalnız Allâh'a yaptığımızı, dileklerimizi de ancak Allâh'tan istediğimizi tekrarlıyoruz. Buna göre Peygamberden hiçbir şey istenmeyeceğini belirtmek üzere, O'na da Allâh'tan rahmet istemiş oluyor, hâşâ Hıristiyanların Îsâ'yı, Yahûdilerin de Uzeyr'i Allâh yerine koydukları gibi, Peygamberimizi Allâh'a benzetmemiş oluyoruz.

Peygamberlerin hiçbirinin Allâh'a denk olmadığını tasdik ederken, hiçbir insanın da Peygamberle bir olamayacağını biliyoruz.

Salavatı şerife hakkında pek çok hadisi şerifler vardır.

Abdullâh ibni Ebi Talha'nın babasından rivâyet ettiği bir hadisi şerifte: "Bir gün Rasulüllâhın yüzünde bir şenelme görülüyordu. "Hakikaten biz yüzünde, cidden müjdeli hal görüyoruz." Dedik de:

- "Bana Cebrâil geldi ve: "Ey Muhammed! Rabbin sana selam ediyor ve: "Sana ümmetinden biri salavatı şerife getirirse, her halde ben ona on salat ederim. Ümmetinden biri sana selam ederse, muhakkak ona on selam ederim." Buyuruyor. Bu seni razı etmez mi?" dedi. Bir tek bu hadisin müjdesi bile bize yeter. Daha nice müjdeler vardır.

Geçen 43. âyeti de okuyalım.

Âyet: 57

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh ve Rasulüne eziyet edenlere, dünyada ve ahirette Allâh onlara lânet etmiştir. Onlar için bir de horlayıcı azap hazırlamıştır."

Âyet: 58

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Mü'min erkekler ve mü'min kadınlara da kazanmadıkları şey Sebebiyle eziyet edenler de bir iftira ve açık bir günah yüklenmişlerdir."

İZAHLARI:

Allâh'a kimsenin eziyet edemeyeceği belli. Ancak O'na isyan etmek, inkâr etmek, emirlerini dinlememekle kendisine eziyet etmiş olur. Rasulüne eziyet ise, O da, bir insan olarak eziyet görebilir. Peygamberle alay etmek, O'na iftiralar atmak, düşmanlıklar yapmak birer eziyettir. Resule eziyet etmek, Allâh'a isyan etmek ve O'nun buğzunu kazanmak ve azabına müstahak olmaktır.

Allâh böylelerine hem dünyada, hem de ahirette lânet etmiş, rahmetinden uzaklaştırmış ve cehenneme sürmüştür. Hem de onlar için horlayıcı, rezil edici bir azap vardır.

Mü'min olan erkeklere ve kadınlara hiçbir suçları olmadığı halde onlara iftira etmek, onları gıybet etmek, mallarına, canlarına, ırzlarına göz dikmek gibi şeyler onlara eziyet etmektir. Bu âyetlerin nüzulüne sebep , münafıklardan Abdullâh ibni Übeyyin, Hazreti Aişe'ye iftira etmiş olmasıdır. Âyetlerin hususiyeti, ifadenin umumi olmasına mani değildir. Her zaman, her yerde, her mü'mine, her türlü eziyetleri kapsar. Böyle eziyet edenler, çok açık ve ağır bir günahı yüklenmiş olurlar.

(Bakara 159, 222, 264. Âl-i Imran 195. Nisa 52. Tevbe 61. Nur 23. Saff 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 59

يَـٰٓأَيُّهَا النَّبِىُّ قُلْ لِّأَزْوَٰجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَآءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَٰبِيبِهِنَّ ۚ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰٓ أَن يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Ey peygamber! Eşlerine, kızlarına ve mü'minlerin kadınlarına söyle. Bürgülerini üzerlerine örtsünler. Bu tanınmamaları ve eziyet olunmamalarının en ednasıdır. Allâh da çok mağfiret eden, rahim olandır."

Âyet: 60

لَّئِن لَّمْ يَنتَهِ الْمُنَـٰفِقُونَ وَالَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِى الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَآ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Eğer münafıklarla kalplerinde bir hastalık bulunanlar ve şehirde kötü haber yayanlar andolsun vazgeçmezlerse, yemin olsun kesinlikle seni onlara Musallat kılarız. Sonra seninle azıcıktan başka komşu olamazlar."

Âyet: 61

مَّلْعُونِينَ ۖ أَيْنَمَا ثُقِفُوٓا۟ أُخِذُوا۟ وَقُتِّلُوا۟ تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾

Meâli:

"Mel'unlar olarak, nerede bulunurlarsa yakalanırlar ve öldürüldükçe öldürülürler."

Âyet: 62

سُنَّةَ اللَّهِ فِى الَّذِينَ خَلَوْا۟ مِن قَبْلُ ۖ وَلَن تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Önceden geçenler hakkında Allâh'ın kurduğu sünnettir. Allâh'ın sünnetinin de değişmesini kat'iyyen bulamazsın."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal, aile yapısının temel unsurlarından biri ve en önemlisi olan kadının korunmasını ve ona çok değer verilmesinin lüzumuna işaretle:

1- "Ey peygamber! Eşlerine, kızlarına ve mü'minlerin kadınlarına söyle. Bürgülerini örtsünler..." Ey Resulüm! Önce herkese örnek olması gereken kendi hanımlarına ve kızlarına, sonra da mü'minlerin kadınlarına söyle de, her yerini örtecek olan bürgülerini üzerlerine örtsünler. Erkeklerin gözlerinden bedenlerini böylece korumuş olsunlar.

"...Bu tanınmamaları ve eziyet olunmamalarının en ednasıdır..." kadınların dışarıya çıkarken bürgülerini örtünmeleri onların nasıl bir kadın olmalarının tanınmasını önleyen ve ahlaksızlar tarafından huzursuz edilmemelerinin en uygun olan bir yöntemidir. Böylece her kadın kendi mensup olduğu ailenin dışındaki ahlaksızlardan, soğuktan, sıcaktan, tozdan topraktan korunmuş olur ve ailenin sağlam, faziletli bir unsuru olur.

"...Allâh da çok mağfiret eden, rahim olandır." Allâh işlenmesi muhtemel olan günahları önlediği gibi, elde olmayarak işlenen günahları da çok örten ve bağışlayandır. Aynı zamanda böylece örtünme emri vererek kullarına olan merhametini esirgemeyendir. Allâh'ın verdiği emirlerde birer hikmet, birer rahmet olduğunu da iyi bilin. Allâh'ın bu emirlerine açıktan veya dolaylı karşı çıkan:

2- "...Münafıklarla kalplerinde bir hastalık bulunanla ve şehirde kötü haber yayanlar andolsun vaz geçmezlerse, yemin olsun kesinlikle seni onlara Musallat kılarız. Sonra orada seninle azıcıktan başka komşu olamazlar." Habibim! İçlerinde küfrü gizleyip de müslüman görünen münafıklar ve kalplerinde şehvet düşkünlüğü, namus düşmanlığı, hastalığı bulunan ahlaksızlar bu örtünme düşmanlığından vazgeçmezlerse, hele hele o şehirde halk arasına bütün kötülüğü ve fuhşu yaymaya çalışan Yahûdiler bu hallerini bırakamazlarsa, andolsun yeminle söylüyorum seni ve mü'minleri onların başına Musallat kılarız.

3- "Mel'unlar olarak, nerede bulunurlarsa, yakalanırlar ve öldürüldükçe öldürülürler." Edepsizliklerinin cezasını çekerler. Nitekim bu cezayı çektiler ve orada fazla kalamadılar. Kimi geberdi, kimi sürüldü.

Devrimizde de aynı ırz düşmanlığını, aynı iffetsizlik gayretlerini sergileyen ve ille da kadınların açılmasını isteyen namussuzlar, aile yapısını bozmaya çalışan Yahûdi hizmetkarları kol geziyor. Bunlara asla fırsat vermemeliyiz. Tabiidir ki bunlar:

4- "Önce geçenler hakkında Allâh'ın kurduğu sünnettir." Onların başına gelen bunların başına da gelecek ve belalarını bulacaklar. Bu düzen Allâh'ın düzenidir. Bu kanun Allâh'ın kanunudur.

"...Allâh'ın sünnetinin de değişmesini kat'iyyen bulamazsın." Allâh'ın kurduğu nizamda asla bir değişiklik bulamazsınız. Allâh'ın yolundan sapanların helâkı ve azap görmeleri hakkındaki kanunda kat'iyyen bir değişiklik yoktur.

(Bakara 191. Âl-i Imran 137. Nisa 91. Maide 52. En'am 49. İsra 77. Hacc 53. Nur 31. Fâtır 43. Ğafir 85. Feth 23. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 63

يَسْئَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ ۖ قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللّٰهِ ۖ
وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾

Meâli:

"İnsanlar sana kıyâmeti soruyor. "Onun bilgisi ancak Allâh katındadır." de. Sana ne bildirebilir? Belki de kıyâmet yakın olabilir."

Âyet: 64, 65

اِنَّ اللّٰهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَاَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾
خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا ۚ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh kâfirlere lânet etti ve onlar için çılgın bir (ateş) hazırladı. Orada ebedi kalıcılar. Bir dost ve bir yardımcı da bulamayacaklar."

Âyet: 66

يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِى النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا اَطَعْنَا

اللّٰهَ وَاَطَعْنَا الرَّسُولاَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Yüzleri ateşe çevrildiği gün: "Eyvah bizlere, keşke Allâh'a itaat etseydik. Resule de itaat etseydik." Diyecekler."

Âyet: 67

وَقَالُوا رَبَّنَآ اِنَّآ اَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَآءَنَا فَاَضَلُّونَا السَّبِيلاَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Ve: "Ey Rabbimiz! hakîkaten biz başkanlarımıza ve büyüklerimize itaat ettik de bizi yoldan sapıttılar." Dediler.

Âyet: 68

رَبَّنَآ اٰتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Ey Rabbimiz! Onlara azaptan iki kat ver ve kendilerine büyük bir lânetle lânet et."

ÎZAHLARI:

1- Habibim! Bu insanlar alay ederek laf olsun diye sana kıyâmeti soruyorlar:

"...Onun bilgisi ancak Allâh katındadır." de. Kıyâmetin kopacağı kesindir. Ama onun ne zaman kopacağını ancak Allâh bilir. Ben bilemem. Dersin.

"...Sana ne bildirebilir? Belki de kıyâmet yakın olabilir." Habibim! Kıyâmeti sana bildirsin. O kıyâmet, belki de yakındır. O ansızın gelir. Siz daima hazır bulunun. Onu kat'iyyen inkâr etmeyin.

2- "Şüphesiz Allâh kâfirlere lânet etti ve onlar için çılgın bir (ateş) hazırladı orada ebedi kalıcılar. Bir dost ve bir yardımcı da bulamayacaklar." O kâfirler sizinle alay ededursunlar. Onlar ahireti inkâr ettikleri için, o ahirette onlara en acıklı en devamlı azaplar hazırladık. Onları rahmetimizden kovduk. Kendilerine hiç merhamet edilmeyecek.

3- "Yüzler ateşe çevrildiği gün: " eyvah bizlere keşke Allâh'a itaat etseydik. Resule de itaat etseydik." Diyecekler ama iş işten geçmiş olacak. Onların yüzleri, bütün bedenleri ateşe doğru çevrilip kaçacak yer bulamayacakları gün, hakîkati gördüklerinde "Vah bizlere vah. Keşke

Peygamberleri dinleseydik de Allâh'a itaat etseydik, onun yolundan gitseydik, bunu görmezdik" diye çığlık atacaklar.

4- "Ve: "Ey Rabbimiz! hakîkaten biz başkanlarımıza ve büyüklerimize itaat ettik de bizi yoldan sapıttılar." Dediler" onlar Allâh'a nida ederek: "Bizi ileri gelenlerimiz, büyüklerimiz, idarecilerimiz saptırdı. Onlara itaat etmemizin cezasını çekeceğiz."

5- "Ey Rabbimiz! Onlara azaptan iki katını ver ve kendilerine büyük bir lânetle lânet et."diyecekler.

Devrimizdeki dinsizlere, ahlaksızlara uyan, onların izinden gidenler de iyi düşünmelidirler. Onlar da böyle diyecekler. Ama fayda vermeyecek.

(Bakara 159, 161. Nisa 52, 173. Araf 38, 187. Tevbe 68. İbrâhîm 50. Hacc 11. Enbiyâ 39. Mü'minun 104. Furkan 34. Neml 90. Sad 61. Feth 6, 22. Kamer 48. Zariyat 12. Mülk 26. Nebe' 1-3. Naziat 42. Mearic 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 69

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ اٰذَوْا مُوسَىٰ فَبَرَّأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا ۚ وَكَانَ عِندَ اللَّهِ وَجِيهًا ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Mûsâ'ya eziyet edenler gibi olmayın. Allâh da onu dedikleri şeylerden temize çıkardı ve Allâh katında şerefli oldu."

ÎZAHI:

Gerek Aişe R.A. hakkındaki iftiralar ve gerekse Zeynep'le evlendiği sırada münafıkların tahriki ile Rasulüllâh huzursuz edilmiştir. Bir de ganimet mallarını taksim ederken bazılarının bu taksime rıza göstermemeleri üzerine Rasulüllâh S.A.V. incitilmiş idi. Bunun üzerine Allâhu Teâlâ, îman edenlerin dikkatli olmalarını emretti. "Yahûdilerin Mûsâ'ya eziyet ettikleri gibi siz de onlara benzemeyin." diye Müslümanları uyardı.

Yahûdilerin Mûsâ aleyhisselama çok eziyet ettikleri bilinen bir gerçektir. Buhari ile Müslim'in rivâyetlerinde onların Mûsâ hakkında: "Bedeninde bir ayıp olmasa bu kadar sakınmaz. Bizim gibi o da soyunur ve bizimle yıkanır." diyerek onu ayıplıyorlardı. Onların bu sözleri Mûsâ

aleyhisselamın çok ağırına gidiyor ve üzülüyordu. Bir gün Mûsâ aleyhisselam adeti vech üzere tenha bir yerde elbiselerini çıkardı bir kayanın üzerine koydu. Birde baktı ki kaya hızla elbiseleri kalabalığın arasına doğru götürüyor. Hemen ardından koştu. Bu arada onun nurlu ve mükemmel olan bedenini gördüler ve çok güzel olduğunu, hiç ayıbının olmadığını gördüler, ayıplamayı da bıraktılar. Harun aleyhisselamı öldürdü iftirasını yaptılar, bir kadınla ilişkili olduğu iftirasını yaptılar. Allâh gösterdiği hikmetli hadiselerle ve Mûsâ'ya verdiği mucizelerle onu temize çıkardı. Böyle olduğu gibi peygamberimizi de münafıkların iftiralarından arındırdı ve onları perişan etti.

Devrimizdeki Müslümanları lekelemeye çalışan ve onları gözden düşürmeye yeltenenlerin sonu da öyle olacak. İnşallâh.

Âyet: 70, 71

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾
يُصْلِحْ لَكُمْ اَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ
وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Allâh'tan korkun ve yerli yerince söz söyleyin ki, işlerinizi yararlı kılsın, günahlarınızı da mağfiret eylesin. Kim Allâh'a ve Resulüne itaat ederse, artık büyük bir saadete ermiştir."

ÎZAHLARI:

Kullarının îman edenlerine hitabeden Allâhu zülcelal, onların sözlerini de kelime-i tevhid, kelime-i şahadet gibi, doğru, düzgün, yerli yerince muteber olan hak sözleri söylemelerini, münafıklar gibi yalan, iftira, gıybet ve bâtıl sözlerden sakınmalarını emretmiştir. Bu emirlerini yerine getirenler için mağfiret edeceğini ve amellerinin de yararlı kılacağını müjdelemiştir. Ayrıca Allâh'a ve resulüne itaat eden kimselerin büyük bir saadete ereceklerini, selamete nail olacaklarını haber vermiştir.

(Nisa 9, 13. Tevbe 89, 100. Feth 5. Hadid 12. Teğabün 9. Büruc 11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 72

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ ۖ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz emaneti göklere ve yere, dağlara da arzettik de onu taşımaktan çekindiler ve ondan endişe ettiler de onu insan yüklendi. Muhakkak o, çok zâlim, pek cahildir."

Âyet: 73

لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Allâh, münafık erkekler ile münafık kadınları ve müşrik erkekler ile müşrik kadınları azap etmesi, mü'min erkekler ile mü'min kadınların tevbelerini de Allâh'ın kabul etmesi içindir. Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır."

İZAHLARI:

Bir emanet olan Kur'ân'ı, onu beyan ettiği islamı göklere ve yere, yerdeki dağlara indirdiğimizi farz etseniz, onlar yaratılışları itibariyle kabul edemezlerdi. Çünkü bunları başka hizmetler için yarattık. Ama insanın yaratılışı buna uygun olduğu için bu büyük emaneti o yüklendi. Çünkü onda bu Kur'ân'ı öğrenecek, okuyacak, anlayacak kabiliyet var. İslam dinini tatbik edecek yaratılışa sahip. Ama kendi yararına olan bu dinden yüz çevirir, çokça zâlimleşir, ondaki bilgileri öğrenmez pak cahil halde kalır.

İşte bu büyük emanete karşı nifâkta bulanan erkekler ve kadınlar, bu emaneti veren Allâh'a ortak edinen erkekler ve kadınları azap etmesi için bu dinle mükellef kıldı. Bu emanete riâyet eden mü'min erkeklerle

mü'min kadınların da tevbelerini kabul ederek onları mağfiret etmesi ve onlara rahmetini ihsan etmesi için böyle takdir etti.

İnsanlar şöyle göklere, yere, dağlara, ve bütün mahlukata bir baksa, kendisinde bulunan, akıl, vücut yapısı ve bütün kabiliyetlerin hiç birinde olmadığını görür ve ne derece mükellef olduğunu anlar da Allâh'ın yoluna sarılır. Bunu anlayıp sarılanlar, işte selamet ve saadete erenlerdir. Ama bu imkandan uzak kalanların vay haline.

Feth suresi 6. Haşr suresi 21. âyetleri de okuyalım.

AHZAB SÛRESİNİN SONU

SEBE' SÛRESİ

34. Sûredir

54 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِى الْاٰخِرَةِ ۭ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١﴾

Meâli:

"Hamd, göklerde bulunan ve yerde bulunan her şey yalnız kendisinin olan Allâh'a mahsustur. Hamd, ahirette de ancak O'na mahsustur. Hem de O, hakîm, habîr olandır."

Âyet: 2

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِى الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاۗءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۭ وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾

Meâli:

"Yere girenler ile oradan çıkanları ve gökten inenler ile oraya yükselenleri bilir. Hem de O, Rahîm, ğafûr olandır."

ÎZAHLARI:

Göklerde ve yerde bulunan her şeyin yalnız kendisinin olduğunu, başka hiçbir ortağının olmadığını, onları yaratırken hiçbir varlığın yardımcı olmadığını, ancak kendisinin yarattığını, bundan dolayı onların mülkiyetinin yalnız kendisine ait olduğunu beyan eden Allâh, övülmenin de ancak kendisine mahsus olduğunu ve ancak kendisine şükredilmesi gerektiğini haber vermiştir. Devamla:

Yağmur, ölüler, bazı hayvanlar ve madenler gibi yere giren ve yerin içinde olan her şeyi ve bitkiler, madenler, pınarlar gibi yerden çıkan her şeyi aynı zamanda yağmur, kar, yıldırım gibi şeylerle melekleri ve göğe yükselen buharlar, melekler, gökte bulunan güneş, ay ve yıldızları bildiğini açıklamıştır.

Kendisinin tam yerinde ve kimselere danışmadan hükmeden ve her şeyden haberdar olduğunu, çokça mağfiret eden çok merhametli olduğunu da bildirmiştir. Böyle bir haber karşısında bize düşen, bu inanca sahip olmakla beraber, O'nun bütün emirlerini yerine getirmemiz, nehiylerinden de uzaklaşmamızdır. Aksi halde kendimize zulmetmiş oluruz.

(Fatiha 1. En'âm 1, 45. Yûnus 10. İsrâ 111. Kasas 70. Rûm 18. Fâtır 1. Saffat 182. Casiye 36, 37. Hadîd 4, 5. Teğabün 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 3

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ ۖ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ ۚ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٣﴾

Meâli:

"Küfredenler: "Kıyâmet bize gelmeyecek" dediler. "Hayır, ğaybı bilen Rabbime yemin ederim, andolsun kesinlikle size gelecek. Göklerdeki ve yerdeki zerre miktarı bir şey ondan kaçamaz. Bundan daha küçüğü de daha büyüğü de (hepsi) ancak açık bir kitaptadır" de."

Âyet: 4

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanları mükafatlandırması içindir. Onlar için bir mağfiret ve değerli bir rızık vardır."

Âyet: 5

وَالَّذِينَ سَعَوْ فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ أَلِيمٌ ﴿٥﴾

Meâli:

"Âyetlerimiz hakkında yarışarak uğraşanlar ise, işte bunlar, kendileri için acıklı, pislikten bir azap vardır."

Âyet: 6

وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ
هُوَ الْحَقَّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Kendilerine ilim verilenler de Rabbinden sana indirileni onu, hak görürler. Azîz, Hamd olanın yoluna da iletir."

ÎZAHLARI:

Habibim! Kıyâmet bize gelmeyecek, böyle bir şey olmayacak" diyen kâfirlere öyle cevap ver ve:

1- "..."Hayır, ğaybı bilen Rabbime yemin ederim, andolsun kesinlikle size gelecek..." de. Sizin iddia ettiğiniz gibi değildir. Sonradan olan her şeyin yok olacağını siz bilmiyorsunuz. Ben her şeyi yoktan var eden, sizce ğaib olan her şeyi de en iyi şekilde bilen Rabbime yemin ederim ki andolsun muhakkak surette o kıyâmet, her şeye olduğu gibi size de gelecek. Muhakkak bunu göreceksiniz ve cezanızı da çekeceksiniz. Allâhu Teâlâ, kendisi pek çok yerde yeminle sözünü te'kit ettiği halde, Rasulüne sadece üç yerde yemin etmesini emretmiştir: 1-Yûnus sûresinin 53. âyeti, 2-Bu âyet, 3- Teğabün sûresinin 7. âyetidir.

"...Göklerdeki ve yerdeki zerre miktarı bir şey O'ndan kaçamaz. Bundan daha küçüğü de, daha büyüğü de (hepsi) ancak açık bir kitaptadır" de. Göklerde ve yerde olan ne varsa, Allâh'ın bilgisinden kaçamaz. Zerreden küçük de olsa, büyük de olsa hepsi açık bir kitapta mahfuzdur. Koruma altındadır. Hiç birisi ğaib olmaz. Bunlar hep:

2- "İman edenler ve yararlı işler yapanları mükafatlandırması içindir..." Mü'minlerin îmanları, amelleri, mükafatlandırılmaları için koruma altına alınmıştır.

"...Onlar için bir mağfiret ve değerli bir rızık vardır." Farkına varmadan işledikleri hataları da bir mağfiretle örtmek ve kendilerine bereketli, şerefli tükenmez bir de rızık vardır. Cennet nimetleri içinde ebedi kalacaklardır. Ama:

3- "Âyetlerimiz hakkında yarışarak uğraşanlar ise, işte bunlar, kendileri için acıklı, pislikten bir azap vardır." Bizim âyetlerimizi

inkâr yolunda birbirleriyle yarışırcasına çalışanlar yok mu, işte bunların vay haline. Bunlar için pis amellerinin karşılığı olarak, yaptıkları kötülükler ve pisliklere uygun azabın en acısı, en mundarı ve en pisi vardır. O inkâr ettikleri kıyâmet gününde bu azabı ebedi olarak tadacaklar.

4- "Kendilerine ilim verilenler de Rabbinden sana indirileni onu, hak görürler. Azîz, Hamd olanın yoluna da iletir." Habibim! Senin rabbin olan Allâh tarafından sana indirilen Kur'ânı Kerîm bilgilerini öğrenenler de o kıyâmet gününü, hak bilirler ve orada herkesin ameline göre karşılık göreceğine inanırlar. Böylece aziz olan hakkıyla övülmeye layık olan Allâh'ın şaşmaz yoluna kavuşurlar.

(Nisâ 162. Yûnus 4, 61. İbrâhîm 51. İsrâ 107. Kehf 49. Hacc 51, 54. Tevbe 121. Furkân 11. Rûm 45. Necm 31. Kamer 52, 53. Bu sûre 38. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَى رَجُلٍ يُنَبِّئُكُمْ اِذَا
مُزِّقْتُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ ۙ اِنَّكُمْ لَفِى خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٧﴾

Meâli:

"Küfredenler de: "Parçalanmanın tümüyle parçalandığınız zaman, muhakkak sizin yeni bir yaratılış da olacağınızı size haber veren bir adamı size gösterelim mi?" dedi(ler)."

Âyet: 8

اَفْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَمْ بِهٖ جِنَّةٌ ۜ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالْاٰخِرَةِ فِى الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾

Meâli:

"Allâh'a karşı bir yalan mı iftira etti, yoksa kendisinde bir delilik mi var?" Hayır, ahirete inanmayanlar, azapta ve uzak sapıklık içindedirler."

Âyet: 9

اَفَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنَ السَّمَاۤءِ

وَالْاَرْضِ ۭ اِنْ نَّشَاْ نَخْسِفْ بِهِمُ الْاَرْضَ اَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ
كِسَفًا مِّنَ السَّمَاۗءِ ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيْبٍ ﴿٩﴾

Meâli:

"Gök ve yerden önlerinde ve arkalarında olan şeyleri görmediler mi? Dilersek onları yere gömeriz veya gökten üzerlerine parçalar düşürürüz. Şüphesiz bunda (Rabbine) yönelen her kul için elbette bir âyet vardır."

İZAHLARI:

1- Kâfirler kendi aralarında birbirlerine –Peygamberimizle alay ederek– "Ölüp, çürüyüp, param parça olduktan ve toza toprağa karıştıktan sonra yeniden dirilip canlanılacağını söyleyen "Muhammed" adındaki bir kimseyi size gösterelim mi?" dediler. Devamla:

2- **"Allâh'a karşı bir yalan mı iftira etti, yoksa kendisinde bir delilik mi var?"** diyerek bizzat kendileri iftira atmaya çalışıyorlar. Peygamberimizi delilikle itham ediyorlar. "Kur'ân Allâh'ın kelamı değil, kendisi uyduruyor." diyerek ona karşı çıkıyorlar.

"....Hayır, ahirete inanmayanlar, azapta ve uzak sapıklık içindedirler" Hayır hiç de onların iddia ettikleri gibi değil, tam aksine Muhammed Fetanet sıfatıyla muttasıf olan son derece akıllı ve hiç boşuna konuşmayan ancak Allâh'ın vahyettiği âyetleri tebliğ eden bir hak Peygamberdir. Ahirete inanmayan bu kâfirler elbette açık bir sapıklık içindeler ve kesinlikle Allâh'ın azabına uğrayacaklar. Bu kâfirler:

3- **"Gök ve yerden önlerinde ve arkalarında olan şeyleri görmediler mi?..."** Bunlar etraflarına bakmıyorlar mı? Sağlarına, sollarına, önlerine, arkalarına, altlarına, üstlerine hiç mi bakmıyorlar? Bunca varlıkları görmüyorlar mı? Bunları yaratanı hiç mi düşünmüyorlar?

"...Dilersek onları yere gömeriz veya gökten üzerlerine parçalar düşürürüz..." Onlar nelerine güveniyorlar? Biz dilersek sebepler halkederiz yeri göçürür onları da beraberinde gömeriz, zelzele yapar evleriyle birlikte yerin dibine geçiririz. Yine istersek gökteki varlıkları parçalar, tepelerine indirir ve onları oldukları yerde ezeriz. Biz her şeye kadiriz.

"...Şüphesiz bunda (Rabbine) yönelen her kul için elbette bir âyet vardır" Bu etrafa, yere ve göğe bakmakta Allâh'a yönelip O'na boyun eğenler için alınacak ibretler, öğrenilecek dersler ve Allâh'ın varlığına binlerce deliller vardır.

(Ra'd 5. İsrâ 68, 69, 92. Hıcr 6. Mü'minûn 25, 82. Şuarâ 187. Ankebût 40. Secde 10. Şûrâ 24. Duhan 14. Tûr 29, 44. Mülk 16, 17. Kalem 2, 51. Tekvir 22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا ۖ يَا جِبَالُ اَوِّبِى مَعَهُ وَالطَّيْرَ ۚ وَاَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Andolsun Davud'a da tarafımızdan bir nimet verdik. Ey dağlar! Onunla beraber kuşlar da (hep beraber) tesbih edin. Kendisine demiri de yumuşattık."

Âyet: 11

اَنِ اعْمَلْ سَابِغَاتٍ وَقَدِّرْ فِى السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا ۖ اِنِّى بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾

Meâli:

""Uzun zırhlar yap, dokumada da ayarla" diye. Yararlı iş yapın. Şüphesiz ben yapıyor olduğunuz şeyleri görenim."

İZAHLARI:

Bizim bir şeyler öğrenmemiz ve gereken dersi almamız için Davud Aleyhisselama yaptığı ihsası hatırlatıyor ve:

1- "Andolsun Davud'a da tarafımızdan bir nimet verdik..." Peygamberlik verdik, sanat verdik, kitap indirdik, güzel ses verdik.

"...Ey dağlar! Onunla beraber kuşlar da (hep beraber) tesbih edin..." emrini verdik. Davud Aleyhisselam Zebur'u okurken, tesbih okurken onun güzelliğine güzellik katmaları için dağlara yansıma, kuşlara da ötme kabiliyetini verdik. Tam bir ahenk içinde kelamın okunması zevkini verdik. Manasının ruhlara işlemesi imkanını verdik.

"...Kendisine demiri de yumuşattık." Bir mucize olarak demiri ısıtmadan istenilen şekli verebileceği hale getirdik. Veya kendisine demiri kolayca yumuşatma ilmini verdik. Hiç zorlanmadan demiri şekillendirme sanatını öğrettik.

2- "Uzun zırhlar yap, dokumada da ayarla" diye..." Ayrı ayrı nedenlere göre uzun ve geniş ölçülerde zırhlar yap ve halkalarını tam bir düzen içinde ayarla, kimi büyük, kimi küçük olmasın. Hepsini de aynı ölçüde, kolay hareket edecek ve insanı silahlardan koruyacak şekilde ayarla" diye ilham verdik. Ayrıca:

"...Yararlı iş yapın. Şüphesiz ben yapıyor olduğunuz şeyleri görenim" diye emir verdik. Gerek Davud'a, gerek yanındakilere iyi işler yapmalarını emrettik. Yaptıkları ibadetler ve her türlü işleri hilesiz, yarayışlı bir halde yapmalarını emrettik. Yaptıkları her şeyi gördüğümüzü bilerek yapmalarını hatırlattık. Ey Müslümanlar! Siz de buradan ders alarak yaptığınız bütün işlerinizi eksiksiz yapın.

(Bakara 251. Nisâ 163. Enbiyâ 78-80. Sâd 1-30. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

وَلِسُلَيْمٰنَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ ۚ وَأَسَلْنَا لَهُ
عَيْنَ الْقِطْرِ ۖ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ ۖ
وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Süleyman'a da sabahı bir ay, akşamı da bir ay olarak rüzgarı müsahhar kıldık. Ona bakır madenini de akıttık. Cinlerden de Rabbinin izniyle kendi önünde çalışanlar vardı. Onlardan kim de emrimizden çıkarsa, ona şiddetli azabından tattırırız."

Âyet: 13

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِيبَ وَتَمَاثِيلَ وَجِفَانٍ
كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ ۚ اعْمَلُوا آلَ دَاوُودَ شُكْرًا ۚ
وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Ona, saraylardan ve heykellerden, havuzlar gibi çanaklardan ve yerleşmiş kazanlardan dileyeceğini yaparlar. Ey Davud'un hanedanı. Şükredin. Kullarımdan çok şükreden de azdır ya."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ Davud Aleyhisselama ihsan ettiği nimetleri hatırlattıktan sonra, oğlu Süleyman Aleyhisselamı da kısaca anlatmak üzere:

1- "Süleyman'a da sabahı bir ay, akşamı da bir ay olarak rüzgarı müsahhar kıldık..." buyuruyor. Yani rüzgarı Süleyman Aleyhisselamın emrine vermiştir. Bir ayda gidilecek yere, sabahtan öğleye kadar, yine bir aylık mesafede olan yere, öğleden akşama kadar olan bir zaman içinde ulaşılıyor. Bunun nasıl olduğu üzerindeki beyana göre, genişçe, bir gemiye benzer şey yapılıyor. Bunun üzerine ordularıyla birlikte biniliyor, rüzgara işaret ettiği zaman, rüzgar bunları kaldırıp istenilen yere, istenilen süratte götürüyor. Böylece altı saatlik bir zaman içinde bir aylık, on iki saatlik bir zaman içinde iki aylık yol alıyor. Sabahtan akşama kadar iki aylık mesafeyi almış oluyor. Bunun bir mucize olduğunu dikkate alırsak, teknik bir hesaba yer kalmaz. Rasulullâhın miracı gibi.

"...O'na bakır madenini de akıttık..." cümlesi ile de, babası Davud Aleyhisselama nasıl demiri yumuşattı ise, buna da bakırı eritip akıtmıştır. Yani bakır, suyun pınardan aktığı gibi akmıştır. Bundan dolayı âyeti kerimede pınar anlamına gelen "ayn" tabir edilmiştir. Süleyman Aleyhisselam bu bakırdan her istediğini yapmış ve yaptırmıştır.

"...Cinlerden de Rabbinin izniyle kendi önünde çalışanlar vardı. Onlardan kim de emrimizden çıkarsa, ona şiddetli azaptan tattırırız" buyrulmuştur. Allâh, cinlerden bir kısmını da Süleyman Aleyhisselamın emrine vermiştir. Onları istediği işte çalıştırmıştır. Bunlardan kim emrin dışına çıkmak isterse, ona ağır ve şiddetli cezalar verildi. Cinler:

2- "Ona, saraylardan ve heykellerden, havuzlar gibi çanaklardan ve yerleştirilmiş kazanlardan dileyeceğini yaparlar..." Cinler, Süleyman Aleyhisselama bakırdan, camdan, mermerden, taştan dilediği binalar, saraylar, ibadet haneler, heykeller (temsili örnekler) ordunun hep birden yemek yiyebilecekleri büyüklükte havuzlar gibi kaplar ve yerinden hiç kalkmayan orduları doyuracak kadar yemeklerin pişirildiği büyük kazanlar, daha neler neler yaparlardı.

"...Ey Davud'un hanedanı! Şükredin..." Ey Davud'un bütün yakınları! Allâh'ın bunca nimetlerine karşı O'na çokça itaat ederek, ibadet yaparak, yararlı işler yaparak şükredin. Gerçi:

"...Kullarımdan çok şükreden de azdır ya." hakîkaten Allâh'ın nice kulları vardır ki, Allâh onlara bir çok nimetler verdiği halde yine nankörlük yaparlar, şükretmezler.

(Bakara 102. Enbiyâ 78-82. Sâd 34-40. Neml 15-44. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 14

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهٖٓ اِلَّا دَآبَّةُ الْاَرْضِ تَاْكُلُ مِنْسَاَتَهٗ ۚ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ اَنْ لَّوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوْا فِى الْعَذَابِ الْمُهِيْنِ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Kendisine ölüm hükmü verdiğimiz zaman da, asasını yiyen ağaç kurdundan başka kendilerine onun ölümüne delalet eden olmadı. Yıkıldığı zaman, belli oldu ki hakîkaten cinler ğaybı biliyor olsalardı, horlayıcı azapta eğleşmezlerdi."

İZAHI:

Süleyman Aleyhisselam Mescid-i aksayı yaparken cinleri de çalıştırıyordu. İnsan gibi maddi bir gövdesi olmayan cinlerin nasıl çalıştığını Allâh'tan başka kimse bilemez. Bu Allâh'ın Süleyman Aleyhisselama mucize olarak bir ihsanıdır. Cinlerin dürüst çalışmaları için başlarında durması gerekiyordu. Onların başında dururken, çomağına dayanarak dururdu. Bu halde iken vâdesi yetti ve vefat etti. Öylece dayalı olarak ayakta yıkılmadan kaldı. Cinler O'nun öldüğünün farkına varamadılar ve çalışmaya devam ettiler. Nihâyet çomağını bir ağaç güvesi yemeye başladı. Çomağın o kısmı zayıflayınca kırıldı ve Süleyman Aleyhisselamın cesedi yıkıldı. Bunu gören cinler, Süleyman Aleyhisselamın öldüğünü anladılar ve işlerini bırakıp kaçtılar. O devirlerde insanlar cinlerin ğaipten bildiğini sanırlar ve böyle inanırlardı. Sonra anladılar ki cinler ğaipten bilmezlermiş. Eğer bilselerdi, gözlerinin önündeki dikilen cesedin ölü olduğunu bilirlerdi. Devrimizde de yer yer cinlerin ğaipten bildiğine inananlar var. Bu inanış ise Allâh'a şirk koşmanın bir türü olur. Ğa-

ibi Allâh'tan başka kimse bilmez. Ğaipten bildiğini iddia edenler çok açık bir küfür ve şirk içindedirler.

Bundan önceki âyetle ilgili olan âyetleri tekrar okuyalım.

Âyet: 15

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِى مَسْكَنِهِمْ اٰيَةٌ ۖ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ ۖ كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ ۖ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Andolsun Sebe' için meskenlerinde bir âyet vardır. Sağ ve soldan iki bahçe var. Rabbinizin rızkından yeyin ve O'na şükredin. Güzel bir belde ve çok mağfiret eden bir Rab."

Âyet: 16, 17

فَاَعْرَضُوا فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَىْ اُكُلٍ خَمْطٍ وَاَثْلٍ وَشَىْءٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾ ذٰلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُوا ۖ وَهَلْ نُجَازِىٓ اِلَّا الْكَفُورَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Ve yüz çevirdiler de üzerlerine arim selini gönderdik ve iki bahçelerini –acı yemişli ve ılgın, sidrden de az bir şey bulunan– iki bahçeye çevirdik. Bu küfretmeleri Sebebiyle onları cezalandırdık. Küfredenden başkasını da cezalandırır mıyız?"

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, yine bize geçmiş milletlerden örnek veriyor ve Sebe' kavminin uğradığı felaketten ibret almamıza işaret buyuruyor.

"Sebe'" Yeşcüb'ün oğlu, Ya'rub ibni Kahta'nın torununun adıdır. Asıl adı "Abdüşşems"dir. Bundan üreyen kabile, bu adla anılır. Burada "Sebe'" kabilenin adıdır. "Me'reb" adında bir beldede yerleşmişler iki dağın arasında bulunan bu yer, zaman zaman seller altında kalarak zorlukla yaşanan yemen topraklarından bir parçadır. "Sebe'" denilen bu zat veya onun neslinden gelen kimseler, bu iki dağın arasına büyük bir set çekerek baraj yapmışlar. Bu baraj sayesinde bu dağların eteklerinde ve düzlüklerde bağlar, bahçeler meydana getirmişler ve çok zengin olmuş-

lar. O kadar verimli, meyveli bir yer olmuş ki bir kadın tepesine koyduğu bir kapla sadece ağaçların altından yürürken kendiliğinden düşen meyvelerle başındaki kap dolarmış. Zenginlikte o kadar ileri gitmişler ki, çok yüksek binalar yapmışlar, her tarafa ün salmışlar. Ama zamanla şımarmışlar, ahlaksızlaşmışlar. Allâh, peygamber dinlemez olmuşlar. Derken musibetin en çetinini hak etmişler. Kendilerine "yeyin için, size bu rızkı veren Allâh'a şükredin" denildiği halde, saptıkça sapmışlar. Bunun üzerine o barajı yıkan Allâh, onların bağlarını, bahçelerini, köşklerini, saraylarını sellerin önünde sürükleyip yok etmiştir.

Böylece sağlı, sollu iki yakalı bahçeleri gidermiş, yerine bir takım acı yemişli ağaçlar "ılgıncık" denilen çalılar, biraz da sidir ağacı bulunan iki çalılık yapmış. O nisbette de nüfus kaybına uğramışlar ve cehennemi boylamışlar.

Bunlar hep küfürleri sebebiyle Allâh'tan aldıkları cezalardır. Allâh, çokça küfredenlerden başkasını mı cezalandıracak?

Not: Devrimizdeki yapılan bereketli barajların korunması, ancak îman, ahlak ve faziletle mümkündür. Aksi halde, Arim barajı gibi büyük felaketlere yol açabilir.

Âyet: 18

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً
وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا آمِنِينَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Onların arası ile kendisinde bereketlendirdiğimiz beldeler arasında (bir çok) belirli kasabalar yaptık ve orada yolculuğu ayarladık. Orada geceler ve günlerce güvenenler olarak yürüyün."

Âyet: 19

فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Ve: "Ey Rabbimiz! Seferlerimizin arasını uzaklaştır" dediler ve kendilerine zulmettiler de onları hikayeler yaptık ve onları büsbütün darmadağınık parçaladık. Şüphesiz bunda çokca sabreden ve çokca şükreden herkes için elbette âyetler vardır."

Âyet: 20

وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ اِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ اِلَّا فَرِيقًا
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Andolsun iblis onlar üzerindeki zannını tahakkuk ettirdi ve mü'minlerden bir bölükten başkası ona uydular.

Âyet: 21

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ اِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُؤْمِنُ بِالْاٰخِرَةِ
مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِى شَكٍّ ۗ وَرَبُّكَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Halbuki kendisinin onlar üzerinde bir baskısı da olmamıştı. Ancak ahirete îman eden kimseyi, ondan şüphede olan o kimseden (farklılığını) bilmemiz içindir. Senin Rabbin ise, her şeyi koruyandır."

İZAHLARI:

1- Yemen mıntıkasındaki Arim barajı yakınındaki Sebe' kavminin eğleştiği belde ile Şam yakınlarındaki bereketli bolluk olan kasabalar arasında daha bir çok mesafeleri belli, bilinen, görünen nice köyler, kasabalar yaptık ve yolculuklarının kolay olması için aralarındaki mesafeleri ayarladık ve: "Orada geceler, gündüzler, günlerce yolculuk yapın. Güvene güvene gidin gelin" dedik. Ama:

2- "Ey Rabimiz! Seferlerimizin arasını uzaklaştır" dediler." Onlar, verdiğimiz nimetleri teptiler ve bütün halleriyle seferlerinin zorlaşmasını istediler. Biz de Yemen'le Şam arasındaki bir çok beldeleri kaldırdık ve onları uzun süre çölde yolculuk yapmak zorunda bıraktık. Böylece:

"...kendilerine zulmettiler de onları hikayeler yaptık ve onları büsbütün darmadağınık parçaladık..." Onlar inkârcı, inatçı ve nankör halleriyle kendilerine zulmettiler, helâk olmalarına sebep oldular. Şimdi ise dillerde dolaşan masallar, hikayeler, romanlar halinde insanların eğlenceleri oldular. Onları yerlerinden, yurtlarından, yuvalarından ayırıp paramparça dağıttık. Köklerini kazıdık, eserleri bile yerlere gömüldü.

"...Şüphesiz bunda çokça sabreden ve çokça şükreden herkes için elbette âyetler vardır" Bu batıp giden milletlerin îmansızca, ahlaksız olarak yaşamaları yüzünden helâk olmalarında, îmanlı, sabırlı, ahlaklı, faziletli ve Allâh'a şükreden kimseler için nice ibretler ve alınacak dersler var.

3- "Andolsun iblis onlar üzerindeki zannını tahakkuk ettirdi de mü'minlerden bir bölükten başkası ona uydular." O Arim barajı nimetleri içinde yaşayan nankörleri şeytan kendine uydurdu. İçlerinden bazı mü'minlerin dışında hepsi şeytana uydular ve baraj suları altında battılar gittiler.

4- "Halbuki kendisinin onlar üzerinde bir baskısı da olmamıştı." Şeytanın onlar üzerinde zorla baskı yaparak bir sulta kurması da olmadığı halde, onun peşine takıldılar ve başlarına gelen gelmiş oldu. Allâhu Teâlâ:

"...Ancak ahirete îman eden kimseyi, ondan şüphede olan kimseden (farklılığını) bilmemiz içindir." buyuruyor. Şeytanın insanları saptırmasına Allâh'ın imkan ve fırsat vermesi, onları imtihân etmesi ve ona uyanlarla uymayanları ayırıp, kendi hatalarını kendilerine kabul ettirmesi içindir.

"...Senin Rabbin ise, her şeyi koruyandır" Habibim! Senin Rabbin herkesin amelini, yaptığı her şeyi koruma altında bulundurur. Hiçbir şey ğaib olmaz. Herkes yaptığının karşılığını görür. İyi ise iyi karşılık, kötü ise kötü karşılık görür. Kim ne ederse kendine eder.

Âyet: 22

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۖ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka (ilah) iddia ettiklerinizi çağırın. Göklerde ve yerde zerre ağırlığa sahip olmuyorlar. Onlar da kendileri için bir ortak da yok. Onlardan kendisi için bir arka çıkanı da yoktur."

Âyet: 23

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُۥٓ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُۥ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا ۙ قَالَ رَبُّكُمْ ۖ قَالُوا الْحَقَّ ۖ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"O'nun katında, kendisine izin verdiği kimseninkinden başka şefaat de fayda vermez. Öyle ki kalplerinden korku giderildiği zaman: "Rabbiniz ne söyledi?" dediler. "Hak" dediler. Hem de O, yücedir, büyüktür."

İZAHLARI:

Habibim! O müşriklere söyle.

1- "Allâh'tan başka (ilah) iddia ettiklerinizi çağırın" de... Bakalım gelecekler mi? Sizin önemli işlerinizde size yardım edecekler mi? Uğradığınız musibetlerden sizi kurtarabilecekler mi? Hayır:

"...Göklerde ve yerde zerre ağırlığına sahip olmuyorlar..." Bu sizin taptığınız putlar, hiçbir yerde hiçbir şeye sahip olmadıkları gibi, kendilerine bile sahip değiller.

"...Onlarda kendileri için bir ortak da yok..." O gökler ve yerde kendilerine yardım edecek başka bir ortakları da yok ki yardımlaşarak bir şeyler yapsınlar.

"...Onlardan kendisi için bir arka çıkanı da yoktur." O taptığınız ilahlardan Allâh için bir yardım edecek arka çıkacak hiçbir güçlüsü de yok. Sizin bu kuru iddialarınız ne dünyada, ne de ahirette size hiçbir fayda vermez. Esasen:

2- "Onun katında, kendisine izin verdiği kimseninkinden başka şefaat de fayda vermez..." Eğer putlardan şefaat bekliyorsanız, Allâh'ın izin vereceği kimselerden başkasının şefaat hakkı yoktur. Hele putların böyle bir şeyden zaten haberleri bile olmaz. Onlardan ne bekliyorsunuz? Ahirette ise, bunların hali:

"...Öyle ki kalplerinden korku giderildiği zaman: "Rabbiniz ne söyledi?" dediler..." Ahirette bunlar korkular içinde beklerlerken, kalpleri biraz yatışınca birbirlerine: "Şefaatten bir haber var mı? Rabbiniz ne buyurdu?" gibi soracaklar. Ötekiler de:

"..."Hak" dediler." Rabbimiz önceden beyan ettiği hakkı söyledi. "Şefaat ancak mü'minlerin hakkıdır. Kime şefaat izni verilirse, O'da yalnız müstehak olan mü'minlere şefaat edebilir. Bu hakîkatten ayrılamaz. Bundan dolayı bizlere şefaat yok." diyerek ümitleri kesilecek. Allâh böylece va'dini yerine getirmiş olur.

"...Hem de O, yücedir, büyüktür." Evet Allâh en yüce ve en büyük olan, verdiği sözden dönmeyen ve her şeye gücü yetendir. Hiçbir yardımcıya ve ortağa ihtiyacı olmayandır.

(Bakara 48, 123, 154, 155. En'âm 51, 70, 94. Araf 53. Yûnus 3, 18. Ra'd 16. İsrâ 56. Meryem 87. Enbiyâ 28. Furkân 3. Şuarâ 100. Tâha 109. Ankebût 17. Fâtır 13. Secde 4. Rûm 13. Zümer 43, 44. Ğafir 18. Zuhruf 86. Müddessir 48. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 24

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ قُلِ اللّٰهُ ۙ وَاِنَّآ
اَوْ اِيَّاكُمْ لَعَلٰى هُدًى اَوْ فِى ضَلٰلٍ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾

Meâli:

""Gökler ve yerden size kim rızık veriyor?" de. "Allâh'tır" de. Şüphesiz biz veya siz elbette bir hidâyet üzere veya açık bir sapıklıktayız."

Âyet: 25

قُلْ لَا تُسْئَلُوْنَ عَمَّآ اَجْرَمْنَا وَلَا نُسْئَلُ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Bizim işlediklerimizden siz sorulmazsınız, sizin yapacağınız şeylerden de biz sorulmayız" de.

Âyet: 26

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ ؕ وَهُوَ

الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Rabbimiz aramızı birleştirecek, sonra aramızda hak ile hükmedecek. Hem de O, en üstün hükmeden, en iyi bilendir" de.

Âyet: 27

قُلْ أَرُونِيَ الَّذِينَ أَلْحَقْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا ۖ بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

Meâli:

""Kendisine ortaklar olarak eklediklerinizi bana gösterin" de. Hayır hayır, ancak O, aziz, hakim olan Allâh'tır."

ÎZAHLARI:

Habibim! Sor onlara:

1- "Gökler ve yerden size kim rızık veriyor?" de..." Göklerdeki güneşin ısıtmasıyla, yağmurların yağmasıyla, rüzgarların esmesiyle, havanın yardımıyla ve yerdeki toprağın, suların yetişmesiyle yetişen rızıkları size kim veriyor? de. Elbette "putlar veriyor" diyemeyecekler. Onlara:

"...Allâh'tır..." dersin. Gökleri de yeri de, bunlardaki her şeyi de yaratan ve rızıkları da veren yalnız O'dur. Bizim inancımız böyledir.

"...Şüphesiz biz veya siz elbette bir hidâyet üzere veya açık bir sapıklıktayız." Ey müşrikler! Bizimle sizin aranızda bir gerçek var. Bunu bilmeliyiz. Ya biz bu gerçek üzerindeyiz ki muhakkak böyledir. Veya siz bu gerçek üzerindesiniz ki kat'iyyen böyle değildir. Çünkü sizin bütün yaşayış tarzınız ve hareketlerinizin gerçekle hiç alakası yoktur. Bu gâyet açıktır. Bu inadınızda devam edecekseniz siz bilirsiniz. Habibim onlara:

2- "Bizim işlediklerimizden siz sorulmazsınız. Sizin yapacağınız şeylerden de biz sorulmayız" de. Bizim yolumuzu beğenmiyorsanız, bir günah işliyorsak, bundan siz sorumlu değilsiniz. Sizin yapacağınız küfür, isyan, şirk ve bütün ahlaksızlıklarınızdan da biz mesul değiliz. Bizim yolumuz bize, sizin sapıklığınız da sizedir. Birbirimizi zorlamayalım. Rasulüm, onlara:

3- "Rabbimiz aramızı birleştirecek, sonra aramızda hak ile hükmedecek. Hem de O, en üstün hükmeden, en iyi bilendir" de. Onlara söyle. Hepimizi yaratan Allâh, kıyâmet gününde bizi bir araya toplayacak, hangimizin haklı, hangimizin haksız olduğuna dair kesin hükmü açıkça O verecek. Bekleyin o günü. Hem de Rabbimiz her şeyi en iyi gören, en iyi işiten, en iyi bilendir. Bizim her halimizi mükemmel biliyor. Buna göre en açık hükmü verecek yalnız O'dur. En iyi, en sağlam hükmü veren de ancak O'dur. Sizin:

4- "Kendisine ortaklar olarak ekledikleriniz bana gösterin" de. Ey müşrikler! Sizin aklınızı çelen nedir? Ki Allâh'a bir takım ortaklar isnat ediyorsunuz. Bunu bana gösterin. Nedir o? Böyle şirk yoluna sizi sürükleyen nedir? Elbette dünya çıkarlarınız bunu gerektiriyor da onun için insanları, bu putları öne sürerek aldatıyorsunuz. Onları Allâh'a karşı mesuliyet duygularından uzaklaştırıyorsunuz.

Devrimizde de benzeri şeylerin yapıldığını da bilelim ve öylelerine uymayalım.

"...Hayır hayır, ancak O, aziz, hakim olan Allâh'tır." Hayır, haşa Allâh'ın kat'iyyen ortakları olamaz. Tam aksine O, bütün kemal sıfatlarla muttasıftır. Noksan sıfatlardan münezzehtir. Hiçbir ortağa, yardımcıya ihtiyacı yoktur. Hem de O, yarattığı bütün varlıklardan üstündür, hepsi de O'nun hakimiyeti altındadır. Verilecek hükmü ancak O verir. Hiçbir varlık O'nun hükmü dışına çıkamaz. Müşrikler boşuna çabalıyorlar.

(Bakara 113, 119, 134, 139, 141. Nisâ 141. Yûnus 31. Nahl 124. Hacc 17, 69. Neml 64. Kasas 55. Secde 25. Fâtır 3. Lokman 11. Şûrâ 15. Casiye 26. Mülk 21. Murselât 38. Kâfirûn 1-6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 28

وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَّنَذِيرًا وَّلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Seni ancak –bir müjdeci ve uyarıcı olarak– bütün insanlara gönderdik. Fakat insanların çoğu bilmiyorlar."

Âyet: 29

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Eğer doğrular iseniz, bu va'd ne zaman?" diyorlar.

Âyet: 30

قُل لَّكُم مِّيعَادُ يَوْمٍ لَّا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Sizin için bir günün va'dolunması vardır. Ondan bir saat geri kalamazsınız, önüne de geçemezsiniz" de.

İZAHLARI:

Rasulüm! Biz:

1- "Seni ancak –bir müjdeci ve uyarıcı olarak– bütün insanlara gönderdik. Fakat insanların çoğu bilmiyorlar." Habibim! Biz seni geçen Peygamberler gibi her hangi bir mıntıkaya değil, bütün insanlara, dünyanın her yerinde yaşayan insanlara ve cinlere cenneti müjdeleyen ve cehennemi hatırlatarak uyaran bir Peygamber olarak gönderdik. Ama ne yazık ki insanların çoğu bunu bilmiyor, seni kabul etmiyor ve kendilerine yazık ediyorlar. Onlar:

2- "Eğer doğrular iseniz, bu va'd ne zaman?" diyorlar. Bu inatçılar senin verdiğin bilgilere inanmıyorlar ve alay ederek: "Sizin anlattığınız musibetler, felaketler ve kıyâmet ne zamandır? Doğru söylüyor iseniz bize bildirin" diyorlar. Onlara:

3- "Sizin için bir günün va'dolunması vardır. Ondan bir saat geri kalamazsınız, önüne de geçemezsiniz" de. Öyle bir gün gelecek ki siz ne bir an geri kalabilirsiniz, ne de bir an öne geçebilirsiniz. Bu sizin, bizim elimizde olmayan, yalnız Allâh'ın iradesine bağlı olan bir hakîkattir. Bunda kimsenin şüphesi olmasın.

(Araf 34, 158. Yûnus 48, 49. Enbiyâ 38. Nahl 61. Neml 71. Yasin 48. Mülk 25. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 31

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَلَا بِالَّذِى
بَيْنَ يَدَيْهِ ۭ وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الظّٰلِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ
يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضِ ِۨالْقَوْلَ ۚ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا
لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَآ اَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Küfredenler de: "Kur'âna ve ondaki zikredilenlere kat'iyyen inanmayız" dediler. Zulmedenlerin Rabbilerinin huzurunda durdurulmuşlarken birbirlerine söz çevirerek, zayıflananların kibirlenenlere: "Siz olmasaydınız elbette mü'minler olurduk" derlerken görmelisin."

Âyet: 32

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوٓا اَنَحْنُ صَدَدْنٰكُمْ
عَنِ الْهُدٰى بَعْدَ اِذْ جَاۗءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Kibirlenenler de zayıflananlara: "Size hidâyet geldikten sonra ondan sizi biz mi engelledik. Hayır, siz mücrimler oldunuz" dedi(ler)."

Âyet: 33

وَقَالَ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ الَّيْلِ
وَالنَّهَارِ اِذْ تَاْمُرُونَنَآ اَنْ نَّكْفُرَ بِاللّٰهِ وَنَجْعَلَ لَهٗٓ اَنْدَادًا ۭ
وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ ۭ وَجَعَلْنَا الْاَغْلٰلَ فِىٓ
اَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا ۭ هَلْ يُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Zayıflananlar da kibirlenenlere: "Hayır, gece ve gündüzün hilesidir. Hani bize Allâh'ı inkâr etmemizi ve O'na ortaklar yapmamızı emrediyordunuz" dedi(ler). Azabı görünce de pişmanlığı gizlediler. Küfredenlerin boyunlarına da bukağıları taktık. İşliyor olduklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklar?"

ÎZAHLARI:

1- Kâfirler Kur'âna da onun anlattığı kitaplara da kat'iyyen îman etmeyeceklerini söyleyince, Allâhu Teâlâ Peygamberimize:

"...Zulmedenlerin Rabbilerinin huzurunda durdurulmuşlarken birbirlerine söz çevirerek, zayıflananların kibirlenenlere: "Siz olmasaydınız elbette mü'minler olurduk" derlerken görmelisin." Habibim kâfirlerin bu inatlarına üzülme. Onların Allâh'ın huzuruna toplanıp da birbirlerine düştükleri zaman onları bir görsen. O beğenmedikleri aşağı tabaka sayılan zayıflar, kendilerini beğenen ve büyüklenen kimselere: "Siz olmasaydınız, bizi zorla küfre zorlamasaydınız, biz de îman edenler olurduk" diyecekler.

2- **"Kibirlenenler de zayıflananlara: "Size hidâyet geldikten sonra, ondan sizi biz mi engelledik. Hayır siz mücrimler oldunuz" dedi(ler)."** Böylece birbirlerini ithama kalkışırlar ve devamla:

3- **"Zayıflananlar da kibirlenenlere: "Hayır, gece ve gündüzün hilesidir. Hani bize Allâh'ı inkâr etmemizi ve O'na ortaklar yapmamızı emrediyordunuz" dedi(ler)."** Azabı görünce de pişmanlığı gizlediler. Her iki taraf da cehennem azabını görünce yaptıklarına pişman oldular ama meydana vurup açıklayamadılar.

"...Kâfirlerin boyunlarına da bukağıları taktık..." Dünyada iken kibirlerinden çenelerini kasan kibirli kâfirlerin ve onlara uyanların boyunlarına kafalarını eğemeyecekleri şekilde demir tokaları taktık ve kıpırdamayacak hale getirdik. Bunlar:

"...İşliyor olduklarından başkasıyla mı cezalandırılacaklar?" Bu kâfirlerin cezaları, yaptıkları şeylerin cinsindendir. Amellerine uygun şekilde cezalanırlar.

(Bakara 13. Âl-i Imran 183. En'âm 27, 124. İsrâ 90, 93. İbrâhîm 21, 49. Ra'd 5. Secde 12. Yasin 8. Saffat 27-31, 50. Ğafir 47, 71. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 34

وَمَآ اَرْسَلْنَا فِى قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَآ ۙ اِنَّا بِمَآ
اُرْسِلْتُمْ بِهٖ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Bir beldeye bir uyarıcı gönderdiğimizde ancak oranın şımarıkları: "Şüphesiz biz sizin gönderildiğiniz şeyi inkâr edenleriz" dedi(ler)."

Âyet: 35

وَقَالُوا نَحْنُ اَكْثَرُ اَمْوَالاً وَاَوْلَادًا ۙ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Ve: "Biz mal ve evlat bakımından daha çoğuz. Biz azap olunmuşlar da değiliz" dediler."

Âyet: 36

قُلْ اِنَّ رَبِّى يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ وَيَقْدِرُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! "Şüphesiz rabbim dileyeceği kimseye rızkı bol verir ve kısar. Fakat insanların çoğu bilmezler" de."

Âyet: 37

وَمَآ اَمْوَالُكُمْ وَلَآ اَوْلَادُكُمْ بِالَّتِى تُقَرِّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفٰٓى اِلَّا
مَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ۖ فَاُولٰٓئِكَ لَهُمْ جَزَآءُ الضِّعْفِ بِمَا
عَمِلُوا وَهُمْ فِى الْغُرُفَاتِ اٰمِنُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Katımızda sizi yakınlıkla (bize) yanaştıran, mallarınıza değil, evladınız da değil. Ancak îman eden ve yararlı iş yapan başka. İşte onlar kendileri için yaptıkları şeyler sebebiyle katlamalı mükafat vardır. Hem de onlar, saraylarda emin olanlardır."

Âyet: 38

وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Âyetlerimiz hakkında (sözde) acze düşürücüler olarak koşanlar da, işte bunlar azaba hazırlanmış olanlardır."

Âyet: 39

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ ۚ وَمَا أَنفَقْتُم مِّن شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ ۖ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"(Habibim)! "Şüphesiz benim Rabbim kullarından dileyeceği kimseye geniş rızık verir ve ona kısar. Bir şey harcadıysanız, o yerine getirir. Hem de O, rızık verenlerin en hayırlısıdır" de."

İZAHLARI:

Habibim! Yalnız senin başında değil, hiç üzülme. Şunu iyi bil ki:

1- "Bir beldeye bir uyarıcı gönderdiğimizde ancak oranın şımarıkları: "Şüphesiz biz sizin gönderildiğiniz şeyi inkâr edenleriz" dedi(ler)." Yani nereye, hangi yerleşim bölgesine bir uyarıcı Peygamber gönderdiysek, oranın şımarık ileri gelenleri, zenginleri, ağaları, başkanları, o Peygamberlere karşı: "Siz ne maksatla gönderilirseniz gönderilin, kesinlikle inkâr ediyoruz. Size uyup da bu tantanamızı asla bırakmayız" demişlerdir. Devamla:

2- "Biz mal ve evlat bakımından daha çoğuz. Biz azap olunmuşlar da değiliz" dediler. Bunlar biriktirdikleri mallara ve oğullarına güvenerek şımardıkça şımarmışlardı. Onların devamlı olacağını sanmışlardı. Bir yandan da cehennemi ve görecekleri azabı inkâr ederek "Biz azap falan olunmayacağız. Bunların hepsi de yalan" diyorlardı. Ama kendileri de, malları da, oğulları da helâk oldular ve cehennemi boyladılar.

3- "(Rasulüm)! "Şüphesiz rabbim dileyeceği kimseye rızkı bol verir ve kısar. Fakat insanların çoğu bilmezler" de. Rasulüm! Söyle o mallarına, oğullarına güvenen inatçılara: "Benim Rabbim insanlar ara-

sından istediğine malı, rızkı bol veririm ve dileğimden de kısar az veririm veya hiç vermem. Dilediğim kimselerden mallarını alır iflas ettiririm, dilediğim fakirlere de bol bol verir onları zengin ederim. Bunlar hep benim irademe bağlıdır. Onlar boşuna kuruntu yapmasınlar" buyuruyor" de. Ama yine de insanların çoğu bilmezler anlamazlar.

4- "Katımızda sizi yakınlıkla (bize) yanaştıran, mallarınıza değil, evladınız da değil..." Ey insanlar! Sizi bizim huzurumuza yaklaştıracak katımızda derece aldıracak olan mallarınız da değil, oğullarınız da değil. Onlara hiç güvenmeyin.

"...Ancak îman eden ve yararlı iş yapan başka..." Kim bana ve benim emrettiklerime îman eder ve benim razı olacağım yararlı iş yaparsa, bana rahatça yaklaşan ve katımda derece alan işte budur. Ne mallarınız, ne oğullarınız, ne putlarınız hiçbirisi sizi bana yaklaştıramaz, aksine uzaklaştırır.

"...İşte onlar kendileri için yaptıkları şeyler sebebiyle katlamalı mükafat vardır. Hem de onlar, saraylarda emin olanlardır." Bunlara müjdeler olsun.

5- "Âyetlerimiz hakkında (sözde) acze düşürücüler olarak koşanlar da, işte bunlar azaba hazırlanmış olanlardır." O âyetlerimiz hakkında dil uzatarak yalanlayanlar, yarışarak inkâr edenler, bu uğurda alabildiklerine koşup çaba harcayanlar yok mu? İşte bunlar, bütün çabalarıyla kendilerini cehennem azabına hazırlayanlardır. Onlar kendilerini o acıklı azabın içinde bulacaklar ve orada ebedi kalacaklardır.

6- "(Habibim)! "Şüphesiz benim Rabbim kullarından dileyeceği kimseye geniş rızık verir ve kısar. Bir şey harcadıysanız, o yerine getirir. Hem de O, rızık verenlerin en hayırlısıdır" de." Onlara haber ver. Bu rızıklar, bu mallar sadece sizin kazancınız olduğunu sanmayın. Sizi de, rızıklarınızı da, mallarınızı da yaratan yalnız Rabbimdir. Tükenen şeylerin yenisini yaratan, boşalan yerleri yenisiyle dolduran ancak Rabbimdir" de. Bu hakîkati onlara hatırlat da iyi düşünsünler. Onlar rızıklarının geldiği yerlere bakarak rızık verenin oralar olduğunu sanıyorlar. Halbuki oraları da, rızıklarını da ben yaratıyorum. Onların başında olan en hayırlı da yine benim. Bunu iyi düşünsünler.

(Âl-i Imran 10, 116. Araf 76. Tevbe 55. Hûd 116. Ra'd 26. İsrâ 30. Hacc 51. Enbiyâ 13. Mü'minûn 33. Şuarâ 138. Kasas 82. Ankebût 12. Saffat 59. Zümer 3, 20, 52. Şûrâ 12. Fussılet 14. Zuhruf 24. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 40

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ أَهَٰٓؤُلَآءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Onların hepsini toplayıp da sonra meleklere: "Bunlar mı size tapıyorlar idiler?" diyeceği günü hatırlat."

Âyet: 41

قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيُّنَا مِنْ دُونِهِمْ ۖ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ ۖ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

""Seni tenzih ederiz. Bizim dostumuz onlar değil sensin. Hayır, cinlere tapıyorlar idiler. Onların çoğu onlara îman edenlerdi" dediler."

Âyet: 42

فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا ۚ وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Artık bu gün, kiminiz kiminize bir fayda ve zarara sahip olamaz. Zulmedenlere de: "Kendisini yalanlıyor olduğunuz ateşi tadın" deriz."

İZAHLARI:

Habibim! Onlara şunu da hatırlat:

1- "Onların hepsini toplayıp da sonra meleklere: "Bunlar mı size tapıyorlar idiler? diyeceği günü hatırlat." Allâhu Teâlâ, onların hepsini toplayacak ve meleklere soracak: "siz mi bunlara "bize tapın" diye emrettiniz, yoksa bunlar mı tapıyorlardı?" diye soracak. Melekler de:

2- "Seni tenzih ederiz. Bizim dostumuz onlar değil sensin. Hayır, cinlere tapıyorlar idiler. Onların çoğu onlara îman edenlerdi"

dediler. Ey Allâh'ım! Biz onlara bize tapın filan demedik. Seni bütün noksanlıklardan tenzih ederiz. Sen her şeyi en iyi bilensin. Bizim yakın dostumuz yalnız sensin. Onlarla bir alakamız yok. Onlar cinlerden olan şeytana tapıyorlardı. Her şeyi şeytana uyarak yapıyorlardı. Zaten onların çoğu şeytana inanıyor idi. Ey müşrikler:

3- "Artık bu gün, kiminiz kiminize bir fayda ve zarara sahip olamaz. Zulmedenlere de: "Kendisini yalanlıyor olduğunuz ateşi tadın" deriz." Bu mahşer günü birbirinize ne bir faydanız, ne de bir zararınız dokunamaz. Kendisinden medet beklediğiniz, bu taptığınız şeyler size ne yapabilecek? Bu gün söz yalnız Allâh'ındır. İnkar ettiğiniz ateşin azabını tadında tadın.

(En'âm 43, 127. Yûnus 28. İsrâ 97. Meryem 68. Furkan 17, 18. Secde 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 43

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هٰذَآ اِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ اَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَآؤُكُمْ ۚ وَقَالُوا مَا هٰذَآ اِلَّآ اِفْكٌ مُفْتَرًى ۭ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُمْ ۙ اِنْ هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Kendilerine âyetlerimiz açık olarak okunduğu zaman (birbirlerine): "Bu, babalarımızın tapıyor oldukları şeylerden sizi men etmek isteyen kimseden başkası değildir" dediler. Yine: "Bu, uydurulmuş bir yalandan başka değildir" dediler. Küfredenler de, hak kendilerine gelince onun için: "Bu, açık bir sihirden başka değildir" dedi(ler)."

Âyet: 44

وَمَآ اٰتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَآ اَرْسَلْنَآ اِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ۭ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Onlara, kendisinden ders alacakları bir kitap da vermedik. Senden önce kendilerine bir uyarıcı da göndermedik."

Âyet: 45

وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۙ وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَآ اٰتَيْنَاهُمْ
فَكَذَّبُوا رُسُلِى ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Kendilerinden öncekiler de yalanlamıştı. Halbuki onlara verdiklerimizin onda birine ermemişlerdi de Peygamberlerimi yalanladılar. Beni yalanlamak nasıl da oldu?"

ÎZAHLARI:

1- Mekke müşriklerine âyetlerimiz açık açık okunduğu zaman, onu kabul etmeleri şöyle dursun, onu inkâr ederek: "Bu Muhammed, babalarımızın, atalarımızın tapa geldikleri şeylerden sizleri men etmek istiyor. Bu sizi sapıtmak isteyen bir adamdır. Bunu dinlemeyin, buna uymayın" dediler.

Kur'ânı Kerîm hakkında da: "Bu uydurulmuş bir yalandan başka değildir. Sakın buna inanmayın" diyerek halkı Kur'ândan uzaklaştırmaya çalıştılar.

Bu müşrikler kendilerine hak olan Kur'ân gelince: "Bu sihirdir, büyüdür." gibi dedikodular yaydılar.

2- "Onlara, kendisinden ders alacakları bir kitaplardan da vermedik. Senden önce kendilerine bir uyarıcı da göndermedik." Ki bu iddiaları onlardan öğrenmiş olsunlar. Bunların şirkleri, küfürleri, iddiaları hiçbir kitaba dayanmayan, bir Peygamberden duyulmayan açık açık birer bâtıldır. Birer sapıklıktır.

3- "Kendilerinden öncekiler de yalanlamıştı. Halbuki onlara verdiklerimizin onda birine ermemişlerdi de Peygamberlerimi yalanladılar. Beni yalanlamak nasıl da oldu?" Habibim! Bu seni yalanlayanlar daha önceki Peygamberlerimi yalanlayanların onda birine ulaşamadılar. Onlar, bunlardan her bakımdan kat kat üstün idiler. Hani onlar ne oldular? Onları helâk ettikten sonra bunlar haydi haydi helâk olurlar. Sen hiç üzülme. Zafer senindir. Helâk onlarındır.

(En'âm 7. Yûnus 15. Hûd 7. Tevbe 69. Mü'minûn 66-73, 105. Furkân 4. Kasas 78. Lokman 7. Rûm 9, 35. Fâtır 40, 44. Zuhruf 21, 30.

Casiye 8, 25, 31. Hacc 72. Meryem 73. Ğafir 23, 82. Muhammed 13. Ahkâf 7, 11. Kalem 15. Mutaffifin 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 46

قُلْ اِنَّمَآ اَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ ۚ اَنْ تَقُومُوا لِلّٰهِ مَثْنٰى وَفُرَادٰى
ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا ۗ مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ ۭ اِنْ هُوَ اِلَّا نَذِيرٌ لَّكُمْ
بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Size ancak bir (şey) tavsiye ediyorum. (O da), Allâh için ikişer ve teker teker durmanız, sonra düşünmenizdir. Arkadaşınızda delilikten de (bir şey) yoktur. O, çetin bir azap önünde sizi bir uyarandan başkası değildir."

Âyet: 47

قُلْ مَا سَاَلْتُكُمْ مِّنْ اَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ ۭ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَي
اللّٰهِ ۚ وَهُوَ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Sizden bir ücret istediysem, artık o sizindir. Benim ecrim ancak Allâh'a aittir. O da, her şeye şahittir" de.

Âyet: 48

قُلْ اِنَّ رَبِّيْ يَقْذِفُ بِالْحَقِّ ۚ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabbim hakkı (ortaya) atar. (O) ğayıbları çok iyi bilendir."

Âyet: 49

قُلْ جَاۗءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Hak geldi, bâtıl da beliremez ve çeviremez" de.

Âyet: 50

قُلْ اِنْ ضَلَلْتُ فَاِنَّمَآ اَضِلُّ عَلٰى نَفْسِىْ ۚ وَاِنِ اهْتَدَيْتُ
فَبِمَا يُوْحِىْٓ اِلَىَّ رَبِّىْ ۗ اِنَّهٗ سَمِيْعٌ قَرِيْبٌ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Saptıysam, ancak kendi aleyhime saparım. Eğer hidâyete erdiysem, artık Rabbimin bana vahyettiği şeyledir. Şüphesiz O, işitendir, yakındır" de.

İZAHLARI:

Mekke müşrikleri arasında Rasulullâh'a karşı dedikodu artınca, Allâhu Teâlâ, bu âyeti kerimeyi indirerek onlara şöyle söylemesini emretmiştir. Ey müşrikler.

1- "Size ancak bir (şey) tavsiye ediyorum. (O da), Allâh için ikişer ve teker teker durmanız, sonra düşünmenizdir. Arkadaşınızda delilikten de (bir şey) yoktur..." Beni anlamak için ya ikişer ikişer bir araya gelin kendi aranızda etraflıca görüşün, deli miyim akıllı mıyım iyice düşünün veya tek başınıza sakin kafa ile beni göz önüne getirin, iyice düşünün, hakkımda bir karara varın. Sözü ayağa düşürüp de onun bunun te'siri altında kalarak gürültüye boğulmayın.

Sizin aranızda bir arkadaşınız olarak doğduğumdan beri beraberiz. Bana: "Güvenilen Muhammed" diyordunuz. İyi düşünün. Bu arkadaşınızda hiçbir delilik olmadığını da biliyorsunuz. Şunun bunun tesiri altında kalarak bana "deli" demeniz sizin beyinsizliğinize delalet etmez mi? İyi düşünün.

"...O, çetin bir azap önünde sizi bir uyarandan başkası değildir." Ey müşrikler! O Muhammed ileride içine düşeceğiniz çok çetin bir azabı hatırlatarak sizi uyarmaya çalışan ve sizi o azaptan kurtarmak için uğraşandan başkası değildir. Habibim! Onlara şöyle söyle:

2- "Sizden bir ücret istediysem artık o sizindir. Benim ecrim ancak Allâh'a aittir. O da, her şeye şahittir." de. Görüyorsunuz sizi uyarmam karşılığında bir ücret de istemiyorum. Hiçbir çıkar peşinde de değilim. Benim mükafatımı verecek olan yalnız Allâh'tır. Ben ancak sizi ileride göreceğiniz dünya musibetleri ile ahiret azabından uzaklaştırmaya çalışıyorum. Allâh bunların hepsini görüyor, biliyor, tümüne şahittir. Gereken karşılığı O verecektir.

3- "Şüphesiz Rabbim Hakkı (ortaya) atar. (O), ğayıbları çok iyi bilendir" Benim Rabbim, elbette hak olan Kur'ânı indiren, en şaşmaz yolları gösterip aydınlatan, sizin bilemediğiniz ğayıbları, kimlerin neye muhtaç olduğunu, en iyi neticelerin nasıl alınacağını hakkıyla bilendir. Bundan dolayı:

4- "Hak geldi. bâtıl da beliremez ve çeviremez" de. Habibim! Onlara: "Hak olan Kur'ânın, islamın geldiğini, bâtılın da artık devinemez, beliremez, yüze çıkamaz hale geldiğini ve kötülükleri bir daha geri çeviremez duruma düştüğünü hatırlat. Ve onlara:

5- "Saptıysam, ancak kendi aleyhime saparım. Eğer hidâyete erdiysem, artık Rabbimin bana vahyettiği şeyledir..." Ey beni beğenmeyen kâfirler! Benim size tebliğ ettiğim Allâh'ın yolunu haşa bir sapıklık görüyorsanız, bunun zararı yalnız banadır. Şâyet dosdoğru bir yol tuttuysam, rabbimin bana vahyettiği kitabın sayesindedir. Benim bu yolda asla şüphem yoktur. Asıl sapanlar sizlersiniz.

"...Şüphesiz O, işitendir, yakındır" Allâh sizin söylediklerinizi de bizim dediklerimizi de mükemmel işitendir. Hem de O, bize şah damarımızdan daha yakındır. Sizi de sözlerinizle değerlendirir ve cezanızı verir. Bizi de îmanımız ve amelimizle değerlendirir ve mükafatlandırır.

(Nisâ 88, 143. Araf 116, 184. Enfâl 7, 8. Tevbe 78.Yusuf 104. Ra'd 17. İsrâ 81. Enbiyâ 18. Mü'minûn 25, 70. Şuarâ 27. Saffat 36, 37. Sâd 86, 87. Duhân 14. Kalem 2, 3, 51, 52. Tekvir 22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 51

وَلَوْ تَرَىٰٓ اِذْ فَزِعُوا فَلَا فَوْتَ وَاُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Korktukları zaman (onları) bir görsen, kaçmak da yok. Yakın bir yerden yakalanmışlardır."

Âyet: 52

وَقَالُوٓا اٰمَنَّا بِهٖ ۚ وَاَنّٰى لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ۚ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Ona "inandık" da demişlerdir. Ama onlar için uzak bir yerden geri dönüş nerede?"

Âyet: 53

وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ ۚ وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Halbuki önceden onu inkâr etmişlerdi. Uzak bir yerden ğayıbla atıp savuruyorlardı.

Âyet: 54

وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُرِيبٍ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Önceden benzeri yoldaşlarına yapıldığı gibi, kendi araları ile isteyecekleri şey arası da kapandı. Şüphesiz onlar şaşırtıcı bir şüphe içinde idiler."

İZAHLARI:

Habibim! Bu seninle uğraşanların ahiretteki korkuları, telaşları zamanında onları bir görsen. Kaçacakları bir yer de yok. Hemen yakıncacık bir yerden yakalanarak cehenneme fırlatılırlar.

O sırada "O'na inandık" derler. Kendilerinin bir el uzanıp da kurtarılmalarını umarlar ama nerede? Onlar dünyadan tamamen uzak bir yerdeler. Geriye dönmeleri imkansızdır.

Daha önce dünyada iken bunu inkâr ediyorlardı. Körü körüne atıp savuruyorlardı. "Kıyâmet neymiş, dirilmek ne demek, cennet, cehennem ne gezer" gibi laflar ediyorlardı. Uzaktan atıştırıyorlardı.

Ama şimdi kendileri ile arzu ettikleri dünya arasına setler çekildi. Daha önceki kendilerine benzeyen inkârcı yoldaşları gibi oldular. Çünkü bunlar, dünyada iken îmana hiç yanaşmadıkları gibi şaşırtıcı şüpheler içinde idiler. Elbette bu hesap gününde hak ettiklerini bulmuşlardır. Bundan kaçmalarına, kurtulmalarına imkan ve ihtimal kalmamıştır.

(En'âm 27, 30, 93. İbrâhîm 49. Neml 66. Secde 12. Fussılet 45. Duhân 9. Kamer 51. âyetleri de okuyalım.)

SEBE' SÛRESİNİN SONU

FÂTIR SÛRESİ

35. Sûredir

45 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا
اُولِٓى اَجْنِحَةٍ مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبٰعَ ؕ يَزِيدُ فِى الْخَلْقِ مَا
يَشَآءُ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

Meâli:

"Hamd, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer ve dörder kanatlı elçiler yapan Allâh'a mahsustur. Yaratmada dileyeceğini artırır. Şüphesiz Allâh her şeye kadirdir."

İZAHI:

Her övüleni ve övülmeyeni Allâh yarattığına göre, her bakımdan övmek yalnız Allâh'a mahsustur. Razı olarak, memnun olarak şükretmek de yine ancak Allâh'a mahsustur. Böyle olunca:

Gökleri ve yeri hiç yoktan yaratan, hem de bunları tükenmez nimetlerle donatan ve bunları bizim emrimize veren Allâh'tan başka, öveceğimiz ve şükredeceğimiz, kim olabilir? Hem dilimizle, hem de amellerimizle O'na hamdetmek üzerimize bir borçtur. Bilhassa namaz kılarken, fatiha okurken, bunun şuurunda olmalıyız.

Melekleri yaratan da O'dur. Meleklerin çeşitlerinin çokluğuna işaretle kiminin iki, kiminin üç, kiminin de dört kanatlı olduğunu ve daha çok kanatlı olanlarının da bulunduğunu hatırlatmıştır. Nitekim Cebrâil'in altı yüz kanadı olduğu rivâyet edilmiştir.

Allâhu azimüşşan birer vazife ile bunları gönderdiğini de beyan etmiştir. Her birinin ayrı bir vazifesi vardır. Cebrâil de Allâh'ın kelamını Peygamberlere iletmek üzere gönderilen bir melektir. Allâh'a ne kadar çok hamdetsek yine de azdır.

Allâh, gökleri, yeri, melekleri ve her şeyi yaratmaya kadirdir. Öldükten sonra diriltmeye, cennete veya cehenneme koymaya da kadirdir. O'nun kudreti sonsuzdur. O'na çokça hamdedelim ki, sevdiği kullarından olalım. Bu âyetle ilgili bir çok âyetlerden bazılarını alalım:

(Fatiha 1. En'âm 1, 45. Araf 43. Yûnus 10. Kehf 1. Kasas 70. Rûm 18. Sebe' 1. Casiye 36. Teğabün 1. âyetler.)

Âyet: 2

مَا يَفْتَحِ اللّٰهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا ۚ وَمَا يُمْسِكْ ۙ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ ۗ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

Meâli:

"Allâh insanlara rahmetinden (bir şey) açarsa, artık onu tutacak yok. Tutarsa, ondan sonra onu salıverecek de yok. Hem de O, azîzdir, hakîmdir."

ÎZAHI:

Allâh'ın rahmeti boldur. Yediğimiz, içtiğimiz, yaktığımız, giydiğimiz, barındığımız maddi nimetler birer rahmet olduğu gibi, sıhhatimiz, ruhumuz, aklımız, bilgilerimiz, huzurumuz da birer manevi rahmettir. Allâh, insanlara bir rahmet verirse, ona mani olacak yoktur. Bir de kesecek olursa, onu da zorla alacak yoktur. Allâh en üstün olan ve kesin hüküm verendir. O'nun iradesini değiştirebilecek birisi olmadığı gibi, hükmünü de bozabilecek asla kimse yoktur.

(Bakara 105. Âl-i Imran 73, 74. En'âm 17. Yûnus 107. Feth 25. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 3

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ ۚ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللّٰهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۚ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Ey insanlar! Allâh'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Gökten ve yerden size rızık verecek Allâh'tan başka bir yaratan mı var? Ondan başka bir ilah yoktur. Artık nasıl döndürülüyorsunuz."

İZAHI:

Ey İnsanlar! Allâh'ın size ihsan ettiği bunca nimetleri hatırlayın. Sizin kendinizi yaratması, size el, ayak, gövde, akıl, kalp, kulak, ağız, burun, göz gibi bedeninizdeki nimetleri, yiyecek, içecek, hava, çeşitli gıdalar ve sair nimetleri düşünün de ona şirk koşmayın. Allâh'tan başka size rızık verecek başka bir yaratıcı mı var? Ondan başka tanrı diye bir şey yok. Siz nasıl oluyor da taptığınız putlara döndürülüyorsunuz? Onlara sizi kimler çeviriyor.

(Bakara 231. En'âm 95. Yûnus 31, 34. Neml 64. Sebe' 24. Ğafir 62. Zuhruf 87. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 4

وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ ۚ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ﴿٤﴾

Meâli:

"Ve eğer seni yalanlıyorlar ise, senden önceki Peygamberler de yalanlanmıştı. İşler de, yalnız Allâh'a döndürülür."

Âyet: 5

يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا ۪ وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغَرُورُ ﴿٥﴾

Meâli:

"Ey insanlar! Şüphesiz Allâh'ın va'di bir haktır. Artık dünya hayatı, sizi kat'iyyen aldatmasın. Çok aldatan (şeytan)da sizi Allah ile de sakın aldatmasın."

Âyet: 6

اِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ۚ اِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ

لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Muhakkak şeytan sizin için bir düşmandır. Artık onu düşman edinin. Zümresini ancak cehennem ashabından olmaları için çağırır."

İZAHLARI:

1- Rasulüm! Bu müşrikler seni yalanlıyorsa, üzülme, hiç endişe de etme. Yalnız bunlar değil, senden önce geçen Peygamberler de yalanlanmışlardı. O yalanlayıcıların akıbeti ne olduysa, bunların sonu da öyle olacak.

Sizin ve onların bütün işleri Allâh'a döndürülecek ve hesapları görülecektir.

2- "Ey insanlar! Şüphesiz Allâh'ın va'di bir haktır..." O'nun vaad ettiği kıyâmet kopacaktır. Mahşer kurulacaktır. Hesaplar görülecektir. Cennetlikler cennete girecekler, cehennemlikler de cehenneme sürülecektir. Hiç şüpheniz olmasın.

"...Artık dünya hayatı sizi katiyyen aldatmasın..." Dünyanın geçici zevkleri, tantanaları, menfaatleri sizi oyalayıp aldatmasın.

"...Çok aldatan (Şeytan)da sizi Allâh ile de sakın aldatmasın" O aldatmada çok mahir olan şeytan ve ona uyanlar sizi "Allâh affeder, hoş görür, o zulmetmez" gibi sözlerle sakın aldatmasın.

Muhakkak şeytan, sizin çok açık bir düşmanınızdır. Siz de onu düşman edinin ve tuzağına düşmeyin. O kendine uyan zümresini yalnız alevli ateşli cehenneme girmeleri için çağırır ve aldatır. Sakın ona uymayın.

(Bakara 168, 208. Âl-i Imran 184. En'âm 142, 147, 148. Nisâ 122. Yusuf 5. İsrâ 53. Kehf 98. Yûnus 55. Kasas 15. Yasin 60. Lokman 33. Rûm 60. Ğafir 77. Zuhruf 62. Hadîd 14. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Küfredenler, onlar için çetin bir azap vardır. İman edenler ve yararlı işler yapanlar ise, onlar için bir mağfiret, bir de büyük mükafat vardır."

Âyet: 8

اَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوۤءُ عَمَلِهٖ فَرَاٰهُ حَسَنًا ؕ فَاِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ مَنْ يَّشَآءُ وَيَهْدِىْ مَنْ يَّشَآءُ ۖ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرٰتٍ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌۢ بِمَا يَصْنَعُوْنَ ﴿۸﴾

Meâli:

"Kendisine kötü işi süslenip de onu güzel gören kimse, (hidâyete eren kimse gibi) mi? Şüphesiz ki Allâh dileyeceğini saptırır, isteyeceğini de hidâyete erdirir. Artık nefsin onlara üzüntülerle gitmesin. Şüphesiz Allâh yapıyor oldukları şeyleri bilendir."

İZAHLARI:

1- Elbette küfredenler ve kötülüklere batanlar için hiç kurtulamayacakları devamlı şiddetli bir azap vardır.

İman edenler ve yararlı işler yaparak Allâh'ın rızasını kazananlar için de hatalarına bir mağfiret vardır. Ayrıca içinde ebedi kalacakları büyük bir mükafat vardır.

2- Yaptıkları kötü işleri beğenen ve onları güzel gören kâfirler O hidâyete eren ve Allâh'ın razı olacağı şekilde yaşayanlar gibi mi olur? Hiç şüphe yok ki Allâh dilediği kimselerin sapmalarına izin verir. Cüz'i iradelerini kullanmalarının cezasını çekerler. İstediği kimseleri de niyetlerine göre hidâyete erdirir ve mükafata kavuşturur. Habibim! Artık onların îmansızlıklarına üzülüp de kendini sıkıntılara sokma. Şüphesiz Allâh onların neler yaptığını en iyi şekilde bilendir.

(Âl-i Imran 4. En'âm 122. Tevbe 37. Hûd 11. İbrâhîm 4. Nahl 93. Kehf 6. Hacc 50. Şuarâ 3. Şûrâ 26. Câsiye 11. Muhammed 14. Mülk 6. Müddessir 31. Mâide 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

وَاللّٰهُ الَّذِى اَرْسَلَ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ اِلٰى بَلَدٍ مَيِّتٍ فَاَحْيَيْنَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ؕ كَذٰلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾

Meâli:

"Allâh, rüzgarları gönderip de bulutları hareket ettirendir. Ve onu ölü bir beldeye sürdük de onunla ölümünden sonra yeri canlandırdık. Dirilmek de böylecedir."

Âyet: 10

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا ؕ اِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ ؕ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ؕ وَمَكْرُ اُولٰٓئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Kim şerefi istiyorsa, şerefin tümü yalnız Allâh'ındır. Güzel sözler ancak O'na çıkar. Yararlı iş de O'nu yükseltir. Kötülükleri yapanlara gelince, kendileri için çetin bir azap vardır. İşte bunların hilesi de, kendisi helâk olur."

Âyet: 11

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ اَزْوَاجًا ؕ وَمَا تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهِ ؕ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ اِلَّا فِى كِتَابٍ ؕ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾

Meâli:

"Allâh sizi topraktan, sonra bir nutfeden yarattı. Sonra sizi çiftler yaptı. Bir dişi onun bilgisi olmadıkça, gebe de olamaz, doğuramaz da. Bir kitapta (yazılı) olmadıkça, bir ömürlü ömürlenemez, onun ömründen eksiltilemez de. Şüphesiz bu Allâh'a kolaydır."

İZAHLARI:

Ey yaptığı kötü işlerini beğenenler! Öldükten sonra dirilmeyeceğini iddia edenler! Bakın:

1- "Allâh, rüzgarları gönderip de bulutları hareket ettirendir. Ve onu ölü bir beldeye sürdük de onunla ölümünden sonra yeri canlandırdık. Dirilmek de böylecedir." Havayı yaratan, onu hareket ettirerek rüzgar yapan, bu rüzgarla bulutları, kurumuş memleketlere götüren, o yerlere yağmur yağdırıp ekinleri, otları bitirip canlandıran Allâh'tır. Öldükten sonra böylece bizi de diriltip canlandıracak olan yine Allâh'tır. Sonra mü'minleri cennete, kâfirleri de cehenneme koyacak olan yine Allâh'tır. Artık:

2- "Kim şerefi istiyorsa, şerefin tümü yalnız Allâh'ındır..." Kim dünyada veya hem dünyada hem de ahirette şerefli olmak, değerli bir kimse olmak istiyorsa, iyi bilsin ki yücelik, üstünlük ve şeref ancak Allâh'a mahsustur. Bundan bir pay almak için Allâh'ın emrine tam girmek ve O'nun rızasını almak şarttır. Allâh'ın rızasını almadan böyle bir şerefe, üstünlüğe kavuşmak asla mümkün değildir. Çünkü:

"...Güzel sözler ancak ona çıkar. Yararlı iş de onu yükseltir." Kelime-i tevhid, kelime-i şehadet, zikirleri ve hususiyle Kur'ânı Kerîm okumak güzel sözlerdir. Bu güzel sözleri Allâh'a ulaştıracak olan da bu sözlerin gerektirdiği güzel ve yararlı işlerdir. Yararlı işler, ibadetler olmadıkça, lafta kalan güzel sözler, Allâh'a ulaşmaz.

Yağmursuz buluta, meyvesiz ağaca, kokusuz çiçeğe benzeyen güzel sözler, insanı yüksek derecelere, haysiyet ve şereflere ulaştıramaz. Kesinlikle icraat gerekir.

"...Kötülükleri yapanlara gelince, kendileri için çetin bir azap vardır. İşte bunların hilesi de, kendisi helâk olur." Kötülüklere baş vurarak onları birer hile ve tuzak olarak kullananlar da, elbette onlar için çok çetin bir cehennem azabı vardır. Onlar üstünlüklerini, derecelerini, şereflerini, her türlü meziyetlerini ayakları altında çiğnemişlerdir. İşte bunlar yok mu, hileleri yok olan, hileleriyle birlikte helâk olanların ta kendileridir. İyi düşünseniz ya:

3- "Allâh, sizi topraktan, sonra bir nutfeden yarattı..." Önce Adem'i süzme topraktan yarattı, sonra sizi toprağın meydana getirdiği gıdalardan hasıl olan meniden yarattı. Dikkat edin. Sizi erkekli dişili eşler halinde birbirinize muhtaç hale getirdi. Böylece neslinizin devamını sağladı. Allâh bunları ve her şeyi bilendir.

"....Bir kitapta (yazılı) olmadıkça, bir ömürlü ömürlenemez, onun ömründen eksiltilemez de. Şüphesiz bu Allâh'a kolaydır." Ömrü

uzayanların ömrünün uzaması, kısalanların kısalması mutlak onun bilgisi dahilindedir. Bunlar bir kitapta koruma altındadır.

Herhangi bir dişinin gebe olması da, doğum sırasında yine Allâh'ın bilgisi altındadır. Hiçbir şey O'nun bilgisinin dışında kalamaz.

(Bakara 164. Âl-i Imran 59. Nisâ 139. En'âm 123. Araf 57. Enfâl 30. Yûnus 65. Hıcr 22. Furkân 48. Neml 63. Kehf 37. Hacc 5. Ğafir 67. Rûm 20, 46, 48. Câsiye 5. Fussılet 47. Munâfikûn 8. Bu sûre 43. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

وَمَا يَسْتَوِى الْبَحْرَانِ ۖ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَآئِغٌ شَرَابُهُ وَهٰذَا مِلْحٌ اُجَاجٌ ۖ وَمِنْ كُلٍّ تَاْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا ۚ وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاخِرَ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"İki deniz de, denk olmaz. Şu tatlıdır, kandırır, içmesi kolaydır. Şu da tuzludur, acıdır. Her birinden de taze bir et yersiniz. Giyeceğiniz bir de zinet çıkarırsınız. Onun fazlından aramanız için orada gemileri yararak (gittiklerini) görürsün. Umulur ki şükredersiniz."

Âyet: 13

يُولِجُ الَّيْلَ فِى النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِى الَّيْلِ ۙ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ كُلٌّ يَجْرِى لِاَجَلٍ مُسَمًّى ۚ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ۚ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ۚ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Geceyi gündüze geçirir, gündüzü de geceye katar. Güneşle ayı da mûsâhhar kıldı. Her biri belli edilen bir süre için hareket eder. İşte bu, Allâh'tır, Rabbinizdir. Mülk yalnız O'nundur. O'ndan başka tapıyor olduklarınız da bir zar'a bile sahip olmazlar."

Âyet: 14

إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ ۖ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ ۖ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ ۚ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Onları çağırırsanız, çağırmanızı duymazlar duysalar da size cevap veremezler. Kıyâmet gününde de sizin şirkinizi inkâr edecekler. Sana haberli olan gibi haber veremez."

İZAHLARI:

Ey insanlar! Bir baksanız ya:

1- "İki deniz de, denk olmaz. Şu tatlıdır, kandırır, içmesi kolaydır. Şu da tuzludur, acıdır. Her birinden de taze bir et yersiniz. Giyeceğiniz bir de zinet çıkarırsınız..." Biri akan ırmaklar, diğeri de durgun deniz. Bunların ikisi de aynı değil. Birisinin suyu tatlı, susayanı kandırır. İçmesi de kolay yutulur. Birisinin suyu da tuzludur, acımsıdır içilmez. Fakat her ikisinden de taze eti olan balık avlar ve yersiniz.

Ayrıca Allâh'ın fazlı kereminden nasibinizi aramanız için denizlerde suları yarıp giden gemilerle bir yerden başka yerlere gidersiniz. Devamlı bunu da görüyorsunuz bu denizleri, yaratan içindeki balıkları ve zinet olarak çıkarıp kullandığınız incileri, mercanları yaratan Allâh'tır. O sulara gemileri kaldırma hassasını veren yine Allâh'tır. Sizleri de yaratıp yaşama kolaylığı veren yine Allâh'tır. Bunlar hep şükredesiniz diye ihsan edilmiştir.

İşte bunları yaratan ve Rabbiniz olan Allâh'tır. O Allâh:

2- "Geceyi gündüze geçirir, gündüzü de geceye katar..." Geceyi uzatarak gündüze geçirir, gündüzü de uzatarak geceye katar. Dünyanın dönmesinde, güneşle olan ilgisinde bu ince hesapları yapan Allâh'tır.

"...Güneşle ayı da müsahhar kıldı..." Güneşi de, ayı da öyle bir düzenli yerleştirdi ki hiç şaşmadan, düzeni bozmadan dönerler.

"...Her biri belli edilen bir süre için hareket eder..." Bunların her biri tam ince bir hesapla ayarlanan ve sonunun geleceği belli edilen süre içinde dönüp dolaşacaklardır. Bu sürenin bitimi olan kıyâmet gelince de, bu düzen bozulacak ve sonu gelmeyecek olan yeni bir düzen kurulacak.

"...İşte bu Allâh'tır, Rabbinizdir..." Evet işte bunları yaratan, yaşatan, düzene koyan ve sona erdirecek olan Rabbiniz Allâh'tır.

"...Mülk yalnız O'nundur. Ondan başka tapıyor olduklarınız da bir zar'a bile sahip olmazlar." Bütün varlıkların mülkiyeti yalnız Allâh'a aittir. Bunların sahibi ancak Allâh'tır. Başka bir ortağı yoktur. Sizin ondan başka tapıyor olduklarınız putlar ise, bir hurma çekirdeğinin içindeki cılız zar'a dahi sahip değiller. Siz:

3- "Onlara dua ederseniz, duanızı duymazlar. Duysalar da size cevap veremezler..." Siz o hiçbir zerreye bile sahip olmayan, şuursuz, cansız putlara çağırsanız, yalvarsanız sesinizi duymazlar. Farz edelim ki duysalar bile size cevap veremezler. İşte siz ey müşrikler bunlardan daha aşağısınız ki bunlara tapıyorsunuz. Beyinsizliğin son haddine ulaşmışsınız. Bu putlar:

"...kıyâmet gününde de sizin şirkinizi inkâr edecekler..." dünyada iken şirkinizden ve hiç bir şeyden habersiz olan bu putlar ahirette de şirklerinizin yersiz ve bâtıl olduğunu ispat edecekler. Habibim! Dikkat et:

"...Sana haberli olan gibi haber veremez" Rasulüm! Sana bu haberleri veren her şeyden haberli olan Allâh'tır. Başka hiçbir şey sana bu haberleri veremez. Sana verilen bu haberler tümüyle tahakkuk edecektir.

(Âl-i Imran 27. Yûnus 22. Ra'd 2. İbrâhîm 32, 33. Nahl 12-14. İsrâ 66, 67. Meryem 81, 82. Hacc 61, 65. Furkân 17, 53. Neml 61. Lokman 29-31. Zümer 43, 55. Casiye 12, 13. Ahkâf 5, 6. Rahmân 19, 22, 24. Hadîd 5, 6. Şûrâ 32. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15

يَـٰٓأَيُّهَا النَّاسُ أَنتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ ۖ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Ey insanlar! Siz Allâh'a muhtaçlarsınız. Allâh ise, O ganîdir hamiddir."

Âyet: 16

إِن يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ۚ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Dilerse, sizi giderir de yeni bir halk getirir."

Âyet: 17

وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Bu da Allâh'a zor değildir."

Âyet: 18

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى ؕ وَاِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ اِلٰى حِمْلِهَا
لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى ؕ اِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِيْنَ
يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ ؕ وَمَنْ تَزَكّٰى
فَاِنَّمَا يَتَزَكّٰى لِنَفْسِهٖ ؕ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيْرُ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Bir günahkar başkasının günahını çekmez. Ağır yüklü bir kimse de (başkasını) onu taşımaya çağırsa, -yakını da olsa- ondan bir şey taşıtılmaz. Ancak Rabblerinden gıyaben korkanları ve namazı kılanları inzar edersin. Kim de temizlenirse, artık ancak kendisi için temizlenir. Dönüş de yalnız Allâh'adır."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ bütün insanlara hitap ederek:

1- "Ey insanlar! Siz Allâh'a muhtaçlarsınız. Allâh ise, O ganîdir hamiddir." buyurmuştur. Ey insanlar! Her yaratılan gibi siz de her bakımdan Allâh'a muhtaçsınız. Yaratılışınız itibariyle bütün bedeninizdeki uzuvlarınız, damarlarınız, sinirleriniz, hatta bütün hücreleriniz bakımından Allâh'a muhtaçsınız. Yemeniz, içmeniz, nefes almanız, barınmanız, ısınmanız, giyinmeniz, yaşamanız bakımından da yine Allâh'a muhtaçsınız. Böyle olunca O'nu asla unutmamanız, O'na yapacağınız kullukta çok dikkatli olmanız gerekir. Bu da sizin ihtiyacınız. Çünkü O, hiçbir şeye muhtaç değildir. O, bütün varlıkların sahibidir. Her bakımdan zengindir. Hem de her türlü övülmeye layıktır. Övülmek ancak O'na mahsustur. O, her şeye kadirdir.

2- "Dilerse, sizi giderir de yeni bir halk yaratır." Sizin isyanınız ona bir zarar veremez. O, isterse, sizi yok eder, yerinize isyan etmeyecek mahluklar yaratır.

3- "Bu da Allâh'a zor değildir" Ol derken istediği oluverir. Nitekim öyle oluyor. Neye bakarsak bakalım O'nun bu kudretini anlarız. Onun için günah işlememeye dikkat edelim. Herkes kendi suçundan sorumludur.

4- "Bir günahkar başkasının günahını çekmez..." Mücerred kendi işlediği günahın cezasını çeker. Fakat başkalarını günah işlemeye sevkeder, Onların günah işlemelerine sebep olursa, Ankebût sûresinin 13. âyetinde beyan edildiği gibi, o sebep olduğu kimselerin günahları kadar da kendi günahlarına ilave edilir.

Orada kimsenin kimseye –yakın akrabası da olsa, oğlu veya babası da olsa, anası veya kardeşi de olsa– hiçbir faydası olmayacak. Kimsenin günah yükünü, kimse taşımayacak. Kimsenin günahının cezası kimseye çektirilmeyecek. Rasulüm! Sen:

"...Ancak Rabblerinden gıyaben korkanları ve namazı kılanları inzar edersin..." Sen ancak cüz'i iradelerini iyi kullanarak îman eden ve her hususta hataya düşmekten dolayı Allâh'tan korkan, aynı zamanda her hususta Allâh'a itaat edenleri uyarırsın. Bunların dışında kalan katı yürekli inkârcıları uyaramazsın.

"...Kim de temizlenirse, artık ancak kendisi için temizlenir. Dönüş de yalnız Allâh'adır." Her kim tevbe istiğfar ederek günahlardan temizlenir Allâh'ın yoluna uyarsa, ancak kendi yararına temizlenmiş olur. İyi bilsinler ki varılacak yer yalnız Allâh'ın huzurudur.

(Nisâ 133. En'âm 31, 133, 164. İbrâhîm 19. İsra 15. Nahl 25. Taha 100, 101. Lokman 33. Yasin 11. Zümer 7. Muhammed 38. Necm 38. Abese 34-37. Maâric 10-13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 19, 20, 21, 22

وَمَا يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢١﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْاَحْيَاءُ وَلَا الْاَمْوَاتُ ۚ اِنَّ اللّٰهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَا اَنْتَ

بِمُسْمِعٍ مَنْ فِى الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Kör ile gören ve karanlıklarla aydınlık ve gölge ile çok sıcak denk olmaz. Diriler ile ölüler de denk olamaz. Şüphesiz Allâh dileyeceği kimseye duyurur. Sen de kabirlerdeki kimselere duyuran değilsin."

Âyet: 23

اِنْ اَنْتَ اِلاَّ نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Sen uyarandan başka değilsin."

Âyet: 24

اِنَّآ اَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ وَاِنْ مِنْ اُمَّةٍ اِلاَّ خَلاَ فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz, seni bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak hak ile gönderdik."

Âyet: 25

وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Eğer seni yalanlıyorlarsa, kendilerinden öncekiler de yalanlamıştı. Onlara Peygamberleri âyetler ve sahifeler ile aydınlatıcı kitaplar getirmişlerdi."

Âyet: 26

ثُمَّ اَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Sonra küfredenleri yakalayıverdim. Benim (karşı) inkârım da nasıl oldu?"

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan, îmanla küfrü, Mü'min ile kâfiri açıklamak için şu misalleri veriyor:

1- "Kör ile gören ve karanlıklarla aydınlık ve gölge ile çok sıcak denk olmaz. Diriler ile ölüler de denk olamaz..." Kâfir, kördür. Hakkı göremez. Mü'min görendir. Hakkı görür ve sarılır. Kâfirin tuttuğu yol karanlıktır. Düşeceği yeri göremez. Mü'minin tuttuğu yol ise, aydınlıktır. Görerek yürür ve maksadına ulaşır. Mü'minin huzuru yerindedir. Çünkü îmanı onu cehennem ateşinden korur. Kâfirin hiç huzuru yoktur. Çünkü kaynar sıcaklığın içindedir. Sonu da cehennem ateşidir.

"Diriler ile ölüler de denk olamaz..." Kâfirlerin ruhları, akılları, kalpleri ölüdür. Pis hayatın içinde leş gibi kokarlar. Hem kendilerinin, hem de başkalarının hayatının tadını, bilhassa ahiret hayatının lezzetini duymamalarına sebeptirler. Mü'minler ise, diridirler. Akılları, kalpleri çalışır. Dünya ve ahiret hayatının tadını lezzetini duyarlar. Elbette bu ikisi denk olamaz.

"...Allâh dileyeceği kimseye duyurur..." Allâh, kullarının içinden cüz'i iradesini iyiye kullanan kimselere hakkı duyurur. Onlar selamet ve saadet yolunu tutarlar. Ama Habibim!

"Sen de kabirlerdeki kimselere duyuran değilsin." Kabirdekiler nasıl cansız yatıyorlar, hiçbir şey duymuyorlar ise, kâfirler de gezen ölülerdir. Kabirlerdekilerden farksızdır. Onlar hakkı duymazlar.

2- "Sen uyarandan başka değilsin" Senin vazifen tebliğden ve uyarmaktan ibarettir. Sen tebliğe devam et. Onların hesabı bana aittir.

3- "Şüphesiz biz, seni bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak hak ile gönderdik" Habibim! Sana indirdiğimiz hak kitap ile insanları müjdelemek ve onları azaptan korkutmak için gönderdik. İman edenleri cennetle müjdelersin, ötekileri de cehennemle korkutur, uyarırsın. Senin işin bundan ibarettir.

4- "Eğer seni yalanlıyorlarsa, kendilerinden öncekiler de yalanlamıştır..." Mekke müşrikleri ve benzerleri sana inanmıyor ve yalanlıyorlarsa, buna üzülme. Onlardan önce de niceleri yalanladılar da helâk oldular. Bunların olacağı da öyledir.

"...Onlara Peygamberleri âyetler ve sahifeler ile aydınlatıcı kitaplar getirmişlerdi." Onlara gelen Peygamberler, mucizeler gösterdiler, bazıları kısa ve öz sahifeler getirdi. Bazıları da uzun ve açıklayıcı kitaplar getirdi ve tebliğatını yaptı. İşte bunlar da yalanlanmış idi. Senin

kıyâmete kadar sürecek olan devrinde de böyleleri çokça bulunacaktır. Ama hepsi de cehennemde birleşecekler.

5- "...Sonra küfredenleri yakalayıverdim. Benim (karşı) inkârım da nasıl oldu?" Rasulüm o önceki devirlerde geçen peygamberleri ve âyetlerimizi yalanlayan kâfirleri ansızın yakaladık ve çeşitli şekillerde helâk ettik. Onların bu inkârlarına karşı bizim inkârımız olarak da verdiğimiz ceza nasıl olmuştur. Bir düşünsen ya. Seni inkâr edenlerin sonu da öyle olacaktır.

(Bakara 18, 119, 128, 171. Âl-i Imran 184. En'âm 50. Mâide 32. Araf 101. Yûnus 13, 42, 43. Hûd 12, 24. Ra'd 16, 19. İbrâhîm 9. İsrâ 105. Hacc 42. Furkân 56. Neml 80, 81. Rûm 52, 53. Sebe' 28. Ahzâb 45, 46. Ğafir 22. Zuhruf 40. Feth 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 27

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً ۚ فَاَخْرَجْنَا بِهٖ ثَمَرٰتٍ مُّخْتَلِفًا اَلْوَانُهَا ۭ وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌۢ بِيْضٌ وَّحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ اَلْوَانُهَا وَغَرَابِيْبُ سُوْدٌ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın gökten bir su indirdiğini görmedin mi? Ki onunla renkleri çeşitli meyveler çıkardı. Dağlardan da beyaz ve kırmızı renkleri çeşitli ve simsiyah yollar vardır."

Âyet: 28

وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَاۗبِّ وَالْاَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهٗ كَذٰلِكَ ۭ اِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰۗؤُا ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ غَفُوْرٌ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"İnsanlar ve hayvanlar ile davarlardan da öylece renkleri çeşitlisi vardır. Allâh'tan kulları içinde ancak bilenler korkar. Şüphesiz Allâh azizdir, çok mağfiret edicidir."

İZAHLARI:

1- Ey insan! Allâh'ın gökteki bulutlardan tertemiz bir su indirdiğini ve onunla beyaz, kırmızı, sarı, yeşil gibi çeşitli renklerde meyveler yarattığını görmedin mi?

Dağlardan da beyaz, kırmızı, kahve rengi, daha başka karışık renklerde yol yol, damar damar, kat kat çeşitli renkler ve simsiyah olanları görüp bunların sonradan olduğunu, bunları bir yaratanın varlığını anlamadın mı, hiç düşünmedin mi?

2- "İnsanlar ve hayvanlar ile davarlardan da öylece renkleri çeşitlisi vardır..." İnsanların da beyazı, siyahı, sarısı ve başka başka renklerde olanını, bütün hayvanları ve elinizdeki "davar" denilen koyun, keçi, deve, sığır gibi hayvanların da çok çeşitli ve alaca renkleri vardır. Bunları görmediniz mi? Bunları ve renklerini yaratanı hiç düşünmediniz mi? Bunları yaratanı iyi bilmeniz ve bu yaratandan gereği gibi korkmanız lazım. Çünkü:

"...Allâh'tan kulları içinde ancak bilenler korkar..." Allâh'ı bütün sıfatlarıyla ve esma-i hüsnasıyla bilenler ve O'nun peygamberlerini, kitaplarını, beyan ettiği hükümleri bilenlerden başkası gereği gibi Allâh'tan korkmaz. O'na ve Rasulüne itaat etmez. Bilenlerin içinde de şeytan gibi itaatsizler de bulunur ise de bilgi, itaatin ibadetin, ameli sâlihin şartıdır.

"Şüphesiz Allâh azizdir, çok mağfiret edendir" Allâh mutlaka üstündür, her şeye galiptir. Kendisine karşı gelenleri elbette ezer ve hak ettiği cezayı verir. Tevbe edenleri de affeder. O çok mağfiret edendir. Merhamet sahibidir.

(Bakara 22, 164. En'âm 99, 141, 142. İbrâhîm 32. Nahl 10-14. Hacc 63. Zümer 9, 21. Rûm 22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 29

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَوٰةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَبُورَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın kitabını okuyanlar, namazı da kılanlar ve kendilerine verdiğimiz rızıklardan gizli ve açık harcayanlar, kat'iyyen tükenmeyecek bir ticareti umarlar."

Âyet: 30

لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۚ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Bu, onlara mükafatlarını kendilerine vermesi ve onlara fazlından artırması içindir. Şüphesiz O, çok mağfiret edici, çok razı olandır."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerimelerdeki Allâh'ın müjdeli beyanı gâyet açık. Allâh'ın kitabı olan Kur'ânı okuyarak Allâh'ın emir ve nehiylerini anlayıp, buna göre hayatını tanzim eden, bilhassa hayatın her kademesinde yer alan ve günlük beş vakit insanı Allâh'ın huzuruna çıkaran namazı kılan, aynı zamanda Allâh'ın verdiği nimetlerden –cimrilik yapmadan, israf etmeden– Allâh yolunda gizli ve aşikar harcayan mü'minlerin çok sağlam bir kazanç yolunda olduğunu ve bu kazancın kat'iyyen tükenmez bir kâr getireceğini ve bu kârı Allâh'a güvenerek beklemekte haklı olduklarını beyan etmiştir.

Allâh'ın bu beyanının onlara fazlı kereminden bir artış olacağını ve Allâh'ın pek çok mağfiretine nail olacaklarını, aynı zamanda onların bu taatlerine karşı rızasında (şükrünün) ziyadesiyle tahakkuk edeceğini hatırlatmıştır.

(Ankebût 45. Âl-i Imran 57, 58. Nisâ 173. Nûr 36-38. Şûra 26. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 31

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Kendisinden öncekileri tasdik edici olarak kitaptan sana vahyettiğimiz hak olan odur. Şüphesiz Allâh kullarını elbette bilen görendir."

Âyet: 32

ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا ۖ فَمِنْهُمْ

ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ ۚ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ ۚ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ
بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Sonra kitabı kullarımızdan seçtiklerimize miras yaptık. Onlardan kendine zulmeden de vardır. Yine onlardan orta halli olan da vardır. Ve onlardan Allâh'ın izniyle hayırlarda yarışan da vardır. İşte bu, büyük faziletin kendisidir."

Âyet: 33

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ
وَلُؤْلُؤًا ۖ وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Adn cennetleridir. Oralara girecekler. Oralarda altından bilezikler ve inci(ler) ile süslenecekler. Oralarda elbiseleri de ipektir."

Âyet: 34

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ ۖ إِنَّ رَبَّنَا
لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Ve: "Bizden üzüntüyü gideren Allâh'a hamdolsun. Şüphesiz Rabbimiz elbette çok mağfiret eden, çokça razı olandır" dediler."

Âyet: 35

الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ ۖ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ
وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Kendi fazlından bizi durulacak yurda yerleştirendir. Orada bize bir yorgunluk dokunmayacak, yine orada bize bir bıkkınlık da değmeyecektir."

İZAHLARI:

Habibim! Sana indirdiğimiz Kur'ân, bildiğin gibi, daha önceki Peygamberlere indirdiğimiz kitaplarında benim kelamım olduğunu tasdik ediyor. Kıyâmete kadar baki olacak ve hiç değişmeyecek olan hak kitap da budur.

Sonra bu kitabı, senin ümmetinden mü'minler olarak seçip beğendiğimiz kimselere yararlanacakları bir miras yaptık. Onlara tükenmez bir bilgi hazinesi olarak bıraktık. Ama:

1- Onlardan bu kitaba gereği gibi sarılmayarak bir çok hatalara düşmek suretiyle kendilerine zulmedenler vardır. Bunlar, îmanlarını sağlam tutarlarsa, şirke küfre kaymazlarsa, bir ümit Allâh'ın rahmeti ve Rasulünün şefaati ile cennete girebilirler.

2- Yine onlardan orta halli olanlar da vardır. Bunlar, îman etmekle beraber farzları eda edenler, haramdan kaçanlardır. Fazla ibadet yapmayan, bazı hatalardan da sakınmayan kimselerdir. Bunlar, kolay bir hesaptan sonra cennete girmeleri umulan kimselerdir.

3- Yine onlardan îmanları sağlam, bütün amelleri Allâh'ın emir ve nehiylerine uygun olmakla beraber, daha fazla sevap alma yarışı içinde Allâh'ın rızasını daha çok kazanma yolunda müsabaka edenlerdir. Bunlar, hiçbir hesaba tabi tutulmadan doğrudan doğruya cennete girenlerdir. Elbette bu, Allâh'ın bir fazlı keremidir ki, bu da:

Adn cennetleridir. Bunlar oralara gireceklerdir. Hem de orada altından bileziklerle süslenecekler, inciler takınacaklar, giyindikleri elbiseler de, ipekten olacaktır. Bu eşsiz nimetlere kavuştuklarından dolayı: "Bizden üzüntüyü, gamı, kederi, ümitsizliği gideren Allâh'a hamdolsun. O bizden razı oldu, bizi de razı etti. Elbette Rabbimiz çok mağfiret eden ve şükürlerimizi kabul ederek bizden razı olandır" diyecekler.

"O, fazlı kereminden bize içinde devamlı kalacağımız yerler, makamlar lütfeden ve bizi oralara yerleştirendir. Oralarda bize ne bir yorgunluk, ne çalışma, ne de bir hastalık, rahatsızlık, hoşa gitmeyen hiçbir şey dokunmayacak" diye Allâh'a olan şükürlerini artıracaklar.

(Bakara 97. Âl-i Imran 3. Nisâ 47. Mâide 48. En'âm 92. Tevbe 72. Ra'd 22-24. Hıcr 45-48. Nahl 30-32. Kehf 31. Hacc 23. Tâha 75, 76. Sâd 49-52. Saff 12. İnsan 12-22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 36

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ ۚ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا
وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُم مِّنْ عَذَابِهَا ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Küfredenlere gelince, onlar için cehennem ateşi vardır. Aleyhlerine hüküm verilmez ki ölsünler. Kendilerinden oranın azabı da hafifletilmez. Böylece küfürde her ısrar edeni cezalandırırız."

Âyet: 37

وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا ۚ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ
الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ ۚ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ
وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ ۖ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Onlar orada: "Ey Rabbimiz! Bizi çıkar da, yapar olduklarımızdan başka yararlı işler yapalım" diye bağrışırlar. "Düşünen kimsenin düşünebileceği (kadar) orada ömür vermedik mi? Size uyarıcı da geldi. Artık tadın (azabı). Zâlimlere bir yardımcı da yoktur."

İZAHLARI:

Kur'ânı Kerîmi ve onun varislerinin beyanından ve cennetlerle müjdelendikten sonra sıra kâfirlere geldi ve:

1- "Küfredenlere gelince, onlar için cehennem ateşi vardır..." Kâfirler, öyle bir azap içinde kıvranıyorlar ki ölümü de ister hale geldiler. Ama:

"...Aleyhlerine hüküm verilmez ki ölsünler..." Allâh'ın takdiri ölümün kalkması üzerindeydi. Artık ölüm için verilecek bir hüküm yoktu ki ölsünler de kurtulsunlar. Artık ne huzurlu yaşamak var. Ne de ölüp kurtulmak var. Bu azap, ebediyyen devam edecektir.

"...Kendilerinden oranın azabı da hafifletilmez..." Cehennem azabı olanca dehşetiyle devam edecek. Hiç de azalmayacaktır. Böylece:

"...Küfürde her ısrar edeni cezalandırırız." Buyuran Allâh, o küfründe ısrarlı olan, o azılı kâfirlerin sonunu tayin etmiş oldu.

2- "Onlar orada: "Ey Rabbimiz! Bizi çıkar da, yapar olduklarımızdan başka yararlı işler yapalım." diye bağrışırlar..." O kâfirler, çetin azabın içinde kurtulmaları için alabildiklerine çığlıklar atarak Allâh'a yalvaracaklar. Ama Allâh onlara:

"...Düşünen kimsenin düşünebileceği (kadar) orada ömür vermedik mi? Size uyarıcı da geldi. Artık tadın (azabı)" buyurdu. Size büluğ çağınızdan itibaren yeteri kadar çeşitli kimselere muhtelif ömürler verdik. Neden bu süreler içinde düşünüp tevbe etmediniz? Ayrıca size uyarıcı peygamberler de geldi. Onları yalanladınız, inkâr ettiniz. Onlara düşmanlık yaptınız. Tadın artık hak ettiğiniz azabı. Sizler zâlimlersiniz. Zâlimlere bir yardımcı da yok.

(Bakara 39. Mâide 86. Enfâl 36. Yûnus 4. Mü'minûn 99-108. Secde 12. Hadîd 19. Casiye 11. Beled 19, 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 38

اِنَّ اللّٰهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ اِنَّهٗ عَلِيْمٌ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh, göklerin ve yerin ğaybını bilendir. Şüphesiz O, göğüslerin özündekini bilendir."

Âyet: 39

هُوَ الَّذِىْ جَعَلَكُمْ خَلَآئِفَ فِى الْاَرْضِ ؕ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهٗ ؕ وَلَا يَزِيْدُ الْكٰفِرِيْنَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ اِلَّا مَقْتًا ۚ وَلَا يَزِيْدُ الْكٰفِرِيْنَ كُفْرُهُمْ اِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾

Meâli:

"O, sizi yer yüzünde halifeler yapandır. Artık kim küfrederse, onun küfrü yalnız kendi aleyhinedir. Kâfirleri, onların küfrü Rabbleri katında buğzdan başka artırmaz. Kâfirleri, onların küfrü hüsrandan başka da artırmaz."

İZAHLARI:

Ey müşrikler ve münafıklar! Sizin içinizde gizlediğiniz ne varsa Allâh onları bütün inceliklerine varıncaya kadar biliyor. Çünkü sizi yaratan, içinizi dışınızı yaratan O'dur. O'ndan hiçbir şeyi gizleyemezsiniz. Boşuna çabalamayın.

1- "Şüphesiz Allâh göklerin ve yerin ğaybını bilendir..." Kaldı ki sizin sakladığınız fitneler, hileler ve bozuk niyetler...

"...Şüphesiz O, göğüslerin özündekini bilendir." Sizin kalplerinizde, bağrınızın içinde ve kafanızdaki –aldattığınız kimselerden ve Müslümanlardan– gizlediğiniz küfrü, şirki, nifâkı, fıskı, fücûru ve her mel'aneti Allâh biliyor, amel defterinize de yazdırıyor. Eliniz ayağınız ve bütün uzuvlarınız buna şahitlik yapacaktır.

2- "O, sizi yer yüzünde halifeler yapandır..." İyi düşünseniz ya. Sizi nesiller halinde peş peşe yaratan ve gelenler geçenlerin yerini tutanlar olarak devamınızı sağlayan O'dur. Aynı zamanda size verdiği akıl ve vücut yapısıyla yer yüzündeki, yer altındaki şeyleri emrinize alma imkanını veren ve sizi onlara sahip kılarak tasarrufunuza teslim eden O'dur. Sizin gibi pek çok canlılar vardır. Onların hangisi bu sizdeki imkana sahiptir? Bırakın şu inkârı ve inadı da müslüman olun. Allâh'ın emrine girin.

(Bakara 33. En'âm 73, 165. Araf 69, 74. Yûnus 14, 20. Hûd 123. Ra'd 9. Nahl 77. Mü'minûn 92. Neml 62. Rûm 44. Hucurât 18. Haşr 22. Teğabün 18. Cinn 26. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 40

قُلْ اَرَءَيْتُمْ شُرَكَآءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ ؕ اَرُونِى
مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْاَرْضِ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِى السَّمٰوٰتِ ۚ اَمْ
اٰتَيْنٰهُمْ كِتٰبًا فَهُمْ عَلٰى بَيِّنَتٍ مِنْهُ ۚ بَلْ اِنْ يَعِدُ الظّٰلِمُونَ
بَعْضُهُمْ بَعْضًا اِلَّا غُرُورًا ﴿٤٠﴾

Meâli:

""Allâh'tan başka tapıyor olduğunuz ortaklarınızı haber verir misiniz? Yerden neyi yarattılar? Bana gösterin. Yoksa onların göklerde ortaklığı mı var? Yoksa kendilerine bir kitap verdik de ondan

bir delil üzere midirler onlar? Hayır zâlimler birbirlerini aldatmaktan başkasını va'detmezler" de."

Âyet: 41

إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا ۚ وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ ۚ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh, gökleri ve yeri sarsılıp yok olmaktan (koruyarak) tutuyor. Eğer yok olurlarsa, andolsun onları kendisinden sonra biri tutamaz. Şüphesiz O, halimdir, çok mağfiret edendir."

İZAHLARI:

Habibim! O müşriklere:

1- "Allâh'tan başka tapıyor olduğunuz ortaklarınızı haber verir misiniz? Yerden neyi yarattılar? Bana gösterin..." de. Ey müşrikler! Şu taptığınız, Allâh'a ortak ettiğiniz putları bana anlatır mısınız? Onlar şimdiye kadar neyi yarattılar? Bana gösterir misiniz? Onların yaptığı ve yarattığı bir zerre gösterebilir misiniz?

"...Yoksa onların göklerde ortaklığı mı var?..." Onların Allâh'ın yarattığı göklerde bir emeği mi var? Bir ortaklığı mı var? Söyleyin neleri var?

"...Yoksa kendilerine bir kitap verdik de ondan bir delil üzere midirler onlar?..." Peygamberlere verdiğimiz gibi, onlara da kitap mı verdik de ellerinde sağlam bir delilleri mi var? O yok, o yok. Peki neleri var?

"...Hayır zâlimler birbirlerini aldatmaktan başkasını va'detmezler" Onlar bütün iddialarıyla ancak birbirlerini aldatıyorlar. Tek bir delil dahi getiremeyen bu müşrikler, elbette belalarını bulacaklar. Nitekim buldular. Onlara söyle:

2- "Şüphesiz Allâh, gökleri ve yeri sarsılıp yok olmaktan (koruyarak) tutuyor. Eğer yok olurlarsa, andolsun onları kendisinden sonra biri tutamaz..." Allâhu azimüşşan, sarsılıp bozulmamaları için tutuyor. Gördüğünüz gibi, onlar hiç bozulmadan duruyorlar. Onları koruyan Allâh'tır. Eğer onlar sarsılır ve bozulursa, ki günü gelince bozulacaklar. O zaman onları kim koruyabilir? Hiçbir kimsenin buna gücü yetmez. Öyle ise, nedir bu inadınız ve iddianız?

"...Şüphesiz O, halimdir, çok mağfiret edendir". Hiç şüphe etmeyin ki, bu yaptıklarınız yanınıza kalmayacak. Allâh acele etmiyor. O, ağır alır, bir süre hoş görür. Çünkü yumuşak sıfatlıdır, bağışlayıcıdır, affedicidir. Sizin tevbe etmenize, îman etmenize fırsat vermektedir, mühlet tanımaktadır. Siz bilirsiniz.

(Ra'd 16. Nahl 17, 20, 21. Hacc 73. Furkân 3. Zuhruf 21. Ahkâf 4. Tûr 35-43. Vakıa 57-59. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 42

وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَآءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ اَهْدٰى مِنْ اِحْدَى الْاُمَمِ ۚ فَلَمَّا جَآءَهُمْ نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ اِلَّا نُفُورًا ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Andolsun kendilerine bir uyarıcı gelirse, ümmetlerin birinden yemin olsun elbette daha hidâyette olacaklarına (dair) yeminlerinin bütün gayreti ile Allâh'a kasem etmişlerdi. Kendilerine uyarıcı gelince de uzaklaşmaktan başka onları artırmadı."

Âyet: 43

اِسْتِكْبَارًا فِى الْاَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ ۚ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ اِلَّا بِاَهْلِهٖ ۚ فَهَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا سُنَّتَ الْاَوَّلِينَ ۚ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَبْدِيلًا ۚ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَحْوِيلًا ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Yerde kibirlenerek ve kötülük hilesi yaparak. Halbuki kötülük hilesi, ehlinden başkasına isabet etmez. Öncekilerin düsturundan başkasını mı bekliyorlar? Allâh'ın düsturunda kat'iyyen bir değişiklik bulamazsın. Allâh'ın kanununda asla bir tahvil de bulamazsın."

İZAHLARI:

Rasulullâh'ın teşrifinden önce Mekke halkı ve civardaki Araplar ağır ağır yeminler ederek: "Bize bir peygamber gelirse, bütün milletlerden daha iyi, onlardan daha üstün olarak ona tabi oluruz, en sağlam yolu tutarız" gibi va'dlerde bulunuyorlardı. Bu hususta en ağır kasemler ediyorlar, bütün güçleriyle, gayretleriyle yemin ediyorlardı. Ama bizzat

kendi cinslerinden, kendi dillerinden, kendi sülalelerinden olan Muhammed Aleyhisselam gelince, ondan yüz çevirdiler, ona karşı geldiler, yapmadık düşmanlıklar bırakmadılar. Ona karşı kinlerinde, buğuzlarında, düşmanlıklarında arttılar da arttılar.

Bunlar kendilerini ve yaptıkları kötülükleri beğenerek gubardılar da gubardılar, şiştikçe şiştiler. O peygambere karşı nice kötülük yapma hilelerine başvurdular.

Halbuki kötülük için yapılan hileler, o hileyi yapanların kendilerinden başkasına değil, ancak kendilerine döneceği bir gerçektir. İşte bu noktada gafillerdir. Başkaları için kazdıkları kuyuya kendileri düşerler. Nitekim öylece de oldu.

Bunlar, daha önce geçenlerin uğradıkları felaket düsturundan başkasını aramıyorlardı. Allâh'ın kanunu, nizamı böyledir. O'nun kurduğu nizam asla değişmez. O kâfirin, zâlimin hak ettiği cezayı mü'mine vermez. O, cezayı kaldırıp da yerine mükafat koymaz. Böyle yaptığı kat'iyyen görülmez.

(Mâide 53. En'âm 109, 157. Enfâl 38. Hıcr 13. İsrâ 77. Saffat 167-170. Nûr 53. Ahzab 38, 62. Ğafir 85. Feth 23. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 44

اَوَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُوٓا اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۜ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَىْءٍ فِى السَّمٰوٰتِ وَلَا فِى الْاَرْضِ ۜ اِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Yer yüzünde yürüyüp de kendilerinden öncekilerin akıbeti nasıl olmuş bakmadılar mı? Halbuki kuvvet bakımından bunlardan daha şiddetli idiler. Allâh da, göklerde ve yerde kendisini bir şeyi aciz bırakacak olmadı. Şüphesiz o, bilen, gücü yetendir."

Âyet: 45

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلٰى ظَهْرِهَا مِنْ دَآبَّةٍ وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى ۚ فَاِذَا جَآءَ

أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Eğer Allâh, insanları kazandıkları şeyler Sebebiyle yakalasaydı, onun üstünde bir canlı bırakmazdı. Fakat onları belli edilen bir süreye geciktirir. Onların süresi gelince de... Şüphesiz Allâh kullarını görendir."

İZAHLARI:

Çok acayiptir. Bu müşrikler yer yüzünde hiç mi gezip dolaşmadılar? Daha önceki kâfirlerin sonu ne olmuş, ölenlerine bakıp da hiç mi ibret almadılar? Onlar, bunlardan daha güçlü, daha zengin idiler. Ama Allâh onları küfürleri yüzünden helâk etti. Allâh'ı aciz de bırakamadılar. Esasen bütün göklerde ve yerde O'nu acze düşürecek hiçbir şey de yoktur. O, kesinlikle her şeyi en iyi bilen ve istediğini yapmaya kadir olandır.

Eğer Allâh, insanların küfürleri, şirkleri, nifâkları sebebiyle kazandıkları günahlardan dolayı yakalayıp da cezalandırsaydı, yer yüzünde hareket eden bir tek canlı kalmazdı. Fakat takdir ettiği bir zamana kadar onları geciktiriyor. Zamanı gelince de yapacağını yapacaktır. Kullarını gören ve bilendir. Kimin neye müstehak olduğunu bilir ve karşılığını verir.

(En'âm 11. Araf 34. Tevbe 2, 3. Yûnus 49. Yusuf 109. Nahl 36, 61. Neml 69. Ankebût 22. Rûm 3, 42. Ğafir 21, 82. Muhammed 10. âyetleri de okuyalım.)

FATIR SÛRESİNİN SONU

YÂSÎN SÛRESİ

36. Sûredir

83 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

يٰسٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(يس) En iyi bilen de şüphesiz Allâh'tır."

Âyet: 2

وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيمِ ۙ ﴿٢﴾

Meâli:

"Hikmetli Kur'âna yemin ederim."

Âyet: 3

اِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ۙ ﴿٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz sen andolsun Peygamberlerdensin."

Âyet: 4

عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۜ ﴿٤﴾

Meâli:

"Dosdoğru bir yol üzerinde."

Âyet: 5

تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ۙ ﴿٥﴾

Meâli:

"Aziz, rahim olanın indirmesidir."

Âyet: 6

لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَّآ اُنْذِرَ اٰبَآؤُهُمْ فَهُمْ غٰفِلُونَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Babaları uyarılmamış ve kendileri gafiller olan bir kavmi uyarmaklığın içindir."

Âyet: 7

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلٰٓى اَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Onlar îman etmeyecekleri için çokları üzerine andolsun söz hak olmuştur."

Âyet: 8

اِنَّا جَعَلْنَا فِىٓ اَعْنَاقِهِمْ اَغْلٰلًا فَهِىَ اِلَى الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onların boyunlarına bukağılar geçirdik. Hem de onlar çenelere kadardır. Onlar kasılmışlar da."

Âyet: 9

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَاَغْشَيْنٰهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Onların önlerinden bir set, arkalarından da bir set çektik (gözlerini) de kapattık. Onlar göremezler de."

Âyet: 10

وَسَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Onları uyardıysan da, uyarmadıysan da onlara göre birdir. Onlar îman etmezler."

Âyet: 11

اِنَّمَا تُنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ ۚ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَّاَجْرٍ كَرِيْمٍ ﴿١١﴾

Meâli:

"Ancak Kur'âna uyan ve gıyaben Rahman'dan korkan kimseyi uyarırsın. Artık onu bir mağfiret ve değerli bir mükafatla müjdele."

Âyet: 12

اِنَّا نَحْنُ نُحْيِ الْمَوْتٰى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوْا وَاٰثَارَهُمْ ۗ وَكُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنٰهُ فِيْٓ اِمَامٍ مُّبِيْنٍ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz yok mu biz, ölüleri diriltiriz, önceden yaptıklarını ve eserlerini de yazarız. Her şeyi de açık bir kitapta saydık."

İZAHLARI:

1- "(يس) En iyi bilen de şüphesiz Allâh'tır."

"Diğer sûrelerin başındaki harfler gibidir" denilmekle beraber, "Sûrenin adıdır, Allâh'ın bir adıdır, Rasulullâh'ın bir adıdır, Dikkati çekmek için tenbihtir, yemin içindir." gibi ihtilaflar vardır.

Rasulüm! İçi hikmetlerle dolu olan, her türlü hukuk esaslarını ihtiva eden Kur'âna yemin ederim ki:

2- "Şüphesiz sen andolsun Peygamberlerdensin." Hiç şüphe etme. Sen şimdiye kadar gönderilen peygamberlerin sonuncususun. Hem de:

3- "Dosdoğru bir yoldasın." Kıyâmete kadar hiç değişmeyecek olan her devirde, her yerde ve herkes için yararlı ve geçerli olan dosdoğru bir şaşmaz yoldasın. O yolu açıklayan Kur'ân:

4- "Aziz, rahim olanın indirmesidir." Sana indirilen ve dosdoğru yolu gösteren Kur'ân, daima galip ve üstün olan ve çok merhametli olan Allâh'ın peyderpey indirmesidir ki:

5- "Babaları uyarılmamış ve kendileri gafiller olan bir kavmi uyarmaklığın içindir." Sen bütün âlemlere gönderilen bir Peygamber olmakla beraber, kendilerine Araplardan bir peygamber gelmemiş olan

bu kavmi uyarmak için gönderildin. Tebliğatına bu arap kavminden başlayarak bütün âlemleri uyarmakla mükellefsin.

6- "Onlar îman etmeyecekleri için çokları üzerine andolsun söz hak olmuştur." Onların îman etmeyeceklerini Allâh ezelden bilmektedir. Bundan dolayı onların üzerine ceza sözü verilmiştir. Bu söz bir hak sözdür. Onlar bu sözü hak etmişlerdir. Andolsun cezalanacaklar.

7- "Şüphesiz biz onların boyunlarına bukağılar geçirdik. Hem de onlar çenelere kadardır. Onlar kasılmışlar da." O inatçı müşrikler, sanki boyunlarına –çenelerine dayanmış– birer toka takılmış da kibirlerinden başları kazık gibi kalmış, gemli at gibi kasılmışçasına gubarıyorlar. Yarın kıyâmette de böyle haşrolunacaklar.

8- "Onların önlerinden bir set, arkalarından da bir set çektik (gözlerini) de kapattık. Onlar göremezler de." Sanki onların önünde bir set varmışçasına sana gelemezler. Arkalarında da bir set varmışçasına onlara tebliğat ulaşmaz. Onların gözleri de kapanmışçasına seni ve Kur'ânı göremezler. Hakkı idrak etmezler.

9- "Onları uyardıysan da, uyarmadıysan da onlara göre birdir. Onlar, îman etmezler." Onları ha uyarmışsın, ha uyarmamışsın. Hiç fark etmez. Hep aynıdırlar. İnanmazlar. Sen tebliğe devam et. Onların hesabı bana aittir. Sen:

10- "Ancak Kur'âna uyan ve gıyaben Rahman'dan korkan kimseyi uyarırsın. Artık onu bir mağfiret ve değerli bir mükafatla müjdele." Habibim! Sen ancak cüz'i iradesini Kur'âna uymaya yönelten ve görmediği halde görürcesine Rahman olan Allâh'tan korkanları uyarırsın. Onların Sâlih amellerinin artmasına yardımcı olursun. İşte bunları müjdele. Onlara bir mağfiret vardır. Hataları bağışlanacaktır. Ayrıca çok bereketli, çok değerli mükafat da vardır.

11- "Şüphesiz biz yok mu biz, ölüleri diriltiriz, önceden yaptıklarını ve eserlerini de yazarız. Her şeyi de açık bir kitapta saydık." Habibim! Biz kesinlikle ölenleri dirilteceğiz. Dünyada iken yaptıkları her şeyi hatta iyi veya kötü bütün eserlerini yazarız ve sağlam bir kitapta sayar dökeriz. Hiçbir şey kalmaz. Buna göre cezalarını veya mükafatlarını, neyi hak ettilerse, onu veririz. Ya cehennemlik olurlar ya da cennete kavuşurlar.

(Fatiha 6, 7. Bakara 6. En'âm 92. Yûnus 33, 96. Ra'd 5. Hıcr 23, 41. İsrâ 9. Hacc 18. Neml 6. Enbiyâ 107. Furkân 56. Mü'minûn 73. Şuara 192. Secde 2, 13. Sebe' 28, 33. Zümer 1. Ğafir 2, 71. Şûra 52, 53. Zuhruf

43. Fussılet 2, 25, 42. Casiye 2. Ahkâf 2. Saffat 31. Zümer 19. Fâtır 18. Vakıa 80. Hakka 43. İnsan 4, 23. Nebe' 29. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 13

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلاً اَصْحَابَ الْقَرْيَةِ اِذْ جَآءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Onlara şehir halkını bir misal ver. Hani oraya elçiler gelmişti."

Âyet: 14

اِذْ اَرْسَلْنَآ اِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا
اِنَّآ اِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Hani kendilerine iki (elçi) göndermiştik de onları yalanlamışlardı. Hemen bir üçüncü ile desteklemiştik ve: "Şüphesiz biz size gönderilenleriz" de demişlerdi."

Âyet: 15

قَالُوا مَآ اَنْتُمْ اِلاَّ بَشَرٌ مِثْلُنَا ۙ وَمَآ اَنْزَلَ الرَّحْمٰنُ مِنْ
شَيْءٍ ۙ اِنْ اَنْتُمْ اِلاَّ تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

""Siz bizim gibi bir beşerden başka değilsiniz. Rahman, bir şey de indirmedi. Siz ancak yalan söylüyorsunuz" dediler."

Âyet: 16, 17

قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ اِنَّآ اِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾
وَمَا عَلَيْنَآ اِلاَّ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾

Meâli:

""Rabbimiz biliyor. Şüphesiz biz elbette size gönderilenleriz. Bize düşen açıkça tebliğden başkası değildir." dediler."

Âyet: 18

قَالُوٓا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ ۖ لَئِن لَّمْ تَنتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾

Meâli:

""Şüphesiz biz sizinle uğursuzlaştık. Kasem ederiz vazgeçmediniz ise, andolsun elbette sizi taşlarız. Yine andolsun gerçekten size bizden acıklı bir azap dokunur" dediler."

Âyet: 19

قَالُوا طَٰٓئِرُكُم مَّعَكُمْ ۚ أَئِن ذُكِّرْتُم ۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

""Sizin uğursuzluğunuz sizinledir. Siz öğütlendiyseniz (de) mi? Hayır, siz aşırılar güruhusunuz" dediler."

İZAHLARI:

1- Mekke müşrikleri ile mücadele halinde olan Peygamberimize, geçmiş devirlerdeki Antakya halkının kendilerine gönderilenler ile mücadeleleri yüzünden helâk olup gittiklerini örnek olarak anlatmasını emretti.

2- "Hani kendilerine iki (elçi) göndermiştik de onları yalanlamışlardı. Hemen bir üçüncü ile desteklemiştik ve: "Şüphesiz biz size gönderilenleriz" de demişlerdi." Bu gönderilenler hakkında iki ayrı görüş vardır:

a) Îsâ Aleyhisselamın davetçiler olarak gönderdiği kimselerdir. Bunlar Antakya halkını İncil kitabı ile hak dine davet ediyorlar idi.

b) Bunlar Allâh'ın gönderdiği peygamberlerdir. Önce iki Peygamber gönderdi. Sonra bunları takviye etmek üzere üçüncüsünü gönderdi ve üçü birlikte halkı hak yoluna davet ettiler.

Her iki anlayış da uygun ise de, ikinci anlayış üzerinde ittifaka yakın bir netice alınıyor. En iyi bilen elbette Allâh'tır.

3- "Siz bizim gibi bir beşerden başka değilsiniz. Rahman bir şey de indirmedi. Siz ancak yalan söylüyorsunuz" dediler. Antakya halkı bunlara karşı çıkarak: "Siz de bizim gibi birer insansınız. Bizden ne farkınız var? Siz yalancılarsınız. Bizim inandığımız Rahman olan Allâh size bir kitap indirmedi" diyorlardı. Onlar da:

4- "Rabbimiz biliyor. Şüphesiz biz elbette gönderilenleriz. Bize düşen açıkça tebliğden başkası değildir" dediler. Bizi size gönderen Rabbimiz biliyor ki biz asla yalan söylemiyoruz. Biz kesinlikle Allâh'ın size göndermiş olduğu elçileriz. Biz sizi zora sürmüyoruz. Bizim vazifemiz ancak size hakkı tebliğ etmektir. Gerisini siz bilirsiniz. Demelerinden sonra halk:

5- "Şüphesiz biz sizinle uğursuzlaştık. Kasem ederiz vazgeçmediniz ise, andolsun elbette sizi taşlarız. Yine andolsun gerçekten size bizden acıklı bir azap dokunur" dediler. Antakya halkı, bunların gelmesini kendilerine huzursuzluk veren, uğursuzluk saydılar. Hemen tehdide başladılar ve: "Yemin ederiz ki bu halinizi bırakmadınız ve de davanızdan vazgeçmediniz ise, sizi taşa tutar, param parça yaparız. Yine yeminle söylüyoruz ki size bizden daha başka çeşitli acı azaplar vardır. Bırakın bunu" diye göz dağını artırdılar. Onlar da:

6- "Sizin uğursuzluğunuz sizinledir. Siz öğütlendiyseniz (de) mi? Hayır siz aşırılar güruhusunuz" dediler. Ey söz dinlemez halk! Sizdeki uğursuzluk bizzat kendinizdeki îmansızlık ve ahlaksızlıktandır. Bunu başınızdan atamazsınız. Biz size öğüt verdiysek, bu mu sizi uğursuzlaştırdı. Hayır, hiç de öyle değil. Siz haksızlıkta çok aşırı giden israfçılarsınız. Derken:

Âyet: 20

وَجَآءَ مِنْ اَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعٰى قَالَ يٰقَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Şehrin en ötesinden bir kimse koşarak geldi ve: "Ey kavmim! Gönderilenlere uyun."

Âyet: 21

اِتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْئَلُكُمْ اَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Sizden bir ücret istemeyen kimselere uyun. Hem de onlar hidâyete erenlerdir dedi."

Âyet: 22

وَمَا لِيَ لَآ اَعْبُدُ الَّذِى فَطَرَنِى وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Bana ne oluyor da beni yaratana kulluk yapmayacağım? Hem de ancak O'na döndürüleceksiniz."

Âyet: 23

ءَاَتَّخِذُ مِنْ دُونِهٖٓ اٰلِهَةً اِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمٰنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِ عَنِّى شَفَاعَتُهُمْ شَيْـًٔا وَلَا يُنْقِذُونِ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"O'ndan başka (bir takım) ilahlar mı edineceğim? Rahman bana bir zarar istiyorsa, onların şefaati beni bir şeyden müstağni kılamaz. Kurtaramazlar da."

Âyet: 24

اِنِّىٓ اِذًا لَفِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"O takdirde, şüphesiz ben elbette açık bir sapıklık içindeyim."

Âyet: 25

اِنِّىٓ اٰمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben sizin Rabbinize îman ettim. Artık beni dinleyin."

Âyet: 26, 27

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِى يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ بِمَا غَفَرَلِى رَبِّى وَجَعَلَنِى مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

""Cennete gir" denildi. "Ah keşke kavmim, Rabbimin bana mağfiret ettiğini ve beni ikram olunanlardan kıldığını bilselerdi" dedi."

İZAHLARI:

1, 2- Elçilerle halk arasında mücadele devam ederken halkın tehditlerini duyan îmanlı bir zat "Habibin neccer" denilen bu kimse koşarak geldi ve halka: "Ey kavmim! Gönderilenlere uyun. Sizden bir ücret istemeyen kimselere uyun, hem de onlar hidâyete erenlerdir" dedi. "Ey kavmim! Bunlar bizi hak yoluna davet ediyorlar. Bizden bir ücret, bir karşılık da istemiyorlar. Kendilerinin hidâyette oldukları da açıktır. Bunlar size çok yararlı olmaya çalışıyorlar. Artık bunlara uyun da, içinde bulunduğunuz bataklıktan kurtulun" diye nida etti. Devamla:

3- "Bana ne oluyor da beni yaratana kulluk yapmayacağım? Hem de ancak O'na döndürüleceksiniz" dedi. Ey kavmim! Siz inatlarınızda ısrar ediyorsunuz. Beni de engellemeye çalışıyorsunuz. Fakat ben size neden uyacakmışım? Bana ne oluyor ki beni yoktan var eden ve bunca nimetler veren Allâh'a kulluk yapmayacağım, O'na ibadet etmeyeceğim? Şunu da iyi bilin ki hepiniz ancak O'na döndürüleceksiniz, O'nun huzuruna varacaksınız. İyi düşünün. Sizin ısrar ettiğiniz gibi:

4- "Ondan başka (bir takım) ilahlar mı edineceğim?...." Sizin gibi putlara mı tapacağım?

"...Rahman bana bir zarar istiyorsa, onların şefaati beni bir şeyden müstağni kılmaz. Kurtaramazlar da" diyerek imanının sağlamlığını ve putların aczini belirtti. Devamla:

5- "O taktirde, şüphesiz ben elbette açık bir sapıklık içindeyim" Yani sizin putlarınızı ilahlar edinsem, elbette sizin gibi açık bir sapıklık içinde olurum. Ben asla bu hataya düşmem. İyi bilin ki:

6- "Şüphesiz ben sizin Rabbinize îman ettim. Artık beni dinleyin" Ben sizin ve bütün âlemlerin Rabbine îman ettim. Beni iyi dinleyin. Beni ve elçileri öldürmenizle kurtulamazsınız. Allâh size en büyük felaketi verecektir. Kesinlikle helâk olacaksınız. Çünkü Allâh'ın nizamı böyledir. Derken onu öldürdüler. Ama:

7, 8- "Cennete gir" denildi..." Şehitlik mertebesine eren Habibinneccar'a cennete girmesi müjdelendi. Bu müjdeyi alan ve cenneti gören bu zat:

"...Ah keşke kavmim, Rabbimin bana mağfiret ettiğini ve beni ikram olunanlardan kıldığını bilselerdi." Dedi. Kavminin içine düştü-

ğü büyük hatayı anlayan Habibinneccar, ah çekerek kendisinin îmanı sebebiyle kavuştuğu bu mertebeyi kavminin de bilmesini temenni etti. Asıl zaferi öldürenler değil, şehit edilen kazanmış oldu.

(Maide 99. En'am 14, 15. İbrâhîm 10. Nahl 35, 82. Enbiyâ 3. Nur 54. Mü'minun 24, 33. Şuara 154, 186. Kasas 20. Ankebut 18. Necm 26. âyetleri de okuyalım.)

YİRMİ İKİNCİ CÜZÜN SONU

YİRMİ ÜÇÜNCÜ CÜZ

Âyet: 28

وَمَآ اَنْزَلْنَا عَلٰى قَوْمِهٖ مِنْ بَعْدِهٖ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَآءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِيْنَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Ondan sonra kavminin üzerine GÖKTEN BİR ORDU da indirmedik. İndiriciler de olmadık."

Âyet: 29

اِنْ كَانَتْ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَاِذَا هُمْ خَامِدُوْنَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Bir tek sesten başka değil idi. Hemen birden bire onlar sönenlerdir."

Âyet: 30

يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ ۚ مَا يَاْتِيْهِمْ مِنْ رَسُوْلٍ اِلَّا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Vay kullara olan hasret. Kendilerine bir peygamber gelmeyedursun. Ancak onunla alay ederler idiler."

Âyet: 31

اَلَمْ يَرَوْا كَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ اَنَّهُمْ اِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Kendilerinden önceki asırlardan nicelerini helâk ettiğimizi, şüphesiz onların bunlara dönmeyeceklerini görmediler mi?"

Âyet: 32

وَاِنْ كُلٌّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Hepsi de topluca ancak huzurumuza getirilmişlerdir."

ÎZAHLARI:

Habibinneccar'ı öldüren Antakya halkının yanına mı kaldı bu zulümleri?

1- "Ondan sonra kavminin üzerine gökten bir ordu da indirmedik. İndiriciler de olmadık." Buyuran Allâhu Teâlâ, onun kavmi üzerine bir ordu indirmeden çok basit bir şeyle helâk ediverdik. Şöyle ki:

2- "Bir tek sesten başka değil idi. Hemen birden bire onlar sönenlerdir." Rivâyete göre Cebrâil'in çıkardığı bir sesle sönüverdiler. Allâhu azimüşşanın "ol" demesiyle hemen helâk oluverdiler.

3- "Vay kullara olan hasret. Kendilerine bir peygamber gelmeyedursun. Ancak onunla alay ederler idiler." Bütün devirler boyunca her hangi bir millete bir Peygamber geldiyse, ona inanmadılar, ona eziyet ettiler, alay ettiler. Ama cezalarını çektiler, helâk olup gittiler. Nereye mi gittiler? Cehenneme... Bunlar:

4- "Kendilerinden önceki asırlardan nicelerini helâk ettiğimizi, şüphesiz onların bunlara dönmeyeceklerini görmediler mi?" Geçen her millet, kendilerinden önceki milletleri helâk ettiğimizi ve onların bir daha dönmediklerini görüp de ibret almadılar. Bu Mekke müşrikleri de mi onları görmedi? Kendilerinin de onlar gibi olacaklarını düşünmüyorlar mı?

5- "Hepsi de topluca ancak huzurumuza getirilmişlerdir." Şimdiye kadar geçenler, şimdikiler ve kıyâmete kadar gelecekler, bunların hepsi de hesaplarını vermek üzere muhakkak huzurumuzda toplanmışlar

demektir. Muhakkak bu kesindir. Hiçbir kimse kaçamaz. Herkes ameline göre cezasını veya mükafatını görecektir.

(Mâide 48, 105. En'âm 6, 10. Hûd 67, 94. Yûnus 13. Ra'd 32. Hıcr 73, 83. İsrâ 17. Kehf 99. Meryem 74, 98. Enbiyâ 36, 41. Mü'minun 41. Ankebût 40. Secde 26. Zuhruf 7, 8. Kâf 36, 42. Kamer 31. Vakıa 49, 50. Sâd 3, 14, 15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 33

وَاٰيَةٌ لَّهُمُ الْاَرْضُ الْمَيْتَةُ ۚ اَحْيَيْنٰهَا وَاَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَاْكُلُوْنَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Onlara ölü yer de bir âyettir. Onu canlandırdık, ondan tane de çıkardık da ondan yiyorlar."

Âyet: 34

وَجَعَلْنَا فِيْهَا جَنّٰتٍ مِّنْ نَّخِيْلٍ وَّاَعْنَابٍ وَّفَجَّرْنَا فِيْهَا مِنَ الْعُيُوْنِ ۙ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Orada hurmalardan ve üzümlerden bahçeler yaptık. Orada pınarlardan da fışkırttık."

Âyet: 35

لِيَاْكُلُوْا مِنْ ثَمَرِهٖ ۙ وَمَا عَمِلَتْهُ اَيْدِيْهِمْ ۭ اَفَلَا يَشْكُرُوْنَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Onun meyvesinden ve ellerinin yaptığı şeyden yemeleri içindir. Hâlâ da şükretmeyecekler mi?"

Âyet: 36

سُبْحٰنَ الَّذِيْ خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْۢبِتُ الْاَرْضُ وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Yerin bitirdiğinden ve kendilerinden, bilemeyecekleri şeylerden de hepsinden çiftler, yaratan münezzehtir."

İZAHLARI:

1- "Onlara ölü yer de bir âyettir..." Üzerinde yaşadıkları yere bakmıyorlar mı? Kendileri için Allâh'ın varlığına kuvvetli bir delildir. Çünkü biz:

"...Onu canlandırdık, ondan tane de çıkardık da ondan yiyorlar" Ölü, kupkuru bir yer iken yağmur yağdırdık, sular indirdik ve yerdeki tohumları bitirdik, yem yeşil canlı bir hale getirdik. O ekinlerden taneler çıkardık, sebzeler ve meyveler yarattık. İşte bunlardan yiyorlar ve yaşıyorlar.

2- O topraklarda hurma ağaçları, üzüm çubukları ve daha nice meyve ağaçlarından bahçeler, bostanlar yaptık. Yine oralarda nice su kaynakları, pınarlar, ırmaklar da akıttık. Bunlardan geniş çapta yararlanıyorlar.

3- O ağaçların meyvelerinden ve elleriyle dikip yetiştirdikleri sebzeler ve meyvelerden elleriyle yaptıkları ekmekler, aşlar, baklavalar, börekler, hoşaflar, turşular ve nice gıda çeşitlerinden yiyorlar da hâlâ şükretmiyorlar, bunları yaratana kulluk yapmıyorlar.

4- Yerin bitirdiği şeylerden ve kendi cinslerinden diğer canlılardan, daha onların bilemeyeceği şeylerden erkekli, dişili hepsinden çiftleri yaratan Allâh, bütün noksanlıklardan münezzehtir. Kemal sıfatlarla muttasıftır. Her şeye kadirdir. Hâlâ îman etmeyecekler mi?

(En'âm 99, 141, 142. Nahl 10-19, 65-69. Mü'minûn 18-22. Tâha 53, 54. Şuarâ 147, 148. Rûm 20-25, 46. Zuhruf 10-13. Fussılet 37-39. Kâf 9-11. Abese 24-32. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 37

وَءَايَةٌ لَّهُمُ الَّيْلُ ۖ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُم مُّظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Gece de onlar için bir âyettir. Ondan gündüzü çıkarırız da hemen onlar karanlığa bürünüvermişlerdir."

Âyet: 38

وَالشَّمْسُ تَجْرِى لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ۚ ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Güneş de kendisi için ayarlanan yerde hareket eder. İşte bu aziz, alimin takdiridir."

Âyet: 39

وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتّٰى عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Aya gelince, ona menziller taktir ettik. Öyle ki eski hurma salkımı sapı gibi olur."

Âyet: 40

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِى لَهَآ اَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ ۚ وَكُلٌّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Güneş(in) de, aya yetişmesi uygun olmaz. Gece de gündüzü geçici değil her biri bir yörüngede yüzerler."

İZAHLARI:

Allâh'ın varlığına her şey delil olduğu gibi:

1- "Gece de onlar için bir âyettir..." O îman etmeyenler, gecenin nasıl geldiğini görmüyorlar mı? O aydınlık nereye gitti? Bu karanlık nereden, nasıl geldi? Düşünmüyorlar mı?

"...Ondan gündüzü çıkarırız da, hemen onlar karanlığa bürünüvermişlerdir." Heryeri aydınlatan güneşi, kendilerinden uzaklaştırdığımız zaman, gündüzü alır götürürüz, gece de kendiliğinden gelmiş olur. Onlar da hemen karanlıkta kalmış olurlar. İşte bu, Allâh'ın varlığının bir delilidir.

2- "Güneş de kendisi için ayarlanan yerde hareket eder. İşte bu aziz, alimin taktiridir." Güneş yaratılırken Allâh'ın onu yerleştirip ayarladığı yerde döner. Dönüşünü de, dönüş hızını da en ince hesaplarla ayarlayan Allâh'tır. O, Allâh'ın ayarlarından asla şaşmaz. Allâh'ın ona tanıdığı süre doluncaya kadar dönmeye ve ışık ile ısı vermeye devam

edecektir. Onun ayarını kimse bozamaz. İşte bu ayar, her şeyden üstün olan ve her şeyi hakkıyla bilen Allâh'ın taktiridir.

3- "Aya gelince, ona menziller taktir ettik. Öyle ki eski hurma salkımı sapı gibi olur." Aya da, her gün değişen bir hareket tarzı ayarladık. Güneşi gören yüzü ilk günden itibaren artarak on dördüne kadar büyür ve bütünleşir. Sonra on beşinden itibaren azalarak devam eder ve hurma salkımının dip kısmının eğildiği gibi eğri ve ince görünür. Bu görüntüsüne "hilal" denir. Ayın dünya ve güneşle olan ilgisinin bir ay içindeki değişikliği böyledir. Bu da asla değiştirilemez.

4- "Güneş(in) de aya yetişmesi uygun olmaz. Gece de gündüzü geçici değil. Her biri bir yörüngede yüzerler." Güneşin çok hızlı dönerek hareketi ile aya yetişip de ona çarpması mümkün değil. Güneşin hareketi öyle ayarlı ki, dünyanın dönüşünün de, kendi ayarı içinde olmasıyla gece de gündüzü geçemez. Güneşin, ayın ve dünyanın birbiriyle ölçüleri değişmez. Bunların her biri bir felek (yörünge)de yüzerler. "Yüzerler" buyrulması, çok ince bir hesaba işaret etmektedir. Devrimizde bu konudaki bilgi hayli ilerlemiştir. Burada ince hesaplara girmemeyi ve sözü uzatmamayı uygun buldum. Arzu eden zevat bu konudaki bilgileri astronomi ile ilgili kitaplardan okuyabilir.

(Araf 54. En'âm 96. Yûnus 5. Ra'd 2. İbrâhîm 33. Nahl 12. Enbiyâ 33. Furkân 45, 61. Lokmân 29. Fâtır 13. Zümer 5. Fussılet 37. Rahmân 5. Nûh 16. Müddessir 32-35. Şems 1-5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 41

وَاٰيَةٌ لَهُمْ اَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Şüphesiz bizim onların zürriyetini dolmuş gemide taşımamız da onlar için bir âyettir."

Âyet: 42

وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Onlar için onun gibisinden bineceklerini de yarattık."

Âyet: 43

وَاِنْ نَشَاْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Dilersek onları batırırız da kendileri için bir yetişen de olmaz, onlar kurtarılamazlar da."

Âyet: 44

إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Ancak bizden bir rahmet ve bir zamana kadar yararlandırma ola."

İZAHLARI:

Onlar iyi düşünmelidirler. Nuh'un –hayvanlarla ve sair eşya ve insanlarla dolmuş olan– gemisi ile nesillerini taşıdığımız gibi, sonra da şimdiye kadar zürriyetlerini taşıyoruz, onlar için o gemiye benzer nice gemi çeşitleri yarattık. Ayrıca karada binmeleri için de develer, atlar, arabalar, tirenler, havada binmeleri için de uçaklar, helikopterler, füzeler yarattık. Yani bunları yapan insanları yarattık ve yapma imkanı verdik. Daha da neler yaratırız ve yaptırırız.

Biz dilersek onları denizde batırırız, karada kazalara uğratırız, havadan düşürür parçalarız da onların imdadına yetişecek bir şey olmaz ve kurtulamazlar.

Ancak kendilerine bizden bir rahmetin yetişmesi ve onlara belli zamana kadar mühlet vermemizle yaşayıp yararlanmaları ayrı bir şey. Ama bu da kısa sürer. Yine de ölecekler ve bizim huzurumuza gelecekler.

(Bakara 164. Araf 64, 72. Hûd 37, 38, 58. İbrâhîm 32. Nahl 5-8, 14. İsrâ 87. Hacc 65. Mü'minûn 22, 27, 28. Şuarâ 119. Lokman 31. Ğafir 79, 80. Zuhruf 12, 13. Casiye 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 45

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Kendilerine: "Önünüzdekinden ve arkanızdakinden sakının ki, merhamet olunasınız" denildiği zaman da,"

Âyet: 46

وَمَا تَاْتِيهِمْ مِنْ اٰيَةٍ مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ اِلاَّ كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Onlara Rabbilerinin âyetlerinden bir âyet gelmeyegörsün, ancak ondan yüz çevirenler oldular."

Âyet: 47

وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ ۙ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنُطْعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاۤءُ اللّٰهُ اَطْعَمَهُ ۖ اِنْ اَنْتُمْ اِلاَّ فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Yine kendilerine: "Allâh'ın size verdiği rızıktan harcayın" denildiği zaman, küfredenler îman edenlere: "Allâh dilerse yedireceği kimseye biz mi yedireceğiz? Siz açık bir sapıklık içindekilerden başka değilsiniz" dedi(ler).

ÎZAHLARI:

1- O müşriklere: "Şimdiye kadar işlediğiniz ve önünüzde mevcut olan günahlardan ve ileride işleyeceğiniz ve arkanızdan gelecek olan günahlardan, önceden yaptığınız küfürden ve sonra yapacağınız küfür ve şirkten, dünyada yaptıklarınız zülüm ve ahirette uğrayacağınız azaptan sakının tevbe edin ve Rahmet olunun" denildiği zaman, aynı inatlarında devam ederler ve:

2- "Onlara Rabblerinin âyetlerinden bir âyet gelmeyegörsün, ancak ondan yüz çevirenler oldular." Onlara ne zaman bir âyet gelirse, hemen ondan yüz çevirirler. Hak edecekleri cezalardan sakınmaları şöyle dursun, üstelik şirklerini ve küfürlerini artırırlar.

3- "Yine kendilerine: "Allâh'ın size verdiği rızıktan harcayın" denildiği zaman, küfredenler îman edenlere: "Allâh dilerse yedireceği kimseye biz mi yedireceğiz? Siz açık bir sapıklık içindekilerden başka değilsiniz" dedi(ler)." "Allâh'ın diğer fakir kullarına yardım edin, Allâh'ın verdiği rızıklardan onlara harcayın, yardım edin" diye kendilerine bir tavsiyede bulunulsa, hemen: "Onlar bizimle mi kazandı?

Allâh'ın vermediği kimselere biz mi vereceğiz?" diyerek merhametsizliklerini sergilerler. Üstelik, kendilerine bu tavsiyeleri yapan müslümanlara sapıklık içinde olduklarını söylerler. Asıl sapıklık içinde kendilerinin olduğunu bilmezler. Devrimizde de böyleleri çoktur.

(Bakara 11, 13, 91, 170, 206. En'âm 4. Hıcr 81. Nahl 24. Şuarâ 5. Lokman 21. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 48

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

""Doğrular iseniz bu va'd ne zaman?" derler."

Âyet: 49

مَا يَنْظُرُونَ اِلاَّ صَيْحَةً وَاحِدَةً تَاْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Onlar uğraşırlarken kendilerini yakalayıverecek bir sesten başkasını beklemezler."

Âyet: 50

فَلاَ يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلاَ اِلٰى اَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Bir tavsiyeye de güçleri yetmez. Ailelerine de dönemezler."

Âyet: 51

وَنُفِخَ فِى الصُّورِ فَاِذَا هُمْ مِنَ الْاَجْدَاثِ اِلٰى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Sûra da üfürülmüştür. Hemen onlar kabirlerinden yalnız Rabblerine koşuyorlar."

Âyet: 52

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمٰنُ

وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

""Eyvah bizlere! Bizi yatağımızdan (ölümümüzden) kim diriltti? İşte bu Rahmanın va'dettiğidir. Peygamberler doğru söylemişlerdi dediler."

Âyet: 53

إِنْ كَانَتْ إِلاَّ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Bir sesten başka olmadı. Hemen onlar birden bire hepsi huzurumuza getirilmişlerdir."

Âyet: 54

فَالْيَوْمَ لاَ تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلاَ تُجْزَوْنَ إِلاَّ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Bu gün bir kimseye de bir şey zulmolunmaz. Yapıyor olduğunuzdan başka da cezalanmazsınız."

ÎZAHLARI:

O müşrikler mü'minlerle alay ederek:

1- "Doğrular iseniz bu va'd ne zaman?" derler. "Ey mü'minler! Sizin bize vaad ettiğiniz, bize tehditler savurduğunuz kıyâmet ne zamandır? Söyleyin. Bunun aslı yok, astarı yok." gibi eğlenceli sözler savuruyorlar. Onlara söyle Habibim:

2- "Onlar uğraşırlarken kendilerini yakalayıverecek bir sesten başkasını beklemezler." Onlar bunun farkında değiller. Bir bekleyiş içindeler. Kendilerini hemen bir ses yakalayıverecek. Öyle ki:

3- "Bir tavsiyeye de güçleri yetmez. Ailelerine de dönemezler." Kendilerini aniden yakalayan kıyâmet, açtığı elbiseyi düremeden, eline aldığı suyu ve sağdığı sütü içmeden, aldığı lokmayı yutmadan yere çarpacak. Kimseye bir vasiyet bile edemeyecek, evine, ailesine, dahi dönemeyecek.

4- "Sûra da üfürülmüştür. Hemen onlar kabirlerinden yalnız Rabblerine koşuyorlar." Herkes öldükten sonra ikinci sûr üfürülecek, dirilecekler. Hesap vermek üzere hızlıca Allâh'ın huzuruna koşacaklar.

5- "Eyvah bizlere. Bizi yatağımızdan (ölümümüzden) kim diriltti?..." diyecekler. Kabir azabı içinde kıvranan bu îmansızlar, kat kat artan azabın farkına varınca; "Eyvah bizlere! Bizi dirilten kim?"diyecekler. Mü'minler veya melekler de onlara: **"...İşte bu Rahmanın vaadettiğidir. Peygamberler doğru söylemişlerdi"** diyecekler. Ey Müşrikler! Sizin bizimle alay ederek sorduğunuz kıyâmet işte budur. Allâh'ın va'di böylece tecelli etmiştir. Peygamberlerin söylediklerinin doğruluğunu öğrendiniz mi?

6- "Bir sesten başka olmadı. Hemen onlar birden bire hepsi huzurumuza getirilmişlerdir." Çok sürmeden hemen bir sesin tesiriyle dirilmeleri ve huzurumuza gelmeleri bir olur. Hesapları da görülür.

7- "Bu gün bir kimseye de bir şey zulmolunmaz. Yapıyor olduğunuzdan başka da cezalanmazsınız." buyurulur.

(Yûnus 48, 52. Enbiyâ 14, 38, 40, 46, 97. Neml 71, 87, 90. Mü'minûn 101. Zümer 68. Saffat 39. Sâd 15. Zuhruf 66. Muhammed 18. Kâf 20. Tâha 102. Sebe' 29. Mülk 25. Nebe 18. Hâkka 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 55

اِنَّ اَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِى شُغُلٍ فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz bu gün cennetlikler nimetler içinde sefa sürenlerdir."

Âyet: 56

هُمْ وَاَزْوَاجُهُمْ فِى ظِلَالٍ عَلَى الْاَرَآئِكِ مُتَّكِؤُنَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Onlar ve eşleri gölgelerde kanepeler üzerinde yaslananlardır."

Âyet: 57

لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Onlar için orada meyve vardır. Yine kendileri için dileyecekleri şeyler vardır."

Âyet: 58

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Rahim olan Rabden söylenen bir söz. O da selamdır."

İZAHLARI:

Cennetlikler cennete girdiklerinde gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, gönüllerin tasavvur edemediği nice nimetlerle karşılaşacaklar. Dünya kadınları, huri kızları, onların hoş sesleri ve maddi-manevi zevkleri içinde tükenmez, sürüp giden, sonu gelmeyen sefalar sürecekler.

Onlar huriler ve dünya kadınlarından olan eşleriyle birlikte gölgeler altında koltuklara, kanepelere yaslanarak huzur üzerine huzur, zevk üzerine zevk, sefa üzerine sefa sürecekler.

Hem de kendileri için bir meyve manzumesi var ki hiç eksiksiz her çeşidi orada. İstediğinden, beğendiğinden yiyebilir. Ayrıca ne dilerse, ballar, baklavalar, bıldırcın etleri emrindedir.

Bunların en üstünü de Allâh'ın rızası ve selamıdır. Geçici olmayan Rahmeti ilahiler, hep ehli cennetin üzerindedir. Onun Rahim sıfatının tam tecelli ettiği ve sonsuz olarak sürüp gideceği bir cennet. Ne mutlu bunlara kavuşanlara.

(Bakara 82. Nisâ 57. Araf 42, 46. Yûnus 10, 26. Hûd 23. Ra'd 23, 24. İbrâhîm 23. Nahl 23-30. Sâd 49-51. Ahzâb 44. Zuhruf 68-73. Duhân 51-57. Kâf 34, 35. Tûr 17-27. Rahmân 46-78. Murselât 41-44. Vakıa 10-40, 90, 91. İnsan 5-22. Nebe' 31-36. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 59

وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Seçilin bu gün, ey mücrimler."

Âyet: 60, 61

اَلَمْ اَعْهَدْ اِلَيْكُمْ يَا بَنِىٓ اٰدَمَ اَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ ۚ اِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٠﴾ وَاَنِ اعْبُدُونِىۜ هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Ey Adem oğulları! "Şeytana tapmayın. Şüphesiz o, sizin için açık bir düşmandır. Bana ibadet edin. İşte bu, dosdoğru bir yoldur" diye emretmedim mi?"

Âyet: 62

وَلَقَدْ اَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًاۜ اَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Andolsun sizden bir çok halkı da sapıtmıştır. Aklınızı işletir olmadınız mı?"

Âyet: 63

هٰذِهٖ جَهَنَّمُ الَّتِى كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"İşte bu va'dolunuyor olduğunuz cehennemdir."

Âyet: 64

اِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Bu gün küfreder olmanız sebebiyle girin oraya."

Âyet: 65

اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلٰٓى اَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَآ اَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ اَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"O gün onların ağızlarının üzerini mühürleriz de kazanıyor oldukları şeyleri bize elleri söyler, ayakları da şahitlik yapar."

Âyet: 66

وَلَوْ نَشَآءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰٓ أَعْيُنِهِمْ فَٱسْتَبَقُوا۟ ٱلصِّرَٰطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Eğer dilersek, elbette onların gözlerini silerdik de doğru yolda yarışırlardı. Artık nasıl görecekler?"

Âyet: 67

وَلَوْ نَشَآءُ لَمَسَخْنَٰهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا ٱسْتَطَٰعُوا۟ مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Yine dilersek, elbette onları oldukları yerde değiştiririz de devama güçleri yetmez, (geri) dönemezlerdi de."

Âyet: 68

وَمَن نُّعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِى ٱلْخَلْقِ ۖ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Kimi de kendisine ömür verirsek, yaratılışta onu tepesi aşağı getirdik. Hâlâ akılları ermiyor mu?"

İZAHLARI:

Mahşer yerine bütün insanlar toplandığında kâfirlere:

1- "Seçilin bu gün ey mücrimler!" denilecek. "Ey günah işleyen îmansızlar! Ayrılın şöyle. Mü'minlere karışmayın. Siz cehenneme sürüleceksiniz ebedi yeriniz orasıdır." haberini veren Allâh:

2- ""Ey Adem oğulları! Şeytana tapmayın. Şüphesiz o, sizin için açık bir düşmandır ve bana ibadet edin. İşte bu dosdoğru bir yoldur." diye emretmedim mi?" buyuracak. Siz dünyada iken: "Şeytan sizin düşmanınızdır. Ona uymayın, ona aldanmayın, yalnız bana kulluk yapın. Benim gösterdiğim doğru yoldan ayrılmayın" diye size tenbih etmedim mi?

3- "Andolsun sizden bir çok halkı da sapıtmıştır. Aklınızı işletir olmadınız mı?"

4- "İşte bu va'dolunuyor olduğunuz cehennemdir" Yeriniz burası. Sizin inkâr ettiğiniz yer burası.

5- "Bu gün küfreder olmanız sebebiyle girin oraya" da çekin cezanızı. Ebediyen burada kalacaksınız.

6- "O gün onların ağızlarının üzerini mühürleriz de kazanıyor oldukları şeyleri bize elleri söyler, ayakları da şahitlik yapar." Kıyâmet gününde ağızlarının söylemesine ihtiyaç kalmadan elleri, ayakları ve bütün uzuvları onların yaptıkları her şeyi anlatır. Şöyle diyebiliriz: "Dünyada iken onların filmleri çekilmiş, konuşmaları banda alınmış, baştan sonra her halleri ve hareketleri görülüyor. Kendisinin konuşmasına hiç lüzum kalmaz."

7- "Eğer dilersek, elbette onların gözlerini silerdik de doğru yolda yarışırlardı. Artık nasıl görecekler?" Eğer biz dileseydik onların gözlerinin, görüşünü siler kaldırır ve haydi koşun, yarışın derdik. Ama nasıl koşacaklar? Görmüyorlar ki.

8- "Yine dilersek, elbette onları oldukları yerde değiştiririz ve devama güçleri yetmez. (Geri) dönemezler de." Eğer biz dileseydik onların yapısını oldukları yerde değiştirir, başka bir mahluk gibi yapardık da, yaptıkları fenalıklarda devam edemezler ve geriye de dönemezlerdi. Onların ellerinden bir şey gelmezdi.

9- "Kimi de kendisine ömür verirsek, yaratılışta onu tepesi aşağı getirirdik. Hâlâ akılları ermiyor mu?" İşlediğimiz kimselere ömür veriyoruz, yaşlandıkça gücünü kuvvetini alıyoruz, tam tersine çevriliyor da hiçbir şey yapamaz hale geliyor. İsteseydik baştan böyle yapardık. Hâlâ size verdiğimiz akıllarınızı çalıştırmayacak mısınız? Nitekim bazılarınızı felç yapıyoruz, bazılarınızı kötürüm yapıyoruz, kiminizi de akılsız yapıyoruz. Bunlardan hiç mi ibret almıyorsunuz?

(Bakara 208. Âl-i Imran 51. Nisâ 56. Araf 22. Yûnus 28. İbrâhîm 29. İsrâ 53. Meryem 36. Nûr 21, 24. Fâtır 6. Rûm 14, 54. Zuhruf 64. Nahl 70. Hacc 5. Rahman 41, 43. Hakka 31. Sâd 55-62. Tin 5. âyetleri de okuyalım)

Âyet: 69

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ
وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"O'na şiir de öğretmedik. O'na yakışmaz da. O bir zikir ve açık bir Kur'ândan başka değildir."

Âyet: 70

لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Diri olan kimseyi uyarması ve kâfirlere söz hak olması içindir."

ÎZAHLARI:

Bazı küfür çevrelerinin Peygamberimizi "şair" Kur'âna da "şiir" demeleri ve sıradan şairlerden ve şiirlerden biri gibi göstermeye çalışmalarını red için:

1- "O'na şiir öğretmedik. O'na yakışmaz da. O bir zikir ve açık bir Kur'ândan başka değildir." buyurmuştur. Biz Rasulümüze bir şiir öğretmedik. O'na böyle şeyler yakışmaz, yaratılışı da buna uygun değildir. O bir şair de değildir. O, âlemlere rahmet olarak gönderilen son Peygamberdir. Ona indirdiğimiz kitap da bir şiir değildir. O ahlakı, fazileti, ilmi, irfanı, hukuk ve ahkamı, îman ve ibadeti, gayret ve çalışkanlığı, dostluk ve kardeşliği, sevgi ve saygıyı, dünya ve ahireti, insanın muhtaç olduğu her iyiliği ihtiva eden bir Allâh kelamıdır.

"Diri olan kimseyi uyarması ve kâfirlere söz hak olması içindir" O peygamber, aklı başında ve kalbi uyanık olan kimselere ahireti hatırlatarak uyarmak ve onların da îmana kavuşmalarını sağlamak için gönderilen bir son Peygamberdir. Kâfirlere de verilen ceza ve azap sözünün gerçekleşeceğini haber veren bir Allâh Rasulüdür.

Ona dil uzatanların dilleri boğazlarına tıkılmıştır. Kıyâmete kadar da ona uzanacak dillerin bir yılan gibi uzayarak kendilerini sokacağı da kesin bir gerçektir. Takip edenler, görürler.

(Âl-i Imran 58, Araf 2, 63, 69, 204, İsrâ 88. Hıcr 9, 87. Secde 13. Enbiyâ 50. Saffat 31. Sâd 1, 8, 87. Kamer 17, 22, 32, 40. Kalem 52. Burûc 21, 22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 71

أَوَ لَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Şüphesiz bizim onlar için ellerimizin yaptığı davarları yarattığımızı görmediler mi? Hem de onlar bunlara sahiptirler."

Âyet: 72

وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Onları kendilerine zelil de kıldık. Binitleri de onlardan, yine onlardan yiyorlar."

Âyet: 73

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ ۖ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Ve kendileri için onlarda faydalar ve içecekler vardır. Hâlâ şükür de mi etmiyorlar?"

İZAHLARI:

1- Bu müşrikler, ellerindeki sahip oldukları develer, sığırlar, koyunlar, keçiler, atlar, eşekler... Bunların hepsini bizzat bizim yarattığımızı görmüyorlar mı?

2- Onları emirlerine müsahhar kıldık, kimine biniyorlar, yüklerini taşıyorlar, en küçük bir çocuk bile onları emrine alıyor, ona itaat ediyorlar. Onların etlerini, süt, yoğurt, peynirlerini yiyorlar.

3- Yine kendileri için onlarda bir çok faydalar vardır. Tüylerinden, derilerinden, gübrelerinden, satıp paralarından faydalandıkları gibi, sütlerini, ayranlarını, etlerini sularını içiyorlar. Hâlâ düşünüp de bunları yaratan ve emirlerine veren Allâh'a şükretmeyecekler mi? Onun yolundan gitmeyecekler mi?

(Âl-i Imran 14. Nahl 5-8, 66, 80. Mü'minûn 21, 22. Ğafir 79, 80. Zuhruf 12, 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 74

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ اٰلِهَةً لَعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Onlar yardım olunacakları ümidiyle Allâh'tan başka bir takım ilahlar da edindiler."

Âyet: 75

لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُندٌ مُّحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Onların yardımına güçleri yetmez. Kendileri de onlar için hazırlanmış bir ordudur."

Âyet: 76

فَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Artık onların sözü seni üzmesin. Şüphesiz biz, gizleyecekleri şeyleri ve açıklayacakları şeyleri biliyoruz."

İZAHLARI:

1, 2- O müşrikler, kendilerine yardım edecekleri ümidiyle bir takım putları ilahlar edindiler. Dünyada kendilerini Allâh'a yaklaştıracakları, ahirette de şefaat edecekleri zannıyla, onları tanrılar edindiler. Onlara tapıyorlar. Halbuki kendileri o putların hizmetinde, onların korumasında bir asker gibi nöbet bekliyorlar. Onlar için hazır ordu gibiler. Onlar ne yardımı yapacaklar? Neye güçleri yeter? Tepelerine konan bir sineği bile kovamazlar. Müşrikler işte bu kadar beyinsizler. Kıyâmete kadar da o bunlara benzeyenlerin hepsi böylece beyinsizlerdir.

3- Habibim! Bu müşriklerin ve benzerlerinin sana karşı ileri-geri laf etmeleri seni üzmesin. Onlara aldırış etme. Biz kesinlikle onların içlerini, dışlarını biliyoruz. Bizden hiçbir şeyi gizleyemezler. Onların cezalarını elbette hazırladık. Hem dünyada, hem de ahirette cezalarını çekecekler.

(Bakara 51. Âl-i Imran 176. Nisâ 153. Mâide 41. En'âm 74. Araf 152, 192, 197. Tevbe 31. Yûnus 65. Hûd 20. Nahl 73, 127, 128. Kehf 15. Meryem 81. Enbiyâ 21, 22, 24, 43. Furkân 3. Neml 70. Lokmân 23. Zümer 3, 43. Ahkâf 28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 77

اَوَ لَمْ يَرَ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"İnsan, kendisini hakîkaten bir nutfeden yarattığımızı görmedi mi de hemen birden bire o açık bir hasım oluverdi."

Âyet: 78

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلاً وَنَسِيَ خَلْقَهُ ۖ قَالَ مَنْ يُحْيِ الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Bize bir misal verdi de kendi yaratılışını unuttu. "Onlar çürümüş olduğu halde kemikleri kim diriltebilir?" dedi."

Âyet: 79

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي اَنْشَاَهَآ اَوَّلَ مَرَّةٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

Meâli:

""Onları ilk defa yaratan onları diriltecek. Hem de O, her yaratılışı bilendir" de."

Âyet: 80

اَلَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْاَخْضَرِ نَارًا فَاِذَآ اَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Sizin için yeşil ağaçtan bir ateş yapandır. Hemen siz de ondan yakıyorsunuz."

İZAHLARI:

Mücahid, İkrime, Urve ibni Zübeyr ve Katade'nin rivâyetine göre Übeyy ibni Halef elinde çürük bir kemikle Rasulullâha geldi ve onu eliyle ovalayarak ve havaya savurarak: "Ey Muhammed! Allâh bunu mu di-

riltecek?" dedi. Rasulullâh S.A.V. de: "Evet, Allâh seni öldürecek, sonra diriltecek, sonra seni ateşe sürecek" buyurdu. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu.

1- "İnsan, kendisini hakîkaten bir nutfeden yarattığımızı görmedi mi de hemen birden bire o açık bir hasım oluverdi." Öldükten sonra dirilmeyi inkâr eden kimse, kendisini "nutfe" denilen bir damla sudan yarattığımızı, ona el, ayak, göz kulak gibi değerli uzuvları verdiğimizi görmedi mi de bize hasım oluyor ve dirilteceğimizi inkâr ediyor?

2- "Bize bir misal verdi de kendi yaratılışını unuttu. "Onlar çürümüş olduğu halde kemikleri kim diriltebilir?" dedi." Bu beyinsiz kendi yaratılışını unutarak, elinde ufaladığı kemikle bize örnek vermeye kalkıyor ve: "Bunu kim diriltebilir?" diyor. Habibim:

3- "Onları ilk yaratan, onları diriltecek. Hem de O, her yaratılışı bilendir" de.

Onları hiç yok iken ilk defa yaratan Allâh diriltecek ve bu inkârcıları cehenneme sürecektir. O, yarattığı ve yaratacağı her şeyi bilendir. Öldürmesini de bilir, diriltmesini de bilir. Bakın:

4- "Sizin için yeşil ağaçtan bir ateş yapandır. Hemen siz de ondan yakıyorsunuz." Hiç olmayan bir ağacı yaratıyor, yeşertiyor ve onun içine yanıcı maddeler koyuyor. Siz de onu yakıyorsunuz. Bunu yaratan Allâh sizi diriltemez mi?

(En'âm 98. Nahl 4. İsrâ 49, 51, 98. Kehf 37. Mü'minûn 12-16. Hacc 5, 6. Fâtır 11. Ğafir 67, 68. Saffat 16-18, 53. Secde 8. Necm 44-47. Vakıa 47. Mülk 23, 24. Murselat 20-22. İnsan 2. Abese 19-22. Naziât 11. Kıyâmet 37-40. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 81

اَوَ لَيْسَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِقَادِرٍ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ ۭ بَلٰى وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيْمُ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Gökleri ve yeri yaratan, onlar gibisini de yaratmaya kadir değil mi? Evet hem de O, devamlı çokça yaratandır, bilendir."

Âyet: 82

اِنَّمَآ اَمْرُهٗٓ اِذَآ اَرَادَ شَيْـــًٔا اَنْ يَّقُوْلَ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Bir şeyi istediği zaman, onun emri ancak ona: "ol" demesidir. Hemen oluverir."

Âyet: 83

فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Artık her şeyin mülkiyeti ancak kendi elinde olan münezzehtir ve ancak O'na döndürüleceksiniz."

ÎZAHLARI:

Ey dirilmeyi inkâr eden kâfirler! Bir düşünseniz ya:

1- "Gökleri ve yeri yaratan, onlar gibisini de yaratmaya kadir değil mi? Evet hem de O, devamlı çokça yaratandır, bilendir." Göklere ve yere iyice bir bakın. Siz bunların yanında hiç kalırsınız bunları yaratan onların bir mislini ve sizi yaratamaz mı? Yeniden yaratamaz mı? Görüyorsunuz. O devamlı ve çokça yaratıyor. Her şeyi yoktan yaratan Allâh, sizi diriltip huzuruna toplayamaz mı? O:

2- "Bir şeyi istediği zaman, onun emri ancak ona: "ol" demesidir. Hemen oluverir." Bir şeyi yaratmak dilediği zaman, hemen "ol" derken oluverir. Size de: "Dirilin" derken diriliverirsiniz.

"Artık her şeyin mülkiyeti ancak kendi elinde olan münezzehtir ve ancak O'na döndürüleceksiniz." Her şeyi yaratan Allâh olduğuna göre, onların sahibi de O'dur. Her şeyin tasarrufu ancak O'nun elindedir. O'ndan başka tasarruf hakkına sahip kimse yoktur. O, bu tasarruf hakkını kimseye de vermemiştir. Sizin hepinizin döndürüleceğiniz yalnız O'nun huzurudur.

(Bakara 107, 117. Âl-i Imran 47, 59, 189. Mâide 40, 120. En'âm 73. Araf 158. Tevbe 116. Nahl 40. Mü'minûn 88, 89. Nûr 42. Ğafir 57, 68. Şûrâ 49. Zuhruf 85. Casiye 27. Feth 14. Hadid 2, 5. Mülk 1. âyetleri de okuyalım.)

YÂSİN SÛRESİNİN SONU

SAFFÂT SÛRESİ

37. Sûredir

182 Âyettir

Mekke de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4, 5

وَالصَّآفَّاتِ صَفًّا ﴿١﴾ فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا ﴿٢﴾
فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا ﴿٣﴾ اِنَّ اِلٰهَكُمْ لَوَاحِدٌ ﴿٤﴾
رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ ﴿٥﴾

Meâli:

"Dizildikçe dizilenlere ve sürdükçe sürenlere, zikrettikçe okuyanlara yemin ederim ki, şüphesiz sizin ilahınız andolsun birdir. Gökler ile yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbidir. Doğuların da Rabbidir."

İZAHLARI:

Bir kısım melekler, Allâh'tan emir almak üzere tam bir itaatle O'nun huzurunda saf tutup "DİZİLDİKÇE DİZİLENLER"dir. Veya îmanlı nefsler, cemaatle namaz kılmak üzere Allâh'ın huzurunda tam bir huşu içinde saf tutup "DİZİLDİKÇE DİZİLENLER"dir.

Yine bir kısım melekler de, Allâh'tan aldıkları emre itaat ederek yağmur bulutlarını istenilen yerlere "SÜRDÜKÇE SÜRENLER"dir. Veya ehli îman içindeki alimlerin ve gayretli mü'minlerin insanları kötü yoldan men ederek Allâh yoluna "SÜRDÜKÇE SÜRENLER" dir.

Yine meleklerden bir kısmı Allâh'ı tesbih, tahmid, tekbir, tehlil gibi zikretmek üzere peş peşe olanlar veya Allâh'ın kelamını Peygamberlere inzal etmek üzere "ZİKRETTİKÇE OKUYANLAR" dır. Veya îmanlı nefslerin (kimselerin) Allâh'ın kelamını usanmadan zevkle, iştahla "OKUDUKÇA OKUYANLAR" dır. Daha başka ihtilaflar da vardır.

Allâhu zülcelal bunlara yemin ederek, hem bunların önemini bize hatırlatmış oluyor, hem de: "ŞÜPHESİZ SİZİN İLAHINIZ ANDOLSUN

BİRDİR." buyuruyor. Allâh'ın birliğini, eşi ve benzeri olmadığını hatırlatıyor.

(Naziat 1-5. Murselat 1-6. Âl-i Imran 58. Bakara 163. Maide 73. En'am 19. İbrâhîm 52. Nahl 51. Kehf 110. Enbiyâ 108. Hacc 34. Ankebut 46. Zümer 23. Fussılet 6. Saff 4. Nebe 38. Fecr 22. İhlas 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6, 7

إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾
وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ ﴿٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz en yakın göğü bir zînet yıldızlarla süsledik, ve (onu) her itaatsiz şeytandan koruduk."

Âyet: 8, 9, 10

لَا يَسَّمَّعُونَ إِلَى الْمَلَإِ الْأَعْلَى وَيُقْذَفُونَ مِنْ كُلِّ
جَانِبٍ ﴿٨﴾ دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾
إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Mele'i A'la'yı dinleyemezler. Her yandan kovularak atılırlar. Kendileri için de sürekli bir azap vardır. Ancak kapış kapan kimse başka. Onu da delen bir alev takip eder."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ bizim dikkatimizi göklere çekerek kendi kudretini gösteriyor ve bizim teslimiyetimizin gerektiğine işaret buyuruyor. Yer yüzünden baktığımızda, bize en yakın göğün yıldızlarla süslenmiş görünümü, elbette teaccübümüze gider ve hayran oluruz. Aynı zamanda araştırma ihtiyacını duyarız.

Allâh'a ve O'nun kudretine îman edenler, araştırma sonunda öğrenebildiklerini öğrendikten sonra, bilgileri arttıkça îmanları da kuvvetlenmiş olur. Allâh'a olan teslimiyetleri de gelişir.

Allâh'a îmanı olmayan şeytan tipli kimseler ise, bir türlü bu gökler ve yıldızlardan ders ve ibret alamazlar. Astronomi bilgileri artsa da, bu bilgiler onları îmana ve teslimiyete götüremez. Böylece onlar manevi yönden kovulmuş olurlar. Bunların şerrinden –o bilgileri kötüye kullanma şerrinden– korunmuş olur. Bir takım müneccimler ve kahinler yararlanamazlar. Bazı şeyler kapsalar bile, hemen onların hilelerini delip parçalayan, bâtıl olduğunu gösteren Kur'ânın hikmetleri yetişir. Onlar meleklerin topluca bulundukları yere ulaşıp da oradan kendilerine yarayacak bilgileri de alamazlar. Her taraftan kovulup atılmışlardır. Bir türlü hakkı kabul etmeyen bu şeytanlar ve şeytanlaşan insanlar ve cinler, "Mele'i Â'laya" melekler topluluğuna erişip anlayamadıkları için, "Mele'i esfele"ye de hakim olamazlar. Yani yer yüzü topluluğu olan insanlara da istedikleri gibi hakim olamazlar. Küfrü de tümüyle yerleştiremezler.

Araf 18. Hıcr 16-18. Nisa 117. İsra 18, 39. Hacc 3. Sad 69. Fussılet 12. Cinn 8, 9. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 11

فَاسْتَفْتِهِمْ اَهُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمْ مَنْ خَلَقْنَا ۗ اِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١١﴾

Meâli:

"Onlardan cevap iste. Yaratılış bakımından kendileri mi daha zor? Yoksa bizim yarattıklarımız mı? Şüphesiz biz onları cıvık bir çamurdan yarattık."

Âyet: 12

بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Hayır, onlar alay ederken teaccüb ettin."

Âyet: 13

وَاِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Öğütlendikleri zaman da, öğüt almazlar."

Âyet: 14, 15

وَاِذَا رَاَوْا اٰيَةً يَسْتَسْخِرُونَ ﴿١٤﴾
وَقَالُوٓا اِنْ هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Bir mucize gördükleri zaman da, alay etmek isterler ve: "Bu açık bir sihirdir." derler."

Âyet: 16, 17

ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾
اَوَ اٰبَآؤُنَا الْاَوَّلُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Öldüğümüz ve toprakla kemik olduğumuz mu, şüphesiz biz mi hakîkaten dirilmişler olacağız? Önceki babalarımız da mı?" (derler).

Âyet: 18

قُلْ نَعَمْ وَاَنْتُمْ دَاخِرُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Evet, siz de hakîrler olarak." de.

Âyet: 19

فَاِنَّمَا هِىَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَاِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Çünkü o, ancak bir sestir. Hemen onlar bakıyorlardır."

İZAHLARI:

Habibim! O dirilmeyi inkâr eden kâfirlere sor bakalım:

1- "...Yaratılış bakımından kendileri mi daha zor? Yoksa bizim yarattıklarımız mı...?" Bir kendi yaratılışlarına baksınlar, bir de kendilerinin dışında kalan gökler, yerler ve bunlarda bulunan her şeye baksınlar. Hangilerinin yaratılması daha zor? Bir düşünsünler de sana cevap versinler. İnsanların yaratılışı, diğerlerinin yanında bir zerre bile değil.

"...Şüphesiz biz onları cıvık bir çamurdan yarattık." buyuran Allâh, onların yaratılışının gâyet basit olduğunu, ellere bulaşan sıvı bir çamurdan Adem'i sonra da onun neslini bilinen bir sudan yarattığını hatırlatarak, dikkatlerini göklere ve yerlere çekerek, sizin yaratılışınız mı, yoksa bunların yaratılışı mı daha zor? Sorusunun cevabını istemiştir. Hem insanların, hem de başkalarının yaratanı yalnız kendisi olduğuna işaretle, her şeyin bir "Ol" demesine bağlı olduğunu hatırlatmış ve kendisine zor bir şey olmadığını beyan buyurmuştur.

2- "Hayır, onlar alay ederken teaccüb ettin." Habibim! Sen bunları anlatırken, seninle alay etmelerine teaccüb edip şaşırdın. Hiç tuhafına gitmesin. Görüyorsun:

3- "Öğütlendikleri zaman da, öğüt almazlar." Bunlara Allâh yolunu göstermek, nasihat etmek fayda vermez. Onların adeti:

4- "Bir mucize gördükleri zaman da, alay etmek isterler ve: "bu açık bir sihirdir." derler." Sihirle mucizeyi ayıramayacak kadar beyinsizler veya anladıkları halde inatlaşırlar. Ahireti inkâr yolunda da:

5- "Öldüğümüz ve toprakla kemik olduğumuz mu, şüphesiz biz mi hakîkaten dirilmişler olacağız? Önceki babalarımız da mı?" (derler). Böylece dirilmeyi inkâr ederek küfürlerinde ısrarlarını tekrarlarlar. Onlara :

6- "Evet siz de hakîrler olarak." de. Resulüm! Onların bu inkâri sorularına karşı: "Evet siz de, babalarınızda dirileceksiniz hem de rezil rüsva, perişan ve hakir olarak mahşere sürüleceksiniz." Şimdi alay ede durun. Kesinlikle bunu göreceksiniz.

7- "Çünkü o, ancak bir sestir. Hemen onlar bakıyorlardır." Allâh için bu zor bir şey değildir. O diriltme işi sûra üfürülmesiyle çıkan bir sesin peşinden hemen dirilmenizle, o halinize bakmanız bir olacak. Nasıl ki şimdi yaratılmanız ve ölmeniz Allâh için kolay oldu ise, o zaman daha da kolaydır.

(En'am 2,7. Maide 110. Yûnus 76. Hûd 7. Ra'd 5. İsra 49, 58. Mü'minun 12, 35-37, 82. Kasas 36. Sebe' 43. Lokman 28. Yasin 51, 53. Secde 7-9. Ğafir 57, 60. Kaf 3. Neml 13, 67, 87. Vakıa 47-50. Saff 6. Naziat 27. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 20

وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا هٰذَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Eyvah bize. İşte bu din günü." dediler.

Âyet: 21

هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِى كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"İşte bu, kendisini yalanlıyor olduğunuz ayrım günüdür."

Âyet: 22, 23

اُحْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَاَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾
مِنْ دُونِ اللّٰهِ فَاهْدُوهُمْ اِلٰى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Zulmedenlerle eşlerini ve Allâh'tan başka tapıyor oldukları şeyleri toplayın ve onları cehennem yoluna sürün" (denilir).

Âyet: 24

وَقِفُوهُمْ اِنَّهُمْ مَسْؤُلُونَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Ve onları durdurun. Şüphesiz onlar sorumludurlar."

Âyet: 25

مَا لَكُمْ لاَ تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Size ne oluyor? Yardımlaşamıyorsunuz?"

Âyet: 26

بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Hayır, onlar bu gün teslim olanlardır."

İZAHLARI:

Dünyada iken dirilmeyi ve azabı inkâr edenler, dirilip de mahşerin manzarasını görünce:

1- "Eyvah bize. İşte bu din günü" dediler. Bizim inkâr ettiğimiz hesap günü işte buymuş, diyecekler. Meleklerle mü'minler de:

2- "İşte bu, kendisini yalanlıyor olduğunuz ayrım günüdür." diyecekler. Hani siz dünyada iken yalanlıyor, inkâr ediyordunuz ya. İşte o, mü'minlerin ve kâfirleri seçip ayıran bu gündür. Herkes inancına ve ameline göre ayrılıp ya cennete ya da cehenneme girecektir. Bu sırada zebanilere emir verilir.

3- "Zulmedenlerle eşlerini ve Allâh'tan başka tapıyor oldukları şeyleri toplayın ve onları cehennem yoluna sürün." (denilir). O îmansız, kendilerine ve başkalarına zulmeden kâfirler ile îmansız eşleri ve kendilerine benzeyenleri sınıf sınıf taptıkları putlarla birlikte toplayın ve cehennemin yoluna doğru sürün. Hem de:

4- "Onları durdurun. Şüphesiz onlar sorumludurlar." denilir. Onları eğleyin ve hapsedin. Çünkü onlara bir takım sorular sorulacak ve :

5- "Size ne oluyor? Yardımlaşamıyorsunuz." denilecek. Hani "putlarımız bize yardım edecek, şefaatte bulunacak." diyordunuz ya. Haydin yardımlaşın bakalım, gücünüz yeterse.

6- "Hayır, onlar bu gün teslim olanlardır." Hayır, onlar yardımlaşamazlar. Çünkü onların hepsi de yakalarını ele verip, boyun eğmişlerdir. Ellerinden iradeleri alınmış, sürüler halindedirler. Hiç biri ses çıkaramaz durumdadır.

(En'am 22, 27, 30. Araf 192,197. Yûnus 28. Kehf 49. Meryem 68. Enbiyâ 14, 46, 97, 98. Sebe' 31. Yasin 52. Furkan 17, 28. Duhan 40. Ahkaf 28. Kalem 31. Murselat 13, 14, 38. Nebe' 17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 27

وَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Soruşturarak birbirlerine yöneldiler."

Âyet: 28

قَالُوٓا اِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَاْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz siz, bize sağdan geliyor idiniz."dediler.

Âyet: 29

قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Hayır, mü'minler olmadınız."dediler.

Âyet: 30

وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ ۚ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Bizim size karşı bir gücümüz de yok idi. Aksine siz azgınlar zümresi idiniz."

Âyet: 31

فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا ۖ إِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Rabbimizin sözü de bize hak oldu. Şüphesiz biz elbette tadanlarız."

Âyet: 32

فَأَغْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Sizi de biz saptırdık. Çünkü şüphesiz biz sapanlarız."

Âyet: 33

فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz o gün onlar da azapta ortaklardır."

Âyet: 34

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz mücrimlere böyle yaparız."

Âyet: 35

اِنَّهُمْ كَانُوٓا اِذَا قِيلَ لَهُمْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Çünkü onlar elbette kendilerine: "Allâh'tan başka bir ilah yoktur." denildiği zaman, kibirleniyor idiler."

Âyet: 36

وَيَقُولُونَ اَئِنَّا لَتَارِكُوٓا اٰلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Ve: "Hakikaten biz mi deli bir şair için ilahlarımızı gerçekten terk edenleriz?" derler."

Âyet: 37

بَلْ جَآءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Hayır, hakkı getirdi, Peygamberleri de tasdik etti."

ÎZAHLARI:

1- Kâfirlerin ileri gelenleri ile onlara tabi olanlar, birbirlerine karşı çıkarak sen-ben yarışına girecekler. Tabi olanlar, ileri gelenlere çatacak:

2- "Şüphesiz siz, bize sağdan geliyor idiniz" derler. Siz bizi kandırmak için sağdan, yani iyilik yanından, kolaylık tarafından, hoşnutluk yönünden bize yaklaşıyor ve bizi aldatıyordunuz." diyecekler. Ötekiler de:

3- "Hayır, mü'minler olmadınız."dediler. "Sizi biz saptırmadık. Sizin kendi içinizde îmansızlık varmış da peşimize takıldınız. Sizin yaptığınız bütün kötülükler tinetinizde varmış ki bize uydunuz. Bize bir şey söylemeye ne hakkınız var?" derler. Devamla:

4- "Bizim size karşı bir gücümüz de yok idi. Aksine siz azgınlar zümresi idiniz." dediler. Bizim size karşı bir baskımız, zorlamamız da yok idi. Sizin kalbiniz sizin içinizde idi. Biz kalplerinize girip de îmanınızı mı engelledik? Siz kendiniz zaten sapık ve azgınmışsınız da ondan bize yaklaşmışsınız. Artık:

5- "Rabbimizin sözü de bize hak oldu. Şüphesiz biz elbette tadanlarız." "Demek zorunda kaldılar. Rabbimiz bize verdiği azap sözü

tahakkuk etmiştir. Bundan kaçmamıza imkan yoktur. İster istemez hepimiz bu azabı birlikte tadanlar olduk." diyecekler. Devamla:

6- "Sizi de biz saptırdık. Çünkü şüphesiz biz sapanlarız." diyerek itirafta bulundular. Sizi sapıklığa biz çağırdık. Siz de hemen hazırmışsınız, sapıverdiniz. Evet biz sapıklardık. Ama siz de bizden geri kalmadınız.

7- "Şüphesiz o gün onlarda azapta ortaklardır." İleri gelenler de, onlara uyanlar da azabı birlikte görecekler. Nasıl ki küfürde ve kötülüklerde ortak oldularsa, azapta da ortak olacaklardır.

8- "Şüphesiz biz mücrimlere böyle yaparız." Yaptıkları suçlarda beraber olanları, çekecekleri cezalarda da beraber yaparız.

9- "Çünkü onlar elbette kendilerine: "Allâh'tan başka bir ilah yoktur." denildiği zaman, kibirleniyorlar idiler." Allâh'ın birliğini kabul etmeyi gururlarına yediremiyorlar, hep kendilerini beğeniyorlardı.

10- "Ve: "Hakikaten biz mi deli bir şair için ilahlarımızı gerçekten terk edenleriz?" derler. Böyle çelişkili sözleriyle inatlarını sürdürdüler. Bir yandan "deli" derler. Bir yandan da "şair" derler. Deli olan şiir söyleyebilir mi? O ne delidir. Ne de şairdir. O bir peygamberdir. Bu sözleri söyleyenlerin kendileri delidir. Ama bunun farkında değiller. Hiçte onların söyledikleri gibi değil.

11- "Hayır, hakkı getirdi. Peygamberleri de tasdik etti." O hak olan Kur'ânı getirdi. Kendinden önce geçen bütün peygamberleri de tasdik etti. Böyle bir peygamber nasıl deli bir şair olur? Bu hakkı kabul etmeyenler, böyle cehennemlik olur.

(Hûd 53. İbrâhîm 21. Neml 85. Kasas 63. Secde 13. Sebe' 31-33. Ğafir 47, 48. Yasin 7. Ahkaf 18. Zuhruf 19. Enbiyâ 5. Murselat 18. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 38, 39

إِنَّكُمْ لَذَآئِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾
وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz siz acıklı azabın elbette tadıcılarısınız. Yapmakta oluyor olduğunuz şeylerden başkasıyla da cezalandırılmayacaksınız."

Âyet: 40

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Allâh'ın ihlaslandırılmış olan kulları başka."

Âyet: 41

أُولَٰئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾

Meâli:

"İşte bunlar, kendileri için bilinen bir rızk vardır."

Âyet: 42, 43, 44

فَوَاكِهُ ۖ وَهُم مُّكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾
عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Onlar naîm cennetlerinde, karşılıklı kanepeler üzerinde, ikram olunmuşlar olarak meyveler (yerler)."

Âyet: 45, 46

يُطَافُ عَلَيْهِم بِكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾
بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِّلشَّارِبِينَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Onlara, pınardan (doldurulmuş) içenlere lezzetli beyaz bir kase ile dolaşılır."

Âyet: 47

لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنزَفُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Onda bir baş ağrısı yok. Onlar ondan sarhoş da olmazlar."

Âyet: 48, 49

وَعِندَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾

كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَكْنُونٌ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Onların yanında da iri gözlü kendilerine bakan (kadınlar) vardır. Onlar sanki kapanmış yumurtalar gibidirler."

İZAHLARI:

Ey kâfirler!

1- "Şüphesiz siz acıklı azabın elbette tadıcılarısınız..." Siz şimdi inkâr ettiğiniz, yalanladığınız azabın içindesiniz. Elbette bunu hak ettiniz. İçinden hiç çıkmamak üzere ebediyyen bu azabı tadacaksınız.

"...Yapmakta oluyor olduğunuz şeylerden başkasıyla da cezalandırılmayacaksınız." Bizzat kendi yaptıklarınızın karşılığını görüyorsunuz. Kendiniz ettiniz, kendiniz buldunuz. Başkalarının hiçbir zulmü yok.

2- "Allâh'ın ihlaslandırılmış olan kulları başka." Onlara böyle bir azap yok.

3- "İşte bunlar, kendileri için bilinen bir rızk vardır. Onlar, naîm cennetlerinde, karşılıklı kanepeler üzerinde, ikram olunmuşlar olarak meyveler (yerler)." Onlar çeşitli nimetlerle dolu olan cennetler içinde karşılıklı oturup sohbet ederek, ikram olunarak ebediyyen orada kalacaklar.

4- "Onlara pınardan (doldurulmuş) içenlere lezzetli beyaz bir kase ile dolaşılır." Onlara tertemiz ırmaktan doldurulmuş kaseler içinde cennet şarabı ikram edilir. Şarabın rengi bembeyaz içimi çok lezzetli kokusu son derece güzeldir. Dünya şarabının tamamen aksinedir.

5- "Onda bir baş ağrısı yok. Onlar ondan sarhoş da olmazlar." Dünya şarabı baş ağrıtır, karın ağrıtır, sarhoş eder, aklı işlemez hale getirir. Cennet şarabı ise böyle değil. İçimine doyum olmayan cennet şarabının rengi, kokusu, lezzeti içenlerin zevkini artırdıkça artırır. Fakat hiçbir zararı da yoktur.

6- "Onların yanında da iri gözlü, kendilerine bakan (kadınlar) vardır. Onlar sanki kapanmış yumurtalar gibidirler." Cennetliklerin yanlarında da her bakımdan çok güzel, gözlerinin akı bembeyaz, karası simsiyah iri ve geniş olan gözler ile yalnız kocalarına bakan hanımlardır. Onlara hiç el değmemiştir. İçine hava bile sızmayan yumurtalar gibidirler. Her yönleriyle her hususta son derece korunmuş olan bu hanımlar, kocalarına karşı da çok samimidirler.

Cennetlikler böylece ilelebet zevk içinde kalacaklar.

(Bu sure 74,128, 160. Enfal 4, 74. Yûnus 52. Hıcr 40. Hacc 50, 56. Nur 26. Neml 90. Sebe' 4. Yasin 54. Lokman 8,9. Sad 83. Duhan 51-57. Tur 17-20. Rahman 46-78. Vakıa 11-40,89. İnsan 5-22. Kalem 34. Mutaffifin 22-28. Tahrim 7. Casiye 28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 50

فَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Soruşturarak birbirlerine de yöneldiler."

Âyet: 51

قَالَ قَآئِلٌ مِنْهُمْ اِنّى كَانَ لِى قَرِينٌ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Onlardan bir sözcü: "Benim bir arkadaşım vardı" dedi.

Âyet: 52

يَقُولُ اَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Hakikaten sen gerçek tasdik edenlerden misin?" diyor dedi.

Âyet: 53

ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Öldüğümüz ve toprakla kemikler olduğumuz zaman mı, gerçekten biz mi cidden cezalandırılmışlarız."

Âyet: 54

قَالَ هَلْ اَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Siz kavrayanlar mısınız?" dedi.

Âyet: 55

فَاطَّلَعَ فَرَاٰهُ فِى سَوَآءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Hemen kavradı ve onu cahimin ortasında gördü."

Âyet: 56

قَالَ تَاللّٰهِ اِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينِ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Vallâhi hakîkaten beni helâk ede yazdın." dedi.

Âyet: 57

وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّى لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Rabbimin nimeti de olmasaydı, elbette hazırlanmışlardan olmuştum."

Âyet: 58, 59

اَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ ﴿٥٨﴾

اِلَّا مَوْتَتَنَا الْاُولٰى وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Biz ilk ölümümüzden başka öldürülmeyenler ve biz azap olunmayanlar da değil miyiz?"

Âyet: 60

اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz bu, elbette o, büyük kurtuluştur."

Âyet: 61

لِمِثْلِ هٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Artık yapanlar, bunun gibi yapsınlar."

ÎZAHLARI:

Cennetlikler o nimetler içinde hurilerle birlikte son derece huzur ve saadetle yaşarlarken:

1- "Soruşturarak birbirlerine de yöneldiler." Karşılıklı sohbete başladılar. Her biri kendi hatırasını anlatıyor, zevk üstüne zevk alıyorlardı. Bu arada:

2- "Onlardan bir sözcü: "Benim bir arkadaşım vardı." Kendisiyle sık görüştüğümüz, beraber çalıştığımız îmansız bir tanıdığım vardı. Benim mü'min olduğumu da biliyordu. Bana dönerek alayvari;

3-"Hakikaten sen gerçek tasdik edenlerden misin? Öldüğümüz ve toprakla kemikler olduğumuz zaman mı, gerçekten biz mi, cidden cezalandırılmışlarız?" dedi. Bu kâfir, benim îman ve tasdik etmemden hoşlanmadığı için "Sende mi o Peygamberi ve getirdiği dini tasdik edenlerdensin? Vazgeç böyle şeylerden" dedi ve devamla:

"Biz öldükten, toprak ve çürümüş kemikleri olduktan sonra mı dirileceğiz de cezalandırılanlar olacağız? Bırak şunu. Bu imkansız şeydir. Bunu akıl kabul etmez. Bunu deliler ve budalalar bile kabul etmez." gibi laflar ediyordu. Şimdi:

4- "Siz kavrayanlar mısınız" dedi. Cennetteki konuştuğu kimselere: "Siz bu inkârcının akıbetini anladınız mı, onu görüp haline muttali oldunuz mu, meseleyi kavrayabildiniz mi?" dedi. Ve:

5- "Hemen kavradı ve onu cahimin ortasında gördü." Akıbetinin ne olduğunu anlamış ve kavramış oldu.

Cennetle cehennemin arasında çok uzun mesafeler olduğu halde hem kendisi, hem de yanındaki sohbet yaptığı cennet yâranları beraber gördüler ve bulundukları hale şükrettiler. Bu zat o cehennemdekine hitap ederek:

6- "Vallâhi hakîkaten beni helâk ede yazdın." Be kâfir az kaldı beni de saptırıp kendin gibi helâk edecektin. Fakat:

7- "Rabbimin nimeti de olmasaydı, elbette hazırlanmışlardan olmuştum." dedi. "Rabbimin bana ihsan ettiği îman ve azim nimeti olmasaydı, şüphesiz sizinle birlikte cehenneme sokulanlardan olacaktım. İyi ki Allâh beni korudu." dedikten sonra cennetlik sohbet arkadaşlarına dönerek:

8- "Biz ilk ölümümüzden başka öldürülmeyenler ve biz azap olunmayanlar da değil miyiz?" dedi. Dünyada iken ilk defa öldük. Sonra dirildik ve Rabbimiz bizi cennete koydu. Artık bundan sonra ölüm yok. Cennette olduğumuza göre azap da yok. Böyle değil mi?

9- "Şüphesiz bu, elbette o büyük kurtuluştur." Mahşer sıkıntısından, cehennem azabından kurtularak, cennet saadetine kavuşmaktır. İşte bu, en büyük selamet, en büyük saadet, en büyük bir huzurdur.

"Artık yapanlar, bunun gibi yapsınlar." Ey kullarım! Aynıyla vâkî olacak bu hâdiseyi size şimdiden hatırlattım. Mümin ile kâfirin alacağı neticeyi size canlandırdım. Kesinlikle sonunuz böyle olacaktır. Artık sizden îman edip amel edenler tıpkı o cennetlik olan gibi yapsınlar. O cehennemlik olan inatçı kâfir gibi yapmasınlar.

(Nisa 13. Maide 119. Tevbe 72, 89, 100, 111. Yûnus 64. Ra'd 5. Neml 67. Mü'minun 35, 36, 82. Ğafir 9. Kaf. 3. Duhan 35, 56, 57. Vakıa 47, 48. Hadid 12. Saff 12. Teğabün 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 62

أَذٰلِكَ خَيْرٌ نُزُلاً أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Konak bakımından bu mu hayırlı? Yoksa, zakkum ağacı mı?"

Âyet: 63

إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onu zâlimler için bir fitne yaptık."

Âyet: 64

إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Muhakkak o, cahimin dibinden çıkar."

Âyet: 65

طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُؤُسُ الشَّيَاطِينِ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Onun tomurcukları, sanki o, şeytanların başları gibidir."

Âyet: 66

فَإِنَّهُمْ لَآكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِـُٔونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar elbette bundan yiyecekler ve ondan karınları dolduranlardır."

Âyet: 67

ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Sonra onlar için onun üzerinde elbette kaynar sudan bir karışım vardır."

Âyet: 68

ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Sonra şüphesiz dönecekleri, yer, elbette cahimdedir."

Âyet: 69, 70

إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾
فَهُمْ عَلَى آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar, babalarını sapıklar bulmuşlardı da kendileri onların izleri üzerinde hızla yarıştırıyorlardı."

İZAHLARI:

Ey insanlar! Geçen âyetlerde cennetliklerin yerini gördünüz duydunuz, öğrendiniz. Şimdi düşünün:

1- "Konak bakımından bu mu hayırlı? Yoksa zakkum ağacı mı?" Ziyafet için hazırlanmış bir konak olarak cennet mi daha iyi, daha güzel, yoksa zehri son haddini bulmuş zakkum ağacı mı ziyafete daha elverişli? İyi düşünün de cevabını verin.

2- "Şüphesiz biz onu zâlimler için bir fitne yaptık." İşte bu ağacı, o zâlim kâfirler için bir musibet, bir imtihân yaptık. Onlar: "Bu nasıl olur, ateş içinde ağaç biter mi, ateş onu yakmaz mı?" derler. Halbuki Allâh'ın ateş içinde yaşayan "Semender" adındaki hayvanı yarattığını biliyorlar. Buna kadir olan Allâh ona kadir olmaz mı? Bu müşrikler kendisinden yiyecekleri ağaca mı şaşıyorlar? Hiç şaşmasınlar:

3- "Muhakkak o, cehennemin dibinden çıkar." O ağaç, cehennemin tâ tabanından çıkar ve her yerini kaplar. Hem de:

4- "Onun tomurcukları, sanki o, şeytanların başları gibidir." O zakkum ağacının tomurcukları, meyveleri, o kadar çirkin o kadar kötü şekilli ki mahlukatın en çirkini, en pisi, en çehresizi olan şeytanların başları gibidir. En korkunç bir görünümdedirler. Cennet nimetleri ne kadar güzel, ne kadar tatlı, ne kadar güzel kokulu ise, cehennemdeki bu ağacın meyveleri de o kadar acı, o kadar çirkin kokulu, o kadar çirkin görünümlüdür.

5- "Şüphesiz onlar elbette bundan yiyecekler ve ondan karınları dolduranlardır." O, cehennemlikler kesinlikle o ağacın meyvelerinden yiyecekler ve karınlarını onunla dolduracaklar.

6- "Sonra onlar için onun üzerinde elbette kaynar sudan bir karışım vardır." Onlar karınlarını bu ağacın meyveleri ile doldurduktan sonra, alabildiğine susamaları üzerine cehennemin kaynar sularına irin, kan ve diğer akıntılar karıştırılmış olarak içirilirler.

7- "Sonra şüphesiz dönecekleri yer, elbette cahimdedir." Böylece karınlarını zakkum ve kayar irin ve kan karışımı olan içecekle doldurduktan sonra, onların ebedi kalacakları yer olan çılgın alevler püskürten cehenneme döneceklerdir. Çünkü:

8- "Şüphesiz onlar, babalarını sapıklar bulmuşlardı da, kendileri onların izleri üzerinde hızla yarıştırılıyorlardı." Evet onlar, kökten gelen bir sapıklık içindeler. Sapıklığı babalarından, dedelerinden miras edinmişler. Bu miras üzerinde tatbikat yarışı yapıyorlar, hızlandıkça hızlanıyorlardı.

(En'am 70,108. Araf 28. Yûnus 4, 70, 85. İsra 60. Hacc 53. Enbiyâ 53,54. Şuara 74. Lokman 21. Duhan 43,50. Zuhruf 22, 23. Zümer 49. Vakıa 51-56. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 71

وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ اَكْثَرُ الْاَوَّلِينَ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Andolsun onlardan önce de evvelkilerin çoğu sapmıştı."

Âyet: 72

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Andolsun onların içinde de uyarıcılar göndermiştik."

Âyet: 73

فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Artık uyarılanların akıbeti nasıl oldu bir bak?"

Âyet: 74

اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Allâh'ın ihlaslandırılmış kulları başka."

İZAHLARI:

Resulüm! Yalnız bu Mekke müşrikleri değil:

1- "Andolsun onlardan önce de evvelkilerin çoğu sapmıştı." Bütün geçmiş devirlerde gelip geçenler böyle idi. Onların çoğu sapmışlar ve Peygamberlerini dinlememişlerdi.

2- "Andolsun onların içinde de uyarıcılar göndermiştik." de hep isyan ettiler, yalanladılar, düşmanlıklar yaptılar.

3- "Artık uyarılanların akıbeti nasıl oldu bir bak?" kendilerine gelen Peygamberler, Allâh'ın emirlerini tebliğ ettiler. İman etmeyenlerin yerinin cehennem olduğunu haber verdiler. Her bakımdan uyardılar ama yine de dinlemediler. Eh bir bak sonları ne oldu? Helâk oldular gittiler. Yerlerinde yeller esiyor. Bu kadarla kalsalar iyi ya, ebedi cehennemlik oldular.

"Allâh'ın ihlaslandırılmış kulları başka." Allâh bunları sevmiş, bağışlamış, mükafatlandırmış. İçinde ebedi kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetlerine koymuştur. Bunlar elbette ötekiler gibi değil.

(Âl-i Imran 137. En'am 11. Araf 86,103. Yûnus 39,73. Nahl 136. Hıcr 40. Neml 14,69. Rum 9. Sad 83. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 75

وَلَقَدْ نَادٰينَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Andolsun Nuh da bize nida etmişti de elbette (biz) ne güzel icabet edenleriz."

Âyet: 76

وَنَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Onu da, ehlini de, büyük sıkıntıdan kurtardık."

Âyet: 77

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Onun zürriyetini de kalanların kendileri kıldık."

Âyet: 78

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى الْاٰخِرِينَ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Sonrakiler içinde de ona (nam şeref) bıraktık."

Âyet: 79

سَلَامٌ عَلٰى نُوحٍ فِى الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Alemler içinde Nuh'a selam olsun."

Âyet: 80

اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz iyilik yapanları böylece mükafatlandırırız."

Âyet: 81

اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Hakikaten o, mü'minler olan kullarımızdandı."

Âyet: 82

ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْاٰخَرِينَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Sonra diğerlerini batırdık."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, bizlerin ümidini artırmak, kendine güvendirmek ve Nuh'un kavminden ibretler almak için kısaca Peygamberi Nuh ve isyankar kavmini anlatıyor ve:

1- "Andolsun Nuh da bize nida etmişti de elbette (biz) ne güzel icabet edenleriz." buyuruyor. Nuh aleyhisselam kavminden gördüğü eziyetler ve zulümler karşısından Allâh'a nida ederek kurtarması için yalvardı. Allâhu azimüşşan da O'nun duasını kabul ederek:

2- "Onu da, ehlini de büyük sıkıntıdan kurtardık." buyurdu. O'nu ve îman edenlerle birlikte ehlinden îman edenleri, önceden hazırlattırdığı gemiye bindirerek kurtardı. O'nu sıkıntıya sokanların hepsini de sularda boğarak helâk etti. Sonra:

3- "O'nun zürriyetini de kalanların kendileri kıldık." Nuh'u ve ailesini kurtardıktan sonra dünyaya gelenler ve şimdiye kadar kalanlar, hatta kıyâmete kadar gelecek olanları O'nun nesli kıldık. Nuh'u oğulları olan Ham, Sam ve Yafes'ten üreyen insanlar, dünyanın her yerine yayılan insanlardır. Hangi ırkın hangi oğlundan geldiğine dair hiçbir delil olmamakla beraber, Arapların Sam dan, siyah insanların Ham dan, diğer beyaz ırkların da ve Türklerinde Yafes'ten üredi söylenir.

4- "Sonrakiler içinde de ona (nam şeref) bıraktık." Kendi neslinden üreyenler arasında da O'nu unutturmadık. Neslinden her gelen

Peygambere O'nu hatırlattık, şerefle andırdık. Böylece kıyâmete kadar O'nun medhu senasını devam ettireceğimizi vaat ettik.

5- "Alemler içinde Nuh'a selam olsun." İnsanlar, cinler, melekler arasında, yerde ve gökte Nuh'a selamlar, saadetler olsun. O'nun ve O'ndan sonraki Peygamberlerin yolundan ayrılmayan mü'minlere de selametler olsun.

6- "Şüphesiz biz iyilik yapanları böylece mükafatlandırırız." Elbette biz îman ederek, sâlih amel işleyerek yaşayan ve her türlü iyilikleri yapanları böylece Nuh aleyhisselam gibi mükafatlandırırız.

7- "Hakikaten O, mü'minler olan kullarımızdandı." Yarattığımız insanların içinde o Nuh, tam îman etmiş, ihlasla yaşamış, kelamımızı tebliğ etmiş, her bakımdan örnek ve önder olmuştu. Elbette bizim katımızda O'nun derecesi yüksektir.

8- "Sonra diğerlerini batırdık." Nuh'u ve îman edenleri kurtardıktan sonra, her yeri saran sular içinde îmansızları batırıp helâk ettik. Hepsini de cehennemlik yaptık.

(Araf 59-64. Yûnus 71-73. Hûd 25-48. Mü'minun 23-29. Şuara 105-120. Ankebut 14-15. Zariyat 46. Necm 52. Kamer 9-16. Nuh 1-28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 83

وَاِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَاِبْرٰهِيمَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz O'nun yolundan (biri de) elbette İbrâhîm'dir."

Âyet: 84

اِذْ جَآءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Hani Rabbine selim bir kalple gelmişti."

Âyet: 85

اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Hani babasına ve kavmine: "Neye tapıyorsunuz?" demişti."

Âyet: 86

اَئِفْكًا اٰلِهَةً دُونَ اللّٰهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka bir yalan ilahlar mı istiyorsunuz?"

Âyet: 87

فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

Meâli:

"Alemlerin Rabbine zannınız da nedir?"

Âyet: 88, 89

فَنَظَرَ نَظْرَةً فِى النُّجُومِ ﴿٨٨﴾ فَقَالَ اِنِّى سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Yıldızlara da bir bakış baktı da: "Hakîkaten ben hastayım." dedi."

Âyet: 90

فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾

Meâli:

"Ve arkalarını dönerek ondan ayrıldılar."

Âyet: 91

فَرَاغَ اِلٰى اٰلِهَتِهِمْ فَقَالَ اَلَا تَاْكُلُونَ ﴿٩١﴾

Meâli:

"Hemen gizlice ilahlarına vardı ve: "Yemiyor musunuz?" dedi."

Âyet: 92

مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾

Meâli:

"Ne oluyor size konuşmuyorsunuz?"

Âyet: 93

فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Gizlice onlara sağıyla bir vuruş vurdu."

Âyet: 94

فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾

Meâli:

"Ve koşarak ona yöneldiler."

Âyet: 95

قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾

Meâli:

"Yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz" dedi.

Âyet: 96

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

Meâli:

"Halbuki sizi ve tapıyor olduğunuz şeyleri Allâh yarattı."

Âyet: 97

قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْقُوهُ فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾

"O'nun için bir bina yapın. O'nu alevli ateşe atın." dediler.

Âyet: 98

فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾

Meâli:

"O'na bir hile yapmak istediler de, onları alçaklar yaptık."

İZAHLARI:

Nuh aleyhisselam dan sonra İbrâhîm Aleyhisselamı hatırlatıyor ve:

1- "Şüphesiz O'nun yolundan (biri de) elbette İbrâhîm'dir." buyurdu. Yani, İbrâhîm aleyhisselam da Nuh aleyhisselamın Peygamber-

lik yolundadır. Allâh'a îmanda, O'nun emirlerine itaatte, insanlara Allâh yolunu göstermekte, Allâh'tan başka bir ilah olmadığını duyurmakta olan Peygamberlerden biri de İbrâhîm aleyhisselamdır.

2- "Hani Rabbine selim bir kalple gelmişti." Kalbini Allâh için şirkten, küfürden ve her türlü kötü niyetlerden temizleyerek Peygamberlik yapacağına dair Allâh'a söz vermişti. Bu vazifeyi yapmak üzere harekete geçti ve:

3- "Hani babasına ve kavmine: "Neye tapıyorsunuz?" demişti." Önce en yakını olan babasından başlayarak, sonra halka soruyor ve: "Ne yapıyorsunuz, nelere tapıyorsunuz, niçin böyle yapıyorsunuz?"

4- "Allâh'tan başka, bir yalan ilahlar mı istiyorsunuz?" Bu putlara, bu yalancıktan ilahlara, bu uydurma şekillere mi tapıyor da Allâh'la aranıza engeller çekiyorsunuz? Bunları da bunların temsil ettiği kimseleri de yaratan Allâh değil mi? Ne oluyor:

5- "Alemlerin Rabbine zannınız da nedir?" "Ne sanıyorsunuz? Allâh'ı aciz mi sanıyorsunuz, bunlara muhtaç mı sanıyorsunuz da putlara tapıyorsunuz?" dedi ve:

6- "Yıldızlara da bir bakış baktı da: "Hakikaten ben hastayım." dedi." İbrâhîm aleyhisselamın bu yıldızlara bakışı hakkında müfessirlerin değişik yorumları vardır. "Düşünmek üzere baktı, ibret almak üzere baktı, yanındakileri başından savmak üzere baktı" gibi beyanda bulunuyorlar. Ama En'am suresinin 74-81. âyetlerindeki beyanı anlamak daha uygun görülüyor. "Hakikaten ben hastayım." demesi de yine ihtilaflıdır. O devrin insanları –bize de serpecek– diye hastadan kaçtıkları için, "onları yanından uzaklaştırmak üzere öyle söylemiş ve kaçırmıştır" gibi yorumlar da vardır. Fakat yapmakla yükümlü olduğu vazifenin sıkıntısını "Hastalık" tabiri ile söylemiş olması daha makul görünüyor. En iyi bilen Allâh'tır.

7- "Ve arkalarını dönerek ayrıldılar." İbrâhîm aleyhisselamın sözlerini önemsemeyerek ve çalım satarak yanından ayrıldılar.

8- "Hemen gizlice ilahlarına vardı ve: "Yemiyor musunuz? dedi. Onların yemediklerini bildiği halde, onları bir hiç olduğunu dile getirerek bu soruyu sordu. Tabii cevap veremezlerdi. Yine:

9- "Ne oluyor size konuşmuyorsunuz?" diyerek onların birer cemâdat olduğunu ifade etti. Sonra çevresine baktı, tenha olunca:

10- "Gizlice onlara sağıyla vuruş vurdu." Ortalığı tenha gören İbrâhîm aleyhisselam sağ elindeki baltayı kuvvetlice vurarak putları kırdı geçirdi. Bunu duyan putperestler:

11- "Koşarak O'na yöneldiler." Ve tehdide başladılar. İbrâhîm aleyhisselam da onlara:

12- "Yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz?" dedi. Kayalardan elinizle yontarak bu hale getirdiğiniz bu taş parçalarına mı tapıyorsunuz?

13- "Halbuki sizi ve tapıyor olduğunuz şeyleri Allâh yarattı." diyerek onlara hakîkati duyurmaya çalıştı. "Sizi de, onları da, her şeyi de Allâh yaratmıştır. Siz O'na kulluk yapın, O'na ibadet edin." diye hakkı tebliğ etmiş oldu. Ama dinlediler, durumu krallarına anlattılar. O ve avaneleri:

14- "O'nun için bir bina yapın, O'nu alevli ateşe atın." dediler. Hemen bir yer yaptılar, içini çalılar ve odunlarla doldurarak ateşlediler. Böylece bir tuzak kurduklarını sandılar. Ama İbrâhîm'i o ateş yakmadı ve selamete erdi. Bu tuzağı kuranlar ise, çektikleri emekler boşa giderek hüsrana uğradılar. Allâh da onları rezil etti.

(Bakara 258. En'am 74-81. Tevbe 114. Meryem 41-49. Enbiyâ 51-71. Şuara 69-81. Ankebut 16,17. Zuhruf 26, 27. Mümtehine 4, 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 99

وَقَالَ اِنِّی ذَاهِبٌ اِلٰی رَبِّی سَیَهْدِینِ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Ve: "Şüphesiz ben Rabbime gidiciyim. Yakında bana hidâyet eder." dedi."

Âyet: 100

رَبِّ هَبْ لِی مِنَ الصَّالِحِینَ ﴿١٠٠﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Bana sâlihlerden ihsan et." dedi.

Âyet: 101

فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِیمٍ ﴿١٠١﴾

Meâli:

"Ve O'nu uysal bir oğul ile müjdeledik."

Âyet: 102

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْىَ قَالَ يَا بُنَىَّ اِنِّىٓ اَرٰى فِى الْمَنَامِ
اَنِّىٓ اَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرٰى ؕ قَالَ يٰٓاَبَتِ افْعَلْ مَا
تُؤْمَرُ ۖ سَتَجِدُنِىٓ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ مِنَ الصّٰبِرِينَ ﴿١٠٢﴾

Meâli:

"Kendisiyle koşma çağına erişince de: "Ey oğulcuğum! Hakîkaten ben elbette seni rüyamda kesiyor görüyorum. Baksan ya. Ne dersin?" dedi. "Ey babacığım! Emir olunduğunu yap. İnşallâh beni sabredenlerden bulursun." dedi."

Âyet: 103

فَلَمَّآ اَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ۚ ﴿١٠٣﴾

Meâli:

"İkisi de teslim oldular ve onu yüzüstü yatırınca."

Âyet: 104, 105

وَنَادَيْنَاهُ اَنْ يّٰٓاِبْرٰهِيمُ ۙ ﴿١٠٤﴾
قَدْ صَدَّقْتَ الرُّءْيَا ۚ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾

Meâli:

"Ey İbrâhîm! Rüyaya sadık kaldın. Şüphesiz biz iyilik yapanları böylece mükafatlandırırız." diye ona nida ettik."

Âyet: 106

اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْبَلٰٓؤُا الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾

Meâli:

"Hakikaten bu, elbette açık imtihândır."

Âyet: 107

وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

Meâli:

"O'na büyük bir kurbanlık da bağışladık."

Âyet: 108

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى الْاٰخِرِينَ ﴿١٠٨﴾

Meâli:

"Ve sonrakiler içinde O'na (nam, şeref) bıraktık."

Âyet: 109

سَلَامٌ عَلٰٓى اِبْرٰهِيمَ ﴿١٠٩﴾

Meâli:

"İbrâhîm'e selam olsun."

Âyet: 110

كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾

Meâli:

"İyilik yapanları böylece mükafatlandırırız."

Âyet: 111

اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾

Meâli:

"Şüphesiz O, mü'minler olan kullarımızdandır."

Âyet: 112

وَبَشَّرْنَاهُ بِاِسْحٰقَ نَبِيًّا مِنَ الصّٰلِحِينَ ﴿١١٢﴾

Meâli:

"O'na sâlihlerden bir Peygamber olarak İshâkı da müjdeledik."

Âyet: 113

وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلٰٓى اِسْحٰقَ ۜ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾

Meâli:

"O'na ve İshâk'a bereket verdik. Onların zürriyetinden iyilik eden de vardır, kendine açık bir zulmeden de vardır."

İZAHLARI:

İbrâhîm aleyhisselam babası ve kavmi ile yaptığı mücadeleyi – ateşten kurtularak– kazandıktan sonra, onların îman etmeyeceklerini de anlayınca hicrete karar verdi. Allâh'ın emri de böyle idi. Hazırlığını yaptı, îman eden eşini ve yeğeni Lut aleyhisselamı da aldı ve:

1- "Şüphesiz ben Rabbime gidiciyim. Yakında bana hidâyet eder" dedi. "Kesinlikle bu küfür yurdunu bırakıp Rabbimin razı olacağı mukaddes topraklara gideceğim. Elbette Rabbim bana bir kapı açar, bir yol gösterir, orada irşad ve tebliğatı yaparım." diyerek ayrıldı ve:

2- "Ey Rabbim! Bana sâlihlerden ihsan et." diye Allâh'a dua etti. "Ey Rabbim" biliyorsun ben yalnızım, kimsem yok. Yurdumdan, yuvamdan, babamdan, sülalemden ayrıldım, kimsesizim. Benim soyumu devam ettirecek sâlihlerden nesiller ver." diye yalvardı da:

3- "O'nu uysal bir oğul ile müjdeledik." Yani beğeneceği, uysal, itaatli ve peygamber olacak bir oğlan çocuğu ile müjdeledik. Bu çocuk İsmâîl aleyhisselam idi. İbrâhîm aleyhisselamın ilk çocuğu İsmâîl'dir. Bu, ishak'tan büyük. Ulemanın ittifakı böyledir. Tevrat'ın beyanına göre İbrâhîm aleyhisselam, seksen altı yaşında iken İsmâîl aleyhisselam, doksan dokuz yaşında iken de İshâk aleyhisselam doğmuştur. En iyi bilen Allâh'tır.

4- "Kendisiyle koşma çağına erişince de: "Ey oğulcuğum! Hakîkaten ben elbette seni rüyamda kesiyor görüyorum. Baksan ya. Ne dersin?" dedi. "Ey babacığım! Emir olunduğunu yap. İnşallâh beni sabredenlerden bulursun." dedi.

İsmâîl aleyhisselam, büyüyüp babası ile beraber hareket eder, sözlerini anlar, istediğini anlatır çağa gelince, babası: "Ey oğulcuğum! Allâh'ın bana rüyamda gösterdiğine ve emrettiğine göre seni kurban etmem gerekiyor. Bak iyi düşün. Bana ne cevap verirsin?" dedi. İsmâîl de "Babacığım! Ben sana da, Allâh'a da güveniyorum Allâh'ın verdiği emirlerde elbette bir hikmet vardır. Nasıl emir olundu isen öyle yap. Ben sana asi gelmem. İnşallâh beni sabırlılardan bulursun." dedi. Böylece:

5- "İkisi de teslim oldular ve onu yüzüstü yatırınca." Allâh'tan aldığı emri yerine getirmek üzere oğlunu kurban etmeye hazırlanan ve Allâh'ın emrini şefkatinin üzerinde tutan baba ile bu emre kemali itaatle

boyun eğen oğul, ikisi de Allâh'a tam teslim olup, kesmek üzere oğlunu yüzü üstü yatırdığı sırada:

6- "Ey İbrâhîm! Rüyaya sadık kaldın. Şüphesiz biz iyilik yapanları böylece mükafatlandırırız." diye ona nida ettik." Yani, ey İbrâhîm! Rüyanda sana yaptığım vahiy ile –sana verdiğim bir tek oğlunu– kurban etmeye razı oldun. Emrime sadakat gösterdin. Oğlun da senin gibi sadakat gösterdi ve itaat etti. Sizden razı oldum. Siz iyilik edenlerdensiniz. Siz büyük bir mükafat hak ettiniz.

7- "Hakikaten bu, elbette açık imtihândır." "Her ikiniz de bu imtihânı kazandınız. Bana teslimiyetinizi açıkça gösterdiniz." diye nida ettikten sonra:

8- "O'na büyük bir kurbanlık da bağışladık." Hemen o sırada büyük bir kurbanlık hayvan inzal ettik. Her ikisine de hak ettikleri mükafatı ihsan ettik. Bu büyük kurban deve midir, sığır mıdır, koç mudur? En iyisini bilen Allâh'tır. Koç olduğu rivâyetlerle beyan edilir.

Buradan alacağımız ders, İbrâhîm aleyhisselam gibi Allâh'ın verdiği emirlere sadık olup, asla ihmallik göstermememizdir. İsmâîl aleyhisselam gibi babaya ve Allâh'a itaat etmemizdir. Allâh'a itaatte İbrâhîm aleyhisselam gibi evladımıza örnek olur, onları bu yolda iyi yetiştirirsek, evladımız da İsmâîl gibi itaatli olur.

9- "Ve sonrakiler içinde ona (nam, şeref) bıraktık." İbrâhîm ile oğlu İsmâîl'in namını dünyaya duyurduk. Onlar kıyâmete kadar unutulmayan ve kendilerinden ibretler alınacak olan, îmanlı gönüllerde sevgileri kıyâmete kadar yaşayacak olan Peygamberlerdir.

"Ey Allâh'ım! İbrâhîm'e ve İbrâhîm'in aline Rahmet ettiğin gibi, Muhammed'e ve Muhammed'in aline de rahmet et. Şüphesiz sen hamidsin, mecidsin."

"Ey Allâh'ım! İbrâhîm'e ve İbrâhîm'in aline bereketler ihsan ettiğin gibi, Muhammed'e ve Muhammed'in âline de bereketler ihsan et. Şüphesiz sen hamidsin, mecidsin." Mealindeki salevatı şerifelere devam edelim. Namazlarda okuduğumuz bu salatı selamlar, bize onların kıymetini, yüksek derecelerini her zaman hatırlatır ve onların yolundan ayrılmamayı sağlar.

10- "İbrâhîm'e selam olsun." Allâh'ın ,meleklerin, insanların ve cinlerin selamları O'na ve bütün Peygamberlere olsun.

11- "İyilik yapanları böylece mükafatlandırırız. Şüphesiz O, mü'minler olan kullarımızdandır." İbrâhîm aleyhisselam gibi iyilik yapanları böylece ağır tekliflerden kurtarırız, selamete erdirir ve nice

mükafatlar ihsan ederiz. Çünkü O, bizim mü'min kullarımızdandır. Bize tam îman eden ve emirlerimizi yerine getiren sadık kullarımızdandır.

12- "O'na sâlihlerden bir Peygamber olarak İshâk'ı da müjdeledik." İsmâîl aleyhisselamdan sonra ilk hanımı olan Sara'dan da peygamber olacak İshâk'ı müjdeledik.

13- "O'na ve İshâk'a bereket verdik. Onların zürriyetinden iyilik eden de vardır." Kendine açık bir zulüm eden de vardır." İbrâhîm aleyhisselama ve oğlu İshâk aleyhisselama gerek mali yönden gerek evlat ve iyal yönünden bereket verdik. Onların nesillerini artırdık. İsrail oğulları hep bunlardan üremiştir. Ama onlardan bir çok peygamberler, sâlih kimseler ürediği gibi, yine onlardan hem kendilerine hem de başkalarına zulmedenler de vardır. Devrimizdeki Yahûdiler, işte bu zâlimlerdendir. Onlar tarih boyunca Peygamberleri öldürdüler, nice insanlar öldürdüler ve talanlar yaptılar. Halen de Filistin Müslümanlarına dünyanın gözü önünde zulmediyorlar. Genç, ihtiyar, kadın, çocuk demeden öldürüyorlar. Ama bu zulümlerin tarih boyunca olduğu gibi, kendilerine döneceği muhakkaktır. Netice itibariyle yaptıkları zulüm kendilerinedir.

Geçen 98. âyetin sonundaki yazılan ilgili âyetleri tekrar okuyalım.

Âyet: 114

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١١٤﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ'ya ve Harun'a da nimetler vermiştik."

Âyet: 115

وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾

Meâli:

"Onları ve onların kavmini büyük sıkıntıdan da kurtarmıştık."

Âyet: 116

وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٦﴾

Meâli:

"Ve kendilerine yardım ettik de onlar galipler oldular."

Âyet: 117

وَاٰتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾

Meâli:

"O, ikisine açıklayan kitabı da verdik."

Âyet: 118

وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾

Meâli:

"Kendilerine dosdoğru yolu da verdik."

Âyet: 119

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِى الْاٰخِرِينَ ﴿١١٩﴾

Meâli:

"Sonrakiler içinde onlara (nam şeref) de bıraktık."

Âyet: 120

سَلَامٌ عَلٰى مُوسٰى وَهٰرُونَ ﴿١٢٠﴾

Meâli:

"Mûsâ ve Harun'a selam olsun."

Âyet: 121

اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz iyilik edenleri böylece mükafatlandırırız."

Âyet: 122

اِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾

Meâli:

"Muhakkak onlar îman edenler olan kullarımızdandır."

ÎZAHLARI:

1- İshâk aleyhisselamın neslinden gelen Mûsâ'ya ve Harun'a da peygamberlik nimetini verdik.

2- Onları ve kavimleri olan İsrail oğullarını firavunun baskısı altındaki sıkıntılardan, zulümlerden kurtardık.

3- Ve kendilerine yardım ettik de firavun ve ordularını helâk ettik ve onları galip getirdik. Selamete kavuştular.

4, 5- "O ikisine açıklayan kitabı da verdik." Mûsâ ile Harun'a insanların muhtaç olduğu her şeyi açıklayan Tevrat kitabını da verdik. Bu kitapla kendilerine dosdoğru yol olan hak dinini ihsan ettik. Hem de:

6- "Sonrakiler içinde onlara (nam şeref) de bıraktık." Kıyâmete kadar gelecek bütün müslümanlar arasında hayırla, salatü selamla anılan hatıralarını bıraktık. Onları sonra gelen milletlere örnekler yaptık.

7- "Mûsâ ve Harun'a selam olsun." Allâh'ın, meleklerin, insanların ve cinlerin selamları onların üzerine olsun. Ne mutlu onlara.

8, 9- "Şüphesiz biz iyilik edenleri böylece mükafatlandırırız." Onları, hem dünyada firavuna galip getirerek, ganimetlere kavuşturarak Mısır topraklarına varis kılarak, hem de ahiret saadetine nail ederek mükafatlandırırız. Çünkü onlar, mü'min kullarımızdandır.

(Bakara 40-74. Araf 103-155. Yûnus 75-93. Hûd 96-93. İbrâhîm 5-8. İsra 2-8,101-104. Meryem 51-53. Taha 9-78. Maide 20-26. Şuara 10-66. Kasas 3-45. Ğafir 23-46. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 123

وَاِنَّ اِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz İlyas da elbette Peygamberlerdendir."

Âyet: 124

اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖٓ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

Meâli:

"Hani kavmine: "Sakınmıyor musunuz?" demişti."

Âyet: 125, 126

اَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ اَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾

اَللّٰهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾

Meâli:

"Ba'le tapıyorsunuz da, sizin Rabbiniz ve önceki atalarınızın Rabbi, yaratanların en güzeli Allâh'ı mı bırakıyorsunuz?"

Âyet: 127

فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾

Meâli:

"Ve O'nu yalanladılar. Artık muhakkak onlar getirilmişlerdir."

Âyet: 128

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾

Meâli:

"Allâh'ın ihlaslandırılmış kulları başka."

Âyet: 129

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾

Meâli:

"Sonrakiler içinde ona (nam şeref) bıraktık."

Âyet: 130

سَلَامٌ عَلَىٰ إِلْ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾

Meâli:

"İlyasîne selam olsun."

Âyet: 131

إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz iyilik edenleri böylece mükafatlandırırız."

Âyet: 132

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

Meâli:

"Hakikaten O, mü'minler olan kullarımızdandır."

İZAHLARI:

1- İlyas aleyhisselam, Harun aleyhisselamın torunlarından olan bir peygamberdir.

2- "Hani kavmine: "Sakınmıyor musunuz?" demişti. Allâh'tan korkmuyor musunuz? O'nun men ettiği kötülüklerden sakınmıyor musunuz?

3- "Ba'le tapıyorsunuz da, sizin Rabbiniz ve önceki atalarınızın Rabbi, yaratanların en güzeli Allâh'ı mı bırakıyorsunuz?" "Ey kavmim! Siz "Ba'l" denilen puta tapıyorsunuz da, hem kendinizin hem de dedelerinizin Rabbi olan ve alemleri yaratan ve ibadete tam layık olan O yüce Allâh'ı terk ediyorsunuz. Bu bir sapıklıktır. Bu puta tapmayı bırakın da Allâh'a kulluk edin, yalnız O'na ibadet edin." dedi ise de:

4- "O'nu yalanladılar. Artık muhakkak onlar getirilmişlerdir." İlyas aleyhisselam onları Allâh yoluna davet etti ama, onlar İlyas aleyhisselamı yalanladılar, inkâr ettiler. Artık bu inkârcılar, cehenneme hazırlanmış ve oraya getirilmiş sayılanlardır. Muhakkak cehenneme atılacaklardır.

5- "Allâh'ın ihlaslandırılmış kulları başka." Onlar Allâh'a îman etmişler, verdiği emirleri yerine getirmişler, yasaklarından kaçmışlar, tam bir ihlasla Allâh yoluna sarılmışlardır. Elbette bunlar, onlar gibi olmaz. Bunların yeri cennettir.

6- "Sonrakiler içinde ona (nam şeref) bıraktık." İlyas aleyhisselam da diğer Peygamberler gibi kıyâmete kadar mü'minler arasında hayırla, salatü selamla anılacak. O'na bu hatırayı bıraktık.

7- "İlyasîne selam olsun." Allâh'ın, meleklerin, insanların ve cinlerin salatı ve selamı O'nun üzerine olsun.

8- "Şüphesiz biz iyilik edenleri böylece mükafatlandırırız."

9- "Hakikaten O, mü'minler olan kullarımızdandır." Siz de bunlardan ibret alın ve Allâh'ın mükafatına kavuşanlar olun.

Âyet: 133

وَإِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz Lut da elbette Peygamberlerdendir."

Âyet: 134, 135

إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾

Meâli:

"Hani, kalanlar içindeki bir karıdan başka O'nu ve ehlini topluca kurtarmıştık."

Âyet: 136

ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٣٦﴾

Meâli:

"Sonra ötekileri helâk etmiştik."

Âyet: 137, 138

وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾

وَبِاللَّيْلِ ۗ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz siz de elbette onlar sabahlayanlar olarak ve gece de uğruyorsunuz. Hâlâ da aklınız ermeyecek mi?"

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, Lut aleyhisselamı da bir Peygamber olarak burada da hatırlatıyor ve O'nun ahlaksız kavmi ile mücadelesi sonunda O'nu ve yakınlarını kurtarıp karısı ile birlikte diğerlerini batırdığını, hepsini de yok ettiğini beyandan sonra, yol üzerindeki eserlerinin yanında gece gündüz uğrayıp geçtiklerini ve bu kalıntılardan ibret alınması gerektiğini duyuruyor.

(Hûd 77-83. Araf 80-84. Hıcr 59-75. Şuara 160-173. Neml 54-58. Ankebut 28-35. Kamer 33-39. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 139

وَاِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz Yûnus da elbette peygamberlerdendir."

Âyet: 140

اِذْ اَبَقَ اِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾

Meâli:

"Hani, dolmuş gemiye kaçmıştı."

Âyet: 141

فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾

Meâli:

"Kura çekmişti de mağluplardan olmuştu."

Âyet: 142

فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾

Meâli:

"Kendisi kınayan iken O'nu balık yutmuştu."

Âyet: 143, 144

فَلَوْلَآ اَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾

لَلَبِثَ فِى بَطْنِهِۦٓ اِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾

Meâli:

"Eğer tesbih edenlerden olmasaydı, elbette onun karnında diriltilecekleri güne kadar eğleşecekti."

Âyet: 145

فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَآءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾

Meâli:

"Kendisi hasta olduğu halde O'nu açıklığa bırakmıştık."

Âyet: 146

وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾

Meâli:

"Üzerinde bir muz (veya su kabağı) ağacı bitirdik."

Âyet: 147

وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾

Meâli:

"Ve onu yüz bine veya daha artanlara gönderdik."

Âyet: 148

فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٤٨﴾

Meâli:

"Ve îman ettiler de kendilerini bir zamana kadar yararlandırdık."

İZAHLARI:

1- Bize bir bilgi ve ders olması için Allâh Yûnus aleyhisselamı da kitabı keriminde zikretmiştir. O'nun kesinlikle bir Peygamber olduğunu da beyan buyurmuştur.

2, 3, 4- Kendisi kavmi ile yaptığı mücadelede başarılı olamadığı, dolayısıyla Allâh'ın izni olmaksızın oradan uzaklaşmaya karar verdi ve bir takım eşyalar ve insanlarla dolu olan gemiye bindi. Her ne sebepten ise, içlerinden birini denize atmak üzere aralarında kura atıştılar. Bu kura Yûnus aleyhisselama çıktı. O'da buna razı oldu ve denize atıldı. Hemen O'nu bir balık yuttu. Bu arada kendini levmediyor, ayıplıyordu. Allâh onu balığın karnında korudu ve:

5- "Eğer tesbih edenlerden olmasaydı, elbette onun karnında diriltilecekleri güne kadar eğleşecekti." buyurdu. Yûnus aleyhisselam daha önceden ve balığın karnında Allâh'ı tesbih, tenzih ederek O'na güvencesi olmasaydı, ta kıyâmete kadar ölüler arasında kalırdı. O zaman dirilirdi. Ama tesbih ettiği için:

6- "Kendisi hasta olduğu halde O'nu açıklığa bırakmıştık." Balığın karnında kaldığı süre içinde zayıflayıp canı kesilmiş olarak O'nu tenha ve boş bir yere çıkardık. Balığa verdiğimiz emirle O'nu bir kenara

çıkardı. Hareket imkanı kalmayan ve güneşin altında yanma tehlikesi bulunan Yûnus aleyhisselamın:

7- "Üzerinde bir muz (veya su kabağı) ağacı bitirdik." Yaprakları geniş olan kabak veya muz cinsinden bir bitkinin dibinde barındı ve meyvesinden de yedi. Bir süre sonra kendini toparladı ve harekete başladı. Ondan sonra da:

8- "O'nu yüz bine veya daha artanlara gönderdik." Yûnus aleyhisselamı, sayıları yüz bini aşan kalabalık bir millete Peygamber olarak gönderdik. Bu gönderilen yer, önceden yanlarından ayrıldığı millet mi, yoksa başka bir millet mi? Anlayış ve rivâyet farkı var ise de, önceki kavmi olduğu daha uygun görülmüştür. En iyisini Allâh bilir. Onlar da:

9- "İman ettiler de kendilerini bir zamana kadar yararlandırdık." Kendisini önceden tanıyan eski milleti olmalı ki bu arada bir badere geçirdikten sonra Yûnusun peygamber olduğuna inandılar ve onunla birlikte Allâh'a kulluk yapma ihtiyacını duydular.

Yûnus aleyhisselamın balığın karnında ne kadar kaldığı kesin olarak bilinmemektedir. Bir gün, veya üç gün gibi rivâyetler var ise de, en iyi bilen Allâh'tır. Son keşiflere göre bu cins balığın karnında bir insana birkaç gün yetecek kadar oksijen bulunuyormuş. Olabilir. Elbette bununda bir hikmeti var ki Allâh bize naklen bildirmiştir.

Yûnus 98. Enbiyâ 87,88. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 149

فَاسْتَفْتِهِمْ اَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾

Meâli:

"Onlara sor bakalım. Kızlar Rabbinin de oğlanlar onların mı?"

Âyet: 150

اَمْ خَلَقْنَا الْمَلٰٓئِكَةَ اِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾

Meâli:

"Yoksa melekleri –onlar seyrederken mi– dişi yarattık?"

Âyet: 151, 152

اَلَآ اِنَّهُمْ مِنْ اِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾

وَلَدَ اللّٰهُ ۙ وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾

Meâli:

"Dikkat edin. Şüphesiz onlar yalanlarından dolayı elbette: "Allâh doğurdu." diyorlar. Hakîkaten onlar gerçek yalancılardır."

Âyet: 153

اَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ۟ ﴿١٥٣﴾

Meâli:

"Oğlanlara karşı kızları mı beğendi?"

Âyet: 154

مَا لَكُمْ ۫ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾

Meâli:

"Size ne oluyor, nasıl hükmediyorsunuz?"

Âyet: 155

اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۚ ﴿١٥٥﴾

Meâli:

"Hiçte mi düşünmüyorsunuz?"

Âyet: 156

اَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ ۙ ﴿١٥٦﴾

Meâli:

"Yoksa sizin açık bir deliliniz mi var?"

Âyet: 157

فَاْتُوا بِكِتَابِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾

Meâli:

"Eğer doğrular iseniz haydin kitabınızı getirin."

Âyet: 158

وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا ۟ وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ

إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾

Meâli:

"Onunla cinler arasında bir nesep uydurdular. Andolsun cinler de bildiler ki şüphesiz onlar elbette getirilmişlerdir."

Âyet: 159

سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾

Meâli:

"Allâh, anlattıklarından münezzehtir. "

Âyet: 160

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾

Meâli:

"Allâh'ın ihlaslandırılmış olan kulları başka."

İZAHLARI:

Resulüm! Bu Cüheyne, Beni seleme, Huzaa gibi Arap kabileleri kızları sevmiyorlar, hep oğlan istiyorlar, ayrıca: "Melekler Allâh'ın kızlarıdır." diyorlar.

1- "Onlara sor bakalım. Kızlar Rabbinin de oğlanlar onların mı?" Ne biçim taksim böyle? Nereden öğrendiler böyle bir bölüştürmeyi?

2- "Yoksa melekleri –onlar seyrederken mi– dişi yarattık?" Biz melekleri dişi olarak yaratırken yanımızda seyirciler miydi? Bunu nasıl, nereden biliyorlar, bu yalancılar?

3- "Dikkat edin. Şüphesiz onlar yalancılıklarından dolayı elbette: "Allâh doğurdu." diyorlar. Hakîkaten onlar gerçek yalancılardır." İyice dikkat ederseniz, onların içine yerleşmiş olan yalancılıkları yüzünden: "Allâh melekleri kız doğurdu." diyecek kadar beyinsizler. Allâh'ın yaratan bir halik olduğunu açıkça inkâr ediyorlar da O'nu mahlukata benzeterek "doğurdu" diyorlar. Bunlarda hiç mi düşünce yok? Bunlar cidden yalancıların ta kendileridirler.

4- "Oğlanlara karşı kızları mı beğendi?" Oğlanları da, kızları da yaratan O olduğuna göre, kızları oğlanlara nasıl tercih eder? Kızları beğendiyse, oğlanları neye yarattı?

5- "Size ne oluyor, nasıl hükmediyorsunuz?" böyle. Hiç mi aklınız yok da bu safsataya inanıyorsunuz? Vah sizlere vah...

6- "Hiçte mi düşünmüyorsunuz?" bu zırvalara aldanıyorsunuz. Yazıklar olsun sizlere.

7- "Yoksa sizin açık bir deliliniz mi var?" Varsa, getirin görelim. Delil ne gezer. Bu sizin kuru bir iddianızdır.

8- "Eğer doğrular iseniz, haydin kitabınızı getirin." de okuyalım. Size bunu bildiren bir kitap mı indi? Varsa getirin. Yazıklar olsun size. Bu kadar açık bir iftira olmaz. Allâh'a iftira ediyorsunuz. Hem de :

9- "Onunla cinler arasında bir nesep uydurdular. Andolsun cinler de bildiler ki şüphesiz onlar elbette getirilmişlerdir." Burada cinlerden maksat, meleklerdir. Yani Allâh'la melekler arasında bir üreme bağlantısı uydurmuşlar, meleklerin haşa "Allâh'tan doğar O'nun neslinden olan kızlardır." şeklinde bir sülâle düzeni uydurmuşlardır. Onları bu yalanları yüzünden cehenneme hazırlanmış olduklarını melekler de bilmektedir. Onlar muhakkak cehenneme gireceklerdir.

10- "Allâh anlattıklarından münezzehtir." Onların bu şekilde anlatmaları, vasıflandırmaları, tamamen yalandır, iftiradır. Allâh bunlardan münezzehtir. O kemal sıfatlarla muttasıftır. Noksan sıfatlardan münezzehtir. O, asla yarattığı mahlukata benzemez.

11- "Allâh'ın ihlaslandırılmış olan kulları başka." Onlar gibi değil. Allâh'a ihlasla îman etmiş, Rasulüne de ihlasla ümmet olmuş kullar, hiçbir noktada o müşriklere benzemezler. Onlar, meleklerin Allâh tarafından yaratılmış, erkeklik, dişilik cinsiyetleri olmayan, insanlar ve cinler gibi evlenerek üremeyen, nurani birer varlıklar olduğunu ve Allâh'ın emrinden asla ayrılmadıklarını bilirler ve böyle inanırlar. O müşrikler gibi değillerdir.

(Bu sure 180. Nisa 117. En'am 100. Yûnus 68,69. Hıcr 40. Nahl 57,58. İsra 40. Enbiyâ 22. Mü'minun 91, 92. Fâtır 40. Zuhruf 15-21, 81, 82. Sad 82. Ahkaf 28. Tur 39. Necm 21-28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 161, 162, 163

فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾ مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَ ﴿١٦٢﴾
إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz siz ve tapıyor olduğunuz şeyler, kendisi cehenneme giren o kimseden başkasının aleyhinde siz fitneciler değilsiniz."

Âyet: 164

وَمَا مِنَّآ اِلاَّ لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾

Meâli:

"Bizden de kendisinin bilinen bir makamı olandan başkası yoktur."

Âyet: 165

وَاِنَّا لَنَحْنُ الصَّآفُّونَ ۚ ﴿١٦٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz, elbette saf tutanlar da biziz."

Âyet: 166

وَاِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾

Meâli:

"Yine muhakkak biz tesbih edenler de elbette biziz.

Âyet: 167, 168, 169, 170

وَاِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ۙ ﴿١٦٧﴾ لَوْ اَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ
الْاَوَّلِينَ ۙ ﴿١٦٨﴾ لَكُنَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾
فَكَفَرُوا بِهِ ۚ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar: "Eğer yanımızda öncekilerden (gelen) bir kitap olsaydı, elbette Allâh'ın ihlaslandırılmış kulları olurduk." diyorlar idiler. Ve O'na küfrettiler. Artık ileride bilecekler."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerin devamı olarak müşriklere hitaben:

1- "Şüphesiz siz ve tapıyor olduğunuz şeyler, kendisi cehenneme giren o kimseden başkasının aleyhinde siz fitneciler değilsiniz."

buyuruyor. Ey müşrikler! Siz ancak kendiniz gibi cehennem meraklısı olan, Allâh yolundan uzak kalanları saptırabilirsiniz. Sizin fitneleriniz, hileleriniz böylelerinden başkasına tesir edemez. Bakın sizin "Allâh'ın kızları." dediğiniz melekler ne söylüyor:

2- "Bizden de kendisinin bilinen bir makamı olandan başkası yoktur." Yani bizden belli bir makamı, belli bir vazifesi olmayan hiçbir melek yoktur. Her birinin ayrı ayrı birer birer vazifesi vardır. Allâh'ın verdiği emirden ayrılamazlar.

3- "Şüphesiz biz, elbette saf tutanlar da biziz." Allâh'ın huzurunda onun vereceği emirleri almak üzere tam düzenli saflar halinde O'na tazim ederiz.

4- "Yine muhakkak biz, tesbih edenler de elbette biziz." "Allâh'ın noksan sıfatlardan münezzeh olduğunu devamlı söyleyenler biziz. O'nun itaatinden asla ayrılmayız. Devamlı O'nun emrindeyiz." derler.

5- "Şüphesiz onlar: "Eğer yanımızda öncekilerden (gelen) bir kitap olsaydı, elbette Allâh'ın ihlaslandırılmış kulları olurduk." diyorlar idiler. Ve O'na küfrettiler. Artık ileride bilecekler." O müşrikler bir zaman Peygamber gelmezden önce: "Yahûdiler ve Hıristiyanlar gibi bizim de bir kitabımız olsa da bize yol gösterilseydi, elbette biz de ihlaslı kullardan olurduk." diye temenni ediyorlardı. Ama kendilerine peygamber ve kitap gelince, o sözlerinde durmadılar ve şirklerinde devam ettiler, küfürlerinde ısrar ettiler. Artık yaptıkları bu büyük hatayı ileride anlayacaklar. Ama iş işten geçmiş olacak.

(Bakara 30. En'am 109. Fâtır 42. Zümer 75. Şura 5. Ğafir 7. Nebe 38. Fecr 22. Kadr 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 171

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾

Meâli:

"Andolsun gönderilmiş kullarımıza da geçen sözümüz vardır."

Âyet: 172

إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar, elbette kendileri yardım olunmuşlardır."

Âyet: 173

وَإِنَّ جُندَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾

Meâli:

"Muhakkak ordumuz da, elbette onlar galiplerdir."

Âyet: 174

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾

Meâli:

"Artık bir zamana kadar onlardan yüz çevir."

Âyet: 175

وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾

Meâli:

"Hem onları gözetler. İleride de (onları) gözetleyecekler."

Âyet: 176

أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾

Meâli:

"Bizim azabımızı da mı acele istiyorlar?"

Âyet: 177

فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنذَرِينَ ﴿١٧٧﴾

Meâli:

"Onların yurduna (felaket) indiği zaman da, uyarılanların sabahı ne de kötü olur."

Âyet: 178

وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾

Meâli:

"Bir zamana kadar da onlardan yüz çevir."

Âyet: 179

وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾

Meâli:

"Ve gözetle. İleride de (onlar) gözetleyecekler."

Âyet: 180

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾

Meâli:

"Senin Rabbin izzet sahibidir. Anlattıklarından münezzehtir."

Âyet: 181

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾

Meâli:

"Peygamberlere de selam olsun."

Âyet: 182

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

Meâli:

"Alemlerin Rabbi Allâh'a da hamd olsun."

İZAHLARI:

Bu müşrikler, inatlarında devam ede dursunlar. Onlara karşı Resulüm Muhammed'e yardım edeceğim sözüm sözdür.

1- "Andolsun gönderilmiş kullarımıza da geçen sözümüz vardır." Peygamber olarak gönderdiğim bütün kullarıma verilmiş bir sözüm var. Onların hepsine yardım ettiğim gibi, son peygamber olan Muhammed'e de yardım edeceğim.

2- "Şüphesiz onlar, kendileri yardım olunmuşlardır." Onlara verdiğim söz yerine gelmiş ve yardım olunmuşlardır. Bu son Peygambere de elbette yardım olunacaktır.

3- "Muhakkak ordumuz da, elbette onlar galiplerdir" müslümanlar bizim ordumuzdur. Onlara yardımcı olan melekler de bizim ordumuzdur. Onların üstün gelecekleri ve galip olacakları kesindir.

4- "Artık bir zamana kadar onlardan yüz çevir." Habibim! Müslümanların galip geleceği muhakkaktır. Artık onlardan yüz çevir. Onlara uyma. Allâh'a güven. Hiç merak etme.

5- "Hem onları gözetle. İleride de (onlar) gözetleyecekler." Habibim sen onların sonu ne olacak bir bak. Onlar da islamın yayıldığını Müslümanların çoğaldığını, bölük bölük islama gelenleri görecekler. Kendilerinin de perişanlığını, felakete uğrayacaklarını gözetsinler.

6- "Bizim azabımızı da mı acele istiyorlar?" kendilerine nasıl olsa gelecek olan azaba bir an önce mi kavuşmak istiyorlar? Kesinlikle gelecek merak etmesinler.

7- "Onların yurduna (felaket) indiği zaman da, uyarılanların sabahı ne de kötü olur." Onların yaşadığı yere bizim azabımız geldiği zaman, o, uyarıları kabul etmeyen kâfirler, tıpkı hayber Yahûdilerinin uğradığı felakete uğrayacaklar. Ne de kötü bir karşılaşma.

8- "Bir zamana kadar da onlardan yüz çevir." Habibim! Onların tutumu seni üzmesin. Belli bir zamana kadar sabret, onlara uyma. Onlardan uzak kal. Onların beklediği yakında gelecek.

9- "Ve gözetle. İleride de (onlar) gözetleyecekler." Sen onların uğrayacağı felaketi gözetle. Onlar da senin zaferini, başarı üstüne başarıya kavuşacağını gözetleyecekler. İnsanların kümeler halinde islama katılacaklarını görecekler.

10- "Senin Rabbin izzet sahibidir. Anlattıklarından münezzehtir." Senin Allâh'ın üstündür, saltanat sahibidir. Onları kahredecektir. Onların savurdukları sıfatlardan münezzehtir.

11- "Peygamberlere de selam olsun." Allâh'ın, meleklerin, insanların ve cinlerin selamları bütün Peygamberlere olsun.

12- "Alemlerin Rabbi Allâh'a da hamd olsun." Ki o bize îman nasip etmiş, müşriklerden eylememiş.

Ebu Said Hûdri R.A.: "Rasulüllâh S.A.V. in namazdan sonra ve bir yerden ayrılırken (bu son üç âyeti) okuduğunu defalarca duydum" demiştir.

Bir meclisten kalkarken bu âyetlerin okunması tavsiye edilmiştir. Kur'ân okuduktan sonra "sadakallâhul azim" deyince arkasından okunacağına dair bir delil yoktur.

(Fatiha 1. Enfal 62. Yûnus 103. Bakara 214. Hacc 47. Şuara 173, 204. Ankebut 53, 54. Neml 58,59. Rum 47. Ğafir 51, 65. Feth 3. Zariyat 54. Hadid 25. Mücadele 21. Nasr 1-3. âyetleri de okuyalım.)

SAFFAT SÛRESİNİN SONU

SÂD SÛRESİ

38. Sûredir

88 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

صٓ وَالْقُرْاٰنِ ذِى الذِّكْرِ ﴿١﴾

Meâli:

"(ص) Allâh bilir. Zikirli Kur'âna yemin ederim."

Âyet: 2

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِى عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾

Meâli:

"Küfredenler elbette bir onur ve şikak içindedirler."

Âyet: 3

كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَوْا وَلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾

Meâli:

"Onlardan önceki devirden nicesini helâk ettik de çığlık attılar. Halbuki kaçma zamanı değildi."

Âyet: 4

وَعَجِبُوٓا اَنْ جَآءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هٰذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"Onlara kendilerinden bir uyaran gelmesi tuhaflarına gitti. Kâfirler de: "İşte bu pek yalancı bir büyücüdür" dedi."

Âyet: 5

اَجَعَلَ الْاٰلِهَةَ اِلٰهًا وَاحِدًا ۚ اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ﴿٥﴾

Meâli:

"İlahları bir ilah mı yaptı? Şüphesiz bu, tuhaf bir şeydir."

Âyet: 6

وَانْطَلَقَ الْمَلَاُ مِنْهُمْ اَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلٰٓى اٰلِهَتِكُمْ ۚ
اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ۚ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ve onlardan olan kalabalık: "Yürüyün, ilahlarınıza karşı da direnin. Şüphesiz bu, elbette istenilen bir şeydir" diye ayrıldı."

Âyet: 7

مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِى الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِ ۚ اِنْ هٰذَآ اِلَّا اخْتِلَاقٌ ۚ ﴿٧﴾

Meâli:

"Son dinde bunu duymadık. İşte bu bir uydurmadan başka değildir."

Âyet: 8

ءَاُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا ۖ بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ مِنْ ذِكْرِى ۚ
بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا عَذَابِ ۖ ﴿٨﴾

Meâli:

"Zikir, aramızdan O'na mı indirilmiş?" Hayır, onlar benim zikrimden şüphe içindeler. Hayır, azabımı daha tatmadılar."

Âyet: 9

اَمْ عِنْدَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ۚ ﴿٩﴾

Meâli:

"Yoksa aziz, vehhab olan Rabbinin rahmet hazineleri onların yanında mı?"

Âyet: 10, 11

أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ فَلْيَرْتَقُوا فِي
الْأَسْبَابِ ﴿١٠﴾ جُنْدٌ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ ﴿١١﴾

Meâli:

"Yoksa gökler ile yerin ve onların arasında olunan mülkü onların mı? Artık sebeplerde yükselsinler. Kabilelerden (derleme) ordu da yıldırılmış bir ordu."

İZAHLARI:

1- Habibim! İçi hükümlerle, hatıralarla, kıssalarla, insanların muhtaç olduğu bütün bilgilerle dolu olan şerefli Kur'âna yemin ederim ki:

2- "Küfredenler elbette bir onur ve şikâk içindedirler." Rasulüm! Sen kesinlikle hak peygambersin, sana indirilen kitap da hak kitaptır. O kâfirler ise, içinde bulundukları sapıklıkla onurlanıyorlar, kibirleniyorlar, tam bir çıkmaz ve aykırılıkta direniyorlar.

3- "Onlardan önceki devirlerden nicesini helâk ettik de çığlık attılar. Halbuki kaçma zamanı değildi." Bu kâfirler geçmişi iyi hatırlasınlar. Kendilerinden önceki asırlarda Peygamberlere isyan eden, küfürden ayrılmayan nicelerini helâk ederken, uğradıkları musibetten dolayı feryat ettiler, çığlıklar attılar ama o an, kaçıp kurtulma zamanı değil, helâk olma vakti idi.

4- "Onlara kendilerinden bir uyaran gelmesi tuhaflarına gitti. Kâfirler de: "İşte bu pek yalancı bir büyücüdür" dedi. O milletler, kendi aralarından uyarıcı bir Peygamber geldiğinde, bu onların tuhafına gitti, şaşırdılar. "Peygamberlik neden bize gelmedi de buna geldi? Bu bir yalancıdır, bu bir büyücüdür. Bizi büyülemeye çalışıyor" gibi laflar ettiler. Habibim! Bu müşrikler de tıpkı onlar gibidir. Bunlar da onlar gibi helâk olacaklar.

İbni Cerir ibni Abbas'tan şöyle rivâyet etmiştir: "Ebû Talip hastalandığında aralarında Ebu Cehil'in de bulunduğu Kureyş'in ileri gelenlerinden bazı kimseler geldi ve: "Kardeşinin oğlu ilahlarımıza sövüyor, şöyle şöyle yapıyor, böyle böyle söylüyor. O'na bir haber göndersen de men etsen" dediler. Ebu Talip haber gönderdi ve Rasulullâh S.A.V. geldi. Ebu Talip'le onların arasında bir kişilik yer vardı. Ebu Cehil hemen fırladı ve o boş yere oturdu (maksadı Rasulullâhı oraya oturtmamaktı) Rasulullâh da kapının yanına oturdu. Ebu Talip: "Ey kardeşimin oğlu! Ne oluyor siz bunların ilahlarına sövüyormuşsunuz, şöyle şöyle diyormuşsunuz, bunun üzerine sözü çoğaltıyorlar" dedi. Rasulullâh da konuştu

ve: "Ey Ammî: Ben onları bir kelime üzerinde birleştirmek istiyorum. Arapların dini o olur, yabancılarda onlara vergi öder de o kelime ile şenelirler" buyurdu. Ötekiler de: "O kelime nedir?" dediler. Rasulullâh da: "Allâh'tan başka ilah yoktur" mealindeki kelime-i tevhit'i söyleyince, öfkelenerek, elbiselerini çırparak kalktılar ve:

5- "İlahları bir ilah mı yaptı? Şüphesiz bu, tuhaf bir şeydir" dediler. Böylece putlarının kaldırılıp bir Allâh'a inanmayı telaşla reddettiler ve iyice şaşırdılar. Daha sonra:

6- "Onlardan olan kalabalık: "Yürüyün, ilahlarınıza karşı da direnin. Şüphesiz bu, elbette istenilen bir şeydir" diye ayrıldı. Ebu Talip'in yanındaki Kureyş'in ileri gelenleri Rasulullâhı sıkıştırdıktan ve amcası tarafından da aradıklarını bulamayınca öfkelenerek birbirlerine: "Yürüyün, ilahlarınıza sahip olun, onları korumakta direnin. Bizim yapacağımız bu. Şüphesiz Muhammed'in yok etmek istediği büyük bir iştir. O'nun bu hususta çok azimli olduğu açıktır" dediler. Çekilip gittiler. Devamla:

7- "Son dinde bunu duymadık. İşte bu bir uydurmadan başka değildir" Yani son din olan Hıristiyanlıkta da böyle bir şey yok. Allâh birdir diye bir şey duymadık. Bu "Allâh birdir" demek uydurmadan başka bir şey değildir.

8- "Zikir, aramızdan O'na mı indirilmiş? Hayır, onlar benim zikrimden şüphe içindeler. Hayır, azabımı daha tatmadılar." "Bizim içimizde bu kadar saltanat sahibi, şerefli, sözü geçenler varken Kur'ân O'na mı indirilmiş? Olmaz öyle şey" diye söylendiler. Ama Allâh da:

"...Hayır, onlar benim zikrimden şüphe içindeler..." Benim Rasulüm Muhammed'e indirdiğim Kur'ândan hâlâ şüphe içindeler. İndirdiğim âyetleri ve kendilerine gösterilen delilleri ve mucizeleri iyi inceleseler ve düşünseler, şüphe etmezler. Fakat bu beyinsizler hiç de oralı değiller. Çünkü:

"...Hayır, azabımı daha tatmadılar." Onlar henüz hak ettikleri musibete çarpılmadılar. Hep böyle gidecek sanıyorlar. Ama yakında zamanı gelince felakete uğrayacaklar ve şüpheleri gidecek ve kabul edecekler. Fakat iş işten geçmiş olacak. Bunlar bu kadar inatlaşıyorlar, şirklerinde direniyorlar:

9- "Yoksa Aziz, vehhab olan Rabbinden rahmet hazineleri onların yanında mı?" Habibim! Senin en üstün ve her şeye kadir olan ve hibesi, ihsanı bol olan Rabbinin rahmet deryaları onların yanında da istedikleri gibi harcama mı yapacaklarını sanıyorlar?

10- "Yoksa gökler ile yerin ve onların arasında olanın mülkü onların mı?..." Bunlar nelerine güveniyorlar? Göklerin, yerin ve bu-ralarda bulunan şeylerin sahibi onlar mı? Öyle ise, artık durmasınlar. He-men sebeplere sarılıp göklere yükselsinler ve oradan alemi idare etsinler. Ama ne gezer:

"...Kabilelerden (derleme) ordu da yıldırılmış bir ordu." Onla-rın bize karşı kuracakları derme çatma orduları da kesinlikle yıldırılmış ve mağlup edilmiş olacaktır. Kalabalıklarına da güvenmesinler? Nitekim Allâhu azimüşşanın önceden haber verdiği bu mağlubiyetleri tahakkuk etti. Bedir de ve bilhassa Hendek savaşında Kabilelerden derleme ordula-rı perişan olarak kaçmak zorunda kaldılar.

(Bakara 137, 176. Nisâ 53, 54. En'âm 6. Araf 63, 69, 70. Yûnus 2. İsrâ 17, 100. Meryem 74, 98. Hacc 53. Enbiyâ 12, 13. Kasas 58. Kâf 1, 2. Yasin 31. Ğafir 84, 85. Zuhruf 31. Fussılet 52. Tûr 32-38. Necm 59. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12, 13

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْاَوْتَادِ ﴿١٢﴾
وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَاَصْحَابُ لْئَيْكَةِ اُولٰٓئِكَ الْاَحْزَابُ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Kendilerinden önce Nuh'un kavmi ve Ad ve Kazıklar sahibi Firavun ve Semud ile Lût kavmi ve Eykeliler de yalanlamıştı. İşte bu partiler."

Âyet: 14

اِنْ كُلٌّ اِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Her biri Peygamberleri ancak yalanladılar da azabım hak ol-du."

Âyet: 15

وَمَا يَنْظُرُ هٰٓؤُلَاۤءِ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Bunlar kendisinin iki sağım arası kadar bile olmayan bir tek sesten başkasını beklemiyor."

Âyet: 16

وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Ve: "Ey Rabbimiz! Hesap gününden önce nasibimizi bize acele ver" dediler."

ÎZAHLARI:

1- Bu müşriklerden önce Nuh'un kavmi, Semud kavmi, Ad kavmi, Kazıklar sahibi (oturmuş saltanat sahibi) Firavun, Lût kavmi ve Eykeli kâfirler de Peygamberlerini yalanladılar. İşte bunlar da sizden daha güçlü birer zümreler, birer milletler idiler.

2- "Her biri Peygamberleri ancak yalanladılar da azabım hak oldu." Geçen milletlerin her biri kendilerine gönderdiğim Peygamberleri yalanladılar, onlarla alay ettiler de benim azabım onlara hak oldu. Onların her biri hak ettikleri felaketlere uğradılar ve helâk oldular gittiler. Hepsi de cehennemde ebedi kalacak.

3- "Bunlar, kendisinin iki sağım arası kadar bile olmayan bir tek sesten başkasını beklemiyor" Bu Mekke müşrikleri de onlar gibi helâk olup gidecekler. Bunlar, öyle bir sesle karşılaşacaklar ki süt sağarken memeden bir çekimle ikinci çekim arası kadar bile olmayan yani bir nefes alacak kadar bile bir zaman olmadan "hık" demeye dahi vakit bulamadan helâk olacaklarını bekliyorlar. Hepsi de bundan ibaret.

4- "Ve: "Ey Rabbimiz! Hesap gününden önce nasibimizi bize acele ver" dediler." Bu müşrikler, azabı bekledikleri haberini alınca, alay ederek: "Ey Rabbimiz! Şu hesap günü gelmeden bize ayırdığın nasip ne ise, azap mı, ceza mı, mükafat mı bunu hemen çabukça ver de, ne ise görelim" gibi eğlencelerde bulundular. Bu sözleri kusan Nadr ibni Hars veya Ebu Cehl ve benzerleri, nihâyet gördüler. Nasipleri olan Allâh'ın hışmına uğradılar.

(Yûnus 102. Hacc 42. Şuarâ 105, 141, 160, 221. Ankebût 54. Yasîn 49. Zuhruf 66. Muhammed 18. Hakka 4. Kamer 9, 18, 23, 33. İnsan 27. Kıyâmet 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17

اِصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْاَيْدِ ۚ
اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Diyeceklerine sabret. Kulumuz kuvvetli Davud'u da hatırla. Şüphesiz o, çok yönelendir."

Âyet: 18, 19

اِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهٗ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْاِشْرَاقِ ﴿١٨﴾
وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً ۖ كُلٌّ لَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz dağları (Davud'a) müsahhar kıldık. Toplanmış olarak kuşlar da öyle onunla beraber akşam, sabah tesbih ederler. Hepsi çokça yalnız O'na yönelenlerdir."

Âyet: 20

وَشَدَدْنَا مُلْكَهٗ وَاٰتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"O'nun mülkünü de güçlendirdik. Kendisine hikmet ve (hakkı) ayırma konuşmasını da verdik."

İZAHLARI:

1- Habibim! Bu müşriklerin ileri, geri konuşmalarına, alay ve eğlencelerine, hatta tehditlerine karşı şimdilik sabret, hiç de aldırma.

"...Kulumuz kuvvetli Davud'u da hatırla. Şüphesiz o, çok yönelendir." Rasulüm! Geçmiş Peygamberlerden kendisine maddi ve manevi kuvvet verdiğim, her bakımdan kuvvetli olan Davud'u hatırla, ümmetine de hatırlat da, O'ndan örnek alın. O bana çok yönelir, çok namaz kılar, çok oruç tutar, çok tesbih ederdi. Siz de O'nun gibi her hususta bana yönelin, bana sığının, benden yardım isteyin ki o müşriklere, kâfirlere üstün gelesiniz.

2, 3- " Şüphesiz biz dağları (Davud'a) müsahhar kıldık. Toplanmış olarak kuşlar da öyle onunla beraber akşam, sabah tesbih

ederler. Hepsi çokça yalnız O'na yönelenlerdir." Biz birer mucize olarak:

a) Dağları müsahhar kıldık. O Zebur'u okudukça dağlarda yansıma yaparak Zebur'u uzaklara duyurur, onunla birlikte tesbih ederlerdi. O, madecilik bakımından dağlardan çokça yararlandı.

b) Kuşları da müsahhar kıldık. Kuşlar da alayıyla birlikte havada dururlar, O'nu dinlerler, O'na uyarak dağlar gibi tesbih ederlerdi. Akşam-sabah, gece-gündüz Allâh'ı tesbih, tenzih ederlerdi.

4- Onun mülkünü de güçlendirdik. Ordularını artırdık, silahlarını çoğalttık, saltanatını geliştirdik, heybet ve haşmetini yükselttik, düşmana karşı caydırıcılığını gösterdik.

Kendisine hikmeti verdik. Bilgisini artırdık, anlayışını geliştirdik, sözün özünü öğrettik, her şeyin aslını, neticesini, yönünü yöntemini anlattık. Peygamber oluşunun gereği de bu idi.

5- Hakkı ayırma konuşmasını da verdik. Adaletin yerine getirilmesi için hakla bâtılı, doğru ile eğriyi, haksızla haklıyı seçme bilgilerini öğrettik. Bunları yerli yerince anlatma kabiliyetini verdik.

Habibim! O'na verdiğim bu nimetlerin hepsini ihtiva eden, hiçbir noksanı olmayan Kur'ânı da sana verdim. Kur'ânı iyi tebliğ ettiğin, onunla iyi amel ettiğin taktirde sen de son bir Peygamber olarak, hem sen hem de senin ümmetin bunlara hep sahip olacaksınız. Öyle ki yarattığım her şey sizin emrinizde olacak. Dağlar, denizler, hayvanlar, madenler size ayrı ayrı hizmet edecek. Yeter ki Kur'ânı iyi anlayın ve sebebine sarılın. Davud Aleyhisselamdan bu dersleri ve ibretleri iyi alın. İlgili âyetler gelecek.

Âyet: 21

وَهَلْ اَتٰيكَ نَبَؤُا الْخَصْمِ ۘ اِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Sana davacıların haberi de geldi mi? Hani mihraba tırmanmışlardı."

Âyet: 22

اِذْ دَخَلُوا عَلٰى دَاوٗدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ ۭ قَالُوْا لَا تَخَفْ ۚ خَصْمٰنِ

بَغٰى بَعْضُنَا عَلٰى بَعْضٍ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ
وَاهْدِنَآ اِلٰى سَوَآءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Hani Davud'a girdiler de onlardan tedirgin olmuştu. "Korkma. İki davacı birbirimize düştük. Artık aramızda hakla hükmet ve aşırı gitme. Bizi yolun doğrusuna ilet" dediler."

"Hakikaten işte bu benim kardeşimdir. Kendisinin doksan dokuz dişi koyunu var. Benim de bir tek dişi koyunum var da: "Onu bana ver?" dedi. Ve konuşmada bana üstün geldi."

Âyet: 23, 24

اِنَّ هٰذَآ اَخِى لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَلِىَ نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ
اَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِى فِى الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ
نَعْجَتِكَ اِلٰى نِعَاجِهٖ ۜ وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْخُلَطَآءِ لَيَبْغِى بَعْضُهُمْ
عَلٰى بَعْضٍ اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ ۗ
وَظَنَّ دَاوٗدُ اَنَّمَا فَتَنّٰهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهٗ وَخَرَّ رَاكِعًا
وَاَنَابَ ﴿٢٤﴾ ﴿سجده﴾

Meâli:

"Andolsun senin koyununu kendi koyunlarına (katmak) istemesiyle sana zulmetmiştir. Şüphesiz karışık olanlardan çoğu da elbette birbirine taşkınlık eder. İman edenler ve yararlı işler yapanlar başka. Onlar ne de azdır dedi. Davud da ancak kendisini imtihân ettiğimizi sandı da Rabbinden mağfiret diledi ve rukû ederek kapandı. Hem de Rabbine döndü."

Âyet: 25

فَغَفَرْنَا لَهٗ ذٰلِكَ ۜ وَاِنَّ لَهٗ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى وَحُسْنَ مَاٰبٍ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Ve bunu kendisine bağışladık. Şüphesiz onun için katımızda elbette bir yakınlık ve makam güzelliği vardır."

Âyet: 26

يَا دَاوُدُ انَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِى الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ
النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ؕ
اِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا
نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Ey Davud! Şüphesiz biz seni yerde bir halife yaptık. Artık insanlar arasında hakla hükmet. Hevaya da uyma ki seni Allâh yolundan saptırmasın. Şüphesiz Allâh yolundan saptıranlar, hesap gününü unutmaları sebebiyle kendileri için çetin bir azap vardır."

İZAHLARI:

1- Habibim! Sana, Davud'a gelen davacıların haberi de geldi mi? Hani Davud'un ibadet yaptığı odanın duvarına tırmanıp:

2- "...Davud'a girdiler de onlardan tedirgin olmuştu..." Kapıda bekçiler bulunduğu için bir yolunu bulup arka duvardan tırmanarak Davud'un yanına girdiler. İbadet halinde olan Davud Aleyhisselam, bunların ansızın gelmelerinden şüphelendi ve tedirgin oldu. Bunun üzerine onlar:

"...Korkma. İki davacı birbirimize düştük. Artık aramızda hakla hükmet ve aşırı gitme. Bizi yolun doğrusuna ilet" dediler." Bu iki davacı aralarındaki anlaşmazlığın halka duyulmasını istememiş olmalılar ki Davud'u yalnız başına görmek istemişler ve öyle yapmışlar olmalı. "Biz anlaşamadık. Aramızda hak olan bir hüküm ver. Anlaşılmaz bir şey söyleme. Bizi doğru olan yola sevket. Bizden de hiç çekinme" diyerek onun yalnızlığının vereceği endişeyi de kaldırdılar. Devamla biri söze başlayarak:

3- "İşte şu benim kardeşimdir. Kendisinin doksan dokuz dişi koyunu var. Benim de bir tek dişi koyunum var da: "Onu bana ver" dedi ve konuşmada bana üstün geldi" dedi. Bu davacıların kimler olduğu ve maksatlarının ne olduğu hakkında çeşitli rivâyetler vardır. Bun-

lar hakîkaten birer insan mıydı? Yoksa melekler miydi? Doksan dokuz olan hakîkaten koyun muydu? Yoksa mecazi olarak kadın mı kastediliyordu? Bu hususta tatmin edici kesin bir bilgi verilemiyor.

Burada önemli olan ve hakimlerin iyi bilmesi gereken bir noktaya işaret buyrulmaktadır. "Konuşmada bana üstün geldi" cümlesi davacıların ve avukatlarının sözcülük maharetleri, hakkı örtebileceğinden, hakimin bu noktaya çok dikkatli olması ve hakkı titizlikle ve dikkatle arayıp haklıyı, haksızı iyi ayırması gerektiğine işaret buyrulmuş olmalıdır.

4- "Andolsun senin koyununu kendi koyunlarına katmak istemesiyle sana zulmetmiştir..." dedi. Davud Aleyhisselam, davacı ile davalıyı dinledikten sonra O maharetli konuşanın yaldızlı, yakışıklı sözlerini bir kenara iterek, konuşmasını beceremeyenin haklı olduğunu beyan etti ve: "...Zulmetmiş" dedi. Haklı olanın hakkını açıkladı.

Burada çok önemli bir noktaya da şöyle işaret buyruldu:

"...Şüphesiz karışık olanlardan çoğu da elbette birbirine taşkınlık eder..." İnsanların birbiriyle ortaklık, sıkı arkadaşlık, yakın komşuluk, birlikte çalışmak gibi karışık olmaları, birbirinin hakkına tecavüz ederek taşkınlık edeceklerine, buna çok dikkat edilmesi gerektiğine dikkatleri çekmiştir. Ancak:

"...İman edenler ve yararlı işler yapanlar başka..." Kendilerinin devamlı Allâh'ın murakebesi altında olduğunu bilen mü'minler, hiçbir karışıklık, ortaklık, arkadaşlık ve komşuluk gibi münasebetlerde, başkalarının haklarına tecavüz etmezler. Onlar aleyhinde asla art niyetleri olmaz. Onlar hem kendi mü'min kardeşlerine, hem de mü'min olmayanlara karşı aynı dürüstlüğü korurlar. Fakat:

"...onlar ne de azdır..." bu îman edenlerin sayıları da gerçekten azdır. Bunların artması için azami gayret gösterilmelidir. İşte Müslümanlar, bu noktadan hareketle tebliğe önem verir ve malıyla canıyla bu uğurda çalışır. İslamın bütün dünyaya yayılması için her çareye baş vurur. Asla Allâh'tan ümidini kesmez.

"...Davud da ancak kendisini imtihân ettiğimizi sandı da Rabbinden mağfiret diledi ve rükû ederek kapandı. Hem de Rabbine döndü" Her an rabbine karşı sorumluluğunun idraki içinde olan Davud Aleyhisselam, gerek davacıların geliş şekli ve gerekse onlar arasındaki verdiği hüküm dolayısıyla kendisinin bir imtihân geçirdiği zannı ile Allâh'tan mağfiret diledi ve Allâh'a yakınlığını artırmak üzere hemen rükûa eğildi ve secdeye kapandı ve her haliyle Rabbine döndü. Ona olan teslimiyetini artırdı.

5- "Ve bunu kendisine bağışladık. Şüphesiz O'nun için katımızda elbette bir yakınlık ve makam güzelliği vardır." Davud Aleyhisselamın bu teslimiyeti ve mağfiret dilemesine karşı Allâhu Teâlâ, O'nu bağışladığını ve kendi katında O'nun bir yakınlığı ve derece yüksekliği bulunduğunu beyan etmiştir ve O'na hitap ederek:

6- "Ey Davud! Şüphesiz biz seni yerde bir halife yaptık. Artık insanlar arasında hakla hükmet. Hevaya da uyma ki seni Allâh yolundan saptırmasın..."

Allâhu zülcelal, Davud Aleyhisselama olan iltifatını beyandan sonra verdiği vazife ve selahiyeti açıklayarak O'nu halife tayin ettiğini, yani Peygamberlikle birlikte hükümdarlık verdiğini ve insanların hukuki yönünden de bir hakimlik yapmasını, hakka riâyet etmesini ve hakkın dışına çıkmamasını, gelişi güzel hükümler vermemesini, ancak Allâh'ın adaletini yürütmesini emretti. Aksi halde böyle bir davranışın Allâh yolundan saptıracağını hatırlattı.

"...Şüphesiz Allâh yolundan saptıranlar, hesap gününü unutmaları sebebiyle kendileri için çetin bir azap vardır." buyurmasıyla da Allâh'ın açıkladığı yolun dışında verilen hükümlerin haksızlığa yol açacağını, insanların haklarının birbirine karışacağını, bu yüzden adaletsizlik ve zulmün yayılacağını netice itibariyle de insanların çetin azaba uğrayacağını haber vermiştir. Devrimizdeki sistemin böyle olduğunu düşünmemiz, Allâh'ın bu haberini anlamaya yeterlidir.

(Bakara 251. Nisâ 163. İsrâ 55. Enbiyâ 78-82. Neml 15-44. Sebe' 10-11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 27

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ۚ ذَٰلِكَ ظَنُّ
الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Gök ile yeri ve onların arasındakileri de boşuna yaratmadık. Bu küfredenlerin zannıdır. Küfredenlere de ateşten bir helâk vardır."

Âyet: 28

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ

فِى الْاَرْضِ ۖ اَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Yoksa îman edenleri ve yararlı işler yapanları yer yüzünde fesat çıkaranlar gibi mi yapacağız? Veya müttegîleri facirler gibi mi kılacağız?"

Âyet: 29

كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوٓا اٰيَاتِهٖ وَلِيَتَذَكَّرَ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. Akıl sahiplerinin onun âyetlerini iyice araştırmaları için ve iyice düşünmeleri içindir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, dikkatleri çekmek, düşünmeye sevketmek üzere:

1- "Gök ile yeri ve onların arasındakileri de boşuna yaratmadık..." buyuruyor. Güneşin, ayın, yıldızların ve henüz bilgilerine erişemediğimiz nice varlıkların bulunduğu gökler ile, üzerinde yaşadığımız yiyecekler ve içeceklerle dolu olan yerin boşuna yaratılmadığını, insanların yararının ötesinde nice hikmetlerin bulunduğuna işaretle bizi düşünmeye ve araştırmaya sevkediyor. Bunları yaratan Allâh'a inanıp O'nun gönderdiği Peygambere, O'nun indirdiği kitaba değer vererek hem dünyamızı, hem de ahiretimizi kazanmamıza yol açıyor. **"...Bu küfredenlerin zannıdır..."** Allâh'a inanmayan kâfirler, göklerin ve yerin, hatta kendilerinin boşuna yaratıldığını sanıyorlar. Bunun bir hikmeti olduğunu düşünmüyorlar. Hak, adalet, haram, helal, günah, sevab, cennet, cehennem ayrımı yapmadan rast gele hareketleri işte bundandır.

"...Küfredenlere de ateşten bir helâk vardır." İşte rast gele yaşayanların sonu budur. Elbette bu düşüncesiz, sorumsuz kâfirlerin sonu hak ettikleri ateşte kaynayarak ebedi helâka mahkum olmalarıdır.

2- "Yoksa îman edenleri ve yararlı işler yapanları yer yüzünde fesat çıkaranlar gibi mi yapacağız?..." Onlar öyle mi sanıyorlar? İman edenler, Allâh'ın bütün emirlerine uyarak düzenli yaşayanlar, yaptıkları her işi, insanların zararına değil, yararına yapanlar, elbette îmansızlar, haksızlar, zinacılar, hırsızlar, faizcilar, kumarcılar, zâlimler gibi olacak değil.

"...Veya müttegîleri facirler gibi mi kılacağız?" Allâh'ın emirlerine titizlikle sarılan müttegîleri, hakîkaten sapan, her türlü kötülüğü yapan fırtıklar gibi mi ele alacağız. Asla. Bunların her birinin yeri ayrılmıştır. Müttegîlerin, Allâh yolunda dikkatli yürüyenlerin yeri cennettir. Fırtıkların yeri de cehennemdir. Bunları açıklayan:

3- "Sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır..." Habibim sana indirdiğimiz Kur'ânı Kerîm, her şeyi açıklayan, insanların muhtaç olduğu bilgileri veren ve tükenmez bir hazine olan bereketli bir kitaptır.

"...Akıl sahiplerinin onun âyetlerini iyice araştırmaları için ve iyice düşünmeleri içindir." Bu kitabı sana indirmemizin sebebi, kıyâmete kadar gelecek olan insanların iyice anlamaları, âyetlerini her yönüyle araştırıp incelemeleri, bilgi sahibi olmaları, bu sayede dünyada kardeşçe yaşamaları ve ahiret saadetine ermeleri içindir. Bu bizim onlara bir lütfumuzdur.

Bakın, arayın, hiçbir devirde, hiçbir yerde, hiçbir millet, Allâh yolundan olmadıkça, Kur'ân ahkamına uymadıkça asla huzurlu olmamışlardır ve olmayacaklardır. Bunun böyle olduğu geçmiş devirlerde de görülmüştür. Şimdi de görülmektedir. Gelecekte de görülecektir. İnsanlar kazandıklarını silaha, düşmanlığa harcıyorlar, başkalarına düşmanlık yaparken kendilerini unutup, düşmanlığın içine atıyorlar. Düşünün düşünebildiğiniz kadar. Başka çıkar yol yoktur.

(Âl-i Imran 191. Nisâ 82. En'âm 92, 155. Enbiyâ 50. Mü'minûn 115. Duhân 2-4. Muhammed 24. Casiye 21. Zariyat 56. Kalem 35. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 30

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمٰنَ ۭ نِعْمَ الْعَبْدُ ۭ اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Davud'a Süleyman'ı da ihsan ettik. Ne güzel kul oldu. Şüphesiz o, çokça (Rabbine) yönelendir."

Âyet: 31, 32, 33

اِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصّٰفِنٰتُ الْجِيَادُ ﴿٣١﴾ فَقَالَ اِنِّيْٓ
اَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّيْ ۚ حَتّٰى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ

﴿٣٢﴾ رُدُّوهَا عَلَيَّ ۖ فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Hani kendisine çalımlı atlar sunulmuştu da: "Şüphesiz ben hayrı Rabbimin zikrinden dolayı sevdikçe sevdim. Nihâyet perde ile gizlendiler. "Onları bana çevirin" (dedi). Ayaklarını ve boyunlarını silmeye başladı."

İZAHLARI:

1- Davud'un yerini tutmak üzere kendisine Süleyman'ı ihsan eden Allâh, O'nu da övmüş ve: "Ne güzel kul oldu. Şüphesiz o, çokça (Rabbine) çok bağlı, her işinde O'na dönüp, O'nun emrinden ayrılmayan bir Peygamber olduğunu söylemiştir. Yine O'nun bazı halini anlatmak üzere:

2- "Hani kendisine çalımlı atlar sunulmuştu da: "Şüphesiz ben hayrı Rabbimin zikrinden dolayı sevdikçe sevdim..." demiştir. Süleyman Aleyhisselama ya babasından kalma veya ordusu tarafından yetiştirilme süvari atları getirildiğinde, bu atların çok yakışıklı ve çalımlı olduğunu, bir ayağını kasıp üç ayağı üzerinde duruşları çok hoşuna gitti ve onları sevdi ve bu sevgisinin bir mal sevgisi değil, Allâh'ı hatırlatan ve Allâh yolunda düşmanla çarpışmak üzere süvari atları olarak kullanılan hayvanlar olduğu için söylemiştir. Bu atlar harekete geçirilip koştuklarında uzaklaşarak ve tozların ötesinde gizlenip görülmeyince de:

"...Onları bana çevirin" emrini vermiştir. Kendisine getirildiklerinde de:

"...Ayaklarını ve boyunlarını silmeye başladı." Onları severek okşayarak tozlanan ayaklarını silmeye ve terleyen boyunlarını kurutmaya başladı. Onları, sildi, kaşıdı, terlerini soğuttu. Gerekli bakımlarını yaptı ve yaptırdı.. Hayvan bakımında ve sevgisinde bize örnek oldu. Bazı tefsirlerde ayaklarını kestiği, bir kısmını öldürdüğü söylenmiş ise de bu sözlerin Allâh'ın nizamına aykırı olduğu açıktır. Münazara götürmez. Namaz kadar da hayvan bakımı, harp hazırlığı önemlidir. İlgili âyetler gelecek.

Âyet: 34

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَٰنَ وَأَلْقَيْنَا عَلَىٰ كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Andolsun Süleyman'ı imtihân da ettik ve tahtının üzerine bir ceset bıraktık. Sonra döndü."

Âyet: 35, 36

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِى وَهَبْ لِى مُلْكًا لاَ يَنْبَغِى لِاَحَدٍ مِنْ بَعْدِى ۚ
اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾ فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِى بِاَمْرِهِ
رُخَآءً حَيْثُ اَصَابَ ۙ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Bana mağfiret eyle ve bana-benden sonra birine yakışmayacak bir saltanat ver. Şüphesiz çokça ihsan eden sensin sen." dedi de O'nun emriyle istediği yere yumuşak olarak esen rüzgarı kendine müsahhar kıldık."

Âyet: 37

وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّآءٍ وَغَوَّاصٍ ۙ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Her yapıcı ve dalgıç şeytanları da."

Âyet: 38

وَاٰخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِى الْاَصْفَادِ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Diğerlerini de bukağılara bağlanmışlar olarak."

Âyet: 39

هٰذَا عَطَآؤُنَا فَامْنُنْ اَوْ اَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Bu ihsanımızdır. Artık ver veya hesapsızca tut."

Âyet: 40

وَاِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى وَحُسْنَ مَاٰبٍ ۚ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Ve şüphesiz katımızda onun elbette bir yakınlığı ve makam güzelliği vardır."

İZAHLARI:

1- Allâhu Teâlâ yemin ederek Süleyman Aleyhisselamı imtihân ettiğini ve hastalandırıp tahtının üzerine bir ceset halinde bıraktığını ve bir şeye gücünün yetmeyeceği hale getirdiğini, sonra da sıhhatine kavuşturup hakimiyetini sürdürecek duruma getirdiğini beyandan sonra, Süleyman Aleyhisselamın yalvararak:

2- **"Ey Rabbim! Bana mağfiret eyle ve bana-benden sonra birine yakışmayacak bir saltanat ver. Şüphesiz çokça ihsan eden sensin sen." dedi de O'nun emriyle istediği yere yumuşak olarak esen rüzgarı kendine müsahhar kıldık."** Süleyman Aleyhisselam, Allâh'tan mağfiret diledi. Ayrıca kendisinden sonra da hiçbir kimseye nasip olmayacak eşsiz bir hükümdarlık istedi. Allâh da dileğini kabul buyurdu ve rüzgarı emrine verdi. O ne emrederse, ne tarafa esmesini isterse o yöne esiyor ve dilediği zaman yumuşak, dilediği zaman hızlı esiyor idi.

3- **"Her yapıcı ve dalgıç şeytanları da."** emrine verildi. Bina yapıcısı olan, deniz dalgıcı olan şeytanları emrine alan Süleyman Aleyhisselam, yüksek binalar ve köşkler yaptırıyor, denizlerden mücevherat çıkartıyordu.

4- **"Diğerlerini de bukağılara bağlanmışlar olarak"** zararsız hale getirmiştir.

5- **"Bu ihsanımızdır. Artık ver veya hesapsızca tut."** Sana verdiğimiz bu nimetleri ister elinde tut. İster başkalarına da ver. Tamamen serbestsin. İstediğin tasarrufu yapabilirsin. Sana geniş selahiyet veriyorum" buyurdu ve devamla:

6- **"Şüphesiz katımda O'nun elbette bir yakınlığı ve makam güzelliği vardır"** buyurdu. Dünyada kendisine geniş nimetler ve selahiyet vermekle beraber ahirette de çok yakınımdır. O'nun cennetteki yeri de, çok üstün ve güzeldir.

(Bakara 102. Enbiyâ 78-82. Neml 15-44. Sebe' 12-14. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 41

وَاذْكُرْ عَبْدَنَآ اَيُّوبَ ۘ اِذْ نَادٰى رَبَّهٗٓ اَنِّى مَسَّنِىَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Kulumuz Eyyub'u da zikret. Hani Rabbine: "Şüphesiz şeytan bana yorgunluk ve azapla dokunmuştur" diye nida etmişti"

Âyet: 42

اُرْكُضْ بِرِجْلِكَ ۚ هٰذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Ayağınla vur. İşte şu yıkanılacak, içilecek soğuk bir (su)dur."

Âyet: 43

وَوَهَبْنَا لَهٗٓ اَهْلَهٗ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرٰى لِاُولِى الْاَلْبَابِ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Ehlini de onlarla birlikte onların bir katını da, bizden bir rahmet olarak akıl sahiplerine de bir hatıra olmak üzere bağışladık."

Âyet: 44

وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِهٖ وَلَا تَحْنَثْ ۗ اِنَّا وَجَدْنٰهُ صَابِرًا ۗ نِعْمَ الْعَبْدُ ۗ اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Elinle bir tutam ot al da, onunla vur, günaha da girme. Şüphesiz biz O'nu sabırlı bulduk. Ne güzel kul oldu. Muhakkak O Rabbine yönelendir."

İZAHLARI:

Habibim! Kendisinden insanların çokça ibret alacağı:

1- "Kulumuz Eyyub'u da zikret. Hani Rabbine: "Şüphesiz şeytan bana yorgunluk ve azapla dokunmuştur" diye nida etmişti." Ken-

disine bir cilt hastalığı verdiğim, bu yüzden bir müddet çalışamadığı için malı mülkü, evladı, dağılıp yalnız kalan ve haline sabreden, değerli kulum Eyyup Aleyhisselamı da Kur'ânda hatırlat da, okuyanlar ibret alsınlar. Benim kendisine şifa vereceğimi bilen ve ümidini kesmeyerek bana dua eden ve: "Ey Rabbim! hakîkaten şeytan (mikrop) bana ırgınlık, yorgunluk ve azapla bana eziyet eden bir hastalık getirmiştir. Bunun şifasını verecek sensin, senin rahmetin boldur" diyerek Allâh'tan şifa dilemesi üzerine:

2- "Ayağınla vur. İşte şu yıkanılacak, içilecek soğuk bir (su)dur." İşareti verilmiştir. Ayağını vurmasıyla yerden bir su fışkırır. O su ile yıkanan ve ondan içen Eyyup Aleyhisselam, sıhhatine kavuşarak eski haline dönmüştür. Daha sonra:

3- "Ehlini de onlarla birlikte onların bir katını da, bizden bir rahmet olarak akıl sahiplerine de bir hatıra olmak üzere bağışladık." Hastalandıktan sonra bazı sebeplerle dağılıp giden evlatları ve yakınları yine eskisi gibi döndüler ve kat kat arttılar. Tükenen malları da yeniden çoğaldı ve eskisinden daha zengin hale geldi.

Bu arada sebebi bilinmeyen bir şeyden dolayı birine yüz değnek vurmak üzere yemin etmişti. Kime ve niçin vuracağı da beyan edilmemiştir. Bu yeminden kurtulması için de Allâh, lütfü kereminden böyle bir kolaylık göstermiş ve:

4- "Eline bir tutam ot al da onunla vur, günaha da girme..." emrini vermiştir. Bir tutam olan ot, sapı bulunan ve sayısı yüz olan bitki cinsinden bir şey. Onunla bir defa vurduğunda yemini yerine gelmiş olacağına işaret buyrulmuştur. Allâh'ın bu emrini de yerine getiren Eyyup Aleyhisselam hakkında Allâh şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz biz O'nu sabırlı bulduk." Ne güzel kul oldu. Muhakkak O Rabbine yönelendir." O, başına gelen her şeye son derece sabretti. Acizlenmedi, benden ümidini kesmedi. Tam razı olacağım çok güzel bir kulluk yaptı. O, her hususta bana döndü, isteyeceğini benden istedi, bana olan sadakatını kesmedi. Bütün kullarım bundan ibret almalı ve onun gibi sabırlı olmalı.

Eyyûp Aleyhisselam hakkında senedi olmayan, aslı astarı bulunmayan bir çok İsrailiyyat uydurmaları söylenir. Bunlara itibar edilmemelidir. Evet bir beşer, bir kul olarak başına bazı şeyler gelmiş ve sabır örneği vermiştir. Ama peygamberlik şerefiyle bağdaşmayacak O'nun ismet sıfatına uygun düşmeyecek şekilde "kurt düştü, koktu, kimse yanına sokulmadı, yakınları dahi etrafından dağılıverdi" gibi laflar iftiradan ibarettir. Allâh O'nu örnek olmak üzere imtihân etmiş ve imtihânı şerefle

kazanmıştır. Biz de her an imtihânda olduğumuzu bilelim, Allâh'tan ve O'nun emirlerinden ayrılmayalım.

(Enbiyâ 83, 84. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 45

وَاذْكُرْ عِبَادَنَآ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ اُولِى الْاَيْدِى وَالْاَبْصَارِ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Kullarımızdan kuvvet ve görüşler sahipleri olan İbrâhîm ve İshâk ile Yakûb'u da zikret."

Âyet: 46

اِنَّآ اَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onları özenerek ihlasla yurt hatırası yaptık."

Âyet: 47

وَاِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْاَخْيَارِ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Yine şüphesiz onlar katımızda elbette seçilmiş hayırlılardır."

Âyet: 48

وَاذْكُرْ اِسْمٰعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْاَخْيَارِ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"İsmâîl'i İlyas'ı da Zülkifl'i de zikret. Hepsi de hayırlılardandır."

İZAHLARI:

1- Habibim! İbadetlerinde, hakka olan azimlerinde kuvvetli olan, din bakımından, îman ve ahlak bakımından iyi görüşlü ilim sahibi olan İbrâhîm'i, İshâk'ı ve Yakûb'u da Kur'ânda zikret de onlar hayırla anılsın.

2- Biz onları hakîkaten dünya yurdunu ahiret yurdu için değerlendiren ihlaslı zatlar yaptık.

3- Yine şüphesiz onlar, bizim katımızda seçilmiş, beğenilmiş kimselerdendir. Her biri bir Peygamberdir.

"İsmâîl'i, İlyas'ı ve Zülkifl'i de Kur'ânda zikret. Hepsi de beğenilen hayırlılardandır." Bu bir hatırlatmadır.

Bu konuda bulunan pek çok âyetlerden bir kısmı şunlardır:

(Bakara 124-141. Âl-i Imran 33, 34, 84. Nisâ 54, 125, 163-165. En'âm 74-87. Tevbe 70, 114. Hûd 69-83. Yusuf 38. İbrâhîm 35-40. Nahl 120-123. Meryem 41-58. Enbiyâ 51-90. Şuarâ 69-180. âyetler)

Âyet: 49

هٰذَا ذِكْرٌ ۟ وَاِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَاٰبٍ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Bu bir zikirdir. Müttegîler için de elbette makamın güzeli vardır."

Âyet: 50

جَنَّاتِ عَدْنٍ مُفَتَّحَةً لَهُمُ الْاَبْوَابُ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Kendilerine kapılar açılmış olarak Adn cennetleri."

Âyet: 51

مُتَّكِئِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Orada yaslananlar olarak orada çokça meyve ve içecek isteyecekler."

Âyet: 52

وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ اَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Yanlarında da gözleri yalnız (kocalarına) dönük depedenk (huriler) vardır."

Âyet: 53

هٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"İşte bu, hesap günü için va'dolunduğunuz şeylerdir."

Âyet: 54

إِنَّ هٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz bu, elbette ihsanımızdır. Onun tükenmesi yoktur."

ÎZAHLARI:

Geçen âyetlere işaretle "bu bir zikirdir" yani hatırlatmadır.

1, 2- "Müttegîler için elbette makamın güzeli, kendilerine kapılar açılmış olarak Adn cennetleri vardır." O peygamberlere uyan ve Allâh'ın emirlerini titizlikle yerine getiren, kötülüklerden de korunan müttegîler için de varacakları yerin güzeli olan kendilerine kapıları açılmış olan Adn cennetleri vardır.

3- "Orada yaslananlar olarak orada çokça meyve ve içecek isteyecekler." Cennetlerde atlas kanepelere yaslanıp kurularak her çeşit meyveler ve şerbetler isteyerek, yeyip içecekler. Ayrıca:

4- "Yanlarında da gözleri yalnız (kocalarına) dönük, depedenk (huriler) vardır." Yanlarında yaşları, boyları, güzellikleri birbirine benzer, gözleri yalnız kocalarında olan, her bakımdan hazırlanmış hanımlar da cennetin zevkini artıran nimetlerdir.

5- "İşte bu, hesap günü için va'dolunduğunuz şeylerdir." İşte bu nimetler kıyâmet gelmeden önce dünyada iken va'dolunduğunuz Allâh'ın size olan mükafatıdır.

6- "Şüphesiz bu, elbette ihsanımızdır. Onun tükenmesi yoktur." Bu böyle devam edecek olan rızıklarımızdandır. Siz hiç tükenmeyecek olan bu nimetler içinde ebediyen göneneceksiniz.

(Âl-i Imran 133. Hıcr 45-48. Nahl 30, 31. Kehf 30, 31. Ra'd 35. Yâsin 55-58. Saffat 40-49. Muhammed 15. Fussılet 30-35. Şuarâ 90. Duhân 51-57. Kâf 31-35. Zariyât 15. Tûr 17-20. Kalem 35. Kamer 54, 55. Murselât 41-44. Nebe' 31-36. Rahman 46-76. Vakıa 10-40. İnsan 12-22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 55

هٰذَا ۟ وَاِنَّ لِلطّٰغِينَ لَشَرَّ مَاٰبٍ ۙ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"İşte bu (müttegîler içindir). Azgınlar için de elbette sığınılacak yerin en şerlisi vardır."

Âyet: 56

جَهَنَّمَ ۚ يَصْلَوْنَهَا ۚ فَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Cehennemdir. Oraya girecekler. Artık yatak ne de kötü oldu."

Âyet: 57

هٰذَا ۙ فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ ۙ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"İşte bu kaynar su ve irindir. Artık onu tatsınlar."

Âyet: 58

وَاٰخَرُ مِنْ شَكْلِهٖٓ اَزْوَاجٌ ۭ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Onun şeklinden başka cinsler de vardır."

Âyet: 59

هٰذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ ۚ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ ۭ اِنَّهُمْ
صَالُوا النَّارِ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"İşte şu, sizinle girişen bir zümre. Onlara bir huzur yok. Şüphesiz onlar ateşe girenlerdir."

Âyet: 60

قَالُوا بَلْ اَنْتُمْ ۣ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ ۭ اَنْتُمْ قَدَّمْتُمُوْهُ لَنَا ۚ

فَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Hayır, huzur size yok size. Onu bize siz getirdiniz. Eğleşmek ne de çirkin oldu" dediler.

Âyet: 61

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِى النَّارِ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Ey Rabbimiz! Bize bunu kim getirdiyse, artık ona ateşle azabı kat kat artır" dediler.

Âyet: 62

وَقَالُوا مَا لَنَا لاَ نَرٰى رِجَالاً كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْاَشْرَارِ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Bize ne oluyor? Kendilerini şerliler sayar olduğumuz adamları göremiyoruz" dediler.

Âyet: 63

اَتَّخَذْنَاهُمْ سِخْرِيًّا اَمْ زَاغَتْ عَنْهُمُ الْاَبْصَارُ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Onları eğlence edinmiştik. Yoksa onlardan gözler mi kaydı?"

Âyet: 64

اِنَّ ذٰلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ اَهْلِ النَّارِ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz bu, elbette bir haktır ateş ehlinin davalaşmasıdır."

İZAHLARI:

Müttegîlerin beyanından sonra azgın kâfirlerin yerini belirtmek ve görecekleri azabı anlatmak üzere:

1- "...Azgınlar için de elbette sığınılacak yerin en şerlisi vardır." buyruldu. Onların cehennemdeki varacakları yer, en şerli olanıdır. O da:

2- "Cehennemdir. Oraya girecekler. Artık yatak ne de kötü oldu." Onların ebedi olan yeri, her tarafı ateşle kaplı olan cehennemdir. Oturup yatacakları yer, işte burası.

3- "İşte bu, kaynar su ve irindir. Artık onu tatsınlar." Sıcaklığın en son derecesine varan kaynar ve yanan cesetlerden akan kan, irin ve diğer akıntılar onların içini dışını saran cezalardır.

4- "Onun şeklinden başka cinsler de vardır." Bu kaynar su ve irinden başka çeşitli cinslerde azaplar vardır. Orada öğrenecekler.

5- "İşte şu, sizinle girişen bir zümre. Onlara bir huzur yok. Şüphesiz onlar ateşe girenlerdir." Cehennem zebanileri onlara hitap ederek: "İşte şunlar, sizinle beraber olan, size karışan bir zümre" deyince onlar da: "Onlara huzur yok. Onlara merhaba yok. Onlara kurtuluş yok." derler. Şüphesiz hepsi de içinde ebedi kalacakları ateşe girenlerdir. Ötekiler de:

6- "Hayır, huzur size yok, size. Onu bize siz getirdiniz. Eğleşmek ne de çirkin oldu." dediler. Cehenneme önce giren ileri gelenlerden sonra giren uydularla aralarında münakaşa böyle gelişecek. İleri gelen kâfirler ile onların tesiri altında kalan îmansızlar arasında size bizden sonra "Ebediyen sürecek olan bu eğleşme yerinin ne kadar kötü, ne kadar çirkin" olduğu söylendi. Baskı altında küfredenler sözlerine devamla Allâh'a yönelerek:

7- "Ey Rabbimiz! Bize bunu kim getirdiyse, artık ona ateşte azabı kat kat artır" dediler. O kandırılan kâfirler, kendilerini aldatanlar aleyhinde azaplarının artırılması için Allâh'a yalvardılar. Bundan sonra da hepsi birden:

8- "Bize ne oluyor? Kendilerini şerliler sayar olduğumuz adamları göremiyoruz" dediler. Dünyada iken kendilerini beğenmediğimiz, şerli yobaz insanlar saydığımız müslümanları aramızda göremiyoruz.

9- "Onları eğlence edinmiştik. Yoksa onlardan gözler mi kaydı?" diye şaşkınlıklarını dile getirdiler. Onlar aramızda da gözden mi kaçırılıyorlar? Neden göremiyoruz? Tuhaflığını sergilediler. Tabii o alay ettikleri müslümanların cennetlere girmiş olmaları elbette onların azabını bir kat daha artırıp, onları pişmanlığa sevkedecek. Ama geçmiş ola.

10- "Şüphesiz bu, elbette bir haktır. Ateş ehlinin davalaşmasıdır" İşte bu, cehennem ehlinin karşılıklı sataşmaları bir gerçektir. Ateşler içinde kıvrananların birbiriyle hasîmane laf atmalarıdır. Onların dünyadaki çalımlarının, Müslümanlarla alay etmelerinin bir karşılığıdır. Ara-

larındaki samimiyetlerinin çözülüp tersine dönmesinin tezahürüdür. Devrimizdeki müslümanlara "gerici" diyenlerin bir örneğidir.

(En'âm 70. Araf 38-41. Yûnus 4. İbrâhîm 28-30. İsrâ 18. Mü'minûn 110. Ankebût 25. Ahzâb 63-68. Mücadele 8., Nebe' 21-30. İnşikâk 10-14. A'lâ 11-13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 65, 66

قُلْ اِنَّمَآ اَنَا مُنْذِرٌ ۖ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾
رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Ben ancak bir uyarıcıyım. Kahhâr olan bir Allâh'tan başka ilah da yoktur. Gökler ile yerin ve onların arasındakilerin Rabbidir. Aziz, çok mağfiret edendir." de.

Âyet: 67, 68, 69, 70

قُلْ هُوَ نَبَؤٌا عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾ اَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾
مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَاِ الْاَعْلٰى اِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾
اِنْ يُوحٰى اِلَيَّ اِلَّآ اَنَّمَآ اَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"O büyük bir haberdir. Siz ondan yüz çevirenlersiniz. Mele-i âlâda munazara ederlerken benim bir bilgim yok idi. Ben ancak açık bir uyarıcı olmamdan başka bana vahyolunmaz" de.

İZAHLARI:

Habibim! O seninle uğraşan müşriklere:

1- "Ben ancak bir uyarıcıyım..." de. Ben size bir baskı yapmıyorum, bir zor kullandığım da yok. Sizin bu şirkinizin, küfrünüzün size çok zarar vereceğini, bu yüzden cehennemde yanacağınızı hatırlatarak sizi uyarıyorum. Bu putlara tapmayın.

"...Kahhâr olan bir Allâh'tan başka ilah da yoktur. Gökler ile yerin ve onların arasındakilerin Rabbidir." Bunu bilin de O'na şirk koşmayın. O, alabildiğine kahredendir. Sizi kahredip helâk etmesin.

Gökleri ve yerleri her şeyi yaratan ve emrinde tutan O'dur. Ona hiçbir şey yapamazsınız.

"...Azizdir, çok mağfiret edendir." O, çok üstündür. Her şeyi var ettiği gibi yok da edendir. Tevbe edenlerin de tevbesini kabul eder, günahlarını da bağışlar. Çünkü O, çok mağfiret edendir.

2- "O büyük bir haberdir. Siz ondan yüz çevirenlersiniz..." Kur'ân'ın âyetleri çok büyük ve önemli birer haberdir. Size o önüne geçilmez azapları haber veriyor. Cehennemi, cenneti haber veriyor. Şirklerinizden dolayı uğrayacağınız kötü neticeleri haber veriyor. Siz bu büyük haberden yüz çeviriyor, aldırış etmiyorsunuz. Akıbetiniz çok vahimdir.

"...Mele-i âlâda münazara ederlerken benim bir bilgim yok idi..." Meleklerin yüksek toplantısında adem hakkında ve şeytanın O'na secde etmediği hakkındaki aralarında geçen münazarayı ben bilmiyor idim.

"...Ben ancak açık bir uyarıcı olmamdan başka bana vahyolunmaz" de. "Benim, bana vahyolunanlardan başka bir bilgim yoktur. Allâh'ın bana vahyettiği âyetlerle sizi açıkça uyarıyorum. Benim vazifem bundan ibarettir. İster beni dinleyin selamete, saadete erin. İsterseniz yüz çevirin felakete gidin. Keyfinize."

(Âl-i Imran 62. Araf 188. Hûd 2. Kehf 14, 98. Meryem 65. Enbiyâ 108. Hacc 49. Şuarâ 115. Kasas 70-72. Ankebût 50. Saffat 5. Ahkâf 9. Zariyât 51. Mülk 26. Nebe' 2, 37. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 71

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّى خَٰلِقٌۢ بَشَرًا مِّن طِينٍ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Hani senin Rabbin meleklere: "Gerçekten ben çamurdan bir beşer yaratıcıyım" demişti."

Âyet: 72

فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِى فَقَعُوا۟ لَهُۥ سَٰجِدِينَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Onu düzenlediğim ve kendisine ruhumdan üfürdüğüm zaman da, artık ona secde ederek kapanın."

Âyet: 73

فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Melekler de, onların hepsi topluca secde etti."

Âyet: 74

اِلَّآ اِبْلِيسَ ؕ اِسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Ancak İblis kibirlendi ve kâfirlerden oldu."

Âyet: 75

قَالَ يٰٓاِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ اَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَىَّ ؕ
اَسْتَكْبَرْتَ اَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Ey İblis! Ellerimle yarattığıma secde etmene sana mani olan nedir? Kibirlendin mi, yoksa kubaranlardan mı oldun?" buyurdu.

Âyet: 76

قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِنْهُ ؕ خَلَقْتَنِى مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Ben ondan daha hayırlıyım. Beni ateşten yarattın. Onu da çamurdan yarattın" dedi.

Âyet: 77, 78

قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَاِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٧﴾
وَاِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِىٓ اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Artık çık oradan. Çünkü sen gerçek taşlananansın. Muhakkak benim lânetim din gününe kadar da senin üstünedir" buyurdu.

Âyet: 79

قَالَ رَبِّ فَأَنظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Ey Rabbim: "Artık diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver" dedi."

Âyet: 80, 81

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿٨٠﴾ إِلَىٰ يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Artık bilinen vakit gününe kadar mühlet verilenlerdensin" buyurdu.

Âyet: 82, 83

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾
إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Eh senin izzetine yemin ederim, onlardan ihlaslandırılmış olan kullarından başka, onların hepsini saptırırım" dedi.

Âyet: 84, 85

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Artık haktır. Hakkı da söylüyorum. Andolsun cehennemi elbette senden ve onların hepsinden, sana uyan kimselerden dolduracağım" buyurdu.

İZAHLARI:

Habibim! Senin Rabbin Adem'i yaratmadan önce meleklere:

1, 2, 3, 4, 5- "...Gerçekten ben çamurdan bir beşer yaratıcıyım." buyurmuştu. Adem Aleyhisselamı, buyurduğu gibi çamurdan yarattı ve O'na ruh verdi, canlandırdı, bütün isimleri öğretti. Sonra da O'na secde edilmesini, kendilerinden üstünlüğünü kabul etmelerini emretti. Melekler bu emri yerine getirerek Adem'e secde ettiler.

Fakat İblis dayattı ve secde etmedi. Niçin böyle yaptığı sorulunca da:

6, 7- "Beni ateşten yarattın. O'nu da çamurdan yarattın" dedi ve kendisinin O'ndan üstün olduğunu iddia etti. Sonra Allâh onu huzurdan kovdu ve kıyâmete kadar lânetleneceğini haber verdi. Bunun üzerine şeytan Allâh'a dönerek:

8, 9- "Ey Rabbim artık diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver" dedi. Allâh tarafından kendisine mühlet verildikten sonra da:

10- "Eh senin izzetine yemin ederim, onlardan ihlaslandırılmış olan kullarından başka onların hepsini saptırırım" dedi. Adem'in neslinden gelen insanlardan –îmanlı, ihlaslı– olanlardan başkasını saptıracağını açıkladı. Her devirdeki sapan insanlar onun vesvesesi ile dünyalarını da ahiretlerini de zararlara uğratmışlardır.

11- "Artık haktır. Hakkı da söylüyorum..." buyuran Allâh, şeytanı da ona uyanları da –yeminle ifade buyurarak– cehenneme dolduracağını haber vermiştir.

(Bakara 30-38. Hıcr 28-44. Araf 11-27. İsrâ 61-65. Kehf 50. Tâha 116-124. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 86

قُلْ مَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ وَمَآ اَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Ona karşı sizden bir ücret istemiyorum. Ben teklif edenlerden de değilim" de.

Âyet: 87

اِنْ هُوَ اِلاَّ ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

Meâli:

"O, alemlere bir öğütten başka değildir."

Âyet: 88

وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَاَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

Meâli:

"Andolsun elbette onun haberini de bir zaman sonra bileceksiniz."

İZAHLARI:

Habibim! O müşriklere söyle:

1- "Ona karşı sizden bir ücret istemiyorum. Ben teklif edenlerden de değilim" de. Ey müşrikler! Size Kur'ânı tebliğ etmem karşılığında sizden bir ücret istemiyorum. Başka bir karşılık da beklemiyorum. Allâh'ın emri olarak size duyurmaya çalışıyorum. Benim mükafatımı bana Allâh verecek. Ben size bir zorluk da çıkarmıyorum. Sizi güzellikle Allâh yoluna davet ediyorum. Size yapamayacağınız bir teklifim de yok. Ancak:

2- "O, alemlere bir öğütten başka değildir." O Kur'ânı Kerîm, bütün insanlara ve cinlere öğüt veren, bilgi öğreten bir kitaptır. Muhtaç olduğunuz bütün bilgiler onda vardır. Öğrenin ki kurtulasınız.

3- "Andolsun elbette onun haberini de bir zaman sonra bileceksiniz." Bu inkâr ettiğiniz açıklamalarının haberini bir zaman sonra öldüğünüzde hemen bileceksiniz. Ama o zaman faydasını göremeyeceksiniz.

(En'âm 90. Yusuf 104. Furkân 57. Şuarâ 109, 127, 145, 164, 180. Sebe' 47. Kalem 52. Tekvir 27. âyetleri de okuyalım.)

SÂD SÛRESİNİN SONU

ZÜMER SÛRESİ

39. Sûredir

75 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

Meâli:

"Kitabın indirilmesi, aziz, hakim olan Allâh'tandır."

Âyet: 2

اِنَّآ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللّٰهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz kitabı sana hak ile indirdik. dini yalnız O'na tahsis ederek Allâh'a ibadet et."

Âyet: 3

اَلَا لِلّٰهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖٓ اَوْلِيَآءَ مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى اِنَّ اللّٰهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِى مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣﴾

Meâli:

"Dikkat et. Halis din ancak Allâh'ındır, değil mi? Ondan başka dostlar edinenler de: "Onlara ancak bizi sırf Allâh'a yaklaştırmaları için tapıyoruz" (derler). Şüphesiz Allâh, onların arasında kendisinde ihtilaf eder oldukları şey hakkında hükmedecektir. Elbette Allâh o yalancı kâfir olan kimseye hidâyet etmez."

Âyet: 4

لَوْ اَرَادَ اللّٰهُ اَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَاصْطَفٰى مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۙ سُبْحَانَهٗ ؕ هُوَ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾

Meâli:

"Eğer Allâh bir oğlan edinmek isteseydi, elbette yaratacağı kimselerden dileyeceğini seçerdi. O, münezzehtir. O, Kahhar olan bir Allâh'tır."

Âyet: 5

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ۚ يُكَوِّرُ الَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ؕ كُلٌّ يَجْرِىْ لِاَجَلٍ مُّسَمًّى ؕ اَلَا هُوَ الْعَزِيْزُ الْغَفَّارُ ﴿٥﴾

Meâli:

"Gökleri ve yeri hakla yaratmıştır. Geceyi gündüze örter. Gündüzü de geceye kapatır. Güneşle ayı da müsahhar kılmıştır. Her biri belli edilen bir süreye hareket eder. Dikkat edin. Aziz, gaffar olan O değil mi?"

Âyet: 6

خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِّنَ الْاَنْعَامِ ثَمٰنِيَةَ اَزْوَاجٍ ؕ يَخْلُقُكُمْ فِىْ بُطُوْنِ اُمَّهٰتِكُمْ خَلْقًا مِّنْۢ بَعْدِ خَلْقٍ فِىْ ظُلُمٰتٍ ثَلٰثٍ ؕ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ؕ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ فَاَنّٰى تُصْرَفُوْنَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Sizi bir candan yarattı. Sonra ondan eşini yarattı ve sizin için davarlardan sekiz çift indirdi. Sizi analarınızın karnında üç karanlık içinde bir yaratılıştan sonra yaratırcasına yaratıyor. İşte bu, Al-

lâh'tır. Rabbinizdir. Mülk yalnız O'nundur. Kendisinden başka bir ilah yoktur. Artık nasıl döndürülüyorsunuz?"

Âyet: 7

اِنْ تَكْفُرُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِىٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضٰى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ ۚ وَاِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ ۗ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِّزْرَ اُخْرٰى ۗ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ۗ اِنَّهٗ عَلِيْمٌ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿٧﴾

Meâli:

"Eğer küfrederseniz, artık elbette Allâh sizden müstağnidir. Kulları için küfre razı olmaz. Şâyet şükrederseniz, sizin için O'na razı olur. Bir günahkâr da başkasının günahını çekmez. Sonra döneceğiniz yer ancak Allâh'adır. Yapıyor olduğunuz şeyleri de size haber verecek. Şüphesiz O, göğüslerdekini bilendir."

İZAHLARI:

1- Bu kitap, Kur'ânı Kerîmin birden bire değil, aralıklarla, âyet âyet indirilmesi, eşi ve benzeri olmayan, her şeye kadir ve her şeyden üstün olan, verdiği hükümde asla hata etmeyen, yerli yerince ve tam isabetli hüküm veren, kelamında belağatın en üstünü, en derini, en geniş ifadeleri olan Allâh'ın bizzat kendisindendir. Asla başkasından ve Peygamberin sözlerinden değildir.

2- Rasulüm! Bu kitabı sana –içinde kat'iyyen yanlış bulunmayan, hepsi de doğru olan– bir hak olarak, bütün hakîkatleri eksiksiz bir beyan olarak indirdik. Artık her şeyi bu kitaptan öğren, tam bir bilgi ile Allâh'ın emirlerini yerine getirerek O'na kulluk yap. İbadetini de ihlasla yap. Dinin yalnız Allâh'ın dini olduğunu bilerek ihlasla ibadet et.

3- Dikkat et, aklını iyi çalıştır. Her bakımdan sağlam, her yönüyle eksiksiz halis din, ancak Allâh'ın dinidir. Öyle değil mi? Bak. Allâh'tan başka dostlar edinerek putlara tapanlar ve "bunlar bizi Allâh'a yaklaştıracak, şefaat edecek" diyenler tam sapıklardır. Onların içinde bulunduğu iddiaların yersizliği hakkındaki hükmü, Allâh verecektir. Onlar doğruluktan, hidâyetten çok uzaktırlar. Bu yalancılar, bu küfre iyice batmış, inkâr ettikçe küfürde küflenmiş olanlara Allâh hidâyet etmez. Meğer ki tevbe edip Allâh'tan mağfiret dileyerek müslüman olsunlar.

4- Hıristiyanların, Yahûdilerin "Îsâ ve Uzeyr Allâh'ın oğludur" demeleri, bazılarının da "melekler Allâh'ın kızlarıdır" demeleri açık birer iftiradır. Eğer Allâh kendisine evlat edinmek isteseydi ki –asla böyle bir şeye muhtaç değildir– yaratacağı kimselerden dileyeceğini seçerdi. Hâşâ O, bu gibi noksanlıklardan münezzehtir. O, tam kahredici sıfatıyla muttasıftır. İftira edenleri elbette kahredecektir. O, hiçbir şeye muhtaç olmayan bir Allâh'tır.

5- O, gökleri ve yeri bâtıl ile değil, hak ile yaratmıştır. Bütün bu varlıklar O'nun hak olduğuna delalet eder. Bakın. Güneşle ayı ve bütün yıldızları öyle bir nizama yerleştirmiştir ki asla şaşmazlar, kuruldukları düzenden ayrılmazlar. Bunların her biri, belli bir süre için, Allâh tarafından bilinen bir zamana kadar hareket edecekler. Bakın, dikkat edin, iyi düşünün. O, yarattığı her şeyden üstün olandır. O, mağfiret isteyenlere çokça mağfiret edendir.

6- Kendinizi de iyi düşünün. Sizi bir tek candan, onu da topraktan yarattı. Sonra ondan eşi Havva'yı yarattı. Sizi de o ikisinden üretti. Ayrıca sizin için yararlanacağınız türden sekiz çift hayvan yarattı. Bakın. Sizi analarınızın karnında ışık görmeyen karın rahim ve cenin zarı torba olmak üzere üç perde içinde belli kademelerle yaratırcasına yarattı. İşte sizin ibadet edeceğiniz, emrine gireceğiniz, kulluk edeceğiniz Allâh budur. Rabbinizdir. Her şeyin mülkiyeti yalnız O'nundur. O'ndan başka bir ilah yoktur. Hal böyle iken, nasıl oluyor da Allâh yolundan şeytan yoluna döndürülüyorsunuz? Nasıl oluyor da el yapısı olan putlara tapıyorsunuz? Nasıl oluyor da cennet yolundan cehennem yoluna sürükleniyorsunuz?

Keyfinize! Küfrederseniz, zararı kendinize. Allâh'ın size ihtiyacı yok. Daima siz O'na muhtaçsınız. O, kullarını sever. Onların küfre girmelerine, dolayısıyla cehenneme atılmalarına razı olmaz. Eğer îman eder, verdiği nimetlerden dolayı da şükrederseniz, sizin için ona razı olur. Şunu da iyi bilin ki, kimsenin günahını bir başkası çekmez. Herkes kendi günahının cezasını çeker. Nihâyet dönüşünüz Rabbinizin huzurunadır. O, size yaptıklarınızı teker teker haber verecektir. Zaten her yaptığınız amel defterinize yazılıyor. Banda alınıyor, filme çekiliyor. O kesinlikle içinizde, göğsünüzde, kalbinizde ne varsa, hepsini en iyi şekilde , etraflıca bilendir.

(Bakara 116. Âl-i Imran 3. Nisâ 1, 105, 131 ,170. En'âm 98, 143, 144, 164. Araf 189. Yûnus 68. Ra'd 16. İbrâhîm 33. Nahl 3-8, 12. İsrâ 15. Enbiyâ 26. Mü'minûn 91. Şuarâ 192. Ankebût 61. Lokmân 29. Sebe' 37. Fâtır 13, 18. Secde 2. Yasin 5. Ğafir 2, 14, 16, 65. Fussılet 2, 42.

Casiye 2. Ahkâf 2. Vakıa 77-80. Necm 38. Şûra 6, 17. Cinn 3. Hakka 43. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 8

وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا اِلَيْهِ ثُمَّ اِذَا خَوَّلَهُ
نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُوٓا اِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلّٰهِ
اَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهٖ ۭ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا ۖ اِنَّكَ
مِنْ اَصْحٰبِ النَّارِ ﴿٨﴾

Meâli:

"İnsana bir zarar dokunduğu zaman da, O'na dönerek Rabbine dua eder. Sonra kendinden ona bir nimet verdiği zaman, önceden kendisine dua eder olduğunu unutur ve O'nun yolundan saptırmak için Allâh'a eşler tutmaya başlar. "Küfrünle biraz oyalan. Şüphesiz sen ateşliklerdensin" de."

ÎZAHI:

Müşrik olan insana her hangi bir zarar dokunduğu zaman Allâh'a yönelerek o, zararın kaldırılması için yalvarır, yakarır, dua eder. Sonra Allâh ondan o zararı giderip kendisine bir selamet nimeti verdiği zaman, daha önce Allâh'a yalvardığını unutur ve O'nun yolundan sapar. Başkalarını da saptırmak için Allâh'a ortaklar tutmaya başlar. Habibim! Artık ona: "Küfrünle içine daldığın ve zevk sandığın şeylerle biraz oyalan. Şüphesiz sen ateşe girecek olan cehennemliklerdensin" de. Bırak sapıtsın. Öylelerin hesabı bana aittir.

(Bu sûre 49. Bakara 22, 39, 126, 165. Araf 36. Yûnus 12. İbrâhîm 3. Hıcr 3. Rum 33, 34. Fussılet 9. Mürselat 46. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

اَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ اٰنَاۗءَ الَّيْلِ سَاجِدًا وَّقَاۗىِٕمًا يَّحْذَرُ الْاٰخِرَةَ
وَيَرْجُوْا رَحْمَةَ رَبِّهٖ ۭ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِيْنَ يَعْلَمُوْنَ وَالَّذِيْنَ

لَا يَعْلَمُونَ ۗ اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿٩﴾

Meâli:

"Yoksa o, gece vakitleri Rabbinin rahmetini umarak ve ahiretten sakınarak, kıyam ve secde ederek itaat eden kimse mi? "Bilenler ile bilmeyenler denk olur mu? Ancak akıl sahipleri düşünür" de."

İZAHI:

Habibim! O, şirk eden kimse, nesine güveniyor? Gece vakitleri namaz mı kılıyor? Ayakta ve secde halinde ahireti düşünerek Allâh'a ibadet mi ediyor? Allâh'a yalvararak O'nun rahmetini mi umuyor? Habibim! Söyle ona: "Allâh'ı ve O'nun kelamını bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? İman edip, Allâh'ın emirlerini tutanlarla tutmayanlar bir olur mu? Akıllı olanlarla akılsızlar bir olur mu? Ancak akıllı olanlar düşünebilir.

(Bu sûre 29. Bakara 269. Mâide 100. En'âm 50. Tevbe 19. Hûd 24. Nahl 75, 76. Secde 18. Fâtır 22, 29. Ğafir 58. Haşr 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ ۗ لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا فِى هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ۗ وَاَرْضُ اللّٰهِ وَاسِعَةٌ ۗ اِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

Meâli:

""Ey îman eden kullarım! Rabbinizden korkun. Şu dünyada iyilik edenler için bir güzellik vardır. Allâh'ın arzı da geniştir. Ancak sabırlılara mükafatları hesapsızca ödenecektir" (dediğimi) söyle."

Âyet: 11, 12

قُلْ اِنِّىٓ اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ اللّٰهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾

وَاُمِرْتُ لِاَنْ اَكُونَ اَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾

Meâli:

""Şüphesiz ben, din yalnız O'nun olduğuna dair ihlasla Allâh'a ibadet etmemle emrolundum ve müslümanların ilki olmam için emrolundum" de."

Âyet: 13

قُلْ اِنِّيٓ اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣﴾

Meâli:

""Şüphesiz ben Rabbime isyan edersem, büyük günün azabından korkarım" de."

Âyet: 14

قُلِ اللّٰهَ اَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾

Meâli:

"Dinimin yalnız O'nun olduğuna dair ihlasla ancak Allâh'a ibadet ederim" de."

Âyet: 15

فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ ۗ قُلْ اِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ
خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ وَاَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۗ اَلَا ذٰلِكَ هُوَ
الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Artık O'ndan başka istediğinize tapın. "Şüphesiz hüsrana uğrayanlar, kıyâmet günü kendilerini ve ailelerini zarara uğratanlardır. Dikkat edin. Bu açık hüsranın kendisidir."

Âyet: 16

لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ۗ ذٰلِكَ
يُخَوِّفُ اللّٰهُ بِهِ عِبَادَهُ ۗ يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Onların üstlerinden ateşten tabakalar, altlarından da tabakalar vardır. Bu, Allâh onunla kullarını korkutuyor. Ey kullarım! Artık benden korkun."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, bütün kullarına hitap ederek:

1- "Ey îman eden kullarım! Rabbinizden korkun..." Sizi yaratan ve çeşitli nimetler veren, hem de bunların hesabını sizden soracak olan Rabbinizin rızasını kazanamayacağınızdan, O'nun gazabına uğrayacağınızdan sakının da ona göre hazırlığınızı yapın. Şunu da iyi bilin ki:

"...Şu dünyada iyilik edenler için bir güzellik vardır..." Dünyada yaşarken Allâh'ın emirlerine uyarak ibadet ve itaat yönünden, insanlara ve diğer mahlukata iyilik ve güzellikle muamele edenler için, her türlü nimetlerle dolu eşsiz bir güzellik vardır. O da, cennettir. Allâh'ın emrine uyarak iyilikleri, bulunduğunuz yerde yapma imkanı bulamazsanız;

"...Allâh'ın arzı da geniştir..." Allâh'ın yarattığı topraklar, yer yüzü geniştir. Oralara hicret edin. Zorunuza gitmesin, azimli ve sabırlı olun.

""...Ancak sabırlılara mükafatları hesapsızca ödenecektir" (dediğimi) söyle." Habibim! Sen şu müjdeyi ver. "Benim sabırlı kullarıma hesapsız mükafat vereceğim. Bu benim va'dimdir. Başkalarını değil, ancak sabırlı, azimli, metanetli kullarımı mükafatlandıracağım. Hem de hesapsız, ölçüsüz, tartısız olarak. Sen de:

2- "Şüphesiz ben din yalnız O'nun olduğuna dair ihlasla Allâh'a ibadet etmemle emrolundum ve müslümanların ilki olmam için emrolundum" de. Habibim! Sen böyle söyleyerek müslümanlara cesaret ver. Onların ümidini artır, azimlerini geliştir. Başka din yok, yalnız Allâh'ın dini olan İslam dini var. Ben ihlasla bu dine bağlı olarak Allâh'a kulluk yaparım. Hem de müslümanların başında ve önünde onlara örnek olmamla emrolundum diyerek tebligatını yap. Devamla:

3- ""Şüphesiz ben Rabbime isyan edersem, büyük günün azabından korkarım" de." Habibim! Onlara söyle: "Eğer ben, Rabbimin emirlerini yerine getirmeyerek, O'nun bir tek Allâh olduğunda şüpheye düşerek O'na isyan edecek olursam, o büyük gün olan kıyâmetin dehşetinden azabından korkarım" de.

4- ""Dinimin yalnız O'nun olduğuna dair ihlasla ancak Allâh'a ibadet ederim" de." Din, yalnız Allâh'ın dini olan İslam dinidir. Bu dinin dışındakiler bâtıl dinlerdir. Onlara "din" demek de bâtıldır. Ben ancak bu hak dine uyarak ihlasla ibadet eder, her hususta Allâh'ın emirlerine boyun eğerim. Ben buyum. Artık siz:

5- "....Ondan başka istediğinize tapın..." Siz putlardan, yıldızlardan, ileri gelenlerden, şeytanlardan, taşlardan, ağaçlardan istediğinize istediğiniz kadar tapın. Nasıl olsa akıbetiniz hüsrandır.

"Şüphesiz hüsrana uğrayanlar, kıyâmet günü kendilerini ve ailelerini zarara uğratanlardır. Dikkat edin. Bu açık hüsranın kendisidir." Böyle istediklerine tapanlar, hem kendilerini, hem de ailesini ve yakınlarını Allâh'ın gazabına uğratarak en büyük zararın içine atılmış olurlar. Bundan daha büyük, daha devamlı bir hüsran olur mu? Şöyle ki:

6- "Onların üstlerinden ateşten tabakalar, altlarından da tabakalar vardır..." O istediklerine tapan müşriklerin üstlerinden, altlarından, sağlarından, sollarından, arkalarından, önlerinden ve her taraflarından ateş tabakaları sarmıştır. Artık bundan kurtuluş da yoktur. Bundan büyük, bundan açık bir hüsran olur mu?

"...Bu, Allâh onunla kullarını korkutuyor. Ey kullarım! Artık benden korkun" (buyuruyor). Allâhu azimüşşan, bunların böyle olacağını şimdiden haber veriyor ki, kullarının tedbirli olmasını ve o ateşe girmemesini istiyor. Bu da Allah'ın bir lutfudur.

(Âl-i Imran 172. Nisâ 97, 119. En'âm 14, 15, 163. Araf 41. Enfâl 37. Yûnus 15, 26, 72, 104. Hûd 22. Ra'd 36. Nahl 30. İsrâ 7. Hacc 11. Neml 91. Ankebût 55, 56. Ğafir 65, 66. Mücadele 19. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17, 18

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ اَنْ يَعْبُدُوهَا وَاَنَابُوا اِلَى اللّٰهِ لَهُمُ الْبُشْرٰى ۚ فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ اَلَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ اَحْسَنَهُ ۭ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ هَدٰىهُمُ اللّٰهُ وَاُولٰٓئِكَ هُمْ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Tâğuta tapmalarından çekinen ve Allâh'a yönelenler ise, onlara müjde vardır. Hemen sözü dinleyen ve en güzeline uyan kullarımı müjdele. Allâh'ın hidâyet ettikleri işte bunlardır. Akıllı olanlar da işte bunlardır."

ÎZAHLARI:

Bu âyeti kerimeler, Zeyd ibni Amr, Ebu Zerri Gıfari R.A. gibi hiçbir zaman şeytana uymayan ve putlara tapmayanlar hakkında nâzil olmuştur. "Tâğut" şeytan ve şeytanlar anlamındadır. Putlara da "tağut" denilir. Putlara ve şeytanlara hiç meyletmeden, yalnız Allâh'a yönelen ve ancak Allâh'a kulluk edenlere müjdeler vardır. Habibim! Kur'ânı, sair bütün sözleri dinleyip de, onların en güzeli olan Kur'âna uyanları müjdele. Bunlar, Allâh'ın hidâyet ettiği kimselerdir. Bunlar, akıllılardır.

(Bakara 25, 256. Yûnus 64. Nahl 36, 89. Neml 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 19

اَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ ۭ اَفَاَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِى النَّارِ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Kendisine azap sözü hak olan kimseyi de mi, ateşteki kimseyi de mi sen kurtaracaksın?"

Âyet: 20

لٰكِنِ الَّذِيْنَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِّنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَّبْنِيَّةٌ ۙ تَجْرِىْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۭ وَعْدَ اللّٰهِ ۭ لَا يُخْلِفُ اللّٰهُ الْمِيْعَادَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Fakat Rabblerinden korkanlar, onlar için üstünden, saraylar, altlarından ırmaklar akan yapılmış köşkler vardır. Allâh'ın va'didir. Allâh va'dinden caymaz."

İZAHLARI:

1- Habibim! Küfrüyle, zulmüyle, ahlaksızlığıyla azap va'dini hak edeni mi düşünüyorsun? O ateşe girmiş olan kimseyi mi kurtarmaya çalışıyorsun? Kendini yorma. Bunlara söz kâr etmez. Sen tebliğini yap. Gerisini bana bırak.

2- Ama Rabbine inanarak O'ndan korkan, O'na itaat eden, O'nun emirlerini yerine getiren müttegîler için üst üste yapılmış saraylar var. Altlarından ırmaklar akar. Bu Allâh'ın va'didir. Allâh sözünü yerine getirendir. O sözünden asla caymaz.

(Âl-i Imran 9. Bu sûre 71. Ra'd 31. Hacc 18. Furkân 75, 76. Ankebût 58, 59. Sebe' 37. Rûm 6. Ğafir 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 21

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَسَلَكَهٗ يَنَابِيعَ فِى
الْاَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهٖ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا اَلْوَانُهٗ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرٰيهُ
مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهٗ حُطَامًا ؕ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَذِكْرٰى لِاُولِى
الْاَلْبَابِ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Allâh'ın gökten bir su indirip de, onu yerde pınarlara akıttığını, sonra onunla renkleri çeşitli ekinler çıkardığını görmedin mi? Sonra onu kurutur da sararmış görürsün. Sonra onu kırıntı yapar. Şüphesiz bunda akıllılar için elbette ibretler vardır."

Âyet: 22

اَفَمَنْ شَرَحَ اللّٰهُ صَدْرَهٗ لِلْاِسْلَامِ فَهُوَ عَلٰى نُورٍ مِّنْ رَّبِّهٖ ؕ فَوَيْلٌ
لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِّنْ ذِكْرِ اللّٰهِ ؕ اُولٰٓئِكَ فِى ضَلٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Allâh'ın göğsünü islama açtığı ve o Rabbinden bir de nûr üzerinde olan kimse midir? Veyl de Allâh'ın zikrinden kalpleri katılaşmış olanlaradır. Bunlar açık bir sapıklık içindedirler."

İZAHLARI:

Rasulüm! Görüyorsun. Ben gökten bir su indiriyorum. O suyu yerin içine sızdırıp, alttaki killi topraklar üzerinde tutup, oradan da bir çok kaynaklara akıtıp pınarlar halinde tekrar yerin yüzüne çıkarıyorum. O suyu çeşitli ihtiyaçlarınızda kullandığınız ve içtiğiniz gibi bahçelerinizi, bostanlarınızı sulayıp bir çok meyveler ve sebzeler yetiştiriyorsunuz. Sonra onları sarartıp kurutuyor ve kırıtılar, samanlar haline getiriyorum. Elbette akıllılar için bunlarda öğrenilecek bilgiler ve alınacak ibretler var. Bunları ümmetine duyur da bilgilerini artırsınlar, benim gücümü anlasınlar, benim yolumdan ayrılmasınlar.

İmansızlar, nelerine güveniyorlar? Bunlar, kalplerine îman nûru mu konulan kimseler? İçleri açılıp Allâh'a yaklaşan kimseler mi? Bunlar, İslamla bilgilerini artıran, ahlaklarını iyileştiren ve Allâh'ın rızasını kazananlar mı ki mesut olsunlar? Onların kalpleri küfür çimentosuyla katılaşmıştır.

"Veyl de Allâh'ın zikrinden kalpleri katılaşmış olanlaradır. Bunlar açık bir sapıklık içindedirler." Cehennemdeki veyl mıntıkası bu kalpleri katılaşan kimseler için hazırlanmıştır. Yazıklar olsun onlara. Bunlar her halleriyle sapıkların ta kendileridir. Onların yeri elbette cehennemdir.

(Bakara 22, 74, 164. En'âm 43, 99, 122, 125. Ra'd 17. İbrâhîm 2, 32. Nahl 10, 11, 65. Tâha 53, 54. Hacc 5, 63. Lokman 10. Fâtır 27, 28. Sâd 27, 28. Zuhruf 65. Zariyât 60. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 23

اَللّٰهُ نَزَّلَ اَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِىَ تَقْشَعِرُّ
مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ
اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ يَهْدِى بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ
يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Allâh, sözün en güzelini benzeşen tekrarlanan bir kitap olarak indirmiştir. Rabblerinden korkanların ondan derileri ürpertir. Sonra onların derileri ve kalpleri Allâh'ın zikrine yatışır. Bu, Al-

lâh'ın hidâyetidir. Onunla dileyeceği kimseye hidâyet eder. Allâh kimi de saptırırsa, artık onun bir hidâyetçisi yoktur."

Âyet: 24

اَفَمَنْ يَتَّقِى بِوَجْهِهٖ سُوْٓءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ وَقِيْلَ
لِلظّٰلِمِيْنَ ذُوْقُوْا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُوْنَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Zâlimlere de: "Kazanıyor olduğunuz şeyi tadın" denilirken, kıyâmet günü azabın kötülüğünden de kim yüzünü koruyabilecek?"

Âyet: 25

كَذَّبَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَاَتٰىهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ
لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Onlardan öncekiler yalanladılar da kendilerine farkına varmayacakları yerden azap geliverdi."

Âyet: 26

فَاَذَاقَهُمُ اللّٰهُ الْخِزْيَ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ
اَكْبَرُ ۘ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Allâh onlara dünya hayatında zilleti de tattırdı. Elbette ahiret azabı daha da büyüktür. Biliyor olsalardı."

ÎZAHLARI:

Allâhu azimüşşan, Kur'ânı medhü sena ederek:

1- "Allâh, sözün en güzelini benzeşen, tekrarlanan bir kitap olarak indirmiştir..." İnsanların yararına ve zararına söylenmiş ve söylenecek olan sözlerin en güzelini, en üstününü, en kalıcı olanını Allâh bir kitap halinde, birbirine benzeyen, birbirini açan ve tefsir eden ve gereken mevzulardan zihinlere iyice yerleşmesi için tekrarlanan âyetler olarak indirmiştir. Hem de birden bire değil de, peyderpey, gerektikçe aralıklarla indirmiştir. İnsanlar iyi anlasın, iyi kavrasın diye. Onu okudukça:

"...Rabblerinden korkanların, ondan derileri ürperir..." Azap âyetlerini okurken, cehennemliklerin halini anladıkça, mahşerin dehşetini öğrendikçe, Allâh'a karşı mesuliyetlerinden korkanların derileri ürperir, kalpleri titrer, içlerine bir acı çöker.

"...Sonra onların derileri ve kalpleri Allâh'ın zikrine yatışır" Yine okumaya devam ettikçe, yararımıza olan hükümleri, hukuk yönlerini, ibadetleri, zikirleri, cennetleri, mü'minlere verilen müjdeleri okuyup öğrendikçe, Allâh'ın zikri olan Kur'âna hem kalpleri alışır ve yatışır, hem de derilerinin ürpermesi gider, huzura kavuşur, ferahlanır.

"...Bu, Allâh'ın hidâyetidir. Onunla dileyeceği kimseye hidâyet eder..." Bu Kur'ânı Kerîm, Allâh'ın doğru yolu gösteren bir kitabıdır. Bu kitaba sarılan şaşmaz yolu bulur ve dünya selametine, ahiret saadetine kavuşur. Allâh o Kur'ânı Kerîmle dilediği ve dileyeceği kimseleri en düzenli hayata iletir.

"...Allâh kimi de saptırırsa, artık onun bir hidâyetçisi yoktur" İradesini kötüye kullanan kimseleri, küfründe inatlaşanları da saptırdığı zaman, onları kimse kurtaramaz. Öylelerinin bir yardımcısı da yoktur. Bunlar hem kendilerinin, hem de başkalarının zâlimleridirler.

2- "Zâlimlere de: "Kazanıyor olduğunuz şeyi tadın" denilirken, kıyâmet günü azabın kötülüğünden de kim kendi yüzünü koruyabilecek?" İnsanın yüzü ateşin alevine karşı dayanamayan en nazik yeri olduğu için, bütün vücut adına yüz zikredilmiştir. Hiçbir kimsenin kendisini ateşten koruma gücünün yetmeyeceği o kıyâmet gününü hatırlamalı da, şimdiden tedbirini almalı.

3- "Onlardan öncekiler yalanladılar da kendilerine farkına varmayacakları yerden azap geliverdi." Daha evvel geçen nice milletler de, Peygamberleri yalanladılar, Allâh'ı inkâr ettiler veya O'na şirk koştular da, Allâh onları hiç ummadıkları bir anda helâk ediverdi. Bunları hiç mi düşünmüyorlar? Kendilerinin de aynı akıbete uğrayacaklarını hiç mi hesaba katmıyorlar?

4- "Allâh onlara dünya hayatında zilleti de tattırdı. Elbette azabı daha da büyüktür. Biliyor olsalardı." O geçen milletlerin her birine ayrı ayrı azap çeşitleri tattırarak helâk etti. Ama ahiret azabı daha büyük, daha acı, daha süreklidir. Bunları bilsinler de şimdiden sakınsınlar, tedbirlerini alsınlar.

(Âl-i Imran 7. Mâide 33. Araf 145. Yusuf 3. Hacc 9. Sebe' 45. Fâtır 28. Tâha 3. Fussılet 16. Mülk 18. Bu sûre 55. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 27

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Andolsun bu Kur'ânda insanlar için öğütlensinler diye her örnekten de verdik."

Âyet: 28

قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِى عِوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Sakınırlar diye çelişkisiz Arapça bir Kur'ân olarak (indirdik)."

Âyet: 29

ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلاً رَجُلاً فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلاً سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلاً اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Kendisinde geçimsizler olan ortakları bulunan bir kimse ile bir adamın emrinde olan bir kimseyi Allâh örnek verdi. Örneklik bakımından denk olurlar mı? Hamd Allâh'a mahsustur. Fakat onların çoğu bilmiyorlar."

Âyet: 30

اِنَّكَ مَيِّتٌ وَاِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz sen ölensin. Muhakkak onlar da ölenlerdir."

Âyet: 31

ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Sonra şüphesiz siz kıyâmet gününde Rabbinizin katında davalaşacaksınız."

İZAHLARI:

1- Hakkı-bâtılı ayırmak, iyiyi-kötüyü seçmek, yararlıyı-zararlıyı anlamak için Kur'ânı Kerîmde insanlara örnekler verilmiştir. Düşünüp bu örneklerden ders almaları gerekir.

2- "Sakınırlar diye çelişkisiz Arapça bir Kur'ân olarak (indirdik). İnsanlar zararlı olan şeylerden sakınırlar, kötülüklerden korunurlar iyilere sarılırlar diye, her şeyi tam ifade eden Arap dili ile mükemmel olarak Kur'ânı indirdik. Bu Kur'ânda birbirine uymayan hükümler, çelişkili beyanlar, karışık ifadeler yoktur. Hepsinde birbirine uygun ve tamamlayıcı açıklamalar vardır.

3- "Kendisinde geçimsizler olan ortakları bulunan bir kimse ile bir adamın emrinde olan bir kimseyi Allâh örnek verdi. Örneklik bakımından denk olurlar mı? ..." Geçimsiz birkaç kişinin ortak olduğu bir köle düşünün. Bu köle, kendisinde ortak olan geçimsiz ağalarının hangisini memnun edeceği, hangisinin emrini yerine getireceği hususunda şaşırmaz mı? Bocalamaz mı?

Bir de yalnız bir ağanın kölesi olan kimseyi düşünün. Bu köle mi huzurlu, yoksa kendisinde ortakları bulunan köle mi? Bu ikisi hiç denk olur mu? İşte birkaç putun kulu olan müşriklerle bir Allâh'ın kulu olan mü'minler arasındaki fark böyledir. Bunlar hiç denk olabilirler mi?

"...Hamd Allâh'a mahsustur..." Bu misalle şirkin bâtıl olduğunu ispat eden Allâh'a hamdolsun. Medhü senalar O'na mahsustur.

"...Fakat onların çoğu bilmiyorlar." Hamdin Allâh'a mahsus olduğunu insanların çoğu bilmiyorlar da, Allâh'a ortaklar yapıyorlar. Hamdetmek nasıl Allâh'a mahsus ise, ibadet etmek de öylece yalnız Allâh'a mahsustur.

4- "Şüphesiz sen ölensin. Muhakkak onlar da ölenlerdir." Habibim! Bu müşrikler, inatlarında direnedursunlar. Nasıl olsa sen de ölüp Allâh'a kavuşacaksın. Onlar da ölecekler ve Allâh'ın huzuruna varacaklar.

5- "Sonra şüphesiz siz kıyâmet gününde Rabbinizin katında davalaşacaksınız." Kıyâmet gününde hepiniz Allâh'ın huzuruna çıkarak mahkemeleşeceksiniz. Hanginizin haklı, hanginizin haksız olduğuna dahi kesin hükmü Allâh verecektir. Habibim! Sen üzülme, hiç de endişelenme. O müşrikler hak ettikleri cezaya çarpılacaklar.

(Âl-i Imran 144. Ra'd 37. İbrâhîm 24, 45. Nahl 75, 76, 103, 112. Kehf 1, 32-45. Şuarâ 195. Yusuf 2. Tâha 113. Furkân 39. Yasin 13-30.

Rûm 28, 58. Fussılet 3. Şûrâ 7. Zuhruf 3. Ahkâf 12. Kâf 28. Tahrim 10, 11. âyetleri de okuyalım.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ CÜZÜN SONU

YİRMİ DÖRDÜNCÜ CÜZ

Âyet: 32

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ اِذْ جَاءَهٗ
اَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Eh! Allâh'a karşı yalan uyduran, kendisine geldiği zaman sıdkı da yalanlayan kimseden daha zâlim kimdir? Kâfirler için cehennemde bir yer mi yok?"

Âyet: 33

وَالَّذِى جَآءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهٖٓ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Sıdkı getiren ve onu tasdik eden ise, işte bunlar müttegîlerin kendileridir."

Âyet: 34

لَهُمْ مَا يَشَآءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذٰلِكَ جَزٰٓؤُا الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Onlar için Rabbleri katında dileyecekleri (her) şey vardır. Bu, iyilik edenlerin mükafatıdır."

Âyet: 35

لِيُكَفِّرَ اللّٰهُ عَنْهُمْ اَسْوَاَ الَّذِى عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ اَجْرَهُمْ
بِاَحْسَنِ الَّذِى كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Allâh onlardan yaptıklarının en kötüsünü örtmesi ve kendilerinin yapıyor olduklarının en güzeli ile mükafatlandırması içindir."

İZAHLARI:

1- Allâh'a karşı putlar yaparak, "melekler Allâh'ın kızları" diyerek iftira edenlerden –kendisine hak geldiği zaman– o hak olan Kur'ânı ve peygamberliği yalanlayan kimselerden daha zâlim kim olabilir?

2- Hak olan Kur'ânı getiren ve onu tasdik eden Peygamber ile ona îman eden mü'minler ise, işte bunlar, Allâh'ı birleyen, putlardan arınan, farzları eda eden, kötülüklerden sakınan müttegîlerdir.

3- "Onlar için Rabbleri katında dileyecekleri (her) şey vardır." Evet onlar için, akla hayale gelmedik nimetlerle dolu cennetler vardır. Orada diledikleri, canlarının istediği her şey vardır. Orada ebedi kalacaklardır. İslama sarılıp iyilik edenlerin mükafatı böyle.

4- Allâh onların yaptıklarının en kötüsünü bile bağışlar, yaptıkları güzelliğin daha güzelini de ihsan eder.

(Âl-i Imran 195. Nisâ 31. Mâide 12. En'âm 21, 93. 144, 157. Araf 37. Yûnus 17. Hûd 18. Kehf 15. Ankebût 7, 68. Furkân 15, 16. Saffat 37. Şûrâ 22. Kâf 35. Feth 5. Saff 7. Teğabün 9. Talak 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 36

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ ۖ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۚ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Allâh kuluna kâfi değil mi? Seni O'ndan başkasıyla korkutuyorlar. Allâh kimi de saptırırsa, artık ona bir hidâyetçi yoktur."

Âyet: 37

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ ۗ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Allâh kime de hidâyet verirse, artık onu bir saptıran yoktur. Allâh intikam sahibi aziz değil mi?"

Âyet: 38

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ ۜ قُلْ
اَفَرَاَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَنِىَ اللّٰهُ بِضُرٍّ هَلْ
هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهٖٓ اَوْ اَرَادَنِى بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ
رَحْمَتِهٖ ۜ قُلْ حَسْبِىَ اللّٰهُ ۜ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Andolsun onlara; "Gökleri ve yeri kim yarattı" (diye) sorarsan, kasem olsun elbette "Allâh" derler. "Allâh bana bir zarar vermek isterse, O'nun zararını Allâh'tan başka taptığınız şeyler kaldırabilenler mi? Veya bana bir rahmet dilerse, onlar O'nun rahmetini tutabilenler mi? Bana haber verin" de. "Allâh bana yeter. Güvenenler ancak O'na güvensinler" de."

Âyet: 39

قُلْ يٰقَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّى عَامِلٌ ۚ فَسَوْفَ
تَعْلَمُونَ ۙ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Ey kavmim! Halinize göre yapın. Şüphesiz ben (de) yapanım. Artık ileride bileceksiniz."

Âyet: 40

مَنْ يَاْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Kendisini rüsva eden bir azap gelen kimse, yine onu sürekli bir azap saracaktır."

İZAHLARI:

Habibim! Müşrikler seni putlarıyla korkutuyorlar. Onlar, kimseye bir şey yapamazlar. İyilik de yapamazlar, kötülük de yapamazlar. Müşriklerin bu kuruntuları, boş ve bâtıl iddialardan ibarettir.

Katâde anlatıyor: Halid ibni Velid baltayı alarak onu kırmak üzere "Uzza" denilen puta doğru yürüdü. O putun destekçileri: "Ey Halid seni uyarıyoruz. Çünkü onun şiddetinin karşısında hiçbir şey duramaz" dediler. Ama Halid Uzza'ya doğru hücum etti ve onu kırdı, burnunu da ezdi. Böylece putun bir şey yapamadığını, yapamayacağını görmüş oldular.

1- "...Allâh kuluna kâfi değil mi?..." Allâh yalnız putlara ve putperestlere karşı değil, her şeye karşı kullarını korumak üzere, yarattığı her şeye karşı kâfidir.

"...Allâh kimi de saptırırsa, artık ona bir hidâyetçi yoktur." Allâh kimin sapıklığını tespit ederse, onu o halden kurtaracak, doğru yola iletecek hiçbir varlık yoktur.

2- "Allâh kime de hidâyet verirse, artık onu bir saptıran da yoktur..." Allâh'ın hidâyet verdiği bir mü'mini kimse saptıramaz. Müşriklerin saptırmak istediği mü'minler, asla Allâh yolundan ayrılmazlar.

"...Allâh intikam sahibi aziz değil mi?" Allâh, elbette kendisine şirk koşanlardan ve mü'minlere düşman olanlardan intikamını alan en üstün bir hâliktir. O'na güç yetirecek bir varlık yoktur.

3- "Andolsun onlara; "Gökleri ve yeri kimi yarattı" (diye) sorarsan, kasem olsun elbette "Allâh" derler..." Her şeyi Allâh'ın yarattığını bilirler ve böyle inanırlar ama, yine de putlara taparlar, onlara bel bağlarlar. Habibim! Söyle onlara bakalım:

"...Allâh bana bir zarar vermek isterse, O'nun zararını Allâh'tan başka taptığınız şeyler kaldırabilenler mi?..." Allâh'ın verdiği zelzele, kuraklık, sel felaketi, hastalıklar gibi musibetleri sizin putlarınız kaldırabilir mi?

"...Veya bana bir rahmet dilerse, onlar O'nun rahmetini tutabilenler mi? Bana haber verin" de. Allâh'ın rahmeti boldur. Bana veya başkalarına verdiği rahmetlerinin hangisinin önüne geçebilirler? Bana Peygamberlik rahmeti verdi. Beni âlemlere rahmet olarak gönderdi. Bana inzal buyurduğu Kur'ân da bir rahmettir. Haydi bunlara engel olsunlar. Bunların birini tutsunlar. Haydi bana söyleyin. Neler yapabileceklerini anlatın. Bana hiçbir şey yapamazlar.

""...Allâh bana yeter. Güvenenler ancak O'na güvenirler" de." Allâh hem sana, hem de bütün mü'minlere yeter. Hepimiz ancak Allâh'a güveniriz. Sizin gibi hiçbir şeye gücü yetmeyen putlara güvenmeyiz. Bizi yaratan, yaşatan, öldürecek olan, yeniden diriltecek olan Allâh'tan başkasına mı güvenilir?

4- "Ey kavmim! Halinize göre yapın..." Ey müşrikler! Halinize göre elinizden ne geliyorsa, onu yapın. Gücünüzü, kuvvetinizi, hilenizi tuzağınızı, neyiniz varsa kullanın, yapabileceğinizi yapın. Ben de yapacağımı yapacağım. Allâh'ın kelamını tebliğ edeceğim, halkı Hakka davet edeceğim, ibadetlerimi yapacağım, cihadımı yapacağım. Allâh bana neyi emretmiş ise onu yapacağım.

"...Artık ileride bileceksiniz." Haklı kimmiş, haksız kimmiş, kimler rezil rüsva olacak, kimler zaferi kazanıp saadete erecek, kimler cehenneme, kimler cennete gidecek bunların hepsini görüp bileceksiniz.

5- "Kendisine, rüsva eden bir azap gelen kimse, yine onu sürekli bir azap saracaktır." Dünyada iken kendisini rezil rüsva eden bir azaptan sonra ahirette devam edecek olan cehennem azabı onu her tarafından saracak. Elbette bunu da görecekler ve bilecekler. Bundan kurtulmalarına imkan da yoktur.

(Bakara 114. Âl-i Imran 40, 170. Nisâ 81. Mâide 33, 41. En'âm 40, 41, 135. Araf 178, 186. Ra'd 33. İbrâhîm 47. Hıcr 94, 95. İsrâ 56, 97. Kehf 17. Hacc 9. Hûd 39, 93, 121, 122. Ankebût 61, 63. Lokman 25. Secde 22. Fâtır 2, 40. Ahzâb 3, 25, 48. Ğafir 33. Şûra 44, 46. Zuhruf 9, 41, 87. Duhân 6. Fussılet 16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 41

اِنَّآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ ۚ فَمَنِ اهْتَدٰى فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۚ وَمَآ اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz kitabı sana insanlar için hak olarak indirdik. Eh! Kim hidâyete ererse, artık kendisi içindir. Kim de saparsa, ancak kendi aleyhine sapar. Sen onlara vekil de değilsin."

Âyet: 42

اَللّٰهُ يَتَوَفَّى الْاَنْفُسَ حِيْنَ مَوْتِهَا وَالَّتِىْ لَمْ تَمُتْ فِىْ مَنَامِهَا ۚ

فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Allâh (ölenin) ölüm zamanında, ölmeyenin de uyku anında canları(nı) alır da kendisine ölüm taktir ettiğini tutar, diğerini de belli edilen müddete kadar salıverir. Şüphesiz bunda düşünecek kavim için elbette âyetler vardır."

ÎZAHLARI:

1- Habibim! Sana Kur'ânı Kerîmi hak olan hükümler, bilgiler, misaller ile dolu bir ilim ve ibret hazinesi olarak indirdik. Bu, insanlar için muhtaç oldukları şahsi, ailevi, milli, hukuki, ictimai, ahlaki, ticari, zirai, sınai, askeri, hulasa her bakımdan, her şeyin temel kaidelerini beyan eden bir kitaptır.

Artık kim bu kitabı okur, anlar, düşünür ve çalışırsa, tam hidâyete ermiş, kendisi için muhtaç olduğu her şeye kavuşmuş olur. Kim de bu kitaptan uzak kalır, bâtıl yola saplanır ve sapıtırsa kendi aleyhine çalışmış olur. Öylesinin hem dünyası, hem de ahireti tükenmez bunalımlarla dolar.

Rasulüm! Sen onların kurtarıcı vekili değilsin. Sana düşen ancak benim kelamımı onlara tebliğ etmek ve bütün yaşayışınla insanlara örnek olmandır. Kim ne yaparsa, kendine yapar.

2- **"Allâh (ölenin) ölüm zamanında, ölmeyenin de uyku anında canları(nı) alır da kendisine ölüm taktir ettiğini tutar, diğerini de belli edilen müddete kadar salıverir..."** İnsanları, onların canlarını yaratan ve devamlı kendi tasarrufu altında tutan Allâh'tır. Onların ölümleri de O'nun selahiyyeti altındadır. Yaşama müddeti dolan ve ölüm zamanı gelenlerin canlarını almayı taktir ettiği zaman, canlarını alır ve ölümlerini gerçekleştirir. Uyuyanların da ölüme benzeyen halleri vardır. Onların da hareketleri, hisleri, akılları, düşünceleri kısmını alır, yaşama kısmını, kalbinin çalışması damarlarının hareketi gibi bırakır. Dilerse, tamamen ölüme çevirir, dilerse aldığını salıverir. Yaşamasını taktir ettiği zamana kadar yaşatır. O zaman yine ruhunu alarak yaşamına son verir. Bunu her zaman görmekte ve bilmekteyiz. Allâh'ın bu nizamı asla değişikliğe uğramaz.

"...Şüphesiz bunda düşünecek kavim için elbette âyetler vardır." Hakîkaten yaşamayı, ölmeyi ve uykuyu iyiden iyiye, derinden deri-

ne düşünenler ve ilmî araştırmalar yapanlar için Allâh'ın varlığına açık deliller ve alınacak ibretler vardır.

(Âl-i Imran 3, 156. Nisâ 105. Mâide 48. En'âm 155. Yûnus 56, 108. İbrâhîm 1. Nahl 7, 44. İsrâ 15, 54, 105. Hacc 5, 66. Neml 92. Ğafir 67, 68. Sâd 29. Şûra 6, 7. Câsiye 26. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 43

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ ۚ قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Yoksa Allâh'tan başka şefaatçiler mi edindiler? "Hiçbir şeye sahip olmuyorlar, akılları da ermiyor olsalar da mı?" de."

Âyet: 44

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا ۖ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

""Bütün şefaat yalnız Allâh'a mahsustur" de. Göklerin ve yerin mülkiyeti yalnız O'nundur. Sonra ancak O'na döndürüleceksiniz."

Âyet: 45

وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ ۖ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Allâh bir olarak anıldığı zaman da, ahirete îman etmeyenlerin kalpleri sıkılır. Ondan başkası zikredildiği zaman ise, hemen onlar derhal müjdelenirler."

İZAHLARI:

Bu müşrikler:

1- "Yoksa Allâh'tan başka şefaatçiler mi edindiler?..." Müşrikler, tapmakta oldukları putların kendilerine şefaat edeceklerini mi sanıyorlar? Onlar:

"...Hiçbir şeye sahip olmuyorlar, akılları da ermiyor olsalar da mı?" de. Habibim! O müşriklere hatırlat. Putlar, kimi temsil ederlerse etsinler. Temsil ettikleri kimseler ölmüşlerdir. Dünya ile ilgileri kalmamıştır. Onlar iyi kimseler de olabilir. Fakat bu insan eliyle yapılmış olan bir taş veya tunçtan ibarettir. Hiçbir duyarlılığı dahi olmayan bu cansızlardan ne bekleyebilirsiniz? Hiçbir şeye sahip olmadıkları gibi, erecek akılları, görecek gözleri, duyacak kulakları, yürüyecek ayakları, yiyecek ağızları da yok. Kaldı ki bu özelliklere sahip olanları da Allâh yaratmıştır. Siz bunlardan ne şefaat bekliyorsunuz?

2- "Bütün şefaat yalnız Allâh'a mahsustur" de... Her şeyin sahibi Allâh olduğu gibi, şefaatin sahibi de ancak Allâh'tır. O izin vermedikçe kimse kimseye şefaat edemez.

"...Göklerin ve yerin mülkiyeti yalnız O'nundur..." Gökleri ve yeri yaratan olduğuna göre, bunların mülkiyeti de ancak O'nundur. Hiçbir ortağı da yoktur ve olamaz.

"...Sonra ancak O'na döndürüleceksiniz." "Sizi yaratan Allâh olduğuna göre, yaptıklarınızın hesabını vermek üzere kesinlikle O'nun huzuruna varacaksınız. Bundan kurtulamazsınız." diyerek bu müşrikleri uyarmalısın. Habibim! Bu müşrikler:

3- "Allâh bir olarak anıldığı zaman da, ahirete îman etmeyenlerin kalpleri sıkılır..." Ahirete îmanı olmayan müşriklerin yanında Allâh anıldığı zaman, tiksinirler, nefret ederler, kalpleri daralır, içleri sıkılır. Ama:

"...Ondan başkası zikredildiği zaman ise, hemen onlar derhal müjdelenirler." Allâh'tan başka onların taptıkları putlar anıldığında içleri açılır, şenelirler, sevinirler. Onların huyları böyledir. Sen buna üzülme. Onların hak ettikleri muhakkak kendilerini bulacak.

(Bakara 40, 123, 255. En'âm 51, 70, 94. Araf 53. Yûnus 18. Meryem 81, 87. Enbiyâ 21, 24, 28. Furkân 3. Tâha 109. Sebe' 23. Yasin 23, 74, 75. Şûrâ 6, 9. Zuhruf 86. Necm 26. Müddessir 48. Rûm 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 46

قُلِ اللّٰهُمَّ فَاطِرَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ اَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

""Ey göklerin ve yerin yaratanı, gizlinin ve açığın bileni olan Allâh'ım! Kendisinde ihtilaf eder oldukları şeyler hakkında kullarının arasında sen hüküm verirsin" de."

Âyet: 47

وَلَوْ اَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوٓءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۚ وَبَدَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Eğer hakîkaten yerde olan şeylerin hepsi ve onunla birlikte bir misli daha zulmedenlerin olduğu sabit olsa, kıyâmet gününde kötü azaptan dolayı, cidden onu feda ederdi ve kendilerine hesaba katar olmadıkları şeyler Allâh'tan açıklanırdı."

Âyet: 48

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Yine kendilerine, kazandıklarının kötülükleri açıklanırdı ve kendilerini onunla alay eder oldukları şeyler sarardı."

İZAHLARI:

Rasulullâh S.A.V. müşriklerin Allâh'ın anılmasından hoşlanmadıklarını, tiksinip nefret ettiklerini anlayınca, Allâh'a yönelerek:

1- "Ey göklerin ve yerin yaratanı, gizlinin ve açığın bileni olan Allâh'ım! Kendisinde ihtilaf eder oldukları şeyler hakkında kullarının arasında sen hüküm verirsin" diye yalvarmaya başladı. Ey her şeyi

yaratan ve yok eden, her şeye şekil ve renk veren, insanları yaratıp onlara akıl veren, gönderdiği peygamber ve indirdiği kitapla yol gösteren, kâfirle mü'mini ayırıp cehennemle cennete gönderen Allâh'ım! Dünyada hüküm verecek olan sensin. Bu müşriklerin halini sana havale ediyorum. Onların hesabını görecek sensin sen.

2- Eğer yerdeki bütün varlıklar ve bunların kat kat fazlasıyla bu müşrik zâlimlerin olsa, görecekleri azap karşısında hepsini feda ederler. Ama yine de faydasını göremezler.

Onların hiç hesaba katmadığı, hiç beklemedikleri şiddetli azabları getiren, küfürleri, amelleri Allah tarafından açıklanıp karşılarına dikilecek.

3- Yine dünyada iken kazandıkları bütün kötülükler de önlerine çıkacak, Peygamberle ve mü'minlerle yaptıkları eğlenceler ve alaylar kendilerini kuşatıp saracak. İşte o zaman, bundan kurtulmaları için her şeylerini vermeyi göze alacaklar. Ama neleri var ki? Kendilerini çaresizliğin içinde bulacaklar.

(Bakara 113. Âl-i Imran 91. Nisâ 141. Mâide 36. En'âm 10, 14, 28, 73, 79. Araf 87. Yûnus 54, 109. Ra'd 9, 18. İbrâhîm 10. Yusuf 101. Nahl 34, 124. Casiye 33. Ğafir 83. Ahkâf 26. Haşr 22. Cuma 8. Teğabün 18. Maâric 11-14. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 49

فَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ اِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِنَّا
قَالَ اِنَّمَا اُوتِيتُهُ عَلٰى عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"İnsana bir zarar dokunduğu zaman da, bize dua eder. Sonra onu kendimizden bir nimete çevirdiğimiz zaman: "O bana bilgim üzerine verildi" der. Hayır o bir fitnedir. Fakat onların çoğu bilmiyorlar."

Âyet: 50, 51

قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

﴿٥٠﴾ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا ۚ وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ
هَٰؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا ۚ وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Onu kendilerinden öncekiler söylemişti de, kazanıyor oldukları şeyler kendilerine müstağni kılmadı ve kazançlarının kötülüğü kendilerine isabet etti. Bunlardan zulmedenlere gelince, yakında kendilerine kazançlarının kötülüğü isabet edecek. Halbuki onlar acze düşürenler değildirler."

Âyet: 52

أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۚ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Gerçekten Allâh'ın dileyeceği kimseye rızkı bol vereceğini ve kısacağını bilmediler de mi? Şüphesiz bunda îman eden bir kavim için elbette âyetler vardır."

ÎZAHLARI:

1- Bu müşriklerin tutumu çok tuhaf. Bu müşrik insanlardan birine her hangi bir zarar dokunduğu zaman, bize yalvarır dua eder. Sonra ondan o zararı kaldırıp, nimete çevirdiğimizde ise; "O nimet bana bilgim ve çalışmam sayesinde verildi" der. Yalvardığı Allâh'ı unutur, yiğitliği kendinden bilir. Kendini de kazandığı malları da Allâh'ın yarattığını hiç düşünmez.

"...Hayır o bir fitnedir. Fakat onların çoğu bilmiyorlar." Halbuki bu değişiklik bir sınamaktır. Şükür mü edecek, küfür mü edecek, itaat mi edecek yoksa, isyan mı edecek? Ama insanların çoğu, bilhassa müşrikler bunu bilmiyorlar.

2- "Onu kendilerinden öncekiler söylemişti de, kazanıyor oldukları şeyler kendilerini müstağni kılmadı ve kazançlarının kötülüğü kendilerine isabet etti..." Bu müşriklerden önce geçen müşrikler de bunlar gibi söylemişlerdi ve kazandıkları mallar onlara hiç de fayda vermemişti. Onları uğradıkları felaketten kurtaramadı. Aksine:

"Kazandıklarının kötülüğü kendilerine isabet etti..." O güvendikleri mallar ve amellerinin kötü neticeleri nihâyet kendilerini çarptı.

"...Bunlardan zulmedenlere gelince, yakında kendilerine kazançlarının kötülüğü isabet edecek..." Habibim! Şunu da iyi bil ki pek yakında bu müşriklerin zulmedenleri de, yaptıkları şirkleri ve küfürler ile mü'minlere verdikleri eziyetler onları çarpacaktır.

"...Halbuki onlar acze düşürenler değillerdir." Onlar bu tutumları ile Allâh'ı aciz bırakamazlar. Allâh'ın yardım edeceği mü'minleri de acze düşüremezler. Nitekim çok geçmedi, onlara verilen bu haber, Bedir savaşında tahakkuk etti.

3- "Gerçekten Allâh'ın dileyeceği kimseye rızkı bol vereceğini ve kısacağını bilmediler de mi?..." Bu müşrikler, hakîkaten Allâh'ın bazı kimselere bol bol verdiğini, bazılarından da kıstığını, yine o bol verdiklerinden alıp perişan ettiğini, kıstığı kimselere de bol bol verdiğini şimdiye kadar görmediler mi, bilmiyorlar mı da böyle hep kendilerine güveniyorlar. Şüphesiz Allâh o imkanları onlardan alacak ve mü'minlere verecektir. Allâh'ın kanunu budur.

"...Şüphesiz bunda îman eden bir kavim için elbette âyetler vardır." İyi bilinmeli ki Allâh'ın bu nizamında alınacak ibretler vardır. Bu ibretleri ancak Allâh'a îman edenler alır. İmansızların bu ibretten nasibi yoktur. Onlar ibret alamazlar ve gelecek musibetlerden de yakalarını kurtaramazlar. Nitekim kurtaramadılar da. Devrimizdeki îmansızların sonu da onlar gibidir.

(Bakara 113, 118. Nisâ 62. Mâide 49. Tevbe 30. Yûnus 12, 21. Hûd 9, 10. Ra'd 26, 31. Nahl 34. İsrâ 30, 67. Nûr 63. Kasas 76-82. Ankebût 62. Sebe' 36, 39. Şûrâ 12, 48. Fussılet 50, 51. Rûm 33, 36, 37. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 53

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلَى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾

Meâli:

""Ey kendilerine karşı israf eden kullarım! Allâh'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allâh günahları tüm olarak mağfiret eder. Muhakkak O, çok mağfiret eden, merhametli olanın kendisidir."

Âyet: 54

وَاَنِيبُوٓا اِلٰى رَبِّكُمْ وَاَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ﴿٥٤﴾

Meâli:

""Size azap gelmezden önce Rabbinize yönelin ve O'na teslim olun. Sonra yardım olunmazsınız."

Âyet: 55

وَاتَّبِعُوٓا اَحْسَنَ مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Siz farkına varamayarak size azap ansızın gelmezden önce, Rabbinizden size indirilenin en güzeline de uyun."

Âyet: 56

اَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتٰى عَلٰى مَا فَرَّطْتُ فِى جَنْبِ اللّٰهِ وَاِنْ كُنْتُ لَمِنَ السّٰخِرِينَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Bir nefs: "Allâh yanında ihmal ettiğime karşı vay hasretime. Hakîkaten gerçek alay edenlerden idim" demesi(nden sakınsın)."

Âyet: 57

اَوْ تَقُولَ لَوْ اَنَّ اللّٰهَ هَدٰىنِى لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Veya: "Hakikaten Allâh bana hidâyet verseydi, elbette müttegîlerden olurdum" demesi(nden sakınsın)."

Âyet: 58

اَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ اَنَّ لِى كَرَّةً فَاَكُونَ مِنَ

الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Veyahut, azabı görürken: "Keşke benim gerçekten bir kere daha dönüşüm olsa da, muhsinlerden olsam" demesi(nden sakınsın)."

Âyet: 59

بَلَىٰ قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Evet. Âyetlerim sana gelmişti de onları yalanladın ve kibirlendin, hem de kâfirlerden oldun" (denilecek).

ÎZAHLARI:

Buhari'nin Said ibni Cübeyrden, O da ibni Abbastan rivâyetinde:

"Müşriklerden olan insanlar, adam öldürmüşler, zina yapmışlar, ve daha bir çok kötülükler yapmışlar ve Muhammed S.A.V.'e gelerek: "Senin söylediğin ve kendisine davet ettiğin elbette güzel. Bizim yaptıklarımızın kefareti var mı? Bize haber versen ya." demeleri üzerine Furkan sûresinin 68-71. âyetleri ile bu surenin 53. âyeti nâzil oldu.

1- Kim ne kadar günah işlerse işlesin, ihlasla tevbe edip, islamın hükümlerini yerine getirirse Allâh onun bütün günahlarını bağışlar. Allâh'tan asla ümit kesilmez. Allâh, çok bağışlayan ve rahmetini ihsan edendir. Ey kullarım! Dinleyin:

2- "Size azap gelmezden önce Rabbinize yönelin ve O'na teslim olun. Sonra yardım olunmazsınız." Elinizden fırsat kaçmazdan evvel, hemen Rabbinize dönün, tevbe edin, müslüman olun, İslamın bütün hükümlerini yerine getirin. Aksi halde sizi azaptan kurtaracak bir yardımcı bulamazsınız. Kimse yüzünüze bakmaz. Bakın:

3- "Siz farkına varmayarak, size azap ansızın gelmezden önce, Rabbinizden size indirilenin en güzeline de uyun." Ey insanlar! Siz farkına varmadan ansızın ölüm gelebilir de gafil avlanırsınız. Önceden size indirilen Kur'âna, onun beyan ettiği hükümlere uyun da, azaptan kurtulun. Şöyle ki:

4- "Bir nefs: "Allâh yanında ihmal ettiğime karşı vay hasretime. Hakîkaten gerçek alay edenlerden idim." Demesin(den sakınsın).

Her hangi bir kimse, fırsatı kaçırdıktan sonra azapla karşılaşınca: "Vay halime. Allâh'ın emirlerini yerine getirmekte ihmallik ettim, tembellik ettim, taksiratta bulundum da bu azaba çarpıldım. Hakîkaten ben oyalandım. Hatta Müslümanlarla alay da ettim" diye pişmanlık göstermeden önce küfürden, şirkten ve bütün kötülüklerden sakınsın.

5- "Veya hakîkaten Allâh bana hidâyet verseydi, elbette müttegîlerden olurdum." demesin(den sakınsın). "Allâh bana hidâyet vermedi. Eğer hidâyet verseydi, ben de müttegî bir müslüman olurdum da bu azabı görmezdim" diyerek bahaneye yeltenmezden önce Allâh'ın yolunu tutmalıydı.

6- "Veyahut, azabı görürken: "Keşke benim gerçekten bir kere daha dönüşüm olsa da muhsinlerden olsam" demesi'nden sakınsın). Dünyaya bir daha geri dönme imkanının olmadığına göre, ahirete intikal etmeden önce muhsinlerden olmaya çalışmak gerekir. Bu ise, îmandan sonra bütün amelleri özenerek, en güzel şekilde yerine getirmektir.

7- "Evet. Âyetlerim sana gelmişti de onları yalanladın ve kibirlendin hem de kâfirlerden oldun" (denilecek). Ahirette alınacak cevap budur. Oradaki pişmanlığın karşısında; "Sana âyetlerimiz gelmedi mi? Sana Peygamber gelmedi mi? Seni bir uyaran bulunmadı mı? Hani ya sen kibirlenerek, onları yalanlıyordun. Peygamberlerle alay ediyordun kâfirlerle birlikte böbürleniyordun. Şimdi çek artık hak ettiğin azabı" denilecek. O gün gelmezden önce şimdi dünyada iken hazırlığını yap.

(Bakara 167. En'âm 27, 31, 156, 157. Araf 53, 172, 173. Hûd 9. Nisâ 48, 116. Yusuf 87. Hıcr 55, 56. Hacc 34. Şuarâ 102, 202, 203. Ankebût 53. Rûm 36. Zuhruf 66. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 60

وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللّٰهِ وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ ۭ اَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Kıyâmet günü de Allâh'a karşı yalan söyleyenleri yüzleri kararmış olarak göreceksin. Kibirlenenler için cehennemde yer mi yok?"

Âyet: 61

وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾

Meâli:

"İttika edenleri de Allâh zaferleri ile kurtaracak. Kendilerine kötülük dokunmayacak ve onlar üzülmeyecekler."

ÎZAHLARI:

Habibim!

1- " Kıyâmet günü de Allâh'a karşı yalan söyleyenleri yüzleri kararmış olarak göreceksin. Kibirlenenler için cehennemde yer mi yok?" Dünyada iken Allâh'a karşı yalan uydurup putlar yapanlar, Allâh'ı bırakıp onlara tapanların yüzleri simsiyah kesilecek. Onları en rezil halde göreceksin. O böbürlenerek haktan uzaklaşan kâfirler, kendileri için cehennemde yerlerinin olmadığını mı sanıyorlar? Hiç merak etmesinler. Cehennem onlar için yaratılmıştır.

2- "İttika edenleri de Allâh zaferleri ile kurtaracak..." Allâh'tan korkan, emirlerini yerine getiren ve yasaklarından sakınan mü'minler ise, Allâh onları kazandıkları zaferleri sebebiyle cehennem azabından kurtaracak.

"Kendilerine kötülük dokunmayacak ve onlar üzülmeyecekler." Onlara kıyâmetin dehşetinden, sıkıntısından ve cehennem azabından hiçbir şey de dokunmayacak. Hiçbir üzüntü de duymayacaklar.

(Bakara 38, 62, 112, 262, 274, 277. Âl-i Imran 106, 151, 170. Mâide 69. En'âm 48. Araf 35. Nahl 29. Meryem 72. Neml 53. Ankebût 68. Ğafir 76. Fussılet 24. Muhammed 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 62

اَللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Allâh, her şeyin yaratıcısıdır. Hem de o, her şeyin vekilidir."

Âyet: 63

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ
اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin anahtarları yalnız O'nundur. Allâh'ın âyetlerini inkâr edenler de işte bunlar hüsrana uğrayanların kendileridir."

Âyet: 64

قُلْ اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَاْمُرُوٓنِّىٓ اَعْبُدُ اَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

""Ey cahiller! Bana Allâh'tan başkasına mı tapmamı emrediyorsunuz?" de."

Âyet: 65

وَلَقَدْ اُوحِىَ اِلَيْكَ وَاِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ ۚ لَئِنْ اَشْرَكْتَ
لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Andolsun sana ve senden öncekilere: "Andolsun şirk edersen, kasem olsun senin amelin elbette boşa gider ve yemin olsun kesinlikle hüsrana uğrayanlardan olursun" diye vahyolundu."

Âyet: 66

بَلِ اللّٰهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشّٰكِرِينَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Hayır! Ancak Allâh'a kulluk yap ve şükredenlerden ol."

Âyet: 67

وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهٖ ۖ وَالْاَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهٗ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ وَالسَّمٰوَاتُ مَطْوِيّٰتٌ بِيَمِينِهٖ ؕ سُبْحَانَهٗ وَتَعَالٰى

عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"(Onlar), Allâh'ı kadri hakkınca taktir etmediler. Kıyâmet gününde tüm olarak O'nun avucudur. Gökler de O'nun sağında dürülmüştür. O münezzehtir. Şirk eder oldukları şeylerden de çok yüceldi."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan, kullarına kendini tanıtmak için bir çok deliller beyan etmiş olmasının yanında, bu âyeti kerimede umumi bir ifade ile şöyle buyuruyor:

1- "Allâh, her şeyin yaratıcısıdır." Bildiğimiz, bilmediğimiz ne varsa her şeyin yaratıcısı Allah'tır. Allah'ın yaratmadığı hiçbirşey yoktur.

"...Hem de O, her şeyin vekilidir." Yarattığı her şeyi koruyan, kollayan, emniyet altına alan, rızıka muhtaç olanların rızkını veren de O'dur. Kendisinin hiçbir yardımcısı yoktur. Aynı zamanda:

2- "Göklerin ve yerin anahtarları yalnız O'nundur..." Göklerin ve yerin mülkiyeti O'nun olduğuna göre, bu mülkün anahtarları yani bu hazinelerin selahiyeti, tasarruf hakkı, var etme ve yok etme hakkı yalnız kendine aittir. O'nun hakkına müdahale edecek, engel olacak hiçbir varlık yoktur. "Allâh'ın âyetlerini inkâr edenler de, işte bunlar hüsrana uğrayanların kendileridir." Allâh'ın kendi varlığına delalet eden yaratılmışları inkâr eden kâfirler yok mu, işte bunlar son haddini bulmuş olan zararlara çarpılanların ta kendileridir.

3- "Ey cahiller! Bana Allâh'tan başkasına mı tapmamı emrediyorsunuz" de. Ey Rasulüm! Sana mal-mülk verme vadiyle putlarına söz etmemeni isteyen müşriklere aldanma. "Her şeyin yaratanı olan bir Allâh var iken, size aldanıp da putlarınıza mı tapacağım?" dersin.

İbni Abbas'tan alınan rivâyete göre, müşrikler Rasulullâh S.A.V'e Mekke'nin en zengini olacak şekilde mal vereceklerini, beğendiği kadınlarla evlendireceklerini, Mekke'nin en şerefli, en sözü geçen zatı olmasını teklif ettiler. Onların bu teklifleri üzerine bu âyeti kerime nâzil oldu. Kâfirûn sûresinin nüzûlüne sebeple, benzeri tekliflerdir. Bundan dolayı, Kâfirûn sûresi, bu âyet ve benzeri âyetler mü'minlerin azimle dinlerine bağlı kalacaklarını tenbih ediyor ve müşriklere karşı azimlerini göstermelerini hatırlatıyor. Habibim:

4- "Andolsun sana ve senden öncekilere: "Andolsun şirk edersen, kasem olsun senin amelin elbette boşa gider ve yemin olsun kesinlikle hüsrana uğrayanlardan olursun" diye vahyolundu." Allâhu Teâlâ, konunun önemine binaen yeminlerini tekrarlayarak ve geçmiş devirlerdeki Peygamberlere de, son Peygamber olan Efendimize de şirkin, yapılmış olan iyi amelleri de boşa çıkaracağını açıklamıştır. Yapılan bütün ibadetler, hayırlar, hasenatlar, iyilikler şirk sebebiyle silinip yok olacaktır. Allâh'ın bu kesin uyarısına çok dikkat etmeliyiz.

5- "Hayır! Ancak Allâh'a kulluk yap ve şükredenlerden ol." Emriyle de Rasulüne hitap ederek, biz mü'minlerin yönünü tayin etmiş oluyor. İmanla, ihlasla yalnız Allâh'a kulluk yapmamızı, yalnız O'na ibadet etmemizi, ancak O'na şükretmemizi hatırlatıyor.

6- "(Onlar), Allâh'ı kadri hakkınca taktir etmediler..." O müşrikler, Allâh'ı layık olduğu şekilde tazim, tenzih ve taktir etmediler. Bütün gayretlerini putlara çevirerek Allâh'ı ihmal ettiler. Her şeyi Allâh'tan değil, putlardan beklediler.

Buhâri'nin İbni Mesud'dan rivâyetine göre, ehli kitap alimlerinden bir alim Rasulullâh S.A.V.'e geldi ve:

"Ey Muhammed! Gerçekten biz Allâh'ı gökleri bir parmağında, yerleri de bir parmağında, ağaçları da bir parmağında, suyu ve toprağı da bir parmağında, diğer mahlukatı da bir parmağında tutup "sahib benim" diyor. buluyoruz" dedi de, Rasulullâh S.A.V. güldü. Hatta dişleri göründü ve bu âyeti kerimeyi okudu. Rasulullâhın tasdik ettiği bu alimin sözünden anlaşılan şey, parmakla ifade edilerek her şeyin Allâh'ın avucunun içinde olduğudur. Nitekim âyetin devamı şöyledir:

"...Kıyâmet gününde tüm olarak O'nun avucudur..." Yani kıyâmetten önce olduğu gibi kıyâmette de her şey O'nun emrindedir. Hiçbir şey O'nun emri dışına çıkamaz. Şöyle ki:

"...Gökler de O'nun sağında dürülmüştür..." Yerden milyarlarca büyük olan gökler bile Allâh'ın emrine boyun eğmiştir. Asla ona karşı direnen bir şey yoktur. İşte Allâh böylece uludur.

"...O münezzehtir. Şirk eder oldukları şeylerden de çok yücedir." Müşriklerin Allâh'a ortak yaptıkları putlar, bu kadar büyük kainatın yanında zerrenin zerresi bile değildir. Allâh noksan sıfatlardan münezzeh, kemal sıfatlarla muttasıftır. O, yücelerin yücesidir. O'ndan başka da yüce olamaz.

Buhari, Müslim, Nesei ve İbni Mace'nin ibni Ömer'den rivâyetlerinde, Rasulullâh S.A.V. bir gün minberde bu âyeti okudu ve elini hareket ettirerek öne ve arkaya çevirdi ve Allâh kendini yücelterek: "Cebbâr

benim, Mütekebbir benim, Mâlik benim, Azîz benim, Kerîm benim" buyurdu. Bu sırada minber öyle bir sarsıldı ki onu kapanacak sandık.

Görülüyor ki Allâh'ın büyüklüğü, üstünlüğü sınırsızdır. İşte büyüklüğü sınırsız olan Allâh'a nasıl bir kulluk yapmamız gerektiğini anlamalıyız da ona göre O'nun razı olacağı bir kul olmalıyız.

(Bakara 121, 217. Âl-i Imran 22. Mâide 53. En'âm 91. Araf 147. Tevbe 17, 69. Hûd 123. Yûnus 18. Nahl 1. Hıcr 99. Kehf 105. Meryem 65. Tâha 14. Enbiyâ 104. Hacc 74. Ankebut 52. Şûrâ 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 68

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَاۤءَ اللّٰهُ ۜ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ اُخْرٰى فَاِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Sûr üfürüldü ve göklerdeki kimseler ve yerdeki kimseler bayıldı. Allâh'ın dilediği kimseler başka. Sonra ona başka bir (daha) üfürüldü de hemen onlar ayaktadırlar, bekliyorlar."

Âyet: 69

وَاَشْرَقَتِ الْاَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِۤيءَ بِالنَّبِيّٖنَ وَالشُّهَدَاۤءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Yer de, Rabbinin nuru ile aydınlandı ve kitap kondu. Peygamberler ile şehitler (yani şahitler) de getirildi. Onlar zulmolunmayarak aralarında hak ile hükmolundu."

Âyet: 70

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُوَ اَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Her nefse yaptığı verildi. Halbuki O, yaptıklarını en iyi bilendir."

İZAHLARI:

Bu âyetlerdeki beyanlar olup bitmiş gibi ifade buyruluyor. Olacağı kesin olduğu için ve üzerinde asla şüphe edilmemesi için böyle anlatılmıştır.

1- Birinci sûr üfürülünce, göklerdekiler ve yerdekiler bayılıp düşerler ve ölürler. Allâh'ın dilediği kimseler başka. Bunların kimler olduğu hakkında hiçbir delil yoktur. Ancak bazı müfessirler, Cebrâil, Azrâil ve Mikâil olsa gerek" demiştir.

Sonra sûra ikinci bir daha üfürülünce, hemen dirilecekler, ayakta emir bekleyecekler.

2- Bu sırada mahşer yeri de Rabbinin nuru ile aydınlanacaktır. "Rabbinin nuru" üzerinde anlayış farkları vardır. En doğrusu, Allâh'ın yaratacağı ve ancak kendisinin bileceği bir aydınlatma şeklidir.

Peygamberler ile şehitler (yani şahitler) de getirilir. Herkesin amellerinin yazıldığı kitapları da yanlarındadır. Buradaki "şahitler" den maksat melekler. Böylece mahkeme kurulur. Kimsenin itirazına meydan vermeyen bir mahkeme. Hemen hükümler verilir, netice alınır. Cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme ayrılır. Orada temyiz mahkemesi yoktur.

O zaman hiçbir kimseye zulmedilemeden kendi amellerine göre hüküm verilir. Kimsenin itiraz hakkı kalmaz.

3- "Her nefse yaptığı verildi..." Her insana dünyada iken neler yaptıysa onun karşılığı verilir. İyiye iyi karşılık, kötüye de kötü karşılık verilir.

"...Halbuki O, da yaptıklarını en iyi bilendir." Allâhu Teâlâ kullarının yaptıklarını en iyi bildiği halde onların anlayacağı ve itiraz edemeyeceği şekilde, meleklerine yazdırıp herkesin amelini hazırlattırmıştır. Herkes kendi kitabına baktığı zaman, yaptıklarını görür ve kabullenir. Ne mutlu kitapları sağından verilenlere.

(Âl-i Imran 25, 30, 161, 185. Mâide 117. En'âm 164, 73. Yûnus 30. İbrâhîm 51. Nahl 84, 89, 111. İsrâ 13, 71, 14. Kehf 99. Hacc 78. Nebe 18. Taha 102. Neml 87. Mü'minûn 101-103. Kasas 75. Yâsin 51, 54. Ğafir 17, 78. Kâf 20, 21. Casiye 22, 28, 29. Müddessir 38. Hakka 13, 19, 25. İnşikâk 7, 10. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 71

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا
فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ
يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا ۚ
قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Küfredenler de bölükler olarak cehenneme sürüldü. Oraya geldikleri zaman da, kapıları açıldı ve oranın bekçileri kendilerine: "Size kendinizden Rabbinizin âyetlerini okuyacak ve sizi bu gününüzle karşılaşmayı haber verecek Peygamberler gelmedi mi?" dedi. "Evet" dediler. Fakat kâfirlere azap sözü gerçekleşti."

Âyet: 72

قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ فَبِئْسَ مَثْوَى
الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

""Orada ebedi olarak cehennemin kapılarından girin" denildi. Kibirlilerin yeri ne kötü oldu."

Âyet: 73

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا
جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ
طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Rabblerinden korkanlar da bölükler olarak cennete sevkedildi. Oraya geldikleri ve kapıları açıldığı zaman da, oranın bekçileri kendilerine: "Size selam olsun. Ne güzel oldunuz. Artık girin oraya ebedi olarak" dediler."

Âyet: 74

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ
نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ ۚ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

""Sözünde sadık olan ve bize yeri miras kılan Allâh'a hamdolsun. Cennetten dileyeceğimiz yere konarız" dediler. Amel edenlerin mükafatı ne güzel oldu."

İZAHLARI:

İmansız ve îmanlı insanların alacakları neticeyi Allâhu azimüşşan şöyle anlatıyor. Önce îmansızlar:

1- "Küfredenler de bölükler olarak cehenneme sürüldü..." Kâfirler küfürde aldıkları derecelere göre zulmeder zümreler halinde cehenneme doğru ite kaka sürülmeye başlandı. Önde ileri gelen baskıcılar, ardından onları yakından destekleyen yardakçılar, onların ardından da diğer derecelerde bulunan dalkavuklar, şakşakçılar, iffetsizler, namussuzlar ve ahlaksızlar zümre zümre cehenneme sürülecekler.

"...Oraya geldikleri zaman da, kapılar açıldı ve oranın bekçileri kendilerine: "Size kendinizden Rabbinizin âyetlerini okuyacak sizi bu gününüzle karşılaşmayı haber verecek Peygamberler gelmedi mi?" dediler. Cehennemlikler, cehenneme varıp da kapılar açıldığı sırada, oradaki vazifeli zebaniler bunlara: "Size bu gününüzü hatırlatacak, Allâh'ın gazabına uğrayacağınızı bildirecek, cehennemde ebedi kalacağınızı duyuracak, içine düştüğünüz gafletten uyaracak Peygamberler gelmedi mi?" diyecekler. Onlar da suçlarını kabul ederek: "Evet" diyecekler.

"...Fakat kâfirlere azap sözü gerçekleşti." Daha önceden, kıyâmet kopmazdan evvel gönderilen Peygamberlerle, indirilen kitaplarla, en son olarak da Kur'ânı Kerîmle verilmiş olan sözler, birer birer gerçekleşecek, Allâh'ın verdiği söz kesinlikle yerini bulacak ve:

2- "Orada ebedi olarak cehennem kapılarından girin" denildi. Onlara: "Ey kâfirler içinde ebedi olarak kalacağınız cehennemin kapılarından "EYVAH" diyerek girin bakalım" denilecek.

Şimdi de îmanlılar:

3- "Rabblerinden korkanlar da bölükler olarak cennete sevkedildi." Peygamberler birbiriyle, şehitler de bir arada, alimler toplu-

ca, Sâlihler kendileri gibilerle, sıddıklar cemaat halinde, birbirine benzeyen her mü'min cennete doğru yol alır.

"...Oraya geldikleri ve kapıları açıldığı zaman da, oranın bekçileri kendilerine: "Size selam olsun. Ne güzel oldunuz. Artık girin oraya ebedi olarak" dediler. Allâh'tan korkan ve O'nun yolundan ayrılmayan mü'minler emsal ve akran halinde cennete vardıkları ve kapıları açıldığında, orada me'mur olan teşrifatçı melekler onlara: "Buyurun. Buyurun. Selamet ve saadetle buyurun, artık bütün sıkıntılardan, üzüntülerden, huzursuzluklardan uzaksınız ve güzelsiniz, ne güzel yerlere geldiniz, hoş geldiniz, sefalara geldiniz. Burada ebedi kalacaksınız, sevinerek, güvenerek girin" derler. Cennetlikler de:

4- "Sözünde sadık olan ve bize yeri miras kılan Allâh'a hamdolsun. Cennetten dileyeceğimiz yere konarız" dediler... Cennetlikler, Allâh'ın vadinde durduğunu, ihsanının bol olduğunu, cenneti kendilerine bağışladığını, istedikleri yerde göneneceklerini söyleyerek Allâh'a hamdü senalarda bulunarak cennetlere girerler.

"...Amel edenlerin mükafatı ne güzel oldu." Dünyada iken Allâh'ın emrine göre amel edenlerin kazançları ve mükafatları netice itibariyle ne güzel oldu.

(Âl-i İmran 1, 6, 151. En'âm 130. Araf 40-43. Yûnus 10, 33. Ra'd 22-24. İbrâhîm 23. Hıcr 43-48. Nahl 29-32. Meryem 61-63, 85, 86. Mü'minûn 1-11. Furkân 75, 76. Ankebût 58, 59. Yâsin 55-58. Ahzâb 44. Zuhruf 69-74. Ğafir 6, 76. Sâd 49-61. Kaf 21, 31-35. Teğabün 5. Mülk 8-10. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 75

وَتَرَى الْمَلَٰٓئِكَةَ حَآفِّينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ ۚ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Melekleri de arşın çevresini kuşatanlar, Rabblerinin hamdi ile tesbih ederler görürsün. Aralarında hak ile hükmolundu ve: "Âlemlerin Rabbine hamdolsun" denildi."

ÎZAHI:

Cehennemlikler cehenneme, cennetlikler de cennete girip yerlerini aldıktan sonra:

"Melekleri de arşın çevresini kuşatanlar, Rabblerinin hamdi ile tesbih edenler görürsün..." Habibim! Sen ve bütün insanlarla melekler, mahşerdeki hesaptan, haklar ve bâtıllar ayrıldıktan, herkes hak ettikleri yerleri aldıktan sonra bir kısım meleklerin arşın etrafını sarmış ve Allâh'ı tesbih, tahmid, tekbir, tazim, temcid, takdis ettiklerini görürsün.

"...Aralarında hak ile hükmolundu.." Bütün mahlukatın ve bilhassa kâfirlerle mü'minlerin arasında hak olan hükümle, tam bir adaletle Allâh hükmünü vermiş, herkes neyi hak ettiyse onu bulmuş ve:

"...Âlemlerin Rabbine hamdolsun" denildi. Artık her şey neticeye bağlanıp ebedileştikten sonra, bütün melekler ve mü'minler tarafından hamdü senalar başlar, "Âlemlerin Rabbine hamdolsun" denilir.

(Fatiha 2. En'âm 1. Yûnus 10, 54. Fâtır 1. Ğafir 7, 78. Şûrâ 5. Câsiye 36, 37. Teğabün 1. âyetleri de okuyalım.)

ZÜMER SÛRESİNİN SONU

ĞAFİR SÛRESİ

40. Sûredir

85 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

حٰمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(حم) Allâh bilir."

Âyet: 2

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٢﴾

Meâli:

"Aziz, bilen Allâh'tan, kitabın indirilmesi."

Âyet: 3

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ ۖ
لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۖ اِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

Meâli:

"Günahı mağfiret eden, tevbeyi de kabul eden, cezası çetin, bol ihsan sahibidir. Kendisinden başka bir ilah yoktur. Dönüş ancak O'nadır."

ÎZAHLARI:

Bu kitap, Kur'ânı Kerîm en üstün ve en iyi bilen, günahları bağışlayan, tevbeleri kabul eden, cezası çetin olan, bol ihsan ve hayır sahibi olan, kendisinden başka bir ilah olmayan, dönüş de ancak kendisine olan Allâh'ın peyderpey indirmesidir. Birinin yazdırması veya bir yerden öğrenilmesi gibi şüphe edilecek bir yönü yoktur. Çünkü hiçbir devirde de örneği görülmüş değildir. Hiçbir kimsenin de güç yetireceği bir kelam değildir.

(Bu sûre 61, 62. Bakara 163, 243, 255. Âl-i Imran 2, 6, 18, 74. Yûnus 60. Hûd 14. Ra'd 30. Tevbe 31, 104, 129. Şuarâ 192. Mü'minûn 116. Neml 26, 73. Tâha 8, 98. Secde 2. Yasin 5. Zümer 1. Fussılet 2, 42. Câsiye 2. Ahkâf 2. Şûra 25. Vakıa 80. Hakka 43. Hadîd 29. Cum'a 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 4

مَا يُجَادِلُ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ اِلاَّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَلاَ يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِى الْبِلاَدِ ﴿٤﴾

Meâli:

"Allâh'ın âyetleri hakkında küfredenlerden başkaları mücadele etmez, onların beldelerde dolaşması da seni aldatmasın."

Âyet: 5

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْاَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ اُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَاْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَاَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٥﴾

Meâli:

"Onlardan önce Nuh'un kavmi, bunlardan sonraki aşiretler de yalanlamıştı. Her millet de kendilerinin peygamberini yakalamaya yeltenmişti. Kendisiyle hakkı yok etmeleri için bâtıl ile mücadele ettiler de onları yakalayıverdim. Benim azabım da nasılmış?"

Âyet: 6

وَكَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّهُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Böylece de muhakkak onların ateşin dostları olmalarına dair küfredenlere karşı Rabbinin sözü gerçekleşir."

İZAHLARI:

1- Habibim! Sana indirilen âyetler hakkında, onları hiçe çıkarmak ve tesirsiz hale getirmek için küfredenlerden başkası uğraşmaz. Bu uğraşanlar, gerçek kâfirlerdir.

Onların diyar diyar dolaşıp ticaret yapmaları, bol bol kazanç sağlamaları, yazları Şam'a, kışları da Yemen'e giderek kervan oluşturmaları seni hayrete düşürüp aldatmasın. Onların bu tantanaları yakında sona erecektir.

2- "Onlardan önce Nuh'un kavmi, bunlardan sonraki aşiretler de yalanlamıştı..." Hani onlar hepsi de, küfürleri yüzünden helâk oldular gittiler.

"...Her millet de kendilerinin Peygamberini yakalamaya yeltenmişti..." Hemen her millet, kendilerine gönderilen Peygamberlerle uğraşmış, onlara eziyet etmek, öldürmek, kovmak için onları yakalama çabası içine girmişlerdi. Hepsi de hüsrana uğradı ve helâk oldu. Seninle uğraşanların sonu da onlar gibi olacak.

"....Kendisiyle hakkı yok etmeleri için bâtıl ile mücadele ettiler de onları yakalayıverdim. Benim azabım da nasılmış?" O kâfirler, hakkı kaldırmak için bâtıla sarıldılar. Onların mücadeleleri, sırf hakkı yok etme mücadelesi idi. Fakat onlar başarıya ulaşmadan ansızın yakalayıverdim. Öğrendin mi benim verdiğim musibet, onların helâk olması nasılmış? Habibim! Endişe etme, üzülme de. Seninle –batıla sarılarak– mücadele eden müşriklerin sonu da onlar gibi olacak. Kıyâmete kadar bâtılı müdafaa ederek hakkı yok etmeye çalışanların akıbeti de böyledir.

Devrimizdeki hakka karşı çıkan medeniyetçiler de bu hesabı iyi yapmalılar.

3- "Böylece de muhakkak onların ateşin dostları olmalarına dair küfredenlere karşı Rabbinin sözü gerçekleşir." Rasulüm! İşte böylece o kâfirlerin bâtıla sarılarak hakkı çökertmeye çalışmaları karşısında senin Rabbinin verdiği helâk olmaları sözü gerçekleşmiştir. Kıyâmete kadar da bu gerçekleşmeler devam edecektir. Habibim! Senin Rabbinin sünneti asla değişmez. Rabbinin bu nizamı devamlıdır.

(Yûnus 32, 82. Tevbe 13, 74. Enfâl 8. Ra'd 32. Kehf 56. Hacc 42. Şuarâ 105. Ankebût 52, 67. Sâd 12-15. Zümer 71. Muhammed 3. Şûra 16, 24. Kaf 12-14. Kamer 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

اَلَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ
وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا ۚ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ
شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ
وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾

Meâli:

"Arşı yüklenenler ve çevresindekiler Rabblerinin hamdiyle tesbih ederler ve O'na îman ederler, hem de îman edenler için mağfiret dilerler. "Ey Rabbimiz! Rahmet ve ilim bakımından her şeyi kapladın. Artık tevbe edenleri ve senin yoluna uyanları mağfiret eyle de onları cehennem azabından koru."

Âyet: 8

رَبَّنَا وَاَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنِ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ
اٰبَائِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ ۚ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾

Meâli:

"Ey Rabbimiz! Onları kendilerine va'dettiğin Adn cennetlerine koy. Onların Babalarından ve eşlerinden, zürriyetlerinden de sâlih olan kimseleri de. Şüphesiz aziz, hakim olan sensin sen."

Âyet: 9

وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ ۚ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ ۚ
وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

Meâli:

"Onları kötülüklerden de koru. Kimi de kötülüklerden korursan, artık ona rahmet etmişsindir. Bu da, o büyük zaferdir."

İZAHLARI:

1- "Allâh'ın kâinatı idare merkezi" diyebileceğimiz keyfiyetini ancak Allâh'ın bildiği arşı taşıyan ve çevresindeki sayılarını yalnız Al-

lâh'ın bildiği melekler, bir yandan Allâh'ı tesbih, tahmid ederler. Dualarına şöyle devam ederler: **"Ey Rabbimiz! Rahmet ve ilim bakımından her şeyi kapladın..."** Senin rahmetin her şeyi içli dışlı kaplamıştır. Yine her şeyin her yönünü ilmin kuşatmıştır.

2- "Ey Rabbimiz! Onları kendilerine va'dettiğin Adn cennetlerine koy..." Melekler dualarına böyle devam ederler. Allâh'tan bizi Adn cennetlerine koymasını isterler. Yine devamla:

"...Onların babalarından ve eşlerinden, zürriyetlerinden de Sâlih olan kimseleri de..." Cennette birleştir ki gönülleri tam bir huzura kavuşsun. "Onların babaları, dedeleri ve bütün atalarından yakın akrabaları, eşleri ve dostları, kendilerinden sonraki nesillerinden sana îman ve Sâlih amel yapanları birbiriyle kavuştur yâ Rabbena" diyerek dua ederler. Dualarına ısrarla derler ki:

"...Şüphesiz aziz, hakim, olan sensin sen." Ey Rabbimiz! Sen en üstün olan, her şeye gücü yeten, dilediğin hükmü vermeye kadir olansın. Mü'min kullarına ihsanını artır.

3- "Onları kötülüklerden de koru. Kimi de kötülüklerden korursan, artık ona rahmet etmişsindir. Bu da o büyük zaferdir." Ey Rabbimiz o mü'min kullarını her türlü kötülükten, günah işlemekten koru, günah işlemelerine fırsat verme, her türlü musibetlerden, felaketlerden koru. Senin rahmetin boldur. Onları zafere, selamete, saadete erdir.

(Âl-i Imran 193-195. Araf 156, 157. Mâide 65. Ra'd 23, 24. Ankebût 7. Zümer 75. Şûra 5, 6. Feth 5. Tahrim 8. Teğabün 9. Talak 5. Hakka 17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادَوْنَ لَمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِن مَّقْتِكُمْ
أَنفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz küfredenler: "Hani siz îmana davet olunuyordunuz da küfrediyordunuz. Elbette Allâh'ın buğzu, sizin kendinize olan buğzunuzdan daha büyüktür" diye nida olunurlar."

Âyet: 11

قَالُوا رَبَّنَا أَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا

بِذُنُوبِنَا فَهَلْ اِلٰى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾

Meâli:

""Ey Rabbimiz! Bizi iki öldürdün, iki de dirilttin. Günahlarımızı da itiraf ettik. Artık çıkmaya bir yol var mı?" dediler."

Âyet: 12

ذٰلِكُمْ بِاَنَّهٗٓ اِذَا دُعِىَ اللّٰهُ وَحْدَهٗ كَفَرْتُمْ ۚ وَاِنْ يُشْرَكْ بِهٖ
تُؤْمِنُوا ۭ فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿١٢﴾

Meâli:

"İşte bu, Allâh'a bir olarak dua edildiği zaman, elbette küfretmenizledir. O'na şirk edilirse de, inanırsanız. Hüküm de, yüce olan ulu olan Allâh'ındır."

Âyet: 13

هُوَ الَّذِى يُرِيكُمْ اٰيَاتِهٖ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَآءِ رِزْقًا ۭ
وَمَا يَتَذَكَّرُ اِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Âyetlerini size gösteren ve gökten size rızık indiren O'dur. Yönelen kimseden başkası da hatırlayamaz."

Âyet: 14

فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Artık kâfirler hoşlanmasa da din yalnız kendisinin olan Allâh'a ihlaslılar olarak dua edin."

Âyet: 15

رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ ۚ يُلْقِى الرُّوحَ مِنْ اَمْرِهٖ عَلٰى
مَنْ يَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ ۙ ﴿١٥﴾

Meâli:

"O derecelerin en yükseği arşın sahibidir. Karşılaşma gününü inzar etmek için kullarından dileyeceği kimseye kendi emriyle vahyi indirir."

Âyet: 16

يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ ۚ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ ۗ لِمَنِ
الْمُلْكُ الْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Onların açığa çıkanlar oldukları gün, onlardan bir şey Allâh'a gizlenemez. O gün mülk kimindir? Yalnız Kahhar olan bir Allâh'ındır."

Âyet: 17

الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ ۚ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ ۚ
إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

Meâli:

"O gün her nefis kazandığı şeyle cezalanır. O gün zulüm yoktur. Şüphesiz Allâh hesabı seri olandır."

İZAHLARI:

1- Kâfirler cehenneme girip de alevler içinde yanmaya başlayınca kendilerine buğz etmeye başlayacaklar. Bunun üzerine melekler de onlara: "Allâh'ın size olan buğzu elbette sizin kendinize olan buğzunuzdan daha büyüktür. Çünkü siz îmana davet edildiğiniz zaman, hemen küfrediyorsunuz" diyecekler. Cehennemlikler de:

2- "Ey Rabbimiz! Bizi iki öldürdün, iki de dirilttin. Günahlarımızı da itiraf ettik. Artık çıkmaya bir yol var mı?" dediler. "Ey Rabbimiz! Şimdi iyi anladık. Ölü gibi yok iken bizi yarattın, ruh verdin, diri kıldın. Sonra öldürdün bizi ikinci olarak ölü yaptın. Sonra ikinci olarak yine dirilttin ve cehenneme koydun. Sen üçüncü defa dünyaya döndürüp tekrar diriltmeye kadirsin. Artık buradan çıkmaya, tekrar dünyaya dönmeye bir çıkar yol var mı? Çıkalım da senin yolundan yürüyelim" diyecekler. Böylece suçlarını itiraf edecekler. Ama iş işten geçmiş olacak. Onlara şöyle cevap verilecek:

3- "İşte bu, Allâh'a bir olarak dua edildiği zaman, elbette küfretmenizledir..." Dünyada iken mü'minler Allâh'ın bir olduğunu bilerek O'na ibadet ederlerken, siz de inkâr ederek küfrediyordunuz. İşte cehenneme girmenize sebep budur.

"...O'na şirk edilirse de inanırdınız..." Allâh'a putların eş tutulduğu, onlara tapıldığı zaman, inanıyor ve tasdik ediyordunuz. Elbette cehenneme girmeyi böylece hak etmiş oldunuz.

"...Hüküm de yüce olan, ulu olan Allâh'ındır." İşte size verilen bu cehennemlik hükmünü veren, O, her şeyden yüce olan ulu olan Allâh'tır.

4- "Âyetlerini size gösteren ve gökten size rızık indiren O'dur." Varlığına dair bütün delilleri size o göstermişti. Kendi varlığınızdan tutun da, görebildiğiniz her şeyi yaratan O'dur. Her şey Allâh'ın varlığına birer delildir. Bunları görmediniz mi? Sizin gıdalarınızı da o yarattı. Gökten yağmur yağdırdı, bununla yerden nimetler bitirdi. Sizin rızıklarınızı verdi. Bunları düşünmediniz mi? Bunlardan ibret almadınız mı? Bunları yaratanı hiç mi hatırlamadınız?

Ey îman edenler! Dikkat edin:

5- "Artık kâfirler hoşlanmasa da din yalnız kendisinin olan Allâh'a ihlaslılar olarak dua edin." Ey Allâh'a, Peygambere, kitaba, ahiret gününe îman eden Müslümanlar! Kâfirler beğenmese de, hoşlanmasa da, sizinle alay da etseler, onlara aldırmadan, ihlasla Allâh'a kulluk yapın, O'na ibadet edin. Başkalarının tesiri altında kalmayın. Azminizden şaşmayın. Şunu da iyi bilin ki din, yalnız Allâh'ın dini olan islam dinidir. Bunun dışındakiler hep bâtıldır.

6- "O, derecelerin en yükseği arşın sahibidir..." Allâhu Teâlâ, yücelerin en yücesidir. Bütün yücelikleri yaratan O olduğuna göre O'ndan yücesi yoktur. Arşın sahibi de O'dur. İşte yalnız O'na kulluk edin.

"...Karşılaşma gününü inzar etmek için kullarından diliyeceği kimseye kendi emriyle vahyi indirir." Kıyâmetteki karşılaşma gününü hatırlatmak, insanları o gün gelmezden önce uyarmak için kulları içinden kimi dilerse onu Peygamber yapar ve kendi iradesiyle O'na vahy olan Kur'ânı indirir. Kimse buna müdahale edemez. İşte bu sebep le Kur'ânı Muhammed'e indirdik.

7- "Onların açığa çıkanlar oldukları gün, onlardan bir şey Allâh'a gizlenemez..." Kıyâmet günü herkesin dirilip de açığa çıktıkları zaman, hiçbir şey gizli kalmaz. Her insan meydana çıktığı gibi, dünyada

iken yaptığı işler de hiç eksiksiz açığa çıkar. Gizli bir şey kalmaz. İşte o sırada sorulur:

"...O gün mülk kimindir?..." Söyleyin bakalım. İşte her şeyin mülkiyeti, yalnız Allâh'ın olduğu artık anlaşılmıştır. Var mı bir itirazınız. Hayır:

"...Yalnız Kahhar olan bir Allâh'ındır." Artık kimsenin bir diyeceği kalmamıştır. Mülk yalnız kahredici, ezici, dilediğini yapıcı olan, hem de eşi ve benzeri olmayan bir tek Allâh'ındır.

8- "O gün her nefis kazandığı şeyle cezalanır..." Her insan ve cin o hesap gününden önce dünyada iken ne kazanmışsa onun karşılığını alır. Sevap kazandı ise, onun karşılığı olan cenneti alır. Günah kazandı ise, onun karşılığı olan cehennemi alır.

"...O gün zulüm yoktur..." Allâh kimseye zulmetmez. Zulme uğrayanlar, kendi zulümlerine uğramış olurlar.

"...Şüphesiz Allâh hesabı seri olandır." Sayılarını bizim bilemeyeceğimiz çokluktaki insanların ve cinlerin hesapları hiç gecikmeden süratle yapılır. Allâh onları yaratmaya kadir olduğu gibi hesaplarını da çarçabuk görmeye kadirdir.

(Hakka 18. Burûc 15, 16. Beyyine 5. Bu sûre 65, 81. Bakara 22, 28, 73, 202, 281. Âl-i Imran 5, 26, 161. En'âm 19, 27, 28, 57, 62. Araf 29. Enfâl 8. Tevbe 32, 33. Yûnus 22. Yusuf 40 Ra'd 16, 41. İbrâhîm 32, 38, 48, 51. Nahl 2, 22, 23, 102. Mü'minûn 99, 100. Nûr 39. Şuarâ 192-194. Hacc 66. Secde 12. Fâtır 36, 37. Casiye 22. Zümer 45. Müddesir 38. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 18

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ ۚ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿١٨﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Kalpler gırtlakların yanında yutkunurlarken yakın günü de onlara hatırlat. Zâlimler için bir dost da yok, itaat olunan bir şefaatçi de yoktur."

Âyet: 19

يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Gözlerin hainliğini ve göğüslerin gizleyeceği şeyleri bilir."

Âyet: 20

وَاللّٰهُ يَقْضِى بِالْحَقِّ ۖ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَىْءٍ ۗ إِنَّ اللّٰهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Allâh hak ile hükmeder. Ondan başka tapıyor oldukları ise, bir şeyle hükmedemezler. Şüphesiz Allâh, O işiten, görendir."

İZAHLARI:

1- Rasulüm! Kıyâmet koptuğunda o günün dehşetinden insanların şaşırıp da kalplerinin boğazlarına tıkandığı ve yutkunamayacak hale geldiği, son derece daralıp seslerinin bile çıkmayacağı gün yakındır. Kıyâmet biraz gecikse bile ölecekleri, ses çıkaramayacakları gün pek yakındır. İşte bunu hatırlatarak onları uyar da, o gün gelmezden önce tedbirlerini alsınlar.

O gün zâlimlerin hiçbir yakın dostu da yoktur. Hatta ölürken bütün akrabaları en yakın samimi dostları da yanında olsalar, onların hiç biri ölümün önüne geçemez. Onların gözleri önünde ölür gider. Kıyâmet gününde de hiçbir kimse, başka bir kimseye Allâh'ın izni olmadıkça şefaat de edemez. Hele putları, o şuursuz, akılsız, hissiz, cansız putların haberi bile olmaz.

2- "Gözlerin hainliğini ve göğüslerin gizleyeceği şeyleri bilir." İnsanların bakışlarını, gözlerinin hainlik ifade eden şekillerini, bu bakışların ardında ne kötü niyetler bulunduğunu, hasetlik mi, kin mi, zinacılık mı düşündüğünü pek ala bilir? Onların göğüslerinde, kalplerinde, gönüllerinde neler gizlediğini de mükemmel bilir.

3- "Allâh hak ile hükmeder..." Allâh kim neyi hak etmişse, neye müstehak olduysa onunla hükmeder. Allâh adalet ne ise onu yerine getirir. Herkesin hakkını ameline göre verir.

"...O'ndan başka tapıyor oldukları ise, bir şeyle hükmedemez..." Allâh'tan başka tapageldikleri o putlar veya benzerleri ise, zaten yapıları, yaratılışları itibariyle ne yapabilirler ki hüküm verebilsinler? Onlardan medet beklemek kadar beyinsizlik olamaz.

"...Şüphesiz Allâh, O işiten, görendir." Allâh, herkesin ne söylediğini mükemmel işiten, neler düşündüğünü en iyi bilendir. Hükmünü de ona göre verendir.

(Bakara 270. Âl-i Imran 118. Mâide 72. Arâf 185. Enbiyâ 1, 97. Hacc 71. Ahzâb 10, 63. Şûrâ 17. Kamer 1. Nebe 40. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 21

اَوَ لَمْ يَسيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوا هُمْ اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَاٰثَارًا فِى الْاَرْضِ فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Yerde yürümediler mi de kendilerinden önce olanların akıbeti nasıl oldu bakmadılar mı? Onlar kuvvet ve yerdeki eserler bakımından bunlardan daha çetin idiler de Allâh onları günahları ile yakalayıverdi. Onları Allâh'tan bir koruyan da olmadı."

Âyet: 22

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانَتْ تَاْتيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ ۚ اِنَّهُ قَوِىٌّ شَديدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"İşte bu, hakîkaten onlar, kendilerine peygamberleri açıklayıcı mucizeler getirir idi de küfrederlerdi. Allâh da onları yakalayıverdi. Şüphesiz O, kavîdir, azabı çetin olandır."

İZAHLARI:

1- Bu inkârcılar yer yüzünde gezip dolaşmadılar mı, eskiden gelip geçenlerin kalıntılarını görmediler mi? Onların bıraktığı eserleri görmediler mi? O eserler kendilerini niçin koruyamamış, düşünmediler mi? Onların akıbetleri nice olmuş anlamadılar mı? Onlar her bakımdan daha güçlü, daha zengin, daha bol imkanlara sahipler idi. İşte onlar azdılar, küfrettiler, zulmettiler, ahlaksızlaştılar da, Allâh onları yaptıkları kötülükleri, işledikleri günahlar yüzünden yakalayıverdi ve helâk etti. Onla-

rın eserlerine bakın da ibret alın. Onları Allâh'ın helâkından bir kurtaran da olmadı. Olamazdı da.

2- "İşte bu, hakîkaten onlar, kendilerine peygamberi açıklayıcı mucizeler getirir idi de küfrederlerdi. Allâh da onları yakalayıverdi..." İşte eserlerini gördüğünüz milletler, kendilerine gelen ve açık açık mucizeler gösteren, doğru yola davet eden Peygamberleri inkâr ettiler, yalanladılar, eğlenceye aldılar da Allâh onları ansızın çeşitli felaketlerle yakalayıverdi ve helâk etti.

"...Şüphesiz O, kavîdir, azabı çetin olandır." Elbette Allâh'ın gücü kuvveti sınırsızdır. Yarattığı her şeyi bir anda yener. O'nun azabı da çok çetindir. Önüne geçilemez. Öyle ise gelin O'nun gösterdiği hak yoldan şaşmayın da azabına çarpılmayın.

(Âl-i Imran 137, 183, 184. Mâide 32. En'âm 11. Araf 101. Tevbe 70. Yûnus 13, 74. İbrâhîm 9. Nahl 36. Yusuf 109, 110. Hacc 46. Neml 69. Fâtır 25, 26, 44. Rûm 9, 42, 47. Muhammed 10. Hadid 25. Teğabün 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 23, 24

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٢٣﴾
اِلٰى فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ'yı mucizelerimiz ve açık bir delil ile Firavuna ve Hâman ile Kârun'a gönderdik de: "Yalancı bir sihirbazdır" dediler."

Âyet: 25

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا اَبْنَاءَ الَّذِينَ
اٰمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ ۚ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ
اِلَّا فِى ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Tarafımızdan kendilerine hakkı getirince de: "Onunla beraber îman edenlerin oğullarını öldürün, kadınlarını da canlı bırakın" dediler. Kâfirlerin hilesi de boşa çıkmadan başka değildir."

Âyet: 26

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِيٓ اَقْتُلْ مُوسٰى وَلْيَدْعُ رَبَّهٗ ۚ اِنِّيٓ اَخَافُ
اَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ اَوْ اَنْ يُظْهِرَ فِي الْاَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Firavun da: "Bırakın beni Mûsâ'yı öldüreyim de Rabbine yalvarsın. Şüphesiz ben, dininizi değiştirmesinden veya yerde fesat çıkarmasından korkuyorum" dedi."

Âyet: 27

وَقَالَ مُوسٰٓى اِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ
لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Mûsâ da: "Muhakkak hesap gününe inanmayan her kibirliden benim Rabbim ve sizin Rabbinize sığındım" dedi."

İZAHLARI:

Habibim! Müşriklerin sana karşı kötü davranışlarına aldırma. Onlar sana bir şey yapamazlar. Bak sana bir örnek vereyim:

1- "Andolsun Mûsâ'yı mucizelerimiz ve açık bir delil ile Firavuna ve Hâman ile Kârun'a gönderdik de: "Yalancı bir sihirbazdır" dediler." Mısır halkının kralı olan Firavun ve onun bakanı olan Hâman ile çok zengin ve söz sahibi olan Kârun, çokça azmışlar, mısır halkına Firavun ile Hâman idari baskılar yapıyor, Kârun da iktisadi sömürü ile insanları inil inil inletiyorlardı.

Mûsâ Aleyhisselam, onlara tuttukları bu zulümkâr yolun doğru olmadığını, Allâh'a inanıp, O'nun kullarına iyi muamele yapmalarını duyurunca ona: "Sen yalancı bir büyücüsün" şeklinde karşı çıktılar. Mûsâ Aleyhisselamın gösterdiği mucizeleri ve delilleri inkâr ettiler.

2- "Tarafımızdan kendilerine hakkı getirince de: "Onunla beraber îman edenlerin oğullarını öldürün, kadınlarını da canlı bıra-

kın" dediler." Mûsâ ile başa çıkamayan ve kendi haklılığına dair bir delil de bulamayan Firavun, kuvvete baş vurdu ve müslümanların üremesi için oğlan çocuklarının öldürülmesini emretti. Kız çocuklarını da hizmetçiler olarak kullanmayı düşündü. Fakat:

"...Kâfirler hilesi de boşa çıkmaktan başka değildi." Öteden beri geçmiş kâfirlerin hileleri nasıl boşa çıkmış ise, bunların başvurduğu tuzaklar da öyle olacaktı. Bu Allâh'ın bir nizamıdır. Asla değişmez. Firavun bu hilesiyle başa çıkamayacağını da anlayınca çalım satarak:

3- "...Bırakın beni Mûsâ'yı öldüreyim de Rabbine yalvarsın..." dedi. Sanki kendini bir tutan varmış gibi "bırakın beni" çalımı ile palavra savuruyordu. Halbuki içindeki meydana vuramadığı ilahi bir korku vardı. Hiçbir şey yapamayacağını da fark ediyordu. Devamla:

"...Şüphesiz ben, dininizi değiştirmesinden veya yerde fesat çıkarmasından korkuyorum" diyerek halkı Mûsâ'nın üzerine kışkırtmayı planlıyordu. Ama halkı da zaten onun zulmünden bıkmış olduklarından bu tahrike aldırış etmiyordu.

4- "Mûsâ da: "Muhakkak hesap gününe inanmayan her kibirliden benim Rabbim ve sizin Rabbinize sığındım" dedi. Mûsâ Aleyhisselam, böylece kesin güvence altında olduğunu, kendisine sığındığı Allâh'ın muhakkak koruyacağını ve kesinlikle zafere ulaşacağını duyuruyordu. Nitekim öyle de oldu. Firavun ve orduları denizde boğularak helâk oldu gitti.

İlgili âyetler gelecek âyetlerin sonunda.

Âyet: 28

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ اِيمَانَهٗٓ اَتَقْتُلُونَ رَجُلًا اَنْ يَقُولَ رَبِّىَ اللّٰهُ وَقَدْ جَآءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ ۖ وَاِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهٗ ۚ وَاِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِبْكُمْ بَعْضُ الَّذِى يَعِدُكُمْ ۖ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Firavun sülalesinden îmanını gizleyen bir mü'min erkek de: "Bir kimseyi "Rabbim Allâh" diyor diye öldürecek misiniz? Halbuki sizin Rabbinizden size mucizeler getirmiştir. Eğer yalancı olur ise,

onun yalanı kendi aleyhinedir. Şâyet doğru olur ise, size va'dedegeldiğinin bazısı size isabet eder. Şüphesiz Allâh, o israfçı çok yalancıya hidâyet etmez" dedi."

Âyet: 29

يَا قَوْمِ لَكُمُ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِى الْاَرْضِ ۗ فَمَنْ
يَنْصُرُنَا مِنْ بَاْسِ اللّٰهِ اِنْ جَآءَنَا ۗ قَالَ فِرْعَوْنُ مَآ اُرِيكُمْ
اِلَّا مَآ اَرٰى وَمَآ اَهْدِيكُمْ اِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾

Meâli:

""Ey kavmim! Bu gün bu yerde üstünler olarak mülk sizindir. Artık bize gelirse, Allâh'ın hışmından bize kim yardım edebilir?" (dedi). Firavun (ise): "Size kendi görüyor olduğum şeyden başkasını göstermiyorum. Sizi doğru yoldan başkasına da sevketmiyorum" dedi."

Âyet: 30, 31

وَقَالَ الَّذِى اٰمَنَ يَا قَوْمِ اِنِّىٓ اَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ
الْاَحْزَابِ ﴿٣٠﴾ مِثْلَ دَاْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ
مِنْ بَعْدِهِمْ ۗ وَمَا اللّٰهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣١﴾

Meâli:

"İman eden de: "Ey kavmim! Şüphesiz ben, Nûh ve Ad ile Semûd kavminin ve onlardan sonrakilerin âdetleri gibi, zümrelerin gününe benzer aleyhinize (olacak günden) korkuyorum. Allâh da kullara zulüm istemez" dedi."

Âyet: 32

وَيَا قَوْمِ اِنِّىٓ اَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Ey kavmim! Şüphesiz ben, size karşı çığlıklar atma gününden de korkuyorum."

Âyet: 33

يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَ ۚ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ ۚ
وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Arkalarınızı dönerek yüz çevireceğiniz gün. Sizi Allâh'tan bir koruyan yoktur. Allâh kimi de saptırırsa, artık ona bir hidâyet eden de yoktur."

Âyet: 34

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ
مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ ۖ حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ
رَسُولًا ۗ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ۚ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Andolsun önceden Yusuf da açıklamalar getirmişti de hâlâ size getirdiği şeyden şüphede devam ediyorsunuz. Hatta öldüğü zaman: "Allâh ondan sonra kat'iyyen bir peygamber göndermeyecek" dediniz. Allâh böylece o israfçı şüpheleneni şaşırtır."

Âyet: 35

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ ۖ كَبُرَ
مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا ۖ كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ
كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Allâh'ın âyetleri hakkında kendilerine gelen bir delil olmaksızın mücadele edenler. Allâh katında ve mü'minler yanında buğuzca büyümüştür. Allah böylece her kibirli zorba kalbi mühürler" (dedi).

İZAHLARI:

1- Firavun sülalesinden, amcasının oğlu ve emniyet teşkilatının başı olduğu rivâyet edilen, ismi hakkında bir bilgi olmayan, îmanını gizleyen bir zat gelerek Firavuna:

"...Bir kimseyi "Rabbim Allâh" diyor diye öldürecek misiniz? Halbuki sizin Rabbinizden size mucizeler getirmiştir..." dedi. Ey Firavun! Bu Mûsâ'nın suçu ne de onu öldüreceksiniz? O sizi zorlamıyor Allâh'tan deliller, mucizeler getirerek doğru yola davet ediyor. O, "Rabbim Allâh" diyor. Bu bir suç mu? Bırakın onu. Sonra:

"...Eğer yalancı olur ise, onun yalanı kendi aleyhinedir. Şâyet doğru olur ise, va'dedegeldiğinin bazısı size isabet eder..." dikkatli olun. Onun söylediklerinin aslı yoksa, size de bir zararı yok. Zararı kendine aittir. Ya söylediklerinin aslı varsa, o zaman sizin aleyhinize çıkar. Onun va'dettiği felaketlerin bir kısmı bile size çarpabilir. İşte o zaman haliniz nice olur? Şunu da iyi bilelim:

"...Şüphesiz Allâh, o israfçı çok yalancıya hidâyet etmez" dedi. Allâh sizin gibi aşırı giden, sınırı aşan, selahiyetini kötüye kullanan inkârcılara merhamet etmez, doğru yola iletmez.

2- "Ey kavmim! Bu gün bu yerde, üstünler olarak mülk sizindir. Artık bize gelirse, Allâh'ın hışmından bize kim yardım edebilir?" (dedi). O zat, Firavunun kışkırttığı halka dönerek: "Ey milletim! Biliyorsunuz. Bu memleket, bu topraklar sizindir. Buranın sahibi de sizsiniz. Mûsâ bunu elinizden almaya kalkmıyor. Artık Allâh'tan bize bir musibet gelir ve Allâh'ın gazabına uğrarsak, bizi kim kurtarabilir? Bize kim yardım edebilir?" dedi.

"Firavun da: "Size kendi görüyor olduğum şeyden başkasını göstermiyorum. Sizi doğru yoldan başkasına da sevketmiyorum" diyerek inadında devam etti.

3- "İman eden de: "Ey kavmim! Şüphesiz ben Nûh ve Ad ile Semûd kavminin ve onlardan sonrakilerin âdetleri gibi, zümrelerin gününe benzer aleyhinize (olacak günden) korkuyorum..." dedi." O îmanını gizleyen zât, sözüne devamla halka: "Ey millet! Boşuna telaşlanmayın. Bakın Nuh'un kavmi, Ad ile Semud kavimlerinin âdetleri de böyle idi. Sizin gibi peygamberlerine karşı isyan ettiler de Allâh onları helâk etti. Sizin de onlar gibi felakete uğrayacağınızdan korkuyorum. Bu âdetlerinizden vazgeçin.

"...Allâh kullara zulüm istemez" dedi. Kullar küfürleriyle, isyanlarıyla, ahlaksızlıklarıyla kendilerine zulmederler.

4- "Ey kavmim! Şüphesiz ben, size karşı çığlıklar atma gününden de korkuyorum" diyerek kıyâmeti hatırlattı. Kıyâmet günü gelip de o günün dehşetinden bağırıp çağırmanızdan endişe ediyorum. O gün gelmezden önce tedbirinizi alın.

5- "Arkalarınızı dönerek yüz çevireceğiniz gün..." işte sizin çığlıklar atarak kaçmaya çalışacağınız, fakat kaçacak yer bulamayacağınız gün, o gündür. O gün sizi Allâh'ın vereceği azaptan koruyabilecek kimse yoktur. Şunu da iyi bilin ki:

"...Allâh kimi de saptırırsa, artık ona bir hidâyet eden de yoktur." Cüz'i iradesini kötüye kullanarak sapanlara Allâh'ın külli iradesinin tecellisi karşısında, ona kimse doğru yolu gösteremez, ona kimse de yardımcı olamaz.

6- "Andolsun önceden Yusuf da açıklamalar getirmişti de hâlâ size getirdiği şeyden şüphede devam ediyorsunuz..." Yeminle söylüyorum ki dedeniz Yusuf Aleyhisselam da size mucizeler ve açık deliller getirmişti de siz şüphelerle karşılaştınız. Hâlâ da dedeleriniz gibi siz de şüphelerde sürüp gidiyorsunuz. Ey İsrail oğulları!

"...Hatta öldüğü zaman: "Allâh ondan sonra kat'iyyen bir Peygamber göndermeyecek" dediniz... Sizde yalancılık ırsidir. İnatçılık da kökünüzden gelmektedir. Şüphecilik ise, geçmiş atalarınızın âdetidir. Siz de tıpkı onlar gibisiniz.

"...Allâh böylece o israfçı şüpheleneni şaşırtır." Böylece o hadlerini aşarak iftirada, inatta, şüphede ileri gidenleri şaşırtır. Saptırır ve tutunamaz hale getirir. Siz de Firavunlardan geri kalmazsınız. Ey Yahûdiler, ey kıbtiler, ey bütün Mısır halkı! Ey:

7- "Allâh'ın âyetleri hakkında kendilerine gelen bir delil olmaksızın mücadele edenler!..." Siz elinizde Allâh tarafından gönderilen bir delil olmadığı halde körü körüne Allâh'ın âyetleri hakkında mücadele ediyorsunuz. Bu:

"Allâh katında ve mü'minler yanında buğuzca büyümüştür..." Sizin bu yersiz ve yanlış mücadeleniz gerek Allâh katında, gerekse mü'minler nazarında buğuz ve kin bakımından büyümüş ve son haddini bulmuştur. Allâh'ın size olan buğzu ve mü'minlerin bedduaları size hayır getirmez. Artık hak ettiğiniz felaketi bekleyin.

"...Allâh böylece her kibirli zorba kalbi mühürler." De hiçbir doğruyu, yararlıyı kabul etmez. Siz busunuz. Kalpleri mühürlenmiş kuruntulu zorbalarsınız. Bu halinizle bekleyeceğiniz şey hedefinize ulaşmak değil, ancak helâkınızdır" diyen firavunun amcasının oğlu ve emni-

yet teşkilatının başı, hem kıbtilere, hem de İsrail oğullarına ve dolayısıyla Firavun'a ileride başlarına geleceği hatırlatmış oldu.

İlgili âyetler konunun sonunda gelecek.

Âyet: 36, 37

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابْنِ لِى صَرْحًا لَعَلِّى اَبْلُغُ
الْاَسْبَابَ ﴿٣٦﴾ اَسْبَابَ السَّمٰوٰتِ فَاَطَّلِعَ اِلٰى اِلٰهِ مُوسٰى
وَاِنِّى لَاَظُنُّهُ كَاذِبًا ۭ وَكَذٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوْۗءُ عَمَلِهٖ وَصُدَّ
عَنِ السَّبِيْلِ ۭ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ اِلَّا فِىْ تَبَابٍ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Firavun da: "Ey Hâman! Bana bir kule yap olur ki yollara, göklerin yollarına ulaşırım da Mûsâ'nın ilahına muttali olurum. Şüphesiz ben de elbette onu yalancı sanıyorum" dedi. Böylece Firavun'a amelinin kötülüğü de süslendi ve yoldan saptırıldı. Firavun'un düzeni de hüsrandan başka değildir."

Âyet: 38

وَقَالَ الَّذِىْٓ اٰمَنَ يٰقَوْمِ اتَّبِعُوْنِ اَهْدِكُمْ سَبِيْلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"İman eden de: "Ey kavmim! Bana uyun ki sizi doğru yola ileteyim" dedi."

Âyet: 39

يٰقَوْمِ اِنَّمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ ۡ وَاِنَّ الْاٰخِرَةَ
هِىَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Ey kavmim! Bu dünya hayatı ancak bir metadır. Şüphesiz ahiret de, o karar yurdudur."

Âyet: 40

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَا ۚ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Kim kötü bir iş yaparsa, onun mislinden başkasıyla da cezalanmaz. Erkek veya kadından kim de kendisi mü'min olarak yararlı iş yaparsa, işte bunlar cennete girecekler, orada hesapsız olarak rızıklanacaklardır."

Âyet: 41

وَيَا قَوْمِ مَا لِٓى اَدْعُوكُمْ اِلَى النَّجٰوةِ وَتَدْعُونَنِٓى اِلَى النَّارِ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Ve ey kavmim! Bana ne oluyor? Sizi kurtuluşa davet ediyorum da siz beni ateşe çağırıyorsunuz."

Âyet: 42

تَدْعُونَنِى لِاَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَاُشْرِكَ بِهٖ مَا لَيْسَ لِى بِهٖ عِلْمٌ ۖ وَاَنَا اَدْعُوكُمْ اِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Beni Allâh'a küfretmem ve hakkında bir bilgim olmayan şeyleri Allâh'a ortak etmem için çağırıyorsunuz. Ben de sizi aziz olan, çokça mağfiret edene davet ediyorum."

Âyet: 43

لَا جَرَمَ اَنَّمَا تَدْعُونَنِٓى اِلَيْهِ لَيْسَ لَهٗ دَعْوَةٌ فِى الدُّنْيَا وَلَا فِى الْاٰخِرَةِ وَاَنَّ مَرَدَّنَآ اِلَى اللّٰهِ وَاَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ

اَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Muhakkak beni kendisine çağırdığınız şeyin dünyada ve ahirette bir çağırma hakkı olmadığı, şüphesiz dönüşümüzün de Allâh'a olduğu elbette aşırı gidenler de, ateşin yâranları olduğu lâbüdde bir haktır."

Âyet: 44

فَسَتَذْكُرُونَ مَآ اَقُولُ لَكُمْ ۚ وَاُفَوِّضُ اَمْرِىٓ اِلَى اللّٰهِ ۚ
اِنَّ اللّٰهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Artık size olan sözümü yakında hatırlayacaksınız. İşimi de Allâh'a havale ediyorum. Şüphesiz Allâh kulları görendir."

Âyet: 45

فَوَقٰيهُ اللّٰهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا وَحَاقَ بِاٰلِ فِرْعَوْنَ سُوٓءُ
الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Nihâyet Allâh onu hilelelerinin kötülüklerinden de korudu. Firavun ailesini de azabın kötüsü sarıverdi."

Âyet: 46

اَلنَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ ۖ
اَدْخِلُوٓا اٰلَ فِرْعَوْنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"(İşte bu) ateştir. Sabah ve akşam ona atılacaklar. Kıyâmet kopacağı gün de: "Firavun ailesini azabın en çetinine sokun" (denilir)."

İZAHLARI:

1- Mûsâ'nın mucizeleri ve Allâh'ın varlığına dair getirdiği deliller karşısında şaşıran ve verecek bir cevap bulamayan Firavun, Veziri

Hâman'a yüksek bir kule yapmasını emretti. Oradan göklere yükselmeyi ve Mûsâ'nın ilahını görmeyi hayalliyordu. Böylece halkı kandıracağını sanıyordu. Bir yandan da:

"...Şüphesiz ben de elbette O'nu yalancı sanıyorum..." dedi. Böylece Firavun'a amelinin kötülüğü süslendi ve yoldan saptırdı..." Görüldüğü gibi ne yapacağını şaşıran Firavun, bir yandan yüksek bir kule yapılmasını emrederek, bir yandan da kanaatini açıklıyordu. Onun bu tutumu, kendini ve yapmaya teşebbüs ettiği işleri beğenmesinden ileri geliyordu. Şeytan ona bunları süslü püslü gösteriyor ve saptırıyordu. Aslında:

"...Firavunun düzeni de hüsrandan başka değildi." Bir çaresizlikten öte geçmeyen teşebbüsleri elbette akamete uğrayacaktı. Öyle de oldu. O amcasının oğlu olduğu rivâyet edilen:

2- "İman eden de: "Ey kavmim! Bana uyun ki sizi doğru yola ileteyim" dedi. Bu zat, Mûsâ'yı destekliyor ve Firavun'un yanlış yolda olduğuna işaret ediyordu. Sözüne devamla:

3- "Ey kavmim: "Bu dünya hayatı ancak bir metadır. Şüphesiz ahiret de, o karar yurdudur" dedi. Ey birlikte yaşadığımız halk! Bu dünya hayatı bildiğimiz gibi kısadır. Buradaki mallardan kısa bir süre yararlandıktan sonra ölmemiz bir gerçektir. Ahiret hayatı ise, ebedi kalacağımız, devamlı karar kılacağımız yurttur.

4- "Kim kötü bir iş yaparsa, onun mislinden başkasıyla da cezalanmaz. Erkek veya kadından kim de kendisi mü'min olarak yararlı iş yaparsa, işte bunlar cennete girecekler, orada hesapsız olarak rızıklanacaklardır." Bakın Allâh'ın lütfü ne kadar geniş? Kötülük yapanlara hemen işledikleri günah kadar ceza verirken, sevap işleyenlere cennette hesapsız nimetler ihsan ediyor. Neden bunları düşünmüyorsunuz da, kendinizi tehlikeye atıyorsunuz?

5- "Ve ey kavmim! Bana ne oluyor? Sizi kurtuluşa davet ediyorum da, siz beni ateşe çağırıyorsunuz." Ey insanlar! Ne acayip şeydir ki sizi cehennem azabından kurtulmanız için hak olan yola davet ediyorum da, beni dinlemiyorsunuz. Aksine beni de kendinizle birlikte yanacağım cehennem ateşine çağırıyorsunuz. Doğrusu çok tuhaf şey.

6- "Beni Allâh'a küfretmem ve hakkında bir bilgim olmayan şeyleri Allâh'a ortak etmem için çağırıyorsunuz. Ben de sizi aziz olan, çokça mağfiret edene davet ediyorum." Siz beni Allâh'ı inkâr etmeye ve haklarında doğru olduklarına dair hiçbir delil olmayan putları Allâh'a ortak etmeme zorluyorsunuz. Benim bu beyinsizce gayretkeşlik

yaptığınız şirkinizi kabul etmem asla mümkün değildir. Fakat ben yine sizi selamete ereceğiniz yola, en üstün olan ve suçlarınızı bağışlayacak olan Allâh'ın dinine davet ediyorum.

7- "Muhakkak beni kendisine çağırdığınız şeyin dünyada ve ahirette bir çağırma hakkı olmadığı, şüphesiz dönüşümüzün de Allâh'a olduğu elbette aşırı gidenler de, ateşin yâranları olduğu lâbüdde bir haktır." Bakın ey kavmim! Sizin beni çağırdığınız putların ne dünyada, ne de ahirette insanları her hangi bir şeye çağırma güçleri, hak ve selahiyetleri, imkan ve ihtimalleri yoktur. bu kesin bir gerçektir. Hepimizin dönüşü de kesinlikle bizi yaratan Allâh'adır. Bu da sağlam bir gerçektir. Elbette Allâh'ın kurduğu düzende aşırı giderek şirk koşanlar da cehennem ateşinin yakıtlarıdır. Bunda da hiç şüpheye gerek yok. Öyle ise, gelin bu hakkı çiğnemeyin.

"...İşimi de Allâh'a havale ediyorum. Şüphesiz Allâh kulları görendir." Siz beni dinlemezseniz dinlemeyin. Ben yalnız Allâh'a güveniyor ve her işimi ona havale ediyorum. O beni de bütün insanları da yarattığı kulları olarak görüyor ve mükemmel biliyor. Her birinin hak ettiği karşılığı verecektir. Sözü son buldu.

9- "Nihâyet Allâh onu hilelerinin kötülüklerinden de korudu..." Rivâyete göre onu öldürmeye teşebbüs ettiler. O da dağlara kaçtı ve kurtuldu. Allâh onu korudu. Firavun'un helâkından sonra evine döndü.

"...Firavun ailesini azabın kötüsü sarıverdi." Nihâyet Firavunun yakınlarını ordularıyla birlikte en feci şekilde deniz suları sarıverdi. Hepsi de boğuldular gittiler. Bu, dünyadaki geçici azap. Ahiretteki azapları ise sürekli ve sonsuzdur. O da:

10- "(İşte bu) Ateştir. Sabah ve akşam ona atılacaklar. Kıyâmet kopacağı gün de: "Firavun ailesini azabın en çetinine sokun" denilecek. Kıyâmet kopuncaya kadar sabah – akşam, gece – gündüz o ateşe atılacaklar, kabirleri yani, bulundukları yerler cehennem çukurlarından bir çukur olarak cezalarını çekecekler. Kıyâmet kopunca da, içinde ebedi kalacakları cehenneme sokulmaları emredilecek.

Bazı müfessirler; "Bu âyette kabir azabına delil vardır." demişlerdir. Buhari ve Müslimin rivâyet ettiği şu hadisi şerif de bunu teyit etmektedir: Rasulullâh S.A.V.: "Sizden biriniz öldüğü zaman akşam-sabah oturacağı yer ona gösteriliyor. Cennet ehlinden ise, cennet ehlindendir. Ateş ehlinden ise, ateş ehlindendir. Ona: "Kıyâmet gününde Allâh seni diriltiği zaman senin oturacağın yer işte budur" denilecek. buyurdu. Kabir azabı hakkında bir çok hadisi nebevinin bulunduğu bilinen gerçektir.

(Bakara 47-94. Nisâ 153-161. Mâide 20-26. Araf 103-155. Yûnus 75-93. Hûd 96-99. İbrâhîm 5, 6. İsrâ 101. Tâha 9-98. Şuarâ 10-66. Neml 7-14. Kasas 3-44. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 47

وَاِذْ يَتَحَآجُّونَ فِى النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Hatırla. Hani ateşin içinde çekişirlerken zayıflar kibirlenenlere: "Şüphesiz biz size tâbi idik. Siz ateşten bir kısmını bizden men edenler misiniz?"

Âyet: 48

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا كُلٌّ فِيهَآ اِنَّ اللّٰهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Kibirlenenler: "Muhakkak biz hepimiz onun içindeyiz. Şüphesiz Allâh kullar arasında hükmetmiştir" dedi(ler)."

Âyet: 49

وَقَالَ الَّذِينَ فِى النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Ateştekiler de cehennem zebânilerine: "Rabbinize dua edin de azaptan bir gününü bizden hafifletsin." dediler."

Âyet: 50

قَالُوٓا اَوَلَمْ تَكُ تَاْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ ۖ قَالُوا بَلٰى ۖ قَالُوا فَادْعُوا ۚ وَمَا دُعٰٓؤُا الْكَافِرِينَ اِلَّا فِى ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Sizin Peygamberleriniz size açık deliller getiriyor değil miydi?" dediler. "Evet" dediler. Öyle iseniz "siz yalvarın" dediler. Kâfirlerin duası ise, şaşırmaktan başka değildir.

İZAHLARI:

1- Rasulüm! Kâfirler cehennemin içinde birbirleriyle çekişirlerken, dünyada baskı altında bulunan zayıf kâfirler, ileri gelen kibirli kâfirlere: "Biz sizin emrinizde size uyuyorduk. Haydi bakalım bu azabın bir kısmını olsun bizden kaldırın. Bunu yapabilir misiniz?" derler.

2- O ileri gelen kâfirler ise, "Muhakkak biz ve siz hepimiz bu ateşin içindeyiz. Kimse kimsenin azabını taşıyamaz. Çünkü Allâh kulları arasında herkesin suçuna göre hükmünü vermiş ve cezasını kesmiştir. Herkes kendi cezasını, kendisi çekecektir" derler.

3- "Ateştekiler de cehennem zebanilerine: "Rabbinize dua edin de azaptan bir gününü bizden hafifletsin" dediler. Cehennem ateşinin içinde kıvranan kâfirler, cehennemde vazifeli olan bekçilere: "Ne olur rabbinize yalvarın da bir gün olsun bizim azabımızı azaltsın" derler. Onlar da:

4- "Sizin Peygamberleriniz size açık deliller getiriyor değil miydi?" dediler. Size dünyada iken Peygamberleriniz Allâh'ın varlığına dair bilgiler vermedi mi? Deliller göstermediler mi? Mucizelerden haberiniz yok mu? Derler. Onlar da:

"..."Evet" derler." Gösterdiler ama biz onları inkâr ettik. Onlarla alay ettik diyerek suçlarını itiraf ederler. Melekler de:

"...Öyle ise: "siz yalvarın" derler." Fakat yalvarma zamanı geçti.

"...Kâfirlerin duası ise şaşırmaktan başka değildir." Hüsran devrine girmiş ve aldıkları cezalarla iyice şaşırmış olan kâfirlerin dua etmeye yüzleri mi var ki?

(En'âm 130. Arâf 38, 39. İbrâhîm 21. Ra'd 14. Mü'minûn 105-108. Nebe' 31-33. Sâd 59-62. Kaf 27-29. Zümer 31, 71. Mülk 8-11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 51

إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz Peygamberlerimize ve îman edenlere dünya hayatında ve şahitlerin dikildiği gün elbette yardım edeceğiz."

Âyet: 52

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Zâlimlere özür dilemelerinin fayda vermeyeceği gün. Onlar için lânet de vardır. Onlar için yurdun kötüsü de vardır."

Âyet: 53, 54

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَىٰ وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ ﴿٥٣﴾ هُدًى وَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ'ya da hidâyeti verdik. İsrail oğullarını da bir hidâyet ve öğüt olmak üzere akıl sahipleri için kitabı varis kıldık."

Âyet: 55

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Artık sabret. Muhakkak Allâh'ın vadi haktır. Günahın için mağfiretini de iste. Akşam ve sabah Rabbinin hamdi ile de tesbih et."

Âyet: 56

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın âyetleri hakkında –kendilerine gelmiş bir delil olmaksızın– mücadele edenler, onların göğüslerinde kendisine ulaşamayacakları bir kibirden başkası yoktur. Artık Allâh'a sığının. Şüphesiz O, kendisi işiten, görendir."

İZAHLARI:

1- Habibim! Göndermiş olduğum Peygamberlere ve onlara îman eden mü'minlere karşı cephe alan kâfirleri mağlup etmek üzere hem Peygamberlere, hem de mü'minlere kesinlikle yardım ederiz. Sen endişe etme. Pek çok peygamberlerin daha sağlığında kavimlerini helâk ederek kendilerini ve îman edenleri kurtardık. Bazılarını da vefatlarından sonra onların intikamlarını aldık. Ahirette ise elbette kâfirleri cehenneme, onları da cennete koyarak yardım edeceğiz.

2- O herkesin amellerinin şahitlerle şahitlendirildiği gün, zâlimlerin de özür dilemelerinin geçerli olmadığı, lânete uğrayıp yurtlarının en kötü yer olduğu gün, kıyâmet günü elbette verdiğimiz bu haberleri görecekler. Bunlardan bir örnek vermek yerinde olur.

3- "Andolsun Mûsâ'ya da hidâyeti verdik. İsrail oğullarını da bir hidâyet ve öğüt almak üzere akıl sahipleri için kitaba varis kıldık" Mûsâ'ya Peygamberlik vermek, mucizeleri, vermek Tevrat'ı indirmekle tam bir hidâyet ihsan ettik. Onun sülalesinden olan İsrail oğullarını da bu Tevrat kitabına varis kıldık. Onlardan akıl sahiplerinin bu kitaptan yararlanması gerekirken, bu kitapla oynadılar, bozdular ve gerekli öğütleri alamadılar. Bundan dolayı onlara zillet ve meskenet damgasını vurduk. Bir türlü bellerini doğrultamıyor, âlemlere ibret oluyorlar.

4- "Artık sabret. Muhakkak Allâh'ın va'di haktır..." Rasulüm! Sana karşı çıkan müşriklere karşı elbette sana yardım edeceğim onları da hüsrana uğratacağım. Sana va'dediyorum. Benim vadim haktır. Hiç endişe etme. Sen:

"...Günahın için mağfiretini de iste. Akşam sabah Rabbinin hamdi ile de tesbih et." Habibim! Sen îman eden mü'minlerle birlikte azimle Kur'âna sarılın, günahlarınız için de Allâh'tan mağfiret dileyin, gece gündüz namazlarınızı kılın, Allâh'a hamdederek O'nu tesbih, tenzih edin. Sizin yardımcınız benim.

5- Şüphesiz o Allâh'ın âyetleri hakkında hiçbir delile dayanmadan mücadele edenler, seninle ve mü'minlerle uğraşanlar, o kendilerini beğenip kibirlenenler, kesinlikle hedeflerine ulaşamayacaklar. Sen onların şerrinden Allâh'a sığın. Senin yardımcın Allâh'tır. O, her şeyi en iyi şekilde işiten ve her şeyi en iyi bilendir. Sen tedbirini al taktir Allâh'ındır.

(Âl-i Imran 123, 147. Araf 137, 157. Enfâl 72, 74. Tevbe 14, 25, 26, 40, 66. Yûnus 109. Nahl 127, 128. Taha 130. Şuarâ 59. Enbiyâ 77. Fâtır 32. Saffat 115, 116. Sâd 17. Hacc 40. Rûm 57, 60. Ahkâf 35. Feth 3. Kâf 39, 40. Tahrim 7. Kıyâmet 14, 15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 57

لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Elbette göklerin ve yerin yaratılması, insanların yaratılmasından daha büyüktür. Fakat insanların çoğu bilmezler."

Âyet: 58

وَمَا يَسْتَوِى الْاَعْمٰى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلاَ الْمُسِىءُ ۭ قَلِيلاً مَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Kör ile gören ve îman edenler hem de yararlı işler yapanlar denk olmaz. Kötülük yapan da öyle. Azıcık olsun düşünmelisiniz."

Âyet: 59

اِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ لاَ رَيْبَ فِيهَا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz kıyâmet elbette gelicidir. Onda şüphe yok. Fakat insanların çoğu inanmazlar."

ÎZAHLARI:

1- Göklerin ve yerin yaratılışına, onların içinde bulunan bu kadar varlıklar, onların harekâtı, bir nizam içinde dönmeleri, bazılarının yok olup yerine başkalarının gelmesine bakıp da düşünmüyor musunuz? Elbette onların yaratılışı, sizin yaratılışınızdan daha üstün, daha büyük. Bunlara kadir olan sizi ölümünüzden sonra diriltmeye kadir olmaz mı?

Ne yazık ki insanların çoğu bunu bilmezler ve düşünmezler de küfre, şirke saparlar. Bakın:

2- "Kör ile gören denk olur mu?..." Kör görmediği için ak ile karayı seçemez, rahat hareket edemez. Ama gören öyle değil. Böylece hakkı gören, anlayan ile bâtıla saplanan da böyledir.

"...İman edenler hem de yararlı işler yapanlar ile kötülük yapanlar denk olur mu?..." Allâh'a îman ederek O'nun yolundan gidenler ve bütün işlerini iyi yapanlar ile îmansız olanlar ve hep kötü işler yapanlar bir olur mu?

"...Azıcık olsun düşünmelisiniz." Allâh size görecek göz vermiş, düşünecek akıl vermiş. Niçin hakkı görmüyorsunuz? Niçin düşünmüyorsunuz? Azıcık da olsa düşünmeli değil misiniz? Şunu iyi bilin ki:

3- "Şüphesiz kıyâmet elbette gelicidir..." Muhakkak kıyâmet kopacak, siz dirileceksiniz, mahşere sürüleceksiniz, hesaba çekileceksiniz. Yaptıklarınızın karşılığını göreceksiniz. İyilik yapanlar, iyilik görecekler, kötülük yapanlar da kötülük görecekler. Onda hiç şüphe yok.

"...Fakat insanların çoğu inanmazlar." Kâfir olan, müşrik olan insanlar dirileceklerine ve yaptıklarının karşılığını göreceklerine inanmazlar. Onlar inansalar da, inanmasalar da elbette o gün gelecek ve ister istemez inanacaklar. Ama fayda vermeyecek.

(En'âm 50. Ra'd 16. Hûd 24. Hıcr 85. Tâha 15. Hacc 7. Fâtır 19-22. Rûm 27. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 60

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِيٓ اَسْتَجِبْ لَكُمْ ۭ اِنَّ الَّذِيْنَ يَسْتَكْبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِيْ سَيَدْخُلُوْنَ جَهَنَّمَ دَاخِرِيْنَ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Rabbiniz de: "Bana dua edin, size icabet edeyim" buyurdu. Şüphesiz benim ibadetimden (uzak) büyüklenenler alçaklar olarak yakında cehenneme girecekler."

ÎZAHI:

Allâhu Teâlâ, bütün kullarına hitap ederek:

"...Bana dua edin, size icabet edeyim" buyurdu... Yani "Ey kullarım: Siz bana îman etmekle beraber bana kulluk edin, ibadet edin,

her ihtiyacınızı benden istemek üzere bana dua edin ki, duanızı kabul edeyim, sizi ihlaslı kullarım olarak kabul edeyim" buyurmuştur.

"...Şüphesiz benim ibadetimden (uzak) büyüklenenler, alçaklar olarak yakında cehenneme girecekler." Kendilerini büyük görerek bana kulluk yapmayan, ibadet etmeyen ve bana yalvarmayanlar, elbette zelil, hakir ve alçaklar olarak cezalarını çekmek üzere içinde ebedi kalacakları cehenneme girecekler.

(Araf 29, 36, 55, 180. Nisa 172. İsrâ 110. Saffat 35, 36. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 61

اَللّٰهُ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ۚ اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Allâh, kendisinde dinlenesiniz diye sizin için geceyi, gündüzü de gösterici olarak yaratandır. Şüphesiz Allâh, insanlara karşı elbette fazilet sahibidir. Fakat insanların çoğu şükretmezler."

Âyet: 62

ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَىْءٍ ۖ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۖ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"İşte bu Rabbiniz Allâh'tır. Her şeyi yaratandır. O'ndan başka bir ilah yoktur. Artık nasıl döndürülüyorsunuz?"

Âyet: 63

كَذٰلِكَ يُؤْفَكُ الَّذِينَ كَانُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Allâh'ın âyetlerini inkâr edenler, böyle döndürülür."

Âyet: 64

اَللّٰهُ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاۤءَ بِنَاۤءً

وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ۚ ذَٰلِكُمُ
اللَّهُ رَبُّكُمْ ۖ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Allâh, sizin için yeri karargâh, göğü de bir bina kılandır. Sizi kılıklandıran, kılığınızı da en güzel yapan ve sizi temiz güzellerden rızıklandırandır. İşte bu Rabbiniz olan Allâh'tır. Âlemlerin Rabbi de yüceldikçe yüceldi."

Âyet: 65

هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ۗ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"O, diri olandır. O'ndan başka bir ilah yoktur. O halde dini O'na tahsis ederek ihlaslılar olarak da O'na dua edin. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur."

İZAHLARI:

1- Allâhu Teâlâ, yine bizim dikkatimizi gece ile gündüze çekerek bunların hikmeti üzerinde durmamızı, bunları meydana getiren güneşin ve dünyanın dönmelerini araştırmamızı, bunlar hakkında geniş bilgi sahibi olarak daha çok yararlanmamızı, aynı zamanda bunları yaratanın kendisi olduğunu anlayarak sağlam bir îmanla ibadet etmemizi ve O'nun emrine tam olarak girmemiz ile şaşırmadan dünya ve ahiretimizi kazanmamızı dilemiş olduğunu hatırlatıyor.

Gecenin karanlığından yararlanarak istirahate çekilmemizi, gündüzün aydınlığından da faydalanarak her bakımdan çalışmamızı, yarattığı nimetlerden bol bol kazanmamızı ve kendisine çokça şükretmemizi, böylece cenneti hak etmemizi dilemiştir.

"...Şüphesiz Allâh, insanlara karşı elbette fazilet sahibidir. Fakat insanların çoğu şükretmezler." Allâhu zülcelal, yarattığı insanların ihtiyaçlarını temin etmek için fazlı kereminden hava, su, yiyecek çeşitleri gibi nimetler yaratmıştır. Ama insanların çoğu bu nimetler hakkında yeterli bilgi sahibi olmadığından veya inadından bunları yaratan Allâh'a îman etmezler ve şükür de etmezler.

2- "İşte bu Rabbiniz Allâh'tır. Her şeyi yaratandır. O'ndan başka bir ilah yoktur. Artık nasıl döndürülüyorsunuz?" Sizi ve muhtaç olduğunuz her şeyi yaratan Rabbiniz Allâh budur. O'ndan başka ibadet edilecek, emrine girilecek, kendisinden medet umulacak ve sığınılacak bir varlık yoktur. Böyle olduğu halde nasıl oluyor da bir takım başka şeylere taptırılıyorsunuz, insan eliyle yapılmış şekillendirilmiş şeylere döndürülüyorsunuz? Çok acayip bir duruma düşürülüyorsunuz.

3- "Allâh'ın âyetlerini inkâr edenler, böyle döndürülür." Çünkü bunlar, sağlam inanca sahip olmadıkları için boşlukta kalırlar. Boşlukta olan şeylerin her tarafa fırıl fırıl döndürülmesi kolay olur. İmansızlar, azıcık bir menfaat hissederse, kolayca oraya dönüverirler.

4- "Allâh, sizin için yeri karargâh, göğü de bina kılandır..." Sizi yaratan Allâh, yaşamanıza ve huzurla ibadet etmenize elverişli olarak dağlarıyla, ovalarıyla, denizleriyle, çeşitli nimetleriyle dünyayı, güneşiyle, ayıyla, yıldızlarıyla, bulutlarıyla, yağmurlarıyla da göğü yaratmıştır.

"...Sizi kılıklandıran, kılığınızı da en güzel yapan ve sizi temiz güzellerden rızıklandırandır..." Ey insanlar! Bir de kendinize bakın. Bütün mahlukatın içinde sizi boyunuzla posunuzla, elinizle, ayağınızla, yüzünüzle, başınızla, aklınızla, kalbinizle ve her uzvunuzla depedenk bir kılıkta, en güzel en yakışıklı olarak yaratan, aynı zamanda tertemiz, en güzel gıdalarla besleyendir.

"...İşte bu, Rabbiniz olan Allâh'tır..." Sizi yaratan, besleyen büyüten, tek Rabbiniz bu Allâh'tır. Kendisine kulluk yapacağınız, ibadet edeceğiniz, yalvaracağınız, emrine gireceğiniz işte budur.

"...Âlemlerin Rabbi de yüceldikçe yüceldi." Evet âlemlerin Rabbi de yine budur. O, sınırsız olarak yücedir.

5- "O, diri olandır. O'ndan başka bir ilah yoktur..." Yaşatan, öldüren O'dur. Kendisi devamlı diridir. Ölmeyecektir. O'ndan başka ibadet edilecek, emrine girilecek başka bir ilah yoktur.

O halde dini O'na tahsis ederek;

"...İhlaslılar olarak da O'na dua edin..." Siz içinizle, dışınızla, aklınızla, kalbinizle yalnız O'na ibadet edin, ancak O'ndan yardım isteyin, her ihtiyacınız için O'na dua edin.

"...Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur." Siz âlemlerin Rabbi olan Allâh'a şükredin, O'na hamdedin. O'na bütün zerrelerinizle teslim olarak rızanızı açıklamış olun. Ta ki O da sizi sevsin ve sizden razı olsun.

(Fatiha 1. Bakara 36, 255. Âl-i Imran 2. Mâide 75. En'âm 13, 33, 45, 95, 96, 102. Arâf 24, 51. Tevbe 30. Yûnus 67. Ra'd 16. Neml 61, 86. Kasas 72, 73. Taha 111. Furkân 58. Fâtır 3, 13. Saffat 182. Zümer 6, 62, 75. Zuhruf 87. Fussılet 15, 28. Ahkâf 26. Tîn 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 66

قُلْ اِنّى نُهيتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَمَّا جَآءَنِىَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبّى وَاُمِرْتُ اَنْ اُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمينَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

""Rabbimden bana açık deliller gelince, sizin Allâh'tan başka taptıklarınıza kulluk etmekliğimden ben kesinlikle men edildim ve âlemlerin Rabbine teslim olmakla emrolundum" de."

Âyet: 67

هُوَ الَّذى خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوٓا اَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا ۚ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوٓا اَجَلاً مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"O, sizi bir topraktan, sonra bir nutfeden, sonra bir pıhtıdan, yaratan, sonra bir çocuk olarak çıkarandır. Sonra gençliğinize erişmeniz için, sonra da yaşlılar olmanız için (taktir) edendir. Sizden önceden öldürülen kimse de olur. Yine bilinen bir müddete kadar erişmeniz için taktir eder. Olur ki aklınızı da erdirirsiniz."

Âyet: 68

هُوَ الَّذى يُحْيٖ وَيُمِيتُ ۚ فَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۧ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"O, öldürülen ve diriltendir. Bir işe hüküm verince de hemen ancak ona "ol" der ve hemen oluverir."

İZAHLARI:

1- Habibim! O müşriklere söyle. Bana Rabbimden her şeyi açıklayan âyetler ve kesin deliller gelince, artık sizin Allâh'tan başka taptığınız putlara körü körüne kulluk yapmam bir beyinsizliktir. Zaten kesinlikle bundan da men edildim ve âlemlerin Rabbi olan bir Allâh'a teslim olmam ve ancak O'na kulluk yapmamla emrolundum." Dikkat edecek olursanız:

2- "O önce atanız Adem'i bir topraktan yarattı. Sonra kurduğu bir nizamla O'nun nesilleri olarak bir "Nutfe" denilen meniden, sonra bir kan pıhtısına çeviren halden, sonra bir çiğnem et halinden bütün uzuvları tamamlanmış bir bebek olarak ana rahminden çıkaran, sonra da güçlü, kuvvetli bir genç yapan, daha sonra da kuvveti kesilmiş bir ihtiyar haline getiren, sonra da vadesi yetince öldüren Allâh'tır. Onun kurduğu bu düzeni değiştirmeye bir gücü yeten var mı? İsteseniz de, istemeseniz de bu nizama uyacaksınız. Elinizden hiçbir şey gelmeyeceğini de bilirsiniz. Allâh'ın kanunu böyle iken yine de O'na isyana yeltenirsiniz, O'na şirk koşarsınız.

3- Yaratan, dirilten de O'dur. Öldüren yok eden de O'dur. Tekrar diriltecek olan da O'dur. Herkesi ameline göre cezalandıracak da O'dur. O'nun her şeye gücü yeter. Bir şeye karar verdiği zaman sadece "Ol" der. O da oluverir. "Olmam" diyemez. Ey insanlar! Siz "Olmam" diyebildiniz mi? "Büyümem" diyebildiniz mi? "Yaşlanmam" diyebildiniz mi? "Ölmem" diyebiliyor musunuz? İyi düşünün de sizi böyle elinizde olmayarak halden hale çeviren Allâh'a îman edin ve O'nun emrine girin.

(Bakara 28. Âl-i Imran 156. En'âm 14, 56, 163. Araf 158. Tevbe 116. Yûnus 56. Nahl 4. Kehf 37. Hacc 5, 6, 66. Mü'minûn 12-16, 80. Neml 91. Fâtır 11. Yasin 77. Rûm 20, 21, 40. Duhân 8. Casiye 26. Zümer 11, 12. Necm 45-48. Kıyame 37-40. İnsan 2. Abese 18-22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 69

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ ؕ
اَنّٰى يُصْرَفُونَ ۚ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Allâh'ın âyetleri hakkında uğraşanları görmedin mi? Nasıl saptırılıyorlar?"

Âyet: 70

اَلَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَآ اَرْسَلْنَا بِهٖ رُسُلَنَا ۛ
فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ۙ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Kitabı ve peygamberlerimizle gönderdiğimiz şeyleri yalanlayanlar. Artık ileride bilecekler."

Âyet: 71, 72

اِذِ الْاَغْلَالُ فِىٓ اَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ ؕ يُسْحَبُونَ ۙ ﴿٧١﴾
فِى الْحَمِيمِ ثُمَّ فِى النَّارِ يُسْجَرُونَ ۚ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Boyunlarında tokalar ve zincirler (olduğu halde) kaynar suya sürüklenecekleri, sonra ateşte yakılacakları zaman."

Âyet: 73, 74

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ۙ ﴿٧٣﴾ مِنْ دُونِ اللّٰهِ ؕ
قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْـًٔا ؕ كَذٰلِكَ
يُضِلُّ اللّٰهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Sonra kendilerine: "Allâh'tan başka ortak yapıyor olduğunuz şeyler nerede?" denildi. "Bizden uzaklaştılar. Hayır, önceden zaten bir şeye tapmaz idik" dediler. Allâh kâfirleri böyle saptırır."

Âyet: 75

ذٰلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"İşte bu, yer yüzünde haksız olarak şımarıyor olduğunuz ve taşkınlık yapıyor olduğunuzdan dolayıdır."

Âyet: 76

اُدْخُلُوٓا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"İçinde ebedi kalıcılar olarak cehennem kapılarından girin. Artık kibirlilerin yeri ne de kötü oldu."

ÎZAHLARI:

1- Habibim! Ne acayip değil mi? Âyetlerimiz hakkında uğraşıp çekişenleri gördün ya. Nasıl da aldatılıp saptırılıyorlar?

2- Onlar, kendilerine Peygamberlerimizle gönderdiğimiz kitapları, yalanlayanlardır. İleride başlarına gelecek ve hiç kurtulamayacakları sürekli azabı bilecekler.

3- Boyunlarına takılmış tokalar ve zincirlerle zebaniler tarafından kaynar sulara sürüklenip atılacaklar. Sonra da ateşte yakılacakları zaman anlayacaklar. Ama fayda vermeyecek.

4- "Sonra onlara: "Allâh'tan başka O'na ortak yapageldiğiniz şeyler nerede? Hani gösterin bakalım" denilecek." Onlar da: "Bizden uzaklar. Haberleri bile yok. Gaib olup gittiler. Zaten biz onlara tapmazdık. Onlarla insanları aldatırdık, onları oyalardık. Kendi menfaatimize bakardık" derler. Allâh kendine îman etmeyen kâfirleri işte böyle şaşırtır.

5- Yine onlara: "İşte bu içine düştüğünüz azap, yer yüzünde haksız yere şımarıyordunuz, azdıkça azıyordunuz ve taşkınlık yapıyordunuz ya, ondan dolayıdır."

6- "İçinde ebedi olarak kalacağınız cehennemin kapıları sizin için açılmıştır. Haydi girin bakalım. Yeriniz işte burasıdır. Çekin çekebildiğiniz kadar. Ne de kötü yermiş." denilecek.

(Bakara 39. Mâide 10, 86. En'âm 22, 49. Arâf 36, 40, 147, 182. Ra'd 5. Nahl 27, 29. Hacc 3, 8. Kasas 62-65, 74. Sebe' 33. Yasin 8. Zümer 72. Fussılet 47, 48. İnsan 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 77

فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ ۚ فَاِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِى نَعِدُهُمْ
اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Sabret. Şüphesiz Allâh'ın va'di haktır. Ya onlara va'd ettiğimizin bazısını sana hakîkaten göstereceğiz veya seni gerçekten vefat ettireceğiz. Artık ancak bize döndürülecekler."

Âyet: 78

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلاً مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ
وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۗ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَاْتِىَ
بِاٰيَةٍ اِلاَّ بِاِذْنِ اللّٰهِ ۚ فَاِذَا جَآءَ اَمْرُ اللّٰهِ قُضِىَ بِالْحَقِّ
وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Andolsun senden önce de Peygamberler gönderdik. Onlardan kimini sana hikaye ettik. Onlardan kimini de sana bildirmedik. Allâh'ın izni olmadıkça bir Peygambere bir âyet bile getirmesi olamaz. Allâh'ın emri gelince de hak ile hükmolunur. Orada bâtılcılar hüsrana uğramıştır."

ÎZAHLARI:

1- Habibim! Bu müşriklerin bizim âyetlerimizle uğraşmalarına karşı sen sabret. Muhakkak benim onları helâk etmeme dair gerçek sözüm vardır. Muhakkak onlara yaptığımız tehditlerden bir kısmını sana

göstereceğim. Nitekim Bedir muharebesinde ve sair savaşlarda göstermiştir. Mekke'nin fethini de müyesser kılmıştır.

Senin vaden yettiği ve vefat ettiğin zamandan sonra da senin ümmetin onların uğrayacağı hüsranı göreceklerdir. Kıyâmete kadar da onlara benzeyenler aynı akıbete uğrayacaklar. Nihâyet onların hepsi de huzurumuza döndürülecekler. Cezaları da verilecek.

2- Habibim! Sen üzülme. Andolsun senden önce de pek çok peygamberler gönderdim. Sana indirdiğim Kur'ân da onlardan pek azını zikrettim. Onlardan bir çoğunu da sana bildirmeye gerek görmedim.

Allâh'ın izni olmadıkça hiçbir peygamber, ne bir âyet getirebilir, ne de bir mucize gösterebilir. Allâh'ın emri gelince de hak ile hüküm verilir. Adalet yerini bulur. Bâtıla sarılanlar da her zaman olduğu gibi hüsrana uğrarlar.

Peygamberlerin sayısı hakkında İmamı Ahmed'in Ebu Zer'den rivâyet ettiğine göre, "Ey Allâh'ın Rasulü! Peygamberlerin sayısı kaçtır?" dedim de: "Yüz yirmi dört bindir. Onlardan üç yüz on beşi rasuldür" buyurdu. En iyi bilen Allâh'tır.

(Nisâ 164. Yûnus 46, 109. Hûd 115. Ra'd 38, 40. Nahl 127. Kehf 28. Tâha 130. Zümer 69. Rûm 60. Sâd 17. İbrâhîm 11. Meryem 39. Zuhruf 42. Ahkâf 35. Tûr 48, 49. Kalem 48. Müzzemmil 10. İnsan 24. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 79

اَللّٰهُ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْاَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا
تَاْكُلُوْنَ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Allâh size hayvanları, onlardan (kimine) binmeniz için yarattı. Onlardan (kiminden) de yersiniz."

Âyet: 80

وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِى صُدُوْرِكُمْ
وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُوْنَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Sizin için onlardan faydalar da vardır. Onların üzerinde gönlünüzdeki bir ihtiyaca ulaşmanız için de (kullanırsınız). Yine Onların üzerinde ve gemiler üstünde taşınırsınız."

Âyet: 81

وَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهٖ ۖ فَاَىَّ اٰيَاتِ اللّٰهِ تُنْكِرُونَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Size âyetlerini de gösteriyor. Artık Allâh'ın hangi âyetlerini inkâr edebilirsiniz?"

İZAHLARI:

1- Ey insanlar! Allâh sizin yararlanmanız için ehli hayvanları yaratmıştır. Onlardan deve, at, eşek gibilerini binmeniz için, deve, sığır, koyun, keçi gibilerini de etlerini ve sütlerini yemeniz için yaratmıştır.

2- Sizin için onlarda başka faydalar da vardır. Tüylerinden, döllerinden, alım satımlarından yararlandığınız gibi, içinizden geçirdiğiniz, arzu ettiğiniz ihtiyaçlarınızı temin etmeniz için dilediğiniz yerlere onları kullanarak gidersiniz. Hem onların üzerinde kara yollarında taşındığınız gibi, deniz yollarında da gemilerle taşınırsınız. Bunların dışında size verdiği akıl, imkan ve kabiliyetle havada, karada yürüyen nice şeyler de yaratır.

3- "Böyle kendi varlığına dair bir çok delilleri size gösteriyor. Bunca delillerden hangisini inkâr edebilirsiniz? Allâh'ın varlığına dair sizin kendi yaratılışınızı da mı inkâr edebilirsiniz? Bu kadar beyinsiz olmamalısınız.

(Bakara 73. Âl-i Imran 14, 70, 98. En'âm 142. Nahl 5-8, 66, 80. Mü'minûn 21, 22. Tâha 54. Neml 93. Lokmân 31. Fâtır 28. Yasin 42, 71-73. Zümer 6. Şûra 11. Zuhruf 12, 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 82

اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوٓا اَكْثَرَ مِنْهُمْ وَاَشَدَّ قُوَّةً وَاٰثَارًا فِى الْاَرْضِ فَمَآ اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Yer yüzünde de yürümediler mi, kendilerinden öncekilerin akıbeti nasıl oldu bakmadılar da mı? Bunlardan daha çok ve yerde kuvvet ve eser bakımından daha şiddetli idiler de, kazanıyor oldukları şeyler kendilerine yaramadı."

Âyet: 83

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ
الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Kendilerine Peygamberleri açık deliller getirince de ilimden yanlarında bulunanla şımardılar ve onları alay eder oldukları şey sarıverdi."

Âyet: 84

فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا
كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Azabımızı gördükleri zaman da: "Allâh'a O'nun birliğine inandık, kendisiyle müşrikler olduğumuz şeyleri de kapattık" dediler."

Âyet: 85

فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا ۖ سُنَّتَ اللَّهِ
الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ ۖ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Azabımızı gördükleri zaman da, îmanları kendilerine fayda verecek de değildi. Fakat Allâh'ın kulları hakkındaki sünneti geçmiş olandır. Orada kâfirler de hüsrana uğramıştır."

İZAHLARI:

1- Bu müşrikler, bu kadar yer gezdiler, Yemen ve Şam seferlerine çokça gidip geldiler. Buralarda daha önce gelip geçen milletlerin bu ka-

dar kalıntıları var. Bunlara bakıp da düşünmediler mi? Onların akıbetleri nasıl olmuş görmediler mi? Onlar her bakımdan daha güçlü ve çok idiler. Onların kazançları helâklarını önleyememiş, kendilerine hiç yararı olmamış.

2- Peygamberleri kendilerine ne kadar delil, mucize ve âyetler getirdiyse, bilgi zannettikleri efsaneleriyle şımarmışlar da onların Peygamberlerle alay etmeleri yüzünden kendilerini felaketler sarmış ve helâk olmuşlardır.

3- Bizim azabımızı gördükleri zaman da: "Allâh'a O'nun birliğine inandık, kendisiyle müşrikler olduğumuz şeyleri de kapattık" dediler ama, hiç de faydası olmamıştır. Bu Allâh'ın kurduğu bir nizamdır. Bütün kulları üzerinde bu nizam tatbik edilmiştir. Böylece her zaman ve her yerdeki kâfirler hüsrana uğramıştır ve uğrayacaktır.

En'âm 10, 11, 43, 158. Hûd 8. Nahl 34. Yusuf 109. Hacc 46. Enbiyâ 12, 41. Rûm 9, 42. Fâtır 44. Secde 29. Muhammed 10. Casiye 33. Ahkâf 26. âyetleri de okuyalım.)

ĞAFİR SÛRESİNİN SONU

FUSSILET SÛRESİ

41. Sûredir

54 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

حٰمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(حم) Allâh bilir."

Âyet: 2

تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۚ ﴿٢﴾

Meâli:

"İndirilmesi Rahman, Rahim olan tarafındandır."

Âyet: 3, 4

كِتَابٌ فُصِّلَتْ اٰيَاتُهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۙ ﴿٣﴾
بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ فَاَعْرَضَ اَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Bilen bir kavim için Arapça bir Kur'ân olarak âyetleri tafsil edilen, müjdeci ve uyarıcı olan bir kitaptır. Onların çoğu da yüz çevirdi. Hem de onlar duymazlar."

Âyet: 5

وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِٓى اَكِنَّةٍ مِمَّا تَدْعُونَآ اِلَيْهِ وَفِٓى اٰذَانِنَا
وَقْرٌ وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ اِنَّنَا عَامِلُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Ve: "Bizi kendisine davet eder olduğunuz şeyden kalplerimiz örtüler içindedir. Kulaklarımızda da bir ağırlık vardır. Bizimle senin

aranda da bir perde vardır. Artık çalış. Şüphesiz biz çalışanlarız" dediler."

İZAHLARI:

Muhammed ibni İshâk, Cabir ibni Abdullâh ve Reyyan ibni Harmele'den rivâyet edildiğine göre bir gün Kureyş toplanarak birbirine şu bizi birbirimizden ayıran ve işlerimizi bozana (Muhammed'e) gitsin de, Onunla bir konuşsun bakalım ne imiş?" dediler. Atabey'e dönerek: "Sen misin ey ebelvelid?" dediler. Atebe Rasulullâh'a geldi ve:

- "Sen mi daha hayırlısın, yoksa Abdullâh mı? Sen mi daha hayırlısın, yoksa Abdulmuttalip mi? Sen mi daha hayırlısın, yoksa Kusay ibni Kilâb mı? Sen mi daha hayırlısın, Yoksa Ümmü Haşim mi?" dedi. Rasulullâh hep sustu cevap vermedi. Devamla: "Eğer bunlar daha hayırlı ise, hepsi de benim taptığım ilahlara tapmışlardır. Şâyet senin daha hayırlı olduğunu iddia ediyorsan, sesin duyuluncaya kadar konuş. Hakîkaten biz vallâhi kavmine karşı senden daha uğursuz bir nesil görmedik. Toplumumuzu dağıttın. İşimizi bozdun. Dinimizi ayıpladın. Araplar içinde bizi rezil ettin. Hatta onların arasında "Kureyş'in içinde bir sihirbaz türedi, Kureyş'in içinde bir kahin var" diye yayıldı. Birbirimize kılınçla karşı çıkar olduk. Doğum yapan bir kadın gibi birbirimize bağırır olduk. Tükeninceye kadar birbirimize kılınç vuracağız. Ey kimse! Eğer senin ihtiyacın varsa, sana mal toplayalım, en zenginimiz ol. Senin evliliğe meylin varsa, Kureyş kadınlarından beğen, on tanesiyle evlendirelim. Seni başımıza başkan yapalım dedi. Rasulullâh S.A.V. de:

- "Sözünü bitirdin mi?" dedi. O da: "Evet" dedi. Rasulullâh S.A.V.:

Besmele çekerek bu sûrenin başından 13. âyetin sonuna veya Secde âyeti olan 37, 38. âyetin sonuna kadar okudu ve secde etti.

Bu sûreyi dinleyen Atebe, sustu ve ağzını tuttu ve ailesine döndü. Kureyş'in yanına da çıkmadı. Onlardan gizlendi. Ebu Cehil de:

- Ey Kureyş halkı! Atebe'yi göremiyoruz. O da Muhammed'e meyletti, yemeği hoşuna mı gitti? Haydi ona gidelim" dedi ve gittiler. Ebu Cehil ona:

- Ey Atebe! Seni bizden gizleyen nedir? Muhammed'e sende mi meylettin? Yemeği hoşuna mı gitti? Eğer ihtiyacın varsa, sana mal toplayalım da, Muhammed'in yemeğine muhtaç olma" dedi. Bunun üzerine Atebe kızdı ve Muhammed'le konuşmayacağına yemin etti ve:

- Vallâhi biliyorsunuz Kureyşin içinde malı en çok olan benim. Fakat O'na vardım, her şeyi kendisine anlattım. Bana bir şeyle cevap

verdi ki vallâhi O, şair de değil, kahin de değil, büyücü de değil. Bana bir sûre okudu. Şöylece tekrarladı. "Eğer yüz çevirirlerse, de ki: "Ad ve Semud yıldırımı gibi size de (bir azab) hatırlatırım." Âyetini okuyunca ağzını tuttum. Kesmesini söyledim. Siz Muhammed'in yalan söylemediğini iyi biliyorsunuz. Üzerinize bir azap inmesinden korktum. Onu bırakın ve O'ndan uzaklaşın. Vallâhi O'ndan işittiğim söz hakîkaten bir haber olarak Arap'a isabet ederse, başkası için yeterlidir. Eğer Arap'a galip gelirse O'nun mülkü sizin mülkünüzdür. O'nun izzeti, şerefi sizin izzetinizdir, sizin şerefinizdir. Onunla insanlar mesut olur" dedi. Onlar da:

- Ey Ebûlvelid! Vallâhi O'nun dili seni de büyülemiş" dediler. O da:

- "Bu benim görüşümdür. Siz beğendiğinizi yapın" dedi.

Rasulullâhın okuduğu bu sûre, Atebe üzerinde ve başkaları üzerinde bu tesiri yapmıştır. İnşallâh kıyâmete kadar Kur'ânın tesirleri böylece devam edecektir.

1- "İndirilmesi Rahman, Rahim olan tarafındandır." Ey Kullarım! İşte bu Kur'ânın Rasulüme peyderpey indirilmesi, Rahmeti bol olan, bütün yarattığı şeylerin muhtaç oldukları rızıkları veren, kendini inkâr edenlere bile ihtiyaçlarını ihsan eden, îman edenlere de cennetlerini veren Allâh tarafındandır. Peygamber onu kendiliğinden söylememiştir, söyleyemez de. O ancak Allâh kelamıdır.

2- Bu Kur'ânı Kerîm, onu bilen, anlayan, düşünen bir millet için ifadesi geniş olan, belağatı mükemmel olan Arapça olarak ve her konuda âyetleri açık açık, ayrı ayrı tekrarlayarak açıklayandır. İman edenleri cennetler ile müjdeleyen, îmansızları da cehennem azabıyla uyaran bir kitaptır. Ama o müşriklerin çoğu bu Kur'ândan yüz çevirdi. Hem de onlar kendilerine okunan Kur'ânı duymaz oldular. Ve:

3- "Bizi kendisine davet eder olduğunuz şeyden kalplerimiz örtüler içindedir. Kulaklarımızda da bir ağırlık vardır. Bizimle senin aranda da bir perde vardır..." dediler. "Ey Muhammed! Sen bizi Kur'âna davet ediyorsun ama, boşunadır. Bizim kalplerimiz kapalıdır. Kulaklarımız da tıkalıdır. Onu duymayız, anlamayız. Bu bizim işimize gelmez. Biz şirkimizde, küfrümüzde ısrarlıyız" demişlerdir. Devamla ve inatla:

"...Artık çalış. Şüphesiz biz çalışanlarız" dediler. "Müşrikler inatla ve alayvari; "Ya Muhammed! Sen bizi dine davet için çalışabildiğin kadar çalış. Şüphesiz biz de şirkimizde küfrümüzde çalışmaya ısrarlıyız" diyerek kendilerini tehlikeye attılar.

(Bakara 88. Nisâ 155. En'âm 25. Yusuf 2. Ra'd 37. Hûd 1. İsrâ 46. Kehf 57. Lokmân 7. Şuara 192-195. Yasin 5. Secde 2. Taha 113. Zümer 1, 28. Ğafir 2. Şûra 7. Zuhruf 3. Casiye 2. Ahkâf 2, 12. Vakıa 77-81. Hakka 40-43. Bu sûre 42. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6

قُلْ اِنَّمَآ اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحٰٓى اِلَيَّ اَنَّمَآ اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ
وَّاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوٓا اِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ ۗ وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ben ancak sizin gibi bir beşerim. Sizin ilahınız ancak bana bir ilah olarak vahyolunur" de. Hemen O'na yönelin ve O'ndan mağfiret dileyin. Müşriklere de yazıklar olsun" de.

Âyet: 7

اَلَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Zekatı vermeyenler ve onlar ahireti inkâr edenlerin kendileridir."

Âyet: 8

اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz îman edenler ve yararlı işler yapanlar, onlar için kesilmeyen bir mükafat vardır."

İZAHLARI:

Habibim! O müşriklere söyle:

1- "Ben ancak sizin gibi bir beşerim..." Ey müşrikler! Hepinizin bildiği gibi ben, aranızda doğan, büyüyen sizin gibi bir insanım.

"Sizin ilahınız ancak bana bir ilah olarak vahyolunur" de. Hemen O'na yönelin ve O'ndan mağfiret dileyin..." Sizden farkım sadece Peygamber oluşumdur. Allâhu Teâlâ tarafından bana vahyolunur, Kur'ân âyetleri nâzil olur. Bu âyetler, sizin ilahınızın bir olduğunu, başka kulluk yapacağınız bir ilah olmadığını açıklar. Artık yalnız O'na dö-

nün, O'na kulluk yapın, O'na ibadet edin, O'ndan af dileyin. Şunu iyi bilin ki:

"...Müşriklere de yazıklar olsun." Sizler müşrikler olarak böyle putlara tapmaya devam edecek olursanız vay halinize. Cehennemin en derin yeri olan Veyl çukurundasınız. Bu müşrikler:

2- "Zekatı vermeyenler ve onlar ahireti inkâr edenlerin kendileridir." Onlar ihsan etmedikleri için fakirleri düşünmezler, mallarının zekatını da vermezler. Çünkü onlar ahireti de inkâr ederler. Hesaba çekileceklerini hatırlamazlar. Onlara yazıklar olsun.

3- "Şüphesiz îman edenler ve yararlı işler yapanlar, onlar için kesilmeyen bir mükafat vardır" Muhakkak Allâh'a ve O'nun kitabına, peygamberine ve "inanın" dediği her şeye îman edenler ve yine O'nun emrettiği yararlı işleri yapanlara ardı arası kesilmeyen, hiç tükenmeyen nimetler vardır. Onlara müjdeler olsun.

(Mâide 9. Arâf 203. Yûnus 15. Hûd 11, 108. İbrâhîm 2. İsrâ 93. Kehf 110. Meryem 37. Enbiyâ 108. Tâha 98. Ankebût 46. Fâtır 7. Sâd 27. Ahkâf 9. Necm 4. İnşikâk 25. Tîn 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

قُلْ اَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِى خَلَقَ الْاَرْضَ فِى يَوْمَيْنِ
وَتَجْعَلُونَ لَهٗٓ اَنْدَادًا ۭ ذٰلِكَ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ۚ ﴿٩﴾

Meâli:

"Hakikaten siz mi yeri iki günde yaratana cidden küfrediyorsunuz ve O'na ortaklar yapıyorsunuz? O âlemlerin Rabbidir" de.

Âyet: 10

وَجَعَلَ فِيْهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبٰرَكَ فِيْهَا وَقَدَّرَ فِيْهَآ
اَقْوَاتَهَا فِيْٓ اَرْبَعَةِ اَيَّامٍ ۭ سَوَاۗءً لِّلسَّاۗىِٕلِيْنَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"O, dört günde de onun üstünden basan dağlar yarattı orada. Orayı bereketlendirdi de. Orada isteyenler için depedenk gıdalarını da taktir etti."

Âyet: 11

ثُمَّ اسْتَوٰٓى اِلَى السَّمَآءِ وَهِىَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْاَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا اَوْ كَرْهًا ۭ قَالَتَآ اَتَيْنَا طَآئِعِيْنَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Sonra göğe yöneldi. O da duman halinde idi. Ona ve yere de: "İsteyerek veya istemeyerek gelin" buyurdu. "İsteyerek geldik" dediler.

Âyet: 12

فَقَضٰىهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فِىْ يَوْمَيْنِ وَاَوْحٰى فِىْ كُلِّ سَمَآءٍ اَمْرَهَا ۭ وَزَيَّنَّا السَّمَآءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيْحَ ۚ وَحِفْظًا ۭ ذٰلِكَ تَقْدِيْرُ الْعَزِيْزِ الْعَلِيْمِ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Ve onları iki günde yedi gök olarak yerleştirdi. Her göğe de işini vahyetti. Dünya göğünü de ışıklarla donattık, korurcasına da koruduk. İşte bu, aziz, alim olanın taktiridir.

İZAHLARI:

Habibim! Söyle o müşriklere:

1- "Hakikaten siz mi yeri iki günde yaratana cidden küfrediyorsunuz ve O'na ortaklar yapıyorsunuz?..." Ey müşrikler! Siz necisiniz ki dünyayı iki gün gibi kısa sürede yaratan, sıvı halden sert hale çeviren, bu halden de dağlar ve denizler haline getiren Allâh'ı nasıl oluyor da ortaklara muhtaç ediyorsunuz ve O'na ortaklar isnat ediyorsunuz? Hiç mi düşünmüyorsunuz, hiç mi aklınız çalışmıyor?

"...O, âlemlerin Rabbidir." Bütün âlemleri yaratan, onları geliştiren, yetiştiren, halden hale çeviren, sıvı iken sertleştiren, üzerinde yaşanır duruma getiren O'dur.

2- "O, dört günde de onun üstünden basan dağlar yarattı orada..." Dünyanın dağılmaması, birbirine tutunur halde olması için alttan ve üstten dağlarla sararak muhkem kılmıştır. Dönerken dağılmaması, ateş tabakasının patlamasıyla parçalanmaması için sağlam hale getirmiştir.

"...Orayı bereketlendirdi de..." O yarattığı dünyayı ırmaklarıyla, tarlalarıyla bitkileriyle, hayvanlarıyla, madenleriyle bilhassa insanlarla hareketli ve bereketli bir hazine haline getirdi.

"...Orada isteyenler için depedenk gıdalarını da taktir etti." Yer yüzünde yarattığı canlıların isteklerine, yapılarına göre en uygun olan besinlerini de ayarladı. Bitkilerin gıdaları kendilerine göre, hayvan çeşitlerinin her birinin gıdası da kendi yapısına göre, insanların gıdaları da kendi ihtiyacına göredir. Otlarla beslenenler, etlerle beslenenler, her ikisiyle de beslenenler, hele haşaratın besinleri üzerinde şaşılacak türler vardır. Sırf koku ile beslenenler de vardır. Bunlar hep Allâh'ın takdiridir. Bunların tamamlanmasının dört gün içinde olduğu beyan buyrulmuştur. Günler hakkında kesin bir açıklama da yoktur. En iyi bilen Allâh'tır.

3- "Sonra göğe yöneldi. O da duman halinde idi..." Dünyayı sıvı halinden bu günkü hale çeviren Allâh, gökleri de duman halinden bu hale çevirmiştir. Bizim görebildiğimiz güneş, ay, yıldızlar ve gezegenlerin dışında bilinen ve fakat görülmeyen nice varlıklar olduğu gibi, bilinmeyen ve görülmeyen, henüz anlaşılamayan daha neler vardır. İşte bunları da yaratan Allâh, hem yere, hem de göğe hitap ederek:

"...İsteyerek veya istemeyerek gelin" buyurdu. Buradaki inceliklerin tümüne henüz bu günün fenleri ulaşamamıştır. Dünyanın dönmesi ve içindekilerle birlikteki harekatı, semaların dönmesi ve içindekilerle birlikteki harekatı, felekiyatçıları (astronomları), arazıyatçıları (jeologları) acze düşürmekte olduğu da bir gerçektir. İşte Allâh'ın emri bunlar üzerinde tecelli ederek; "Haydi harekete geçerek istediğim duruma gelin. İsteseniz de, istemeseniz de bu olacak. İrade bendedir. Siz benim iradem dışına çıkamazsınız." buyurması üzerine, onlar:

"...İsteyerek geldik" dediler. Yani hemen harekete geçtiler, kıyâmete kadar bu hareketleri sürüp gidecektir.

4- "Ve onları iki günde yedi kat gök olarak yerleştirdi. Her göğe de işini vahyetti..." Böylece dört günde yeri, iki günde de gökleri yaratarak altı günde tamamlamış oldu. Göklerin her katına da nasıl döneceklerine, hangi hesap üzerinde hareket edeceklerine dair işlerini tayin etti ve ilham ile onları düzene koydu. Kıyâmete kadar bu düzenden şaşmadan hareket edecekler.

"...dünya göğünü de ışıklarla donattık. Korurcasına da koruduk." Yani bütün göklere yerleştirmiş olduğu yıldızların ışıkları gök tabakalarını delerek dünyaya yakın olan gök tabakasındaymış gibi dünyadan görülerek orayı süslemiş bir görüntü vermektedir. Hem de bunların

düzenlerinin bozulmaması için gereken bütün koruma tedbirlerini aldık, kıyâmete kadar sağlam bir koruma kanunu ile korunacaktır.

"...İşte bu, aziz alim olanın takdiridir." Ey insanlar! İşte bu sizin üzerinde yaşadığınız dünya ile buradan gördüğünüz gökler ve bunlardaki inceliğine ulaşamadığınız hassas harekat sizi şaşırtan bu nizam, en üstün olan ve en iyi bilen Allâh'ın taktiridir. Siz bunu anlamakta neden gaflet ediyorsunuz? Niçin O'na inanıp da O'nun emrine girmiyorsunuz? Neden O'nun gönderdiği Peygambere ve O'nun indirdiği kitaba tâbi olmuyorsunuz?

(Bakara 29. Yûnus 3. Hûd 7. Ra'd 3, 4. İbrâhîm 30. Hıcr 16-21. Nahl 15. Furkân 59. Neml 61. Lokmân 10. Secde 4. Saffat 6, 7. Zümer 8. Kâf 6, 7, 38. Hadîd 4. Mülk 5. Naziat 30-33. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 13

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِّثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Eğer yüz çevirirlerse; "Ad ve Semud yıldırımı gibi size de bir yıldırımı hatırlattım" de."

Âyet: 14

إِذْ جَاءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ ۖ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنزَلَ مَلَائِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُم بِهِ كَافِرُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Hani onlara önlerinden ve arkalarından "Allâh'tan başkasına kulluk yapmayın" diye Peygamberler geldiği zaman: "Eğer Rabbimiz dileseydi, elbette melekler indirirdi. Artık şüphesiz biz de kendisi ile gönderdiğiniz şeye küfredenleriz" dediler."

Âyet: 15

فَاَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ
اَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً ؕ اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذِى خَلَقَهُمْ هُوَ اَشَدُّ
مِنْهُمْ قُوَّةً ؕ وَكَانُوا بِاٰيٰتِنَا يَجْحَدُوْنَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Ad (kavmi) ise, haksızca yerde büyüklendiler ve: "Kuvvet bakımından bizden daha çetin kimdir?" dediler. Kendilerini yaratan Allâh'ın onlardan kuvvetçe daha şiddetli olduğunu görmediler mi? Âyetlerimizi de inkâr ediyor idiler."

Âyet: 16

فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِىٓ اَيَّامٍ نَحِسَاتٍ لِنُذِيقَهُمْ
عَذَابَ الْخِزْىِ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ؕ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَخْزٰى
وَهُمْ لَا يُنْصَرُوْنَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Dünya hayatında zillet azabını kendilerine tattırmamız için uğursuz günlerde üzerlerine dondurucu bir rüzgar da gönderdik. Elbette ahiret azabı da, daha rezil edicidir. Onlar yardım da olunmazlar."

Âyet: 17

وَاَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمٰى عَلَى الْهُدٰى
فَاَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُوْنَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Semûd'e gelince, onlara da hidâyet ettik ama hidâyete karşı körlüğü beğendiler de kazanıyor oldukları şeyler sebebiyle kendilerini horlayıcı azap yıldırımı yakalayıverdi."

Âyet: 18

وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"İman edenleri ve korkuyor olanları da kurtardık."

İZAHLARI:

1- Rasûlüm! Eğer müşrikler âyetlerimizden yüz çevirirlerse, onlara Ad kavmi ile Semûd kavminin başına geleni anlat. Onlara yıldırım hızıyla gelen felaketi hatırlat.

2- Bir zamanlar onlara önlerinden ve arkalarından, kendilerinden önce ve sonra peygamberler geldi ve onlara Allâh'tan başkalarına tapmamalarını söylemişlerdi de onlar: "Eğer Rabbimiz dileseydi, elbette melekler indirirdi. Artık şüphesiz biz de kendisi ile gönderildiğiniz şeye küfredenleriz" demişlerdi. Peygamberlerle alay ederek "Bizim Rabbimiz insan değil, melekler gönderirdi. Sizi kabul etmiyoruz. Sizinle gönderdiği kitabı da inkâr ediyoruz" diyorlardı.

3- "Ad kavmi bulundukları yerde haksız olarak kendilerini beğendiler, böbürlendiler. "Bizden daha güçlü kim olabilir" gibi laflar ettiler.

Onlar, kendilerini yaratan ve mallarını veren Allâh'ın daha güçlü olduğunu düşünmediler ve Allâh'ın âyetlerini, delillerini, Peygamberlerin gösterdiği mucizeleri inkâr ettiler de:

4- "Dünya hayatında zillet azabını kendilerine tattırmamız için uğursuz günlerde üzerlerine dondurucu bir rüzgar da gönderdik..." Onların üzerine çok şiddetli, çığlıklar atan bir fırtına estirdik. Onları yerle bir etti. Bu onların dünya azabıdır.

"...Elbette ahiret azabı da daha rezil edicidir..." Dünya azabı geçicidir. Ahiret azabı ise sonu gelmeyen ebedi bir azaptır. İçinden hiç çıkamayacakları cehennem azabıdır.

"...Onlar, yardım da olunmazlar." Bütün ümitleri kesilmiştir. Yardım isteyecek hiçbir yerleri kalmamıştır.

5- Semûd kavmine de hidâyet imkanı verdik. Kendilerine peygamber gönderdik. Ama hidâyete karşı körlüğü, îmana karşı küfrü tercih ettiler. Sâlih Aleyhisselama karşı geldiler. Mucize olan deveyi öldürenler de bu yüzden kendilerini kahredici azabın yıldırım hızı, onları sarıverdi. Hiç yaşamamışa döndüler. Yerlerinde yeller esti. Şüphesiz ahiret azabı kat kat üstün ve süreklidir.

6- "İman edenleri ve korkuyor olanları da kurtardık." Sâlih Aleyhisselamı ve O'nunla birlikte îman edenleri, Allâh'tan korkanları kurtardık.

(Araf 65-79. Hûd 50-68. İsrâ 59. Şuara 123-159. Neml 45-53. Ahkâf 21-26. Zariyât 41-45. Kamer 18-31. Hakka 4-8. Fecr 6-9. Şems 11-15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 19

وَيَوْمَ يُحْشَرُ اَعْدَآءُ اللّٰهِ اِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Allâh'ın düşmanlarının ateşe sürülecekleri gün de, onlar birleştirilirler de."

Âyet: 20

حَتّٰٓى اِذَا مَا جَآؤُهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَاَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Hatta oraya geldikleri zaman, yapıyor oldukları şeylere işitmeleri de, görmeleri de, derileri de aleyhlerine şahitlik yapacak."

Âyet: 21

وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا ۖ قَالُٓوا اَنْطَقَنَا اللّٰهُ الَّذِٓى اَنْطَقَ كُلَّ شَىْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Ve derilerine: "Bizim aleyhimize niçin şahitlik ettiniz?" dediler. "Her şeyi konuşturan Allâh bizi konuşturdu. Hem de O, sizi ilk defa yaratmıştır ve ancak O'na döndürüleceksiniz" dediler."

Âyet: 22

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ اَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَآ اَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ اَنَّ اللّٰهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"İşitmenizin de, görmenizin de, derilerinizin de aleyhinize şahitlik yapmasını gizliyor da olmadınız. Fakat Allâh'ın yapıyor olduklarınızdan çoğunu da gerçekten bilemiyor olduğunu sandınız."

Âyet: 23

وَذٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِى ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ اَرْدٰيكُمْ فَاَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"İşte bu, Rabbinize sandığınız sanmanız, sizi helâk etti de hüsrana uğrayanlardan oldunuz."

Âyet: 24

فَاِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ ۚ وَاِنْ يَسْتَعْتِبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Eğer katlanabilirlerse, ateş de onların yeridir. Şâyet dönmek isterlerse, onlar döndürülenlerden de değillerdir."

ÎZAHLARI:

Habibim! Sana karşı inatlaşan Kureyş müşriklerine kıyâmet günü kâfirlerin halini hatırlat:

1- "Allâh'ın düşmanlarının ateşe sürülecekleri gün de, onlar birleştirilirler de." Kıyâmet gününde Allâh'a ve Rasulüne düşman olanlar, cehennem ateşine sürülecekler. Arkadakilerin gelmesi için öndekiler böğenecek (durdurulacak).

2- "Hatta oraya geldikleri zaman, yapıyor oldukları şeylere işitmeleri de, görmeleri de, derileri de aleyhlerine şahitlik yapacak." Hepsi de tam ateşe karşı durduklarında onların işiten kulakları, gören gözleri ve bütün uzuvları hatta derileri bile aleyhlerine şahitlik yapacak. Şimdi bunun tarifi kolaylaştı. Dünyada iken bunlar kötülük, ahlaksızlık yaparken çekilen filmleri, alınan bantları kendilerine gösterilecek. Adeta bedenlerinin tümü dile gelip onlara yaptıklarını gösterecek, ağızlarından bütün küfür ve şirk ifade eden sözlerini de eksiksiz dinleyecekler. Onlara: "İşte busun. Kendi hesabını kendin ver" denilecek. Bunlar:

3- "Ve derilerine: "Bizim aleyhimize niçin şahitlik ettiniz?" dediler." Gördükleri bu manzara karşısında kendi kendilerine hatta derilerine: "Yanacak olan biziz, siz de bizimlesiniz. Niçin aleyhimize şahitlik ettiniz?" demek isteyecekler. Fakat o anda itiraz hakları bitmiştir. Bütün azaları ve derileri de sanki dile gelerek durumlarıyla şöyle cevap verecekler:

"Her şeyi konuşturan Allâh, bizi konuşturdu..." Görüyorsunuz, her şey Allâh'ın emrindedir. Hiçbir şey kendi arzusunda değildir. Biz de öyleyiz. Allâh'ın emrindeyiz. Başka türlü davranamayız. Siz bizi böyle hareket ettirdiniz, biz de böyle yaptık. Başka da yapabileceğimiz bir şey yok" devamla:

"...Hem de O, sizi ilk defa yaratmıştır ve ancak O'na döndürüleceksiniz" dediler. Sizi dünyada ilk defa yaratan ve kendi varlığına gözlerinizi, kulaklarınızı, beyninizi, aklınızı, ellerinizi, ayaklarınızı ve her hücrenizi delil yapan O'dur. Neden bunlardan ibret almadınız? Niçin sizi yaratan Allâh'a inanmadınız? Siz işte böylece ancak O'nun huzuruna döndürüldünüz. Haydi şimdi de inkâr edin, edebilirseniz. Yine devamla:

4- "İşitmenizin de, görmenizin de, derilerinizin de aleyhinize şahitlik yapmasını gizliyor da olmadınız..." Siz işiten kulaklarınız, gören gözleriniz, bütün azalarınız ve derileriniz, derilerinizin altındaki kemikleriniz, bütün iç organlarınız ve hücreleriniz hepsinin de aleyhinize şahitlik yapacaklarını saklamıyordunuz.

"...Fakat Allâh'ın yapıyor olduklarınızdan çoğunu da gerçekten bilemiyor olduğunu sandınız." Siz yaptığınız fenalıkları, insanlardan gizlemeye çalışırken Allâh'ın bilmediğini sanıyordunuz. Onun her şeyi bildiğini şimdi öğrendiniz mi?

5- "İşte bu, Rabbinize sandığınız sanmanız, sizi helâk etti de hüsrana uğrayanlardan oldunuz." Sizin dünyada iken yanlış sanmanız sizi bu hale düşürdü. En büyük ve devamlı bir hüsrana uğradınız. Artık kurtuluş yok.

6- "Eğer katlanabilirlerse, ateş de onların yeridir..." onların ebedi kalacakları yer işte bu ateştir. Dayanabilirlerse dayansınlar.

"...Şâyet dönmek isterlerse, onlar döndürülenlerden de değillerdir." Onlar dünyaya yeniden döndürülmelerini isterlerse, hiç boşuna ümitlenmesinler. O fırsatı kaçırdılar. Dönmeleri imkansızdır.

Ey devrimizin gafilleri! Ölmeden önce çarenize bakın da tevbe istiğfar edin. Ebedi kalacağınız ahiret hazırlığını yapın. Keyfinize.

(Âl-i Imran 154. En'âm 22, 130. Araf 37, 172. Enfâl 36. Nahl 84. Tâha 102. Neml 83. Nûr 24. Kasas 39. Yasin 65. Sâd 27. Rûm 57. Câsiye 35. Cinn 7. Necm 28. İnşikâk 14, 15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 25

وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Onlara yakınlarını musallat kıldık da kendilerine önlerindekileri ve arkalarındakileri süslediler. Cinlerden ve insanlardan kendilerinden önce geçen milletler içinde onlara da söz hak oldu. Şüphesiz onlar hüsrana uğrayanlar oldular."

Âyet: 26

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَٰذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Küfredenler de: "Şu Kur'ânı dinlemeyin ve onda yaygara yapın. Belki galip olursunuz" dediler."

Âyet: 27

فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Andolsun küfredenlere elbette çetin bir azap tattıracağız. Yine andolsun onları yapıyor olduklarının en kötüsüyle cezalandıracağız."

Âyet: 28

ذٰلِكَ جَزَآءُ اَعْدَآءِ اللّٰهِ النَّارُ ۚ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ ۖ
جَزَآءً بِمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"İşte bu, Allâh'ın düşmanlarının cezasıdır, o ateştir. Onlar için orada ebedilik yurdu vardır. Âyetlerimizi inkâr eder olmaları sebebiyle tam bir cezadır."

Âyet: 29

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَآ اَرِنَا الَّذَيْنِ اَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ
وَالْاِنْسِ نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ اَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الْاَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Küfredenler de: "Ey Rabbimiz! Cinden ve insandan bizi saptıranları bize göster de aşağılardan olmaları için onları ayaklarımızın altına koyalım" dedi(ler)."

İZAHLARI:

1- O ebedi yerleri ateş olan müşrikleri, kâfirleri, ve münafıkları dünyada kendilerini sapıtmaları için insanlardan cinlerden olan şeytanları yakın arkadaş kıldık, onlara musallat kıldık. Onlar da önlerinde, arkalarında ve yanlarında kötülerden ne varsa süslediler-püslediler ve onları aldattılar, saptırdılar da azap sözünü hak ettiler. Nitekim kendilerinden önce geçen cinlerden ve insanlardan olan milletler içine karışmış oldular. Onlar da ötekiler gibi hüsrana uğrayanlardan oldular.

2- "Küfredenler de: "Şu Kur'ânı dinlemeyin ve onda yaygara yapın. Belki galip olursunuz" dediler." Rasulullâh S.A.V. Kur'ânı Kerîmi okuduğu zaman, kâfirler birbirlerine: "Şu Kur'ânı dinlemeyin, gürültü çıkarın, yaygara yapın, ıslık çalın, şiir söyleyin, şarkı söyleyin de anlaşılmasın. Belki böylece O'na galip gelirsiniz" dediler.

İbni Abbas şöyle anlatıyor: Ebu Cehl: "Muhammed Kur'ân okuduğu zaman yüzüne bağırın da söylediğini anlayamasın" derdi. Ama ne karıştırabildiler, ne de susturabildiler. Galip olmalarını beklerken mağlup olarak geberdiler gittiler. Allâh da onlara şu acı haberi verdi:

3- "Andolsun küfredenlere elbette çetin bir azap tattıracağız. Yine andolsun onları yapıyor olduklarının en kötüsüyle cezalandıra-

cağız." Allâhu azimüşşan iki defa yemin ederek onlara çok acı bir azap tattıracağını ve en kötü ceza ile cezalandıracağını haber vermiştir.

4- "İşte bu, Allâh'ın düşmanlarının cezasıdır, o ateştir. Onlar için orada ebedilik yurdu vardır. Âyetlerimizi inkâr eder olmaları sebebiyle tam bir cezadır." Buyurarak Kur'ânla alay edenlerin, onu karıştırmaya çalışanların, dinlemeyi önlemeye uğraşanların cezalarını açıklamıştır. Şeriat düşmanlarına, Kur'ân düşmanlarına malum ola...

5- "Küfredenler de: "Ey Rabbimiz! Cinden ve insandan bizi saptıranları bize göster de aşağılardan olmaları için onları ayaklarımızın altına koyalım" dedi(ler)." Nihâyet cezalarını alan ve cehennemde kararlaşan kâfirler, Allâh'a yalvararak: "Ey Rabbimiz! Şu bizi aldatan ve saptıran insanların ve cinlerin şeytanlarını bize göster ve teslim et de onların ta diplere inmeleri için ayaklarımızın altında bastıralım" derler. Bu yalvarmalar burada gerek. Orada hiçbir faydası olmaz. İnsanları saptırmaya çalışanların, burada ayaklar altına alınması ve zararsız hale getirilmesi gerekir.

Ey Müslümanlar! Ey insanlar! O gün gelmezden önce îmansızlara yüz vermeyin. Onlara uymayın.

(Âl-i Imran 14. Nisâ 145. En'âm 43, 137. Araf 40, 41. Enfâl 48. Ra'd 33, 34. Nahl 63. İsrâ 16. Neml 23. Kasas 63. Ankebût 38. Secde 13, 14, 21. Fâtır 36, 37. Yasin 7, 70. Ahzab 67, 68. Sâd 61. Zuhruf 36-38. Ahkâf 18. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 30

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz "Rabbimiz Allâh'tır" diyenler, sonra dosdoğru olanlar üzerlerine melekler: "Korkmayın ve üzülmeyin, va'dolunduğunuz cennetle de müjdelenin" diyerek inişirler."

Âyet: 31, 32

نَحْنُ اَوْلِيٰٓؤُكُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الْاٰخِرَةِ ۚ وَلَكُمْ
فِيهَا مَا تَشْتَهِىٓ اَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ۭ ﴿٣١﴾
نُزُلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ ۚ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Biz dünya hayatında ve ahirette sizin dostlarınızız. Çok mağfiret eden, rahim olandan bir ziyafet olarak orada canınızın çekeceği şeyler vardır. Yine sizin için orada isteyeceğiniz şeyler vardır."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerimelerde Allâh'a îmanı esas alarak doğruluktan şaşmayanlar müjdelenmektedir. Şöyle ki:

1- "Şüphesiz: "Rabbimiz Allâh'tır" diyenler. Yani: "Bizi Allâh yarattı, O büyüttü, O besledi, yaşattı, O öldürecek, O diriltecek, bizi O hesaba çekecek, Cennete veya cehenneme O koyacak" demekle ve böyle bir inanç içinde olmakla beraber:

"...Dosdoğru olanlar..." İmanında, ibadetinde, ahlakında, bütün işlerinde Allâh'ın emrettiği, Rasulünün gösterdiği gibi ciddiyetle dosdoğru olanların:

"...Üzerlerine melekler: "Korkmayın ve üzülmeyin, va'd olunduğunuz cennetle de müjdelenin." diyerek inişirler" Böyle Allâh yolunda olanlar ölürken, kabir hayatında, dirilirken, mahşere sürülürken melekler onları okşayarak hiç korkmamalarını, tasalanmamalarını, endişe etmemelerini, müsterih ve şen olmalarını söyleyerek onlarla esirgenirler ve:

2- "Biz dünya hayatında ve ahirette sizin dostlarınızız..." derler. Dünya hayatında sizi Allâh yoluna teşvik ettiğimiz gibi ahirette de sizinle beraberiz. Devamlı olarak sizin dostlarınızız.

"...Çok mağfiret eden, rahim olandan bir ziyafet olarak orada canınızın çekeceği şeyler vardır. Yine sizin için orada isteyeceğiniz şeyler vardır?" "Ey Mü'minler! Size müjdeler olsun Allâh'ın mağfireti boldur. O, çok affeden ve bağışlayandır. O'nun rahmeti her şeyi kapladığı gibi, hususiyle size çok merhamet edecek ve geniş, devamlı bir ziyafet, hususi bir ikram olmak üzere canınızın çekeceği her türlü nimetleri, makamları, hurileri, ğılmanları hazırlamıştır. Ayrıca her ne isterseniz,

aklınıza gelmeyen, hayalinizden bile geçmeyen şeyleri ihsan edecektir" müjdelerini melekler tekrarlarlar. Allâh bütün mü'minleri bu müjdeye nail olanlardan eylesin. (Amin).

(Bakara 25. Âl-i Imran 198. Kehf 2, 3, 107, 108. Yasin 55-58. Ahzâb 47. Zuhruf 68-73. Secde 19. Şûrâ 23. Ahkâf 13, 14. Tûr 22-28. Vakıa 10-40. İnsan 5-22. Murselât 41-44. Tekvir 28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 33

وَمَنْ اَحْسَنُ قَوْلاً مِمَّنْ دَعَآ اِلَى اللّٰهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ اِنَّنِى مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Allâh'a davet eden ve yararlı iş yapan ve: "Şüphesiz ben Müslümanlardanım" diyen kimseden sözce daha güzel kimdir?"

Âyet: 34

وَلاَ تَسْتَوِى الْحَسَنَةُ وَلاَ السَّيِّئَةُ ۜ ادْفَعْ بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ فَاِذَا الَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَاَنَّهُ وَلِىٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"İyilik ve kötülük de denk olamaz. En güzel olanla karşılık ver. Çünkü hemen senin aranla onun arasında olan düşmanlık, sıcak bir dostluk oluverir."

Âyet: 35

وَمَا يُلَقّٰيهَآ اِلاَّ الَّذِينَ صَبَرُوا ۚ وَمَا يُلَقّٰيهَآ اِلاَّ ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Ona sabredenlerden başkası kavuşturulamaz. Yine ona büyük bir şans sahibinden başkası eriştirilemez."

Âyet: 36

وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۖ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Hakikaten seni şeytandan bir vesvese yoklarsa, hemen Allâh'a sığın. Şüphesiz O, işiten, bilendir."

ÎZAHLARI:

Bu âyeti kerimelerde de Allâh, seveceği ve razı olacağı olgun, güzel huylu, faziletli, hazımlı, sabırlı mü'minleri anlatıyor:

1- "Allâh'a davet eden ve yararlı iş yapan ve: "Şüphesiz ben Müslümanlardanım" diyen kimseden sözce daha güzel kimdir?" bu âyeti kerimede üç vasıf beyan edilmektedir:

a) Allâh'a davet: Allâh'a kulluk yapmak üzere insanları islama davet etmek, Kur'ân ahkamına davet etmek, ezan okuyarak namaza davet etmek, her vesile ile kâfirleri îmana davet etmek gibi geniş anlamda Allâh yoluna davet etmektir.

b) Yararlı iş yapmak: Hem kendisi için, hem de bütün insanlar için zararlı olmayan faydalı işlerin yanında ibadetlerini yerine getirmek, adabına uygun zikir yapmak ve dua etmek de yararlı işlerdir. Bütün kötülüklerden ve haramlardan sakınmak da öyledir.

c) "Şüphesiz ben Müslümanlardanım" demek: İslam'a gereği gibi azimle sarılarak şer'i hükümleri yerine getirmekle birlikte her yerde ve her zaman sözüyle de: "Kesinlikle ben Müslümanlardanım, onlarla beraberim , onların kardeşiyim" demektir. Bundan daha güzel bir söz, bundan daha değerli bir insan, bundan daha sağlam bir kimse olur mu? Şu da iyi bilinmeli ki:

2- "İyilik ve kötülük de denk olamaz..." Hiçbir zaman, hiçbir yerde, hiçbir şekilde iyilik ile kötülük aynı olamaz. Öyle ise nelerin iyilik, nelerin kötülük olduğunu iyi bilmek gerekir. Bunlar birbirlerinden ayrılıp da, yararlı olanı, zararlı olana karıştırmadan yapılırsa, selamet ve saadete kavuşulur. Şâyet devrimizde olduğu gibi zararlı yararlıya, haram helale, günah da sevaba karıştırılacak olursa, huzursuzluktan, bunalımdan kurtulmak mümkün olmaz.

"...En güzel olanla karşılık ver. Çünkü senin aranla onun arasında olan düşmanlık sıcak bir dostluk oluverir."

Cahiller, beyinsizler ve huysuzlarla karşılaştığın zaman, onlar gibi davranma. Onlara her hususta iyi davran, en güzel olan söz ve hareketle karşılık ver. Onlar hakkında iyi niyetli olduğunu göster ve düşmanlık kalksın, hemen dostluğa çevrilsin. Şâyet laf anlamaz, söz dinlemez cahillerden ise, ona uyma güzelce oradan ayrıl ve selamete er. Böyle bir olgunluğa ve hoş görürlüğe:

3-"...Sabredenlerden başkası kavuşturulamaz. Yine ona büyük bir şans sahibinden başkası eriştirilemez." Böyle bir yüksek ahlak ve fazilet derecesine ancak sabırlılar, hazımlılar, hoş görülüler ulaşabilir. Bu derecelere yalnız yüksek şanslılar kavuşabilir.

Rivâyete göre, bir kimse Hazreti Ali'nin kölesi Kanbere sövmüştü de Ali R.A.: "Ey Kanber! Sana söveni bırak da Rahmanı razı et. Şeytanı da kahret" demiştir.

İbni Abbas da şöyle demiştir: "Bu âyette Allâh, öfkeli iken sabrı, bilgisiz iken ilmi, kötülük anında affı emretmiştir. İnsanlar böyle yaptığı zaman Allâh onları şeytandan korur, düşmanı da onlara boyun eğer."

4- "Hakikaten seni şeytandan bir vesvese yoklarsa, hemen Allâh'a sığın. Şüphesiz O, işiten, bilendir." Aranızda her hangi bir anlaşamamazlık olduğunda, şeytan seni o kimseye karşı dürtükleyebilir. İçine bir vesvese vererek: "vuruver, kırıver, şöyle yap, böyle yap" diye seni kötülük yapmaya yeltendirirse, hemen Allâh'a sığın. O kötü niyetten vazgeç. İyi bil ki Allâh her şeyi işiten ve içinizden geçenleri dahi en iyi bilendir. Şunu da hatırdan çıkarmamalı ki, insanların şeytanları daha tehlikelidir. Kötülük yapmayı teşvik eden kimseden uzak kalmalı, böylelerinin şerrinden hemen Allâh'a sığınmalı.

(Nisâ 125. Araf 199, 200.Yusuf 100. Ra'd 22. Hûd 114, 115. Nahl 30, 90, 126. İsrâ 53. Mü'minûn 96-98. Kasas 54, 55, 80. Furkân 63. Ankebût 46. Zümer 18. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 37

وَمِنْ اٰيَاتِهِ الَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾ ﴿سجدة﴾

Meâli:

"Gece ile gündüz ve güneş ile ay da onun âyetlerindendir. Güneşe ve aya secde etmeyin. Eğer ancak ona ibadet ediyorsanız, onları yaratan Allâh'a secde edin."

Âyet: 38

فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْئَمُونَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Eğer kibirlenirlerse, artık Rabbinin katında olanlar usanmayarak gece ve gündüz O'nu tesbih ederler."

Âyet: 39

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنَّكَ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ ۚ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ ۚ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz senin yeri sakin olarak görmekliğin de onun âyetlerindendir. Onun üzerine suyu indirdiğimiz zaman da, harekete geçer ve kabarır. Şüphesiz onları canlandıran, elbette ölüleri de canlandırır muhakkak O, her şeye kadirdir."

İZAHLARI:

Allâh'ın varlığına, birliğine ve bütün kemal sıfatlarla muttasıf olduğuna dair gece ile gündüz, güneş ile ay da O'nun delillerindendir. Gecenin karanlık oluşuna, gündüzün aydınlığına sebep, güneşin ve dünyanın dönmeleridir. Bu dönüşler ise, çok ince hesaplara dayanır. Bunların yaratılışları elbette kendiliğinden değildir. Ayın hareketi ise, yine ayrı bir hesaba dikkatimizi çeker. Yıldızları gözümüzden kaçıramayız. Bu ince hesapları anlamamız için bütün felekiyat (astronomi) ilimlerini okusak yine de acze düşeriz. İşte bunları yaratan, bizi de bunlardan yararlandırıp kendisine kul yapan Allâh'tır. Hal böyle iken insanların bir kısmı aya, güneşe, yıldızlara ve sair putlara tapıyor. Onun için Allâhu Teâlâ:

1- "... Güneşe ve aya secde etmeyin. Eğer ancak ona ibadet ediyorsanız, onları yaratan Allâh'a secde edin." buyuruyor. Bu âyeti kerime; "Bizi Allâh'a yaklaştıracak, bunlarsız Allâh'a yaklaşılmaz" diyerek bunları Allâh'a ortak yapan sâbiîlerin iddialarını reddediyor, putlara tapanlara da bir şamar vuruyor. Aynı zamanda kul ile Allâh'ın arasında O'na yaklaştıracak bir vasıtanın olamayacağını ve doğrudan Allâh'a kulluk yapılmasını, O'na secde edilmesini beyan ediyor. Dua ederken de "Ey Rabbimiz, Ey Allâh'ım" manasına gelen (اللّٰهُمَّ) ler vardır. Bu kelimeler, araya bir vasıta koymadan doğrudan doğruya bize şah damarımızdan daha yakın olan Allâh'a yöneldiğimize, yalnız O'na yalvardığımıza delalet eder. Yazıklar olsun o, Allâh'la aralarına her hangi bir vasıta koyanlara...

2- "Eğer kibirlenirlerse, artık Rabbinin katında olanlar usanmayarak gece ve gündüz O'nu tesbih ederler." Habibim! Bu müşrikler, aya, güneşe, yıldızlara ve putlara tapanlar, bazı şahısları araya vasıta yapanlar kibirlerinden veya inatlarından dolayı, yanlış inanca saplanmalarından dolayı bana başkalarını ortak ediyorlarsa, iyi bilsinler ki benim onlara ihtiyacım yoktur. Benim katımda devamlı, gece gündüz beni tenzih eden, tesbih, tahmid, tekbir eden meleklerim vardır. İnsanların da o melekler gibi doğrudan bana iltica etmeleri gerekir.

3- "Şüphesiz senin yeri sakin olarak görmekliğin de onun âyetlerindendir. Onun üzerine suyu indirdiğimiz zaman da, harekete geçer ve kabarır..." Ey insan! Şöyle yere baktığında onun uzanıp yattığını, hiç itiraz etmeden nasıl yaratıldı ise, öylece Allâh'a boyun eğip hazır vaziyette beklediğini görürsün. Onun üzerine yağmur yağıp sulandığında o kupkuru bekleyen yerler, hemen harekete geçerek yeşerir, otların, sebzelerin, ağaçların yatağı haline gelir. İşte bunlar da Allâh'ın varlığına delalet eder. Hepsi de: "Bizi yaratan, renkler ve şekiller veren Allâh'tır. O'na kulluk edin. O'na secde edin" diye nida ederler. Ah bu nidaları duyabilsek, anlayabilsek.

"...Şüphesiz onları canlandıran, elbette ölüleri de canlandırır muhakkak O, her şeye kadirdir." İşte yer yüzünü yeşertip canlandıran Allâh, zamanı gelince ölüleri de diriltir ve canlandırır ve mahşerde huzurunda toplar, hesaplarını görür. O kesinlikle her şeye kadirdir. O'nu acze düşürecek başka bir varlık da yoktur.

(Bakara 73. Âl-i Imran 43. Arâf 57, 206. Tevbe 112. Nahl 49. Ra'd 15. Hacc 6, 18, 77. Meryem 58. Furkân 60, 64. Neml 25. Secde 15, 16. Rûm 20-25, 50. Zümer 75. Yasin 12. Ğafir 7. Şûrâ 5, 9, 29-33. Ahkâf

33. Feth 29. Necm 62. İnsân 26. Kıyâmet 40. Alak 19. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 40

اِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِى اٰيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا ۭ اَفَمَنْ يُّلْقٰى
فِى النَّارِ خَيْرٌ اَمْ مَّنْ يَّاْتِىْٓ اٰمِنًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ اِعْمَلُوْا مَا
شِئْتُمْ ۙ اِنَّهٗ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz bizim âyetlerimiz hakkında saptıranlar, bize gizlenemezler. Ateşe atılacak olan kimse mi daha hayırlı, yoksa kıyâmet gününde güvenerek gelen kimse mi? İstediğinizi yapın. Şüphesiz O, yapıyor olduğunuz şeyleri görendir."

Âyet: 41, 42

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاۗءَهُمْ ۚ وَاِنَّهٗ لَكِتٰبٌ
عَزِيْزٌ ۙ ﴿٤١﴾ لَا يَاْتِيْهِ الْبَاطِلُ مِنْۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهٖ ۭ
تَنْزِيْلٌ مِّنْ حَكِيْمٍ حَمِيْدٍ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz Kur'âna –kendilerine gelince– küfredenler (bilmelidir). Halbuki O, aziz bir kitaptır. Önünden ve ardından ona bâtıl gelmez. Hakim, hamid olan tarafından indirilmektir."

Âyet: 43

مَا يُقَالُ لَكَ اِلَّا مَا قَدْ قِيْلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ ۭ اِنَّ رَبَّكَ
لَذُوْ مَغْفِرَةٍ وَّذُوْ عِقَابٍ اَلِيْمٍ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Sana, senden önceki Peygamberlere söylenmiş olandan başkası söylenmiyor. Şüphesiz senin Rabbin elbette bir mağfiret sahibidir ve acıklı bir azap sahibidir."

Âyet: 44

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْاٰنًا اَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ اٰيَاتُهٗ ؕ
ءَاَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ ؕ قُلْ هُوَ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا هُدًى وَشِفَآءٌ ؕ وَالَّذِيْنَ
لَا يُؤْمِنُوْنَ فِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرٌ وَّهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى ؕ اُولٰٓئِكَ يُنَادَوْنَ
مِنْ مَّكَانٍۢ بَعِيْدٍ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Eğer onu yabancı (dil) bir Kur'ân yapsaydık, elbette: "Onun âyetleri açıklanmalı değil miydi? Yabancı ve Arapça mı?" derlerdi. "O îman edenler için bir hidâyettir ve şifadır" de. İman etmeyenler ise onların kulaklarında bir ağırlık var. O da, bunlara karşı bir körlüktür. İşte bunlar uzak bir yerden çağırılır."

Âyet: 45

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ فَاخْتُلِفَ فِيْهِ ؕ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ
مِنْ رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ؕ وَاِنَّهُمْ لَفِيْ شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيْبٍ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ'ya da kitabı getirdik de onda da ihtilaf edildi. Eğer Rabbinden bir söz geçmeseydi, elbette onların arasında hüküm verilmişti. Şüphesiz onlar elbette onda şüpheci bir tereddüt içindedirler."

Âyet: 46

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ اَسَآءَ فَعَلَيْهَا ؕ وَمَا رَبُّكَ
بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيْدِ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Kim bir yararlı iş yaptıysa, kendisi içindir. Kim de kötülük yaptıysa, o da kendi aleyhinedir. Senin Rabbin de kullara zulmeden değildir."

İZAHLARI:

Habibim!

1- "Şüphesiz bizim âyetlerimiz hakkında saptıranlar, bize gizlenemezler..." Habibim! Sana indirdiğimiz âyetlerimizdeki beyan ettiğimiz delilleri, uydurdukları yalanlarla saptırmaya çalışanlar, bizim bilgimizden kurtulamazlar, gözümüzden de kaçamazlar. Onlar hiçbir surette bizden gizli kalamazlar. Biz onları hem görüyoruz, hem de biliyoruz. Elbette onlara cezalarını vereceğiz. En şiddetli ateşe atacağız.

"...Ateşe atılacak olan kimse mi daha hayırlı, yoksa kıyâmet gününde güvenerek gelen kimse mi?..." İşte âyetlerimiz hakkında yalanlayarak dil uzatanlar, inkâra kalkışanlar, ateşe atılacak olanlardır. Bunlar mı daha huzurlu, daha rahat, yoksa kıyâmet günü yüzlerinin akıyla güvenerek huzuruma gelen ve cennet nimetlerini kazanan kimseler mi daha mesut, daha şen.

"...İstediğinizi yapın. Şüphesiz O, yapıyor olduğunuz şeyleri görendir." Ey İmansızlar! Ey müşrikler! Ey münafıklar! Siz şimdilik istediğinizi yapın, beğendiğiniz gibi yaşayın. Muhakkak Allâh ne yapıyorsanız hepsini en iyi şekilde bilen ve görendir. Cezasını da verecek olandır.

2- "Şüphesiz Kur'âna –kendilerine gelince– küfredenler (bilmelidir)..." Kendilerine Kur'ânı Kerîm gelince onu inkâr edenler, ona dil uzatan kâfirler bilmelidirler ki kendilerine çok büyük zulüm etmektedirler.

"...Halbuki O, aziz bir kitaptır. Önünden ve ardından ona bâtıl gelmez..." onların inkâra kalkıştıkları Kur'ân her bakımdan üstündür. Belağat bakımından, fesahat bakımından, icaz bakımından, ifade bakımından, kıyâmete kadar baki olma bakımından, adalet bakımından, ahlak bakımından, îman bakımından en üstün bilgileri veren eşsiz bir kitaptır. Böyle olduğu halde nasıl oluyor da inkâra kalkışıyorlar? O mukaddes kitabın hiçbir yerinde bir yanlışlık, hiçbir fazlalık hiçbir bâtıl söz yoktur. O:

"...Hakim, hamid olan tarafından indirilmektir..." Bu Kur'ânı Kerîm her şeye hakim olan, her hükmü yerli yerince veren, verdiği hüküm kimse tarafından bozulmayan ve övüldükçe övülmeye layık olan bütün kemal sıfatlarla muttasıf Allâh tarafından perdeypey indirilmiştir. Onu hiçbir zaman bozamayacaklar, değiştiremeyecekler, yok edemeyecekler. Habibim:

3- "Sana, senden önceki Peygamberlere söylenmiş olandan başkası söylenmiyor..." Rasulüm! Bu müşrikler tarafından sana söyle-

nen bu çirkin sözler, daha önceki Peygamberlere de söylenen lakırtılardır. Sen hiç aldırış etme. Cesaretle tebliğe devam et.

"...Şüphesiz senin Rabbin elbette bir mağfiret sahibidir ve acıklı bir azap sahibidir." Habibim! Senin Rabbin tevbe ederek îman eder ve Müslümanlar arasında yerini alan kimseleri bağışlar çünkü O, çok mağfiret sahibidir. Kim de, küfründe inatlaşarak îmansız ölürse, O'nu da içinde ebedi kalacağı cehennem azabına atar. Muhakkak O, acıklı bir azap sahibidir.

4- "Eğer onu yabancı (dil) bir Kur'ân yapsaydık, elbette: "Onun âyetleri açıklanmalı değil miydi? Yabancı ve Arapça mı?" derlerdi." "Biz Kur'ânı Arapça'nın dışında başka bir yabancı dilde indirseydik, hakîkaten ona da itiraz ederler ve: "Onun âyetleri bizim anlayacağımız bir dille açıklanmalı değil miydi? Niçin yabancı dille indirildi?" derlerdi. Kur'ân yabancı bir dilde, Rasül de Arap, biz de Arapız böyle şey olur mu?" diye itiraz ederlerdi. Bunların niyeti Arapça, yabancı değil. Bu bir bahanedir. Gayeleri Kur'âna karşı gelmektir.

"...O îman edenler için bir hidâyettir ve şifadır..." de. Habibim "O Kur'ânı Kerîm, îman eden Müslümanlar için bir hidâyettir. Onları şaşmaz yola sevkeder. Onlara hem dünyada, hem de ahirette mesut olacakları yolu gösterir. Kalplerindeki küfür, şirk ve nifâk hastalıklarını yok edecek bir şifadır.

"...İman etmeyenler ise onların kulaklarında bir ağırlık var. O da, bunlara karşı bir körlüktür. İşte bunlar uzak bir yerden çağırılır." İman etmeyen kâfirlerin kulaklarında bir tıkanıklık var. Onlar kendilerine okunan Kur'ânı duymazlar. Hem de o Kur'ân bunlara karşı görülmez. İçindeki delilleri, hükümleri, diğer bilgileri göremezler. Ondan gereken öğütleri, ibretleri alamazlar. Sanki bunlar çok uzak bir yerden çağrılıyorlar da, duydukları sesin ne dediğini anlamıyorlar. Kendileri yakında olsalar da Kur'âna olan ilgisizlikleri çok uzaktır. Habibim:

5- "Andolsun Mûsâ'ya da kitabı getirdik de, onda da ihtilaf edildi." Mûsâ'ya da Tevrat kitabını verdik de, onda da ihtilafa düştüler. Çektiler, sündürdüler, bozdular dağıttılar.

"...Eğer Rabbinden bir söz geçmeseydi, elbette onların arasında hüküm verilmişti..." Habibim! Şâyet senin Rabbin daha önceden bir taktir edip de onların başına gelecekleri, bir zamana bağlamasaydı, onlara hemen helâk hükmü verilirdi. Müddet bitince yine onların başına bu felaket gelecektir.

"...Şüphesiz onlar elbette onda şüpheci bir tereddüt içindedirler." O müşrikler, Kur'ân üzerinde kararsız, şüpheci bir tereddüt içinde bocalayıp duruyorlar. Onların istikrara kavuşmaları imkansızdır. Eh artık:

"Kim bir yararlı iş yaptıysa, kendisi içindir..." Her kim bir yararlı iş yaptıysa, Allâh'ın rızasına uygun ameller yaparsa onun sevabı kendisinindir. Onun mükafatı kendisine verilecektir.

"...Kim de kötülük yaptıysa, o da kendi aleyhinedir..." Kim de îman etmez ve içki, kumar, fuhuş, faiz, hırsızlık gibi kötülükleri yaptıysa, bunların günahları da kendi aleyhinedir. Kendisini cehenneme sürükler. Habibim:

"...Senin Rabbin de kullara zulmeden değildir." Allâhu Teâlâ yarattığı kullarına zulmeden bir halık değildir. Onlara en doğru olan yolları göstermiştir. Onlara Peygamberler göndermiş, kitaplar indirmiş ve hatalara düşmeyecekleri yolu göstermiştir. Bunu kabul etmeyerek küfürlerinde, ahlaksızlıklarında devam ederek, kendi zulümlerini kendileri hazırlıyorlar.

(Âl-i Imran 4, 5, 182. Nisâ 56. En'âm 25, 26, 104, 135. Tevbe 105. Enfâl 51. Yûnus 19, 57, 93, 108. Hûd 93, 110, 121. Nahl 103. İsrâ 46, 82. Kehf 57. Hacc 10, 25. Şuarâ 192-195. Lokmân 7. Yasin 5. Rûm 16. Zümer 1, 39. Ğafir 2. Şûra 14. Casiye 2, 11, 15. Ahkâf 2. Vakıa 77-80. Hakka 40-43. Beled 19. âyetleri de okuyalım.)

YİRMİ DÖRDÜNCÜ CÜZÜN SONU

YİRMİ BEŞİNCİ CÜZ

Âyet: 47

اِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ ۚ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ اَكْمَامِهَا
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهٖ ۚ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ
اَيْنَ شُرَكَائِى ۙ قَالُوٓا اٰذَنَّاكَ ۙ مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ ۚ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Kıyâmetin bilgisi ancak O'na havale olunur. O'nun bilgisi olmadıkça meyveler tomurcuklarından çıkmaz, dişi de gebe kalmaz

ve doğurmaz. Onlar: "Benim ortaklarım nerede?" diye nida edileceği gün de: "Sana bildirdik. Bizden bir şahit yoktur" derler."

Âyet: 48

وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Önceden tapıyor oldukları şeyler de kendilerinden kayıp oldu. Kendilerine kaçacak bir yer de olmadığını anladılar."

İZAHLARI:

1- Habibim! Sana kıyâmeti sorarlar. Sen onu bilemezsin. O hususta ki bilgi Allâh'a racidir. Onu yalnız O bilir. O'nun bilmediği yoktur. Hatta meyvelerin tomurcukları içinde nasıl oluştuğunu, nasıl çıktığını da bilir. Bütün dişilerin karnındaki döllenmenin nasıl olduğunu ve nasıl doğum olduğunu da bilir. O'nun her şeyi bildiği kesin bir gerçektir. Müşriklerin şirklerini de en iyi bilendir. "Nerede benim ortaklarım?" diyeceği günü de bilir. Onların: "Sana bildirdik. Bizden bir şahit yoktur" diyeceklerini de bilir.

2- "Önceden tapıyor oldukları şeyler de kendilerinden kayıp oldu. Kendilerine kaçacak bir yer de olmadığını anladılar." Dünyada iken tapmakta oldukları putlar Allâh'a ortak yaptıkları şeyler de bir hiç oldular. Zaten habersiz olan putların orada bulunmaları mümkün değildir. Bu müşrikler oradan kaçmak isteseler de kaçacak bir yer yok. Bunu da iyi anladılar. Büsbütün çaresizlik içinde kaldılar.

(En'âm 22, 24, 94. Araf 53, 187. Hûd 21. Nahl 27, 86, 87. Kehf 52, 53. Kasas 62-64, 74, 75. Lokman 34. Ahzâb 63. Zuhruf 85. Fâtır 11. Mülk 26. Naziât 42-44. Kıyâmet 10. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 49

لَا يَسْئَمُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَئُوسٌ قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"İnsan, hayır duadan usanmaz. Kendine şer dokunursa da artık çok ümitsizdir, çok burkuktur."

Âyet: 50

وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هٰذَا لِى
وَمَآ اَظُنُّ السَّاعَةَ قَآئِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتُ اِلٰى رَبِّىٓ اِنَّ لِى
عِنْدَهُ لَلْحُسْنٰى فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا
وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Andolsun kendisine dokunan bir zarardan sonra tarafımızdan bir rahmet de tattırırsak, kasem ederim elbette "Bu benimdir. Kıyâmetin kopacağını da sanmıyorum. Yine andolsun Rabbime döndürülsem de, muhakkak O'nun katında benim için elbette güzellik vardır. Artık andolsun kesinlikle küfredenlere yaptıklarını haber vereceğiz ve andolsun onlara elbette ağır bir azap tattıracağız."

Âyet: 51

وَاِذَآ اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَنَاٰ بِجَانِبِهٖ وَاِذَا مَسَّهُ
الشَّرُّ فَذُو دُعَآءٍ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾

Meâli:

"İnsana nimet verdiğimiz zaman, yüz çevirir ve yan çizer. Kendisine şer dokunduğu zamanda da, artık geniş bir dua sahibidir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ yarattığı insanların haleti ruhiyelerini ve istikrarsızlıklarını şöyle anlatıyor:

a) "İnsan hayır duadan usanmaz..." İnsanoğlu dünya menfaatlerinde çok hırslıdır. Kazandıkça kazanası gelir. Malı mülkü çoğaldıkça onu artırma yollarını araştırır. Hiçbir zaman isteklerinin sonu gelmez. Doymaz, kanmaz. Hep kendini düşünür, başkalarını hiçe sayar. Ama:

b) "...Kendisine şer dokunursa da artık çok ümitsizdir, burkuktur" Her hangi bir musibet gelirse hastalık gibi, mal eksikliği

gibi, düşman saldırması gibi zararına dokunan bir şeyle karşılaşırsa, buna dayanamaz, katlanamaz, sabredemez. Feryadı basar. Ümitsizliğe düşer. Her halinde bir burukluk meydana gelir. Kendisini müthiş bir üzüntü sarar. Allâh'tan ümidini büsbütün keser.

c) "Andolsun kendisine dokunan bir zarardan sonra tarafımızdan bir rahmet de tattırsak, kasem ederim elbette: "Bu benimdir. Kıyâmetin kopacağını da sanmıyorum..." der. Bazı insanlar vardır ki her şeyi dünyadan ibaret sanır. Kendisine bir zarar geldiği zaman buna dayanamadığı gibi, ondan sonra da Allâh o zararlığı kaldırıp da yerine rahmeti ilahiyyesinden iyi şeyler verirse, "Bu Allâh'tandır" demez. Aksine: "Bu benim hakkımdır. Bunu ben kazandım. Ben akıllıyım." Gibi laflar eder. Ayrıca: "Kıyâmetin kopacağını, hesaba çekileceğimizi sanmıyorum. Dünyada ne yaparsak kârımız" der.

d) "...Yine Andolsun "Rabbime döndürülsem de, muhakkak onun katında benim için elbette güzellik vardır..." der. Böylesi kimseler, Allâh'ın huzuruna çıkarılacağına inanmaz. Laf sırası gelince de: "Eh Allâh'ın huzuruna varsam da elbette O, bana kıyamaz. En güzel şeyleri verir" diyerek yanındakilere karşı geçiştirici laflar eder. Ama:

"...Artık andolsun onlara elbette ağır azap tattıracağız." Buyuran Allâh, onların kuruntularını vereceği ağır ve çetin azapla eziyor ve onlara inkârlarının karşılığında içinde ebedi kalacakları cehennem azabını hatırlatıyor.

e) "İnsana nimet verdiğimiz zaman, yüz çevirir ve yan çizer..." İmansız insanlara sıhhat, afiyet, selamet, saadet, mal – mülk, çeşitli gıdalar gibi nimetleri verdiğimiz zaman, hepsini kendinden bilir, onları vereni düşünmez, hemen Allâh'tan yüz çevirir, O'na kulluk yapmaktan, ibadet etmekten ve şükretmekten yan çizer. Hiç oralı olmaz.

f) "...Kendisine şer dokunduğu zamanda da artık geniş bir dua sahibidir." O yan çizen ve Allâh'ı unutan kimse, başına bir musibet gelince, her taraftan çaresi kesilir. Allâh'a döner ve uzun uzun dua eder yalvarmaya başlar. Ama arzusu yerine gelince de hemen eski haline döner. İmanı sağlam olmayan insanların hemen hepsi de böyledir. Fakat îmanı sağlam olanlar, hiç de böyle değildir. Onlar varlığa şükrederler, yokluğa da sabrederler. Her hallerinde Allâh'a güvenirler. Kendilerini ezmezler, üzmezler.

(Yûnus 21, 70. Hûd 9, 10. Yusuf 87. Hıcr 55, 56. İsrâ 83. Kasas 77, 78. Ankebût 23. Rûm 36. Zümer 49, 53. Secde 20, 21. Mümtehine 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 52

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهٖ مَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِى شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Allâh katından idiyse, sonra O'na küfrettiyseniz bana haber verin. O uzak bir ihtilafta bulunan kimseden daha sapık kimdir?" de.

Âyet: 53

سَنُرِيهِمْ اٰيَاتِنَا فِى الْاٰفَاقِ وَفِى اَنْفُسِهِمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ ۗ اَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ اَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz O'nun hak olduğu, kendilerine açıklanıncaya kadar ufuklarda ve onların kendilerinde âyetlerimizi yakında onlara göstereceğiz. Şüphesiz senin Rabbinin her şeye şahit olduğu da yetmedi mi?"

Âyet: 54

اَلَآ اِنَّهُمْ فِى مِرْيَةٍ مِنْ لِقَآءِ رَبِّهِمْ ۗ اَلَآ اِنَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ مُحِيطٌ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Dikkat et! Şüphesiz onlar Rabblerine kavuşmaktan bir şüphe içindedirler. Dikkatli ol. Muhakkak O, her şeyi kuşatandır."

İZAHLARI:

Rasulüm! O Kur'âna karşı çıkan ve onu inkâra, yalanlamaya yeltenen müşriklere sor bakalım:

1- "Allâh katından idiyse, sonra O'na küfrettiyseniz bana haber verin..." de. Ey müşrikler! Sizin kendisini inkâr ettiğiniz Kur'ân benim Rabbim tarafından indirildi de siz O'nu inkâr ediyorsanız, haydin iddianızı ispat edin ve bu ispatınızı bana haber verin. Ne ile, hangi delille, hangi hakîkat ile karşı çıkıyorsunuz? Haber verin. Öteden beri yalanlamanızda, inkârınızda, kulaklarınızı tıkamanızda ve yüz çevirmenizde ısrar ediyorsunuz. Bu Kur'ânın karşısına koyabileceğiniz bir kitabınız mı

var? Gösterebileceğiniz dürüst bir yolunuz mu var? İleri sürebileceğiniz bir bilginiz, bir fikriniz mi var?

"...O uzak bir ihtilafta bulunan kimseden daha sapık kimdir?" O doğruluktan, hakîkaten uzak bir ihtilaf ve iddiada bulunan müşrik kimseden ve buna uyan diğer müşriklerden daha sapık, daha şaşkın, daha beyinsiz kim olabilir?

2- "Şüphesiz O'nun hak olduğu, kendilerine açıklanıncaya kadar ufuklarda ve onların kendilerinde âyetlerimizi yakında onlara göstereceğiz..." Bu inkârcı müşriklere, bu Mekke'de ve Mekke civarındakilere Kur'ânın hak olduğunu, asla onda bâtıl bir nokta bulunmadığını hemen yakında onlara göstereceğiz. Bizzat Rasulümüzün ve onun halifeleri ile eshabının elleriyle âyetlerimizi, meydana gelecek savaşlarda göstereceğiz. Sözümüz sözdür. Nitekim Allâh'ın bu sözü Bedir savaşından başlayarak, diğer savaşlarla ve Mekke'nin fethiyle hatta islam tarihinin bütün safhalarında tahakkuk etmiştir. Kıyâmete kadar da edecektir.

"...Şüphesiz senin Rabbinin her şeye şahit olduğu da yetmedi mi?" Habibim! Senin Rabbinin yarattığı her şeyi ve kullarının yaptığı ve yapacağı bütün işleri, görmesi, onları tespit etmesi kafi değil mi? Kur'ânı Kerîmin bütün sûrelerindeki beyanları ile kendini tanıtması kafi değil mi? Sen hiç üzülme. O, inatçı kâfirlerden intikamını alacaktır. O, azizdir. İntikam sahibidir.

3- "Dikkat et. Şüphesiz onlar Rabblerine kavuşmaktan bir şüphe içindedirler..." Rasulüm! Onları iyi takip et. Onlar bir gün gelip ölecekleri ve kendilerini yaratan Rablarıyla karşılaşacakları kıyâmet gününde, hesaba çekileceklerinde, cehenneme sürükleneceklerinde cidden şüphe içindedirler. Buna bir türlü inanmıyorlar. Kendilerinin hiç yoktan yaratıldıklarını gördükleri ve bildikleri halde, öldükten sonra –hiç ölmemek üzere– yeniden dirileceklerine bir türlü inanıp, O yaratanın huzuruna çıkacaklarını kabul edemiyorlar.

"...Dikkatli ol! Muhakkak O, her şeyi kuşatandır." Rasulüm dikkatle benim sıfatlarımı göz önüne getir. Şüphesiz ben yarattığım her şeyi çepeçevre kuşatanım. Onların hiç biri bir an bile benim irademin dışına çıkamazlar. Benden yakalarını kurtaramazlar. İsteseler de istemeseler de benim irademle ölecekler, benim huzuruma gelecekler, bana hesaplarını verecekler.

(Bakara 19, 176. Âl-i Imran 120. Nisâ 108, 126. Hûd 28, 62, 63, 88, 92. Enfâl 47. İbrâhîm 9. Hacc 53, 55. Neml 66. Sebe' 54. Sâd 8. Ğafir 34, 81. Şûrâ 14. Ahkâf 4, 5, 10. Burûc 20. âyetleri de okuyalım.)

FUSSILET SÛRESİNİN SONU

ŞÛRÂ SÛRESİ

42. Sûredir

53 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

حٰمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(حم) Allâh bilir."

Âyet: 2

عٓسٓقٓ ﴿٢﴾

Meâli:

"(عسق) Allâh bilir."

Âyet: 3

كَذٰلِكَ يُوحِٓي اِلَيْكَ وَاِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ ۙ اللّٰهُ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾

Meâli:

"Hakim ve aziz olan Allâh, böylece Sana ve Senden öncekilere vahyeder."

Âyet: 4

لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۭ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٤﴾

Meâli:

"Göklerdekiler ve yerdekiler yalnız O'nundur. Hem de O, yücedir, uludur."

Âyet: 5

تَكَادُ السَّمٰوٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِى الْاَرْضِ ۗ اَلَآ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

Meâli:

"Hemen nerede ise gökler üstlerinden çatlayacaklar. Melekler de Rabblerini hamd ile tesbih ederler ve yerdekiler için de mağfiret isterler. Dikkat edin! Şüphesiz Allâh, O çok mağfiret eden, Rahim olandır."

Âyet: 6

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖٓ اَوْلِيَآءَ اللّٰهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ ۖ وَمَآ اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ondan başka dostlar edinenler de, Allâh onların üzerinde gözetleyendir. Sen onlara bir vekil de değilsin."

İZAHLARI:

1- Habibim! Kur'ân âyetlerini sana böyle vahyediyorum. Bilhassa bu sûreyi حم, عسق harfleriyle başlayarak vahyediyorum. Senden önce geçen peygamberlere de böyle vahyediyordum. Yarattığım her şey benim mülkümdür. Onların hepsinin üzerinde hakimim, üstünlüğüm devamlıdır. Her birinin üzerinde dilediğim tasarrufu yaparım.

2- Göklerde bulunanlar ve yerde olanlar hepsi de benimdir. Onları ben yarattım. Sahipleri de yalnız benim. Ben, en yüce, en üstün, en büyük olan Rabbinizim. Hiçbir şey benim emrimden çıkamaz.

3- "Hemen nerede ise gökler üstlerinden çatlayacaklar..." Allâh'ın büyüklüğü, yüceliği ve azametine delalet eden gökler yerlerin üzerinde hemen yarılıverecek, tepelerine iniverecek gibidir. Ama onu tutan hep Allâh'ın kudreti ve azametidir.

"...Melekler de Rabblerinin hamdiyle tesbih ederler..." Gökler ve her yerde bulunan melekler O bütün kemal sıfatlarla muttasıf olan ve esma-i hüsna sahibi olan ulu Allâh'ı, Ona hamd ederek tesbih ederler, noksan sıfatlardan tenzih ederler. Allâh'ın yüceliğini tasdik ederler.

"...Ve yerdekiler için de mağfiret isterler..." Yerde yaşayan ve hatalardan hâli olmayan mü'minler için Allâh'tan mağfiret dilerler. Onların selameti ve saadeti için Allâh'a yalvarırlar.

"...Dikkat edin! Şüphesiz Allâh, O, çok mağfiret eden, rahim olandır." İyi düşünün, aklınızı kullanın, gözünüzü açın ve bilin ki kesinlikle Allâh, çok mağfiret eden, tevbeleri kabul eden, hataları bağışlayan ve merhameti bol olandır. Ey insanlar! Siz çokça tevbe edin, Allâh'tan af dileyin. O'ndan rahmet isteyin. O sizi sever, istediklerinizi verir ve sizden razı olur. Ama:

"Ondan başka dostlar edinenler de, Allâh onların üzerinde gözetleyendir..." Allâh'tan başka bir takım putları, ayı, güneşi ve yıldızları dostlar edinerek, şirke girerlerse, bilsinler ki Allâh onların üzerlerinde devamlı gözetendir. Onları görüyor, ne yaptıklarını mükemmel biliyor.

"...Sen onlara bir vekil de değilsin." Rasulüm! Sana düşen sadece tebliğdir. Sen onları kurtarmak için onları koruyan, kollayan bir vekil değilsin. Onların îman etmemesinden de mesul değilsin. Onların hesabı bana aittir.

(Nisâ 1. En'âm 107. Arâf 7. Yusuf 109. Nahl 52. Meryem 90. İsrâ 54. Enbiyâ 7, 25. Hacc 64. Furkân 43. Ankebût 41. Ahzâb 52. Zümer 3, 41, 63, 75. Ğafir 7. Fussılet 38. Hadid 2, 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لِتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنْذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ ۚ فَرِيقٌ فِى الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِى السَّعِيرِ ﴿٧﴾

Meâli:

"Böylece de Ümmülkura ve çevresinde bulunan kimseleri uyarmaklığın ve kendisinde şüphe toplanma gününü de hatırlatman için sana Arapça bir Kur'ân vahyettik. Bir grup cennettedir. Bir zümre de cehennemdedir."

Âyet: 8

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَٰكِن يُدْخِلُ مَن يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ ۚ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُم مِّن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾

Meâli:

"Allâh dileseydi elbette onları bir millet de yapardı. Fakat dileyeceği kimseleri rahmetine koyar. Zâlimler ise, onlar için bir dost ve yardımcı yoktur."

ÎZAHLARI:

1- Habibim! Önce geçen Peygamberlere nasıl vahyettiysem, böylece sana da, bütün şehirlerin anası, merkezi olan Mekke halkını ve Mekke dışındaki şehirlerin halkını uyarman ve kendisinde hiç şüphe olmayan bütün insanların toplanacağı mahşer gününü hatırlatman için sana Arapça bir Kur'ân vahyettik. Bu Kur'âna îman eden ve onunla amel edenlerle yalanlayan ve inkâr edenler, iki kısma ayrılacaklardır. Bunlardan îman eden bir kısmı, içinde nimetler dolu olan cennettedir. Diğer inanmayan kısmı da, cehennemdedir.

2- "Allâh dileseydi, elbette onları bir millet de yapardı..." Eğer Allâh dileseydi, bütün insanları aynı fıtratta yaratır, aynı istikamete yöneltir, hepsini de ya cennetlik veya cehennemlik olmak üzere bir tek millet halinde yaratırdı.

"...Fakat dileyeceği kimseleri rahmetine koyar..." Kullarından cüz'i iradelerini Allâh'ın istediği gibi kullanarak îman eden ve yararlı işler yapan kimseleri rahmeti ile kollar ve cennetine koyar.

"...Zâlimler ise, onlar için bir dost ve yardımcı yoktur." Allâh'ın ihsan ettiği cüz'i iradesini kötüye kullanarak îman etmeyen ve hem kendine, hem de başkalarına zulmedenler ise, onlar için ne bir dost, ne de bir yardımcı var. Onlar yapayalnızdırlar. Cehennemden başka sığınacak yerleri de yok.

(Mâide 48. En'âm 35, 92. Hûd 118. Yusuf 2. Nahl 93. Tâha 113. Fussılet 3. Zuhruf 3. Zümer 28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

اَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖٓ اَوْلِيَآءَ ۚ فَاللّٰهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِ
الْمَوْتٰى ۡ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۚ ﴿٩﴾

Meâli:

"Yoksa O'ndan başka dostlar mı edindiler? Çünkü Allâh, o dosttur. O, ölüleri de diriltir. Hem de O, her şeye kadirdir."

Âyet: 10

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهٗٓ اِلَى اللّٰهِ ۭ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ
رَبِّيْ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ ۡ وَاِلَيْهِ اُنِيبُ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Bir şeyin kendisinde ihtilaf ettiyseniz, artık onun hükmü Allâh'a aittir. İşte bu Allâh benim Rabbimdir. Ancak O'na güvendim ve yalnız O'na yönelirim."

Âyet: 11

فَاطِرُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا
وَمِنَ الْاَنْعَامِ اَزْوَاجًا ۚ يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ ۭ لَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَيْءٌ ۚ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Sizin için kendinizden çiftler, davarlardan da çiftler yarattı. Onda sizi üretiyor. O'nun misli gibi bir şey yoktur. Hem de O, işiten, görendir."

Âyet: 12

لَهٗ مَقَالِيدُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَّشَاۗءُ
وَيَقْدِرُ ۭ اِنَّهٗ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin anahtarları ancak kendisinindir. Dileyeceği kimselere rızkı genişletir ve kısar. Şüphesiz O, her şeyi bilendir."

İZAHLARI:

Habibim! Bu müşrikler şaşırdılar mı?

1- "Yoksa O'ndan başka dostlar mı edindiler? Çünkü Allâh, o dosttur. O, ölüleri de diriltir. Hem de O, her şeye kadirdir." Allâh'tan ümitlerini kestiler de başka başka dostlar mı edindiler? Onların yardımcıları o putlar mı? Kendilerini yaratan onlar mı? Hiçbir şeye kadir olmayan putlara mı ümit bağladılar? Allâh'a güvensinler:

a) "Çünkü Allâh, O, dosttur..." Yaradan O'dur, büyüten O'dur, verdiği rızıklarla besleyen O'dur. Asıl güvenilcek dost yalnız O'dur. Yontma taşlar, dökme madenler, alçılar nasıl dost olabilir?

b) "...O, ölüleri de diriltir..." Yarattığı canlıları öldürdüğü gibi, ölüleri de zamanı gelince diriltir. Hesaplarını görmek üzere mahşerde insanları ve cinleri huzuruna toplar. İman edenleri yararlı amel edenleri cennete, öteki kâfirleri de cehenneme koyar. O, güvendiğiniz şeyler ne yapabilir?

c) "Hem de O, her şeye kadirdir." Yerleri, gökleri ve bunlarda bulunanları yaratmakla kadir olduğu gibi, hepsini de yıkıp parçalamaya, toz duman ederek yepyeni, bambaşka bir alem yapmaya da kadirdir. Nitekim öyle yapacaktır. Sizi de hiç yoktan yarattığı ve bu hale getirdiği gibi, ölümünüzden sonra diriltmeye, cennetine veya cehennemine koymaya da kadirdir. Öyle ise:

d) "Bir şeyin kendisinde ihtilaf ettiyseniz, artık onun hükmü Allâh'a aittir..." Dini bilgilerde ihtilafa düştüğünüz ve içinden çıkamayacağınız hususlarda boşuna itişmeyin, münakaşaya düşüp de birbirinizle kötüleşmeyin. Hemen Allâh'ın kitabına başvurun. O'nun Rasulüne sorun. Onun hükmü Allâh'a aittir. Çünkü her şeyi hakkıyla bilen yalnız O'dur.

e) "...İşte bu Allâh, Benim Rabbimdir. Ancak O'na güvendim ve yalnız O'na yönelirim." İşte bazı sıfatlarını anlattığım Allâh, benim bildiğim, güvendiğim, teslim olduğum bir olan, eşi ve benzeri olmayan, her şeye kadir olan Rabbimdir, O'nun emrinden, O'nun kitabından, O'nun yolundan asla ayrılmam. Ancak O'na güvenirim, yalnız O'na kulluk ederim isteyeceğimi yalnız O'ndan isterim, yalnız O'na yönelir, O'na ibadet ederim. O'na yalvarırım. İşte Peygamber olarak, Allâh'ın Rasulü olarak sizi böyle olmaya davet ederim. Bakın o:

f) "Göklerin ve yerin yaratıcısıdır..." Sizi yoluna, dinine davet ettiğim Allâh, göklerin, yerin ve buralarda bulunan her şeyin yaratıcısıdır. Sizin de yaratıcınız O'dur.

g) "...Sizin için kendinizden çiftler, davarlarınızdan da çiftler yarattı..." İyi düşünseniz ya. Sizi rast gele değil, erkekli ve dişili yarattı, birbirinize ısındırdı, sevindirdi. Hayvanları da erkekli dişili çiftler olarak yarattı.

i) "...Onda sizi üretiyor..." O çiftleşmede, o düzende, sizin neslinizi üretiyor ve devam ettiriyor. Şunu da iyi düşünün. Sizin yaratılmanız, erkek veya dişi olmanız kendi isteğinizle değildir. Yalnız Allâh'ın dilemesiyledir. Bütün hayvanlara, bitkilere bakın hiç biri kendi arzusuyla yaratılmamış, kendi isteğiyle şekil almamıştır. Bir sineğin arı gibi olması, bir devenin fil gibi olması, bir yılanın köstebek gibi olması mümkün müdür? Bir gülün papatya gibi, bir elmanın söğüt gibi, bir domatesin biber gibi, bir yoncanın nane gibi olmaması tarzları da yine Allâh'ın taktiriyledir.

j) "...O'nun misli gibi bir şey yoktur..." O, öyle bir Allâh'tır ki O'nun gibi, O'na benzeyen, O'nun yaptığını yapan, O'nun yarattığını yaratan başka hiçbir şey yoktur. O, hiçbir şeye benzemez. Hiçbir şey de O'na benzemez.

k) "Göklerin ve yerin anahtarları ancak kendisinindir..." Göklerin ve yerin hazineleri ve bu hazinelerin anahtarları yalnız kendisine mahsustur. Onların mülkiyeti yalnız O'nundur. Tasarruf hakkı ancak kendisinindir. Bu hakkı kimseye vermemiştir.

l) "...Dileyeceği kimselere rızkı genişletir ve kısar..." O, tasarruf hakkının sahibi olduğuna göre, dilediği kimselere bol bol rızıklar, mallar, mülkler verir, dilediği kimselerden de kısar, vermez. Dilerse, bol yağmur verir, dilerse kuraklık yapar. Bize düşen sebebine sarılmak ve bilgili olarak çalışmaktır. Verecek olan O'dur. O dilerse bize çalışma imkanı da vermez. Dilerse bizi de kazancımızı da yok eder. Dilerse, bize bol imkanlar verir, dilerse bu imkanları alır. Külli irade O'nundur.

m) "...Şüphesiz O, her şeyi bilendir." Yaratmayı da, yok etmeyi de, çok vermeyi de, az vermeyi de, hiç vermemeyi de, neyi nasıl yaratacağını da, neye ne kadar ömür vereceğini de, hülasa her şeyi hakkıyla etraflıca en iyi bilen O'dur.

Kur'ânı Kerîm onun bilgi hazinesinden bize yetecek kadar az bir miktardır. Bizi bu bilgileri öğrenecek kabiliyette yaratmıştır. Öyle ise bize ihsan ettiği bu kabiliyeti kullanalım ve bilgi sahibi olalım. İlk inen âyeti hatırımızdan çıkarmayalım.

(Bakara 107, 257. Âl-i Imran 68. Nisâ 59. Arâf 30. Tevbe 31. Hûd 88. Yusuf 101. Ra'd 26, 38. İbrâhîm 10. Nahl 72. İsrâ 30. Kehf 26. Hacc 6. Kasas 82. Ankebût 22, 62. Sebe' 36, 39. Fâtır 1, 11. Rûm 21, 37, 50. Zümer 3, 46, 52, 63. Fussılet 39. Nebe' 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 13

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصّٰى بِهٖ نُوحًا وَالَّذِىٓ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهٖٓ اِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى وَعِيسٰٓى اَنْ اَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ ۟ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ اِلَيْهِ ۟ اَللّٰهُ يَجْتَبِٓى اِلَيْهِ مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِٓى اِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Dini dosdoğru tutun, onda parçalanmayın" diye Nuh'a dinden kendisine vasiyet ettiği şeyi, sana vahyettiğimizi de, İbrâhîm'e ve Mûsâ ile Îsâ'ya onu tavsiye ettiğimizi sizin için şeriat kıldı. Onları kendisine davet ettiğin şey müşriklere ağır geldi. Allâh dileyeceği kimseleri O'na seçer, yönelen kimseleri de O'na sevkeder."

Âyet: 14

وَمَا تَفَرَّقُٓوا اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ ۟ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى لَقُضِىَ بَيْنَهُمْ ۟ وَاِنَّ الَّذِينَ اُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِى شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Ancak kendilerine ilim geldikten sonra –aralarındaki ihtiras yüzünden– parçalandılar. Eğer Rabbinden bilinen bir süreye kadar bir söz geçmiş olmasaydı, onların arasında elbette hüküm verilmişti bile. Şüphesiz onlardan sonra kitaba varis kılınanlar da elbette tereddütlü bir şüphe içindeler."

Âyet: 15

فَلِذٰلِكَ فَادْعُ ۚ وَاسْتَقِمْ كَمَآ اُمِرْتَ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَاۤءَهُمْ ۚ وَقُلْ اٰمَنْتُ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنْ كِتَابٍ ۚ وَاُمِرْتُ لِاَعْدِلَ بَيْنَكُمْ ۭ اَللّٰهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ ۭ لَنَآ اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ ۭ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ ۭ اَللّٰهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا ۚ وَاِلَيْهِ الْمَصِيْرُ ﴿١٥﴾

Meâli:

"İşte buna davet et, emrolunduğun gibi de dosdoğru ol. Onların hevalarına da uyma ve: "Kitaptan Allâh'ın indirdiğine inandım ve aranızda adalet yapmam için emrolundum. Allâh bizim Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir. Bizim işlerimiz yalnız bize, sizin işleriniz de ancak sizedir. Bizim aramızda ve sizin aranızda bir çekişme yoktur. Allâh aramızı birleştirecek. Dönüş de ancak O'nadır.""

İZAHLARI:

Habibim! Ulül 'azim olan peygamberlerden Nûh, İbrâhîm, Mûsâ ve Îsâ'ya verdiğimiz dinin aynısını sana da:

1- "...Dini dosdoğru tutun, onda parçalanmayın." Diye vahyettik. Sana lütfettiğimiz din başka bir din değil, geçen bütün peygamberlere verdiğim din, aynıdır. Amel bakımından bazı farklar olsa bile, îman, itaat, takva, ahlak bakımından hiçbir fark yoktur. amel ve hukuk bakımından bütün geçmiş peygamberlerin dinleri son kitap olan Kur'ânda değişmez haliyle sana vahyedilmiştir. Kıyâmete kadar asla değişmeyecek olan din, islam dinidir. Şeriatınız işte budur.

"...Onları kendisine davet ettiğin şey müşriklere ağır geldi." Onları davet ettiğin şeriat, müşriklere ağır geldi, zorlarına gitti seni çekemediler. Tapageldikleri putlarından vazgeçmeleri işlerine gelmedi bir türlü kibirlerine yediremediler.

"...Allâh dileyeceği kimseleri O'na seçer ve yönelen kimseleri de O'na sevkeder." Allâh kulları arasından beğendiği ve dilediği kimseleri o şeriata seçer ve onda karar kılar. Kimler iradesini kullanarak o şeriata yönelirse, onları oraya sevkeder. Kolaylık verir, hidâyet eder. O kâfirler, o müşrikler ve münafıklar:

2- "Ancak kendilerine ilim geldikten sonra –aralarındaki ihtiras yüzünden– parçalandılar..." Bunlar, kendilerine Peygamberler ve

onların getirdiği kitaplardaki bilgiler geldikten sonra, her birinin hırsı, ayrı baş çekmeyi, yalnız kendi menfaatini düşünmeyi doğurdu. Böylece parçalandılar, kitaplarını da değiştirdiler, bozdular.

"...Eğer Rabbinden bilinen bir süreye kadar bir söz geçmiş olmasaydı, onların arasında elbette hüküm verilmişti bile..." Habibim! Eğer senin Rabbinin daha önceden belli bir zamana kadar taktir edilmiş bir süresi olmasaydı, hemen onların helâkı hakkında hüküm verilmiş olurdu ve cezalarını çekerlerdi. Ama yine de o müddet dolacak, onlar kesinlikle helâk olacaklardır.

"...Şüphesiz onlardan sonra kitaba varis kılınanlar da elbette tereddütlü bir şüphe içindeler." Yahûdiler ve Hıristiyanlardan Tevrat'a ve İncil'e varis olan sonrakiler de öncekiler gibi kararsız bir şüphe içindeler. Dinlerinde bir istikrar sahibi değiller. Bölündüler, zümrelere ayrıldılar.

3- "İşte bunun için artık buna davet et..." Onları hiç bozulmayacak olan Kur'âna davet et. Kıyâmete kadar baki olan islama davet et. Hem de dikkatil ol. Hiç sarsılma:

a) "...Emrolunduğun gibi de dosdoğru ol..." İmanında, ibadetinde, muamelende, ahlakında ve sair hükümlerde nasıl emrolundu isen hiç sarsılmadan, tam bir azimle dosdoğru ol. Bütün insanlara tam bir örnek ol.

b) "...Onların hevalarına da uyma..." O Hıristiyanların ve Yahûdilerin, diğer sâbiîlerin şüpheli bozuk huylarına, boş hevalarına da uyma. Ümmetin de onlara uymasın. Dimdik islama bağlı kalsınlar.

c) "...Kitaptan Allâh'ın indirdiğine inandım..." de. Allâh'ın indirdiği bütün kitaplara, sahifelere inandım ve onları tasdik ettim, Tevrat, İncil, Zebur ve bütün sahifeler Allâh'ın kelamıdır. Onları bozanlar bozdular. Ama onların hepsini bir daha bozulmamak üzere Kur'ân tazelemiş oldu. Siz de bu Kur'âna îman edin.

d) "...Aranızda adalet yapmam için emrolundum..." de. Sizin aranızda hiç hak geçirmeden adaletle hüküm vermemle emrolundum. Benim Rabbim bana bu emri verdi. Kıyâmete kadar da ümmetim bu emirle adalet yapmakla mükelleftir.

e) "...Allâh bizim Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir..." Hepimizin yaratanı O'dur. Ancak O'na kulluk yapmamız gerekir. O'dan başka, ibadet edilecek bir ilah yoktur. Yerde, gökte bulunan her şey yalnız O'nu tesbih eder, O'na secde eder, ister istemez O'na boyun eğer. Ey insanlar! Siz de ister istemez, yaratıldığınız gibi ister istemez öleceksiniz ve ister

istemez O'nun huzuruna varacaksınız. Buna göre önceden tedbirinizi alın. Kabul etmezseniz siz bilirsiniz:

f) "Bizim işlerimiz yalnız bize, sizin işleriniz de ancak sizedir..." İyi veya kötü bizim inancımız, ibadetimiz, güzel ahlakımız yalnız bize aittir. Bunların karşılığı bize verilecek. Sizin küfrünüz, şirkiniz, putlara tapınmanız ve kötü huylarınız da ancak sizedir. Bunların karşılığını da siz göreceksiniz.

g) "...Bizim aramızda ve sizin aranızda bir çekişme yoktur..." Aramızda itişmeye, çekişmeye, düşmanlık yapmaya lüzum da yoktur. İnatlaşmaya ve kibirlenmeye de gerek yok. Bildiğinizi ve istediğinizi yapın. Yaptıklarınızdan siz sorumlusunuz. Bize düşen sadece sizi uyarmaktır. İster uyanın, ister inadınızda devam edin.

h) "...Allâh aramızı birleştirecek..." Kıyâmet gününde hepimizi toplayıp birleştirecek. Aramızda doğru hükmü O verecek. Haklı ve haksız olanı O ayıracak. Hiç şüphe etmeyin. Bunda da şüpheli olursanız yine siz bilirsiniz.

i) "...dönüş de ancak O'nadır." Hepimizin dönüşü, ister istemez yalnız O'nun huzurudur. Hesabımızı O görecek. Artık kim zerre kadar hayır işlemişse onu bulacak, kim de zerre kadar şer işlemişse onu görecektir. Kimse kimsenin günahını yüklenmeyecektir.

Allâh'ın bu emirleri her ne kadar Rasulüne yönelik ise de, bütün ümmeti bunlarla mükelleftir. Bunları ve sair şeriat hükümlerini hem tatbik etmekle, hem de tebliğ etmekle mükelleftir.

(Bakara 139, 213. Âl-i Imran 19, 103. Mâide 48, 49, 77. En'âm 159. Yûnus 19. Hûd 56, 62, 110, 112. İbrâhîm 9. Nahl 125. Meryem 36. Tâha 29. Kasas 55. Ahzâb 7. Sebe' 26, 54. Sâd 26. Fussılet 45. Zuhruf 64. Casiye 17, 18. Teğabün 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16

وَالَّذِينَ يُحَآجُّونَ فِى اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Kendisine icabet edildikten sonra Allâh hakkında husumet edenler de, onların delili Rableri katında bâtıldır. Onlara bir de gazap vardır ve onlar için çetin bir azap vardır."

Âyet: 17

اَللّٰهُ الَّذِیٓ اَنْزَلَ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ وَالْمِیزَانَ ؕ وَمَا یُدْرِیكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِیبٌ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Allâh, kitabı ve mizanı hak olarak indirendir. Sana bildiren nedir? Belki kıyâmet yakındır."

Âyet: 18

یَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِینَ لَا یُؤْمِنُونَ بِهَا ۚ وَالَّذِینَ اٰمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا ۙ وَیَعْلَمُونَ اَنَّهَا الْحَقُّ ؕ اَلَآ اِنَّ الَّذِینَ یُمَارُونَ فِی السَّاعَةِ لَفِی ضَلٰلٍ بَعِیدٍ ﴿١٨﴾

Meâli:

"O'na îman etmeyenler, O'nu çabuk istiyorlar. İman edenler ise, şüphesiz onun hak olduğunu biliyorlar da ondan korkanlardır. Dikkat edin! Şüphesiz kıyâmet hakkında tartışanlar elbette uzak bir sapıklık içindedirler."

İZAHLARI:

1- Mü'minler Allâh'ın davetine icabet edin îman ettikten sonra kâfirler, müşrikler Allâh hakkında mücadele etmeye başladılar. Ama bu mücadele edenlerin delilleri bâtıl delillerdir. Yersiz, mantıksız kuru iddialardan ve inatlardan ibarettir. Allâh katında mezmumdur. Onlara üstelik bir de Allâh'ın gazabı vardır. Ayrıca onlar için çok çetin bir cehennem azabı hazırlanmıştır.

2- "Allâh, kitabı ve mizanı hak olarak indirendir..." Allâh, Kur'ânı ve diğer kitapları hak olarak indirendir. Adaleti de açıkça beyan edendir. Kâfirlerin mü'minlerle mücadelesi, bu adalet ve hak karşısında çürümeye mahkumdur. O Yahûdiler ve Hıristiyanlar, Tevrat ve İncil hakkında yaptıkları tahrifler, geliştirdikleri mücadele şekillerini Kur'ânı Kerîm hakkında yürütemezler. Habibim! Kıyâmeti sorana da:

"...Sana bildiren nedir? Belki kıyâmet yakındır." Cevabını verirsin.

Rasulullâhın seferlerinin birinde birisi bağırarak:

- "Ey Muhammed" dedi. Resulullâh S.A.V. de onun sesine benzer bir sesle: "Hâum" (Ha söyle). Buyurdu. O da:

- "Kıyâmet ne zaman?" dedi. Efendimiz de:

- "Şüphesiz o kesindir. Onun için ne hazırladın?" buyurdu. O da:

- "Allâh ve Resulünün sevgisini" dedi. S.A.V.de:

- "Sen sevdiğin kimse ilesin" buyurdu.

Böylece kıyâmeti ne zaman kopacağı ile değil, onun hazırlığı içinde olmamıza işaret buyurmuş oldu. Allâh ve Resulünü sevmek ise onların yolundan ayrılmamaktır. Kıyâmet ne zaman koparsa kopsun biz Allâh ve Rasulünün yolunda olursak, ölüm de gelse, bizi müslüman olarak bulur. Bakara sûresinin 132. Ali İmran sûresinin 102. âyetlerindeki Allâh'ın emirlerine uymuş oluruz.

3- "Ona îman etmeyenler, onu çabuk istiyorlar..." Kıyâmete îman etmeyenler, inanmayarak ve alay ederek onun çabukça gelmesini ister görünüyorlar. Bu tarzda laflar ediyorlar. Ama elbette o gün veya o günden önce onlara ölüm gelecek. Hem de hazırlıksız yakalanacaklar.

"...İman edenler ise, şüphesiz onun hak olduğunu biliyorlar da ondan korkanlardır..." Mü'minler kıyâmetin geleceğini iyi biliyorlar ve îman ediyorlar da, onun dehşetinden korkuyorlar ve orası için hazırlıklarını yapıyorlar.

"...Dikkat edin. Şüphesiz kıyâmet hakkında tartışanlar elbette uzak bir sapıklık içindedirler." Kıyâmeti inkâr ederek bu hususta itişip kakışanlar kesinlikle, hakîkatten çok uzak bir yitişik içinde sapıtıyorlar. Onlar, üzerinde yaşadıkları dünyayı ve gökleri yaratanın bunları yıkmaya gücünün yetmeyeceğini sanıyorlar. Kendileri yaptıkları bir binayı yıkabiliyorlar da, Allâh yarattığı gökleri ve yeri yıkamaz mı? İşte bunu düşünemeyecek kadar beyinsizler. Bir o kadar da sapıklar.

(Bakara 61, 90, 139. Ali Imran 112. En'âm 80. Enfâl 16. Nahl 106. Kehf 1, 56. Enbiyâ 28, 49. Hacc 47, 55. Mü'minûn 57. Şuarâ 204. Ankebût 53, 54. Ahzâb 63. Ğafir 5. Zuhruf 61. Feth 6. Rahman 7-9. Hadid 25. Meâric 27. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 19

اَللّٰهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهٖ يَرْزُقُ مَنْ يَشَآءُ ۚ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Allâh kullarına lütfedendir. Dileyeceği kimseleri rızıklandırır. Hem de o, kavî, aziz olandır."

Âyet: 20

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْاٰخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِى حَرْثِهٖ ۚ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهٖ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِى الْاٰخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Kim ahiret kazancını isterse, onun kazancını kendisine artırırız. Kim de dünya kazanıcını istiyor ise, kendisine ondan veririz. Ahirette ise, onun bir nasibi yoktur."

Âyet: 21

اَمْ لَهُمْ شُرَكٰٓؤُا شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَاْذَنْ بِهِ اللّٰهُ ۭ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِىَ بَيْنَهُمْ ۭ وَاِنَّ الظّٰلِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Yoksa kendilerinin Allâh'ın izin vermediği şeyi dinden kendileri için şeriat yapan onların ortakları mı var? Eğer ayırma sözü olmasaydı, elbette aralarından hüküm verilirdi. Şüphesiz zâlimler ise, kendileri için acıklı bir azap vardır."

Âyet: 22

تَرَى الظّٰلِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ ۭ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فِى رَوْضَاتِ الْجَنّٰتِ ۚ لَهُمْ مَا يَشَاۗءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۭ ذٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Zâlimleri kazandıkları şeylerden korkanlar görürsün. Halbuki o, kendilerine vâkidir. İman edenler ve yararlı işler yapanlar ise,

cennetlerin bahçelerindedirler. Onlar için dileyecekleri şeyler Rabbleri katında vardır. İşte bu, o büyük fazlıdır."

İZAHLARI:

1- "Allâh kullarına lütfedendir..." Allâh'ın lütfü boldur. İyilere de, kötülere de, îman edenlere de, etmeyenlere de başta hava, su olmak üzere her türlü gıda maddelerini, sıhhatlerini, afiyetlerini, yaşayacakları yerleri, meskenleri lütfetmiştir. Ancak:

"...Dileyeceği kimseleri rızıklandırır..." Kullarından dileyeceği kimselere bol rızıklar verir, kiminden de kısar. Dilerse yağmur verir, hava şartlarını iyileştirir. Rızkı bolartır. İsterse kuraklık yapar, hava düzenini bozar rızkı azaltır. O dilediğini yapar.

"...Hem de O, kavî, aziz olandır." O, çok güçlüdür. Her şeye kadirdir. Her şeyden üstündür. O, yenilmez bir kuvvete sahiptir.

Şunu da hatırdan çıkarmamak gerekir. Allâh kullarına el, ayak, akıl vermiştir. Bunları kullanmadan, sebebine sarılmadan rızkını hazır beklememelidir. Rızık kazanma yolları çoktur. Aklı iyi kullanarak bu yollar öğrenilmelidir. Kazanacağı rızık hakkında gereken bilgiyi öğrenmeli ve buna göre ellerini, ayaklarını çalıştırmalı. Ondan sonra Allâh'a güvenmelidir. Necim sûresinin 39, 40. âyetlerini okuyalım.

2- "Kim ahiret kazancını isterse, onun kazancını kendisine artırırız..." Her kim îman eder ahireti için çalışır ve orayı kazanmak isterse, onun emeğini değerlendiririz ve sevabını kat kat artırırız. (Bakara 261. En'âm 160. âyetleri bunu ifade eder).

"...Kim de dünya kazancını istiyor ise, kendine ondan veririz, ahirette ise onun nasibi yoktur." Her kim ahireti dikkate almadan, yalnız dünya zevki ve tantanası için kazanıyor, bu niyetle istiyorsa, ona da veririz. Ama ahiretten hiçbir nasibi olmaz. Cennet nimetlerinden de tamamen mahrum olur.

Kim de hem ahireti hesaba katarak, hem de dünyayı unutmayarak helalinden kazanmak istiyorsa, bu da Allâh'ın sevdiği ve razı olduğu kimselerdendir. Âl-i Imran 152. Nisâ 27, 134. Hûd 15, 16. İsra 18, 19. âyetler bu konuyu genişletir.

3- "Yoksa kendilerini, Allâh'ın izin vermediği şeyi dinden kendileri için şeriat yapan onların ortakları mı var?..." Onlar hak dine uymuyorlar. Yoksa Allâh'ın dininin dışında kendileri için şeriat yapan, din uyduran bir takım ortakları mı var, da içkiyi, kumarı, zinayı, domuzu, ölüyü serbest yapıyorlar? Onların şeriatını şeytanlar mı tanzim edi-

yor, yoksa putlar mı? Yoksa şeytanlara, putlara uyanlar mı bu rejimi getiriyorlar?

"...Eğer ayırma sözü olmasaydı, elbette aralarında hüküm verilirdi..." Şâyet Allâh'ın taktir ettiği zamanları ayırması olmasaydı, hemen aralarında kesinlikle ceza hükmü verilir onlar helâk edilirdi. Fakat hak ettiklerini, zamanı gelince bulacaklar.

"...Şüphesiz zâlimler ise, kendileri için acıklı bir azap vardır." Bu Allâh yolunun dışında, zulme yol açan rejimlere sarılan ve bütün kötülükleri serbest bırakan zâlimler için, elbette çok acıklı ve devamlı azap vardır. Zulmün gereği de budur.

4- "Zâlimleri kazandıkları şeylerden korkanlar görürsün, halbuki o, kendilerine vâkidir..." İmansız din dışı yolları tutan zâlimlere o gördüklerinde korkacakları felaket kesinlikle gelecektir. Onların yakalarına yapışacaktır. Ondan kurtulmaları imkansızdır. Sen de bunları göreceksin.

"...İman edenler ve yararlı işler yapanlar ise, cennetlerin bahçelerindedirler. Onlar için dileyecekleri şeyler Rabbleri katında vardır. İşte bu, o büyük fazlıdır." Sonsuz zaferdir. Ebedi olarak cennet bahçelerinde hurilerle beraber göneneceklerdir.

(Bakara 212. Âl-i Imran 37, 85. Yusuf 100. Enfâl 52. Hûd 66. Kehf 49. Hacc 40, 74. Nûr 38. Rûm 15. Zariyât 58. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 23

ذٰلِكَ الَّذِى يُبَشِّرُ اللّٰهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ۗ قُلْ لَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِلَّا الْمَوَدَّةَ فِى الْقُرْبٰى ۗ وَمَنْ يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا ۗ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"İşte bu, Allâh'ın îman eden ve yararlı işler yapan kullarına müjdelediğidir. "Buna karşı akrabalıkta sevgiden başka sizden bir ücret istemiyorum" de. Kim de bir güzellik kazanırsa, onda kendisine bir güzellik artırırız. Şüphesiz Allâh, çok mağfiret eden, şükrü çok kabul edendir."

Âyet: 24

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ۚ فَاِنْ يَشَا اللّٰهُ يَخْتِمْ
عَلٰى قَلْبِكَ ۗ وَيَمْحُ اللّٰهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهٖ ۗ
اِنَّهٗ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Yoksa, "Allâh'a karşı bir yalan mı iftira etti?" derler. Eğer Allâh dilerse, senin kalbini mühürler. Allâh sözleriyle de bâtılı yok eder, hakkı da gerçekleştirir. Şüphesiz O, göğüslerdekini bilendir."

Âyet: 25

وَهُوَ الَّذِى يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهٖ وَيَعْفُوا عَنِ السَّيِّئَاتِ
وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Hem de O, kullarından tevbeyi kabul eden, kötülükleri de silen, yaptıklarınızı da bilendir."

Âyet: 26

وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ
مِنْ فَضْلِهٖ ۗ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"İman eden ve yararlı işler yapanların (dualarını) da kabul eden ve onları fazlından artırandır. Kâfirler ise, onlar için şiddetli bir azap vardır."

ÎZAHLARI:

Geçen âyette mü'minler için cennet bahçeleri ve büyük saadet, fazlı kerem müjdelendikten sonra onlara işaretle:

1- "İşte bu, Allâh'ın îman eden ve yararlı işler yapan kullarına müjdelediğidir..." buyurmuştur. Burada önemle işaret buyrulan şey, pek çok âyetlerde de beyan edildiği gibi, îmanla ameli sâlihin bir kulda birleşmesidir. İman eder, Allâh'ın emrine uygun yararlı iş yapmazsa veya

yararlı iş yapar da îman etmezse, bundan korkulur. Ama, sağlam bir îmanla birlikte o îmanın gereği olan yararlı işlerini yaparsa, işte bu asıl hedefe ulaşmış ve Allâh'ın müjdesine kavuşmuş olur.

"...Buna karşı akrabalıkta sevgiden başka sizden bir ücret istemiyorum..."de. Habibim! O Mekke halkına: "Ben bu Kur'ânı tebliğ ettiğim için sizden bir ücret, bir karşılık istemiyorum. Sizden beklediğim şey, aranızdaki akrabalıkta samimiyet, sevgi, hoş görü ile kaynaşmanızdır. Ben de sizin akrabanızım. Allâh beni aranızdan Peygamber seçti. Ben size Allâh'ın emirlerini tebliğ ediyorum. Bundan dolayı sizden hiçbir ücret istemiyorum. Ancak sizinle akraba olduğuma göre bana akrabalığın gerektirdiği yakınlığı ve sevgiyi esirgemeyin.

"...Kim de bir güzellik kazanırsa, ondan kendisine bir güzellik artırırız..." Her kim Allâh'ın razı olacağı ve seveceği bir ibadet, bir hayır, bir hatır sorma, bir selam verme, bir yardımlaşma gibi iyilik ve güzellik yaparsa, Allâh buna bir güzellik daha ekler. Hatta ona o güzelliğin on katından yedi yüz katına kadar güzellikleri artırır. Öyle ise Allâh'ın rızasını almamız için O'nun razı olacağı güzellikleri yapmakta yarış yapalım.

"...Şüphesiz Allâh, çok mağfiret eden şükrü çok kabul edendir." Allâh kendi rızası için gayretli olanların günahlarını mağfiret etmekte çok cömerttir. Yeter ki kulları gayret göstersin. Hem de O, kullarının yaptıkları iyiliklere, güzelliklere karşı çok şükreden, kullarının şükürlerini kabul eden ve çok razı olandır.

2- "...Yoksa "Allâh'a karşı bir yalan mı iftira etti" derler." Benim Allâh'ın kelamını onlara ulaştırmam hakkında, Allâh'ın kitabını benim kendiliğimden uydurup yalan söylediğimi söylüyorlar. İşte onların bu sözleri bana açık bir iftiradır.

"...Eğer Allâh dilerse, senin kalbini mühürler..." Habibim eğer Allâh dilerse, sana karşı çıkanlar gibi senin de kalbini mühürler, işlemez hale getirir. Onların kalpleri mühürlüdür de, ondan senin tebliğ ettiğin kelamını anlamıyorlar ve: "İftira" diyorlar, hainlik yapıyorlar.

"...Allâh sözleriyle de bâtılı yok eder, hakkı da gerçekleştirir..." Allâh, sana vahyettiği sözleriyle, onların iddia ettiği bâtılları siler, süpürür, yok eder. Kendi kelamı olan hak sözleri de hiç eksiksiz gerçekleştirir. Habibim! Sen üzülme! Böylece olacaktır. Nitekim Allâh'ın bu va'di gerçekleşmiş, kelamı ezelisi ebedileşmiştir. Onu değiştirmeye asla güçleri yetmemiş ve yetmeyecektir.

"...Şüphesiz O, göğüslerdekini bilendir." Allâh kesinlikle her insanın göğüslerinde, gönüllerinde, kalplerinde gizledikleri ne varsa hepsini en iyi bilendir. Kur'ânı Kerîmi buna göre indirendir. Kıyâmete kadar gelecek insanların kalplerinden geçecek her şeye cevap verecek sözleri söyleyendir. Kıyâmete kadar insanlar arasında olabilecek hadiselerin tümüne hiç eksiksiz çareler beyan edendir.

3- "Hem de o, kullarından tevbeyi kabul eden, kötülükleri de silen, yaptıklarınızı da bilendir."

"Kullarından tevbeyi kabul edendir." İnsanlar yaptıkları küfürden, kötülükten dolayı pişman olurlar, bir daha dönmemek üzere tevbe ederlerse, her zaman tevbelerini kabul eder, onları reddetmez.

"Kötülükleri de siler." Allâh, kullarının tevbe istiğfarlarını kabul ettiği gibi, yaptıkları kötülüklerden dolayı onları cezalandırmaktan da vazgeçer, onları bağışlar.

Cabirin rivâyetine göre, Mescidi Nebeviye bir bedevi geldi ve:

- "Ey Allâh'ım; senden mağfiret dilerim, sana tevbe de ederim." dedi ve tekbir aldı, namaza durdu. Namazı bitirince Ali R.A. ona:

- "Dilin istiğfarla olan sürati, yalancıların tevbesidir. Senin tevben tevbeye muhtaçtır" dedi. O da:

- "Ey mü'minlerin emiri! Tevbe nedir?" dedi. Ali R.A.de:

- "Tevbe altı manaya delalet eden bir isimdir:

a) Geçmiş günahlara pişmanlıktır.

b) Geçmiş farzların iadesi, farzların kazası.

c) Zulümlerin geri çevrilmesi. Yani kime zulmedildi ise, onun rızasının alınması ve helalleşilmesi.

d) Kötülüğün tadını tattığı gibi, kendine (Allâh'a) itaatin acılığını tattırmak. Kötülüğü zevkle yaptığı (gibi), acı da olsa Allâh'a itaat ederek iyilik yapmak.

e) Nefsini kötülükte beslediğin gibi, itaatte eritmendir.

f) Ağlamak, her güldüğün gülüşün bedelidir" dedi.

Hazreti Ali R.A.'ın bu mübarek sözleri, nasuh ve bir tevbenin gerektirdiği hakîkatlerin beyanında çok dikkate alınacak noktalardır.

"Yaptıklarınızı da bilendir." Allâh, sizin iyi veya kötü ne yaptığınızı en iyi bilen ve ona göre karşılığını verendir.

4- "İman eden ve yararlı işler yapanların (dualarını) da kabul edendir..." İmanlı, ihlaslı Sâlih amelli kimselerin dualarını kabul eden-

dir. Demek ki duaların kabulü için îman şarttır. Sâlih amel de, duanın kabulünde yine bir vecibedir.

"Onları fazlından artırır." Yapılan dualardaki istekleri –rızasına uygunsa– daha da artırarak fazlasıyla ihsan eder.

"Kâfirler ise, onlar için şiddetli bir azap vardır." Kâfirlerin duaları kabul olmadığı gibi, kıyâmet gününde onlar için sonu gelmeyecek olan çok çetin bir azap vardır. Hak ettikleri de budur.

(Bakara 25, 155, 223, 245. Âl-i Imran 90. Nisâ 17, 18. En'âm 90, 36, 160. Yûnus 2, 38. Hûd 13, 29, 35, 51. Ra'd 39. Nahl 30. İsrâ 9. Kehf 2. Neml 89. Mü'minûn 38. Kasas 84. Ahzab 47. Zümer 10. Sebe' 8. Enbiyâ 5. Furkân 4, 5. Secde 3. Ğafir 60. Ahkâf 8. Hadîd 11, 18. Teğabün 17. Tahrim 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 27

وَلَوْ بَسَطَ اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهٖ لَبَغَوْا فِى الْاَرْضِ وَلٰكِنْ
يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاۤءُ ۭ اِنَّهٗ بِعِبَادِهٖ خَبِيْرٌۢ بَصِيْرٌ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Eğer Allâh kullarına rızkı bol verseydi, elbette yerde azarlardı. Fakat, dileyeceği kadar indirir. Şüphesiz O, kullarından haberlidir, görendir."

Âyet: 28

وَهُوَ الَّذِىْ يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْۢ بَعْدِ مَا قَنَطُوْا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهٗ ۭ
وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيْدُ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Hem de O, ümitlerini kestikten sonra yağmuru indiren, rahmetini de yayandır. Yine O, öğülen dosttur."

Âyet: 29

وَمِنْ اٰيٰتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيْهِمَا مِنْ
دَاۗبَّةٍ ۭ وَهُوَ عَلٰي جَمْعِهِمْ اِذَا يَشَاۗءُ قَدِيْرٌ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin yaratılması ve bunlarda canlılardan yaydığı şeyler de O'nun âyetlerindendir. Hem de O, dileyeceği zaman onları toplamaya kadirdir."

Âyet: 30

وَمَآ اَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ اَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا
عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Size musibetten bir şey isabet ederse, artık elinizin kazancıyladır. Çoğunu da affeder."

Âyet: 31

وَمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِى الْاَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Siz yerde acze düşürenler de değilsiniz. Sizin için Allâh'tan başka bir dost ve yardımcı da yoktur."

İZAHLARI:

Bildiğimiz gibi insanlar yeni seneleri, yeni mahsulleri, yeni mamulleri bekler ve takip eder. Tüketimi tüketimlerini de buna göre ayarlar.

1- "Eğer Allâh kullarına rızkı bol verseydi, elbette yerde azarlardı..." Görüyoruz ki Allâh her sene, her mevsim vereceği rızka göre, havaları ayarlıyor, yağmurları ona göre yağdırıyor. Mahsulleri ona göre veriyor. Bir çok senelerin mahsulünü bir senede vermiyor. Dünyanın, güneşin dönüşlerini, hareketlerini öyle ayarlamış ki, aylar, mevsimler, seneler değişmiyor. Bir senenin içinde buğday gibi, meyveler gibi mahsuller bir senede ancak bir sefer alınabiliyor. Bazıları da sebzeler gibi bir senede iki, üç veya dört kere alınabiliyor. Bunların ömrü de az oluyor, yine senelik durumuna düşüyor. Böylece insanlar Allâh'ın nizamına uymak zorunda kalıyorlar. İnsanların aldığı sulamalar, seralar gibi tedbirler de yine senelik hesabı aşamıyor. Belli süreler içinde kalıyor. Allâh'ın bu sünneti (kanunu) asla değişmiyor, değiştirilemiyor.

Eğer Allâh bu nizamı başka yapsa da mahsullerin hepsini birden veriverseydi, insanların mahsulleri toplamaya güçleri yetmediği gibi, azarlar tuğyan ederlerdi.

"...Fakat dileyeceği kadar indirir..." Kullarının yaratılışını, güçlerini ve huylarını iyi bildiği için taktiri ona göre yapmış ve yerlerin, göklerin nizamını da ona göre ayarlamıştır. Hepsi de birbirine uygundur. Ne az verip bezdirmiş, ne de çok verip azdırmış. Tam ayarlamıştır.

Bazı yerlerin çok verimli, bazı yerlerin az verimli oluşu da yine umumi olarak dünya nizamına uygundur. İnsanların bazılarının zengin, bazılarının da fakir oluşu, yine birbirlerini tamamlayıcı bir nizamdır. Hepsi zengin olsa işçi bulamazlar. Hepsi fakir olsa iş bulamazlar. Bu Allâh'ın ziraat yönündeki nizamıdır.

Sanayi bakımından ise, yine bu nizama bağlıdır. Bütün madenleri birden bire çıkarmak, bütün petrolleri bir anda çıkarmak imkansızdır. Bütün aletleri birden bire yapmak, bütün makineleri, uçakları, vapurları, fabrikaları birden bire yapmak da imkansızdır. Bunların işçiliği de bildiğiniz gibi günlere, haftalara, aylara ve yıllara bölünmüştür. İster istemez insan hayatı ve dünya nizamı ile ilgilidir.

"...Şüphesiz O, kullarından haberlidir, görendir." Allâhu Teâlâ muhakkak yarattığı kullarının her halinden haberlidir. Onların iaşeleri, ibateleri, aile hayatları, birbirleriyle olan alakaları, geçimleri, geçimsizlikleri gibi her şeyden mükemmel haberi vardır. Vereceği kararı, yapacağı taktiri yalnız kendisi bilir. Onların her halini her an en iyi olarak görür ve taktirini ona göre yapar. Allâh'ın taktirinden hiçbir kimse ayrı kalamaz.

2- "Hem de O, ümitlerini kestikten sonra yağmuru indiren, rahmetini de yayandır. Yine O, öğülen dosttur." Allâhu azimüşşan, kendi hesabı ve taktiriyle bir kuraklık yaptığı zaman, bazı kimseler ümitlerini kestikten sonra yine taktiri gereği yağmuru indiren ve yerleri sulayarak rızıkları bolartandır. Kendisine inansın veya inanmasın, her insana ve hayvana rahmetini yayandır. Yine O, her yönüyle övülen, övülmeye de hakkıyla layık olandır. Çünkü, yaratan O. Besleyen O, yaşatan O, öldüren O, diriltecek olan yine O...

3- "Göklerin ve yerin yaratılması ve bunlarda canlılardan yaydığı şeyler de O'nun âyetlerindendir..." Gökler yerler ve bunlarda bulunan her şey, canlı ve cansız ne varsa, hepsi de Allâh'ın varlığına birer delildir. Allâh'ın azametine, kudretine, hakimiyetine delalet etmektedirler. Bunu ancak körler, sağırlar ve akılsızlar anlamaz.

"...Hem de O, dileyeceği zaman onları toplamaya kadirdir." O, kıyâmet günü yarattığı bütün insanları, öncekileri ve sonrakileri bir yerde toplamaya kadirdir. Onların hesabını da kolayca görüp gereken hükmü vermeye kadirdir. Ey insanlar! Bakın:

4- "Size musibetten bir şey isabet ederse, artık elinizin kazancıyladır. Çoğunu da affeder." Her şeyi yaratan ve onlara hakim olan benim ama size verdiğim cüz'i iradeyi kötüye kullanarak bir musibete uğrarsanız, iyi bilmelisiniz ki bu kendi elinizin kazancıdır. Bu hatalarınızın çoğunu da affederim. Yeter ki siz tevbe ve istiğfar edin ve hatalardan vazgeçin.

4- "Siz yerde acze düşürenler de değilsiniz. Sizin için Allâh'tan başka bir dost ve yardımcı da yoktur." Ey insanlar! Sizin yer yüzünde Allâh'ı acze düşüremeyeceğinizi bilmeniz ve Allâh'tan başka da hiçbir dost ve yardımcı bulamayacağınızı anlamanız, hemen Allâh'a teslim olmanız gerekir. Aksi halde akıbetiniz çok tehlikelidir.

(Bakara 107, 164. Nisâ 62, 79. En'âm 134. Tevbe 2, 116. Yûnus 53. Hûd 20, 33. Ra'd 26. İsrâ 30. Kehf 16. Kasas 47, 82. Ankebût 22, 62. Rûm 20-25, 37. Lokmân 10, 34. Casiye 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 32

وَمِنْ اٰيَاتِهِ الْجَوَارِ فِى الْبَحْرِ كَالْاَعْلَامِ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Denizdeki dağlar gibi gemiler de O'nun âyetlerindendir."

Âyet: 33

اِنْ يَشَاْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلٰى ظَهْرِهٖ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Dilerse rüzgarı durdurur da, onun üstünde irkilir kalırlar. Şüphesiz bunda elbette çok sabreden, çok şükreden için âyetler vardır."

Âyet: 34

اَوْ يُوبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Veya onları kazandıkları şeyler sebebiyle helâk eder. Çoğunu da affeder."

Âyet: 35

وَيَعْلَمَ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا ۚ مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Âyetlerimiz hakkında mücadele edenler de kendileri için kaçacak bir yer olmadığını bilir."

ÎZAHLARI:

Evet Allâh her şeye kadirdir.

1- " Denizdeki dağlar gibi gemiler de O'nun âyetlerindendir." Denizi düşünün, onun üzerinde sefer yaptığınız büyük gemileri düşünün. Bunlarda alınacak ibretler vardır. Denizi yaratan, o suları biriktiren, içinde yaşayan mahlukatı yaratan kimdir? Gemileri yüzdüren, insanları ve mallarını taşıyan kimdir? Bu güç, bu kudret kimindir? İşte bunlarda akıl sahipleri için alınacak ibretler, bilinecek deliller vardır. Hepsi de Allâh'ın varlığına ve kudretine birer delildir.

2- "Dilerse rüzgarı durdurur da, onun üstünde irkilir kalırlar..." Allâh dilerse, gemileri yürüten rüzgarı estirmez. Gemiler de denizin üstünde dikilir kalır. Yerinden ığranamaz. Şimdiki kömürle veya mazotla yürüyen gemiler de başka sebeplerle yoluna devam edemez. İşte bunda elbette çokça sabreden ve çokça şükreden mü'minler için âyetler vardır. Sıkıntılara sabreden, bolluklara şükreden Müslümanlar, bunların Allâh'ın varlığına, birliğine, her şeye kadir olduğuna delil olduğuna inanırlar.

3- "Veya onları kazandıkları şeyler sebebiyle helâk eder..." Allâh dilerse, o gemilerde yolculuk edenleri işledikleri günahlar sebebiyle şiddetli bir fırtına çıkararak gemilerini batırır ve içindekileri sularda boğarak helâk eder. İşte buna da kadirdir. Nitekim batan gemilerin sayısı pek çoktur.

"...Çoğunu da affeder." Gemilerde yolculuk yapan günahkârlardan çoğunu da bağışlar, onlara tevbe etme imkanı verir. Onları batırmadan karaya çıkarır.

4- "Âyetlerimiz hakkında mücadele edenler de kendileri için kaçacak bir yer olmadığını bilir." Gemilerin batması sırasında, önceden âyetlerimiz hakkında uğraşanlar da, kaçıp kurtulacak bir yer olmadı-

ğını, çaresiz kaldıklarını anlarlar. Allâh'a yalvarırlar ama iş işten geçmiş olur. Onların bu itirafları da fayda vermez.

(Bakara 164. Yûnus 22, 23. İbrâhîm 5, 32. Nahl 14. İsrâ 53, 66, 67. Hacc 65. Lokmân 31, 32. Fâtır 12. Sebe' 19. Yasin 41. Ğafir 35, 56, 69. Rahmân 24. Tekvir 16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 36

فَمَآ اُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى لِلَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۚ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Size bir şey verilmişse, o dünya hayatının metaıdır. Allâh katında olan da, îman edenler ve yalnız Rabblerine güvenenler için daha hayırlı ve daha devamlıdır."

Âyet: 37

وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَآئِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَاِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ۚ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Günahların ve kötülüklerin büyüklerinden kaçınanların da. Öfkelendikleri zaman da, onlar bağışlarlar."

Âyet: 38

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ ۪ وَاَمْرُهُمْ شُورٰى بَيْنَهُمْ ۪ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ۚ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Rabblerine icabet edenler ile namazı kılanlar, aralarında onların işleri de müşavere iledir. Kendilerine verdiğimiz rızıklardan da harcayanlar için de."

Âyet: 39

وَالَّذِينَ اِذَآ اَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Kendilerine taşkınlık isabet ettiği zaman, o yardımlaşanlar içindir" de.

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan, bu âyeti kerimelerde dünya malının kısa süreli olduğunu, asıl yararlı ve devamlı olan şeylerin Allâh katında bulunduğunu beyan etmek üzere: Ey İnsanlar!

"Size bir şey verilmişse, o dünya hayatının metaıdır..." Size verilen mallar, mülkler ne kadar çok olursa olsun, dünyada yaşadığınız süre içinde biraz faydalanırsınız ama, ya o mallar yanarak, ölerek, yıkılarak, çalınarak, gasbedilerek sizi terk eder, veya siz ölerek o malları bırakır gidersiniz. Fakat bunları Allâh rızası için harcarsanız, Allâh katında adınıza birikir.

"...Allâh katında olan da ..."

1- İman edenler için, Allâh'ın istediği gibi îman edilmesi gereken hususlara îman edenler için,

2- Yalnız Rabblerine güvenenler, canlarında, mallarında, evladında ve her işinde sebebine sarılarak yalnız Allâh'a güvenenler, O'nun yolundan ayrılmayanlar, canla başla dinine sarılanlar için,

3- Günahların ve kötülüklerin büyüklerinden kaçınanlar, adam öldürmek, zina yapmak, hırsızlık yapmak, faizcilik yapmak, kumar oynamak gibi fahiş olan büyük günahlardan uzak kalıp, küçük günahlardan da sakınanlar için,

4- Öfkelendikleri zaman da, bağışlayanlar, herhangi bir sebeple başkalarına kızdıklarında, öfkelerini yenerek sinirlerine hakim olanlar, kötülüğe, düşmanlığa meydan vermeyenler, herkesle iyi geçinenler için,

5- Rablerine icabet edenler, Allâh'ın davetine icabet ederek onun bütün emirlerini yerine getiren ve yasaklarından uzaklaşanlar Rasulünün sünnetlerine sarılanlar için,

6- Namazı kılanlar, ibadetlerin en üstünü, dinin direği olan beş vakit farz namazları, şartları dahilinde Cuma ve bayram namazları, cenaze namazlarını dikkatle ve itina ile kılanlar, sünnet ve nafile namazları da severek artırmaya çalışanlar için,

7- Aralarında olan işlerini de müşavere ile yapanlar, aralarındaki umumu ilgilendiren işlerini birbirine danışarak, beraberce bir arada görüşerek, birbirlerinin fikirlerini alarak, kendi aralarında anlaşarak bilgisi, ehliyeti olanlara danışarak yapanlar için,

8- Kendilerine verdiğimiz rızıklardan da harcayanlar, Allâh'ın kendilerine verdiği nimetleri malları, paraları, imkanları Allâh'ın rızasına uygun olan cami, islam okulu, yol, köprü, su yolları yaptırmak, fakirlere yiyecek giyecek yardımı yapmak, islam ordusunun ihtiyaçlarını görmek gibi yerlere harcayanlar için,

9- Kendilerine taşkınlık isabet ettiği zaman, yardımlaşanlar. Kendilerine saldıran düşmanlara karşı el birliği yaparak yardımlaşanlar veya bir kuraklık, hastalık, açlık gibi umuma isabet eden tehlikelerde canla başla yardımlaşanlar için Allâh katında olan devamlı cennet nimetleri dünya menfaatlerinden daha hayırlı ve daha süreklidir. Allâh'ın vereceği nimetler sonsuzdur.

Bunlara dikkat ederek dünyamızı değerlendirelim. Geçici olan şeylere aldanmayalım.

(Bakara 2, 109, 277. Âl-i Imran 14, 15, 134, 159, 172. Nisâ 31, 77, 149. Mâide 13. Araf 170, 199. Tevbe 5, 11. Enfâl 2, 3, 4, 72. Ra'd 18, 22-24. Hacc 35. Taha 73, 131. Nûr 22. Nahl 119, 42, 196. Kasas 54, 60. Ankebût 59. Secde 16. Necm 32. Teğabün 14. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 40

وَجَزٰٓؤُا سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا ۚ فَمَنْ عَفَا وَاَصْلَحَ فَاَجْرُهٗ عَلَى اللّٰهِ ۗ اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Bir kötülüğün cezası da, onun gibi bir kötülüktür. Kim de affeder ve barışırsa, artık onun ecri Allâh'a aittir. Şüphesiz O, zâlimleri sevmez."

Âyet: 41

وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهٖ فَاُولٰٓئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِّنْ سَبِيْلٍ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Kim de hakîkaten zulme uğradıktan sonra üstün gelirse, artık bunlar, kendileri aleyhine bir yol yoktur."

Âyet: 42

اِنَّمَا السَّبِيْلُ عَلَى الَّذِيْنَ يَظْلِمُوْنَ النَّاسَ وَيَبْغُوْنَ فِى

الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۗ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Yol, ancak insanlara zulmedenler ve haksız olarak yerde azanlar aleyhinedir. İşte bunlar, kendileri için acıklı bir azap vardır."

Âyet: 43

وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ اِنَّ ذٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Hakikaten kim de sabreder ve örterse, şüphesiz bu elbette işlerin azmindendir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, geçen âyetlerde insanı olgunlaştıracak hususları beyandan sonra, bu âyetlerde de insanlar arasında olabilecek hadiseler hakkında umumi bir hukuk usulü çizmektedir.

1- "Bir kötülüğün cezası da onun gibi bir kötülüktür..." buyurularak, yapılan kötülüğün karşılığının da denk bir kötülük olacağını, aşırı gidilemeyeceğini beyan etmiştir.

İşlenen her hangi bir suçun karşılığı, ya zarara uğrayan tarafından verilir, ya da hakim tarafından verilir. Zarara uğrayan tarafından verilmiş ise, bakılır. Gördüğü zarara denk bir zarar vermişse, uygun görülür. Aşırı gitmişse, suçlu görülür ve uygun bir ceza verilir. Buna karşılık hakim tarafından verilirse, hakim de aşırı gitmeden uygun bir ceza verir.

"...Kim de affeder ve barışırsa, artık onun ecri Allâh'a aittir." Hasımlar arasında barışın önemi büyüktür. Çünkü kinler, kavgalar böyle önlenir. Onun için bağışlamak ve barışmak çok sevaptır.

"...Şüphesiz O, zâlimleri sevmez." Allâh kesinlikle zâlimleri sevmez. Burada hukuk düzeninin işlemesinde îmanın rolünün büyük olduğuna işaret vardır. Suçların azalmasında, verilen cezaların kabulünde, husumetlerin önlenmesinde Allâh'a olan inancın elbette büyük tesiri vardır. Kur'ânın tam tatbik edildiği devirlerde cezai hadiselerin en aza inmiş olduğu bir gerçektir.

2- "Kim de hakîkaten zulme uğradıktan sonra üstün gelirse, artık bunlar, kendileri aleyhine bir yol yoktur." Bir kimse başkası tarafından zulme uğrar da, sonra karşılığını vererek öcünü alırsa, haddini

de aşmazsa, buna ceza vermek için bir çıkar yol yoktur. Suçlar dengelenmiştir. Zulüm gören zâlimden hakkını almıştır.

3- "Yol, ancak insanlara zulmedenler ve haksız olarak yerde azanlar aleyhinedir. İşte bunlar, kendileri için acıklı bir azap vardır." Hukukta ceza verme yolu rast gele değil, ancak zulmeden, suç işleyen, haksız olarak yeryüzünde azgınlık, taşkınlık yapanlar aleyhinedir. Gerek dünyada, gerek ahirette bunlar için acıklı bir azap vardır. Dünyadaki cezalar caydırıcı, ahiretteki cezalar da bıktırıcıdır.

4- "Hakikaten kim de sabreder ve örterse, şüphesiz bu elbette işlerin azmindendir." Bu kısım yine önleyici tedbirleri getirmekte, suçların en aza indirilme yolunu göstermektedir. Bir anlaşamamazlık karşısında taraflar olgunluk gösterir, sabırlı olur hataları örtmeye çalışırsa, elbette bu davranışlar insanlar arasındaki iyi geçimin sağlanmasında gösterilen gayretlerin azmindendir. Bu gibi gayretler ve azimler huzurlu ve tatlı yaşamanın şartlarıdır. İşte islam hukukunun temeli budur. Allâh'ın gösterdiği hukuk sistemi asla yanılmaz, bu hukuka sarılanlar da hiç yorulmaz.

Devrimizin hukuk sisteminin ne kadar yorucu ve tesirsiz olduğu, cinâyetlerin de haksızlıkların artmasında ne kadar körükleyici olduğu hiç de inkâr edilemez.

(Bakara 178, 179, 194. Âl-i Imran 186. Mâide 38, 39, 45. Enfâl 1. Nahl 126. Hacc 41, 60. Lokmân 17. Hucurât 9-12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 44

وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهٖ ۗ وَتَرَى الظّٰلِمِينَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ اِلٰى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Allâh kimi de saptırırsa, artık ondan sonra kendisinin bir dostu yoktur. Zâlimlerin azabı gördükleri zaman: "Dönüşe bir yol var mı?" diyeceklerini de görürsün."

Âyet: 45

وَتَرٰيهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ ۗ وَقَالَ الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ

وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۗ أَلَآ إِنَّ الظّٰلِمِينَ فِى عَذَابٍ مُقِيمٍ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Ve onları azaba arzolunurlarken zilletten boyunlarını bükerek gizli bir göz ucuyla bakıyor olduklarını görürsün. İman edenler de: "Gerçek hüsrana uğrayanlar, kıyâmet gününde kendilerini ve yakınlarını hüsrana uğratanlardır" (dedi(ler)). Dikkat edin şüphesiz zâlimler, yerleşen bir azap içindedirler."

Âyet: 46

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَآءَ يَنصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۗ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ سَبِيلٍ ۗ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Onların Allâh'tan başka kendilerine yardım edecek dostları da yoktur. Allâh kimi de şaşırtırsa, artık ona bir yol da yoktur."

İZAHLARI:

1- "Allâh kimi de saptırırsa, artık ondan sonra kendisinin bir dostu yoktur..." Cüz'i iradesini sapıklıkta kullanan kimsenin sapmasını Allâh da tasdik ederse, artık ona yardım edecek bir dost yoktur.

"...zâlimlerin azabı gördükleri zaman: "Dönüşe bir yol var mı?" diyeceklerini de görürsün." Kâfir zâlimler hak ettikleri acıklı azabı görünce, dünyadaki inkâr ettikleri kıyâmetin fiilen vaki olduğunu yakinen anlayınca: "O dünyaya tekrar dönmek için bir çıkar yol var mı?" diyeceklerini görürsünüz. Ama artık o devir kapanmıştır, ceza ve mükafat devri başlamıştır.

2- "Ve onları azaba arzolunurlarken zilletten boyunlarını bükerek gizli bir göz ucuyla bakıyor olduklarını görürsün..." O zâlim kâfirlerin azap görmek üzere cehenneme yaklaştırılırken içine düştükleri, zillet ve meskenet halinde tam bir teslimiyetle ister istemez Allâh'ın hükmüne boyun eğdiklerini ve yan gözle o değilden bakınacaklarını görürsünüz. Bunların hallerini gören:

"...İman edenler de: "Gerçek hüsrana uğrayanlar, kıyâmet gününde kendilerini ve yakınlarını hüsrana uğratanlardır" (dedi(ler)..." Kıyâmet gününde kâfirlerin hallerini gören mü'minler, hallerine şükrederek, onların bütün nimetlerden mahrum kaldıklarını, tam bir

iflas içinde olduklarını, üstelik çekilmesi çok zor olan cehennem azabına atıldıklarını görecekler.

İşte bu, gerçekten vâki olacak halleri olmuşçasına beyan etmek Allâh'ın bir lütfudur. Olur ki bu hakîkatleri duyanlar, tevbe ederler de, içine düştükleri küfür bataklığından kurtulurlar.

"...Dikkat edin! Şüphesiz zâlimler, yerleşen bir azap içindedir." Ey insanlar! Dikkat edin, gözlerinizi açın ve iyi bilin ki zâlimler, kesinlikle cehenneme yerleşen ve sürekli olan bir azap içinde ebedi kalacaklar. Bunu şimdiden duyun ve siz de onların arasına karışmayın.

3- "Onların Allâh'tan başka kendilerine yardım edecek dostları da yoktur..." Onların güvendikleri her şeyin onlarla alakasız olduğu açığa çıkacak. Asıl dostun ancak Allâh olduğu, gerçek yardımcının yalnız Allâh olduğu iyice anlaşılacak. Öyle ise, ölmezden önce o sağlam dost olan Allâh'a îman edin, yalnız O'na güvenin. İyi bilin ki:

"...Allâh kimi de şaşırtırsa, artık ona bir yol da yoktur..." Kim küfreder, şirk eder, hep şerlilere sarılır, fesatçılık yapar, kötülükler ile haşir neşir olursa, Allâh onu şaşırtır. Artık onun için bir kurtuluş yolu yoktur. Bunu bilin de, fırsatı kaçırmadan tevbe edin.

(Nisa 88, 143. Mâide 37. En'âm 27-31. Araf 53. Tevbe 68. Hûd 20-22, 39, 113. İsra 97. Hacc 11, 22. Secde 20. Mü'minûn 99, 100. Sebe' 31. Fâtır 39. Zümer 15, 23. Ğafir 33. Ahkâf 20, 34. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 47

اسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِىَ يَوْمٌ لاَ مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللّٰهِ ؕ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَاٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Allâh'tan kendisinin reddi olmayan gün gelmezden önce Rabbinize icabet edin. O gün sizin için bir sığınacak yer yok. Yine sizin için bir inkâr da yok."

Âyet: 48

فَاِنْ اَعْرَضُوا فَمَآ اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ؕ اِنْ عَلَيْكَ اِلاَّ الْبَلاَغُ ؕ وَاِنَّآ اِذَآ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَا ؕ وَاِنْ

تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ فَاِنَّ الْاِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Yine yüz çevirirlerse, artık seni onlara bir bekçi olarak göndermedik. Senin üzerine düşen, tebliğden başkası değildir. Şüphesiz biz sana tarafımızdan bir rahmet tattırdığımız zaman, onunla şenelir. Kendilerine ellerinin önceden yaptığı şey sebebiyle bir kötülük isabet ederse, artık muhakkak insan çok nankördür."

Âyet: 49

لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ يَهَبُ لِمَنْ يَشَآءُ اِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَآءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin mülkü ancak Allâh'ındır. Dileyeceğini yaratır. Dileyeceği kimseye kız ihsan eder, dileyeceği kimseye de oğlan lütfeder."

Âyet: 50

اَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَاِنَاثًا ۚ وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَآءُ عَقِيمًا ۚ اِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Veya onları oğlan ve kız olarak çift yapar. Dileyeceği kimseyi de kısır yapar. Muhakkak o, bilendir, gücü yetendir."

ÎZAHLARI:

1- Ey insanlar! Allâh öyle bir gün getirecek ki o günün Allâh'ın iradesinden reddi imkansızdır. O günün önüne hiçbir kuvvet geçemeyecek. Allâh o günü kesinlikle getirecektir. İşte o kıyâmet günü gelmezden önce Peygamberin davet etitği Allâh'ın şaşmaz yoluna icabet edin. Bu daveti kabul edin îmana gelin.

"...O gün sizin için bir sığınacak yer yok. Yine sizin için bir inkâr da yok..." O kıyâmet gününün dehşetinden kaçıp kurtulacağınız barınıp sığınacağınız, şerrinden korunacağınız hiçbir yer yoktur. Burada yaptığınız gibi onu inkâr etmeniz de mümkün değildir. İçinde bulunduğunuz kıyâmetin o dehşetini nasıl inkâr edebilirsiniz?

2- "Yine yüz çevirirlerse, artık seni onlara bir bekçi olarak göndermedik. Senin üzerine düşen, tebliğden başkası değildir..." Habibim! Sen onları davet edince, yine de hak yoldan yüz çevirirlerse, hiç üzülme, endişelenme. Biz seni onların ille de îman etmeleri için bir baskıcı, bir zorlayıcı bekçi olarak göndermedik. Ancak senin vazifen tebliğden, Kur'ânı onlara duyurmandan ibarettir.

"...Şüphesiz biz sana tarafımızdan bir rahmet tattırdığımız zaman, onunla şenelir..." Hakîkaten biz insanlara kendi lütfumuzla bir nimet verdiğimiz, onlara rahmetimizi tattırdığımızda kendilerinden sanırlar ve sevinirler. Ama:

"...Kendilerine ellerinin önceden yaptığı şey sebebiyle bir kötülük isabet ederse, artık muhakkak insan çok nankördür." Onlara bizzat kendi elleriyle daha önceden yaptıkları fenalıklar yüzünden her hangi bir hoşlanmayacağı kötülükle karşılaşırsa, Allâh'ın verdiği nimetleri unutur, isyana, inkâra kalkışır.

Mesela Allâh kendisine sıhhat, afiyet, mal mülk, eş dost verir. Bunlarla sevinir, şımarır, her şeyi kendinden bilir. Bu arada içkiye dadanır, içki sebebiyle hastalığa yakalanır. Kumara dadanır, kumar yüzünden başı belaya girer, elindeki avucundaki mallar gider. Fuhşa dadanır, çirkin hastalıklara yakalanır, aile hayatı felce uğrar. İşte bunlara karşı isyana kalkışır, inkâra yeltenir, büsbütün sapıtır. Bir türlü Allâh'ın yoluna dönmeyi, tevbe etmeyi düşünmez.

3- "Göklerin ve yerin mülkü ancak Allâh'ındır..." Bu mülkün sahibi olan Allâh'a inanıp O'na sığınmayı, O'nun yolunda huzur bulmayı düşünmez.

"...dileyeceğini yaratır. Dileyeceği kimseye kız ihsan eder, dileyeceği kimseye de oğlan lütfeder." Külli irade yalnız O'nundur. Onun iradesi dışında insanın her istediği olmaz. Bunu bilenler O'na güvenir, O'nun verdiğine razı olur, emrini tutar, tedbirini alır gerisini O'na havale eder, üzüntüye düşmez huzurlu yaşar.

4- Dilediğini yaratan Allâh, dilediği kimseye kız çocuğu verir istediği kimseye de oğlan çocuğu verir. Dilediği kimseye de hem kız, hem de oğlan verir. Hatta ikiz, üçüz olarak çifte çifte verir. İstediği kimseyi de kısır yapar, evlatsız bırakır. Bunlar tamamen insanların iradesi dışındadır. İnsanın huzurlu yaşaması için bunları kabul edip Allâh'ı unutmaması gerekir. Hakkıyla O'na teslim olmak, dünya ve ahiret hayatının şartıdır.

(Bakara 186. Âl-i Imran 172, 189. Nisâ 62, 80. Mâide 17, 18, 120. En'âm 36, 66, 107. Enfâl 24, 25. Tevbe 118, Yûnus 108. Ra'd 18. Hûd 9,

10. Nahl 52. İsrâ 67. Hacc 66. Kasas 47, 50. Rûm 36. Zümer 41. Yasin 83. Zuhruf 15. Ahkâf 5, 31, 32. Feth 14. Hadid 2. Ğaşiye 21, 22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 51

وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُكَلِّمَهُ اللّٰهُ اِلاَّ وَحْيًا اَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ اَوْ يُرْسِلَ رَسُولاً فَيُوحِيَ بِاِذْنِهٖ مَا يَشَآءُ ۭ اِنَّهٗ عَلِيٌّ حَكِيْمٌ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Bir vahy veya bir perde ardından, yahut bir elçi gönderip de kendi izni ile dileyeceğini vahyetmesinden başka Allâh'ın bir beşere konuşması olmamıştır. Şüphesiz O, çok yücedir, hakîmdir."

Âyet: 52

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ اَمْرِنَا ۭ مَا كُنْتَ تَدْرِيْ مَا الْكِتٰبُ وَلَا الْاِيْمَانُ وَلٰكِنْ جَعَلْنٰهُ نُوْرًا نَّهْدِيْ بِهٖ مَنْ نَّشَآءُ مِنْ عِبَادِنَا ۭ وَاِنَّكَ لَتَهْدِيْٓ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Ve böylece sana emrimizden bir rûh vahyettik. Halbuki kitap nedir, îman nedir bilmiyor idin. Fakat onu bir nûr yaptık. Onunla kullarımızdan dileyeceğimiz kimseye hidayet veririz. Şüphesiz sen de elbette dosdoğru bir yola yöneliyorsun."

Âyet: 53

صِرَاطِ اللّٰهِ الَّذِيْ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۭ اَلَآ اِلَى اللّٰهِ تَصِيْرُ الْاُمُوْرُ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Göklerde olan ve yerde bulunan (her şey) yalnız kendisinin olan Allâh'ın yoluna dikkat et. İşler ancak Allâh'a varır."

İZAHLARI:

Yahûdiler Peygamber efendimize: "Mûsâ gibi sen de Allâh'ı görerek, kendisine bakarak konuşmalı değil misin? Sen bunu yapmadıkça sana kat'iyyen inanmayız" dediler de Peygamberimiz:

- "Şüphesiz Mûsâ kat'iyyen O'na bakmadı" buyurdu. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu.

1- "Bir vahy veya bir perde ardından, yahut bir elçi gönderip de kendi izni ile dileyeceğini vahyetmesinden başka Allâh'ın bir beşere konuşması olmamıştır..."

Bu âyeti kerimede vahyin üç şekilde olduğu beyan buyrulmuştur.

1- Doğrudan doğruya kalbine verdiği bir ilhama benzer olan ve hiç şüpheye meydan vermeden yapılan vahiydir.

2- Mûsâ Aleyhisselama kendisini göstermeden bir perde ardında imiş gibi Allâh'ın konuşmasıdır. Mûsâ Aleyhisselamın Allâh'ı görmeden sadece kelamını duyarak konuşmasıdır.

3- Bir melek göndererek Peygambere olan vahyini bildirmesidir. Cebrâil veya başka bir melekle Peygamberlere dilediğini vahyetmesi. Son peygamber Muhammed Aleyhisselama Cebrâili göndermesi gibi.

Buhari'nin Aişe R.A.ha'dan rivâyet ettiği bir hadisi nebevide Haris ibni Hişam, Rasulullâh'a sorarak:

- "Ey Allâh'ın Rasulü! Sana vahy nasıl gelir?" dedi. Rasulullâh da canımı keser. Söylediğini de ezberlemişimdir. Zaman zaman da melek bir erkek kılığında bana konuşur ve söylediğini bana ezberletir" buyurdu. Aişe de:

- "Andolsun şiddetli soğuk bir günde O'na vahiy inerken, O'nun sıkıldığını ve dulunlarından ter boşandığını gördüm" demiştir.

"...Şüphesiz O, çok yücedir, hakimdir." Muhakkak Allâh her bakımdan bütün sıfatlarıyla en yüce olandır. İndirdiği vahiylerdeki hikmeti ve kelamı eşsiz olup, hiç bozulmayacak hükümler verendir.

2- "Ve böylece sana emrimizden bir ruh indirdik..." Habibim! İşte bu vahy şekillerinden biriyle sana ve diğer Peygamberlere bir rûh, rahmet ve Peygamberlik indirdik. Sana da peygamberliği ve Kur'ânı indirdik.

"...Halbuki kitap nedir, îman nedir bilmiyor idin..." Sana Kur'ânı indirmeden önce kitabın ne olduğunu ve îmanın ne olduğunu bilmiyordun. Kırk yaşına kadar hiçbir şeyden haberin yoktu.

"...Fakat O'nu bir nur yaptık..." O Kur'ânı, insanları her bakımdan aydınlatması, onları bilgilendirmesi ve selamete erdirmesi için sönmez bir nur yaptık.

"...Onunla kullarımızdan dileyeceğimiz kimseye veririz..." O Kur'ânla kullarımızdan îman edenlere hidâyet veririz, onları selamete ve saadete erdiririz.

"...Şüphesiz sen de elbette dosdoğru bir yola yöneliyorsun." Habibim! hakîkaten sen de bu Kur'ânla dosdoğru, hiç şaşmayan bir yola gidiyorsun. Kullarımı da bu yola davet ediyorsun. Yardımcın benim.

3- "Göklerde olan ve yerde bulunan (her şey) yalnız kendisinin olan Allâh'ın yoluna..." Rasulüm! Senin tuttuğun yol, gökleri ve yeri, ve bunlardakileri yaratan, bunların yegane sahibi olan Allâh'ın yoludur. Onun yarattıklarında nasıl şaşmaz bir nizam varsa, size gösterdiği yolda da öylece şaşmaz bir nizam vardır.

"Dikkat et. İşler ancak Allâh'a varır." Her ne olursa olsun bütün işler, başlangıçta Allâh'tan geldiği gibi, sonunda da Allâh'a varacaktır. Kıyâmet kopup hesaplar başladığı zaman, hepiniz kendinizi O'nun huzurunda bulacaksınız. Gözünüzü açın, çok dikkatli olun.

(Bakara 97. Nisâ 163, 164, 174. Mâide 15, 44, 46. Arâf 143. Yusuf 109. Nahl 43. Enbiyâ 7, 25. Mü'minûn 73. Fâtır 31. Yasin 3, 4. Ğafir 78. Zuhruf 43. Teğabün 8. âyetleri de okuyalım.)

ŞÛRÂ SÛRESİNİN SONU

ZUHRÛF SÛRESİ

43. Sûredir

89 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

حٰمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(حم) manasını Allâh bilir."

Âyet: 2

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

Meâli:

"Açıklayan kitaba yemin ederim."

Âyet: 3

اِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءٰنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onu aklınız ersin diye Arapça bir Kur'ân yaptık."

Âyet: 4

وَاِنَّهُ فِىٓ اُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِىٌّ حَكِيمٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"Yine şüphesiz O, katımızdaki ana kitapta elbette çok yücedir, hakîmdir."

Âyet: 5

اَفَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا اَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُسْرِفِينَ ﴿٥﴾

Meâli:

"İsrafçı bir kavim oldunuz diye sizden yüz çevirerek Kur'ânı terk mi edelim?"

Âyet: 6

وَكَمْ اَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيٍّ فِى الْاَوَّلِينَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Öncekiler içinde de Peygamberden nicesini gönderdik."

Âyet: 7

وَمَا يَاْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍّ اِلاَّ كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Kendilerine bir Peygamber gelmeye dursun, ancak onunla alay eder oldular."

Âyet: 8

فَاَهْلَكْنَآ اَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضٰى مَثَلُ الْاَوَّلِينَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Ve kendilerinden kuvvetçe daha çetinlerini helâk ettik. Öncekilerin örneği de geçmiştir."

İZAHLARI:

1- Önemine binaen sûrenin başında kitaba yeminle başlayan Allâhu azimüşşan:

2- "Şüphesiz biz onu aklınız ersin diye Arapça bir kuran yaptık" buyurmuştur. Kur'ânı Kerîmi, her bakımdan mükemmel ve sizin daha iyi anlayabileceğiniz bir dil olan Arapça ile indirdik ki aklınız ersin, fikriniz gelişsin, bilginiz artsın.

3- "Yine şüphesiz O, katımızdaki ana kitapta elbette çok yücedir, hakîmdir." O Kur'ân katımızdaki levhi mahfuzda yer alan çok yüce, çok üstün, çok değerli, kıyâmete kadar kalacak eşsiz bir kitaptır. Hem de en doğru, en mükemmel, kesinlikle değişmeyecek olan hükümleri içinde bulunduran bir kitaptır. Siz müşrikler:

4- "İsrafçı bir kavim oldunuz diye sizden yüz çevirerek Kur'ânı mı terk mi edelim?" Siz haktan uzak aşırı bir şirk içindesiniz diye size darılıp, sizden yüz çevirip de bu Kur'ânı terk mi edelim? "Ga-

vura darılıp da oruç mu yiyelim?" Ata sözünde olduğu gibi siz müşriklerin yüzünden Kur'ândan vaz mı geçelim? Sizi ve bütün insanları uyarmaktan müjdelemekten vaz mı geçelim? Siz öfkenizle geberseniz de Kur'ân devam edecektir.

5- "Öncekiler içinde de peygamberden nicesini gönderdik." Habibim! Seni Kureyş içinden son peygamber olarak gönderdiğimiz gibi önce geçen milletler arasından da nice nice peygamberler göndermiştik. Ama:

6- "Kendilerine bir peygamber gelmeye dursun, ancak onunla alay eder oldular." Ümmetini hidâyete ve hak yola davet eden her peygamber geldikçe, onunla eğlendiler, alay ettiler. Senin kavminin sana yaptıkları gibi. Senin kavmin milletler arasında yeni bir millet değil. Sen de peygamberler içinde ilk peygamber değilsin. Üstelik son peygambersin. Artık merak etme, üzülme de. Ümidini de hiç kesme.

7- "Ve kendilerinden kuvvetçe daha çetinlerini helâk ettik. Öncekilerin örneği de geçmiştir." Şu kâfirlerden kuvvetçe, nüfusça, saltanatça daha da üstün olan nice milletleri helâk ettik de, hiçbir karşılık veremediler. Bunların da olacağı o. O geçenler şimdi bunlara örnek olmuştur, ibret alırlarsa.

Devrimizde de onlardan ibret almayan, nice aldananlar var. Nice Kur'âna karşı çıkanlar, orta çağın karanlığı diyenler var. Hepsine Allâh hidâyet versin.

(Âl-i Imran 7. Maide 15. Hûd 12. Ra'd 37, 39. Yusuf 1,2. Hıcr 1,11. Taha 113. Enbiyâ 41. Meryem 74, 98. En'am 10. Şuara 2. Neml 1. Yasin 2, 30, 31. Zümer 28. Fussılet 3. Şura 7. Ahkaf 12. Kaf 36. Vakıa 77-79. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾

Meâli:

"Andolsun onlara, gökleri ve yeri kimin yarattığını sorarsan, yemin olsun elbette: "Onları aziz, alim olan yarattı." derler."

Âyet: 10

اَلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا
لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Yeri sizin için bir beşik yapan ve sizin için orada yanılmayasınız diye yollar yapandır."

Âyet: 11

وَالَّذِى نَزَّلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً بِقَدَرٍ فَاَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا
كَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Ve gökten ölçü ile bir su indirendir. Onunla da ölü bir beldeyi canlandırdık. Böylece (yerden) çıkarılacaksınız."

Âyet: 12

وَالَّذِى خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ
وَالْاَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Çiftlerin hepsini de yaratandır. Sizin için gemilerden ve hayvanlardan bineceğiniz şeyleri de yaratandır."

Âyet: 13, 14

لِتَسْتَوُا عَلٰى ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ اِذَا اسْتَوَيْتُمْ
عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِى سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ
مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾ وَاِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Sırtlarında denk durmanız, sonra üzerinde rahatlaştığınız zaman Rabbinizin nimetini hatırlamanız ve: "Bunu bize müsahhar

kılanı tenzih ederiz. Değilse O'na güç yetirenler olmazdık ve şüphesiz biz, ancak Rabbimize dönenleriz." demeniz içindir."

İZAHLARI:

1- "Andolsun onlara, gökleri ve yeri kimin yarattığını sorarsan, yemin olsun elbette: "Onları aziz, alim olan yarattı." derler. Habibim! Kasem ederim ki o müşriklere: "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, yeminle söylüyorum, onları en üstün, en güçlü olan ve her şeyi en iyi bilen Allâh'ın yarattığı cevabını verecekler. Hem de o Allâh:

2- "Yeri sizin için bir beşik yapan..." Yer yüzünü sizin rahat yaşamanız, ekip biçmeniz, yiyip içmeniz, yatıp uyumanız, evlenip üremeniz, inanıp ibadet etmeniz için yaratandır.

"...Sizin için orada yanılmayasınız diye yollar yapandır." Yer yüzünün her yerine rahatça gidip gelmeniz için yol yapmanıza elverişli düzlükler, dağlar arasında boşluk yapmıştır. Her yeri emrinize vermiştir.

3- "Ve gökten ölçü ile bir su indirendir..." Çok kere yağmuru yerin ihtiyacı kadar belli bir miktar indirir. Az indirse, kuraklık devam eder, pek çok indirse, seller akar zarara yol açar. Ama belli bir ölçüde indirince, çok yararlı olur. Hepsine kadir olduğunu bildirmek için bazen azıcık yağdırır, bazen de pek çok yağdırır. Ama ekseri olarak ihtiyaç miktarı yağdırır. Bunu anlamamız ve şükretmemiz lazım.

"...onunla da ölü bir beldeyi canlandırdık...." dikkat edin! Biz o yağdırdığımız yağmur suyu ile kupkuru kalmış ölü bir yurdu yeşerterek canlandırdık. Size ve hayvanlarınıza nimetler verdik. Hiç mi düşünmüyorsunuz?

"...Böylece (yerden) çıkarılacaksınız." Siz öldükten ve yerde çürüyüp karıştıktan sonra diriltilip çıkarılacaksınız, mahşere sürüleceksiniz, orada hesabınızı vereceksiniz. Ya cennet, yada cehennem.

4- "Çiftlerin hepsini de yaratandır..." gerek hayvan cinslerinden, gerekse bitki cinslerinden erkekli ve dişili olarak bütün çiftleri yaratan Allâh'tır. Bilhassa insanların erkekli ve dişili yaratılmış olması şayanı dikkattir. Diğer hayvanlar ve bitkilerin erkekleri ile dişileri arasında fıtrı bir uygunluk vardır. İnsanların erkekleri ile dişileri arasında ise, kesin bir nizama ihtiyaç vardır. Bu nizam da nikahtır. Bu nizama riâyet etmeyip de zinaya, fuhşa kaçanların düzenli yaşama imkanları bozulur, karışır, iğrenç ve bıktırıcı bir yaşayış tarzına döner.

"...Sizin için gemilerden ve hayvanlardan bineceğiniz şeyleri de yaratandır." Ey insanlar! Sizin yararlanmanız için denizlerde bineceğiniz ve yüklerinizi taşıyacağınız gemileri yapmanıza imkan verdik. Kara-

da seferlerinizi kolay yapmanız için deve, at, eşek ve katır gibi hayvanları yarattık. Daha bilmediğinizi de yaratırız. Hava yolculuğu için uçaklar ve çeşitleri kara yolculuğu için de tren ve çeşitli motorlu vasıtaların yapılmasına imkan verdik. İyi bir düşünseniz ya.

5- "Sırtlarında denk durmanız, sonra üzerinde rahatlaştığınız zaman, Rabbinizin nimetini hatırlamanız ve "Bunu bize müsahhar kılanı tenzih ederiz. Değilse O'na güç yetirenler olmazdı ve şüphesiz biz, ancak Rabbimize dönenleriz." demeniz içindir. "Ey insanlar! Size binmeniz için verdiğimiz hayvanların, gemilerin, motorlu vasıtaların ve uçakların üzerine binip de rahatlaştığınız zaman Rabbinizin bu nimetlerini hatırlamalısınız ve: "Bu binitleri bizim emrimize veren Allâh'ı her türlü noksanlıktan tenzih ederiz. Eğer O, bize bu imkanı vermeseydi, biz buna güç yetiremezdik. Nitekim bu imkan diğer yaratıklarda yoktur. Öldükten sonra dönüşümüz de ancak bu imkanları bize veren Allâh'adır." dersiniz.

Müslim, Ebu Davut, Tirmizi, Nesei, Hakim ve ibni Merdeviyyenin ibni Ömer den rivâyet ettiği bir hadiste Rasulüllâh S.A.V. sefere çıktığı ve hayvana bindiği zaman, üç kere tekbir alır sonra: (سُبْحَانَ الَّذِى سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ...) "Bunu bizim için müsahhar kılan Allah'ı tenzih ederiz. Bizim bununla bir yakınlığımız da yoktu" derdi. Böylece Allâh ve Resulü bize nasıl şükredeceğimizi, Allâh'ı nasıl tenzih edeceğimizi de öğretmiştir.

(Bakara 22, 164. En'am 99. Araf 125. Enfal 11. Ra'd 17. İbrâhîm 32, 33. Nahl 8-15. Enbiyâ 31. Hacc 65. Mü'minun 28. Şuara 50. Taha 53. Ankebut 61,63. Lokman 25. Yasin 36,41,42. Zümer 38. Nebe 6. Nuh 19, 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا ۗ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Kendisine de kullarından bir cüz yaptılar. Hakîkaten insan elbette açık bir küfredendir."

Âyet: 16

أَمِ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَاكُمْ بِالْبَنِينَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Yoksa yarattığından kızlar edindi de, oğlanları da size mi seçti?"

Âyet: 17

وَاِذَا بُشِّرَ اَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمٰنِ مَثَلاً ظَلَّ وَجْهُهُ
مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Onlardan biri de, mesela Rahmana benzettiği şeyle müjdelendiği zaman, o suskun olarak yüzü kararmış olur."

Âyet: 18

اَوَمَنْ يُنَشَّؤُا فِى الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِى الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Kendisi husumette açık olmadığı halde süs içinde beslenen kimse mi?"

Âyet: 19

وَجَعَلُوا الْمَلٰٓئِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ اِنَاثًا ؕ اَشَهِدُوا
خَلْقَهُمْ ؕ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْئَلُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Kendileri Rahmanın kulları olan melekleri de dişi yaptılar. Onların yaratılmasına şahitler mi oldular? Yakında onların şahitliği yazılacak ve sorulacaklar."

Âyet: 20

وَقَالُوا لَوْ شَآءَ الرَّحْمٰنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ ؕ مَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ
عِلْمٍ ۚ اِنْ هُمْ اِلاَّ يَخْرُصُونَ ؕ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Ve: "Eğer Rahman dileseydi, onlara tapmazdık." dediler. Onların bununla ilgili bir bilgisi yok. Onlar ancak yalan söylüyorlar."

Âyet: 21

اَمْ اٰتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهٖ فَهُمْ بِهٖ مُسْتَمْسِكُوْنَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Yoksa kendilerine ondan önce bir kitap getirdik de onlar ona mı tutunanlardır?"

Âyet: 22

بَلْ قَالُوْٓا اِنَّا وَجَدْنَآ اٰبَآءَنَا عَلٰٓى اُمَّةٍ وَّاِنَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ مُّهْتَدُوْنَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Aksine: "Şüphesiz biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk ve hakîkaten biz onların izleri üzerinde doğru olanlarız." dediler."

Âyet: 23

وَكَذٰلِكَ مَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِىْ قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيْرٍ اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوْهَآ ۙ اِنَّا وَجَدْنَآ اٰبَآءَنَا عَلٰٓى اُمَّةٍ وَّاِنَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ مُّقْتَدُوْنَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Senden önce de bir beldeye bir uyarıcı göndermedik ki ancak oranın keyiflileri: "Muhakkak biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk ve şüphesiz biz onların eserlerine uyanlarız." demiştir."

Âyet: 24

قٰلَ اَوَلَوْ جِئْتُكُمْ بِاَهْدٰى مِمَّا وَجَدْتُّمْ عَلَيْهِ اٰبَآءَكُمْ ۭ قَالُوْٓا اِنَّا بِمَآ اُرْسِلْتُمْ بِهٖ كٰفِرُوْنَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Babalarınızı üzerinde bulduğunuz şeyden daha doğrusunu size getirdiysem de mi?" dedi. "Kesinlikle sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeyi inkâr edenleriz." dediler.

Âyet: 25

فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Onlardan intikam da aldık. Artık yalanlayanların akıbeti nasıl oldu bir bak."

İZAHLARI:

Müşrikler, Allâh'ın varlığını, gökleri ve yeri yarattığını, yer yüzünü yaşamaya elverişli yaptığını, yağmur yağdırıp yeşerttiğini ve binilecek hayvanları yarattığını, gemiler yapma imkanı verdiğini itiraf etmeleri ile birlikte şirklerine devamla:

1- "Kendisine de kullarından bir cüz yaptılar..." Îsâ'yı, Üzeyri Allâh'ın bir cüzüymüş gibi oğulları yaptılar. Melekleri de Allâh'ın kızları yaptılar. Onların bu isnadından haşa Allâh münezzehtir.

"...Hakikaten insan elbette açık bir küfredendir." Allâh'ın bu gibi isnatlardan münezzeh olduğunu açıkça inkâr ederek üreyen mahluka benzetmeleri çok açık bir şirktir. Bunlar çokça küfreden birer nankörlerdir.

2- "Yoksa yarattığından kızlar edindi de oğlanları da size mi seçti?" Ey müşrikler! Allâh yarattığı erkek ve dişiden kızları kendine aldı da oğlanları size mi ayırdı? Bu taksimi siz mi yapıyorsunuz? Sizin bu taksiminiz de, Allâh'a olan başka bir şirkinizdir. Siz kendinizi Allâh'tan üstün mü tutuyorsunuz? Ne beyinsiz ahmaklarmışsınız.

3- "Onlardan biri de, mesela Rahmana benzettiği şeyle müjdelendiği zaman o suskun olarak yüzü kararmış olur." O müşriklerden biri Allâh'a nispet ederek benzettiği kızla müjdelendiği, yani "kızın doğdu." denildiği zaman, hoşlanmadığı için dili tutulur. Suskunlaşır ve suratı asılır, kapkara kesilir. Arından halk içine çıkamaz olur. Allâh'ın verdiğini beğenmeyen açık bir nankör olur.

4- "Kendisi husumette açık olmadığı halde süs içinde beslenen kimse mi?" Kızlar, kadınlar yaratılışları itibariyle size göre akıllarındaki noksanlıkları yüzünden her hangi bir mücadelede delil getiremezler. Mücadeleyi, beden zayıflıkları yüzünden de kazanamazlar. Savaşta da başa-

rılı olamazlar diye mi Allâh'a isnat ediyorsunuz? Kızlar yaratılışı itibariyle zînet içinde beslendikleri süs düşkünü oldukları, süs düşkünlerinin cesareti, şecaati olmaz diye mi onları Allâh'a veriyorsunuz da kendiniz kabul etmiyorsunuz?

Bu âyette ki (هو) zamirine bakılarak husumete gücü yetmeyenden maksat "Putlar" denilmiştir. "Altınla, gümüşle süsler içinde değerlendirilen putlar mı Allâh'a ortak olacak? Bunlara mı tapıyorsunuz?" şeklinde de anlayan olmuştur. Kurtubî; "Bu anlayışlar birbiriyle çelişmez." demiştir.

5- "Kendileri Rahmanın kulları olan melekleri de dişi yaptılar. Onların yaratılmasına şahitler mi oldular?..." Bu müşriklerin zırvalarından biri de, erkeklik-dişilik vasıfları olmayan ve ancak Allâh'ın emrinden ayrılmayan birer kulları olan meleklere de dişilik isnat etmeleridir.

"...Onların yaratılmasına şahitler mi oldular?..."Allâh onları yaratırken Allâh'ın yanında mı idiler? Nasıl yaratıldığını gördüler mi de "dişi" diyorlar, "kız" diyorlar?

"...Yakında onların şahitliği yazılacak ve sorulacaklar." Onların bu iddiaları amel defterlerine hemen yazılacak ve kıyâmet gününde bundan sorulacaklar.

6- "Eğer Rahman dileseydi, onlara tapmazdık." dediler. Müşrikler kız şeklinde yaptıkları putlara niçin taptıkları sorulunca: "Eğer Allâh dileseydi, onlarla aramıza bir engel koysaydı, biz onlara tapmazdık." cevabını verdiler. Onların bu cevapları da bir alay veya acizliklerinin ifadesiydi.

"...Onların bununla ilgili bir bilgisi yok..." O müşriklerin bu hususta hiçbir bilgileri yoktur.

"...Onlar ancak yalan söylüyorlar." O müşrikler "Allâh dileseydi...." sözleriyle açıkça yalan söylediklerini ispat ediyorlar.

7- "Yoksa kendilerine ondan önce bir kitap getirdik de onlar ona mı tutunanlardır?" Yoksa bu Kur'ânı Kerîmden önce kendilerine bir kitap indirdik de ona mı sarılıyorlar? İddialarını ona göre mi yapıyorlar? Hayır:

8- "Aksine: "Şüphesiz biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk ve hakîkaten biz onların izleri üzerinde doğru olanlarız." dediler. Böylece şirklerinde dedelerini körü körüne taklit ettiklerini ve hiçbir delile dayanmadıklarını göstermiş oldular.

9- "Senden önce bir beldeye bir uyarıcı göndermedik ki ancak oranın keyiflileri: "Muhakkak biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk ve şüphesiz biz onların eserlerine uyanlarız." demiştir." Habibim! Senden önce de gönderdiğimiz peygamberlere böyle demişlerdi. O devirlerin müşrikleri ile şimdiki müşriklerin bahaneleri aynı şeylerdir. Gelecek devirlerin müşrikleri de benzeri bahaneler yapacaklar.

10- "Babalarınızı üzerinde bulduğunuz şeyden daha doğrusunu size getirdiysem de mi? dedi..." Rasulüllâh S.A.V. Mekke müşriklerinin bu cevaplarına karşı: "Ey müşrikler! Sizin babalarınızdan, dedelerinizden aldığınız ve üzerinde durduğunuz "Din" diye kabul ettiğiniz şeyden daha doğru, daha mükemmel, daha güzel olan hak dini size getirdiysem de mi, o putlara tapacaksınız?" buyurunca:

"...Kesinlikle sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeyi inkâr edenleriz." dediler. Böylece kötü niyetlerini ve inatlarını açığa vurmuş oldular. Hak din olan İslam dinine kaşı çıktılar. Her devirde böyle olageldiği gibi devrimizde de böyle oluyor. Gelecek devirlerde de böyle olacak. Ama ancak kendileri hüsrana uğrayacaklar.

11- "Onlardan intikam da aldık..." Habibim! Hiç üzülme. Endişe de etme. Biz geçen müşriklerden bildiğiniz gibi intikamımızı aldık ve onları helâk ettik. Bu müşriklerin sonu da öyledir. Öylece de olmuştur.

"...artık yalanlayanların akıbeti nasıl oldu bir bak." Resulüm! Baksana, o yalanlayanların sonu ne oldu? Seni yalanlayanların sonu da öyle olacak. Sen de göreceksin. Gördü de.

(Bakara 116. Ali Imran 4,117. Maide 104. En'am 148. Araf 28, 76, 84, 103, 136. Yûnus 68, 78. İbrâhîm 47. Hıcr 79. Nahl 35, 57-59. İsra 40. Meryem 88, 92. Enbiyâ 26, 53. Şuara 74. Rum 47. Secde 22. Sebe' 34, 44, 45. Fâtır 40. Saffat 149-153. Duhan 16. Tur 39. Necm 21,22. İhlas 3. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 26

وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦٓ إِنَّنِى بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Hani İbrâhîm babasına ve kavmine: "Şüphesiz ben tapıyor olduğunuz şeylerden uzağım." demişti."

Âyet: 27

اِلاَّ الَّذِی فَطَرَنِی فَاِنَّهُ سَیَهْدِینِ ﴿۲۷﴾

Meâli:

"Ancak beni yaratana (ibadet ederim). Çünkü elbette o, beni hemen hidâyete erdirir."

Âyet: 28

وَجَعَلَهَا کَلِمَةً بَاقِیَةً فِی عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ ﴿۲۸﴾

Meâli:

"Onlar dönenler diye o kelimeyi onun ardında ebedi kıldı."

Âyet: 29

بَلْ مَتَّعْتُ هٰٓؤُلَآءِ وَاٰبَآءَهُمْ حَتّٰی جَآءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُبِینٌ ﴿۲۹﴾

Meâli:

"Evet bunları ve babalarını kendilerine hak ve açıklayan bir Peygamber gelinceye kadar yararlandırdım."

Âyet: 30

وَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ وَاِنَّا بِهِ کَافِرُونَ ﴿۳۰﴾

Meâli:

"Hak kendilerine gelince de: "Bu bir sihirdir. Şüphesiz biz de onu inkâr edenleriz" dediler."

Âyet: 31

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ عَلٰی رَجُلٍ مِنَ الْقَرْیَتَیْنِ عَظِیمٍ ﴿۳۱﴾

Meâli:

"Ve: "Şu Kur'ân iki beldeden büyük bir adama indirilmeli değil miydi?" dediler."

Âyet: 32

اَهُمْ یَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ ؕ نَحْنُ قَسَمْنَا بَیْنَهُمْ مَعِیشَتَهُمْ فِی

الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا ۗ وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların gıdalarını aralarında biz taksim ettik ve bazısı bazısını iş beceren edinmesi için kimini kiminin üstünde derecelere yükseltik. Rabbinin rahmeti toplayacakları şeyden daha hayırlıdır."

Âyet: 33

وَلَوْلَآ اَنْ يَكُونَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمٰنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Eğer insanların (küfürde) bir tek millet olmaları olmasaydı, elbette Rahmanı inkâr eden kimseler için onların evlerine gümüşten tavanlar, üzerine çıkacakları asansörleri de yapardık."

Âyet: 34

وَلِبُيُوتِهِمْ اَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِـُٔونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Evlerinin kapılarını da, üzerine dayanacakları kanepeleri de"

Âyet: 35

وَزُخْرُفًا ۗ وَاِنْ كُلُّ ذٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۗ وَالْاٰخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Zînetler de. Bunun hepsi de dünya hayatının metaından başka değildir. Ahiret ise, Rabbinin katında müttegîler içindir."

İZAHLARI:

Mekke halkına ve kıyâmete kadar gelecek insanlara örnek olmak üzere İbrâhîm aleyhisselamı müşrik olan kavmine gönderen ve O'na ne söyleyeceğini, nasıl davranacağını da öğreten Allâhu Teâlâ, bu âyetlerinde de almamız gereken ibretlere dikkatimizi çekmektedir.

1- "Hani İbrâhîm babasına ve kavmine: "Şüphesiz ben tapıyor olduğunuz şeylerden uzağım." demişti. Bir zamanlar kavmine Peygamber olarak gönderilen İbrâhîm aleyhisselam, başlarında Nemrut'un bulunduğu putlara tapan millete ve babası Azer'e "Sizin tapmakta olduğunuz putlardan ben kesinlikle uzağım."

2- "Ancak beni yaratana (ibadet ederim.) Çünkü elbette O, beni hemen hidâyete erdirir." demişti. Ey kavmim! Siz beyinsizce ellerinizle yaptığınız putlara tapıyorsunuz. Ben sizin gibi değilim. Allâh bana hidâyet vermiştir. Beni ve bütün varlıkları yaratan O'dur. İşte ben yalnız O'na kulluk eder, yalnız O'na ibadette bulunurum. Hem de O,

3- "Onlar dönerler diye o kelimeyi onun ardında ebedi kıldı." Kendisinden sonra gelecek nesilleri içine düştükleri şirkten küfürden dönerler ve müslüman olurlar diye tevhid kelimesi olan (لااله الا الله)'ı bıraktı. İslam dinin temelinde bu tevhid kelimesi vardır. İbrâhîm aleyhisselamın ve diğer peygamberlerin bıraktığı ve son peygamberin andığı kıyâmete kadar devam edecek olan kelime işte bu kelimedir. "Allâh'tan başka bir ilah yoktur."

4- "Evet bunları ve babalarını kendilerini hak ve açıklayan bir peygamber gelinceye kadar yararlandırdım." Bu müşriklere ve onların babalarını ve dedelerini ömürleri boyunca Hak din ve onu açıklayan peygamber gelinceye kadar mühlet verdim ve yarattığım nimetlerden onları faydalandırdım. Ama şehvete ve zevke dalarak tevhid kelimesini ve onun gerektirdiği sâlih amelleri unuttular. Son olarak Muhammed (SAV)'i onlara bu unuttuklarını hatırlatması için peygamberlik sıfatıyla gönderdim ve son kitap olarak da Kur'ânı indirdim. Fakat:

5- "Hak kendilerine gelince de: "Bu bir sihirdir. Şüphesiz biz de onu inkâr edenleriz." dediler. Kendilerine hak olan Kur'ân gelince, Peygamber de mucizeler göstererek onu açıklamaya başlayınca: "Bu bir sihirdir. Vahiy değildir. Biz buna asla inanmayız." diyerek inatlarını ve şirklerini sürdürdüler, dini hafife almaya ve hiçe saymaya devam ettiler. İnkarcı olduklarını da ilan ettiler. Sözlerine devamla da:

6- "Şu Kur'ân iki beldeden büyük bir adama indirilmeli değil miydi?" dediler. Bu Kur'ân şu Mekke ile Taif şehirlerinden birinde bu-

lunan zengin, sözü geçen, şerefli bir kimseye, yani Mekke'deki Velid ibni Muğire veya Taif'teki Urve ibni Mes'ud Sekeli'ye indirilmeliydi diyerek kendi isteklerinin geçerli olmasını inatlarına ve inkârlarına eklendiler. Allâhu Teâlâ da:

7- "Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar?..." Habibim! Bu müşrikler Allâh'ın bir rahmeti olan Peygamberliği onlar mı taksim edecekler? Kendi aczlerini, cahilliklerini düşünmeden küstahça bu işe karışıyorlar ha. Onların istediklerinden birini Allâh ezelden takdir etmiş olsaydı, onlardan biri gönderilirdi. Onlar, Muhammed'in ezelden takdir edilen ve ona göre tam bir ehil olarak yaratılan, alemlere rahmet olarak gönderilen, peygamberlerin en sonuncusu ve en üstünü olduğunu anlamamışlar. Anlasalar da inatlarında ısrarlıdırlar.

"...Dünya hayatında onların gıdalarını aralarında biz taksim ettik ve bazısı bazısını iş beceren edinmesi için kimini kiminin üstünde derecelere yükselttik..." o peygamberliği taksime kalkışan, keyiflerine göre ayarlama küstahlığında bulunan müşrikler hiç mi düşünmüyorlar? Onların ve bütün insanların rızıklarını, kuvvetlerini, zenginliklerini, fakirliklerini, bilgilerini, cahilliklerini, şöhretlerini, düşkünlüklerini biz bölüştürdük. Kimine aklı ve imkanları bol verdik, kiminden de kıstık. Önce bunları ayarlasınlar da sonra peygamberlik taksimine kalkışsınlar. İyi bilsinler ki:

"...Rabbinin rahmeti toplayacakları şeyden daha hayırlıdır." Her hususta olduğu gibi, peygamberlik bakımından da Rabbinin rahmeti o müşriklerin derleyip toplayacakları bizim yarattığımız geçici şeylerden daha yararlı, daha devamlıdır. Onların kendilerini kaptırmış olduğu şeyler, ancak ahirete inanmakla ve bu inanca göre toplayıp harcamakla değerlenebilir. Aksi halde hiçbir değeri yoktur. Allâh'a îman edip ona göre yaşarlarsa, işte o takdirde Allâh'ın rahmeti en hayırlı olandır.

8, 9- "Eğer insanların (küfürde) bir tek millet olmaları olmasaydı, elbette Rahmanı inkâr eden kimseler için onların evlerine gümüşten tavanlar, üzerine çıkacakları asansörleri (asan seyrleri) de yapardık." Şâyet insanlar kâfirlere verilen mallara heveslenerek, malın kâfire verildiği zannına kapılarak, hepsinde de mal arzusuyla kâfir olmaları meyli olmasaydı, küfürde birleşmelerine yeltenmeleri olmasaydı, şüphesiz Rahman olan Allâh'ı inkâr eden kimselerin evlerinin tavanların, kapılarını, merdivenlerini, kanepelerini dünya zîneti olarak gümüşten yapardık. Fakat öyle yapmadık. Kâfirlerin içinden kimini zengin, kimini de fakir yaptık. Mü'minler de öyle. Kimi zengin, kimi de fakirdir. Bundan dolayı insanlar küfre akın edip orada birleşemiyorlar. Burada iki nokta dikkatimizi çekiyor:

a) Bu âyeti kerimede Allâhu Teâlâ, zayıf îmanlı mü'minlerin kâfirlerde gördükleri bazı gelişmelere aldanarak onlara uymaları ve farkına varmadan kendilerini küfrün içinde bulmaları tehlikesine işaret buyurmuştur. Aynı zamanda kâfirlerin zenginliklerinin, zevki sefa içinde görünmelerinin kısa süreli geçici olduğuna, ahirette de akıbetlerinin çok kötü olduğuna, bunlara kat'iyyen aldanılmamasına dikkatimizi çekmiştir.

b) (معارج) kelimesinin müfredi olan (معراج)'ın, anlamının kolayca yukarı çıkılacak bir alet olmasıdır. Rasulüllâh S.A.V: semalara çıkmasına da (معراج) denilmiştir. Burada, devrimizdeki yüksek binalara kolayca çıkıverme imkanı veren aletin adının da (معراج) olması açık bir mucizedir. Zaten Kur'ânı Kerîmin tümü, devamlı olan bir mucizedir.

10- "Zînet de..." kendimizi kaptırdığımız her türlü zînete işaret ederek dünya hayatının giyimleri, kuşamları, altınları, gümüşleri, lüks eşyaları, yerde yürüyen, denizde yüzen, havada uçan her türlü vasıtaları bir ihtiyaç olmaktan ziyade tantana, şeref bilerek ahireti unutursak, vay halimize. Allâh'ı ve O'nun emirlerini, nehilerini unutmadan zevk düşkünlüğü yapmadan bu nimetlerden yararlanmamız da, Allâh'a daha çok şükretmemiz de elbette dinimizin gereğidir.

"...Bunun hepside dünya hayatının metaından başka değildir..." İnsanların aldanabilecekleri her şey, dünya yaşamının çok kısa ve geçici olan yararlanma nimetleridir. Bunları Allâh'ın bize ihsanı olduğunu bilerek, şükrederek faydalanmamız gerekirken, Allâh'ın ve emirlerini unutup da bunlara bağlı kalmamız, kısa vadeli, güdük bir zevkten başka bir şey değildir.

"...Ahiret ise, Rabbinin katından müttegîler içindir." Dünyada Allâh'a ve ahirete inanarak, Allâh'ın nimetlerinin kıymetini bilerek, O'na devamlı şükrederek, dikkatle Allâh'ın emirlerini yerine getirerek Resulünün sünnetlerine riâyet ederek yaşamak ise, ahireti hazırlamış olmaktır. İşte böyle Allâh'ın müttegîler için yarattığı cennet nimetlerine kavuşmuş olunur.

(Bakara 124-132, 163, 255. Âl-i Imran 2, 6, 18, 157, 185. Nisa 77, 87. En'am 74, 86 Tevbe 34, 35, 114. Yûnus 76. Hûd 7. Yusuf 109. Enbiyâ 51-73. Hacc 21-30. Şuara 69-90. Neml. 13. Kasas 36,60. Sebe' 43. Saffat 15. Şura 36. Ahkaf 7. Haşr 22, 23. Saff 6. A'la 17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 36

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Kim Rahmanın zikrinden yüz çevirirse, kendisine bir şeytan musallat ederiz. Hem de o, kendisinin bir arkadaşıdır."

Âyet: 37

وَاِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar kendilerini yoldan da elbette saptırırlar. Muhakkak onlarda kendilerini hidâyete erdirilenler olduklarını sanırlar."

Âyet: 38

حَتّٰٓى اِذَا جَآءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِى وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Bize gelince de: "Ah keşke benim aramla senin aranda iki doğu uzaklığı olsaydı." dedi. Artık ne kötü arkadaş oldu."

Âyet: 39

وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ اِذْ ظَلَمْتُمْ اَنَّكُمْ فِى الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Zulmettiniz ya. Şüphesiz sizin azapta ortaklar olmanız o gün size kat'iyyen fayda da veremez."

Âyet: 40

اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ اَوْ تَهْدِى الْعُمْىَ وَمَنْ كَانَ فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Sağırlara duyuracak sen misin? Veya körü ve açık bir sapıklık içinde olan kimseyi mi hidâyete erdireceksin?"

Âyet: 41

فَاِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَاِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Hakikaten seni giderirsek, artık kesinlikle biz onlardan intikam alanlarız."

Âyet: 42

اَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِى وَعَدْنَاهُمْ فَاِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Veya kendilerine va'dettiğimizi muhakkak sana gösteririz. Artık şüphesiz biz, onlara karşı gücü yetenleriz."

Âyet: 43

فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِى اُوحِىَ اِلَيْكَ اِنَّكَ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Artık sen kendine vahiy olunana sarıl. Şüphesiz sen dosdoğru bir yol üzerindesin."

Âyet: 44

وَاِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْئَلُونَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz o da senin için ve kavmin için elbette bir şereftir. İleride de sorulacaksınız."

Âyet: 45

وَسْئَلْ مَنْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَآ ۗ اَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ اٰلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Peygamberlerimizden senden önce gönderdiklerimize de sor. Rahmandan başka tapılacak ilahlar yapmış mıyız?"

İZAHLARI:

1- "Kim Rahmanın zikrinden yüz çevirirse, kendisine bir şeytan musallat ederiz..." Her kim Rahman olan, esirgeyip bağışlayan Allâh'ın kitabından, O'nu anmaktan yüz çevirir, görmezlikten gelir de dünya lezzetlerine ve şehvetlerine dalarsa, şeytanı ona musallat kılarız. Şeytan onu kötülükten kötülüğe, musibetten musibete çarpar. Onun yakasını bırakmaz.

"...Hem de o, kendisinin bir arkadaşıdır." Dünyada her vakit onun yanında bulunan, vesvese veren, kötüleri iyi gösteren, fenalıklara sürükleyen muzir bir arkadaştır. Böylece îmanın ve Kur'ân'ın olmadığı yerde şeytan vardır, tehlike vardır. Aydınlığın olmadığı yerde karanlığın bulunduğu gibi.

İbni Ebi Hatimin Muhammed ibni Osman Mahzumiden rivâyetine göre: Kureyş birbirine: "Muhammed'in eshabından her birine bir kimse ayarlayın." dediler. Yani onları saptıracak, îmandan şirke çevirecek müşriklerden birer kimse hazırlayıp da peşlerine takılsınlar, onları islamdan çevirsinler." dediler.

Ebubekr için de Talha ibni Ubeydullâh'ı ayarladılar. Nihâyet o Ebubekr'e geldi ve diyeceğini dedikten sonra halk içinde Ebubekr de ona:

- "Beni neye davet ediyorsun?"dedi.

- "Seni Lat'a ve Uzzaya tapmaya davet ediyorum" dedi. Ebubekr de

- "Lat nedir?" dedi. O da:

- "Allâh'ın evladıdır."dedi.

- "Ya uzza nedir?" dedi. O da:

- "Allâh'ın kızlarıdır."dedi. Ebubekr de:

- "Onların anası kimdir?" dedi. Talha sustu ve cevap veremedi.

Arkadaşlarına döndü ve: "Bu adama cevap verin." dedi. Onlar da sustu. Talha Ebubekr'e dönerek:

- "Kalk ey Ebubekr! Allâh'tan başka bir ilah olmadığına ve Muhammed Allâh'ın Resulü olduğuna şahadet ederim." dedi. Allâh da bu âyeti inzal buyurdu.

2- "Şüphesiz onlar kendilerini yoldan da elbette saptırırlar. Muhakkak onlar da kendilerini hidâyete erdirilenler olduklarını sanırlar." Bu şeytanın saptırdığı kimseler o kadar aldanırlar ki, kendilerinin en iyi, en doğru yola iletildiklerini sanırlar. Tuttukları eğri yolu en doğru yol gibi kabul ederler.

3- "Bize gelince de: "Ah keşke benim aramla senin aranda iki doğu uzaklığı olsaydı." dedi..." O şeytana uyan ve onun arkadaşı olan kâfir bizim huzurumuza gelince, hakîkati görüp anlayınca pişman olacak ve şeytana: "Ah benimle senin aranda doğularla bâtılar kadar mesafe olsaydı da seninle arkadaş olmasaydım. Beni saptıran sensin. Beni bu hale düşüren sensin. Bu sonu gelmez sürekli azaba düşüren sensin." diyecek. Ama geçmiş ola.

"...Artık ne kötü arkadaş oldu." Allâh'a îmandan, Kur'âna sarılmadan uzaklaşarak şeytana arkadaş olmak ne kadar kötü oldu?

4- "Zulmettiniz ya. Şüphesiz sizin azap da ortak olmanız o gün size kat'iyyen fayda da veremez." Ey şeytana aldananlar! O kıyâmet günü şeytanla birlikte azap görmeniz size hiçbir fayda veremez. Dünyada iken faydalandığınızı sandığınız şeytanın arkadaşlığı şimdi hiçbir yarar sağlamaz. Azabınızın artmasından başka bir fayda göremezsiniz. Pişmanlığınızın da bir faydasını göremezsiniz. tevbe etme imkanınız da kalmamıştır.

5- "Sağırlara duyuracak sen misin? Veya körü ve açık bir sapıklık içinde olan kimseyi mi hidâyete erdireceksin?" Habibim! Kur'ânı kulakları tıkalı sağır kimselere mi duyuracaksın, gözleri kör kimselere mi göstereceksin, açıkça sapıklığın içine dalmış olan kimseleri mi hak yola erdireceksin? Artık şeytanın tuzağına düşerek kulakları tıkanan, gözleri kapanan, kalpleri, akılları körelen, sapıklıkların içine gömülen kimseleri mi kurtaracaksın. Sen kendini zorlama. Tebligatını yap, gerisini bana bırak.

6- "Hakikaten seni giderirsek, artık kesinlikle biz onlardan intikam alanlarız." Habibim müşriklerin istediği gibi seni bir ölümle veya başka bir sebeple gidersek, yok etsek, müşrikler iyi bilsinler ki kendilerinden intikam alırız.

7- "Veya kendilerine va'dettiğimizi muhakkak sana gösteririz..." Habibim! O müşriklere va'dettiğimiz felaketi, rezil ve rüsva olmalarını, onlara karşı müslümanların zaferini, hak dinin yayılmasını elbette sana gösteririz. Müjdesini de vermiştir.

"...Biz onlara karşı gücü yetenleriz." Resulüm o müşriklere karşı bizim gücümüz yeter. Geçen devirlerdekileri nasıl helâk etmişsek, bunları da helâk ederiz.

8- "Artık sen kendine vahiy olunana sarıl. Şüphesiz sen dosdoğru bir yol üzerindesin." Resulüm! Sen o müşriklerin tutumlarını hiçe sayarak sana vahiy ettiğimiz Kur'âna sarıl, onu tebliğe devam et. İyi bil ki, sen hiç şaşmayan dosdoğru bir yoldasın. Allâh yolundasın.

9- "Şüphesiz o da senin için ve kavmi için elbette bir şereftir. İleride de sorulacaksınız." Habibim! O Kur'ânı Kerîm hem senin için, hem de ona îman eden milletin için büyük bir şereftir. Onun gösterdiği yol, hepinizi en yüksek şerefe ulaştıracak bir yoldur. Hem dünyada hem de ahirette ulaşmak istediğiniz şerefin yolunu o gösterir.

Siz iyi bilin ki ileride o Kur'âna sarılıp sarılmadığınızdan, onunla amel edip etmediğinizden, onu tam tatbik edip etmediğinizden de sorulacaksınız.

10- "Peygamberlerimizden senden önce gönderdiklerimize de sor. Rabbinden başka tapılacak ilahlar yapmış mıyız?" Habibim! Biz senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberlere de Allâh'tan başka bir ilah olmadığını, ancak bir olan Allâh'a kulluk yapılmasını emrettik. Sor, araştır. Göreceksin ki bu müşriklerin iddia ettiği gibi bir takım ilahlar yoktur.

(En'am 27,106. Araf 30. Yûnus 42, 46, 109. Ra'd 40. Enbiyâ 10, 42. Neml 80, 81. Rum 52, 53. Furkan 29. Yasin 3, 4. Secde 22. Ahzab 2, 66. Zümer 22. Fussılet 25. Ğafir 77. Duhan 16. Cinn 17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 46

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَآ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهٖ فَقَالَ اِنِّى
رَسُوْلُ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ'yı da âyetlerimizle Firavun ve halkına gönderdik de: "Şüphesiz ben alemlerin Rabbinin Peygamberiyim." dedi."

Âyet: 47

فَلَمَّا جَآءَهُمْ بِاٰيَاتِنَآ اِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Kendilerine âyetlerimizi getirince de, onlar hemen o âyetlere gülüveriyorlar."

Âyet: 48

وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ اٰيَةٍ اِلَّا هِيَ اَكْبَرُ مِنْ اُخْتِهَا ۖ وَاَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Âyetten onlara göstereceğimiz ancak onun mislinden daha büyüktür. Belki dönerler diye onları azap ile yakaladık."

Âyet: 49

وَقَالُوا يَآ اَيُّهَ السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ اِنَّنَا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Ve: "Ey sihirbaz! Sana va'dettiği şeyle Rabbine bizim için dua et ki şüphesiz biz elbette hidâyete erdirilmiş oluruz." dediler."

Âyet: 50

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Kendilerinden azabı kaldırdığımız zaman da hemen sözlerini bozuyorlar."

Âyet: 51

وَنَادٰى فِرْعَوْنُ فِى قَوْمِهٖ قَالَ يٰقَوْمِ اَلَيْسَ لِى مُلْكُ مِصْرَ وَهٰذِهِ الْاَنْهٰرُ تَجْرِى مِنْ تَحْتِىْ ۚ اَفَلَا تُبْصِرُوْنَ ۙ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Firavun da kavmine nida etti: "Ey kavmim! Mısır'ın mülkü ve şu altımdan akan ırmaklar benim değil mi? Hâlâ görmeyecek misiniz?" dedi."

Âyet: 52

اَمْ اَنَا خَيْرٌ مِّنْ هٰذَا الَّذِىْ هُوَ مَهِيْنٌ ۙ وَّلَا يَكَادُ يُبِيْنُ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Yoksa ben şu nerede ise (sözünü) açıklayamayan o hakir olandan daha hayırlı değil miyim?"

Âyet: 53

فَلَوْلَآ اُلْقِىَ عَلَيْهِ اَسْوِرَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ اَوْ جَآءَ مَعَهُ الْمَلٰٓئِكَةُ مُقْتَرِنِيْنَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Onun üzerine altından bilezikler atılmalı veya kendisiyle beraber birbirine yakın olarak melekler gelmeli değil mi?"

Âyet: 54

فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهٗ فَاَطَاعُوْهُ ۚ اِنَّهُمْ كَانُوْا قَوْمًا فٰسِقِيْنَ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Kavmini de hiçimsedi ve ona itaat ettiler. Şüphesiz onlar fâsıklar zümresi idiler."

Âyet: 55

فَلَمَّآ اٰسَفُوْنَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَاَغْرَقْنٰهُمْ اَجْمَعِيْنَ ۙ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Bizi gazaplandırınca da onlardan intikam aldık ve kendilerinin hepsini de batırdık."

Âyet: 56

فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Ve onları sonrakiler için birer geçmiş ve örnek yaptık."

İZAHLARI:

Resulüm! Seni bu müşriklere ve bütün aleme peygamber olarak gönderdiğimiz gibi :

1- "Andolsun Mûsâ'yı da âyetlerimizle Firavuna ve halkına gönderdik de: "Şüphesiz ben alemlerin Rabbinin Peygamberiyim" dedi." Mûsâ aleyhisselamı Allâhu Teâlâ firavuna, ileri gelenlerine ve Mısır halkına peygamber olarak mucizelerle göndermişti. Onlara varınca kendisini alemlerin Rabbi olan Allâh'ın gönderdiğini anlattı.

2- "Kendilerine âyetlerimizi getirince de, onlar hemen o âyetlere gülüveriyorlar." Onlara mucize olan asasının bir ejderha olduğunu ve çevreyi aydınlatan beyaz elini gösterince, gülüşüveriyorlardı.

3- "Âyetten onlara göstereceğimiz ancak onun mislinden daha büyüktür. Belki dönerler diye onları azap ile yakaladık." Onlara üst üste deliller, alametler gönderdik ki her biri diğerinden daha büyük ve üstündü. Araf suresinin 113. âyetinde beyan edilen tufan, çekirgeler, bitler-güveler, kurbağalar ve kan gibi musibetler ki her biri diğerinden beter. Belki inatlarından dönerler de îman ederler diye böyle musibetler verdik. Kendilerine her musibet geldikçe:

4- "Ey sihirbaz! Sana va'dettiği şeyle Rabbine bizim için dua et ki şüphesiz biz elbette hidâyete erdirilmiş oluruz." dediler. Onların nazarında sihirbaz büyük alim olduğu için Mûsâ'ya değer vererek "sihirbaz" diye hitap ettiler. Senin Rabbin sana nasıl va'detti ise öylece ona yalvar da, başımızdan bu belayı kaldırsın. Biz de îman ederiz. Diye söz verdiler. Amma:

5- "Kendilerinden azabı kaldırdığımız zaman da hemen sözlerini bozuyorlar." Başlarına gelen belayı Allâh kaldırınca hemen birden bire verdikleri sözlerini bozup, eski hallerine dönüveriyorlardı.

6- "Firavun da kavmine nida etti: "Ey kavmim! Mısırın mülkü ve şu altımdan akan ırmaklar benim değil mi? Hâlâ görmeyecek misiniz?" dedi." Firavun Mısır halkını topladı ve onlara hitap ederek: "Ey milletim! Bu Mısır toprakları benim mülküm değil mi? Buranın kralı ben değil miyim? Şu saraylarımın altından akan ırmaklar benim değil mi?

Hepiniz benim emrimde değil misiniz? Hâlâ bu saltanatı görmeyecek misiniz?" gibi sözlerle Mûsâ'ya karşı bir güçlük sergiledi. Devamla:

7- "Yoksa ben şu nerde ise (sözünü) açıklamayan o hakir olandan daha hayırlı değil miyim?" Mûsâ'yı kendinden aşağı görerek şu hakir, zelil ve konuşmayı beceremeyen, dili dolaşan, hiçbir malı mülkü olmayandan daha üstün değil miyim? Ben en yüce Rabbiniz değil miyim?" dedi. Yine devamla:

8- "Onun üzerine altından bilezikler atılmalı veya kendisiyle beraber birbirine yakın olarak melekler gelmeli değil mi?" dedi. "Mûsâ eğer doğru ise, onun Allâh'ı kendisine gökten altın bilezikler bırakmalı veya kendisini tasdik etmeleri için peşi peşine melekler gelmeli değil mi?" diyerek halkı kandırmaya devam etti.

9- "Kavmini de hiçimsedi ve ona itaat ettiler. Şüphesiz onlar fâsıklar zümresi idiler." Böylece kavmini hiçimseyerek, tehdit ederek, saltanatı, baskısı altına alarak itaate mecbur etti. Zaten bunlar küfür terbiyesi altında yetişmiş fâsıklar idiler. Hakka sahip çıkacak şuurda değiller idi.

10- "Bizi gazaplandırınca da onlardan intikam aldık ve kendilerinin hepsini de batırdık?" Firavun ve halkı inatçı tutumlarıyla Allâh'ın gazabına uğradılar. Nihâyet onları denizde batırdı. Boğularak geberdiler gittiler.

11- "Ve onları sonrakiler için birer geçmiş ve örnek yaptık." Firavunu ve kendisine destek olan ileri gelenlerini ordularıyla birlikte kıyâmete kadar gelecek milletler için bir ibret yaptık. Onlar dünyaya bir îmansızlar, inatçılar örneği olmuştur. Akıllılar bunlardan ibret almalıdırlar.

(Bakara 50,74. Nisa 153-155. Maide 20-26. Araf 103-155. Yûnus 75-93. Hûd 96-99. İbrâhîm 5-9. İsra 101. Taha 9-98. Mü'minun 45-49. Şuara 10-66. Neml 7-14. Kasas 3-43. Ğafir 23-46. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 57

وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Meryem'in oğlu bir misal olarak anılınca, kavmin hemen buna çığlık atıyorlardı."

Âyet: 58

وَقَالُوٓا ءَاٰلِهَتُنَا خَيْرٌ اَمْ هُوَ ۭ مَا ضَرَبُوْهُ لَكَ اِلَّا جَدَلًا ۭ
بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُوْنَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Ve: "Bizim ilahlarımız mı daha hayırlı, yoksa o mu?" dediler. Onu sana bir mücadeleden başka anmadılar. Hayır, onlar düşman bir kavimdir."

Âyet: 59

اِنْ هُوَ اِلَّا عَبْدٌ اَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنٰهُ مَثَلًا لِّبَنِيْٓ اِسْرَاۗءِيْلَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Bu bir kuldan başka değildir. Kendisine nimet verdik ve O'nu İsrail oğullarına bir örnek yaptık."

Âyet: 60

وَلَوْ نَشَاۗءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَّلٰۗىِٕكَةً فِي الْاَرْضِ يَخْلُفُوْنَ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Eğer dileseydik sizden yer yüzünde yerinize geçecek melekler yaratırdık."

Âyet: 61

وَاِنَّهٗ لَعِلْمٌ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُوْنِ ۭ هٰذَا صِرَاطٌ
مُّسْتَقِيْمٌ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Şüphesiz o da elbette kıyâmetin alametidir. Artık onda kat'iyyen şüphe etmeyin ve bana uyun işte bu dosdoğru bir yoldur."

Âyet: 62

وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ الشَّيْطٰنُ ۚ اِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Şeytan sakın sizi de saptırmasın. Muhakkak o sizin için açık bir düşmandır."

Âyet: 63

وَلَمَّا جَآءَ عِيسٰى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِاُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِى تَخْتَلِفُونَ فِيهِ ۚ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Îsâ açıklamaları getirince de: "Size hakîkaten hikmeti getirdim. Kendisinde ihtilaf ettiğinizin bazısını da size açıklamam içindir. Artık Allâh'tan korkun, bana da itaat edin." dedi."

Âyet: 64

اِنَّ اللّٰهَ هُوَ رَبِّى وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ ۗ هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh, o benim Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Artık O'na ibadet edin. İşte bu dosdoğru bir yoldur."

Âyet: 65

فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ ۚ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ اَلِيمٍ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Ve guruplar kendi aralarında ihtilafa düştüler. Acıklı günün azabından, zulmedenlerin vay haline."

Âyet: 66

هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا السَّاعَةَ اَنْ تَاْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Onlar farkına varmadan kendilerine ansızın gelecek saatten başkasını mı gözetliyorlar?"

İZAHLARI:

Rasulüllâh S.A.V. haramı şerifte bazı kimselerle otururken onların sözleri üzerine: "Şüphesiz siz Allâh'tan başka taptığınız şeylerle birlikte cehennem odunusunuz. Siz oraya gelenlersiniz mealindeki Enbiyâ suresinin 98. âyetini okuyunca, Abdullâh ibni Zeba'ra: "Allâh'tan başka tapılan her şey mi tapanla birlikte cehennemdedir? Biz meleklere tapıyoruz,

Yahûdiler Uzeyr'e tapıyorlar, Hıristiyanlar da Îsâ'ya tapıyorlar. Bunlar da mı cehenneme girecekmiş? Dedi. Zıbaranın bu sözü oradakilerin hoşuna gitti ve kahkahalar atarak güldüler. Rasulüllâh S.A.V. de: "Onlar ancak şeytana tapıyorlar." buyurdu. Melekler, Îsâ ve Uzeyr, Allâh'ın kullarıdır. Tapılmak için yaratılmadılar. Elbette onlar cennettedirler.

Şu âyeti kerime, bu hadiseyi hatırlatıyor:

1- "Meryem'in oğlu bir misal olarak anılınca, kavmin hemen buna çığlık atıyorlar." Ziba'ra nın Meryem oğlu Îsâ'yı Uzeyr'i ve melekleri anması, Habibim! Senin kavmini keyiflendirdi, şımarttı ve onlara çığlık attırarak güldürdü. Ve:

2- "Bizim ilahlarımız mı daha hayırlı, yoksa O mu?" dediler..." Müşrikler hemen söze karışarak: "Bizim ilahlarımız mı daha hayırlı yoksa Îsâ mı? Îsâ cehenneme girerse, bizim ilahlarımızın işi ehven" dediler. Habibim! Bak.

"...Onu sana bir mücadeleden başka anmadılar..." O müşrikler bu misali sana ancak bir mücadele için söylediler. Değilse onlar, bizzat bu misalleriyle kendileri Îsâ'ya, Uzeyr'e ve meleklere değil şeytana tapıyorlar. İşte o şeytanla birlikte cehenneme girecekler.

"...Hayır, onlar düşman bir kavimdir." Bu müşrikler, hem senin, hem de dinin düşmanlarıdırlar. Bu uğurda muhasama ediyorlar.

3- "Bu bir kuldan başka değildir. Kendisine nimet verdik ve O'nu İsrail oğullarına bir örnek yaptık." Bu Îsâ, ancak bir kuldur. O'na peygamberlik nimetini ve mucizelerini verdik ve O'nu İsrail oğulları için mükemmel bir örnek yaptık. Hıristiyanların iddia ettikleri gibi, tapılacak bir oğul yapmadık. Bu bir iftiradır. O bir kuldur. Hem de peygamberdir. Kendisine İncil'i indirdik.

4- "Eğer dileseydik, sizden yer yüzünde yerinize geçecek melekler yaratırdık." Biz Îsâ'yı bir anadan babasız olarak yarattığımız gibi, sizden de melekler yaratırdık. Sizin yerinize onlar geçer ve yer yüzünü onlar imar ederdi. Veya sizi helâk ederdik. Yerinize melekleri yerleştirirdik. Bizim gücümüz her şeye yeter.

5- "Şüphesiz o da elbette kıyâmetin alametidir..." muhakkak Kur'ân kıyâmeti haber veren, onu tarif eden ve alametlerini beyan eden bir Allâh kelamıdır.

"...Artık O'ndan kat'iyyen şüphe etmeyin ve bana uyun. İşte bu dosdoğru bir yoldur." Artık O Kur'ân dan hiç şüphe etmeyin. Bana da uyun, bu hiç şaşmayan dosdoğru bir yoldur.

6- "Şeytan sakın sizi de saptırmasın. Muhakkak o, sizin için açık bir düşmandır." O şeytan başta Adem'le Havva olmak üzere, birçoklarını saptırdı. Sakın size de vesvese vererek saptırmasın. O sizin çok açık bir düşmanınızdır.

7- "Îsâ açıklamaları getirince de: "Size hakîkaten hidâyeti getirdim. Kendisinden ihtilaf ettiğinizin bazısını da size açıklamam içindir..." Îsâ aleyhisselam İncil kitabını ve peygamber olduğuna dair mucizeleri getirince onlara: "Size hakîkaten en doğru yolu gösteren hikmetli bilgiler ihtiva eden, ibadetinizi, ahlakınızı ve insana lazım olacak her şeyi beyan eden kitabı getirdim.

Sizin kendisinden anlaşamadığınız ihtilafa düştüğünüz bir çok hakîkatleri de size açıklamak için geldim.

"...Artık Allâh'tan korkun, bana da itaat edin."dedi. Allâh'tan gereği gibi korkun, O'nun emrine girin. Ben size O'nun yolunu gösteriyorum. Bana da itaat edin ki O'nun emrini tutmuş olasınız.

8- "Şüphesiz Allâh, O benim Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Artık O'na ibadet edin. İşte bu dosdoğru bir yoldur." Beni yaratan ve besleyen O'dur. Sizi de yaratan, besleyen ve yaşatan da O'dur. Artık O'na kulluk yapın, yalnız O'na ibadet edin ve O'nun emrinden ayrılmayın. İşte bu tutulacak yolun dosdoğrusudur.

9- "Ve guruplar kendi aralarında ihtilafa düştüler..." Hıristiyanlar kendi aralarında partilere ayrıldılar. Ortadoks, Katolik ve Protestan gibi bir takım parçalara bölündüler. Yahûdiler de öylece bölük peselek oldular. Kimisi Uzeyr Allâh'ın oğlu dedi, kimisi de o Allâh dedi. Nemneşekil, karmakarışık hallere düştüler.

"...acıklı günün azabından zulmedenlerin vay haline." O acıklı kıyâmet günün şiddetli azabı içinde yerlerini alan o zâlimlerin vay haline.

10- "Onlar farkına varmadan kendilerine ansızın gelecek saatten başkasını mı gözetliyorlar?" Îsâ, Uzeyr ve melekler hakkında karma karışık bir ihtilafa düşenler, dedikodular içinde uğraşırlarken, hiç farkına varmadan ansızın kıyâmet kopacak. İşte onların oyalanmaları, başka ne olabilir? Ancak kıyâmeti beklemiş, o saati gözetlemiş olurlar ve birden bire yakalanmış olurlar. Hemen ya ölüme yakalanırlar veya kıyâmet geliverir.

(Bakara 87,253. Âl-i Imran 51. Maide 17, 72. En'am 126. Tevbe 31. Hûd 56. Hıcr 41. Nahl 4. İsra 53. Kehf 21, 54. Meryem 36,37. Ankebut 38. Yasin 60, 61, 77. Ğafir 27. Duhan 20. Muhammed 18. Saff 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 67

اَلْاَخِلَّآءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ اِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Müttegîlerden başka dostlar o gün onların kimi kimine düşmandır."

Âyet: 68, 69

يَا عِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَآ اَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾
اَلَّذِينَ اٰمَنُوا بِاٰيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Ey âyetlerime îman eden ve müslümanlar olan kullarım! Bu gün size bir korku yoktur. Hüzünlenmeyeceksiniz de."

Âyet: 70

اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ اَنْتُمْ وَاَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Girin cennete, siz ve eşleriniz sürûrlandırılacaksınız."

Âyet: 71

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَاَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا
تَشْتَهِيهِ الْاَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْاَعْيُنُ وَاَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Onlara karşı altından kaplar ve kupalarla dolaşılacak. Orada canların çekeceği ve gözlerin hoşlanacağı şeyler vardır. Siz de orada ebedisiniz."

Âyet: 72

وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِى اُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"İşte bu, yapıyor olduğunuz şeyler sebebiyle kendisine varisler kılındığınız cennettir."

Âyet: 73

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Sizin için orada çok meyve vardır. Onlardan yiyeceksiniz."

İZAHLARI:

1- Kıyâmet gününde Allâh için birbirini dünyada sevmiş olanlar ahirette de yine birbirlerini sevecekler ve aralarındaki samimiyet daha da artacak. Ama dünyada iken birbirini menfaat için sevip küfür yolunda dost ve arkadaş olanlar ise, ahirette birbirlerine düşman olacaklar. "Senden oldu, hayır benden değil senden oldu" diye birbirlerine atanlaşacaklar. Allâhu Teâlâ o sırada mü'minlere hitap ederek:

2- "Ey âyetlerime îman eden ve Müslümanlar olan kullarım! Bu gün size bir korku yoktur. Hüzünlenmeyeceksiniz de ." buyuracak. Siz dünyadan ayrıldığınıza üzülmeyin, burada size hiçbir korku yok.

3- "Girin cennete, siz ve eşleriniz sürûrlandırılacaksınız." Çünkü siz âyetlerimize inandınız ve ona göre emrimden ayrılmadınız, sağlam birer müslümanlar oldunuz. Sizin gibi olan her müslüman size benzeyen herkes şenleneceksiniz, sevineceksiniz, mes'ud olacaksınız.

Bunlar cennete yerleşince:

4- "Onlara karşı altından kaplar ve kupalarla dolaşılacak..." o cennetliklere karşı ikram, izzetle oradaki hizmetliler ellerinde altından, gümüşten olan ayarlı kaplar içinde çeşitli nimetlerle ve billur bardaklar içinde şerbetlerle dolaşacaklar, ikramlarda bulunacaklar.

"...Orada da canların çekeceği ve gözlerin hoşlanacağı şeyler vardır. Siz de orada ebedisiniz." Cennetle insanı imrendirecek canların çekmesini artıracak, lezzetine doyulmayacak ve gözlerin zevkine göre şekiller ve renklerle hazırlanmış hoşlandırıcı yiyecekler, manzaralar vardır. Birde bunlar bitivermeyecek, ömürler de sona ermeyecek. Orada ebedi kalınacak, her şey devamlı olacak.

5- "İşte bu, yapıyor olduğunuz şeyler sebebiyle kendisine varisler kılındığınız cennettir." denilecek. Dünyada iken Allâh'ın emrine uygun olarak yapmakta olduğunuz güzel amellerinizin karşılığıdır. Sizler bunların varisleri, sahipleri oldunuz. Bu cennet sizindir.

6- "Sizin için orada çok meyve vardır. Onlardan yiyeceksiniz." Ey mü'minler! O cennette sizin için hazırlanmış pek çok çeşitli meyveler vardır. Yiyebildiğiniz kadar yiyeceksiniz. "Yeter artık" diye bir söz işitmeyeceksiniz.

İbni Ebi Hatim ve ibni Merdeviyye'nin Ebu Hureyre'den rivâyet ettiği bir hadisi şerifte Rasulüllâh S.A.V. "Cennette ve cehennemde birer yeri olmayan hiçbir kimse yoktur. Kâfir olan, mü'minin cehennemdeki yerine varis olur. Mümin olan da kâfirin cennetteki yerine varis olur." buyurdu. O da:

(وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِى أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) âyetidir.

(Bakara 38, 62, 112, 274, 277, Âl-i Imran 170, 171. En'am 48. Araf 35, 43, 49. Yûnus 62, 63. Hıcr 45, 46. Nahl 32. Meryem 63. Ankebut 25. Yasin 57. Saffat 45. Sad 51. Kaf 34. Tur 23, 24. Rahman 52, 68. İnsan 15, 19. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 74

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِى عَذَابِ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz mücrimler cehennem azabında ebedidirler."

Âyet: 75

لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Onlardan hafifletilmez ve onlar orada ümitsizdirler."

Âyet: 76

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَٰكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Onlara zulüm de etmedik. Fakat onlar zâlimler oldular."

Âyet: 77

وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ ۖ قَالَ إِنَّكُمْ مَاكِثُونَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Ey malik! Rabbin bizi öldürsün." diye nida ettiler de (O da) "Şüphesiz siz kalanlarsınız." dedi.

Âyet: 78

لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Andolsun size hakkı getirdik. Fakat sizin çoğunuz haktan hoşlanmayanlarısınız."

Âyet: 79

اَمْ اَبْرَمُوٓا اَمْرًا فَاِنَّا مُبْرِمُونَ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Yoksa işi sağlam mı yaptılar? Hakîkaten biz de sağlamlaştıranlarız."

Âyet: 80

اَمْ يَحْسَبُونَ اَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْ ۭ بَلٰى وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Yoksa hakîkaten bizim onların sırlarını ve fiskoslarını işitmeyeceğimizi mi sanıyorlar? Aksine onların yanında elçilerimiz de var. Yazıyorlar."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde mü'minlerin erecekleri nimetleri zikrettikten sonra bu âyetlerde de kötülük yapan, günah işleyen mücrimlerin akıbetlerini beyan etmek üzere:

1- "Şüphesiz mücrimler cehennem azabında ebedidirler." buyrulmuştur. Kötülüklerin peşini bırakmayan kâfir mücrimler, cehenneme girecekler ve oradan hiç çıkmamak üzere ebedi kalacaklar.

2- "Onlardan hafifletilmez ve onlar orada ümitsizdirler." Onların azabı hiç hafifletilmeden bütün şiddetiyle devam eder. Onların ümitleri de iyice kesilmiştir. Oradan çıkacaklarına dair hiç de ümitleri kalmamıştır.

3- "Onlara zulüm de etmedik. Fakat onlar zâlimler oldular." Biz onlara hiç zulüm etmedik. Ama kendileri îman etmeyerek, kötülükler yaparak, haksızlıkları devam ettirerek zâlimler oldular. Azabın içinde kıvranarak, çığlıklar atarak cehennem bekçisine:

4- "Ey Malik! Rabbim bizi öldürsün." diye nida ettiler de (O da) "Şüphesiz siz kalanlarsınız." dedi. O azabın içindeki mücrimler cehennem zebanilerinin başına "Malik" diye bağırarak Rabbine söyle de hükmünü versin bizi öldürsün de kurtulalım." diye çağırdılar. O da: "Siz ölmeyeceksiniz. Burada ebedi kalanlarsınız. Boşuna çabalamayın." cevabını verdi.

5- "Andolsun size hakkı getirdik. Fakat sizin çoğunuz haktan hoşlanmayanlarısınız." Allâhu Teâlâ da onlara: "Andolsun gönderdiğimiz peygamberlerle size hak olan kitapları ve bütün hakîkatleri duyurduk. Ama siz beğenmediniz, karşı çıktınız, küfrünüzde ısrar ettiniz." buyurdu. Devamla:

6- "Yoksa bir işi sağlam mı yaptılar? Hakîkaten biz de sağlamlaştıranlarız." buyurdu. Nelerine güvendiler? Tuttukları yolun, yaptıkları hilenin sağlam olduğunu mu sandılar. Elbette ki tutulan en sağlam iş bizim işimizdir. Onların işi boşa çıkar ama bizim işimiz hiç boşa çıkmaz. Neyi nasıl takdir edersek, öyle olur.

7- "Yoksa hakîkaten bizim onların sırlarını ve fiskoslarını işitmeyeceğimizi mi sanıyorlar? Aksine onların yanında elçilerimiz de var, yazıyorlar." Onların sandığı gibi değil, biz onların bütün gizli, saklı hallerini işitiyor, biliyoruz. Üstelik her birinin yanına koyduğumuz melekler, onların her şeyini hiçbir zerresini kaçırmadan yazıyorlar.

(Bakara 86, 162. Âl-i Imran 54, 88, 117. Enfal 8, 30. Tevbe 48. Yûnus 21,82. Hûd 101. İbrâhîm 46. Nahl 33, 85, 118. İsra 14. Kehf 49. Meryem 86. Taha 74. Mü'minun 70. Neml 5, 51. Fâtır 36. Ğafir 49. Duhan 56. Casiye 31. Muhammed 9, 28. Rahman 43. Mücadele 7. A'la 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 81

قُلْ اِنْ كَانَ لِلرَّحْمٰنِ وَلَدٌ ۖ فَاَنَا اَوَّلُ الْعَابِدِيْنَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Eğer Rahmanın bir çocuğu olsaydı, artık ben tapanların ilki olurdum." de.

Âyet: 82

سُبْحَانَ رَبِّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin Rabbi, arşın Rabbi (onların) vasfettiklerinden münezzehtir."

Âyet: 83

فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتّٰى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِى يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Artık onları bırak va'dolundukları günlerine kavuşturuluncaya kadar dalsınlar ve oyalansınlar."

Âyet: 84

وَهُوَ الَّذِى فِى السَّمَآءِ اِلٰهٌ وَفِى الْاَرْضِ اِلٰهٌ ۭ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Gökte ilah olan da, yerde ilah olan da O'dur. Hakîm, alîm olan da O'dur."

Âyet: 85

وَتَبَارَكَ الَّذِى لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ ۚ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Gökler ile yerin ve onların arasındaki şeylerin mülkü yalnız kendisinin olan Allâh yüceldi de yüceldi. Kıyâmetin bilgisi de ancak O'nun katındadır. Ve ancak O'na döndürüleceksiniz."

Âyet: 86

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ اِلَّا مَنْ شَهِدَ

بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Ondan başka tapıyor oldukları şeyler şefaate malik olmaz. Kendileri biliyor oldukları halde hakka şahadet edenler başka."

Âyet: 87

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾

Meâli:

"Andolsun onlar kendilerini kimin yarattığını sorarsan, yemin olsun elbette "Allâh" derler. Artık nasıl döndürülüyorlar?"

Âyet: 88

وَقِيلِهِ يَا رَبِّ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

Meâli:

"Onun "Ey Rabbim!" demesi, şüphesiz bunlar îman etmeyecek bir zümredir."

Âyet: 89

فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Artık onlardan yüz çevir ve: "Selam" de. İleride de bileceksiniz."

İZAHLARI:

Habibim! O "Îsâ Allâh'ın oğludur, Uzeyr Allâh'ın oğludur. Melekler Allâh'ın kızlarıdır." diyerek:

1- "Eğer Rahmanın bir çocuğu olsaydı, artık ben tapanların ilki olurdum." de. Allâh'ın kat'iyyen oğlu, kızı yoktur. Olamaz da. O birdir iki olamaz. O yaratır, üretir. Ama, kendisi üremekten münezzehtir. Eğer hakîkaten O'nun evladı olsaydı, ben O'na tapanların ilki olurdum. Sizin bu iddialarınız kesinlikle delili olmayan açık bir iftiradır.

2- "Göklerin ve yerin Rabbi, arşın Rabbi (onların) vasfettiklerinden münezzehtir." O her şeyin Rabbi olan Allâh, sizin uydurup anlattıklarınızdan, körü körüne saplandıklarınızdan münezzehtir. Uzaktır. Çünkü onları yaratan O'dur. Nasıl oluyor da onlarla bir tutuyorsunuz?

3- "Artık onları bırak, va'dolundukları günlerine kavuşturuluncaya kadar dalsınlar ve oyalansınlar." Resulüm! Onlara uyma. Onları kendi hallerine bırak. Onlar bâtıllarına dalsınlar, dünyalarıyla da oynasınlar, oyalansınlar. Onlara va'dolunan kıyâmet günü, cezalandırılacakları günler gelinceye kadar fırtık yaşasınlar.

4- "Gökte ilah olan da, yerde ilah olan da O'dur. Hakîm, alîm olanda O'dur." Gök tanrısı, yer tanrısı diye bir şey yoktur. Göklerin de, yerlerin de Allâh'ı yalnız O'dur. Her şeye hakim olan, tedbirinde hikmetli olan da O'dur. Her şeyi hakkıyla bilen, bilerek yaratan, bilerek sona erdiren de O'dur.

5- "Gökler ile yerin ve onlar arasındaki şeylerin mülkü yalnız kendisinin olan Allâh yüceldi de yüceldi. Kıyâmetin bilgisi de ancak onun katındadır. Ve ancak O'na döndürüleceksiniz." Gökler, yerler ve bunlardakiler bizim bilemediğimiz her şeyin sahibi yalnız O'dur. O'nun yüceliğinin sonu yoktur. O, mübarektir. Bütün bereketleri veren ancak O'dur. O, mukaddestir. Eşi benzeri de yoktur. Bizim aklımız, bilgimiz O'nun yüceliğini ölçemez.

Kıyâmet hakkındaki bilgi de yalnız O'nun nezdindedir. Siz de ancak O'nun huzuruna döndürüleceksiniz.

6- "O'ndan başka tapıyor oldukları şeyler şefaate malik olmaz. Kendileri, biliyor oldukları halde hakka şahadet edenler başka." Allâh'tan başka taptıkları putlar, kendilerine şefaat hakkına sahip değiller. Neye sahipler ki şefaate sahip olsunlar? Ama bilerek hakka şahadet edenler, şefaate müstahak olanlar işte bunlardır.

7- "Andolsun onlara kendilerini kimin yarattığını sorarsan, yemin olsun "Allâh" derler. Artık nasıl döndürülüyorlar." Şaşılacak şey. Bir yandan kendilerini Allâh'ın yarattığını söylüyorlar, öte yandan da başka şeylere tapıyorlar. Bunlar bu hakîkatten nasıl çevriliyorlar? Acaib şey bu kadar da beyinsizlik, bu kadar da cahillik olmaz.

8- "Onun "Ey Rabbim!" demesi, şüphesiz bunlar îman etmeyecek bir zümredir." Allâh'ın Resulünün "Ey Rabbim" diye Allâh'a niyazı, o îmansızları Allâh'a şikâyet etmesidir. Onların îman etmeyeceklerini beyandır. İnatlarında ısrar etmelerinin açıklanmasıdır. Böyle olunca:

9- "Artık onlardan yüz çevir ve: "Selam"de. İleride bilecekler." Resulüm! O seni dinlemeyenlerle uğraşma, onların seviyesine inme, onlardan uzak kal. Sana yakışan, selamete erdirecek söz söylemektir. Sen selamete saadete ereceksin, bu din her yere ulaşacaktır. Hiç endişe etme. Onlar ileride görecekler, bilecekler, helâk olacaklar, cehenneme girecekler.

(Bakara 109. En'am 70, 100, 112, 137. Nisa 171. Araf 54, 121. Meryem, 35, 87, 88. Mü'minun 54, 91. Enbiyâ 22. Şuara 47. Ankebut 61. Lokman 25. Saffat 159, 180. Zümer 38. Tur 45. Mülk 1. Fatiha 1. âyetleri de okuyalım.)

ZUHRÛF SÛRESİNİN SONU

DUHAN SÛRESİ

44. Sûredir

59 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

حٰمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(حم) manasını Allâh bilir."

Âyet: 2

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

Meâli:

"Açıklayan kitaba yemin ederim."

Âyet: 3

اِنَّآ اَنْزَلْنَاهُ فِى لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ اِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onu mübarek bir gecede indirdik. Muhakkak biz uyarıcılarız."

Âyet: 4, 5, 6

فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ اَمْرٍ حَكِيمٍ ﴿٤﴾ اَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا اِنَّا كُنَّا
مُرْسِلِينَ ﴿٥﴾ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾

Meâli:

"Tarafımızdan bir emir olarak onda her hikmetli iş ayrılır. Şüphesiz biz Rabbinden bir rahmet olarak gönderenler olduk. Gerçek O, kendisi işiten, bilendir."

Âyet: 7

رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ اِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٧﴾

Meâli:

"İyice inananlar iseniz, gökler ile yerin ve onların arasındakilerin Rabbidir."

Âyet: 8

لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْيٖ وَيُمِيتُ ۖ رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِينَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Ondan başka bir ilah yoktur. O diriltir ve öldürür. Sizin Rabbiniz, önceki babalarınızın da Rabbidir."

İZAHLARI:

1, 2- Allâhu azimüşşan (حم) işaretiyle dikkatimizi çektikten ve önemine binaen her şeyi açıklayan Kur'âna yemin ettikten sonra:

3- "Şüphesiz biz O'nu mübarek bir gecede indirdik." Buyuruyor. Biz o Kur'ânı çok bereketlendirilmiş ve bin geceden daha hayırlı olan Kadir gecesinde indirdik. Yani içinde Kadir gecesi bulunmayan binlerce gece çalışılsa, böyle bir kitap tertip edilip de binlerce geceye ve gündüze yararlı olan bir kitabı, Allâh'tan başkasının yazması imkansızdır. Böylece:

"...Muhakkak biz uyarıcılarız." Biz yarattığımız insanların muhtaç oldukları her şeyi biliriz. Onlara yararlarına ve zararlarına olan her şeyi öğretiriz, gafletlerinden uyarırız.

4- "Tarafımızdan bir emir olarak onda her hikmetli iş ayrılır..." o gece indirdiğimiz Kur'ânda bütün hikmetli ve yararlı işler, insanların selametine ve saadetine elverişli olan bütün hükümler bâtıl ve zararlı olandan ayrılır.

"Şüphesiz biz Rabbinden bir rahmet olarak gönderenler olduk..." Elbette biz senin Rabbiniziz. Seni de bütün peygamberleri de tarafımızdan birer rahmet olarak gönderenleriz. Bizim kullarımıza örnekler olmanızı, emirlerimi onlara tebliğ etmeniz için sırf ihsanımız ve lütfumuz olarak gönderdik.

"...Gerçek O, işiten, bilendir." Sizi de size tâbi olanları da Kur'ânı okuyanları da hakkıyla işiten ve en iyi şekilde bilendir. İşte Kur'ânı size indiren Allâh budur.

5- "Gökler ile yerin ve onların arasındakilerin Rabbidir..." O Kur'ânı indiren ve peygamberi gönderen Allâh, bütün gökleri, yerleri ve buralarda bulunanları yaratan ve bakımını yapıp devam ettiren Rabbinizdir.

"...O, diriltir ve öldürür." O, dilediğini yaratır ve yaşatır, dilediğini de öldürür. Başkası asla karışamaz. Düşünelim. Kendi arzusu ile doğan bir mahluk gösterebilir miyiz? Kendi isteğiyle erkek veya dişi olan var mı? Ölümünü kendi arzusu ile geciktirebilecek kim var. Bunların hepsi de ancak Allâh'ın iradesiyledir. İşte bu Allâh:

"...Sizin Rabbiniz, önceki babalarınızın da Rabbidir." Sizi de daha önce geçen dedelerinizi de yaratan, yaşatan ve öldürendir. Başka bir ortağı olmayandır. Artık ihlasla O'nun kulları olun.

(Bakara 2, 163, 185, 255, 258. Âl-i Imran 2, 6, 18, 62, 156. Araf 158. Yûnus 1. Hûd 1. Yusuf 1. Ra'd 1. İbrâhîm 1. Hıcr 1. Meryem 65. Şuara 2, 24, 26. Neml 1. Kasas 2, 45. Furkan 1. Lokman 2. Secde 2. Yasin 2. Saffat 126, Sad 29, 66. Zümer 1, 6. Ğafir 2, 68. Fussılet 2, 3. Ahkaf 2. Nebe' 38. Kadr 1-5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ يَلْعَبُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Hayır, onlar şüphe içinde oynuyorlar."

Âyet: 10

فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَاْتِى السَّمَآءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Artık semanın açık bir dumanı getireceği günü gözetle."

Âyet: 11

يَغْشَى النَّاسَ هٰذَا عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١١﴾

Meâli:

"İnsanları kaplayacak. İşte bu acıklı bir azaptır."

Âyet: 12

رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Ey Rabbimiz! Bizden azabı kaldır. Şüphesiz biz mü'minleriz."

Âyet: 13

أَنَّىٰ لَهُمُ الذِّكْرَىٰ وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُبِينٌ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Onlar için hatırlamak nerede? Halbuki kendilerine açıklayan bir peygamber gelmiştir."

Âyet: 14

ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَجْنُونٌ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Sonra O'ndan yüz çevirdiler ve: "Öğretilmiştir, delirmiştir." dediler."

Âyet: 15

إِنَّا كَاشِفُوا الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz azabı azıcık kaldıranız. Muhakkak siz dönenlersiniz."

Âyet: 16

يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَىٰ ۚ إِنَّا مُنْتَقِمُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Büyük yakalamayı yakalayacağımız gün, gerçekten biz intikamcılarız."

İZAHLARI:

Mekke müşrikleri peygambere ve getirdiği kitaba karşı düşmanlıklarını sürdürüp ahirete de inanmayınca:

1- "Hayır, onlar şüphe içinde oynuyorlar." Buyruldu. Habibim! Onlar Allâh'ın birliğine, ahiretin hak olduğuna senin de peygamber olduğuna inanamıyorlar ve şüpheler içinde oynaşıyorlar. Bırak onları:

2- "Artık semanın açık bir dumanı getireceği günü gözetle." Buyuran Allâh, Resulünün o müşrikleri şaşırtacağını haber veriyor. Nihâyet onlara firavuna verdiği gibi bir kuraklık veriyor. O müşriklerin gözleri açlıktan dumanlanıyor ve nereye baksalar dumanlı görüyorlar.

Buhari'nin Mesruk'tan rivâyetine göre, Kureyş islamdan yüz çevirip ağır alınca ve Allâh'ın Resulüne de isyan etmek isteyince, Rasulüllâh S.A.V. onların aleyhinde dua etti ve Yusuf'un kuraklık seneleri gibi kıtlık olmasını istedi. Allâh da onlara zorluk ve açlık sıkıntısını verdi. Öyle ki kemikleri ve ölmüş hayvanları yediler. Ve ellerini kaldırıp gözlerini semaya diktiler. Dumandan başka da bir şey göremediler. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu.

Hemen peygambere geldiler ve: "Ey Allâh'ın Resulü! Allâh'tan yağmur iste." Dediler. O da dua etti, yağmur yağdı. Su ihtiyaçlarını görünce Allâh şöyle buyurdu:

"Şüphesiz biz azabı azıcık kaldıranız. Muhakkak siz dönenlersiniz." Ey müşrikler! Biz bu azabı, kurakları biraz kaldırsak bile sizin eski küfrünüze, şirkinize döneceğinizi biliyoruz. Âyeti nâzil oldu. Onlar Allah'ın bildiği gibi eski hallerine dönünce de şu âyet nazil oldu: "Büyük yakalamayı yakalayacağımız gün, gerçekten biz intikamcılarız." Kıyâmet günü onları şiddetle yakalayacağız ve kendilerinden gerekli intikamı alacağız.

3- "İnsanları kaplayacak. İşte bu acıklı bir azaptır." O duman bütün insanları saracak. İşte bu her yeri kaplayan duman acıklı bir azaptır. Devam ederse herkesi ölüme sürecek.

4- "Ey Rabbimiz! Bizden azabı kaldır. Şüphesiz biz mü'minleriz." Dediler. İnsan fıtratında bulunan bu haslet, sıkılınca açığa çıkar. Ama o sıkıntı gidince de bu yalvarmalarını unuturlar ve eski hallerine dönerler.

5- "Onlar için hatırlamak nerede? Halbuki kendilerine açıklayan bir peygamber gelmiştir." O yalvaran müşriklerin hatırlamaları, öğütler almaları ve îman etmeleri ne gezer? Halbuki onlara hakîkatleri duyuran ve hakkı-batılı açıklayan peygamber gelip bunları uyarmıştı. Ama :

6- "Sonra O'ndan yüz çevirdiler ve: "Öğretilmiştir. Delirmiştir." dediler. Bununla beraber Haktan yüz çevirdiler ve kendilerine gelen peygambere: "Başkası tarafından öğretiliyor, kendisi bir şey bilmiyor."

Dediler. Devamla: "O delirmiştir, kafası çalışmayan biridir." Gibi laflar savurdular. Ama nihâyet Allâh'ın vaadi yerine geldi ve Bedir savaşında başlayan yakalamalar ve musibetler peşi peşine onları helâke devam etti.

Şimdiki ve gelecek devirlerdeki inatçılar da aynı akıbete uğrayacaklar. Acele yok.

(Bakara 87, 101. Nisa 157. En'am 91. Araf 136, 135. Yûnus 12. Hûd 62, 110. İbrâhîm 9, 10. Hıcr 6. Nahl 113. Mü'minun 75. Neml 66. Şuara 27. Ankebut 55. Secde 22. Sebe' 54. Saffat 36. Sad 8. Fussılet 45. Şura 14. Zuhruf 43, 50. Zariyat 39, 52. Kalem 2,51. Tekvir 22. Buruc 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17, 18

وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿١٧﴾
اَنْ اَدُّوٓا اِلَيَّ عِبَادَ اللّٰهِ ۖ اِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Andolsun onlardan önce firavun kavmini imtihân ettik. Kendilerine de: "Bana Allâh'ın kullarını teslim edin. Şüphesiz ben sizin için güvenilen bir peygamberim." Diye şerefli bir peygamber gelmiştir."

Âyet: 19

وَاَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللّٰهِ ۚ اِنِّي اٰتِيكُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Ve Allâh'a karşı üstünlük taslamayın. Şüphesiz ben açık bir delil getiriyorum." diye.

Âyet: 20

وَاِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ اَنْ تَرْجُمُونِ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben, beni taşlamanızdan Rabbim ve Rabbinize sığındım."

Âyet: 21

وَاِنْ لَمْ تُؤْمِنُوا لِى فَاعْتَزِلُونِ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Eğer bana îman etmediyseniz benden uzaklaşın."

Âyet: 22

فَدَعَا رَبَّهٗٓ اَنَّ هٰٓؤُلَآءِ قَوْمٌ مُجْرِمُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Ve Rabbine: " Şüphesiz bunların mücrimler bir kavim olduğuna dair dua etti.""

Âyet: 23

فَاَسْرِ بِعِبَادِى لَيْلًا اِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Artık kullarımı gece götür. Şüphesiz siz takip olunacaksınız."

Âyet: 24

وَاتْرُكِ الْبَحْرَ رَهْوًا ۖ اِنَّهُمْ جُنْدٌ مُغْرَقُونَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Denizi de durgun olarak bırak. Şüphesiz onlar batırılmış bir ordudur."

Âyet: 25, 26, 27

كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٢٥﴾ وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٢٦﴾ وَنَعْمَةٍ كَانُوا فِيهَا فَاكِهِينَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Bahçelerden ve pınarlardan, ekinlerden de şerefli makamlardan da içinde gönendikleri nimetten nicesini bıraktılar."

Âyet: 28

كَذٰلِكَ وَاَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا اٰخَرِينَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Böylece onları başka başka kavme miras kıldık."

Âyet: 29

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنْظَرِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Onlara gök de yer de ağlamadı. Mühlet verilenler de olmadılar."

Âyet: 30, 31

وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿٣٠﴾
مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَالِيًا مِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Andolsun İsrail oğullarını da firavundan ihanet edici azaptan kurtardık. Şüphesiz o, İsrafçılardan yücelik taslayan biri idi."

Âyet: 32

وَلَقَدِ اخْتَرْنَاهُمْ عَلَىٰ عِلْمٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Andolsun onları bilgi üzerinde âlemlere karşı seçmiş idik de."

Âyet: 33

وَآتَيْنَاهُمْ مِنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ بَلَاءٌ مُبِينٌ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Ve onlara kendisinde açık imtihân bulunan âyetlerden de vermiş idik."

İZAHLARI:

Habibim! Sen hiç endişe etme. Bak sana geçmişten verdiğim bir örneği tekrar edeyim.

1- "Andolsun onlardan önce de firavun kavmini imtihân ettik. Kendilerine de: "Bana Allâh'ın kullarını teslim edin. Şüphesiz ben sizin için güvenilen bir peygamberim." Diye şerefli bir peygamber gelmiştir." Yemin ederim ki senin kavmin olan müşriklerden önce de

firavun ve kavmini imtihân edip sınamıştık. Onlara Mûsâ aleyhisselamı gönderdik. O: "Allâh'ın kulları olan İsrail oğullarını bana teslim edin onları götüreyim. Muhakkak ben güvenilen bir peygamberim. Bana güvenebilirsiniz." Demiş idi. Devamla:

2- "Allâh'a karşı üstünlük taslamayın. Şüphesiz ben açık bir delil getiriyorum." Diye onları uyarmaya çalıştı. Firavun her haliyle ve icraatı ile iyice azıtmış, kendini çok üstün görmeye, kibirlenmeye başkalarını hiçe saymaya ve zulüm etmeye devam ediyordu. Mûsâ aleyhisselam ona çok açık mucizeler ve deliller ile peygamber olduğunu ispata çalıştı ise de o iyice azıttı. Buna karşı şöyle söyledi:

3, 4- "Şüphesiz ben, beni taşlamanızdan Rabbim ve Rabbinize sığındım. Eğer bana îman etmediyseniz benden uzaklaşın." dedi. Sizin bana karşı çıkıp dilinizle, elinizle, tutumunuzla beni taşlamanızdan ve tehditlerinizden Allâh'a sığınırım. O beni sizin şerrinizden korur. O'na güveniyorum. Şâyet bana inanmıyorsanız, benden uzaklaşın, beni rahat bırakın dedi ve:

5- "Rabbine: "Şüphesiz bunların mücrimler bir kavim olduğuna dair dua etti." Mûsâ aleyhisselam, firavun ve yardakçılarının zâlimler, yalancılar, her türlü kötülükleri yapanlar olduğuna dair Allâh'a şikâyet etti ve kurtarılmasını diledi. Allâh da duasını kabul etti.

6- "Artık kullarımı gece götür, şüphesiz siz takip olunacaksınız." Buyurdu. Ey Mûsâ! İsrail oğullarını ve sana îman eden kıptileri al, gece onlar uyurken yola çık ve götür. Her halde siz firavun ve orduları tarafından takip edileceksiniz. Onlar sizin peşinize düşecekler ama, korkmayın:

7- "Denizi de durgun olarak bırak. Şüphesiz onlar batırılmış bir ordudur." Siz denizi geçtikten sonra o haliyle bırak ki firavun ve orduları o açılan yere girsinler de onların üzerine deniz kapansın ve orda boğulsunlar. Batsınlar cehenneme doğru gitsinler. Onlar:

8- "Bahçelerden ve pınarlardan, ekinlerden de şerefli makamlarından da, içinde gönendikleri nimetten nicesini bıraktılar." Firavun ve orduları, Mûsâ'nın peşine düşerken bağlarını, bahçelerini, bostanlarını, ırmaklarını, kuyularını, ekinlerini, o tantanalı saraylarını, devlet makamlarını, içinde yaşayıp gönendikleri nice nimetleri bir daha dönmemek üzere bırakıp helâka doğru yollandılar ve batırıldılar.

9- "Böylece onları başka başka kavme miras kıldık." Azgın firavunu ve orduları yok ettik ve o imar edilmiş bereketli yerleri önce İsrail oğullarına, sonra Asurilere, Babillere, Habeşlilere, İranlılara, Yunanlılara, Romalılara, Araplara, Tolon oğullarına, Fatımilere, Kölemenlere,

Türklere, Fransızlara, İngilizlere bırakarak bir çok eller değiştirdi. Halen de orada gözü olanlar çoktur. Orası mükemmel bir eserler diyarı, ibretler yeri, bereketler topraklarıdır. Daha kimlerin oraya varis olacağı bilinmez inşallâh kıyâmete kadar Müslümanların yurdu olur.

10- "Onlara gök de, yer de ağlamadı. Mühlet verilenler de olmadılar" O kendilerini beğenen, devirlerinde en üstün olduklarını sananlar helâk olduktan sonra, onlara hiç kimse ağlamadı. Aksine sevindiler. Rusya'nın dağılmasına bir çok milletlerin sevindiği gibi. Halk arasında şöyle bir söz var: "onun ölümüne yer-gök, dağ, taş, koyun-kuzu her şey ağlar." denilir. Kıymetli, herkes tarafından sevilen bir zat ölünce böyle denilir. Ama tersine bir zâlim ölünce de "gebersin, kurtulduk, cehenneme gitsin" denilir. Firavun da böyle oldu.

Göklerin ve yerin ağlaması hakkında değişik rivâyetler de var ise de, Kur'ânın belagatı buna işaret eder.

11- "Andolsun İsrail oğullarını da firavundan, ihanet edici azaptan kurtardık. Şüphesiz o, israfçılardan yücelik taslayan biri idi." Yemin ederiz biz İsrail oğullarını firavunun şerrinden, yaptığı ağır azaptan, işkenceden kurtardık. hakîkaten o firavun zulümden aşırı giden, israf derecesine varan, büyüklük taslayan cebbarın birisiydi. Nihâyet hak ettiğini buldu.

12- "Andolsun onları bilgi üzerinde âlemlere karşı seçmiş idik de." Yemin ederiz ki o firavunlar ve Mısır halkını o devrin bütün bilginleri ve İdrîs aleyhisselam, Lokman aleyhisselam, Mûsâ aleyhisselam gibi peygamberler ile devirlerinin en mümtaz milleti olarak seçmiş idik. Ama ne yazık ki bunu anlayamadılar, kavrayamadılar, kendilerinden bildiler ve helâk olup gittiler. Bu sözler İsrail oğullarına da yöneliktir.

13- "Onlara kendisinde açık imtihân bulunan âyetlerden de vermiş idik." Bu âyet ve geçen âyet firavunlara mı, yoksa İsrail oğullarına mı yoksa her ikisine mi yönelik olduğu hakkında ayrı ayrı anlayış ve tefsirler vardır. Yukarıda firavuna yönelik olan kısım anlatıldı. Şimdi İsrail oğullarına yönelik kısmı görelim: Ey nankör İsrail oğulları! Size açık deliller getiren, sizi o devrin ilimleriyle donatan peygamberler gönderdik, açık imtihânlar bulunan musibetler verdik. Firavun gibi zâlimlerden kurtardık, Mısır topraklarını size verdik, içinizden pek çok peygamberler gönderdik, yıkıldınız, toparlandınız, yine aynı akıbete defalarca uğradınız. Yine de sevildiğinizi bilemediniz. Hâlâ da bilemiyorsunuz ve eski huyunuzdan vazgeçmiyorsunuz. İyi biliniz ki firavunların uğradığı akıbete uğrayacaksınız. Hem de kesin olarak hak ettiğiniz felaketi göreceksiniz. Bir daha da toparlanamayacaksınız.

Firavunlar halkından olan kıptîlerin çoğu müslüman oldu, kurtuldu. Sizin kurtuluşunuz da ancak müslüman olmanızdadır. Aksi halde tam boğulacağınız susuz denizde, yerinizi almaya çalışıyorsunuz. Gelin yol yakın iken müslüman olun, Müslümanlarla kardeşçe yaşayın.

(Bakara 47-74. Âl-i Imran 11, 26. Araf 103-156. Enfal 52-55. Yûnus 75-93. Hûd 96-99. Taha 9-98. İsra 2-8. Şuara 10-67. Kasas 3-43. Ankebut 39. Ğafir 23-46. Zuhruf 46-56. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 34, 35, 36

اِنَّ هٰٓؤُلَآءِ لَيَقُولُونَ ﴿٣٤﴾ اِنْ هِيَ اِلَّا مَوْتَتُنَا الْاُولٰى وَمَا نَحْنُ بِمُنْشَرِينَ ﴿٣٥﴾ فَاْتُوا بِاٰبَآئِنَآ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunlar hakîkaten: "O ilk ölümümüzden başka değildir. Biz diriltilecekler de değiliz. Artık doğrular iseniz, babalarımızı getirin." diyorlar."

Âyet: 37

اَهُمْ خَيْرٌ اَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ اَهْلَكْنَاهُمْ اِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Onlar mı daha hayırlı, yoksa tübba kavmi ve onlardan öncekiler mi? Onları helâk ettik. Şüphesiz onlar, mücrimler idiler."

İZAHLARI:

Mekke halkından olan müşrikler ahireti inkâr ederek inatlarını şöyle sürdürdüler:

1- "...O, ilk ölümümüzden başka değildir. Biz diriltilecekler de değiliz. Artık doğrular iseniz, babalarımızı getirin." Diyorlar. "Biz bir defa ölünce, bir daha dirilecek değiliz. Ölünce her şey bitmiştir. Başka bir hayat yoktur. Eğer sözünüzde doğrular iseniz, dedelerimizi, atalarımızı diriltin, getirin." diye mantıkla, şuurla alakası olmayan kıyâmet kopmadan dedelerinin dirilmesini istediler. Bu safsatalarıyla Allâh'ı da inkâr etmiş oldular, insanlara diriltme teklifi yaptılar.

2- "Onlar mı daha hayırlı, yoksa Tübba kavmi ve onlardan öncekiler mi? Onları helâk ettik. Şüphesiz onlar mücrimler idiler." O ahireti, öldükten sonra dirilmeyi inkâr eden müşrikler mi daha üstün, yoksa Sebe' kavmi " Tübba" denilen yemen kralları ve onlardan önce geçen milletler mi? Asırlarca hakimiyetlerini sürdüren, güçlerine güç yetmeyen yemen krallarının haberini bilen bu müşrikler, onların ne olduğunu bilmezlikten mi geliyorlar? Onları bile helâk eden Allâh, bunları mı helâk etmeyecek? Hakîkaten onlar îmansız, ahlaksız, zulümkar, güçlerini kötüye kullanan mücrimler idiler. Süreleri dolunca helâk edildiler. Bu müşriklerin de süreleri dolmak üzere. Bunlar da helâklarını beklesinler. Nitekim Bedirde başlayarak kökleri kesildi.

(En'am 29. Hûd 7. İsra 49, 98. Mü'minun 37, 82. Neml 22-24. Sebe' 15-19. Saffat 58-59. Vakıa 47, 48. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 38

وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لٰعِبِينَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Gökler ile yeri ve onların arasındakileri de oyuncular olarak yaratmadık."

Âyet: 39

مَا خَلَقْنَاهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Onları ancak hak olarak yaratık. Fakat onların çoğu da bilmiyorlar."

Âyet: 40

اِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَاتُهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz ayırım günü onların hepsinin buluşma vaktidir."

Âyet: 41

يَوْمَ لَا يُغْنِى مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْـًٔا وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Bir dostun bir dosta bir şey yapamayacağı gündür. Onlar yardım da olunmazlar."

Âyet: 42

إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ ۚ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Allâh'ın rahmet ettiği kimseler başka. Şüphesiz O, Aziz, Rahim olanın kendisidir."

İZAHLARI:

Ey insanlar! İyice dikkat edin, düşünün. Yerleri, gökleri inceleyin. İlmi araştırmalar yapın. Yer ve gök bilimlerini okuyun. Görürsünüz ki:

1- "Gökler ile yeri ve onların arasındakileri de oyuncular olarak yaratmadık." Biz kemal sıfatlarla muttasıf olan, noksan sıfatlardan da münezzeh olan, çok ciddi bir yaratıcıyız. Sizi yaratırken de boşuna yaratmadık. Her yarattığımızın bir hikmeti vardır.

2- "Onları ancak hak olarak yarattık. Fakat onların çoğu da bilmiyorlar." O, yerlerin ve göklerin hak olarak, yaratıcısı olan bize delalet etmeleri, kullarımızın onlardan aldıkları ibretlerle bize inanmaları, emrimizden çıkmamaları, onlardan yararlanmaları için yarattık.

3- "Şüphesiz ayırım günü onların hepsinin buluşma vaktidir." Hakkı-bâtılı, haklıyı-haksızı, îmanlıyı-imansızı ayırma günü olan kıyâmet günü mahşer yerinde onların hepsinin toplanacağı belirlenen bir zamandır. İşte o gün:

4- "Bir dostun bir dosta bir şey yapamayacağı gündür. Onlar yardım da olunmazlar." O kıyâmet gününde babanın, ananın evladına, evladın da ana ve babasına, akrabanın akrabasına, arkadaşın arkadaşına, hiçbir şey yapamayacağı bir gündür. Herkes kendi derdiyle, kendi hesabıyla meşguldür. Yine onlar hiçbir yerden yardım da olunmayacaklar.

5- "Allâh'ın rahmet ettiği kimseler başka..." O Allâh'ın rahmetine, yarlığamasına, rızasına mazhar olan mü'minler başka. Onlar, huzurludurlar, mesutturlar. Cennet müjdesini almışlardır. Çünkü:

"...Şüphesiz O, azizdir. Rahimdir." O Allâh, en üstün, en yüce, en güçlü olan ve rahmetini mü'min kullarına devamlı ihsan edendir.

(Âl-i Imran 9, 10, 116, 191. Mü'minun 115. Saffat 21. Sad 27. Casiye 10. Murselat 13, 14, 38. Mücadele 17. Nebe' 17. Leyl 11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 43, 44, 45, 46

اِنَّ شَجَرَةَ الزَّقُّومِ ﴿٤٣﴾ طَعَامُ الْاَثِيمِ ﴿٤٤﴾ كَالْمُهْلِ
يَغْلِى فِى الْبُطُونِ ﴿٤٥﴾ كَغَلْىِ الْحَمِيمِ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz zakkum ağacı günahkarın yemeğidir. Tort gibi karınlar da sıcak su kaynaması gibi kaynar."

Âyet: 47, 48

خُذُوهُ فَاعْتِلُوهُ اِلٰى سَوَآءِ الْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾
ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَاْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Onu tutun ve kendisini cehennemin ortasına atın. Sonra başının üzerine kaynar su azabından dökün."

Âyet: 49

ذُقْ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Tat. Şüphesiz sen üstün, şerefli idin."

Âyet: 50

اِنَّ هٰذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz işte bu, kendisiyle şüphelenir olduğunuz şeydir."

İZAHLARI:

Said ibni Mansur'un Ebu Malik'ten rivâyetine göre Ebu Cehil, hurma ve sadeyağı getirir ve: "Zakkumlanın. Bu Muhammed'in va'dettiği zakkumdur." derdi. Bunun üzerine şu âyetler nâzil oldu:

1- "Şüphesiz zakkum ağacı günahkarın yemeğidir. Tort gibi, karınlarda sıcak su kaynaması gibi kaynar." Zakkum ağacı cehennemde bulunan çok zehirli bir ağaç ki o, yiyenin karnında yağın dibine çöken torta benzer. Cehennemliklerin yemeği budur. Yiyenlerin karnında kay-

nar su gibi çok yüksek derecede kaynar. Ebu Cehil'e benzeyenlerin yemeği budur. Böyle kimseler için Allâh zebanilere:

2- "Onu tutun ve kendisini cehennemin ortasına atın. Sonra başının üzerine kaynar su azabından dökün." Buyurur. Devamla:

3- "Tat. Şüphesiz sen üstün, şerefli idin. Şüphesiz bu, kendisiyle şüphelenir olduğunuz şeydir." Buyurur.

Bu âyetlerin nüzul sebebi de, Emevi'nin Meğazisinde İkrime'den rivâyet ettiğine göre Rasulüllâh S.A.V. Ebu Cehil ile karşılaştı ve Rabbim sana: "(اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى ثُمَّ اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى) dememi bana emretti." Dedi. O da elini çıkardı ve: "Senin bana gücün yetmez. Senin de arkadaşının (Rabbinin) de bir şeye gücünüz yetmez. Andolsun şüphesiz benim Betha halkından daha güçlü olduğumu biliyorsun. En üstün, en şerefli benim." Dedi. Kubardıkça kubardı ama Bedir savaşında geberdi.

Böylece Ebu Cehil Rasulüllâh'tan duyacağını duydu. Kendisini de, öveceğini de övdü. Nihâyet Kıyâmet suresinin 34, 35. âyetlerinin beyanı olan "senin için bu azap daha uygundur, daha da uygundur. Sonra senin için bu azap daha uygundur, daha da uygundur." Haberi Bedirde tahakkuk etti. Üstün kimimiş, şerefli kimimiş öğrendi.

Kehf 29. Sebe' 42. Hacc 19-22. Saffat 62-68. Ahkaf 34. Vakıa 52. Hakka 30-37. Kıyâmet 24-35. Fecr 13. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 51

اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِى مَقَامٍ اَمِينٍ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Şüphesiz müttegîler emin bir makamdadırlar."

Âyet: 52

فِى جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Cennetlerde ve pınarlardadırlar."

Âyet: 53

يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَاِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"İnce ve parlayan ipekten giyenler olarak karşılaşanlardır."

Âyet: 54

كَذٰلِكَ ۖ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"İşte böyledir. Onları beyaz geniş gözlü hurilerle de eşlendirdik."

Âyet: 55

يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ اٰمِنِينَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Orada eminler olarak her meyveyi isterler."

Âyet: 56

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ اِلَّا الْمَوْتَةَ الْاُولٰى ۚ وَوَقٰيهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"İlk ölümden başka orada ölümü tatmazlar. Onları cehennem azabından da korumuştur."

Âyet: 57

فَضْلًا مِنْ رَبِّكَ ۚ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Rabbinden bir fazlı kerem yapılmıştır. İşte bu, o büyük saadettir."

Âyet: 58

فَاِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Onu (Kur'ânı) öğüt alsınlar diye ancak senin dilinle kolaylaştırdık."

Âyet: 59

فَارْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Artık gözetle. Şüphesiz onlar gözetleyenlerdir."

İZAHLARI:

Ebu Cehil'e ve onun gibiler hakkındaki geçen âyetlerde beyan edilen acı azaptan sonra müttekilerin süreceği sefalara işaretle:

1- "Şüphesiz müttegîler emin bir makamdadırlar." Buyurmuştur. Her türlü sıkıntıdan, korkudan, endişeden uzak güvenceli bir mekan bir saray içindedirler. Tam yaşanacak bir köşk.

2- "Cennetlerde ve pınarlardadırlar." İçinde ırmaklar akan, pınarlar fışkıran yeşilliğin son derecesi bulunan, cennetler içindedirler.

3- "İnce ve parlayan ipekten giyenler olarak. Karşılaşanlardır." Onlar iç çamaşırı olarak ince nazik ipekten, ve dış giyimi olarak da yine ipekten parıl parıl parlayan kumaşlardan elbiseler giyecekler. Hem de karşı karşıya birbirleriyle muhabbet edecekler.

4- "İşte böyledir. Onları beyaz geniş gözlü hurilerle de eşlendirdik." Onları cennet zevceleri olan insan ve cin dokunmamış, yalnız kocalarına bakan beyaz tenli, geniş gözlü, son derece güzel hurilerle evlendireceğiz.

5- "Orada eminler olarak her meyveyi isterler." Onlar güvence içinde, tükenmesinden çekinmeyerek her çeşit meyveyi, her mevsimlik meyveleri isteyebilirler.

6- "Orada ilk ölümden başka ölümü tatmazlar..." orada ölüm yoktur. Cennete girenler, ölümsüz, hastalıksız, dertsiz, tasasız bir hayata girmişlerdir. Devamlı öyle kalacaklardır.

"...Onları cehennem azabından da korumuştur." Allâh onları böylece cehennem azabından da koruyarak tam bir saadete erdirmiştir.

7- "Rabbinden bir fazlı kerem yapılmıştır. İşte bu, o büyük saadettir" Habibim, bu ihsanlar lütfü kereminden bir mükafat olarak Rabbinin bir fazlıdır. İşe bu nimetlere kavuşmak büyük bir zaferdir, selamettir, saadettir. Bunlar müttegî olan kullar içindir.

8- "Onu (Kur'ânı) öğüt alsınlar diye ancak senin dilinle kolaylaştırdık." Habibim! O Kur'ânı senin dilin olan Arapça ile indirdik. Bü-

tün diller içinde her bakımdan okuyanlara, dinleyenlere, anlayanlara kolaylık olan en mükemmel dil, senin dilindir. Buna itiraz edenlere bakma.

9- "Artık gözetle. Şüphesiz onlar gözetleyenlerdir." Habibim! Sana karşı gelenlere, Kur'ânın senin dilinden olmasına itiraz edenlere hiç aldırma. Allâh sana yardım edecek, başarıya ulaşacaksın. Sen neticeyi gözetle, sonuna bak. Onlar da ister istemez gözetleyecekler ve sonlarının ne olacağını görecekler. Nihâyet gördüler de.

Her devirde Kur'âna ve Muhammed aleyhisselama karşı çıkanların sonu onlar gibi olacak. Çünkü hak yücedir. Daima yücelecektir.

(Hıcr 45, 46. Kehf 30, 31. Meryem 97. İbrâhîm 4. Nahl 103. Şuara 195. Yasin 55-58. Sad 49-53. Zariyat 15. Tur 17-20. Rahman 72-76. Kamer 54. Vakıa 11-40. Ahkaf 12. Murselat 41- 44. Nebe' 31-36. İnsan 11-22. âyetleri de okuyalım.)

DUHAN SÛRESİNİN SONU

CÂSİYE SÛRESİ

45. Sûredir

37 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

حٰمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(حم) manasını Allâh bilir."

Âyet: 2

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾

Meâli:

"Kitabın indirilmesi, aziz, hakim olan Allâh'tandır."

Âyet: 3

اِنَّ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَاٰيَاتٍ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz göklerde ve yerde mü'minler için elbette âyetler vardır."

Âyet: 4

وَفِى خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِنْ دَآبَّةٍ اٰيَاتٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Sizin yaratılmanızda da, hayvandan üreyenlerde de dikkat eden kavim için âyetler vardır."

Âyet: 5

وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ رِزْقٍ فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ اٰيَاتٌ

لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Gece ile gündüzün ihtilafında da Allâh'ın gökten rızk indirip de onunla yeri ölümünden sonra diriltmesinde de, rüzgarları estirmesinde de akılları eren kavim için âyetler vardır."

ÎZAHLARI:

Ey insanlar! Dikkatle dinleyin:

1- "Kitabın indirilmesi aziz, hakim olan Allâh'tandır." Kur'ânı Kerîmin, peygambere indirilmesi, kendiliğinden değil, bütün kainatı yaratan, en üstün olan, hikmet ve hüküm sahibi olan, her şeye kadir olan Allâh tarafındandır.

2- "Şüphesiz göklerde ve yerde mü'minler için elbette âyetler vardır." Allâh'a îman edenler için, Allâh'ın yarattığı göklerde ve yerde onarı yaratan Allâh'ın varlığına ve gücünün sonsuzluğuna dair ibret alınacak deliller vardır.

3- "Sizin yaratılmanızda da, hayvandan üreyenlerde de dikkat eden kavim için âyetler vardır." Sizin, topraktan, nutfeden, pıhtıdan, kademeler halinde yaratılmanızda, diğer canlı hareket eden çeşitli hayvanlarda, onların üreyip yer yüzünde yayılıp dağılmalarında dikkat eden inanıp ilmini artıran millet için ibretler, deliller vardır.

4- "Gece ile gündüzün ihtilafında da Allâh'ın gökten rızk indirip de onunla yeri ölümünden sonra diriltmesinde de, rüzgarları estirmesinde de akılları eren kavim için âyetler vardır." Güneşin ve dünyanın dönmesiyle meydana gelen gece ve gündüzün değişmesinde, birbirine karışmadan sürüp gitmesinde, gökten rızklara sebep olan yağmurun inmesi ile kurumuş yerlerin yeşerip canlanmasında, rüzgarları her yönden estirip sayısız nimetler meydana getirmesinde, akıllarını işleten geniş bilgilere sahip olan milletler için alınacak ibretler, edinilecek bilgiler, Allâh'ın varlığını ispat edecek deliller vardır.

Dikkat edersek âyetin birincisinde "Mü'minler", ikincisinde "dikkat edenler", üçüncüsünde de " akılları eren" buyrulmuştur. Yine ilk olarak "gökleri ve yeri", ikinci olarak " insanları ve hayvanları", üçüncü olarak da "gece ile gündüzü, yağmurun indirilmesi ve yerin yeşermesi, yellerin estirilmesi" hatırlatılmıştır. İlmi araştırma bakımından bu tertipte büyük hikmet vardır. İman etmek, mü'min olmak başa alınmıştır. Burada îmansız bilginin hiçbir değeri olmayacağına işaret vardır. Sağlam bir îmanla birlikte, o îmanı kuvvetlendirecek gök ilimleri, yer ilimleri,

ziraat bilgileri, hayvancılık bilgileri, insanın kendi yaratılışına dair tıp ilimleri ve sair bütün ilimleri öğrenmenin dünya ve ahiret için çok yararlı olacağı anlaşılıyor.

Nitekim devrimizde îmanla alakası olmayan nice bilginler var ki zararlarından başka bir faydaları yok. Niçin mi? İçkiyi, kumarı, fuhşu, hırsızlığı, anarşiyi, itaatsizliği artıran işte bunlardır. İmanları olsa ellerindeki salahiyeti iyiye kullanırlar ve kötülüklere meydan vermezler. Düşünün düşünebildiğiniz kadar...

Bu hususta pek çok âyetlerden bazılarını görelim:

(Bakara 164. Âl-i Imran 190. En'am 99. Yûnus 5, 6. Ra'd 1-4. Nahl 10-18. Şuara 192. Secde 2. Yasin 5. Zümer 1. Ğafir 2. Fussılet 2, 42. Ahkaf 2. Şura 29. Hakka 43. âyetler)

Âyet: 6

تِلْكَ اٰيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ۚ فَبِاَىِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللّٰهِ وَاٰيَاتِهٖ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

Meâli:

"İşte bunlar, Allâh'ın âyetleridir. Onları sana hak olarak okuyoruz. Artık Allâh'tan ve âyetlerinden sonra hangi söze inanacaklar?"

Âyet: 7

وَيْلٌ لِّكُلِّ اَفَّاكٍ اَثِيمٍ ﴿٧﴾

Meâli:

"Her yalancı günahkara yazıklar olsun."

Âyet: 8

يَسْمَعُ اٰيَاتِ اللّٰهِ تُتْلٰى عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَاَنْ لَّمْ يَسْمَعْهَا ۚ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٨﴾

Meâli:

"Kendisine okunan Allâh'ın âyetlerini işitir, sonra sanki onları duymamış gibi kibirlenerek (küfründe) ısrar eder. Artık onu acıklı azap ile müjdele."

Âyet: 9

وَاِذَا عَلِمَ مِنْ اٰيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا ؕ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ؕ ﴿٩﴾

Meâli:

"Bizim âyetlerimizden bir şey bildiği zaman onu bir eğlence edinir, işte bunlar, kendileri için kahredici bir azap vardır."

Âyet: 10

مِنْ وَرَآئِهِمْ جَهَنَّمُ ۚ وَلَا يُغْنِىْ عَنْهُمْ مَا كَسَبُوْا شَيْئًا وَّلَا مَا اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَوْلِيَآءَ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ؕ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Cehennem onların hemen ardındadır. Onların kazandıkları şeyler ve Allâh'tan başka edindikleri dostlar, kendilerinden bir şeyi gideremez. Kendileri için büyük bir de azap vardır.

Âyet: 11

هٰذَا هُدًى ۚ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِّنْ رِّجْزٍ اَلِيْمٌ ۚ ﴿١١﴾

Meâli:

"Bu bir hidâyettir. Rablerinin âyetlerine küfredenler de, onlar için acıklı, çetin de bir azap vardır."

ÎZAHLARI:

Sûrenin başından itibaren geçen âyetlere işaretle:

1- "İşte bunlar, Allâh'ın âyetleridir. Onları sana hak olarak okuyoruz. Artık Allâh'tan ve O'nun âyetlerinden sonra hangi söze inanacaklar?" Nadr ibni Haris, İran dan başka yabancılardan hikayeler, romanlar ve benzeri oyalayıcı şeyler satın alır insanları onlarla oyalar ve

Kur'ânı dinlemelerini engellemeye çalışırdı. Kendisi tiyatrocu, eğlendirici birisiydi. Bu âyeti kerime, Allâh'ın âyetlerinden daha üstün, daha faydalı, daha inanılacak bir söz olmadığını ve Nadr ibni Harisin sözlerinin, onun gibilerinin sözlerinin oyalayıcı ve kötü sözler olduğunu beyan etmiştir. Buradan tiyatroları, sinemaları ve benzeri şeyleri yayınlayan televizyonların, hatta çizgi filmlerin insan ahlakını bozan birer hastalık olduğunu anlayabiliriz.

2- "Her yalancı günahkara yazıklar olsun." Âyeti kerimesi de, bu anlayışı tamamlayan bir âyettir. Aslı astarı olmayan şeyleri yazarak oyun sahasına koyanlar çokça yalana alışmış hayalperestler ve çokça günah işlemeye dadanmış zavallılardır. Onların yalanlarını da sahneleyen ve filmlere alarak halkı oyalayanlar da kötülükleri icra eden beyinsizlerdir. İşte Nadr ibni Haris gibi olanlara yazıklar olsun.

3- "Kendisine okunan Allâh'ın âyetlerini işitir. Sonra sanki onları duymamış gibi kibirlenerek (küfründe) ısrar eder. Artık onu acıklı azap ile müjdele." Her devire şümulü olan âyetlerin beyanı, herkesi ilgilendirir. İbni Haris gibi niceleri vardır ki, Kur'ânı işitse bile hiç işitmemiş gibi kendini beğenir, küfürde ve yaptığı kötülüklerde ısrar eder. İşte bunlar çok acıklı cehennem azabını hak edenlerdir. Onlara aksi yönden müjdeler olsun. Onlara yazıklar olsun.

4- "Bizim âyetlerimizden bir şey bildiği zaman, onu bir eğlence edinir. İşte bunlar, kendileri için kahredici bir azap vardır." Öyle kimseler vardır ki ibni Haris, Ebu Cehil ve emsalleri gibi Allâh'ın âyetlerini öğrenseler de, bilseler de, ezberleseler de onlarla ya alay ederler, veya alay edercesine onların aksini yaşarlar. İşte bunlar, kendilerini kahredici cehennem ateşine hazırlayanlardır. Kim ne eder, ancak kendine eder.

5- "Cehennem onların hemen ardındadır..." Onları kuşatmıştır. Geriye de dönemezler. İleri giderler, önlerinde cehennem vardır, başka yere gidemezler. Arkalarında da yine cehennem vardır.

"...Onların kazandıkları şeyler ve Allâh'tan başka edindikleri dostlar, kendilerinden bir şeyi gideremez. Kendileri için büyük bir azap vardır." Onların kâr sandıkları nice eğlenceler, nice paralar, nice şerefler ve alkışlar var ki, bunların hiç biri kendilerini cehennem azabından kurtaramaz. Bu yolda edindikleri nice dostları da kendilerinden cehennem azabını uzaklaştıramazlar. Hiçbir şeyi onlardan def edemezler. Onlar, kendileri için hazırlanan o büyük azaptan asla kurtulamazlar.

6- "Bu bir hidâyettir. Rablerinin âyetlerine küfredenler de, onlar için acıklı, çetin de bir azap vardır." Bu Kur'ân, insanları şaşmaz

yola sevk eden açık bir hidâyettir. Bu Kur'ânı hiçe sayan, onun âyetlerine küfreden kâfirler iyi bilsinler ki kendileri için çok acıklı ve sonu gelmeyecek devamlı bir çetin azap vardır.

(Bakara 231, 252. Âl-i İmran 10, 101, 108, 116. Maide 86. Araf 185. Enfal 31. Yûnus 4, 15. Kehf 6, 56, 106. Meryem 73. Mü'minun 66, 105. Lokman 6, 7. Fâtır 36. Zümer 23. Duhan 41, Tur 34. Necm 59. Vakıa 81. Mücadele 17. Murselat 50. Teğabün 10. Kalem 15. Leyl 11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

اَللّٰهُ الَّذِى سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِىَ الْفُلْكُ فِيهِ بِاَمْرِهِ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Allâh kendi emriyle içinde gemiler yürümesi için ve O'nun fazlı kereminden aramanız için size denizi müsahhar kılandır."

Âyet: 13

وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ
اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Kendinden, sizin için göklerde olanları da, yerde bulunanları da hepsini müsahhar kıldı. Şüphesiz bunda düşünecek kavim için elbette âyetler vardır."

Âyet: 14

قُلْ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ اَيَّامَ اللّٰهِ
لِيَجْزِىَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"İman edenlere söyle: Kazanıyor oldukları şeyler sebebiyle bir kavmi cezalandırması için Allâh'ın günlerini ümit etmeyenleri bağışlasınlar."

Âyet: 15

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ اَسَآءَ فَعَلَيْهَا ۗ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُوْنَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Kim yararlı iş yaparsa, eh, kendisi içindir. Kim de kötülük ederse artık kendi aleyhinedir. Sonra ancak Rabbinize döndürüleceksiniz."

İZAHLARI:

1- Allâhu Teâlâ bizzat kendi iradesi ve emriyle denizleri sizin gemileriniz yürüsün, seferleriniz mümkün olsun, yükleriniz taşınsın, balıklarından, mercanlarından faydalanasınız diye müsahhar kıldı ve tamamen emrinize verdi ki şükretmelisiniz. Yine:

2- "Kendinden sizin için göklerde olanları da yerde bulunanları da hepsini müsahhar kıldı. Şüphesiz bunda düşünecek kavim için elbette âyetler vardır." Allâhu azimüşşan kendi katından, lütfü kerîminden sizin yararlanmanız ve gönenmeniz için göklerde olan her şeyi yerde bulunan bütün nimetleri emrinize amade kıldı. Bunlardan yararlanabildiğiniz kadar yararlanın, araştırın, bulun, nimetlerinize nimetler katın. Çalışın uğraşın, ilimlerini öğrenin bolluğu artırın. Şüphesiz bunlarda düşünen, bilgisini artıran, aklını çalıştıranlar için hakîkaten deliller vardır. Habibim! Hemen:

3- "İman edenlere söyle: Kazanıyor oldukları şeyler sebebiyle bir kavmi cezalandırması için Allâh'ın günlerini ümit etmeyenleri bağışlasınlar." İman edenler olgunluk göstersinler de îmansızlardan gördükleri ezalara şimdilik katlansınlar, hoş görsünler, aralarındaki kırgınlığı artırmasınlar. O Allâh'ın ceza ve mükafat günlerinin geleceğini ümit etmeyenlerle çatışmasınlar, onları şimdilik bağışlasınlar. İnsanlar dünyada iken kazanıyor oldukları şeylerin karşılığını alacaklar. İyiler mükafatlarını, kötüler de ağır cezalarını bulacaklar.

4- "Kim yararlı iş yaparsa, eh, kendisi içindir. Kim de kötülük ederse, artık kendi aleyhinedir. Sonra ancak Rabbinize döndürüleceksiniz." Her kim îman eder ve Allâh'ın emrine uygun yararlı işler yaparsa, kusurluları affeder bağışlarsa, kendisi için alacağı mükafata sebep olur. Kim de küfreder, kötülükler yaparsa, o da onun aleyhinedir. Cezasını çekecektir. Dünyada ebedi kalacak değilsiniz. Hepiniz Allâh'ın huzuruna ister istemez döneceksiniz.

(Bakara 109. Nisa 111. Maide 13. Araf 199. Yûnus 108. İbrâhîm 32, 33. Nahl 12-14. İsra 15. Hacc 65. Lokman 20, 29. Fâtır 13. Zümer 5, 41. Fussılet 46. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا بَنِى اِسْرَآئِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Andolsun İsrail oğullarına kitabı, hüküm ile peygamberliği vermiş ve onları iyilerinden rızıklandırmış, onları âlemlere karşı da üstün kılmıştık."

Âyet: 17

وَاٰتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْاَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوٓا اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِى بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Kendilerine emirden açıklamalar da verdik. Onlara bilgi geldikten sonra da aralarındaki hasetlikten başka ihtilaf etmediler. Şüphesiz senin Rabbin kıyâmet günü kendisinde ihtilaf eder olukları şeyler hakkında aralarında hükmedecektir."

Âyet: 18

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلٰى شَرِيعَةٍ مِنَ الْاَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Sonra seni emirden bir şeriat üzerine kıldık. Artık ona uy da, bilmeyenlerin hevalarına tabi olma."

Âyet: 19

اِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا ؕ وَاِنَّ الظّٰلِمِيْنَ
بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِيْنَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar senden Allâh'tan (gelecek) bir şeyi kat'iyyen def edemezler. Muhakkak zâlimler de birbirlerinin dostlarıdır. Allâh da, müttegîlerin dostudur."

Âyet: 20

هٰذَا بَصَآئِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَّرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُّوْقِنُوْنَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"İşte bu, insanlar için iyi inanan bir kavme görüşler ve bir hidâyet ile bir rahmettir."

ÎZAHLARI:

İsrail oğullarının ne iyilik bilmez, ne vurdum duymaz olduklarını ve ne çıkar düşkünleri olduklarını tanıtmak üzere:

1- "Andolsun İsrail oğullarına kitabı, hüküm ile peygamberliği vermiş ve onları iyilerinden rızıklandırmış. Onları âlemlere karşı da üstün kılmıştık." Buyuruluyor. Şöyle:

a) Onlara Tevrat kitabını verdik, bir çok da peygamber gönderdik. Onlar o kitabı bozdular, kendi çıkarlarına göre yazdılar.

b) Onlara hükmü verdik. İnsanlar arasında Allâh'ın emrine göre adaletle hükmetmeleri için Tevrat'ta gerekli hukuk bilgilerini verdik. Onunla hükmetmelerini sağladık. Ama onlar adaletle değil, zulümle muamele yaptılar.

c) Onlara peygamberler göndererek bu büyük meziyeti onlara nasip ettik. Fakat bu peygamberlere uymadılar, kimini de öldürdüler. Kendi çıkarları ne ise oradan ayrılmadılar.

d) İyi, güzel ve temiz olan yiyecekler, içecekler verdik. Ona da itiraz ettiler, kanaatsizliklerini her fırsatta ortaya koydular.

e) Onları kendi devirlerine göre başka milletlerden üstün kıldık içlerinden peygamberler göndererek, devlet idareleri vererek, zenginlikler vererek onlara en üstün şerefler lütfettik. Lakin bunun kıymetini bilmediler, azdıkça azdılar.

2- "Kendilerine emirden açıklamalar da verdik..." onlara din emrinden, din işlerinden, hükümlerinden mucizeler, bütün hakîkatleri açıklayıcı âyetler de verdik. Bunlara hiç itibar etmediler. Kendi çıkarlarına göre ihtilafa düştüler.

"...Onlara bilgi geldikten sonra da aralarındaki hasetlikten başka ihtilaf etmediler..." Onlara muhtaç oldukları bilgiler geldikten, nasıl yapacakları açıklandıktan sonra " başa geçmek için" hasetliklerinden, husumetlerinden dolayı anlaşamadılar, birbirilerine düştüler. Habibim:

"...Şüphesiz senin Rabbin kıyâmet günü kendisinde ihtilaf eder oldukları şeyler hakkında aralarında hükmedecektir." Onlar seni inkâr ededursunlar. Senin Rabbin kıyâmet gününde onların hesabını görecek ve haklarında gereken ceza hükmünü verecektir.

3- "Sonra seni emirden bir şeriat üzere kıldık. Artık ona uy da, bilmeyenlerin hevalarına tabi olma." Habibim! İsrail oğulları hakkında sana gereken haberi verdim. Seni de kendi emrimden bir şeriat üzere vazifelendirdim. Bu şeriat Kur'ânı Kerîmdir. Artık bu Kur'âna uy onunla hükmet. Ebu Cehil gibi hakkı bilmeyenlerin boş heva ve heveslerine takılma. Korkma da.

4- "Şüphesiz onlar senden, Allâh'tan (gelecek) bir şeyi kat'iyyen def edemezler..." O müşrikler Allâh'ın sana vereceği başarıdan, zaferden hiçbir şeye engel olamazlar. Onların hiçbir şeye güçleri yetmez.

"...Muhakkak zâlimler de birbirlerinin dostlarıdır. Allâh da müttegîlerin dostudur." Evet bunda hiç şüphe yok ki kâfirler, müşrikler, zâlimler kendileri gibilerin dostlarıdır. Onları onlara bırak. Allâh da şüphesiz mü'minlerin, müttegîlerin dostudur. Siz müttegî olun ve Allâh'ın dostluğuna güvenin.

5- "İşte bu, insanlar için, iyi inanan bir kavme görüşler ve bir hidâyet ile bir rahmettir." İşte bu Kur'ân, insanlar için ve iyi inanmış milletlere sağlam görüşler, iyi anlayışlar, şaşmaz kavrayışlarla tam bir hidâyettir. Allâh'ın çok geniş bir rahmetidir. Kur'ânı anlayan ona sarılan, onun bilgilerini kavrayanlar selamete, saadete ererler.

(Bakara 40, 50, 61, 113, 122, 213. Al-i Imran 19, 122. Maide 12, 13, 43, 49, 70. En'am 150. Araf 141. Yûnus 93, 109. Nahl 124. İsra 2, 9, 82. Neml 76. Şuara 59. Secde 25. Ğafir 53, 54. Şura 14, 15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 21

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Yoksa kötülükleri kazananlar, kendilerini îman edenler ve yararlı işler yapanlar gibi mi, ölmelerini ve dirilmelerini denk mi yapacağımızı sandılar? Hüküm vermeleri ne de kötü oldu."

Âyet: 22

وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Allâh gökleri ve yeri hak olarak yarattı ve herkesin kazandığı şey ile cezalanması içindir. Onlar zulüm de olunmayacaklar."

Âyet: 23

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"(Bana) haber verir misin? Hevasını ilah edinen ve kendisini Allâh'ın bir bilgi üzerine şaşırttığı, hem de kulağını ve kalbini mühürlediği, gözü üzerine de bir perde koyduğu kimseye Allâh'tan başka kim hidâyet verebilir? Hâlâ öğütlenmeyecek misiniz?"

ÎZAHLARI:

Kötülük yapanların kötülükleri yanlarına mı kalacak?.

1- "Yoksa kötülükleri kazananlar, kendilerini îman edenler ve yararlı işler yapanlar gibi mi, ölmeleri ve dirilmelerini denk mi ya-

pacağımızı sandılar? Hükümleri ne de kötü oldu." Kötülük yapan îmansızlar, kendilerini iyilik eden îmanlılarla bir mi tutuyorlar? Ölümleri ile yaşamalarını bir mi sanıyorlar da, kötülüklerini yapıyorlar? Verdikleri bu hüküm ne de fena bir hüküm.

2- "Allâh, gökler ve yeri hak olarak yarattı..." Kötülük yapsınlar diye yaratmadı.

"...Herkesin kazandığı ile cezalanması içindir..." O yerde yaşayanların, göklerden yararlananların kendi kazancına göre cezalanması içindir. Günah kazananlar, ona göre cezalanacaklar, sevap kazananlar da ona göre mükafat alacaklar.

"...Onlar zulüm de olunmayacaklar." Kendi zulümlerini kendileri kazanmış olurlar.

3- "(Bana) haber verir misin? Hevasını ilah edinen ve kendisini Allâh'ın bir bilgi üzerine şaşırttığı, hem de kulağını ve kalbini mühürlediği, gözü üzerine de bir perde koyduğu kimseye Allâh'tan başka kim hidâyet verebilir? Kendi arzusuna uyup onu bir ilahmış gibi benimseyen, şaşırıp kötülüklere sarılan, kulakları tıkanmışçasına kalbi körelmişçesine hakkı duymayan, Allâh'a îman etmeyen, gözleri de kör olmuşçasına hakkı görmeyen ve bâtıla sarılan kimseleri kim doğru yola sevk edebilir? Onları inatlarından kim çevirebilir?

"...Hâlâ öğütlenmeyecek misiniz?" Ey insanlar! Ne oluyor size hâlâ inadınızda ısrar ediyorsunuz da, îman etmiyorsunuz. Keyfinizin sonucuna katlanırsınız.

(Bakara 7, 134, 141, 286. Âl-i ımran 25. En'am 46, 119. İbrâhîm 51. Kasas 50. Secde 18. Ğafir 17. Furkan 43. Rum 29. Muhammed 14, 16. Haşr 20. Kalem 35. Müddessir 38. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 24

وَقَالُوا مَا هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا
اِلَّا الدَّهْرُ ۚ وَمَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ ۚ اِنْ هُمْ اِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"O, dünya hayatımızdan başka değildir. Yaşarız ve ölürüz. Bizi dehirden başkası helâk etmez" dediler. Halbuki buna dair onların bir bilgisi yoktur. Onlar ancak sanıyorlar."

Âyet: 25

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ اِلَّآ اَنْ قَالُوا ائْتُوا بِاٰبَآئِنَآ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِيْنَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Kendilerine âyetlerimiz açık olarak okunduğu zaman; "Doğrular iseniz babalarımızı getirin." Demelerinden başka delilleri olmadı."

Âyet: 26

قُلِ اللّٰهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

""Sizi Allâh yaşatıyor. Sonra sizi öldürecek, sonra kendisinde hiç olmayan kıyâmet gününe sizi toplayacak. Fakat insanların çoğu bilmiyorlar." de."

İZAHLARI:

Heva ve hevesini tapınak haline getiren ve bu iddiasında direnen kulakları tıkalı, kalpleri mühürlü, gözleri şaşı kimseler:

1- "O dünya, hayatımızdan başka değildir. Yaşarız ve ölürüz. Bizi dehirden başkası helâk etmez..." dediler. O yaşadığımız hayat, dünyadaki hayattan başkası değildir. Yeniden dirilip de başka hayata geçecek değiliz. Dünyada yaşarız ve ölürüz. Hepsi bundan ibaret. Bizi, gelip geçen ve devam eden dehirden başkası helâk etmez." derler.

Tarihte " Dehriyyun" denilen tabiatçılar, her şeyi "Dehr" e bağlarlar. "Dehr" demek dünyanın başlangıcından sonuna kadar olan uzun zaman demektir ki dünyayı da bu uzun zamanı da, her şeyi de yaratan Allâh'tır. Bu dehriyyun Allâh'a inanmazlar, her şeyi dehre bağlarlar. "Tabiat yarattı" dedikleri gibi. Bunlara sadece "beyinsizler." denilebilir. Çünkü:

"...Halbuki buna dair onların bir bilgisi yoktur. Onlar ancak sanıyorlar." Sırf zan ve tahminleriyle inatlaşıyorlar. Onların gökler yer, yerde yaşayanlar, gökte bulunanlar hakkında hiçbir bilgileri yoktur. Bundan dolayı, bunları yaratanı bilemezler. Böylece Allâh'a da inanmaz-

lar, kıyâmete de akılları ermez. Körden, sağırdan, akılsızdan farkları yoktur. Bunlara:

2- "Âyetlerimiz açık olarak okunduğu zaman: "Doğrular iseniz, babalarımızı getirin." Demelerinden başka delilleri olmadı." Onların tutanakları işte bu. Atalarını getirmek, insanların elindeymiş gibi çarpık bir mantıkları var. Atalarını da kendilerini de, bütün insanları da zamanı gelince diriltip getirecek olan ancak Allâh'tır. Onlar işte bunu inkâr ediyorlar. Habibim! Onlara:

3- "Sizi Allâh yaşatıyor. Sonra sizi öldürecek, sonra kendisinde hiç şüphe olmayan kıyâmet gününe sizi toplayacak. Fakat insanların çoğu bilmiyorlar" de. Sizi yaratan da Allâh, yaşatan da Allâh, öldüren de Allâh, diriltecek olan da Allâh, mahşere toplayacak olan da Allâh, hepinizi hesaba çekip inkârcıların hepsini cehenneme sokacak da yine Allâh'tır.

(Bakara 28, 78, 258. Âl-i Imran 156. En'am 29. Yûnus 36, 56. Meryem 73. Mü'minun 37. Hacc 66, 72. Rum 40. Lokman 7. Yasin 79. Duhan 35, 36. Necm 23, 28. İnsan 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 27

وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَّخْسَرُ الْمُبْطِلُوْنَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin mülkü yalnız Allâh'ındır. Ve kıyâmetin kopacağı gün, o gün bâtılcılar hüsrana uğrayacaklar."

Âyet: 28

وَتَرٰى كُلَّ اُمَّةٍ جَاثِيَةً ۚ كُلُّ اُمَّةٍ تُدْعٰٓى اِلٰى كِتٰبِهَا ؕ اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Her milleti de çökenler olarak göreceksin. Her millet kitabına çağrılacak. Bu gün yapıyor olduğunuz şeylerle cezalandırılacaksınız."

Âyet: 29

هٰذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ ۚ اِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"İşte bu bizim kitabımızdır. Size hakkı söylüyor. Şüphesiz biz yapıyor olduğunuz şeylerin aynısını yazıyor idik."

İZAHLARI:

1- İyi bilin ki göklerin, yerin ve her şeyin mülkü yalnız Allâh'ındır. Onların Allâh'tan başka sahibi yoktur. Onları yaratan Allâh olduğu gibi, yok edecek olan da Allâh'tır.

"Ve kıyâmetin kopacağı gün, o gün bâtılcılar hüsrana uğrayacaklar." Dünyada iken bâtıla sarılan, putlara tapan, inkârcı kâfirler sonu gelmez bir zarara çarpılacaklar. Zararların en çetini, azapların en şiddetlisi ve en devamlısı.

2- "Her milleti de çökenler olarak göreceksin..." Habibim! O gün bütün milletleri Allâh'ın huzurunda dizleri üzerine çökmüşler olarak korkularından dizlerinin bağları çözülmüş, dilleri tutulmuş canları kesilmiş olarak göreceksin.

"...Her millet kitabına çağrılacak..." Herkesin kitabı kendisine verilecek ve: "Kendi aleyhine hesapçı olarak kendin yetersin" denilecek. Yaptıklarını da eksiksiz görecekler. Ve kendilerine:

"...Bu gün yapıyor olduğunuz şeylerle cezalandırılacaksınız." Denilecek. Dünyada iken îman ederek hayırlı işler yaptıysanız, onun mükafatını göreceksiniz. Küfrederek kötülükler yaptıysanız, onun cezasını çekeceksiniz. Herkes neyi hak ettiyse, onu bulacak.

3- "İşte bu, bizim kitabımızdır. Size hakkı söylüyor..." Size verilen amel defterleriniz, bizim meleklere yazdırdığımız kitaplardır. Hak ne ise onu anlatıyor (Bu söz Allâh'ın söylediğine göredir.) Söz melekler tarafından söylenmiş ise: "İşte bu, bizim bizzat yazdığımız kitaptır" demiş oluyorlar. Söz Allâh'ın da olsa, meleklerin de olsa gaye aynıdır. Hitap insanlaradır. Bu kitap size hakkı söylüyor. Ne yaptıysanız onu söylüyor.

"...Şüphesiz biz, yapıyor olduğunuz şeylerin aynını yazıyor idik." "İstinsah" bir yerdeki yazının aynını başka yere yazmaktır. Buna göre, burada devrimizdeki "Fotokopileri" akla getiriyor. Amel defteri,

kişinin bütün söz ve hareketlerini tespit eden ve kıyâmete kadar koruyan bir "Fotokopi ve film" diyebileceğimiz şeydir. Buna göre, devrimizde daha iyi anlayabildiğimiz söz ve hareketlerimizin aynen alındığını bilerek kendimizi dikkatle ayarlı tutmalıyız da hatalara düşmemeliyiz.

(Bakara 107. Âl-i Imran 26, 89. Maide 17, 18, 120. Araf 158. Tevbe 116. İsra 111. Nur 42. Furkan 2. Meryem 68. Kehf 49. Mü'minun 62. Yûnus 45. Yasin 83. Zümer 6. Şura 49. Ğafir 78, 85. Feth 14. Hadid 2, 5. Mülk 1. Hakka 19, 25. İnşikak 10. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 30

فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ
فِى رَحْمَتِهٖ ؕ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanlar ise, onların Rableri de kendilerini rahmetine koyacak. İşte bu, o açık zaferdir."

Âyet: 31

وَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا ۗ اَفَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتِى تُتْلٰى عَلَيْكُمْ
فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Küfredenlere gelince de; "Âyetlerim size okunuyor olmadı mı da kibirlendiniz ve mücrimler zümresi oldunuz?""

Âyet: 32

وَاِذَا قِيلَ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِى
مَا السَّاعَةُ ۙ اِنْ نَظُنُّ اِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنِينَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"(Kendilerine): "Şüphesiz Allâh'ın vadi haktır. Kıyâmeti de kendisinden şüphe yoktur." denildiği zaman da: "Kıyâmet de neymiş, bilmiyoruz. Tahminden başka bir şey sanmıyoruz. Biz kanaatlenenler de değiliz" dediniz."

YİRMİ BEŞİNCİ CÜZÜN SONU

YİRMİ ALTINCI CÜZ

Âyet: 33

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Kendilerine, yaptıkları şeylerin kötülükleri de açığa çıktı. Onları kendisiyle alay eder oldukları şeyler de kuşattı."

Âyet: 34

وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنْسٰيكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا وَمَاْوٰيكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Ve: "Sizin bu gününüzle karşılaşmayı unuttuğunuz gibi bu gün sizi unutuyoruz. Yeriniz de ateştir. Size yardımcılar da yok." denildi."

Âyet: 35

ذٰلِكُمْ بِاَنَّكُمُ اتَّخَذْتُمْ اٰيَاتِ اللّٰهِ هُزُوًا وَغَرَّتْكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا ۚ فَالْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"İşte bu, hakîkaten sizin Allâh'ın âyetlerini eğlence edinmeniz ve dünya hayatının sizi aldatması sebebiyledir. Bu gün ondan çıkamayacaklar, onların tevbeleri de kabul olunmayacak.

Âyet: 36

فَلِلّٰهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمٰوَاتِ وَرَبِّ الْاَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Hamd ancak göklerin Rabbi ve yerin Rabbi, hem de âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur."

Âyet: 37

وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Göklerde ve yerde büyüklük de ancak O'na mahsustur. Hem de o, azizdir, hakimdir."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde kulakları, kalpleri mühürlenmiş, hakka karşı gözleri kapalı, "sadece dünya hayatı var, dirilme yok." diyenlere gereken cevap verildikten sonra mü'minlerle kâfirlerin akıbetlerini beyan etmek üzere:

1- "İman edenler ve yararlı işler yapanlar ise, onların Rableri de kendilerini rahmetine koyacak. İşte bu, o açık zaferdir." buyuruluyor. Böylece mü'minleri kendi rahmeti olan cennetlere koyacağını müjdeliyor. Mü'minlerin cennete girmeleri de açık bir zafer ve saadettir.

2- "Küfredenlere gelince de: "Âyetlerimiz size okunuyor olmadı mı da kibirlindiniz ve mücrimler zümresi oldunuz?" denilerek onların dünyada iken Allâh'ın âyetlerine karşı geldikleri, kendilerini beğenip kibirlendikleri ve kötülükler yapan zulümler peşinde koşan birer mücrim oldukları hatırlatılıyor ve devamla:

3- "(Kendilerine): "Şüphesiz Allâh'ın vadi haktır. Kıyâmet ise kendisinden şüphe yoktur." Denildiği zaman da: "Kıyâmet de neymiş bilmiyoruz. Tahminden başka bir şey sanmıyoruz. Biz kanaatlenenler de değiliz." dediniz. Ey kâfirler! Size: "Allâh'ın vadi haktır. Şüphesiz kıyâmet kopacaktır. Bundan hiç şüphe yoktur. O günü unutmayın. Ona göre îman edin." denildiği zaman, siz baş kaldırarak: "Kıyâmet de neymiş, böyle şey olur mu? Biz böyle bir şey tanımıyoruz, bilmiyoruz, biz böyle bir şey olacağını zannetmiyoruz, böyle bir kanaatimiz de yoktur." dediniz. Haydi şimdi de inkâr edin bakalım, denilecek ve:

4- "Kendilerine, yaptıkları şeylerin kötülükleri de açığa çıktı. Onları, kendisiyle alay eder oldukları şeyler de kuşatır." O kıyâmet günü bütün yaptıkları şeyler ve onların kötülükleri meydana çıkacak.

Kendileri de açıkça görecekler. Hem de onları, dünyada alay etmekte oldukları peygamberlerin, kitapların, mü'minlerin yüzünden kazandıkları cezalar, hak ettikleri azaplar çepe çevre kuşatacak. Ebediyen kurtulmamak üzere bu azabın içinde kalacaklar.

5- "Ve sizin bu gününüzle karşılaşmayı unuttuğunuz gibi, bu gün sizi unutuyoruz. Yeriniz de ateştir. Size yardımcılar da yok." denildi. Onları iyice kahretmek ve azabı daha da artırmak üzere kendilerine: "Siz bu gününüzle karşılaşacağınızı inkâr ettiniz, hakkı unutarak îmanı terk ettiniz. Biz de şimdi sizi terk ediyoruz. Ebedi olan cehennemde kalın. Yeriniz yalnız ateştir. Hiç yardım da beklemeyin. Sizin için yardımcılar da yok, acıyanlar da yok." Denilecek. Devamla onlara:

6- "İşte bu, hakîkaten sizin Allâh'ın âyetlerini eğlence edinmeniz ve dünya hayatının sizi aldatması sebebiyledir..." denilecek. Siz Allâh'ın âyetlerine inanamadığınız gibi, onlarla alay ediyor, eğlenceye alıyordunuz, dünya hayatına aldanıyordunuz. İşte bu yüzden bu hale düştünüz. Açıklaması yapılacak.

"...Bu gün ondan çıkarılmayacaklar, onların tevbeleri de kabul olunmayacak." O kıyâmet günü içine atıldıkları cehennemden çıkamayacaklar. Orda ebedi kalacaklar. Dünyaya dönüp de tevbe etmeleri, Allâh'a îman etmeleri, özür dilemeleri imkanları da kalmamıştır. O devre kapandı.

Sûrenin, ihtiva ettiği insanları uyarıcı hakîkatlerin beyanından sonra Allâh'ın azametini, hamdü senanın yalnız O'na yapılması gerektiğini açıklamak üzere:

7, 8- " Hamd ancak, göklerin ve yerin Rabbi, hem de âlemlerin Rabbi olan Allâh'a mahsustur. Göklerde ve yerde "BÜYÜKLÜK" de ancak O'na mahsustur." Buyuruluyor. Şükür de övgü de yalnız Allâh'a yapılır. Ondan başkasına şükredilmez, ondan başkası övülmez. Çünkü göklerin ve oralarda bulunanların yaratıcısı, yerlerin ve burada bulunanların yaratıcısı da O'dur. Şükretmekle mükellef olan insanın yaratıcısı da yine O'dur. Hepsinin Rabbi de O'dur. Öyle ise O'na şükretmeliyiz. O'nu övmeliyiz. En üstün olan tam hakim olan O'dur.

(Bakara 11-13, 91, 170. Âl-i İmran 56, 57. Nisa 87, 173, 175. Araf 51. Hûd 8. Tevbe 65, 67. Nahl 34, 84. Enbiyâ 41. Hacc 7, 55. Kehf 21, 56, 106. En'am 10, 12, 28, 130. Taha 126. Rum 15, 16, 18, 57. Secde 14, 19, 20, Fâtır 1. Sebe' 3. Ğafir 59, 83. Zümer 48. Fussılet 24, 50. Ahkaf 26. Teğabün 1. Fatiha 1. âyetleri de okuyalım.)

CÂSİYE SÛRESİNİN SONU

AHKÂF SÛRESİ

46. Sûredir
35 Âyettir
Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

حٰمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(حم) manasını Allâh bilir."

Âyet: 2

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾

Meâli:

"Kitabın indirilmesi, aziz hakim olan Allâh'tandır."

Âyet: 3

مَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ
وَاَجَلٍ مُسَمًّى ۜ وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّآ اُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Gökler ile yeri ve onların arasındakileri bilinen bir zaman(a kadar) ancak hak olarak yarattık. Küfredenler de uyarıldıkları şeyden yüz çevirenlerdir."

Âyet: 4

قُلْ اَرَاَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَرُونِى مَاذَا خَلَقُوا مِنَ
الْاَرْضِ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِى السَّمٰوَاتِ ۜ اِيتُونِى بِكِتَابٍ مِنْ
قَبْلِ هٰذَآ اَوْ اَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Bana haber verin. Allâh'tan başka tapıyor olduğunuz şeyler, yerden neleri yarattılar? Bana gösterin. Yoksa onlara göklerde bir ortaklık mı var? Eğer doğrular iseniz, bana bundan önce bir kitap veya ilimden bir kalıntı getirin" de.

Âyet: 5

وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَنْ لاَ يَسْتَجِيبُ لَهُ
اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka kendisine kıyâmete kadar cevap veremeyecek (kendilerine) tapmalarından da gafiller olan şeylere, tapan kimseden de daha sapık kimdir?"

Âyet: 6

وَاِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ اَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ
كَافِرِينَ ﴿٦﴾

Meâli:

"İnsanlar toplanıldıkları zaman, kendilerine düşmanlar oldular. İbadetlerini de inkârcılar oldular."

İZAHLARI:

1- Bu kitabın, Kur'ânı Kerîmin peyderpey indirilmesi, en üstün olan hikmetlice hüküm veren, hakimiyet yalnız kendisinin olan Allâh tarafındandır.

2- "Gökler ile yeri ve onların arasındakileri bilinen bir zaman(a kadar) ancak hak olarak yarattık..." Biz onları gelişi güzel değil, en ince hesaplarla, birbirini tamamlayıcı olarak, bütün mahlukata yarayacak, kendi varlığıma ve kudretime delil olarak hakkıyla yarattık. Bunlar belli bir müddete kadar sürecek. Sonra yine kudretimizle bambaşka bir hale çevrilecek. İşte sizin hesabınız da o zaman görülecek.

"...Küfredenler de uyarıldıkları şeyden yüz çevirenlerdir." Kendilerine sağlam deliller getirdiğimiz, peygamberler gönderdiğimiz, kitaplar indirdiğimiz halde hiç aldırış etmeden kendilerini uyaran Peygamberlerden ve kitaplardan yüz çevirenlerdir bu kâfirler.

3- "Bana haber verin. Allâh'tan başka tapıyor olduğunuz şeyler, yerden neleri yarattılar? Bana gösterin..." Ey Müşrikler! Sizin Allâh'tan başka tapmakta olduğunuz putların yer yüzünden neleri yarattıklarını bana gösterebilir misiniz? En küçük bir nesne yaratabiliyorlar mı? Bana haber verin.

"...Yoksa onlara göklerde bir ortaklık mı var?..." Bu mahlukatı yaratmakta Allâh'a yardım eden, onunla ortak olan biri mi var? Vah size vah! Bu kadar kuru bir iddia olamaz. Haydi:

"...Eğer doğrular iseniz, bana bundan önce bir kitap veya ilimden bir kalıntı getirin" de. Rasulüm! Bunlara: "Ey müşrikler! hakîkaten iddialarınızda doğrular iseniz, Kur'ândan önce sizin iddialarınızı ispat eden Tevrat, İncil gibi bir kitap getirin. Veya eskiden beri sizin bu şirkinize delil olabilecek – kalma gitme de olsa – bir bilgi verin. Veremezsiniz. Öyle ise bu inat niye:

4- "Allâh'tan başka kendisine kıyâmete kadar cevap veremeyecek (kendilerine) tapmalarından da gafiller olan şeylere, tapan kimseden de daha sapık kimdir?" Allâh'ı bırakıp bir takım şuursuz, hissiz, kendilerine kıyâmete kadar hiç karşılık veremeyecek olan, kendilerine tapanlardan hiç de haberi olmayan, bir takım taşlara tapanlardan daha sapık kim olabilir?

5- "İnsanlar toplanıldıkları zaman, kendilerine düşmanlar oldular. İbadetlerini de inkârcılar oldular?" Kıyâmet günü bütün insanların mahşer yerinde biriktirildikleri zaman, o taptıkları putlar kendilerine birer düşman olacaklar. Yani onlara tapmanın, tapanların bizzat kendilerine düşmanlık olduğunu anlayacaklar. Cezalarını da çekecekler. Bu putlar hissiz halleriyle de inkârcılar olacaklar.

(En'âm 73. Arâf 194, 195. İbrâhîm 19. Hıcr 85. Nahl 3. Kehf 52. Ra'd 14. Şuarâ 192. Kasas 49, 50, 64. Ankebût 44. Rûm 8. Secde 2. Lokmân 11. Sebe' 27. Fâtır 14, 40. Yasin 5. Zümer 1, 38. Saffat 157. Ğafir 2. Fussılet 2, 42. Zuhruf 21. Casiye 2, 22. Vakıa 58, 59. Hakka 43. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ ۙ هَٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Onlara âyetlerimiz açıklayıcılar olarak okunduğu zaman, küfredenler, hak kendilerine gelince, "Bu açık bir sihirdir" dediler."

Âyet: 8

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ ۖ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ
اللَّهِ شَيْـًٔا ۖ هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ ۖ كَفٰى بِهِ شَهِيدًا
بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۖ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾

Meâli:

"Yoksa: "Uydurdu mu?" diyorlar. "Eğer onu uydurduysam benim için Allâh'tan bir şeye sahip olmuyorsunuz. O, bunun hakkında içine dalıyor olduğunuz şeyi en iyi bilendir. O, benim aramla sizin aranızda şahit olarak yeter. Hem de O, çok mağfiret eden, Rahim olandır" de."

Âyet: 9

قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ وَمَآ أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ ۖ
إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحٰى إِلَيَّ وَمَآ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٩﴾

Meâli:

""Peygamberlerden ilki olmadım. Bana ve size yapılacak şeyi de bilmiyorum. Bana vahyolunandan başkasına uymuyorum. Ben açık bir uyarıcıdan başka da değilim" de."

İZAHLARI:

1- O müşriklere âyetlerimiz açık açık delillerle okunduğu zaman, o küfür içinde olanlar kendilerine hak olan Kur'ân gelince; "Bu açık bir sihirdir" dediler. Allâh kelamı olduğunu kabul etmediler. Ve:

2- "Yoksa: "Onu uydurdu mu" diyorlar..." "O Kur'ânı Muhammed kendisi uydurdu" diyenlere karşı Habibim şöyle söyle:

"...Eğer onu uydurduysam benim için Allâh'tan bir şeye sahip olmuyorsunuz...." Şâyet o Kur'ânı ben kendiliğimden uydurmuş isem, siz Allâh'ın bana vereceği cezadan hiç bir şeyi kaldırma hakkına sahip değilsiniz. Benim kurtulmam için elinizden bir şey gelmez. Bana gücünüz de yetmez.

"...O, bunun hakkında içine dalıyor olduğunuz şeyi en iyi bilendir..." O Allâh bu Kur'ân hakkında –sihir, iftiradır, yalandır uydurmadır– diyerek içine daldığınız süfli hareketlerinizi ve sözlerinizi en iyi bilendir.

"...O, benim aramla sizin aranızda şahit olarak yeter." Allâh aramızda olanlara şahit olarak kâfi gelir. Sizin çabanız boşuna. Allâh bunları pek ala biliyor.

"...Hem de O, çok mağfiret den, Rahim olandır." Ey müşrikler! Allâh çok merhametli ve çok bağışlayandır. Yapılan tevbeleri kabul eder. Gelin tevbe edin, O'na îman edin de sizi bağışlasın. Aksi halde akıbetiniz çok vahimdir.

3- "Peygamberlerden ilki olmadım. Bana ve size yapılacak şeyi de bilmiyorum..." de. Habibim! Onlara Peygamberlerin ilki olmadığını, senden önce de bir çok Peygamberlerin geldiğini, bunu yadırgamamalarını söyle. Allâh tarafından bana ne yapılacak, peygamberlerin yurtlarından çıkarıldığı gibi, yurdumdan mı çıkarılacağım? Onların öldürüldüğü gibi öldürülecek miyim? Başıma neler geleceğini bilmiyorum. Size de denizde ne yapılacağını, geçen milletler gibi gökten başınıza taş yağarak mı, denizde boğularak mı, yerin dibine geçerek mi? Nasıl helâk olacağınızı bilmiyorum" dersin.

Buhari'nin rivâyetinde Ümmül 'alâ şöyle anlatıyor:

"Osman ibni Maz'ûn R.A. vefat edince: "Ey Ebû Saib! Allâh sana rahmet eylesin. Hakîkaten Allâh sana ikram etmiştir" dedim de, Rasulullâh S.A.V. de:

- "Allâh'ın ona ikram ettiğini sana bildiren nedir? Yoksa ona Rabbinden bir garanti mi geldi? Vallâhi ben Allâh'ın rasulü olduğum halde bana ve size ne yapılacağını bilmiyorum. Şüphesiz ben onun için elbette hayır diliyorum" buyurdu. Ümmül 'alâ da:

- "Vallâhi ondan sonra kimseyi tezkiye etmedim" demiştir.

Buna göre, hiç bir kimse hakkında ne kadar iyi bilirsek bilelim "Bu cennetliktir veya cehennemliktir" dememeliyiz. Ancak Allâh'tan hakkında hayır dilemeliyiz.

"...Bana vahyolunandan başkasına uymuyorum. Ben açık bir uyarıcıdan başka da değilim" de. Habibim! Onlara: "Ben bana vahyolunan Kur'ândan başka hiçbir şeye uymuyorum. Size de onu tebliğ ediyorum. Ben ancak ahireti ve o günleri anlatarak sizi uyarmaya çalışanım" dersin.

(Âl-i Imran 101, 144. Nisâ 79, 166. En'âm 50. Araf 188, 203. Yûnus 15, 29, 38. Hûd 13, 31, 35. Ra'd 43. İsrâ 96. Meryem 73. Enbiyâ 5. Hacc 72. Mü'minûn 38, 66, 105. Furkân 4, 5. Ankebût 52. Secde 3. Lokmân 7. Sebe' 43. Şûrâ 24. Casiye 8, 25. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَكَفَرْتُمْ بِهٖ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِيٓ اِسْرَائِيلَ عَلٰى مِثْلِهٖ فَاٰمَنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ ۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ ﴿١٠﴾

Meâli:

""Bana haber verin. Eğer Allâh katından ise, ona da küfrettiniz. İsrail oğullarından da bir şahit onun misline şahitlik etti ve inandı ise, siz de kibirlendiniz. Şüphesiz Allâh zâlimler zümresine hidâyet etmez" de."

Âyet: 11

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَا سَبَقُونَآ اِلَيْهِ ۜ وَاِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهٖ فَسَيَقُولُونَ هٰذَآ اِفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾

Meâli:

"Küfredenler de îman edenler için: "Eğer hayır olsaydı ona doğru bizi geçmezlerdi" dediler. Onunla hidâyete ermedikleri zaman da hemen: "Bu eski bir yalandır" diyecekler."

Âyet: 12

وَمِنْ قَبْلِهٖ كِتَابُ مُوسٰٓى اِمَامًا وَرَحْمَةً ۜ وَهٰذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِسَانًا عَرَبِيًّا لِيُنْذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا ۟ وَبُشْرٰى لِلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Ondan önce de bir önder ve bir rahmet olarak Mûsâ'nın kitabı vardı. İşte bu da zulmedenleri uyarmak ve Muhsinlere müjde olmak üzere Arapça bir dil olarak tasdik eden bir kitaptır."

Âyet: 13

اِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz: "Rabbimiz Allâh'tır" diyenler sonra dosdoğru olanlar, onlara bir korku da yoktur ve onlar hüzünlenmeyecekler de."

Âyet: 14

اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"İşte bunlar yapıyor oldukları şeyler sebebiyle mükafat olarak orada ebediyen cennetliklerdir."

ÎZAHLARI:

Habibim! O müşriklere söyle:

1- "Bana haber verin. Eğer Allâh katından ise, ona da küfrettiniz. İsrail oğullarından da bir şahit onun misline şahitlik etti ve inandı ise, siz de kibirlendiniz..." Ey müşrikler! Haydi bana haber verin. Bu Kur'ân, benim sözüm değil de Allâh katından ise, haliniz ne olacak? Bu Kur'âna da küfrettiniz. "Açık bir sihir" dediniz. Bakın İsrail oğullarından da Tevrat'ı iyi bilen, babası ve dedesi de birer alim olan Abdullâh ibni Selam da Kur'ânın misli olan Tevrat'a şahitlik etti ve inanarak müslüman oldu. Bunu bildiğiniz halde siz kibirlendiniz ve îman etmediniz.

"...Şüphesiz Allâh zâlimler zümresine hidâyet etmez." Ey Müşrikler! Allâh siz ve sizin gibi olan bütün îmansız zâlimler güruhuna hidâyet etmez ve selamet yoluna iletmez.

Bu âyetin Mekke'de değil Medine'de nâzil olduğu beyan edilmiştir. Bu âyetin nüzulüne sebep, Yahûdilerden Abdullâh ibni Selamın müslüman oluşudur.

Buhari ve Müslim'in Sa'd ibni Ebbî Vakkas'tan rivâyetine göre Sa'd ibni Ebî Vakkas: Rasulullâh S.A.V.'in Abdullâh ibni Selam'dan başka yer yüzünde yürüyen hiçbir kimse için" şüphesiz bu cennet ehlin-

dendir" buyurduğunu işitmedim. Bu âyet onun hakkında nâzil oldu" demiştir. Abdullâh ibni Selam'ın da "Bu âyet benim hakkımda nâzil oldu" dediğini de Tirmizi nakletmiştir.

2- "Küfredenler de îman edenler için: "Eğer hayırlı olsaydı ona doğru bizi geçmezlerdi" dediler. Mekke müşrikleri Bilâl, Suheyb, Ammar ve Habbab gibi ilk müslüman olan fakirler hakkında: "Eğer Muhammed'in getirdiği kitap hayırlı olsaydı, bunlar o Kur'âna îman etmekte bizi geçmezlerdi. Yani iyi bir şey olsaydı önce biz ileri gelenler, biz zenginler inanırdık" dediler. İşte bu müşrikler:

"...Onunla hidâyete ermedikleri zaman da hemen: "Bu eski bir yalandır" Onlar durmayacaklar. Tekrar – tekrar, zaman – zaman bu sözleri yine söyleyecekler. "Bu eskiden kalma bir yalan, bir uydurma, buna inananlar insanların düşündükleri, koyun çobanları, deve çobanları" demeye devam edecekler.

3- "Ondan önce de bir önder ve bir rahmet olarak Mûsâ'nın kitabı vardı..." Kur'ândan önce de İsrailoğullarına bir lider ve rahmet olarak gönderilen Mûsâ'ya indirdiği Tevrat kitabı vardı. O kitapta Kur'ânın da inzal buyrulacağı, Muhammed Aleyhisselamın geleceği haber verilmişti.

"...İşte bu da zulmedenleri uyarmak ve Muhsinlere müjde olmak üzere Arapça bir dil olarak tasdik eden bir kitaptır." İşte bu Kur'ânda zulmeden kâfirleri korkutarak uyarmak ve îman eden iyi kimseleri cennetle müjdelemek üzere dillerin en uygunu olan Arapça bir dil ile geçen kitapları da tasdik eden bir kitaptır. Nasıl olur da bu Kur'ân eski bir yalan olur? Geçen kitaplar bu kitabın geleceğini haber vermiş iken, bu kitap da onları tasdik ederken, ne oluyor da bu kitaba dil uzatıyorlar?

4- "Şüphesiz: "Rabbimiz Allâh'tır" diyenler sonra dosdoğru olanlar, onlara bir korku da yoktur ve onlar hüzünlenmeyecekler de." Elbette Allâh'a îman edip "bizim Rabbimiz Allâh'tır" diyen ve Allâh yolunda O'nun emir ve nehiylerine dikkat ederek dosdoğru yaşayanlara hiçbir korku olmadığı gibi tasalanmayacaklar, üzülmeyecekler, kıyâmetin dehşetinden asla huzursuz olmayacaklar.

"İşte bunlar, yapıyor oldukları şeyler sebebiyle mükafat olarak cennetliklerdir." İşte bu îman edip de Allâh yolundan ayrılmayanlar, Allâh'ın emir ve nehiylerine dikkat ederek, Allâh'ın rızasına uygun amelleri sebebiyle, içinde ebedi kalacakları cennetleri hak edenlerdir.

(Âl-i Imran 3, 4. Nisâ 82. Mâide 51. En'âm 144. Araf 52. Yûnus 26. Hûd 17, 23. Tevbe 19. Yusuf 2. İbrâhîm 4. Nahl 103. Şuara 194, 195. Kasas 50. Tâha 113. Sebe' 43. Zümer 28, 65. Ğafir 34. Zuhruf 3. Şûra 7. Fussılet 3, 30, 52. Saff 7. Cuma 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15

وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ اِحْسَانًا ؕ حَمَلَتْهُ اُمُّهٗ كُرْهًا وَّوَضَعَتْهُ كُرْهًا ؕ وَحَمْلُهٗ وَفِصَالُهٗ ثَلٰثُوْنَ شَهْرًا ؕ حَتّٰۤى اِذَا بَلَغَ اَشُدَّهٗ وَبَلَغَ اَرْبَعِيْنَ سَنَةً ۙ قَالَ رَبِّ اَوْزِعْنِۤىْ اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِۤىْ اَنْعَمْتَ عَلَىَّ وَعَلٰى وَالِدَىَّ وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰىهُ وَاَصْلِحْ لِىْ فِىْ ذُرِّيَّتِىْ ۚ اِنِّىْ تُبْتُ اِلَيْكَ وَاِنِّىْ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"İnsana baba ile anasına iyilik yapmayı tavsiye ettik. Onu anası sıkıntılı olarak taşıdı ve onu zahmetli olarak doğurdu. Onun taşınması ile ayrılması otuz aydır. Gençliğe erdiği ve kırk yıla ulaştığı zaman da: "Ey Rabbim! Bana ve babam ile anama in'âm ettiğin nimetine şükretmemi ve razı olacağın yararlı iş yapmamı bana ilham et. Zürriyetimde de bana yararlı kıl. Şüphesiz ben sana tevbe ettim ve muhakkak ben Müslümanlardanım" dedi."

Âyet: 16

اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوْا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّاٰتِهِمْ فِىْۤ اَصْحٰبِ الْجَنَّةِ ؕ وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِىْ كَانُوْا يُوْعَدُوْنَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"İşte bunlar, kendilerinden işlediklerinin en güzelini kabul edeceklerimiz, günahlarından da vazgeçeceğimiz cennetlikler içindedirler. Va'dolunuyor oldukları doğruluk va'didir."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerimelerde çok önemli noktalara işaret buyrulmuş ve insanın her yönüyle olgunlaşması, aile hayatının pekiştirilmesi, gelecek neslin düşünülmesi, Allâh'a şükretmek, cennetle müjdelenmek gibi hakîkatler beyan edilmiştir:

1- "İnsana, baba ile anasına iyilik yapmayı tavsiye ettik..." Baba ile ananın çocuklarına karşı olan şefkatleri, sevgileri söz konusu olmayacak kadar açıktır. Bunlar, evladına son derece bağlıdırlar. Onların mümkün olan ihtiyaçlarını görmeye çalışırlar. Ancak bir çok babalar ve analar çocuklarının îmanlarını, Allâh'ı ve emirlerini ve sair bilgilerini vermekte, gereken tahsillerini yaptırmakta ihmallikleri, onların babalarına ve analarına karşı duygusuz, saygısız, itaatsiz yetişmelerine sebep olur. Onun için âyeti kerimenin başında ve başka âyetlerde evlada hitap edilmiştir. Onlara önce ana ve onun çektiği zorluklar hatırlatılıyor ve:

a) **"...Onu anası sıkıntılı olarak taşıdı ve onu zahmetli olarak doğurdu..."** buyruluyor. Evlat yetişip de büluğ çağına gelince artık alaka devri evlada geçmiştir. Bunu idrak etmiş olması gerekir. Anasının kendisini karnında belli bir süre çeşitli sıkıntılara katlanarak taşıdığını ve doğumunda ölümlerden döndüğünü, hatta bazı anaların da doğum sırasında öldüğünü düşünmesi, iyice anlaması ve bu anlayışla ona ve bütün yükleri üzerinde taşıyan, onun doğmasına sebep olan babasına saygılı, itaatli, hizmetli, hürmetli olması gerekir. Ne mutlu bu anlayışa sahip olan evlada, ne yazık kaygısız, itaatsiz, düşüncesiz nankör evlada.

"...Onun taşınması ile ayrılması otuz aydır..." Bu kısımda yine hitap evlada olmakla beraber çok önemli bir hükme işaret edilmektedir.

b) Evlada ana karnındaki süre ile emzirme süresinin otuz ay, (iki buçuk yıl) gibi uzun bir zaman hiç aralıksız karnında taşıması, doğumunu yapması, emzirmesi, altını yıkaması, uykusuz kalması gibi nice nice eziyetlerine katlanması hatırlatılıyor. Babanın da bunların rızkını, temine çalışması, ev ve ev ihtiyacının görülmesi, yiyecek, giyecek, odun kömür gibi yakacak temini üzerindeki zorlukları gözden kaçmaz. Öyle ise, evlat bunları dikkate alarak baba ile anasına son derece duyarlı, saygılı, itaatli olmalıdır. Bu onu yaratan Allâh'ın kesin bir emridir. Farzı ayındır. İhmallik cezayı muciptir.

c) Otuz ayın altı ayı ana rahmindeki en az süresi, iki senesi de emzirme müddeti olduğu anlaşılıyor. Lokmân sûresinin 14. âyetindeki "ayrılması iki yıldadır" buyrulmuş olması, emme süresini beyandır, kalan altı ay da ana rahmindeki süre oluyor.

Bu hükmü ilk açıklayan Ali R.A. olmuştur. Şöyle ki Muhammed ibni İshâk'ın cühenli Ma'mer ibni Abdullâh'tan rivâyetine göre şöyle anlatıyor: "Bizden bir kimse bir kadınla evlendi de altı ayda doğum yaptı. Kocası hemen Osman R.A.'e gitti ve bunu anlattı. O da o kadını getirtti. Kadın elbisesini giyerken kız kardeşi ağladı da ona: "Vallâhi bana Allâhu Teâlânın yarattıklarından kocamdan başkası dokunmamıştır. Allâh hakkımda dilediği hükmü verecektir" dedi. Osman R.A.'e gelince, onun taşlanmasını emretti. Bu Ali R.A.'e ulaşınca, Osman R.A.'e geldi ve: "ne yapıyorsun?" dedi. O da "Altı ayın tamamında doğurmuş böyle şey olur mu?" dedi. Ali R.A. de ona: "Kur'ânı okumadın mı?" dedi. O da "Evet" dedi. Ali R.A. de: "Allâh'ın (...Taşınması ve ayrılması otuz aydır...) ve (...Tam iki yıldır...) mealindeki âyetleri okudu ve bu yılı çıkarınca altı ay kalmaz mı?" çocuğun ana rahmindeki müddet altı ay kalır (en azı budur). Deyince, Osman R.A.: "Vallâhi bunu kavrayamadım" dedi. Çocuğun altı ayda doğduğu anlaşıldı. Bu hüküm bütün Eshabı kiram tarafından da ittifakla kabul edildi. Ma'mar da: "Vallâhi karga kargaya, yumurta yumurtaya bu çocuğun babasına benzediği kadar benzemez" dedi. Babası da oğlunu görünce: "Vallâhi benim oğlum bunda hiç şüphe etmiyorum" dedi.

Buna göre kadın dokuz ayda doğurursa, çocuğu yirmi bir ay emzirmesi yeterlidir. Altı ayda doğurursa, tam iki yıl emzirmesi gerekir. Çünkü bu âyeti kerimede: "...Onun taşınması ile ayrılması otuz aydır..." buyrulmuştur. Yani ana rahminde kalması ile emzirme süresi otuz aydır. Bu hüküm umumidir. Gerekirse daha az ve daha çok da emzirilir. Geniş bilgi almak için fıkıh kitaplarına baş vuralım.

d) **"...Gençliğe erdiği ve kırk yıla ulaştığı zaman da: "Ey Rabbim! Bana ve babam ile anama in'âm ettiğin nimetine şükretmemi ve razı olacağın yararlı iş yapmamı bana ilham et..."** âyeti kerimenin bu kısmında da insanın gelişme ve tekamül devresine işaret buyrulmaktadır. İnsan büluğ çağına kadar gelişir ve babası ile anasının hizmetinden kurtulsa da kırk yaşına kadar aklının, ahlakının, ilminin ve tecrübelerinin tekamülüne ihtiyaç vardır. Aile, çevre, tahsil ve iş sahasının bu gelişmede çok rolü vardır. Burada da babaya, anaya ve devlete evladın, neslin yetişmesinde önemli vecibeler olduğuna ciddi bir işaret vardır. İyi yetişmiş kimselerin de Allâh'a tam yönelip Allâh'tan ilham isteme, yani kendine şükretme yönüne iletme duygusunu ihsan etmesini diler. Hem baba ve anasına verilen nimetleri, hem de kendisine verilen nimetleri dikkate alarak Allâh'a yalvarır ve tam O'nun emrinde olduğunu candan ifade eder.

e) **"...Zürriyetimde de bana yararlı kıl..."** diyerek gelecek neslini düşünme ihtiyacını duymuş olduğunu ifade eder. Onların da kendisi gibi yetişmesini, hatta daha üstün yetişmesini diler. Bir yandan da bu arzunun yerine gelmesi için çalışır. Sebebine sarılır.

"...Şüphesiz ben sana tevbe ettim ve muhakkak ben Müslümanlardanım" der. Daha önceleri işlemiş olduğu hatalardan dolayı Allâh'a tevbe eder, bir daha o hatalara düşmeme azmine girer. O da gelecek nesline örnek olmaya çalışır. Kendisinin Allâh'a tam teslim olmuş Müslümanlardan olduğunu tekrarlar.

Bu âyeti kerimenin Ebu Bekr hakkında nâzil olduğu rivâyet olunur. Babası Ebû Kuhâfe Osman ibni Amr ile anası Ümmülhayr binti Sahr ibni Amr müslüman olduklarında nâzil olmuştur.

İbni Abbas R.A. şöyle anlatıyor: "Ebu Bekir'in yaptığını Allâh kabul etti de mü'minlerden Bilâl Habeşi, Amir ibni Fuheyr gibi dokuz tane köle azad etti. Babası, anası ve evlatları hepsi islamla müşerref oldular, hepsi de Eshabı kiramdandır. İşte böyle olan mü'minleri Allâh şöyle müjdelemiştir:

2- "İşte bunlar, kendilerinden işlediklerinin en güzelini kabul edeceklerimiz, günahlarından da vazgeçeceğimiz cennetlikler içindedirler. Va'dolunuyor oldukları doğruluk va'didir." İşte böylece evladını Allâh yolunda yetiştiren baba ve analar ile, babası ile anasına iyi evlatlık yapan, Allâh'ın nimetlerine karşı şükreden, yararlı işler yapan, gelecek neslini iyi yetiştirmeye çalışan ve Allâh'a tevbe edip O'nun yolundan ayrılmayan mü'minlerin kendi rızasına uygun amellerini en güzel mükafat vererek kabul edeceğini müjdelemiştir.

Bu âyetler Sa'd İbni Ebi Vakkas ile Ebu Bekir'in hallerine uygun olduğu gibi kıyâmete kadar onlara benzeyenlerin hallerine de uygun olacağı açıktır. Müjdede hepsi müşterektir.

(Bakara 83, 233. Âl-i Imran 195. Nisâ 36. En'âm 151. Tevbe 121. Nahl 96. İsrâ 23, 24. Nûr 38. Furkân 70, 71. Neml 19. Ankebût 7, 8. Lokmân 14, 15. Zümer 35. Feth 5. Teğabün 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17

وَالَّذِى قَالَ لِوَالِدَيْهِ أُفٍّ لَكُمَآ اَتَعِدَانِنِى اَنْ اُخْرَجَ وَقَدْ
خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِى وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللّٰهَ وَيْلَكَ اٰمِنْ

اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ ۚ فَيَقُولُ مَا هٰذَآ اِلَّآ اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Baba ile anasına: "Öff size. Bana çıkarılacağımı mı va'dediyorsunuz? Halbuki benden önce de milletler geçmiştir" diyendir. Onlar da Allâh'a yalvarıyorlar ve: "Vah sana, îman et. Şüphesiz Allâh'ın va'di haktır" (derler). (O) da: "Öncekilerin bâtıl satırlarıdır bu" der."

Âyet: 18

اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِىٓ اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ ۖ اِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"İşte bunlar, kendilerinden önce cinlerden ve insanlardan geçmiş olan milletler içinde üzerlerine söz hak olanlardır. Şüphesiz onlar hüsrana uğrayanlar oldular."

Âyet: 19

وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا ۚ وَلِيُوَفِّيَهُمْ اَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Her biri için yaptıkları şeylerden dereceler vardır. Onlar zulüm olunmayarak amelleri kendilerine ödenmek içindir."

Âyet: 20

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ ۖ اَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِى حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا ۚ فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Küfredenler ateşe atılacakları gün (kendilerine): "İyiliklerinizi dünya hayatınızda giderdiniz ve onlarla safâ sürdünüz. Artık bu gün de, yer yüzünde haksız yere kibirleniyor olduğunuz ve sapıyor olduğunuz şeyler sebebiyle zillet azabıyla cezalandırılacaksınız" (denilecek)."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerimenin Abdurrahman ibni Ebu Bekir hakkında nâzil olduğu söylenmiş ise de, Aişe R.A.ha reddetmiştir. Âyeti kerimenin umuma şâmil olduğu üzerinde birleşilmiştir. Her kim:

1- "Baba ile anasına: "Öff size. Bana çıkarılacağımı mı va'dediyorsunuz? Halbuki benden önce de milletler geçmiştir" diyendir..." Kendisine îman etmesini teklif eden babası ile anasına: "Tuh be, bıktım sizden. Bana öldükten sonra dirilip kabirden çıkarılacağımı mı, söylüyorsunuz? Halbuki benden önce de nice milletler gelip geçmiştir. Hani onlardan hiçbir dirilen yok" diyenlere dikkat edin.

"...Onlar da Allâh'a yalvarıyorlar ve: "Vah sana, îman et. Şüphesiz Allâh'ın va'di haktır" (derler)..." Oğullarının bu inkârcı durumunu gören baba ile ana da sitem ederek: "Vah sana, yazıklar olsun. Gel îman et. Çünkü Allâh'ın va'di haktır. Kıyâmet kopacak, îmansızlar cehennemde ebedi yanacaklar" derler ise de inkârcı evlat:

"...O da: "Öncekilerin bâtıl satırlarıdır bu" der. İnadında devam eden evlat babasına ve anasına karşı "Bu sizin söylediklerîniz eskiden gelip geçenlerin yazdığı bâtıl satırlardan, onların masallarından ibarettir. Beni mi kandıracaksınız" der.

2- "İşte bunlar, kendilerinden önce cinlerden ve insanlardan geçmiş olan milletler içinde üzerlerine söz hak olanlardır. Şüphesiz onlar hüsrana uğrayanlar oldular." İşte bu babalarına, analarına karşı gelerek onların îman tekliflerini şiddetle reddedenler yok mu, kendilerinden önce geçen, insanların ve cinlerin kâfir olanlarının arasındadırlar. Onlar, azap sözünü hak edenlerdir. Elbette onlar, hüsrana uğrayıp cehennemde ebedi kalacak olanlardır.

3- "Her biri için yaptıkları şeylerden dereceler vardır..." Bunların dünyada iken işledikleri kötülük derecelerine göre cehennemde de dereceleri vardır.

"...Onlar zulüm de olunmayarak amelleri kendilerine ödenmek içindir." Onlara hiç zulüm edilmeden sadece kendi yaptıklarının karşılığı verilecektir. Cehennem bunun için hazırlanmıştır.

4- "Küfredenler ateşe atılacakları gün (kendilerine): "İyiliklerinizi dünya hayatınızda giderdiniz ve onlarla safâ sürdünüz. Artık bu gün de, yer yüzünde haksız yere kibirleniyor olduğunuz ve sapıyor olduğunuz şeyler sebebiyle zillet azabıyla cezalandırılacaksınız" (denilecek)." Habibim! Onlara başlarına gelecekleri şöyle anlat: "İman etmeyen ve zevk safa sandıkları ahlaksızlıklara dalan kimselere ateşe atılacakları zaman: "Siz elinize geçen iyilik, güzellik fırsatını dünya zevkine dalarak kaçırdınız. Günlerinizi böylece sapıklıklarla geçirdiniz. Hem de hiç hakkınız olmadığı halde gururlandınız, böbürlendiniz, saptıkça saptınız. İşte bunların yüzünden şimdi bu kahredici, zillet verici sonu gelmeyen azapla cezanızı çekeceksiniz" denilecek.

Devrimizde de bunların örnekleri çoktur. Yazıklar olsun o din düşmanlarına ki müslümanları saptırmaya çalışıyorlar.

(En'âm 25, 132. Araf 38, 39. Enfâl 31. Ra'd 30. Nahl 24. İsrâ 16, 23, 24. Mü'minûn 83. Furkân 4, 5. Neml 67, 68. Kasas 63. Secde 13. Yasin 7, 70. Ğafir 46. Fussılet 25. Şûrâ 45. Mutaffifin 13. Kalem 15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 21

وَاذْكُرْ اَخَا عَادٍ ۘ اِذْ اَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْاَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتِ
النُّذُرُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهٖٓ اَلَّا تَعْبُدُوْٓا اِلَّا اللّٰهَ ۭ اِنِّىْٓ
اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Ad'in kardeşini de hatırlat. Hani kavmini Ahkâfda uyarmıştı. Kendisinden önce de sonra da "Allâh'tan başkasına kulluk etmeyin, şüphesiz ben size karşı büyük bir günün azabından korkuyorum" diyen uyarıcılar geçmişti."

Âyet: 22

قَالُوْٓا اَجِئْتَنَا لِتَاْفِكَنَا عَنْ اٰلِهَتِنَا ۚ فَاْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ اِنْ
كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

""Bizi ilahlarımızdan döndürmen için mi bize geldin? Eğer doğrulardan isen, haydi bize va'dettiğin şeyi getir" dediler."

Âyet: 23

قَالَ اِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ ۖ وَاُبَلِّغُكُمْ مَّآ اُرْسِلْتُ بِهٖ
وَلٰكِنِّيٓ اَرٰيكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

""Bilgi ancak Allâh katındadır. Size gönderildiğim şeyi tebliğ ediyorum. Fakat ben sizi bir cahiller zümresi görüyorum" dedi."

Âyet: 24

فَلَمَّا رَاَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ اَوْدِيَتِهِمْ ۙ قَالُوا هٰذَا عَارِضٌ
مُّمْطِرُنَا ۭ بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهٖ ۭ رِيْحٌ فِيْهَا عَذَابٌ
اَلِيْمٌ ۙ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Vadilere yönelen bir bulut gördükleri zaman da: "Bu bize yağmur yağdıran bir bulut" dediler. Hayır o, kendisini acele istediğiniz şeydir. Kendisinde acıklı azap bulunan bir rüzgardır."

Âyet: 25

تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍۭ بِاَمْرِ رَبِّهَا فَاَصْبَحُوْا لَا يُرٰٓى اِلَّا مَسٰكِنُهُمْ ۭ
كَذٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِيْنَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Rabbinin emriyle her şeyi helâk eder. Ve meskenlerinden başka (bir şey) görünmez oluverdi. Böylece mücrimler zümresini cezalandırırız."

Âyet: 26

وَلَقَدْ مَكَّنّٰهُمْ فِيْمَآ اِنْ مَّكَّنّٰكُمْ فِيْهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا

وَأَبْصَارًا وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ
وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Andolsun kendisinde sizi güçlendirmediğimiz şeyde onları güçlendirmiştik. Ve onlara işitme ile görmeler ve kalpler vermiştik de onlardan, işitmeleri de, görmeleri de kalpleri de –Allâh'ın âyetlerini inkâr eder oldukları zaman– def edemedi. Kendisiyle alay eder oldukları şey de onları kuşatıverdi."

Âyet: 27

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُرَىٰ وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Andolsun beldelerden çevrenizde olanları da helâk etmiştik. Dönerler mi ki diye âyetleri açıkladık."

Âyet: 28

فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا آلِهَةً
بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَٰلِكَ إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka edindikleri yakınlık ilahları onlara yardım etmeli değil miydi? Aksine onlardan yan çizdiler. Bu da onların yalanı ve uyduruyor oldukları şeylerdir."

İZAHLARI:

Hususiyle Mekke müşriklerine, umumu ile de kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara ibret olmak üzere Rasulüne hitaben Allâhu Teâlâ:

1- "Ad'in kardeşini de hatırlat." Ad kavminin peygamberi olan Hûd Aleyhisselamı ve kavmiyle arasında olanları anlat da ibret alsınlar.

"...Hani kavmini Ahkâfda uyarmıştı. Kendisinden önce de, sonra da: "Allâh'tan başkasına kulluk etmeyin. Şüphesiz ben size karşı büyük bir günün azabından korkuyorum" diyen uyarıcılar geçmişti. "Habibim! Hani Hûd Aleyhisselam kavmini "Ahkaf" denilen yerde yaptıkları şirk ve kötülüklerinden dolayı Allâh'ın azabını anlatarak onları korkutarak uyarmıştı. Hûd Aleyhisselamdan önce de, bir çok Peygamberler gelerek onları uyarmaya çalıştılar, "O Allâh'tan başkasına kulluk yapmayın, ibadet etmeyin" diye uyarmaya çalıştılar ve: "sizin bu şirklerinizden dolayı o büyük kıyâmet gününün azabına çarpılacağınızdan korkuyorum" diyerek her biri onlara öğüt verdiler. Hûd Aleyhisselam da öyle yaptı. Ama onlar:

2- "Bizi ilahlarımızdan döndürmen için mi bize geldin? Eğer doğrulardan isen, haydi bize va'dettiğin şeyi getir" dediler. Hûd Aleyhisselamın davetine karşı: "Bizi tapmakta olduğumuz putlarımızdan ayırmaya mı geldin? Bizi azapla mı korkutuyorsun? Eğer sözünde doğru isen haydi bize tehdit ettiğin azabı getir" dediler. O da:

3- "Bilgi ancak Allâh katındadır. Size gönderildiğim şeyi tebliğ ediyorum..." azabın ne zaman geleceği hakkındaki bilgi, bende yoktur. O, Allâh'ın bileceği şeydir. Ben size ancak Allâh'tan aldığım emirleri ve bilgileri söylüyorum.

"...Fakat ben sizi bir cahiller zümresi görüyorum" dedi. Ey kavmim! Sizin bu inatlarınızdan başınıza geleceği hiç bilmeyenler, hiç anlamayanlar olarak görüyorum. Derken:

4- "Vadilere yönelen bir bulut gördükleri zaman da: "Bu bize yağmur yağdıran bir bulut" dediler..." Hûd Aleyhisselamla uğraştıkları sırada onların yaşadığı vadilere doğru gelen bir bulut belirdi. Çoktan beri kuraklık da vardı. O bulutu görünce sevindiler, yağmur bulutu sandılar. Hiç de öyle değildi.

"...Hayır o, kendisini acele istediğiniz şeydir. Kendisinde acıklı azap bulunan bir rüzgardır." Ey müşrikler! Hiç sevinmeyin o gelen bulut yağmur bulutu değil. Sizin istediğiniz ve acele ettiğiniz, sizi helâk edecek olan içinde acıklı azap bulunan bir rüzgardır.

5- "Rabbinin emriyle her şeyi helâk eder..." Bu rüzgar Allâh'ın emri ile dilediği her şeyi helâk eder. Böylece inatçı müşrikler helâk olmuştur.

"...Meskenlerinden başka (bir şey) görünmez oluverdi" Gelen o rüzgar onları ve neleri varsa hepsini sildi, süpürdü, yok etti. Sadece yıkık evlerinden başka görünen bir şey kalmadı.

"...Böylece mücrimler zümresini cezalandırırız." Ad kavmini cezalandırdığımız gibi, her devirdeki îmansız mücrimleri de çeşitli sebepler yaratarak cezalandırırız.

6- "Andolsun kendisinde sizi güçlendirmediğimiz şeyde onları güçlendirmiştik..." Andolsun Ad kavmine verdiğimiz imkanları, bol ve geniş miktardaki malları, sağlam ve sıhhatli bedenleri ve sair nimetleri size vermedik. Onlara;

"...işitme ile görmeler ve kalpler vermiştik de onlardan, işitmeleri de, görmeleri de kalpleri de –Allâh'ın âyetlerini inkâr eder oldukları zaman– def edemedi..." Onlara hakkı duymaları için kulaklar, görmeleri için gözler, îman etmeleri için kalpler vermiştik. Fakat bunların hiç biri onlara fayda sağlamadı ve kendilerinden azabı, felaketi def edemedi. Böylece de:

"...Kendisiyle alay eder oldukları şey de onları kuşatıverdi." Alay ettikleri ve acele ettikleri azap, ansızın onları sarıverdi. Hiç biri kurtulamadan helâk oldular gittiler. Bu azap geçici gibi ise de hemen başlayan kabir azabı, sonra da içinde ebedi kalacakları cehennem azabı onların yakalarını bırakmayacak.

Burada hususiyle Mekke halkının umumi ile de kıyâmete kadar gelecek olan insanların dikkatlerini çeken ve uyaran beyanat vardır.

7- "Andolsun beldelerden çevrenizde olanları da helâk etmiştik. Dönerler mi ki diye âyetleri açıkladık." Ey Mekke halkı! Şöyle çevrenize bir bakın. Arap yarım adasındaki şehirlerden nicelerini küfürlerinden, isyanlarından, ahlaksızlıklarından dolayı helâk etmiştik. Onların kalıntısı olan örenleri görmüyor musunuz? Hitap her ne kadar Mekke halkına ise de, bütün dünyadaki insanların yaşadıkları yerlerin civarında pek çok eski kalıntı eserler vardır. Bunlardan ibretler, dersler alınması gerekir. Bilhassa: "bunların batıp gitmesine sebep nedir?" diye çokça düşünmek gerekir. Allâh bunları bizim ibret almamız için birer âyet (delil) olarak önümüze sermiştir.

8- "Allâh'tan başka edindikleri yakınlık ilahları onlara yardım etmeli değil miydi?..." Onlar Allâh'ı bırakıp bir takım ilahlar edindiler, o putlara bir çok emekler çektiler, onların huzurunda saygı gösterdiler, tapındılar. Allâh onlara tapan milletleri helâk ederken o taptıkları şeyler kendilerine yardım edip onları kurtarmaları gerekmez miydi? Niçin yardım etmediler? Edemezlerdi.

"...Aksine onlardan yan çizdiler. Bu da onların yalanı ve uyduruyor oldukları şeylerdir." Bunlar bizi Allâh'a yaklaştıracak, yardım edecek, şefaat edecek diye gönül bağlamışlardı ama, hiç de öyle olmadı.

Olmazdı da. Çünkü bunlar hissiz, şuursuz, cansız birer taş veya kaya, ağaç gibi şeylerdi. Canlı, akıllı, şuurlu, hisli de olsa birer yaratık olmaları bakımından ötekilerden farkları yoktur. Nitekim yılana, timsaha, sığıra, hatta insanlara bağlanan niceleri vardır ki bunların arasında hiçbir fark yoktur. Bunların hepsi de birbirine hiç de yaklaşmayan ve yan çizmiş olanlardır.

(En'âm 6, 10. Nahl 34. Enbiyâ 41. Şuarâ 123-140. Ankebût 17. Zümer 3, 48. Saffat 86, 151, 152. Ğafir 83. Fussılet 15, 16. Casiye 23. Zariyat 41, 42. Hakka 6-8. Fecr 6-8. Araf 10, 65-72, 179. Hûd 8, 50-60. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 29

وَاِذْ صَرَفْنَآ اِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْاٰنَ ۚ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوٓا اَنْصِتُوا ۚ فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا اِلٰى قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Hani cinlerden bir gurubu, Kur'ân dinleyecekler diye sana yönlendirmiştik. Ona geldikleri zaman da: "Susun" dediler. Tahakkuk edince de, uyarıcılar olarak kavimlerine döndüler."

Âyet: 30

قَالُوا يَا قَوْمَنَآ اِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا اُنْزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسٰى مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِٓى اِلَى الْحَقِّ وَاِلٰى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾

Meâli:

""Ey kavmimiz! hakîkaten biz Mûsâ'dan sonra indirilen, önündekileri tasdik eden, hakka ve dosdoğru bir yola ileten bir kitap dinledik" dediler."

Âyet: 31

يَا قَوْمَنَآ اَجِيبُوا دَاعِيَ اللّٰهِ وَاٰمِنُوا بِهِ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ

ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Ey kavmimiz! Allâh'ın davetçisine icabet edin ve O'na îman edin ki günahlarınızdan (bazısını) size mağfiret etsin ve sizi acıklı azaptan korusun" (dediler).

Âyet: 32

وَمَنْ لاَ يُجِبْ دَاعِىَ اللّٰهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِى الْاَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ اَوْلِيَآءُ ۭ اُولٰٓئِكَ فِى ضَلٰلٍ مُبِينٍ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Kim de Allâh'ın davetçisine icabet etmezse, artık yerde acze düşüren değildir kendisi için Ondan başka dostlar da yoktur. İşte bunlar, açık bir sapıklık içindedirler."

ÎZAHLARI:

Mekke halkının ibret almaları için geçen âyetlerde Hûd Aleyhisselamın kavmi olan Ad kavmini hatırlatmış olan Allâhu Teâlâ, bu âyetlerde de cinleri örnek veriyor ve:

1- "Hani cinlerden bir grubu, Kur'ân dinleyecekler diye sana yönlendirmiştik. Ona geldikleri zaman da: "Susun" dediler..." Ve dinlediler. Habibim! Hani sen Taif'ten dönerken namaz kılıyordun da cinlerden bir taifeyi Kur'ân dinlemeleri için sana göndermiş idik. Kur'ânı iyi dinlemeleri için birbirlerine: "Susun" demişler ve iyice dinlemişlerdi.

"...Tahakkuk edince de, uyarıcılar olarak kavimlerine döndüler." Kur'ânı dinlemeleri gerçekleşince de hemen kendi kavimlerine birer uyarıcı olarak döndüler ve:

2- "Ey kavmimiz! hakîkaten biz Mûsâ'dan sonra indirilen, önündekileri tasdik eden, hakka ve dosdoğru bir yola ileten bir kitap dinledik" dediler. Ey cinlerden olan milletimiz! Mûsâ'ya inen Tevrat kitabından ve Îsâ'ya inen İncil kitabından sonra Allâh'ın son peygamberi Muhammed'e indirdiği Kur'ânı kendi ağzından dinledik. Bu kitap, daha önce gelen kitapları tasdik ediyor, hakkı bildiriyor ve yolun en doğrusuna iletiyor.

3- "Ey kavmimiz! Allâh'ın davetçisine icabet edin ve O'na îman edin ki günahlarınızdan (bazısını) size mağfiret etsin ve sizi

acıklı azaptan korusun" (dediler). Kur'ânı dinleyen cinler devamla "Ey cinler! Allâh'ın davetçisi olan son Peygamber Muhammed Aleyhisselama îman edin ki Allâh kul hakkı olmayan kendisine karşı işlediğiniz günahları affetsin ve sizi cehennemin acıklı azabından korusun" dediler.

Cinler hakkında bir çok rivâyetler vardır. Onlar da tıpkı insanlar gibi îmanla ve ibadetle mükelleftirler. Bizim Peygamberimiz, onların da peygamberidir. Kur'ânı Kerîm, onların da kitabıdır. Onlardan da insanlar gibi mü'minleri vardır, kâfirleri vardır. Onlarla aramızdaki fark, sadece bizim cismani oluşumuz, onların da her şekle girebilen ve cisimleri olmayan birer varlık olmalarıdır. Onların kemik ve hayvan tersi gibi maddelerden tabahhur eden şeylerden gıdalandıkları hakkında hadisi nebeviler vardır. Bu cinler hakkındaki rivâyetlere girmeyi uygun bulmadım. Çünkü söz uzayacak ve yararlı da olmayacak. Biz onların varlığına inanırız, gerisini Allâh'a havale ederiz.

Şunu da hatırlatmada fayda vardır: Bazı kimselerin cinleri topladıkları onlarla bazı kimseleri büyüden ve saradan kurtardıkları söylenir. Bunun asla doğru olmadığı ve insanı küfre kadar götürdüğüne dair müfessirlerin beyanları vardır. Cinlerle uğraşanların hakkında iyi bir görüş yoktur.

4- "Kim de Allâh'ın davetçisine icabet etmezse, artık yerde acze düşüren değildir kendisi için Ondan başka dostlar da yoktur. İşte bunlar, açık bir sapıklık içindedirler." Bu âyeti kerime her ne kadar yalnız cinlerle ilgili gibi ise de, hem cinlere, hem de insanlara şümulünün olduğu açıktır.

Cinlerden ve insanlardan kim Allâh'ın gönderdiği son davetçi olan Muhammed Aleyhisselamın davetini kabul etmez ve inanmazsa, ardından da devam ederse, iyi bilsin ki yer yüzünde hükmünü sürdürüp de Allâh'ı ve Rasulünü acze düşüremez. Aksine kendisi acze düşer ve nihâyet Azrâil'e teslim olur. Allâh'ın azabından da kurtulamaz. İşte böyleleri - cinlerden ve insanlardan- hepsi de açık bir sapıklık içindedirler.

(Bakara 101. En'âm 100, 112, 128, 130. Arâf 38, 179. Enfâl 24. Hıcr 27. Neml 17, 39. Sebe' 12, 14, 41. Fussılet 25, 29. Şûrâ 47. Zariyât 56. Râhmân 15, 33, 39. Cinn 1-17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 33

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَلَمْ يَعْىَ بِخَلْقِهِنَّ بِقَادِرٍ عَلٰٓى اَنْ يُّحْيِىَ الْمَوْتٰى ؕ بَلٰٓى اِنَّهٗ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz gökleri ve yeri yaratan onların yaratılmasında da yorulmayan Allâh'ın ölüleri diriltmeye kadir olduğunu görmediler mi? Evet şüphesiz O, her şeye kadirdir."

Âyet: 34

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ ؕ اَلَيْسَ هٰذَا بِالْحَقِّ ؕ قَالُوا بَلٰى وَرَبِّنَا ؕ قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Küfredenlerin ateşe arzolunacağı gün. Bu gerçek değil mi? "Evet Rabbimize yemin ederiz" dediler. "Artık küfretmekte olduğunuz şey sebebiyle azabı tadın" buyurdu."

Âyet: 35

فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ اُولُوا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَّهُمْ ؕ كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ ۙ لَمْ يَلْبَثُوٓا اِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ ؕ بَلٰغٌ ۚ فَهَلْ يُهْلَكُ اِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"(Habibim)! Artık Peygamberlerden azimli olanların sabrettikleri gibi sabret. Onlar için acele de etme. Va'dolunduklarını görecekleri gün, sanki onlar gündüzden bir saatten başka eğleşmemiş gibi olacaklar. Bir tebliğdir. Fâsıklar zümresinden başkası da helâk olunur mu?"

İZAHLARI:

Bu öldükten sonra dirilip de hesaba çekilmeyi inkâr edenler:

1- "Şüphesiz gökleri ve yeri yaratan onların yaratılmasında da yorulmayan Allâh'ın ölüleri diriltmeye kadir olduğunu görmediler mi?..." Allâh onlara göz vermiş görsünler diye. Göklerin ve yerin yaratılışlarına bakmadılar mı? Onları yaratan Allâh, onları yok edip yeniden yaratmaya da kadir. İnsanları da hiç yoktan yaratan Allâh, öldükten sonra da yeniden yaratmaya da kadir. Bunların yaratılması Allâh'ı zerre kadar yormaz. O yaratacağı şeye sadece: "ol" der ve oluverir.

"...Evet şüphesiz O, her şeye kadirdir." Bunda asla şüphe yoktur. İnsanın bunda şüphe etmesi için beyinsiz, akılsız, kulaksız, gözsüz ve sağır olması gerekir.

2- "Küfredenlerin ateşe arzolunacağı gün. Bu gerçek değil mi? "Evet Rabbimize yemin ederiz" dediler..." O kâfirler cehennem ateşine atılacakları gün kendilerine sorulacak: "Hani ya inkâr ediyordunuz. Gördünüz mü, bu gerçek değil mi, şimdi de inkâr edebilir misiniz?" denilecek. İnkar etme imkanları kalmayan kâfirler de: "Evet Rabbimize yemin ederiz doğrudur, gerçektir" diyecekler. Allâhu Teâlâ da:

"...Artık küfretmekte olduğunuz şey sebebiyle azabı tadın" buyurdu. "Ey kâfirler! İşte bu, sizin inkâr edegeldiğiniz cehennem azabı. Hak ettiğiniz bu azabı tadın tadabildiğiniz kadar. Bundan kurtulma ümidini de kesin" buyurulacak. Rasulüm, Habibim! Sen:

3- "Artık Peygamberlerden azimli olanların sabrettikleri gibi sabret. Onlar için acele de etme..." Peygamberlerden Nûh, İbrâhîm, Mûsâ ve Îsâ'nın sabrettikleri gibi sabret. Sen daha da sabırlı ol. O kâfirlerin helâkı ve cezalanmaları için acele etme. Onlar:

"...Va'dolunduklarını görecekleri gün, sanki onlar gündüzden bir saatten başka eğleşmemiş gibi olacaklar..." Onlar va'dolundukları azabı görünce, dünyayı hatırlayacaklar ama, sanki dünyada günün bir saati kadar bile eğleşmemiş olduklarını sanacaklar. Çünkü ahiretin ve içinde kalacakları cehennemin sonsuzluğunun yanında dünya hayatı, bir hiç mesabesindedir. Orada bunu iyi anlamış olacaklar.

"...Bir tebliğdir..." Bu Kur'ân Allâh'ın kelamı ve Rasulünün bir tebliğidir. Bütün hakîkatler ve hükümler kıyâmete kadar gelecek olan insanların hepsine yapılmış ve yapılacak olan bir tebliğdir. Bir duyurudur, uyarıdır.

"...Fasıklar zümresinden başkası da helâk olunur mu?" Allâh'ın taatından çıkanlar, O'na isyan edenler, O'nu inkâr edenlerden baş-

kaları mı helâk olacak? Onlardan başkaları mı cehenneme atılacak? Onlardan başkaları mı o sürekli azabı hak edecek?

(En'âm 30, 47. Âl-i Imran 106. Enfâl 35. Tevbe 35. Yûnus 45. Hûd 4. İbrâhîm 52. Meryem 74, 75. Hacc 6. âyetleri de okuyalım.)

AHKÂF SÛRESİNİN SONU

MUHAMMED SÛRESİ

47. Sûredir

38 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

اَلَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ اَضَلَّ اَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾

Meâli:

"Küfredenler ve Allâh yolundan men edenler, (Allâh) onların amellerini iptal etmiştir."

Âyet: 2

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَاٰمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ ۙ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَاَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٢﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanlar, o Rabbilerinden hak olarak Muhammed'e indirilene de îman edenler ise, onların kötülüklerini kendilerinden silmiş ve hallerini düzeltmiştir."

Âyet: 3

ذٰلِكَ بِاَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَاَنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ ۚ كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ اَمْثَالَهُمْ ﴿٣﴾

Meâli:

"İşte bu, elbette küfredenlerin bâtıla uymaları, îman edenlerin de hakîkaten Rabblerinden gelen Hakk'a tâbi olmaları sebebiyledir. Böylece, Allâh insanlara örneklerini veriyor."

İZAHLARI:

1- İbni Abbas, bu âyetlerin Bedir'de küfür ordusuna yemek verenler hakkında nâzil olduğunu söylemiştir. Bunlar, Ebu Cehl, Haris ibni Hişam Rabia'nın oğulları Utbe ile Şeybe, Halef'in oğulları Übeyy ile

Ümeyye, Haccac'ın oğulları Münebbih ile Nübeyh, Hişam'ın oğlu Ebul Buhteri, Esved'in oğlu Zem'â, Hazzam'ın oğlu Hakîm ve Hâris ibni Amir ibni Nevfel'dir. Bunların orduya verdikleri yemekler ve yaptıkları hizmetleri, küfürlerinden sapıklıkları ve saptırdıkları ve Allâh yolundan men ettikleri yüzünden Allâh iptal etmiş, boşa çıkarmıştır. Hiçbir faydasını görmemişler ve mağlup olmuşlardır. Ahirette de hiçbir sevabını göremeyecekler.

2- "İman edenler ve yararlı işler yapanlar, o Rabblerinden hak olarak Muhammed'e indirilene de îman edenler ise, onların kötülüklerini kendilerinden silmiş ve hallerini düzeltmiştir." İbni Abbas bu âyetin Ensar hakkında nâzil olduğunu söylemiştir. Bunlar, îman etmekle beraber Allâh'ın rızasına uygun yararlı işler yapmışlar, Allâhu Teala'dan hak olarak Muhammed Aleyhisselama indirilen Kur'ânı Kerîme îman eden kimselerdir. Bunlar, muhacirlere yardım edenler ve Bedir savaşının kazanılmasında da büyük yararları olanlardır. Allâh bunların geçmiş günahlarını bağışlamış, hal ve gidişlerini de çok iyi bir düzene koymuştur. Her biri çok değerli, şerefli, olgun kimseler olmuştur.

3- "İşte bu, elbette küfredenlerin bâtıla uymaları, îman edenlerin de hakîkaten Rabblerinden gelen Hakk'a tâbi olmaları sebebiyledir..." İşte bu, kâfirlerin amellerinin boşa gitmesi, bâtıla uymaları, sapık yolu tutmaları yüzünden olduğu gibi, mü'minlerin de Allâh'tan gelen ve hak yolu gösteren Kur'âna tâbi olmaları sebebiyle, Allâh onların günahlarını örtmüş ve onları çok değerli, şerefli, cennete layık bir hale getirmiştir.

"...Böylece, Allâh insanlara örneklerini veriyor." Allâh kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara ibret almaları için küfredenlerden ve îman edenlerden, onların her birinin akıbetlerinden örnekler veriyor. Ders alanlara ne mutlu.

(Bakara 25, 82. Âl-i Imran 56, 57. Nisâ 57, 122, 167, 173, 168. Arâf 157. Hûd 59, 60. Ra'd 17, 29. Nahl 72, 88. Hacc 50, 51, 56. Ankebût 7, 9, 52, 58, Fâtır 7. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 4

فَاِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتّٰٓى اِذَآ اَثْخَنتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَاِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَاِمَّا فِدَآءً حَتّٰى تَضَعَ الْحَرْبُ

اَوْزَارَهَا ۚ ذٰلِكَ ۖ وَلَوْ يَشَاۤءُ اللّٰهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ وَلٰكِنْ لِيَبْلُوَا
بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ ۗ وَالَّذِيْنَ قُتِلُوْا فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَلَنْ
يُّضِلَّ اَعْمَالَهُمْ ﴿٤﴾

Meâli:

"Eh, küfredenlerle karşılaştığınız zaman (işiniz) hemen boyun vurmaktır. Onları çökerttiğiniz zaman da, artık kelepçeyi bağlayın. Sonra da savaş ağırlığını bırakıncaya kadar ya salıvermek ya da fidye almak. İşte bu, eğer Allâh dilerse, elbette onlardan intikam alır. Fakat kiminizi kiminizle imtihân etmesi içindir. Allâh yolunda öldürülenlere gelince, Allâh onların amellerini kat'iyyen iptal etmez."

Âyet: 5

سَيَهْدِيْهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ ۚ ﴿٥﴾

Meâli:

"Onlara hemen hidâyet eder ve hallerini düzeltir."

Âyet: 6

وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ ﴿٦﴾

Meâli:

"Onları kendilerine tanıttığı cennete de koyar."

Âyet: 7

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اِنْ تَنْصُرُوا اللّٰهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ
اَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Allâh'a yardım ederseniz, size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar."

Âyet: 8

وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَتَعْسًا لَّهُمْ وَاَضَلَّ اَعْمَالَهُمْ ﴿٨﴾

Meâli:

"Küfredenleri ise onları tepe takla yıkar ve amellerini iptal eder."

Âyet: 9

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَرِهُوا مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاَحْبَطَ اَعْمَالَهُمْ ﴿٩﴾

Meâli:

"İşte bu, elbette onların Allâh'ın indirdiğini kerih görmeleri sebebiyledir. Amellerini de yok etmiştir."

ÎZAHLARI:

Geçen âyeti kerimede insanların iki kısma ayrıldığı, birinin bâtıla uyduğu, diğerinin de hakka tâbi olduğu beyan edilmişti. Bâtıla uyanların hakka sarılanlara düşman olduğu ve onlara diş bilediği gerçeğinden hareketle mü'minlere Allâh'ın verdiği emir:

1- "Eh, küfredenlerle karşılaştığınız zaman (işiniz) hemen boyun vurmaktır..." Ey îman edenler! Size düşman olan kâfirler harbe kalkar, size savaş açarsa, onlarla karşılaştığınız zaman, beklemeden ilk işiniz onların boyunlarını vurmanızdır. Hiç tereddüt etmeden, irkilmeden cesaretle saldırın, kılıçlarla boyunlarını vurun, mızraklarla göğüslerini delin, şimdiki silahlarla kurşunlayın, elinizde bulunan her çeşit silahla onları öldürün.

"...Onları çökerttiğiniz zaman da, artık kelepçeyi bağlayın..." Onları mağlup ettiğiniz zaman, kalanları esir alın ve kelepçe gibi onları bağlayacak şeylerle esirleri bağlayın. Size, karşı gelemeyecekleri hale getirin.

"...Eh, küfredenlerle karşılaştığınız zaman (işiniz) hemen boyun vurmaktır..." da muhayyersiniz. Bu kısımda iki husus var:

a) Savaş ağırlığını bırakıncaya kadar: Savaş ağırlığı olan silahlar bırakılıncaya kadar, terki silah edinceye kadar, sulh yapılıncaya kadar, taraflar yerlerine çekilinceye kadar, demek olduğu gibi, uzun vadeli olarak insanlar tekamül edip, birbirine dost olup silahsızlanma tahakkuk edinceye, samimiyetle birbirine güveninceye kadar. Yani islam dininin gayesi anlaşılarak bütün insanların kardeşçe yaşama anlayışı tahakkuk edinceye kadar, bütün dünya milletleri Allâh'ın emrettiği huzurlu yolu tutuncaya kadar savaşa hazırlıklı olun, tedbiri elden bırakmayın.

b) Esirleri ya salıvermek veya fidye almak: Alınan esirler hakkında devlet başkanı, duruma göre, yakınlarıyla istişare ederek esirlerin kar-

şılıksız serbest bırakılması veya bedel alarak bırakılması veya karşılıklı esir değişmesi hakkında karar verir. Bu husus çok geniş bir yer alacağından burada kısa kesmek zarureti vardır. Geniş bilgi için fıkıh kitaplarını okuyalım.

"İşte bu, eğer Allâh dilerse, elbette onlardan intikam alır..." İşte bu, Allâh'ın size verdiği emirdir, gösterdiği bir yoldur.

Bu onun sünneti, değişmeyen kanunudur. Kıyâmete kadar devam edecektir. Milletler olgunlaşıp kardeşçe yaşamaya alışıncaya kadar savaşlar devam edecektir. Eğer Allâh dileseydi, onların küfrüne, şirkine karşı onlara musibetler verir, felaketler yağdırır, onlardan intikamını alırdı.

"...Fakat kiminizi kiminizle imtihân etmesi içindir..." Sizin kiminizin küfürde ısrar etmesi, kiminizin îman etmesi ve Allâh yolunda cihad etmesi ile sizin azminizi, sabrınızı denemek ve ona göre ceza veya mükafat vermesi için düzeni böyle kurmuştur.

"...Allâh yolunda öldürülenlere gelince, Allâh onların amellerini kat'iyyen iptal etmez." Allâh yolunda dini uğrunda cihad ederken şehit olanların sâlih amellerini, kâfirlerin kötü veya iyi amelleri gibi boşa çıkarmaz. Kesinlikle mükafatlarını verir.

2- "Onlara hemen hidâyet eder ve hallerini düzeltir." Allâh onları razı olacağı yola sevkeder, başarıdan başarıya ulaştırır, zaferden zafere kavuşturur, hallerini, ahlak ve faziletlerini cennetlere layık bir şekilde düzene koyar.

3- "Onları kendilerine tanıttığı cennete de koyar." Onları Kur'ânı Kerîmde tanıttığı ve anlattığı cennete koyar. Orada hiç acemilik çekmezler. Melekler onları: "Size selamlar olsun! Ne güzel oldunuz, ebedi olarak girin, buyurun" diyerek karşılarlar.

4- "Ey îman edenler! Allâh'a yardım ederseniz, size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar." Eğer siz Allâh'ın bütün emirlerini yerine getirir, men ettiği şeylerden kaçar ve canla başla Allâh yolundakilere yardım eder, cihada devam ederseniz, Allâh da size yardım eder ve ayaklarınızı kaydırmaz. Cephenizde dimdik kalmanızı sağlar.

5- "Küfredenleri ise onları tepe takla yıkar ve amellerini iptal eder." Allâh'ın birliğini inkâr eden ve O'na ortaklar yapan kâfirleri yüzleri üzerine çarpar, perişan eder, rezil rüsva olurlar. Hem de onların yaptıkları bütün iyi işlerini yok eder hiçe çıkarır, hiçbir faydasını görmezler.

6- "İşte bu, elbette onların Allâh'ın indirdiğini kerih görmeleri sebebiyledir. Amellerini de yok etmiştir." Kâfirlerin yüzleri üzerine çarpılmaları, rezil ve rüsva olmaları Allâh'ın Rasulüne indirilmiş olduğu

Kur'ânı beğenmemeleri, yalanlamaları ve "Bu bir sihirdir" demeleri yüzündendir. İmanlarının yokluğu sebebiyle sâlih amel de yapmış olsalar boşa gitmiştir. Yok hükmündedir.

Şunu hatırlatmamızda yarar vardır. Devrimizde kâfirlerin icatlarına hayran olarak, onları cennete yakıştıranlar vardır. Bu çok yanlış bir kanaattir. İman etmedikçe, bütün dünya insanlarını doyursa, hepsine birer saray yapsa, dünyanın bütün yollarını yapsa, sularını akıtsa, insanların yararlanacağı bütün icatları yapsa dünyayı harikalarla donatsa, ahirette hiçbir faydasını göremez. Bütün bunlar boşa gider. Çünkü o ahirette kendisine cenneti verecek olan Allâh'ı inkâr etmiş, hatta ahireti de inkâr etmiştir.

(Bakara 154, 155, 191, 193, 217. Âl-i Imran 22, 147, 169. Nisâ 74, 76, 89, 91. Mâide 5, 48, 53. En'âm 88, 165. Araf 147. Enfâl 11, 12, 8, 15, 39, 45. Tevbe 14, 15, 17, 32, 33, 69. Hûd 16. Hacc 40, 58, 59. Ahzâb 19. Hucurât 13. Haşr 8. Saff 8, 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ؕ دَمَّرَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ ۫ وَلِلْكَافِرِينَ اَمْثَالُهَا ﴿١٠﴾

Meâli:

"Yerde de yürümediler mi, ve kendilerinden öncekilerin akıbeti nasıl oldu bakmadılar mı? Allâh onlara karşı (her şeylerini) helâk etti. Kâfirler için de onların gibileri vardır."

Âyet: 11

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ مَوْلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَاَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلٰى لَهُمْ ﴿١١﴾

Meâli:

"İşte bu, muhakkak Allâh'ın îman edenlerin dostu olması şüphesiz kâfirler (in helakı), onların dostunun yokluğu sebebiyledir."

Âyet: 12

اِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ جَنّٰتٍ

تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ ۭ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا يَتَمَتَّعُوْنَ وَيَاْكُلُوْنَ كَمَا تَاْكُلُ الْاَنْعَامُ وَالنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh, îman edenleri ve yararlı işler yapanları altından ırmaklar akan cennetlere koyacak. Küfredenler de, yararlanırlar ve hayvanların yediği gibi yerler. Ateş de onların yeridir."

Âyet: 13

وَكَاَيِّنْ مِّنْ قَرْيَةٍ هِىَ اَشَدُّ قُوَّةً مِّنْ قَرْيَتِكَ الَّتِىْٓ اَخْرَجَتْكَ ۚ اَهْلَكْنٰهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Beldeden nicesi de vardı ki, o seni yurdundan çıkarandan kuvvet bakımından daha çetin idi. Onları helâk ettik. Kendilerine bir yardımcı da yoktur."

Âyet: 14

اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنْ رَّبِّهٖ كَمَنْ زُيِّنَ لَهٗ سُوْٓءُ عَمَلِهٖ وَاتَّبَعُوْٓا اَهْوَاۗءَهُمْ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Rabbinden açık bir delil üzerine olan kimse, işinin kötülüğü kendisine süslenen ve hevalarına uyan kimseler gibi midir?"

ÎZAHLARI:

Allâh'ın Rasulünü ve kitabını inkâr eden bu Mekke müşrikleri:

1- "Yerde de yürümediler mi, ve kendilerinden öncekilerin akıbeti nasıl oldu bakmadılar mı? Allâh onlara karşı (her şeylerini) helâk etti..." Yer yüzünde eski milletlere ait nice eserler vardır. Bunlar yolculuklarında bu eserleri görmediler mi, bunlardan hiç ibret almadılar mı? Allâh o eserlerin sahipleri olan milletlerin isyanlarına, küfürlerine, şirklerine karşı güvendikleri evlatlarını, mallarını ve her şeylerini kendileri ile birlikte helâk etmiştir. Hâlâ bunlardan ders almayacaklar mı?

2- "İşte bu, muhakkak Allâh'ın îman edenlerin dostu olması şüphesiz kâfirler (in helakı), onların dostunun yokluğu sebebiyledir."

Katâde bu âyetin Uhûd savaşında nâzil olduğunu söylemiştir. Müşrikler, müslümanlara karşı: "Bizim Uzza'mız var. Sizin Uzza'nız yok" diye bağırdılar. Rasulullâh S.A.V. de: "Bizim mevlamız var. Sizin mevlanız yok" deyin buyurmuştur. Evet mü'minlerin zaferden zafere ulaşmalarının sebebi, muhakkak Allâh'ın onların dostu olmasıyladır. Kâfirlerin helâk olup gitmelerinin sebebi de Allâh'ı dost edinmemeleridir.

3- "Şüphesiz Allâh, îman edenleri ve yararlı işler yapanları altından ırmaklar akan cennetlere koyacak. Küfredenler de, yararlanırlar ve hayvanların yediği gibi yerler. Ateş de onların yeridir." Allâh kendine îman eden ve razı olacağı yararlı işler yapan müslümanları içinde ebedi kalacakları, altından ırmaklar akan cennetlere koyar. Dünyada Allâh'ın rahmeti olan nimetlerden yararlanıp zevki sefalar süren, her türlü fenalığı zevk sanan kâfirlerin ahiretteki yeri de cehennem ateşidir. Çünkü onlar, tıpkı hayvanlar gibi yediler, içtiler, fuhuş yaptılar, eğlendiler, akıllarını kullanıp Allâh'a îman etmediler. Dünyada onların yeri mutfak, hela, yatak odası ve eğlence yerleri idi. Allâh'a ibadet etme, camiye gitme diye bir düşünceleri yoktu. Ahiretteki yerleri de elbette cehennem olacak.

4- "Beldeden nicesi de vardı ki o seni yurdundan çıkarandan kuvvet bakımından daha çetin idi..." Habibim! Şehirlerden niceleri vardı ki o seni yurdun olan Mekke'den çıkaran müşriklerden daha çok kuvvete sahip idiler. Ama:

"...Onları helâk ettik. Kendilerine bir yardım eden de yoktur." O kâfirleri çeşitli azaplarla ve musibetlerle helâk ettik. O kadar kuvvetli olmalarına rağmen kendilerine hiçbir yardımcı da bulunmadı. Hepsini biz yaratmıştık, hepsini de biz helâk ettik. Böylece ortağımız olmadığı açıkça görüldü. Bu müşrikler hâlâ ortak peşindeler.

5- "Rabbinden açık bir delil üzere olan kimse, işinin kötülüğü kendisine süslenen ve hevalarına uyan kimseler gibi midir?" Kendisini yaratan Allâh tarafından gelen açık açık deliller ile hakkı beyan eden, Kur'ânı Kerîme îman eden ve onun hükümlerine göre yaşayan kimseler, yaptığı kötülükleri beğenen onları birer zevk sanan, heva ve heveslerine uyarak dinsiz yaşayan kimseler gibi mi olur? Elbette ikisi bir olmaz. Her birileri yaptıklarına göre karşılığını görecek. Birileri cennete, diğerleri de cehenneme gidecek.

(Âl-i Imran 14, 137, 150. En'âm 11. Araf 137, 179. Enfâl 40. Nahl 36. İsrâ 16. Hacc 14, 23, 45, 46, 48, 78. Furkân 36, 44. Hûd 17. Neml 51, 69. Yusuf 105, 106, 109. Rûm 9, 42. Fâtır 8, 44. Ğafir 21. Ahkâf 25. Feth 5. Saff 12. Talâk 8, 9. Tahrîm 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ ۖ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ
آسِنٍ ۚ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ ۚ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ
لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ۚ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى ۖ وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ
كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ ۖ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ
وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Müttegîlere va'dolunan cennetin sıfatı (şöyledir): Orada (rengi kokusu) değişmeyen sudan ırmaklar ve tadı değişmeyen sütten ırmaklar ile içenlere lezzetli şaraptan ırmaklar, hem de süzülmüş baldan ırmaklar vardır. Orada kendileri için meyvelerin her birinden de vardır. Rabblerinden de bir mağfiret vardır. İşte bunlar kendileri ateşte ebedi olan ve kaynar su içirilen, bağırsaklarını da parçalayan kimseler gibi midir?

ÎZAHI:

Geçen âyetlerde kâfirlerin ve mü'minlerin durum ve tutumlarını ve akıbetlerini açıkladıktan sonra bu âyeti kerimede cennetin vasıflarını ve oradaki ırmakları beyan ediyor:

"Müttegîlere va'dolunan cennetin sıfatı (şöyledir):..."

1- "... Orada (rengi kokusu) değişmeyen sudan ırmaklar vardır..." İnsanın ve bütün hayvanlar ve bitkilerin zaruri ihtiyacı olan, hayat ancak kendisiyle kâim olan, cennette de değerini koruyacak olan suyu öne alarak cenneti anlatan Allâh, bu suyun kat'iyyen kirlenmeyeceğini, bulanmayacağını, renginin, kokusunun ve tadının asla değişmeyeceğini sağlığa zararlı olmayacağını da hatırlatmıştır.

2- "...Tadı değişmeyen sütten ırmaklar..." Hayvanlardan sağılan ve biraz gecikmekle bozuluveren süt değil, Allâh'ın hususi yarattığı ve asla tadı değişmeyen, devamlı taze kalan, akıntısı hiç kesilmeyen, bol bol akan süt ırmakları. İnsanın anadan doğması ile aldığı ilk gıda, insan bünyesinin teşekkülünde, büyümesinde ilk besin olan süt, ikinci sırada yerini almıştır.

3- "...İçenlere lezzetli şaraptan ırmaklar..." dünya şarapları gibi pis olmayan, sarhoş etmeyen, içini bulandırmayan, tiksindirmeyen içtikçe ferahlığı artıran bir ilahi ikramdır. Bu da, tükenmek bilmeyen ırmaklar halinde akan bir cennet nimetidir.

4- "...Süzülmüş baldan ırmaklar..." Arıların karnından çıkan, mumla karışık ve içinde bazı yabancı maddeler bulunan dünya balı değil, Allâh'ın hususi yarattığı, hiçbir karışığı bulunmayan süzülmüş, hoş rayihalı, cazip renkli, tatlı mı tatlı, yemesine doyum olmayan bir cennet nimeti. Bu da diğerleri gibi tükenmeyen ve devamlı akan ırmaklar halindedir.

5- "...Orada kendileri için meyvelerin her birinden de vardır." Cennette cennetlikler için meyvelerin her çeşidinden taze taze, bol bol, rengarenk, ayrı ayrı tatları olan, yedikçe iştahı artıran, her zaman bulunan ve tükenmek bilmeyen meyveler vardır.

6- "...Rabblerinden de bir mağfiret vardır..." Bütün bu nimetleri ikram eden Allâh'ın bir de mağfireti vardır ki asıl huzura, sevince, selamete, saadete kavuşturacak olan da budur. Cennet ehlinin bütün günahları bağışlanmış, hiçbir hatalı yönleri kalmamış, tertemiz tam cennete layık hale gelmişlerdir. Ne bir endişe, ne bir üzüntü, ne baş ağrısı, ne borç, ne bir zırıltı, ne bir gürültü, ne bir boş söz, insanı rahatsız edecek hiçbir şey yok. Elbette bunlar:

"...Kendileri ateşte ebedi olan ve kaynar su içirilen, bağırsaklarını da parçalayan kimseler gibi midir?" Elbette cennette yerlerini alan mü'minler ile cehennem ateşi içinde devamlı yanan, kaynar su ve irinleri içerek bağırsakları parçalanan kâfirler bir olur mu?

İmamı Ahmed ve Tirmizi'nin Muaviye'den rivâyetinde Rasulullâh S.A.V. : "Cennette sütten deniz ve sudan deniz ile baldan deniz hem de şaraptan deniz vardır. Irmaklar oradan ayrılır" buyurmuştur.

(Âl-i Imran 15, 198. Tevbe 72. Ra'd 35. Furkân 15, 16. Ankebût 51. Yasin 55-58. Sâd 49-52. Zümer 20. Duhân 51-55. Tûr 17-24. Vakıa 9-40. İnsan 5-22. Murselât 41-44. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ اِلَيْكَ ۚ حَتّٰٓى اِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا
لِلَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ اٰنِفًا ۗ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ

اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوٓا اَهْوَآءَهُمْ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Onlardan seni dinleyenler de var. Yanından çıktıkları zaman da kendilerine ilim verilenlere: "Demin ne söylemişti?" derler. İşte bunlar, Allâh'ın kalplerini mühürledikleri ve hevalarına uyanlardır."

Âyet: 17

وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَاٰتٰيهُمْ تَقْوٰيهُمْ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Hidâyete erenler ise, onların hidâyetini artırdı, kendilerine takvalarını da verdi."

Âyet: 18

فَهَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا السَّاعَةَ اَنْ تَاْتِيَهُمْ بَغْتَةً ۚ فَقَدْ جَآءَ
اَشْرَاطُهَا ۚ فَاَنّٰى لَهُمْ اِذَا جَآءَتْهُمْ ذِكْرٰيهُمْ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Kıyâmetin kendilerine ansızın gelmesinden başkasını mı bekliyorlar? Onun alametleri de gelmiştir. Kendilerine geldiği zaman, onların hatırlamaları onlar için neye yarar?"

Âyet: 19

فَاعْلَمْ اَنَّهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ ۗ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوٰيكُمْ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Artık şüphesiz ki Allâh'tan başka bir ilah olmadığını bil. Günahın için, mü'min erkekler ve mü'mine kadınlar için de mağfiret iste. Allâh hareket yerinizi ve barınak yerinizi de bilir."

İZAHLARI:

1- Habibim! O münafıklardan senin yanına gelip seni dinleyenler, yanından ayrıldıktan sonra Kur'ân hakkında bilgili olan kimselere alay ederek sorarlar: "O demin neler söylemişti?" derler. Öğrenmek için değil, gevezelik etmek için sorarlar. Hevalarına uyanlar böyleydi.

Mukatilin rivâyetine göre, Rasulullâh S.A.V. Mescidi Nebevide hitap ederken münafıkların ayıplarına işaret buyururdu. Münafıklar mescidden çıktıkları zaman (duymamışlar gibi) alay ederek Abdullâh ibni Mes'uda: "Muhammed demin ne demişti?" derler. Onlara Allâh'ın verdiği cevap da şöyle:

"...İşte bunlar, Allâh'ın kalplerini mühürledikleri ve hevalarına uyanlardır." buyurmuştur. Bu münafıklar, Allâh'ın gönderdiği Rasulü ve indirdiği kitabı heçimsedikleri için kendilerini hakka yanaştırmayan ve kalpleri körelen, söyleneni de anlamayan kimselerdir. Allâh onların kalplerini nifâkla mühürlemiştir. Ne "kâfiriz" derler, ne de "mü'miniz" derler. İkisi arasında bocalayan beyinsizler.

Devrimizde de böylelerine çokça rastlanır. Açıkça "dinsiziz" diyemezler. Fakat yaşayışlarında hiç de islamdan eser görülmez.

2- "Hidâyete erenler ise, onların hidâyetini artırdı, kendilerine takvalarını da verdi." Kur'ânı dinleyerek hidâyete kavuşanlar ise, onlar Rasulü dinledikçe, Kur'ânı anladıkça Allâh onların ilmini, irfanını, tuttukları doğru yolun bereketini artırır ve kendilerini takva üzerinde geliştirir. Bütün yaşayışlarında islamın eserleri görülür. Münafıklar gibi olmazlar. O münafıklar:

3- "Kıyâmetin kendilerine ansızın gelmesinden başkasını mı bekliyorlar? Onun alametleri de gelmiştir..." Onların yaşamaları, kıyâmeti beklemelerinden başka bir şey değildir. Böyle oyalanadursunlar, kıyâmet onlara ansızın gelecek. Kıyâmetin delilleri çoktan gelmiştir. Her neye bakılsa, sonradan olduğu ve sona ereceği anlaşılır, her gelen Peygamber, her inen kitap kıyâmetin kopacağını haber vermiştir. Muhammed Aleyhisselamın son peygamber oluşu, Kur'ânı Kerîmin de son kitap oluşu da kıyâmetin yaklaştığının birer delilidir. Gittikçe yıpranan her şey kıyâmetin delillerindendir.

"...Kendilerine geldiği zaman, onların hatırlamaları onlar için neye yarar?" Kıyâmet kopup kendilerini yakaladığı zaman, hatırlasalar, insanlar "eyvah" deseler ne çare. Ondan nasıl kurtulabilirler?

4- "Artık şüphesiz ki Allâh'tan başka bir ilah olmadığını bil. Günahın için, mü'min erkekler ve mü'mine kadınlar için de mağfiret iste..." Allâh'tan başka yaratan, her şeye hakim olan, kıyâmeti de koparacak olan, kendisine kulluk yapılacak olan bir ilah yoktur. Bunu iyi bil de hem kendi günahların, hem de bütün mü'min erkekler ve kadınların günahları için Allâh'tan mağfiret iste. Onları bu yola yönelt. Rasulullâhın mağfiret dilemesi de kendisinin bir kul olduğunu ifade eder. Bütün peygamberlerin de mükellef oldukları bilinmelidir.

"...Allâh hareket yerinizi ve barınak yerinizi de bilir." Allâhu Teâlâ, gündüzleri gidip geldiğiniz, çalışıp çabaladığınız, yeyip içtiğiniz yerleri de bilir. Geceleri barındığınız, yatıp uyuduğunuz yerleri de bilir. Sizin bütün hareketlerinizi bütün incelikleriyle bilir. Öyle ise, her zaman O'ndan mağfiret dileyin, tevbe edin O'nun yasakladığı şeyleri yapmayın. Namazın günde beş vakit emrolunması hususiyle Allâh'ın huzurunda dua etmek, mağfiret talep etmek, O'nun kelamını okumak, özenerek zikir etmektir. Namazlarda çok dikkatli olmalıyız.

(Bakara 163, 210, 255. Âl-i Imran 2, 6, 18, 62. Nisâ 155. En'âm 25, 102, 158. Arâf 100, 101. Tevbe 87, 93. Yûnus 42, 43, 74. Nahl 33, 108. İsrâ 46, 47. Rûm 59. Ahzâb 22. Yâsin 49, 50. Ğafir 55. Zuhruf 66. Munâfikûn 3. Duhân 13. Fecr 23. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 20

وَيَقُولُ الَّذِينَ اٰمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ ۚ فَاِذَآ اُنْزِلَتْ سُورَةٌ
مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ ۙ رَاَيْتَ الَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ۖ فَاَوْلٰى لَهُمْ ۚ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"İman edenler de: "Bir sûre indirilmeli değil mi?" diyorlar. Muhkem bir sûre indirildiği ve onda savaş zikredildiği zaman, kalplerinde bir hastalık bulunanları, ölümden üzerine gelen bayılmış bakışı ile sana bakıyorlar görürsün. Onlar için (bu korku) evlâdır."

Âyet: 21

طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَعْرُوفٌ ۚ فَاِذَا عَزَمَ الْاَمْرُ ۚ فَلَوْ صَدَقُوا اللّٰهَ
لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ۚ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Bir taat, bir de güzel sözdür. Artık iş ciddileştiği zaman da Allâh'a sadık olsalardı, elbette kendileri için daha hayırlı olurdu."

Âyet: 22

فَهَلْ عَسَيْتُمْ اِنْ تَوَلَّيْتُمْ اَنْ تُفْسِدُوا فِى الْاَرْضِ وَتُقَطِّعُوٓا

أَرْحَامَكُمْ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Başa geçtiğiniz (veya yüz çevirdiğiniz) taktirde yerde fesat çıkarmanızı ve akrabalığınızı kestirmenizi mi temenni ettiniz?"

Âyet: 23

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَىٰ أَبْصَارَهُمْ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"İşte bunlar, Allâh'ın kendilerine lânet ettikleri ve onları sağır, gözlerini de kör ettikleridir."

İZAHLARI:

Müslümanlar, çoğalıp güçlenmeye başlayınca, azgın kâfirlere karşı ciddi bir hareket gerektiğine ihtiyaç duymaya başladılar ve cihadın sevabına da nail olma arzuları uyandı. Bunun üzerine:

1- "İman edenler de: "Bir sûre indirilmeli değil mi?" diyorlar..." Kâfirlerin sınır tanımaz düşmanlıklarına bakarak, onlara karşı güç kullanmak, savaşa girmek için aralarında Allâh'tan izin isteme ve bu hususta bir açıklık getirmesi için bir sûre indirilmesi talebinde bulunuyorlar. Allâh da zamanının geldiğini bildiği için savaşla ilgili âyetleri indirdi. Münafıklara da bir ihtar olmak üzere:

"...Muhkem bir sûre indirildiği ve onda savaş zikredildiği zaman, kalplerinde bir hastalık bulunanları, ölümden üzerine gelen bayılmış bakışı ile sana bakıyorlar görürsün..." Habibim! İhlaslı mü'minlerin arzuları üzerine muhkem âyetler indirdik ama içlerinde öyle münafıklar var ki onların kalplerinde müthiş nifâk hastalığı vardır. İşte bunlar, savaşı duyunca sanki ölüm korkusuyla bayılmışçasına sana şaşı şaşı bakıyorlar görürsün. Onların savaşa katılmak istemediklerini anlarsın.

"...Onlar için (bu korku) evlâdır." Allâh onları korktukları şey ile helâk etsin. Onlar bunu hak edenlerdir. Nitekim öyle de olmuştur. Müşrikler ve kâfirlerle birlikte cehennemi boylamışlardır. Onlara yakışan:

2- "Bir taat, bir de güzel sözdür..." Onlar telaşa düşmeden, korkuya bürünmeden güzel bir söz söyleseler ve Allâh'a itaat etselerdi ne iyi olurdu.

"...Artık iş ciddileştiği zaman da Allâh'a sadık olsalardı, elbette kendileri için daha hayırlı olurdu." İş ciddileşip de savaş başlayınca bu münafıklar, korkarak bahane arayarak savaştan geri kalma, harbe girmeme yılgınlığı gösterdiler. Eğer onlar sadakatle Allâh'a îman etseler ve O'nun emirlerine sıkı sarılsalar da, niyetlerini de ihlasla pekiştirselerdi, kendileri için çok hayırlı olurdu. İhlaslı mü'minlerle birlikte zafere ulaşırlar ve cennetlere girerlerdi. Sonra bunlara hitaben şöyle buyruldu:

3- "Başa geçtiğiniz (veya yüz çevirdiğiniz) taktirde yerde fesat çıkarmanızı ve akrabalığınızı kestirmenizi mi temenni ettiniz?" Ey Münafıklar! Siz bu hilelerinizle müslümanlara galebe çalıp başa geçtiğiniz ve idareyi elaaldığınız veya Allâh yolundan yüz çevirip savaşa katılmadığınız taktirde, eskiden cahiliyet devrinde olduğu gibi, yer yüzünde bozgunculuk yapmayı, alan talan etmeyi, hem de akraba arasındaki bağları koparıp parçalanmayı mı kastediyorsunuz? Sizin bu umutlarınız boşunadır.

4- "İşte bunlar, Allâh'ın kendilerine lânet ettikleri ve onları sağır, gözlerini de kör ettikleridir." Allâh bu münafıkları lânetleyip rahmetinden uzaklaştırdığı gibi, kulaklarını sağır yapmış, hiçbir hakîkati duyamaz hale getirmiş, gözlerini de kör yapmış, Allâh'ın âyetlerini göremez, hiçbir varlıktan ibret alamaz duruma getirmiştir. Nitekim körü körüne bocalayarak cehenneme doğru yol almışlardır.

Kıyâmete kadar onlara benzeyenlerin akıbetleri de öyle olacaktır.

(Bakara 10. Nisâ 52, 66, 77. Mâide 52. Enfâl 49. Tevbe 81, 125. Ra'd 25. Ahzâb 12, 19, 60, 61. Feth 11, 15, 16. Kıyâmet 34, 35. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 24

اَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْاٰنَ اَمْ عَلٰى قُلُوبٍ اَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Kur'ânı iyice düşünmüyorlar mı? Yoksa kalpler üzerinde kilitleri mi var?"

Âyet: 25

اِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلٰٓى اَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ
الْهُدَى ۙ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ ۙ وَاَمْلٰى لَهُمْ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz kendilerine hidâyet açıklandıktan sonra arkalarına dönenler, şeytan onlara gevşeklik vermiş ve onların emellerini uzatmıştır."

Âyet: 26

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللّٰهُ سَنُطِيعُكُمْ فِى بَعْضِ الْاَمْرِ ۚ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اِسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Bu, hakîkaten onların, Allâh'ın indirdiğini hoşlanmayanlara: "Bazı işlerde size hemen itaat ederiz" demeleri sebebiyledir. Halbuki Allâh onların gizlemelerini biliyor."

Âyet: 27

فَكَيْفَ اِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَاَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Melekler onların yüzlerine ve sırtlarına vurarak kendilerini öldürdükleri zaman (halleri) nasıl olur?"

Âyet: 28

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَآ اَسْخَطَ اللّٰهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَاَحْبَطَ اَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"İşte bu, şüphesiz onların Allâh'ı gazaplandıracak şeylere uymaları ve rızasını hoşlanmamaları sebebiyledir. Onların amellerini de iptal etti."

ÎZAHLARI:

1- "Kur'ânı iyice düşünmüyorlar mı?..." Bu münafıklar, bu kâfirler Kur'ânı Kerîmi iyice okuyup, dinleyip, anlayıp da derin derin düşünmüyorlar mı? Muhtaç oldukları bilgileri, nasihatleri ve ibretleri almıyorlar mı?

"...Yoksa kalpler üzerinde kilitleri mi var?" Yoksa bu îmansızların kalplerine Allâh kilit vurdu da bir türlü açamıyorlar mı? Akılları

kapandı da çalıştıramıyorlar mı? Ne oluyor bunlara da bu kadar açık hakîkatler karşısında kapanıp kalıyorlar.

2- "Şüphesiz kendilerine hidâyet açıklandıktan sonra arkalarına dönerler..." Bunlara hidâyet her yönüyle açıklandıktan, inanca, ibadete, ahlaka, muamelata, şahsi ve umumi hayata dair bütün hakîkatler açıklanıp tam bir hidâyet yolu belirdikten sonra gerisin geriye küfür bataklığına dönüyorlar. Doğrusu çok tuhaf şey.

"...Şeytan onlara gevşeklik vermiş ve onların emellerini uzatmıştır." Şeytan onlara vesvese vererek aldatmış, kolaylıklar göstermiş, hayal kurdurmuş, böylece hakka karşı onlara tam bir gevşeklik vermiş, vurdum duymaz hale getirmiş. Önlerine dünya emellerini sergilemiş, ahireti unutturmuş, menfaat duygularını uzatmış da uzatmış. İçine düştükleri bu koyu sisten hiçbir şeyi göremez hale gelmişlerdir.

3- "Bu, hakîkaten onların, Allâh'ın indirdiğini hoşlanmayanlara: "Bazı işlerde size hemen itaat ederiz" demeleri sebebiyledir..." her devirde olduğu gibi münafıkların adetleri böyledir. Münafıklar, Kur'ândan hoşlanmayan Benî Kurayza ve Beni Nadir gibi Yahûdilere gizlice cesaret vererek: "Biz sizinleyiz, bazı işlerde size itaat ederiz, sizinle beraber oluruz" demeleri sebebiyle islama karşı cesaretlerini artırmışlardır.

"...Halbuki Allâh onların gizlediklerini biliyor." Bunun farkında değiller. Allâh onların bu fiskoslarını biliyor ve hak ettikleri cezaları da taktir ediyor. Onların ömürleri biter ve:

4- "Melekler onların yüzlerine ve sırtlarına vurarak kendilerini öldürdükleri zaman (halleri) nasıl olur?" Onların ömürleri bitip de can alma melekleri kendilerine gelerek çarpa çarpa canlarını aldıkları zaman bunların durumu ne olur? Onları bu meleklerden kim kurtarabilir? Bunlar ölümü hiç mi hatırlamıyorlar? Her yaşayanın öldüğünü görüyorlar. Kendilerinin de öleceklerini hiç mi düşünmüyorlar.

5- "İşte bu, şüphesiz onların Allâh'ı gazaplandıracak şeylere uymaları ve rızasını hoşlanmamaları sebebiyledir..." İşte bu eziyetle, vura vura öldürmeleri, gerçekten Allâh'ın gazabını çeken küfür, nifâk, şirk, şehvet, haksızlık gibi şeylere saplanmaları ve O'nun razısına aykırı gitmeleri yüzündendir. Allâh:

"...Onların amellerini de iptal etti." Onların fakirlere yardım etmeleri, misafirleri ağırlamaları, hayır hasenat yapmaları, sadaka dağıtmaları gibi iyi amellerini de iptal etmiş, hiçe saymıştır.

Her devirde böyleleri bulunur. İmanla ibadetle hiçbir ilgileri olmadığı halde nam, şeref için bir çok hayırlarda yarış yapanlar vardır.

Bunların bu hayırlarından zerre kadar yararlanmayacakları açıkça beyan ediliyor.

(Bakara 217. Nisâ 81. Mâide 5, 21, 54, 80. En'âm 88, 93. Enfâl 50. Hûd 16. Nahl 63. Nûr 21. Neml 24. Ahzâb 19. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 29

اَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ اَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللّٰهُ اَضْغَانَهُمْ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Yoksa kalplerinde hastalık bulunanlar, onların kinlerini Allâh'ın kat'iyyen çıkaramayacağını mı sanmıştır?"

Âyet: 30

وَلَوْ نَشَآءُ لَاَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمٰيهُمْ ۭ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِى لَحْنِ الْقَوْلِ ۭ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Eğer dilersek, elbette onları size gösteririz de onları kendi simalarından gerçek tanırsın ve andolsun onları muhakkak söz gelişinden de tanırsın. Allâh amellerinizi de bilir."

Âyet: 31

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتّٰى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصّٰبِرِينَ ۙ وَنَبْلُوَا اَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Andolsun sizden mücahitleri ve sabırlıları bilmemiz için elbette sizi imtihân ederiz. Haberlerinizi de sınarız"

ÎZAHLARI:

1- Yoksa kalplerinde nifâk hastalığı bulunan içi başka dışı başka olan münafıklar, içlerinde gizledikleri islama ve müslümanlara karşı olan kin ve hasetliklerini kat'iyyen açığa çıkarıp ifşa edemeyeceğimizi mi sandılar?

2- "Eğer dilersek, elbette onları size gösteririz de onları kendi simalarından gerçek tanırsın ve andolsun onları muhakkak söz gelişinden de tanırsın. Allâh amellerinizi de bilir." Rasulüm eğer biz dilersek, o münafıkları size gösteririz de onları yüz hatlarından kesinlikle tanırsın. Andolsun onları konuşurlarken de sözlerinin üslubundan, laflarının gevelenmesinden de münafıklar olduklarını tespit edersin. Onlar her ne kadar zahiren güzel söylediklerini sansalar da içlerini gizleyemezler. Münafık oldukları belli oluverir.

Ahmed'in Ukbe ibni Amir'den rivâyet ettiği bir hadisi nebevide şöyle anlatıyor: Rasulullâh S.A.V. Bize bir hitapta bulundu ve Allâh'a hamdü sena etti. Sonra: "Sizin içinizde münafıklar vardır. Kimin adını söylersem, kalsın" buyurdu. Sonra: "Ey filan kalk, ey filan kalk, ey filan kalk..." diyerek otuz altı kişinin adını söyledi. Sonra: "İçinizde münafıklar var. Allâh'tan korkun" buyurdu. Münafıklar, tanınmadıklarını sanmasınlar. Firasetli Müslümanlar onları her zaman tanır. "Ben müslümanım" deyip de şeriat düşmanı olanların münafık oldukları hemen sırıtır. Allâh şerlerinden korusun.

3- "Andolsun sizden mücahidleri ve sabırlıları bilmemiz için elbette sizi imtihân ederiz. Haberlerinizi de sınarız." Buyuran Allâh her vesile ile canla başla cihad edenler ile sabır ve metanet gösterenleri ayırmak için sebepler yaratır imtihân eder. Onlardan alınan haberler de değerlendirilir, samimi olup olmadıkları sınanır. Her fert her haliyle imtihândadır.

(Bakara 8-16, 155. Araf 168. Tevbe Sûresinin tamamı. Enbiyâ 35. Mülk 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 32

اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ
مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدٰى ۙ لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ شَيْئًا ۭ
وَسَيُحْبِطُ اَعْمَالَهُمْ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz kendilerine hidâyet açıklandıktan sonra küfredenler ve Allâh yolundan saptıranlar, Rasule de ters düşenler, kat'iyyen Allâh'a bir şey zarar veremezler. Onların amellerini de hemen iptal eder."

Âyet: 33

يَـٰٓ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوٓا اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Allâh'a itaat edin, Rasulüne de itaat edin. Amellerinizi de iptal etmeyin."

Âyet: 34

اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz küfredenler, Allâh yolundan da saptıranlar, sonra kendileri kâfirler olarak ölenler ise, Allâh kat'iyyen onlara mağfiret etmez."

Âyet: 35

فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوٓا اِلَى السَّلْمِ ۚ وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ ۚ وَاللّٰهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتِرَكُمْ اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Artık siz üstün iken gevşemeyin. Sulha da çağırmayın. Allâh da sizinledir. Kat'iyyen amellerinizi de eksiltmez."

ÎZAHLARI:

1- Şüphesiz kendilerine hidâyeti, dosdoğru yolu her yönüyle açıklayan Kur'ân geldikten sonra, küfredenler ve sapanlar, başkalarını da saptıranlar, hak yoldan men edenler, Rasule de karşı gelip O'nun gösterdiği hak yola ters düşenler, kat'iyyen Allâh'a bir şey yapamayacakları gibi kendilerini hüsrana uğratırlar. Allâh onların yapmakta olduğu iyi amellerini de iptal eder, boşa çıkarır.

2- "Ey îman edenler! Allâh'a itaat edin, Rasule de itaat edin. Amellerinizi de iptal etmeyin." Allâh'a ve Rasulüne gereği gibi itaat edin. Emirlerini tutun, nehiylerinden de sakının. İtaatsizlik edip de iyi amellerinizin sevabını iptal etmeyin.

Ebu'l-Aliye şöyle anlatıyor: Rasulullâhın Eshabı "Şirkle birlikte iyi amellerin fayda vermediği gibi, la ilahe illellâhla beraber günah da zarar vermez" zannederlerdi. Bu âyet nâzil olunca, günahların iyi amelleri iptal edeceğinden korkmaya başladılar.

İbni Ömer de: "Bu âyet nâzil oluncaya kadar biz Rasulullâhın Eshabı, iyiliklerden kabul olmayan hiçbir şey olmadığını sanırdık" demiştir.

Bize düşen, ibadetleri ve bütün iyi amelleri yalnız Allâh için yapmamız ve özenerek dikkatle yerine getirmemizdir. Kabul olup olmayacağını Allâh'a bırakmamızdır. O dilerse kabul eder, dilerse etmez. Yapılan kötülüklerin iyilikleri boşa götüreceğini de hatırdan çıkarmamalıyız.

3- "Şüphesiz küfredenler, Allâh yolundan da saptıranlar, sonra kendileri kâfirler olarak ölenler ise, Allâh kat'iyyen onlara mağfiret etmez." Küfredenler Allâh yolundan sapanlar ve saptıranlar, başkalarının îman etmesini engelleyenler, böylece îman etmeden kâfirler olarak ölürlerse, Allâh kesinlikle onları affetmez. Aksine onları hak ettikleri şekilde cezalandırır. Ey mü'minler! Bakın:

4- "Artık siz üstün iken gevşemeyin. Sulha da çağırmayın. Allâh da sizinledir. Kat'iyyen amellerinizi de eksiltmez" Ey mü'min kullarım! Siz düşmanlarınıza galip geldikten sonra işler bitti zannıyla onları sulha davet etmeyin. Kendinizi aciz de göstermeyin. Allâh sizinledir. Sonra çektiğiniz emekler, yaptığınız savaşlar boşa gider. Allâh sizin iyi amellerinizi eksiltmez, sevabını tam verir. Allâh'a iyi güvenin.

(Bakara 161. Âl-i Imran 22, 32, 91, 132, 139, 176, 77. Mâide 5, 53, 92. En'âm 88. Araf 147. Enfâl 13, 20, 46. Haşr 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 36, 37

اِنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ ۭ وَاِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا
يُؤْتِكُمْ اُجُوْرَكُمْ وَلَا يَسْئَلْكُمْ اَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾
اِنْ يَّسْئَلْكُمُوْهَا فَيُحْفِكُمْ تَبْخَلُوْا وَيُخْرِجْ اَضْغَانَكُمْ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Dünya hayatı ancak bir oyun ve oyalanmaktır. Eğer îman eder ve sakınırsanız, mükafatlarınızı da verir. Sizden mallarınızı da

istemez. Eğer sizden onları ister ve ileri giderse, cimrileşirsiniz de, sizin kinlerinizi de çıkarır."

Âyet: 38

هَآ اَنْتُمْ هٰٓؤُلَآءِ تُدْعَوْنَ لِتُنْفِقُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ ۚ فَمِنْكُمْ
مَنْ يَبْخَلُ ۚ وَمَنْ يَبْخَلْ فَاِنَّمَا يَبْخَلُ عَنْ نَفْسِهٖ ۗ وَاللّٰهُ
الْغَنِىُّ وَاَنْتُمُ الْفُقَرَآءُ ۚ وَاِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ۙ
ثُمَّ لَا يَكُونُوٓا اَمْثَالَكُمْ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"İşte siz şunlar! Allâh yolunda harcamanız için davet olunuyorsunuz. Sizden yine cimrilik eden kimseler olur. Kim de cimrilik ederse eh, ancak kendinden sakınmış olur. Allâh ise zengindir. Siz de fakirlersiniz. Eğer yüz çevirirseniz, sizden başka bir kavme değiştirir. Sonra sizin gibiler olmazlar."

ÎZAHLARI:

1- Ey insanlar! İyi bilin ki dünya hayatı, ahiret hayatını sağlama bağlamak için çok önemli bir fırsattır. Bu fırsatı değerlendirmez de ömrünüzü bir takım oyunlarla ve oyalayıcı şeylerle geçirecek olursanız, bu değerli fırsatı kaçırmış olursunuz. Bakın:

"...Eğer îman eder ve sakınırsanız, mükafatlarınızı da verir..." Hakîkaten îman eder ve bütün kötülüklerden sakınır, Allâh'ın farz kıldığı hükümlere sımsıkı sarılır, yasakladığı şeylerden de sakınırsanız, Allâh sevabınızı kat kat vererek sizi mükafatlandırır.

"...Sizden mallarınızı da istemez..." Sizden zekat olarak ve Allâh yolunda harcamanız için mallarınızın hepsini vermenizi de istemez. Ancak kırkta birini veya bir miktarını harcamanızı teklif ediyor.

"..Eğer sizden onları ister ve ileri giderse, cimrileşirsiniz de, sizin kinlerinizi de çıkarır." Şâyet sizden mallarınızın tümünü harcamanızı ister, daha da ileri giderek varınızı yoğunuzu harcamaya zorlarsa, cimrileşirsiniz ve O'na kin tutarsınız. Allâh da sizi rüsva için kinlerinizi açığa çıkarır. Bunu da bilmelisiniz.

2- "İşte siz şunlar! Allâh yolunda harcamanız için davet olunuyorsunuz..." Ey mü'minler! İşte şu sizler yok mu, Allâh yolunda din

uğrunda savaşmanız için mallarınızı harcamaya davet olunuyorsunuz. Ama, her nedense:

"...Sizden yine cimrilik eden kimseler olur. Kim de cimrilik ederse eh, ancak kendinden sakınmış olur. Allâh ise zengindir. Siz de fakirlersiniz..." Siz ileriyi bilmediğiniz için malınızı Allâh yolunda harcamaktan çekiniyorsunuz. Malınıza kıyamıyorsunuz. Fakat sizden kim böyle cimrilik ederse, bunun zararı ancak kendisinedir. Hem sevaptan mahrum kalır, Allâh'ın rızasından uzaklaşır, hem de düşmanların şerrine uğrar. Allâh'ın buna ihtiyacı yoktur. Sizin ihtiyacınız vardır. Allâh bu emri, dünya ve ahirette sizin selametiniz ve saadetiniz için vermiştir. Keyfinize.

"...Eğer yüz çevirirseniz, sizden başka bir kavme değiştirir. Sonra sizin gibiler olmazlar." Şâyet siz Allâh ve Rasulüne itaat etmez mallarınızı Allâh yolunda harcamaz ve haktan yüz çevirirseniz, iyi bilin ki sizi düşman silahı altında veya başka bir sebep le helâk eder, yerinize sizin gibi olmayan, itaatkâr başka bir millet getirir. Allâh buna kadirdir. Sizden önce nice milletleri helâk edip yerlerine başkalarını getirmiştir.

Beyhaki ve Tirmizi'nin Ebu Hüreyre'den nakline göre: "Rasulullâh S.A.V. âyeti okudu da: "Ey Allâh'ın Rasulü! Bunlar kimdir? Biz yüz çevirirsek, bizimle değiştireceği ve bizim gibi olmayacaklar kimler?" dediler de: "Rasulullâh S.A.V. Selman-ı Farisi'nin omzunu okşadı. Sonra da: "İşte bu ve onun kavmidir. Vallâhi bu din Süreyya'ya tırmansa, Faris'ten erkekler onu alır" buyurdu. Bu hadisin rivâyetinde ihtilaflar var ise de, Efendimizin Selman-ı Farisi'yi örnek göstermesi Pakistanlılar, Endonezyalılar gibi müslüman olanlar, daha da olacaklar vardır. İnşallâh daha bir çok milletler müslüman olacak, mallarını da Allâh yolunda harcayacak.

(Bakara 195, 261, 262, 272, 274. Âl-i Imran 134, 179, 180. Nisâ 37, 38, 133. En'âm 32, 133. Enfâl 60. Tevbe 39, 76. İbrâhîm 19, 20. Fâtır 15-17. Ankebût 64. Hadîd 20, 24. âyetleri de okuyalım.)

MUHAMMED SÛRESİNİN SONU

FETH SÛRESİ

48. Sûredir

29 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz sana açık bir feth ihsan ettik."

Âyet: 2, 3

لِيَغْفِرَ لَكَ اللّٰهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ
نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾
وَيَنْصُرَكَ اللّٰهُ نَصْرًا عَزِيزًا ﴿٣﴾

Meâli:

"Allâh, senin günahından geçmişini ve geleceğini sana mağfiret etmesi, sana olan nimetini tamamlaması ve seni dosdoğru bir yola iletmesi, hem de Allâh sana şerefli bir zaferi yardım etmesi içindir."

İZAHLARI:

Hicretin altıncı yılında Rasulü Ekrem S.A.V. Umre yapmak üzere bin dört yüz kişi ile Mekke-i Mükerreme'ye doğru yola çıktı. "Hûdeybiye" denilen yere vardıklarında, bunların geleceklerini haber alan Mekke müşrikleri, kuvvetli, mücehhez bir ordu ile sözü geçen mıntıkada karşıladı. Aralarında geçen münakaşa ve münazaradan sonra müşriklerden gelen bir teklif üzerine on sene geçerli olacak bir anlaşma imzalandı. Eshabı kiramın bir kısmı bu anlaşmayı hoş karşılamadı ise de, Rasulullâh S.A.V. ileriye dönük yararları olacağını anlatarak onları yatıştırdı. O sene Umre yapmaları anlaşma gereği ertelendi. Bunun üzerine kurbanlıklarını kestiler, tıraş olup ihramdan çıktılar ve Medine'ye döndüler. Bu esnada Rasulullâh'ın ve eshabının üzüntülerini gidermek ve onlara çok büyük bir müjde vermek üzere Allâhu Tela bu sûreyi inzal buyur-

du ve bu sulhun bir mağlubiyet değil, tam aksine büyük bir zafer, açık bir feth olduğuna, aynı zamanda Mekke'nin Fethi dahil bir çok fetihlerin yapılacağına müslümanların çok güçleneceğine de işaret buyurmuş oldu.

Rasulullâh S.A.V. de: "Andolsun bana bir sûre indirildi ki elbette o benim için güneşin üzerine doğduğu (güneşin uğradığı) her şeyden daha sevimlidir" buyurdu ve Fetih sûresini okudu. (Buhari, Müslim.)

1- "Şüphesiz biz sana açık bir fetih ihsan ettik." Rasulüm, Habibim! Hiç üzülmeyin. Biz sana ve mü'minlere bu sulhun çok büyük islami açılmalara, genişlemelere ve bir çok memleketlerin fethine sebep olacağını, yol açacağını müjdeliyoruz. Bu sulh, size benim çok büyük bir ihsanımdır. Buna bundan dolayı çok şükretmelisiniz. Bu:

2- "Allâh, senin günahından geçmişini ve geleceğini sana mağfiret etmesi, sana olan nimetini tamamlaması ve seni dosdoğru bir yola iletmesi, hem de Allâh'ın sana şerefli bir zaferi yardım etmesi içindir."

a) "Senin günahından geçmişini ve geleceğini sana mağfiret etmesi..." Habibim! Seni "İSMET" sıfatı ile yarattım. Sen günah işlemekten masumsun. Ama yine de bir beşersin. Beşer için mukadder olan günah işlemek, senin için geçmişte de, gelecekte de bağışlanmış ve bu yönüyle koruma altına alınmışsındır. Sana hitabım bütün îman edenlere olduğuna göre, senin ümmetinin sana tam uymasıyla da onların geçmiş günahlarını bağışlarım, gelecek günahlarının işlenmemesine de yardımcı olurum.

b) "Sana olan nimetini tamamlaması..." Allâh'ın sana olan Kur'ân nimetini, islamın her yere yayılma nimetini, dünyanın huzura kavuşma nimetini tamamlaması için Hûdeybiyye sulhu taktir edilmiştir. Yakında insanlar, kabileler, akın akın size gelerek müslüman olacaklar. Kıyâmete kadar da zaman zaman, yer yer insanların İslam'a akınları devam edecek, Kur'ânın ulaşmadığı yer kalmayacak. Hiç üzülmeyin.

c) "Seni dosdoğru bir yola iletmesi..." Seni en son Peygamber olarak göndermesi ve sana indirdiği dosdoğru yolu gösteren Kur'ânın seni asla mahcup etmeyeceği, kıyâmete kadar da senin en şaşmaz en doğru olduğunu ispat etmesi, senin şanını daha da yükseltecektir. Ümmetin de bu şereften mahrum edilmeyecektir.

d) "Hem de Allâh sana şerefli bir zaferi yardım etmesi içindir." Nasıl ki bu Hûdeybiyye sulhunu savaşsız bir zafer olarak taktir etti isek, ileride de Hayber'in fethi, Mekke'nin fethi dahil bir çok savaşlarda şerefli zaferler kazanmanızda size yardımcı olacağım. İşte bunun için sizin Umre yapmadan önce sulh zaferinizi taktir ettim.

Hûdeybiyye sulhu ve diğer zaferler hakkındaki geniş bilgileri doğru yazılmış siyer kitaplarından okuyalım.

(Âl-i Imran 123. Mâide 6, 52. En'âm 153. Enfâl 19. Tevbe 25. Yusuf 6. Nahl 81. Meryem 36. Secde 28, 29. Yasin 4, 61. Zuhruf 64. Ğafir 51, 55. Muhammed 19. Hadid 10. Saff 13. Nasr 1-3. âyetleri de okuyalım)

Âyet: 4

هُوَ الَّذِى اَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِى قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا
اِيمَانًا مَعَ اِيمَانِهِمْ ۗ وَلِلّٰهِ جُنُودُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۗ
وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤﴾

Meâli:

"O, mü'minlerin kalplerindeki îmanları ile beraber îman bakımından artmaları için yatışkanlığı indirendir. Göklerin ve yerin orduları yalnız Allâh'ındır. Allâh ise bilen, hükmedendir."

Âyet: 5

لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ ۗ وَكَانَ
ذٰلِكَ عِنْدَ اللّٰهِ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٥﴾

Meâli:

"Mü'min erkekler ile mü'min kadınları, içinde ebedi kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyması ve kendilerinden günahlarını örtmesi içindir. Bu da Allâh katında büyük bir zafer oldu."

Âyet: 6

وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ
الظَّآنِّينَ بِاللّٰهِ ظَنَّ السَّوْءِ ۗ عَلَيْهِمْ دَآئِرَةُ السَّوْءِ ۚ وَغَضِبَ

اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٦﴾

Meâli:

"Allâh'a kötü zan ile zanneden erkek münafıklar ile kadın münafıklar ve erkek müşrikler ile kadın müşrikleri de azaplandırması içindir. Kötülük çemberi onların üzerine olsun. Allâh onlara gazaplanmış ve kendilerine lânet etmiştir. Onlar için cehennemi de hazırlamıştır. Varacak yer bakımından ne de kötü oldu."

Âyet: 7

وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٧﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin orduları ancak Allâh'ındır. Allâh ise, üstün olan, hükmedendir."

İZAHLARI:

1- Gerek Hûdeybiyye sulhu sırasında, gerekse sair zamanlarda Allâh mü'minlerin kuvvei maneviyyelerini (morallerini) pekiştirmiş, gönüllerine gereken yatışkanlığı vermiştir. Allâh'a ve Rasulüne inandıkça inanmışlar şüphesiz ve pürüzsüz bir yaşama kavuşmuşlardır. Her şeyin Allâh'ın iradesiyle ve O'nun kudretiyle olduğuna, hatta göklerin ve yerin ordularının yalnız Allâh'ın emrinde olduğunu iyice kalplerine yerleştirmişlerdir. Allâh'ın her şeyi en iyi bilen ve ona göre hüküm veren, verdiği hükümde asla yanılmayan, kendisine tam güvenilmesi gereken Ulu Allâh olduğuna inanmışlardır. İşte bu:

2- "Mü'min erkekler ile mü'min kadınları, içinde ebedi kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyması ve kendilerinden günahlarını örtmesi içindir..." Allâh'ın Rasulüne ve O'na inen Kur'âna îman eden erkek ve kadın mü'minlerin îmanları, itaatleri, bağlılıkları, maneviyatlarının yüksekliğinin mükafatı olarak Allâh onları altından ırmaklar akan, her çeşit nimetlerle dolu olan ve içinde ebedi kalacakları cennetlere koyacaktır.

"...Bu da, Allâh katında büyük bir zafer oldu." Bu zafer dünya zaferleri gibi değil, Allâh katında sonu gelmeyen çok büyük bir zaferdir. Selamettir. Saadettir.

Geçen âyetlerde Rasulünü müjdeleyen Allâh, bu iki âyette de erkek, kadın bütün mü'minleri müjdelemiş, onları da huzura kavuşturmuştur. Hem dünyadaki zaferlerini, hem de ahiretteki zaferlerini hatırlatmış ve güvencelerini artırmıştır. Ötekiler ise:

3- "Allâh'a kötü zan ile zanneden erkek münafıklar ile kadın münafıklar ve erkek müşrikler ile kadın müşrikleri de azaplandırması içindir..." Allâh'a îman etmeyen ve O'na karşı yanlış inançla kötü zanlarda bulunan erkek ve kadın münafıklar ve erkek, kadın müşrikler azaplandırılacaklar.

"...Kötülük çemberi onların üzerine olsun..." Bütün kötü azaplar onları kuşatsın, kötü olanları kötülükler sarar. Mü'minler için kurup yastıkları bütün kötülükler ayaklarına dolaşsın.

"...Allâh onlara gazaplanmış ve kendilerine lânet etmiştir..." Onlar küfürleriyle, nifâklarıyla, zulümleriyle Allâh'ın gazabını üzerlerine çekmişler ve lânetine uğrayarak, rahmetinden uzaklaşmışlardır.

"...Onlar için cehennemi de hazırlamıştır..." Allâh onlar için, içinde devamlı kalacakları cehennemi de hazırlamıştır.

"...Varacak yer bakımından ne de kötü oldu." Onların en son varacakları ve içinde ebedi kalacakları cehennem ne de kötüdür.

4- "Göklerin ve yerin orduları ancak Allâh'ındır..." O kâfirleri ezecek, ilelebet mağlup edecek meleklerden, insanlardan cinlerden kurulmuş bütün ordular, zelzeleden, taş yağmurundan, fırtınadan, yere gömülmekten, denize batmaktan daha nice sebeplerden meydana gelecek bütün felaket orduları da, yalnız Allâh'ın emrindedir. Kâfirlerin orduları ne kadar kuvvetli olsa da yenilmeye mahkumdur. Nitekim tarih boyunca böyle olmuştur.

"...Allâh ise üstün olan, hükmedendir." Allâh daima üstündür. Daima galiptir. Devamlı kahredicidir. Dilediği hükmü verendir. Verdiği hüküm asla bozulmaz. Muhakkak yerine gelir.

(Bakara 61, 90. Âl-i Imran 112. Nisâ 140. Araf 71, 152. Enfâl 12, 16. Tevbe 26, 40, 68, 72, 98, 124. Tâha 81. Saffat 172, 173. Ahzâb 9, 22, 35, 72, 73. Şûrâ 16. Müddessir 31. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 8

إِنَّآ أَرْسَلْنَـٰكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz seni bir şahit olarak ve bir müjdeci olarak, hem de bir uyarıcı olarak gönderdik."

Âyet: 9

لِتُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ ۚ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

Meâli:

"Allâh ve Rasulüne îman etmeniz, hem O'na yardım etmeniz, hem de O'na tazim etmeniz ve O'nu sabah ve akşam tesbih etmeniz içindir."

Âyet: 10

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللّٰهَ ۚ يَدُ اللّٰهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ۚ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللّٰهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz sana biat edenler, ancak Allâh'a biat ederler. Allâh'ın eli onların ellerinin üstündedir. Kim de cayarsa, artık yalnız kendi aleyhine cayar. Kim de Allâh'a söz verdiği şeyi yerine getirirse, artık yakında ona büyük bir mükafat verir."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ o Hûdeybiyye mıntıkasında, eshabın tutumuna göre Efendimize hitap ederek:

1- "Şüphesiz biz seni bir şahit olarak ve bir müjdeci olarak, hem de bir uyarıcı olarak gönderdik." buyurmuştur. Ey Rasulüm! Hiç endişe etme. Biz seni ümmetinin iyi veya kötü hallerini görmeden ve onlara şahit olman, bunlardan itaat edenleri cennetle müjdelemen, itaatsizleri de cehennemle korkutup uyarman için gönderdik. Ümmetin de bunu bilsin.

2- "Allâh ve Rasulüne îman etmeniz, hem O'na yardım etmeniz, hem de O'na tazim etmeniz ve O'nu sabah ve akşam tesbih etmeniz içindir." Ey Rasulün ümmeti olan mü'minler! Biz Resulümüzü size boşuna göndermedik. Allâh'a ve Rasulüne îman etmenizi haber vermesi için, O'na yardımcı olmanızı teşvik için, Allâh'a tazim etmenizi ve akşam sabah namaz kılıp O'nu tesbih, tenzih etmenizi sağlaması için

gönderdik. Öyle ise, O'na içinizden gelerek itaat edin. Sizden biat isterse, hemen biat edin. Emrine girin.

3- "Şüphesiz sana biat edenler, ancak Allâh'a biat ederler. Allâh'ın eli onların ellerinin üstündedir..." Habibim! Hakîkaten sana biat edip emrine girenler, ancak bana itaat edip emrime girenler ve benim has kullarım olanlardır. Benim nimetim, onlara olan ihsanım elbette onların umduklarından çok üstündür. Bunu bilsinler de biattan vazgeçmesinler. Sözlerinde sadık olsunlar. Buradaki "El" den maksat, Allâh'ın gücü ve kuvvetidir.

"...Kim de cayarsa, artık yalnız kendi aleyhine cayar. Kim de Allâh'a söz verdiği şeyi yerine getirirse, artık yakında ona büyük bir mükafat verir." Allâh'a verdiği sözden caymayıp itaate devam ederse, Rasule yaptığı biatı da bozmadan sadakatle devam ederse, Allâh ona büyük mükafat verir.

Hûdeybiyye mevkiinde iken Rasulullâh tarafından Mekke'ye gönderilen Osman R.A. hakkında "öldürüldü" haberi yayılmıştı. Bunun üzerine ciddi bir hazırlık gerekiyordu. Bu hazırlığın başında bin dört yüz kişinin tam bir disiplin içinde olması şarttı. Böylece biat hakkındaki bu âyet nâzil olunca orada bulunanların tamamı biat etti. Sonra da Osman R.A.'in ölmediği ve Kureyşlilere "savaş için değil umre için geldiklerini" haber verdiği anlaşıldı. Sonra geçen âyetlerde beyan edildiği gibi sulh yaparak Medine'ye döndüler. Bu biat bir ağacın altında yapılmıştır. Adına da "Biatü Rıdvan" denilmiştir. 18. âyette göreceğiz.

(Âl-i Imran 41. Mâide 12. En'âm 48. Araf 157. Tevbe 12, 13, 111. İsrâ 105. Meryem 11. Kehf 56. Furkân 56. Ahzâb 41, 42, 45, 46. Ğafir 55. Mümtehine 12. Müzzemmil 15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 11

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْاَعْرَابِ شَغَلَتْنَآ اَمْوَالُنَا وَاَهْلُونَا
فَاسْتَغْفِرْ لَنَا ۚ يَقُولُونَ بِاَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِى قُلُوبِهِمْ ۚ قُلْ
فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا اِنْ اَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا اَوْ اَرَادَ
بِكُمْ نَفْعًا ۚ بَلْ كَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾

Meâli:

"Yakında bedevilerden geri kalanlar sana: "Mallarımız ve ehlimiz bizi eğledi. Bizim için mağfiret dile" derler. Kalplerinde olmayanı dilleriyle söylerler "size bir zarar gelirse veya bir yarar isterse, sizin için Allâh'tan bir şeyi (gidermeye) kim sahip olabilir. Aksine, Allâh yapıyor olduğunuz şeyden haberlidir" de."

Âyet: 12

بَلْ ظَنَنْتُمْ اَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ اِلٰى اَهْلِيهِمْ اَبَدًا وَزُيِّنَ ذٰلِكَ فِى قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ ۚ وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾

Meâli:

"Hayır, şüphesiz ki (siz) Rasul ve mü'minlerin ebediyen kesinlikle ailelerine dönemeyeceklerini sandınız. Bu, sizin kalplerinizde de süslendi ve kötü zannettiniz de helâk olan kavim oldunuz."

Âyet: 13

وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ فَاِنَّآ اَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Kim de Allâh ve Rasulüne îman etmediyse, artık biz kesinlikle kâfirler için alevli bir ateş hazırladık."

Âyet: 14

وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٤﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin mülkü de yalnız Allâh'ındır. Dileyeceği kimseleri bağışlar, dileyeceği kimselere de azap eder. Allâh da çok mağfiret eden, rahim olandır."

İZAHLARI:

Rasulüm!

1- "Yakında bedevilerden geri kalanlar sana: "Mallarımız ve ehlimiz bizi eğledi. Bizim için mağfiret dile" derler..." Habibim! Seninle birlikte Umre yapmak üzere Mekke seferine çıkmak istemeyen ve geri kalan bedevilerden bazıları, mallarını ve ailelerini bahane ederek seninle gelemediklerini söylerler. Seni kandırmak için de: "Bizim için Allâh'tan mağfiret dile." derler. Onlar:

"...Kalplerinde olmayanı dilleriyle söylerler..." Onların söyledikleri sadece dillerindedir. Kalplerinde böyle bir niyetleri yoktur. Onlara şöyle söyle:

"...size bir zarar gelirse veya bir yarar isterse, sizin için Allâh'tan bir şeyi (gidermeye) kim sahip olabilir. Aksine, Allâh yapıyor olduğunuz şeyden haberlidir" Allâh sizin içinizi, dışınızı biliyor. Her şeyinizden haberi var. O sizin için bir hayır veya şer dilerse, onu defetmeye kimsenin gücü yetmez.

2- "Hayır, şüphesiz ki (siz) Rasul ve mü'minlerin ebediyen kesinlikle ailelerine dönemeyeceklerini sandınız..." da ondan geri kaldınız.

"...Bu, sizin kalplerinizde de süslendi ve kötü zannettiniz de helâk olan kavim oldunuz." Sizin geri kalmanız, açıkladığınız sebepler ile değil, aksine içinizde beslediğiniz kötü zannınızladır. Mü'minlerin evlerine dönemeyeceğini, gittikleri yerde öleceklerini sandınız. Şeytan sizin kalbinize bu fikri işledi. Siz bu kötü niyetinizle Allâh'ın gazabına uğradınız. Asıl helâk olan kavim siz oldunuz.

3- "Kim de Allâh ve Rasulüne îman etmediyse, artık biz kesinlikle kâfirler için alevli bir ateş hazırladık." Bu çok çetin ateşin alevleri içinde ebedi kalacaklar.

4- "Göklerin ve yerin mülkü yalnız Allâh'ındır..." Başka bir ortağı yoktur. O, dilediğini yapar.

"...Dileyeceği kimseleri bağışlar, dileyeceği kimselere de azap eder..." Siz tevbe eder, Allâh ve Rasulüne îman ederseniz sizi affeder, bağışlar. Bu halinizde devam ederseniz, sizi cehenneme atar, orada ebedi azap görürsünüz. Onun mağfireti boldur. Tevbe edin.

(Bakara 284. Âl-i Imran 129, 189. Mâide 17, 18, 40, 120. Tevbe 81, 97, 98. Nûr 42. Furkân 18. Ahzâb 64. Şurâ 49. İnsân 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ اِذَا انْطَلَقْتُمْ اِلٰى مَغَانِمَ لِتَاْخُذُوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ ۚ يُرِيدُونَ اَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللّٰهِ ۭ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذٰلِكُمْ قَالَ اللّٰهُ مِنْ قَبْلُ ۚ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا ۭ بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ اِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾

Meâli:

"Ganimetlere –onları almak için– gittiğiniz zaman, geri kalanlar hemen: "Bizi bırakın da size uyalım" derler. Allâh'ın kelamını değiştirmelerini isterler. "Kat'iyyen bize uyamazsınız. Allâh önceden böyle buyurdu" de. Yakında: "Hayır, bizi çekemiyorsunuz" diyecekler. Hayır, azıcıktan başka anlamaz oldular."

Âyet: 16

قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْاَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ اِلٰى قَوْمٍ اُولِي بَاْسٍ شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ اَوْ يُسْلِمُونَ ۚ فَاِنْ تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللّٰهُ اَجْرًا حَسَنًا ۚ وَاِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٦﴾

Meâli:

"Bedevilerden geri kalanlara: "Yakında çetin bir güç sahibi olan kavime karşı çağrılacaksınız. Onlarla savaşacaksınız veya müslüman olacaklar. Eğer itaat ederseniz, Allâh size güzel bir mükafat verir. Şâyet önceden döndüğünüz gibi dönerseniz, sizi acıklı bir azap ile azaplandırır."

Âyet: 17

لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ ۭ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنّٰتٍ تَجْرِي

مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۚ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾

Meâli:

"Köre bir zorluk yok, topala da bir zorluk yok, hastaya da bir zorluk yok. Kim de Allâh'a ve Rasulüne itaat ederse, onu altından ırmaklar akan cennetlere koyar. Kim de dönerse, onu acıklı azapla azaplandırır."

ÎZAHLARI:

1- Hûdeybiye sulhundan döndükten sonra zaferinin kesin olacağı tahmin edilen Hayber'in fetih ganimetlerini almak için gittiğiniz zaman, O Hûdeybiyye seferinden kaçanlar: "Bizi engellemeyin de biz de sizinle gidelim" derler. Onlar Allâh'ın –onların gitmemelerine dair– kelamını değiştirmelerini istiyorlar. Onlara: "Kat'iyyen bizimle gelemezsiniz. Allâh önceden böyle buyurdu" dersin. Onlar hemen: "Bizi çekemiyorsunuz da ondan sizinle gitmemize mani oluyorsunuz" diyecekler. Hayır, onlar işin iç yüzünü pek az anlayabilirler. Onları yanınıza almayın.

2- Seferden kaçan bedevilere gereken ders verildikten sonra, onların ıslahı nefis etmeleri için, savaş bitmedi ileride bir çok savaşlar olacak. Hem de çok güçlü cengaver bir milletle savaş için çağrılacaksınız. Onlarla savaşacaksınız, ganimetlerini de alacaksınız veya savaşmadan müslüman olacaklar, ganimet alamayacaksınız.

Eğer Allâh'a ve Rasulüne canla başla itaat ederseniz, Allâh size güzel bir mükafat verir. Hem ganimetler alırsınız hem de altından ırmaklar akan cennetlere girersiniz.

Şâyet önceden, Hûdeybiyye seferinde olduğu gibi dönerseniz, savaştan kaçarsanız, Allâh sizi çok acıklı bir azapla cezalandırır.

3- Körlük, topallık ve hastalık gibi özürlü olan kimseler için savaşa gitmemelerinde bir vebal yoktur. Onların savaşı özürlerine sabretmeleridir. İslam ordusunun zaferi için bulundukları yerlerde dua etmeleridir.

Sağlam olanlardan kim Allâh'a ve Rasulüne itaat ederse, Allâh onu altından ırmaklar akan cennetlere koyar. Kim de itaat etmez kaçarsa, onu çok acıklı azaplarla cezalandırır.

(Âl-i Imran 32, 63. Nisâ 13, 69, 78, 80. Enfâl 15, 16, 65. Tevbe 87. Hûd 3. Nûr 54, 63. Haşr 12-14. Munâfikûn 3, 7. Hucurât 14. Ahzâb 71. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 18, 19

لَقَدْ رَضِيَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ اِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَاَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَاَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾ وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَاْخُذُونَهَا ۗ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾

Meâli:

"Andolsun ağacın altında sana biat ederlerken mü'minlerden Allâh razı olmuştur. Kalplerindekini de bilmiştir. Üzerlerine de sekineti indirmiş ve onlara yakın bir feth ile alacakları bir çok ganimetleri ihsan etmiştir. Hem de Allâh aziz, hakim olandır."

Âyet: 20

وَعَدَكُمُ اللّٰهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَاْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هٰذِهِ وَكَفَّ اَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ اٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Allâh size alacağınız bir çok ganimetler va'detmiş ve bunu size peşin vermiş, insanların ellerini de sizden çekmiştir. Mü'minlere de bir âyet olması ve sizi dosdoğru bir yola iletmesi içindir."

Âyet: 21

وَاُخْرٰى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ اَحَاطَ اللّٰهُ بِهَا ۗ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢١﴾

Meâli:

"Bir başkası da siz ona güç yetiremediniz. Allâh onu kuşatmıştır. Hem de Allâh her şeye kadir olandır."

Âyet: 22

وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوُا الْاَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Eğer küfredenler sizinle savaşsalardı, elbette arkalara döneceklerdi. Sonra bir dost ve yardımcı da bulamayacaklardı."

Âyet: 23

سُنَّةَ اللّٰهِ الَّتِى قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ ۚ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Daha önceden geçmiş olan Allâh'ın taktir ettiği sünnettir. Allâh'ın sünnetinde kat'iyyen bir değişiklik de bulamazsın."

Âyet: 24

وَهُوَ الَّذِى كَفَّ اَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ اَنْ اَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Sizi Mekke'nin batnından onlara karşı galip getirdikten sonra onların ellerini sizden, sizin ellerinizi de onlardan çeken de O'dur. Ve Allah yapıyor olduğunuz şeyleri de görendir"

İZAHLARI:

Bu âyeti kerimelerde Allâhu Teâlâ bir çok noktada mü'minleri huzura kavuşturuyor, güvence veriyor, fetihler ve ganimetlerle müjdeliyor. Yaptıkları biatın ve sulhun çok hayırlı olduğunu, ilerisi için geniş bir açılma ve yayılma vesilesi olduğunu haber veriyor.

1- "Andolsun ağacın altında sana biat ederlerken mü'minlerden Allâh razı olmuştur. Kalplerindekini de bilmiştir..." Habibim! Yeminle haber veriyorum ki Hûdeybiyye mevkiinde biata davet ettiğin zaman, hiç tereddüt etmeden Allâh yolunda canlarını feda etmek üzere sana biat eden mü'minlerden Allâh razı olmuştur. Onların kalplerindeki îmanı, sadakati ve taatı da bilmiştir ve:

"...Üzerlerine de sekineti indirmiş..." Heyecanlarını kesmiş, korkularını gidermiş, kalplerini yatıştırmış ve manevi kuvvetlerini artırmıştır. Hem de:

"...Onlara yakın bir fetih ile alacakları bir çok ganimetleri ihsan etmiştir..." O mü'minlere yakın bir zaman içinde Hayber'in fethi ile oradan alacakları ganimetleri helal kılmıştır. Nitekim ertesi sene Hayber fethedilmiş ve ganimetler de sahiplerini bulmuştur.

"...Allâh aziz, hakim olandır." Allâh her şeye kadir olan her şeyden üstün olan ve dilediği hükmü verendir.

2- "Allâh size alacağınız bir çok ganimetler va'detmiş ve bunu size peşin vermiş, insanların ellerini de sizden çekmiştir..." Ey Mü'minler! Size ileride de alacağınız bir çok ganimetler vaat etmiştir. İlerideki yapacağınız savaşlarda da zaferler kazanacağınızı ve ganimetler alacağınızı taktir etmiştir. Hayber'i fethetmeniz ve ganimetlerini almanız peşin verdiği bir ihsandır. O Yahûdi düşmanların ellerini sizden çekmiş, onlardan gelebilecek tehlikelerden sizi korumuştur.

"...Mü'minlere de bir âyet olması ve sizi dosdoğru bir yola iletmesi içindir." Bu Hûdeybiyye sulhunun mü'minlere örnek bir ibret alınacak mükemmel bir ders olması ve sizi ilelebet hiç şaşmayacağınız bir hak yola sevketmesi içindir. Bu bir savaş usulüdür. Düşmanın biriyle sulh yapmadan başkasıyla harbedilmez. Nitekim Mekke müşrikleriyle sulh yapılınca, Hayber'in fethi kolaylaştı. Hayber fethedilince de o taraftan tehlike kalktı ve sonunda Mekke fethedilmiş oldu. Geniş bilgi için siyer kitaplarını okuyalım.

3- "Bir başkası da siz ona güç yetiremediniz. Allâh onu kuşatmıştır. Hem de Allâh her şeye kadir olandır." Daha başkası da var ki, siz ona güç yetiremezdiniz. İranlılar, Rumlar gibi büyük devletlerle sizin savaşmanız imkansızdı. Ama Allâh onların taktirini de yapmış, onları çepeçevre kuşatmıştır. Oraları da fethedeceksiniz. Sakın ümitsizliğe düşmeyin. Allâh her şeye kadir olandır. Nihâyet Allâh'ın bu va'di de tahakkuk etmiştir.

Allâh'ın bu va'di o devirle sınırlı değildir. Kıyâmete kadar Kur'ânı Kerîme sımsıkı bağlı olanlara da va'di sübhanisi devam edecektir.

4- "Eğer küfredenler sizinle savaşsalardı, elbette arkalara döneceklerdi. Sonra bir dost ve yardımcı da bulamayacaklardı." Eğer o kâfirler, sulh teklif etmeseler de size savaş açsalardı, yine de size karşı dayanamayıp geriye kaçacaklardı. Çünkü sizin yardımcınız Allâh vardı.

Onların ise hiçbir yardımcısı olmadığı gibi dostları da yoktu. Nihâyet şaşırıp kurtulmayı geriye kaçmakta arayacaklardı.

5- "Daha önceden geçmiş olan Allâh'ın taktir ettiği sünnettir..." Tarih boyunca geçmiş olan, hiç de değişmeyen ilahi bir sünnettir, yoldur, kanundur, îmanın karşısında küfrün dayanamadığı bir gerçektir.

"...Allâh'ın sünnetinde kat'iyyen bir değişiklik de bulamazsın." Kâfirlerin sayısı ne kadar çok olursa olsun, kuvvetleri de ne kadar fazla olursa olsun, Allâh sebepler yaratarak o kâfirleri îmanlı az bir güce karşı mağlup etmiştir. Firavun'un, Mûsâ'ya karşı mağlup olduğu gibi. Calut'un Talut'a yenildiği gibi.

Devrimizde de aynı kaide yerini bulacaktır. Çok güçlü gördüğümüz kâfirler, zayıf gördüğümüz müslümanlara yenileceklerdir. Bu kanun kesinlikle değişmeyecektir. Bu değişikliği arasan da kat'iyyen bulamazsın.

6- "Sizi Mekke'nin batnından onlara karşı galip getirdikten sonra Onların ellerini sizden, sizin ellerinizi de onlardan çeken de O'dur." Siz mü'minleri Mekke'nin karnı, içi sayılan Hûdeybiyye de yapılan sulh ile Mekkelilere karşı galip getirdikten sonra, hiç telefiyyat vermeden onların, size uzanmaktan, size savaş açmaktan ellerini, niyetlerini boşa çıkarmıştır. Sizin de onlara uzanacak ellerinizi de çekip her iki tarafı da diğerinin vereceği zarardan kurtarmıştır. Allâh'ın bu taktiri sizin için büyük bir zaferdir.

(Âl-i Imran 111. Nisâ 26, 84, 91, 94. Mâide 11, 119. Enfâl 38, 69. Tevbe 26, 40, 100. Hıcr 13. İsrâ 77. Ahzâb 38, 62. Fâtır 43. Ğafir 85. Mücadele 22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 25

هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيَ
مَعْكُوفًا اَنْ يَبْلُغَ مَحِلَّهُ ۚ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُؤْمِنَاتٌ
لَمْ تَعْلَمُوهُمْ اَنْ تَطَؤُهُمْ فَتُصِيبَكُمْ مِنْهُمْ مَعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۚ لِيُدْخِلَ
اللّٰهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Onlar, küfredenler ve sizi Mescid-i Haram'dan men edenler, hediyeleri de alıkonmuş olarak yerine ulaşmaktan men edenlerdir. Eğer tanımadığınız erkek mü'minlerle kadın mü'minleri bilmeyerek onları çiğneyip de onlardan size bir diyet isabet eder olmasaydı(size savaş izni verirdi). Dileyeceği kimseleri rahmetine koyması içindir. Şâyet belli olsalardı, elbette onlardan küfredenleri acıklı bir azap ile azaplandırırdık."

Âyet: 26

اِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِى قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ
فَاَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِينَتَهُ عَلٰى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَاَلْزَمَهُمْ
كَلِمَةَ التَّقْوٰى وَكَانُوا اَحَقَّ بِهَا وَاَهْلَهَا ۭ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ
شَىْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Hani ya, küfredenler kalplerine cahillik taşkınlığı olan taassubu yerleştirmişti de Allâh, Rasulüne ve mü'minlere sekinetini indirmişti. Onlara takva kelimesini de lüzumlu kıldı. Ona daha haklı ve ona ehil de idiler. Allâh da her şeyi bilen idi."

İZAHLARI:

Küfredenlerin tutumu ile îman edenlerin tutumunu Allâhu Teâlâ şöyle anlatıyor:

1- "Onlar, küfredenler ve sizi Mescid-i Haram'dan men edenler, hediyeleri de alıkonmuş olarak yerine ulaşmaktan men edenlerdir..."O sizi umre yapmak üzere Mescid-i Haram'a gitmenize mani olanlar ve kurbanlık mallarınızın Mekke'ye ulaşmasına da engel olanlar, küfreden kimselerdir.

"...Eğer tanımadığınız erkek mü'minlerle kadın mü'minleri bilmeyerek onları çiğneyip de onlardan size bir diyet isabet eder olmasaydı (size savaş izni verirdi)..." Ey mü'minler! Şâyet o sizi Umreden men eden kâfirlerin arasında, sizin tanımadığınız îmanlarını gizleyen erkek ve kadın mü'minler bulunmasaydı, size savaş izni verilir ve o kâfirlerin hak ettiği cezayı verirdiniz.

"...Dileyeceği kimseleri rahmetine koyması içindir..." Size savaş izni verilmeyip sulha yöneltmeniz onların arasındaki îmanını gizleyenleri rahmetimizle korumamız içindir.

"...Şâyet belli olsalardı, elbette onlardan küfredenleri acıklı bir azap ile azaplandırırdık." Mekkeliler arasında kâfirler ile mü'minler belli olsalardı, elbette kâfirleri çok acıklı çetin bir azapla cezalandırırdık.

2- "Hani ya, küfredenler kalplerine cahillik taşkınlığı olan taassubu yerleştirmişti de Allâh Rasulüne ve mü'minlere sekinetini indirmişti. Onlara takva kelimesini de lüzumlu kıldı. Ona daha haklı ve ona ehil de idiler..." Mekke'den gelen kâfirler cahillik hırsı içindeki taassup taşkınlığını içlerine yerleştirmişler. Bundan dolayı sulh anlaşması yazılırken Allâh'ın adıyla yazılmasını ve Muhammed'in Peygamber oluşunu yazdırmadılar. Sadece Abdullâh'ın oğlu Muhammed ile Mekkeliler arasında anlaşmadır" diye yazılmasını istediler. Bu arada onların hırçınlığına karşı Allâh, Rasulüne ve mü'minlere bir sabır, bir olgunluk ve hazımkârlık verdi. Onlara "la ilahe illallâh" kelimesinin ifadesi olan takvayı gerekli kıldı ve mü'minler anlayışlı hallerini sergilediler. Bir taraf çılgınlığını, diğer taraf da olgunluğunu açıklamış oldular. Mü'minler zaten bu olgunluğun ehli ve haklı olanlar idiler.

"...Allâh da her şeyi bilen idi." de. Netice itibari ile her iki tarafa hak ettiklerini verdi. Mü'minlere zaferi, kâfirlere de yenilgiyi ve hüsranı nasip etti.

(Bakara 196, 217. Mâide 2. Tevbe 26, 40. Hacc 25. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 27

لَقَدْ صَدَقَ اللّٰهُ رَسُولَهُ الرُّءْيَا بِالْحَقِّ ۚ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ
الْحَرَامَ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ اٰمِنِينَ ۙ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ ۙ
لَا تَخَافُونَ ۗ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ
فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Andolsun Allâh Rasulüne rüyayı hak olarak tasdik etmiştir. Yemin ederim Allâh dilerse başlarınızı tıraş edenler ve (saçlarınızı

da) kısaltanlar olarak Mescid-i harama kesinlikle gireceksiniz. Korkmayacaksınız da. Bilmediğinizi de bildi, ondan önce de yakın bir feth yaptı."

Âyet: 28

هُوَ الَّذِى اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ۚ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا ۚ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Bütün dinlere onu üstün kılması için Rasulünü hidâyetle ve Hak din ile gönderen O'dur. Şahit olarak da Allâh yeter."

İZAHLARI:

Rasulullâh S.A.V. Medine-i Münevvere'de iken rüyasında Allâh'ın izniyle Mescid-i Harama gireceklerini korkusuzca başlarını tıraş ederek saçlarını kısaltarak ihramdan çıkacaklarını görmüş Eshabına anlatmıştı.

Umre yapmak üzere bin dört yüz kişiyle yola çıktılar ve Hûdeybiyye mevkiinde geçen âyetlerde beyan edildiği gibi sulh yaparak geriye döndüklerinde bunu fırsat bilen münafıklar "Hani ya Rasul rüya görmüştü. Mescid-i Harama serbestçe girecektik" gibi laflar etmeye başladılar. Bazı mü'minler de aynı fikre katıldılar. Bu hususta Ömer R.A. da, Rasulullâha sorular sormaya başladı. Derken bu âyetler nâzil oldu.

1- "Andolsun Allâh Rasulüne rüyayı hak olarak tasdik etmiştir..." Ey mü'minler! Siz acele ediyorsunuz. Resulüme gösterdiğim rüya haktır. O'nu tasdik ettiğimi size hatırlatırım.

"...Yemin ederim Allâh dilerse başlarınızı tıraş edenler ve (saçlarınızı da) kısaltanlar olarak Mescid-i Haram'a kesinlikle gireceksiniz. Korkmayacaksınız da..." Sizi yeminle ve te'kidle hatırlatıyorum. Allâh dilediği zaman İhramlarınızla Mekke'ye varacaksınız. Umrenizi yapacaksınız, Mescid-i Haram'da tavaftan ve sa'yden sonra kiminiz başlarını tıraş ederek, kiminiz de saçlarını kısaltarak ihramdan çıkacaksınız. Hiç de korkmayacaksınız, endişe etmeyeceksiniz.

"...Bilmediğinizi de bildi, ondan önce de yakın bir feth yaptı." Ey mü'minler! Siz ileriyi bilemezsiniz. Sizin bilmediğinizi Allâh bildi ve gereken taktirini yaptı. Resulümün rüyası tahakkuk etmeden önce size yakın ve hemen peşin bir Hûdeybiyye sulhu yaptırdı ki bu önemli bir fetihtir. Ardından da Hayber'in fethi takip eder. Daha sonra da başka fetihler peş peşe gelir. Siz dedikoduyu kesin, münafıklara da fırsat vermeyin. Dikkat edin ve bakın:

2- "Bütün dinlere onu üstün kılması için Rasulünü hidâyetle ve Hak din ile gönderen O'dur. Şahit olarak da Allâh yeter." Bütün bozulan hak dinleri ve uydurma dinleri hükümsüz kılacak ve kıyâmete kadar hiç bozulmadan devam edecek olan "islam dinini" en üstün bir din olarak insanlara tebliğ etmesi için Rasulünü tam bir hidâyetle ve hak din olan islamla gönderen O Allâh'tır. Bunların tahakkukuna da şahit olarak bunu va'deden Allâh kâfidir.

Bu âyetlerde hem Rasulü Erkeme bir teselli var, hem mü'minler arasında yayılmak istenen şüpheleri silmek var, hem de kâfirler ve münafıkların çabalarının boşa çıkacağına kesin bir işaret vardır.

Bu devrimizde de geçerlidir. İslamın mutlak zafere ulaşacağını kâfirlerin Müslümanlar üzerinde yaptıkları hesapların boşa çıkacağını, müslümanların dünya çapında büyük zaferlere ulaşacağını anlayabiliriz. Alametleri de beliriyor. Bakın müslümanların kendilerini tazeleme gayretlerinin yanında, kâfirlerin de yaygın bir ahlaksızlığa düşmeleri, nüfuslarının çöküntü içinde olması, aile yapılarının yok olması, erkeklerinin ve kadınlarının karakterlerinin çürümüş olması gibi bir çok alametleri görebiliriz. Bize düşen kendimizi Kur'ân bilgileri ile teçhiz ederek yenilememizdir.

"Bütün dinlere onu üstün kılması için Rasulünü hidâyetle ve Hak din ile gönderen O'dur..." Yahûdilik ve Hıristiyanlık gibi tamamen bozulan hak dinler, Budistlik, Mecusilik gibi aslı astarı olmayan uydurma dinlerin ilim ve mantık ile, insanların yararına olacak hükümlerin yokluğu ile birer efsane haline gelmiş olan bütün dinler üzerine hakimiyetini kuracak olan, inanç sistemiyle, ahlak düzeni ile, ibadet hükümleri ile, hukuk ve adalet nizamı ile, ibretler levhaları olan tarihi bilgileri ile her yerde ve her devirde geçerliliğini, tazeliğini koruyan islam dinidir. Allâhu Teâlâ son peygamberini bu hidâyet ve hak din ile göndermiştir.

Bunların muhakkak yerine geleceğine dair şahit olarak da Allâh yeter. Çünkü yaratan O, kadir olan O, takdir eden de O.

(Nisâ 79, 166. Tevbe 33. İsrâ 60. Saffat 105. Saff 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 29

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ۚ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ
بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا

سِيمَاهُمْ فِى وُجُوهِهِمْ مِنْ اَثَرِ السُّجُودِ ذٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِى التَّوْرٰيةِ وَمَثَلُهُمْ فِى الْاِنْجِيلِ كَزَرْعٍ اَخْرَجَ شَطْئَهُ فَاٰزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوٰى عَلٰى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَاَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Muhammed Allâh'ın Rasulüdür. Yanındakiler de kâfirlere karşı şiddetlidirler, kendi aralarında da merhametlilerdir. Onları rükû ederlerken, secde ederlerken görürsün. Allâh'tan bir sevap ve bir rıza isterler. Onların yüzlerindeki simaları secde eserindendir. Onların Tevrat'taki vasıflarıdır. Yine onların İncil'deki vasıflarıdır. Filizini çıkarmış, onu da kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış da, sapı üzerine de dikilmiş ekin gibidir. Kâfirleri onlarla öfkelendirmek için çiftçileri hoşlandırır. Onlardan îman edenler ve yararlı işler yapanlara Allâh bir mağfiret ve büyük bir mükafat va'detmiştir."

ÎZAHI:

Bu âyeti kerimede Muhammed S.A.V.'in Allâh'ın Rasulü olduğunu ve ümmetinin de bazı önemli sıfatlarını açıklıyor ve mağfiret ile büyük bir mükafat va'dediyor.

1- "Muhammed Allâh'ın Rasulüdür..." Bütün dünya insanları bilsinler ki Muhammed kıyâmete kadar gelecek bütün dünya insanlarına ve cinlere gönderilmiş olan son peygamberdir. O'na îman eden ve O'na uyanlar dünya ve ahirette selamete, saadete ererler.

2- "...Yanındakiler de kâfirlere karşı şiddetliler..." O peygamberin yanında bulunan Eshabı kiram, o kadar sağlam îmana sahipler ki, O peygambere ve getirdiği dine düşman olan kâfirlere karşı hiç çekinmeden, yılmadan, bıkmadan savaş yapmakta çetindirler, güçlüdürler, fiilen de bunu göstermişlerdir.

3- "...Kendi aralarında da merhametlilerdir..." İman edenlerin hepsi de kendi aralarında merhamet, samimiyet, fazilet bakımından yarış halindedirler. Birbirlerini çok severler, yardımlaşırlar ve kardeşçe kaynaşırlar. Hiçbir fitneye, bozgunculuğa bölünmeye asla meydan vermezler.

4- "...Onları rükû ederlerken, secde ederlerken görürsün..." Namaza o kadar dikkatliler ki, bilhassa cemaatle namaz kılmaya o kadar önem verirler ki namazın bütün şartlarına, rükünlerine, bilhassa rükû ve secdelere hakkıyla riâyet ederlerken görürsün.

5- "...Allâh'tan bir sevap ve bir rıza isterler..." Onlar bütün hallerinde ve işlerinde Allâh'tan bir sevap alma, bir rıza kazanma niyetiyle çaba sarfederler. Kat'iyyen hile ve tembellik düşünmezler. Bütün işlerini Allâh'ın emirlerine uyarak, nehiylerinden sakınarak yaparlar.

6- "...Onların yüzlerindeki simaları secde eserindendir..." Onların yüzlerine vuran güzellik, tatlılık, güler yüzlülük ve hoşnutluk namazın verdiği, ibadetin kazandırdığı, bilhassa secdenin eseridir. İçlerindeki îman nurunun yüzlerine vurmuş olmasıdır. Pek çok kâfirler bile onları ilk gördükleri zaman, yüz hatlarından müslüman olduklarını anlarlardı. Bu anlayışla müslüman olanlar da pek çoktur.

7- "...onların Tevrat'taki vasıflarıdır...." Tevrat kitabında da Muhammed ümmeti olan mü'minlerin böyle olacakları anlatılmıştır.

8- "...Yine onların İncil'deki vasıflarıdır..." Bu Muhammed ümmeti olan mü'minlerin vasıfları İncil kitabında da böyle yazılıdır. Hatta İncil'de onlar şöyle anlatılır:

"...Filizini çıkarmış, onu da kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış da, sapı üzerine de dikilmiş ekin gibidir..." Burada bir teşbihi beliğ vardır. Yani müslüman olanları ekinin filizine benzetiyor. Bu filizin boğumlanıp kuvvetlendiği gibi Eshabı kiramın da bilgilendikçe dinde kuvvetlenmiş olmasını anlatıyor. Sapı üzerinde dikilmiş ekin gibidir, demekle de, müslümanların ilim irfan, ahlak ve fazilette gelişmelerini ve birlikte kendi güçleriyle küfre karşı gelebilecek hale geldiklerini hatırlatıyor.

"...Kâfirleri onlarla öfkelendirmek için çiftçileri hoşlandırır..." O çığ gibi gelişen ve artan Müslümanlarla kâfirleri öfkelendirmek, sinirleriyle kahretmek için islam alimlerini Kur'ân bilgileriyle hoşlandırır.

9- "...Onlardan îman edenler ve yararlı işler yapanlara Allâh bir mağfiret ve büyük bir mükafat va'detmiştir." O insanlardan Allâh ve Rasulüne îman edenler ve Allâh'ın rızasına uygun yararlı işler yapanlara tam bir mağfiret etmeyi ve onlara büyük bir mükafat vermeyi Allâh va'detmiştir.

(Âl-i Imran 119, 144. Mâide 9, 54. Tevbe 72, 73, 123. Tahrim 9. âyetleri de okuyalım.)

FETH SÛRESİNİN SONU

HUCURÂT SÛRESİ

49. Sûredir

18 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

يَـٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَىِ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Allâh ve Rasulünün önünde ileri gitmeyin. Allâh'tan da korkun. Şüphesiz Allâh işiten, bilendir."

Âyet: 2

يَـٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَرْفَعُوٓا اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ اَنْ تَحْبَطَ اَعْمَالُكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Seslerinizi Peygamberin sesinin üstüne yükseltmeyin birbirinize sözle bağırdığınız gibi ona da bağırmayın ki siz farkında olmayacağınız halde amelleriniz boş olmasın."

Âyet: 3

اِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ اَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللّٰهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوٰى ۭ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّاَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın Rasulünün yanında seslerini kısanlar, işte bunlar takva için Allâh'ın kalplerini imtihân ettikleridir. Onlar için bir mağfiret ve büyük bir mükafat vardır."

Âyet: 4

إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz odaların ardından sana nida edenler, onların çoğunun akılları ermez."

Âyet: 5

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّىٰ تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz sen onlara çıkıncaya kadar onların sabırları sabit olsaydı, elbette kendileri için daha hayırlı olurdu. Allâh da çok mağfiret eden, rahim olandır."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal, Kitabı Kerimi ile her bakımdan insanlara yön verdiği ve onları bilgilendirip terbiye ettiği gibi, adabı muaşeret bakımından da davranışlarını ve konuşurken seslerinin ayarlı tutulmasını da bu sûrenin ilk âyetleriyle öğretiyor ve:

1- "Ey îman edenler! Allâh ve Rasulünün önünde ileri gitmeyin. Allâh'tan da korkun. Şüphesiz Allâh işiten, bilendir." buyuruyor. Burada Allâh'ın emrini dinleyecek ve kabullenecek olan mü'minlere hitap ediyor. Mü'minlerin fiili davranışları ile sözlü davranışlarını dikkate alarak önce fiili hareketlerine işaretle:

"...Allâh ve Rasulünün önünde ileri gitmeyin." Tenbihini yapıyor. Allâh'ın emrinde olan ve O'nun vahyi ile Allâh'ın nizamını tebliğe memur olan Peygamberin önüne geçerek vakti gelmeden kurban kesmeyin, vakit girmeden namaz kılmayın, her hangi bir şey hakkında hüküm vermeyin, namazda imamın önüne geçmeyin, savaşta kumandanın emri olmaksızın hücuma geçmeyin. Önce Allâh'ın emrini, ikinci derecede Rasulünün yolunu, sonra da "ulul 'emir" denilen idarecilerin yapacağı uyarıyı dikkate alın ki bozgunculuğa yol açmayın.

Nitekim Ebu Davud, Tirmizi ve Ahmed'in rivâyet ettiği gibi, Rasulullâh S.A.V. Muaz ibni Cebeli Yemen'e vali tayin ettiğinde "Ne ile

hükmedeceksin?" sorusuna "Allâh'ın kitabı ile" dedi. "Ya bulamazsan?" buyurunca "Rasulünün sünneti ile" dedi. "Ya bulamazsan?" buyurunca da "(Bu ikisinin ışığında) ictihad ederim" deyince Rasulullâh S.A.V. onun göğsünü okşayarak: "Rasulünün Rasulünü, Rasulünün razı olacağı şeyde başarıya ulaştıran Allâh'a hamdolsun" buyurdu.

Görülüyor ki önce Allâh'ın kitabı sonra Rasulünün sünneti, sonra da kendisi amir olduğu için bu iki temelin ışığında kendi iradesinin gayreti geliyor.

Allâh korkusu her işin başında geliyor. Çünkü Allâh şüphesiz her sözü hakkıyla işiten, her şeyi de en iyi bilendir. O'ndan gizli bir söz söylenemez. O'ndan gizli bir iş yapılamaz. Kendi kanaatimize, kendi arzumuza göre hareket ederek Allâh'ın ve Rasulünün önüne geçmeyiniz. Geçersek düzeni bozmuş oluruz. Devrimizde olduğu gibi.

2- "Ey îman edenler! Seslerinizi Peygamberin sesinin üstüne yükseltmeyin birbirinize sözle bağırdığınız gibi ona da bağırmayın..." buyurması ile de ikinci davranış kısmı olan söz söylerken seslerin ayarlanmasına dikkatimizi çekmiştir. Önce Allâh'ın Rasulü ile ümmeti arasındaki nezakete işaret buyurmuş, sonra da büyüklerle küçükler arasındaki münasebete dikkatimizi çekmiştir. Bağırarak konuşmanın hiçbir zaman doğru olmayacağı, bilhassa başta Peygamber olmak üzere bütün büyüklere karşı bağırarak konuşmanın çok abest olduğu hatırlatılmıştır. Cahiliyyet devrinde olduğu gibi kendi aranızda bağırarak konuşmanız, bilhassa büyükler yanında büsbütün saygısızlık ve itaatsizliktir. Bağırarak konuşmak, cahilliğe, hamlığa ve toyluğa delalet eder. Ancak kalabalık bir halka hitap ederken sesin duyulması, dikkatlerin toplanması bakımından gerekli olabilir.

Bu âyetin sebebi nüzûlunde Buhari'nin ibni Ebi Müleyke'den rivâyetine göre Abdullâh ibni Zübeyr r.a. şöyle anlatıyor: "Beni temimden Rasulullâh'a bir heyet gelmişti Ebu Bekir R.A. onlara "Kâ'ka İbni Ma'bedi onlara başkan yap" dedi. Ömer R.A.de "Akra 'ibni Harisi başkan yap" dedi. Ebu Bekir R.A. "Ancak bana muhalefet etmeyi istedin" dedi. Ömer R.A.de "Hayır sana muhalefet etmek istemedim" dedi ve aralarında sesler yükselmeye başladı. Bunun üzerine bu âyet bütün mü'minlere ders olmak üzere nâzil oldu.

Ebu Bekir Sıddık ve Ömer el Faruk R.A. hayatlarının sonuna kadar tam birer örnek olmak üzere seslerini yükseltmediler. Hele Rasulullâhın yanında gerek hareketleriyle, gerek sesleriyle diğer Eshabı kirama mükemmel birer örnek oldular. Eshabı kiram de bundan sonra, bu nazik davranışlarına riâyet ettiler. Allâh hepsinden razı olsun.

"Ki siz farkında olmayacağınız halde amelleriniz boş olmasın" buyrularak böyle aşırı hallerden dolayı diğer iyi amellerin de değersiz kalacağı, insanın olgunluk derecesine ulaşamayacağı hatırlatılmıştır. Hele hele bu aşırı, taşkın haller Allâh'a ve Rasulüne karşı olursa, küfre kadar varabilir. Çok dikkat edilmesi gerekir. Her mü'min güler yüzlü, tatlı dilli, ağır başlı, herkesin hoşuna giden olgun bir zat olmalı, âyetlerin hedefi budur.

3- "Şüphesiz Allâh'ın Rasulü'nün yanında seslerini kısanlar, işte bunlar takva için Allâh'ın kalplerini imtihân ettikleridir..." Rasulün yanında seslerini kısanlar, onun huzurunda seslerini kısarak yetişen ve olgunlaşan mü'minler, bunun bir takva için ve birer imtihân edildiklerini bilmelidirler. İşte bu imtihânı başarı ile kazananlar için:

"...Onlar için bir mağfiret ve büyük bir mükafat vardır." Bu âyetler ışığı altında ders alanlar, imtihânı kazananlar, gereği gibi olgunlaşanlar için Allâh'ın onlara ayrı bir mağfireti, bağışlaması, onları tertemiz cennete layık kimseler yapması, vardır. Ayrıca onlara tükenmez, sonu gelmez mükafatlar vardır.

4- "Şüphesiz odaların ardından sana nida edenler, onların çoğunun akılları ermez." Rasulü Ekrem S.A.V. hanımlarının birinin odasında iken Beni teminden yetmiş kişi kadar bir heyet gelerek geriden bağırmaya başladılar. "Ey Muhammed! Ey Muhammed! Çık" diyorlardı. Rasulullâh S.A.V. çıktı. Bunlar şiir atannaşması teklif ettiler. Efendimiz de "Ben şiir için gönderilmedim. Öğünmek içinde emrolunmadım. Ama haydin bakalım." buyurdu. Her iki tarafından da şairler atannaştılar. Neticede Müslümanlar üstün geldi. Onlar mağlup oldu. Sonra Rasulullâha yaklaşarak şehadet getirdi ve müslüman oldu.

Bu âyetin nüzulüne bunlar sebep olmuşlardır. Asıl olan bu ve bütün âyetlerin hedefi kıyâmete kadar bütün insanlardır. Böyle rast gele bağırmalar, cahilliğin ve hamlığın delilleridir. Bu âyetler bütün insanları olgunluğa davet etmektedir. Akılları ermelidir.

5- "Şüphesiz sen onlara çıkıncaya kadar onların sabırları sabit olsaydı, elbette kendileri için daha hayırlı olurdu..." Eğer onlar Rasulullâh S.A.V. çıkıncaya kadar bağırmadan nezaketle bekleselerdi, onlar için daha uygun olurdu. Kendilerini rezil etmezlerdi, cahilliklerini sergilemezlerdi.

"...Allâh da çok mağfiret eden, rahim olandır." Onlar tevbe eder hallerini iyileştirirlerse, elbette Allâh çok mağfiret eden olduğu için onları bağışlar ve onlara rahmetini ihsan eder.

Cahiller hakkında şu âyetleri de okuyalım:

(Araf 199. Furkân 63. Kasas 55. âyetler)

Âyet: 6

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنْ جَآءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوٓا اَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلٰى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Bir fâsık size bir haber getirdi ise bilmeyerek bir kavme çatmanız korkusu bakımından hemen araştırın da sonra yaptığınıza pişmanlar olmayın."

Âyet: 7

وَاعْلَمُوٓا اَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللّٰهِ ۖ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِى كَثِيرٍ مِنَ الْاَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ حَبَّبَ اِلَيْكُمُ الْاِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِى قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ اِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ ۚ اُولٰٓئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ ۙ ﴿٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz içinizde Allâh'ın Rasulünün olduğunu da bilin. İşlerden çoğunda size itaat ederse, elbette tehlikeye düşerdiniz. Fakat Allâh size îmanı sevdirdi ve onu kalplerinizde süsledi. Size küfrü de fıskı da isyanı da iğrendirdi. İşte bunlar, rüşde erenlerin kendileridir."

Âyet: 8

فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَنِعْمَةً ۚ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

Meâli:

"Allâh'tan (ihsan edilen) bir fazilet ve nimet olarak Allâh da bilen, hakim olandır."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerde önemli iki noktada mü'minler uyarılıp ders aldıktan sonra buradaki çok önemli bir noktaya daha dikkatler çekilmektedir.

1- "Ey îman edenler! Bir fâsık size bir haber getirdi ise bilmeyerek bir kavme çatmanız korkusu bakımından hemen araştırın..." Rivâyete göre bu âyet Velid ibni Ukbe hakkında nâzil olmuştur. Rasulullâh S.A.V. onu zekat almak üzere beni Muslik'a göndermişti. Onlara bu haber ulaşınca sevindiler ve onu karşılamak üzere yola çıktılar. Velid bunu sezince, kendini öldürmeleri için geldiklerini sandı ve geri döndü. Rasulullâha gelince, zekattan men ettiklerini haber verdi. Rasulullâh da fena halde öfkelendi. Bu arada onlardan bir heyet geldi ve "zekat memurunun yarı yoldan döndüğünü ve ona arkadan bir mektup gelerek döndüğünü senin de bize gazaplandığını sandık. Onun için size haber vermeye geldik" dediler.

Her ne kadar sebep bu ise de âyetin şumulü umumadır. Her zaman ve her yerde benzeri bir haber gelince, acele etmeden o haberin doğru olup olmadığını iyice araştırılmalıdır. Allâh'ın verdiği emir budur. Aksi halde, bilmeyerek hiç suçu olmayanlara çatılmış olur. Yok yere bir takım husumetler meydana gelir. Bu gibi haberler:

a) Ya Velid ibni Ukbe gibi korku ile dönüp, yalan söylemek zorunda kalarak hataya düşülmek suretiyle olur,

b) Ya bir şaka yapayım derken, cinâyetlere sebep olunur,

c) Veya iki toplumun, iki sülalenin arasını açmak üzere tertip edilen bir uydurma haber olur,

d) Ya da ehli îmanı birbirine düşürüp fitne çıkarmak için düzülmüş bir haber olur.

e) Yahud bu hususta çeşidi çok olan tertiplerden biri yapılmış olur.

Böyle bir haber incelenmeden, araştırmadan harekete geçilir de nahoş hadiselere meydan verilirse, pişmanlık fayda vermez.

2- "Şüphesiz içinizde Allâh'ın Rasulünün olduğunu da bilin..." Size her hususta doğruyu gösterecek, mükemmel bir örnek olacak Allâh'ın lütfü olan bir peygamber bulunduğunu iyi bilin, O'nu hatırınızdan çıkarmayın ve gereği gibi itaat edin ki yanılmayasınız.

"...İşlerden çoğunda size itaat ederse, elbette tehlikeye düşersiniz..." Eğer O peygamber Allâh'ın emrine uymaz da bir takım işlerde size "peki" derse, yanılırsınız ve ummadığınız kötü sonuçlar alırsınız, hatta helâk olursunuz. Çünkü siz ileriyi göremezsiniz, işin iç yüzünü anlayamazsınız. Ama Allâh görür ve Rasulüne gösterir.

"...Fakat Allâh size îmanı sevdirdi ve onu kalplerinizde süsledi..." Allâh, kendi yolundan ayrılmamanız için size îmanı sevdirdi, kalp-

lerinizde de onu süsledi ki, Allâh'a ve Rasulüne itaat edesiniz de yanılmayasınız, şaşırmayasınız ve tehlikeye düşmeyesiniz.

"...Size küfrü de, fıskı da, isyanı da iğrendirdi..." ki bunların size getireceği kötülüklerden korunmuş olasınız, selamete, saadete eresiniz.

"...İşte bunlar, rüşde erenlerin kendileridir." İşte bu kalplerinde bulunan imanı sevenler küfürden, fısktan, isyandan nefret edenler kemâle, olgunluğa erenlerin ve hakka kavuşanların tâ kendileridir.

3- "Allâh'tan, (ihsan edilen) bir fazilet ve nimet olarak Allâh'ta bilen ve hakim olandır." İşte bunlar, Allâh'ın îmanlı kullarına ihsan ettiği birer fazlı keremdir. Birer bereketli nimettir. Çünkü Allâh her şeyi en iyi bilendir. Herkesin hakkını yerli yerince verendir. O hakimdir. En kesin, en doğru hükmü verendir. Hikmet sahibidir.

Böylece en olgun bir kimse, en mükemmel bir adam olabilmemiz ve hayatta en az yanılan, en isabetli karar alan kimse olmak istersek Allâh'ın kitabını, Rasulünün sünnetini iyi öğrenmeliyiz. Her şahısta, her toplulukta, her millette meydana gelen tatsızlıkların temelinde Allâh'ın yolunu bilmemek vardır.

(Nisa 59, Mü'minûn 71. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

وَاِنْ طَآئِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَاَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا ۚ
فَاِنْ بَغَتْ اِحْدٰيهُمَا عَلَى الْاُخْرٰى فَقَاتِلُوا الَّتِى تَبْغِى
حَتّٰى تَفِيٓءَ اِلٰٓى اَمْرِ اللّٰهِ ۚ فَاِنْ فَآءَتْ فَاَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا
بِالْعَدْلِ وَاَقْسِطُوا ۖ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Eğer mü'minlerden iki taife dövüşürlerse, hemen aralarını ıslah edin. Şâyet onların biri diğerine karşı tecavüz etmişse, artık Allâh'ın emrine dönünceye kadar tecavüz edenle savaşın. Eğer dönerse, hemen aralarını adaletle ıslah edin ve adalet yapın. Şüphesiz Allâh adalet yapanları sever."

Âyet: 10

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Mü'minler ancak kardeşlerdir. Artık kardeşlerinizin arasını ıslah edin. Allâh'tan da korkun ki rahmet olunasınız."

ÎZAHLARI:

1- Geçen âyetlerdeki beyan edilen üç ana noktanın dördüncüsünü de bu âyetlerden öğreniyoruz. Şâyet iki müslüman topluluğunun arasına bir fitne girer de, birbirlerine düşerlerse, hemen diğer Müslümanlar bunların arasını bulma ve onları barıştırma vecibesini yerine getirmekle mükellef kılınıyorlar. Eğer biri diğerine haksız yere saldırıyorsa, o saldırgan tarafı durdurmak için ona karşı savaş açılması emredilmektedir. O saldırgan taraf yatıştırıldıktan sonra her iki tarafın adalete riâyet ederek barıştırılmaları emri verilmiştir. Allâh'ın adalet yapanları sevdiği de hatırlatılmıştır.

Ana hattıyla müslümanların birliğinin sağlanması hakkındaki bu usulü açıklandıktan sonra şu çok önemli husus beyan edilmiştir:

2- "Mü'minler ancak kardeşlerdir..." Bütün mü'minler birbirinin öz kardeşi gibi din kardeşidir. Hatta Allâh'ın emirlerine bağlılık bakımından gevşek olan, öz kardeşlerden daha üstünlerdir.

Evet mü'min, mü'minin kardeşidir. Birbirlerine zulmetmezler, birbirlerini ayıplamazlar, küçük düşürmezler, bina yaparken komşusunun havasını ve manzarasını kesmez (izni olursa başka). Tenceresinin yemek kokusu varsa ondan tattırır. Çocuklarının eline bir şeyler verip de komşu çocuklarının arasına salmaz. Hulasa hiçbir noktada mü'min kardeşlerini ve komşularını incitmez. Üstelik onları memnun edecek yardımlarda bulunur.

Sahihi Buhari'de şöyle rivâyet edilmiştir: "Müslüman, kardeşi için gıyaben dua ettiği zaman, melek de "amin sana da onun misli olsun" der." Bu hususta hadisi şerifler çoktur.

Şu noktayı da dikkatle hatırda tutmalıyız. "Mü'minler ancak kardeştir" buyurmakla, mü'minler arasındaki derece, edatı hasr ile tesbit edilmiştir. Bunun ötesinde başka bir derece yoktur. Yani bazı mü'minler haşa Allâh derecesinde görerek ona saplanmalar, ondan medet beklemeler, onun gaipten bildiği inancına girmeler neûzü billâh onu Allâh'a eş

tutmaktır. Bir mü'min ne kadar alim olursa olsun ne kadar sâlih ne kadar faziletli olursa olsun, o zat ancak mü'minlerin kardeşidir. Daha ilerisi yoktur. Evet ona saygımız, sevgimiz olacaktır. Fakat bu saygı, bu sevgi, bu hürmet kardeşlik derecesini kat'iyyen aşmamalıdır. Aksi halde şirk olur.

"...Artık kardeşlerinizin arasını ıslah edin. Allâh'tan da korkun ki rahmet olunasınız." Mü'min kardeşleriniz arasında her hangi bir anlaşamamazlık bulunursa veya aralarına bir fitne girmiş ise geriden bakmayın. Hemen onların arasını bulun ve barıştırın. Onlara Allâh ve Rasulünün hikmetli yolunu anlatarak bu hususdaki bilgilerini tazeleyin, tevbe istiğfara davet edin. Her an Allâh'tan korkun, O'nun emirlerini ve nehiylerini hatırlayın, ona göre kendinize çeki düzen verin ki O'nun rahmetine kavuşasınız.

Görüldüğü gibi bu âyetlerde de mü'minleri yetiştirecek, olgunlaştıracak, aralarındaki geçimi sağlayacak çok önemli beyanlar var.

(Bakara 160, 178, 182, 224. Âl-i Imran 89, 103. Nisâ 16, 128, 129, 135, 146. Mâide 8, 42. En'âm 48. Arâf 35. Enfâl 1. Tevbe 11. Nûr 5. Şûrâ 40. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 11

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰٓ اَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَآءٌ مِّن نِّسَآءٍ عَسَىٰٓ اَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ ۖ وَلَا تَلْمِزُوٓا اَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْاَلْقَابِ ۖ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْاِيمَانِ ۚ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَاُولَـٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Bir kavim bir kavmi eğlenmesin. Olur ki onlardan daha hayırlı olmaları umulur. Kadınlar da kadınları (eğlenmesin). Onlardan daha hayırlı olmaları umulur. Kendinizi de ayıplamayın. Kötü lakaplarla da atannaşmayın. İmandan sonra fâsık isim ne kötü olur. Kim de tevbe etmediyse, işte bunlar zâlimlerin kendileridir."

ÎZAHI:

Bu âyeti kerimede de beşinci önemli muaşeret adabına işaret buyruluyor ve îman edenlere hitap edilerek:

"Ey îman edenler! Bir kavim bir kavmi eğlenmesin. Olur ki onlardan daha hayırlı olmaları umulur..." buyruluyor. Bu âyetin nüzulü hakkında birkaç rivâyet var ise de, maksat aynıdır. Bazı fertler arasında, bazı kabileler arasında bazen de milletler arasında bulabildikleri ağmanlarla birbirlerini eğlenirler, alay ederler, kendilerini üstün ötekileri hakir görürler. Allâhu Teâlâ bunları nehyediyor, birbirlerine karşı saygılı olmaya davet ediyor. Aralarındaki kardeşliği bozacak, şahsiyetleri zedeleyecek, bir takım husumetlere yol açacak şeylerden sakınmalarını emrediyor. Kadınları da ayrıca anarak:

"...Kadınlar da kadınları (eğlenmesin)..." buyuruyor. Bu gibi eğlenmeler, başa kakmalar kadınlar arasında da çok olur. Rasulullâhın hanımlarından Huyey'in kızı Safiye Rasulullâha gelerek: "Kadınlar bana "Yahûdi kızı Yahûdiyye" diyorlar." dedi. Rasulullâh da: "Babam Harun, Mûsâ da amcam, kocam da Muhammed" demedin mi?" buyurdu.

Aişe R.A.da Ümmü Seleme R.A.ya işaret ederek boyunun kısalığını beğenmezdi. Rasulullâh S.A.V. yanılmış olduklarını söylemiş ve men etmiştir. Kadınların da böyle alay etmelerini Allah nehy buyurmuştur.

Gerek erkekler, gerek kadınlar kimin daha hayırlı olduğunu bilemezler. Bakarsın alay edilenler Allâh katında alay edenlerden daha sevimli, daha hayırlıdır. Alay edenlerin de Allâh tarafından sevilmediği açıktır. Onun için bunları men etmiştir.

"....Kendinizi de ayıplamayın..." buyrularak mü'minlerin birbirlerini bir takım bahanelerle ayıplamalarını küçük düşürmelerini de yasaklamıştır.

"...Kötü lakaplarla da atannaşmayın..." Nehyi ile de kötü lakap takmayı ve takılmış kötü lakapla da çağırmayı, karşılıklı atannaşmayı men etmiş, şerefleri korumayı ve samimiyeti geliştirmeyi hedeflemiştir.

"...İmandan sonra fâsık isim ne kötü olur?..." beyanıyla da îmanlı kimsenin her yönüyle değerli, şerefli, haysiyetli, olgun bir zat olması gerektiğine işaret buyurmuştur. Sözün posası, insanı düşürür rezil eder. Bu mü'mine yakışmaz.

"...Kim de tevbe etmediyse, işte bunlar zâlimlerin kendileridir." Allâh'ın bu emirlerini duyduktan sonra kim aldırış etmez, tevbeye yanaşmaz ve o kötülüklere devam ederse, O zâlimdir, alay ettiği kimselere zulmetmiş olur. Zâlimlerin yeri ise cehennemdir.

(En'âm 10. Tevbe 58, 79. Hûd 38. Enbiyâ 41. Hümeze 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ ۖ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا ۚ اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَاْكُلَ لَحْمَ اَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۚ اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Bir çok zandan sakının. Şüphesiz zannın bazısı günahtır. Araştırmayın da. Bazınız bazınızı da gıybet etmesin. Sizin biriniz kardeşinin etini ölü olarak yemesini sever mi? Artık ondan tiksinmişinizdir. Allâh'tan da korkun, şüphesiz Allâh tevbeleri çokça kabul eden, rahim olandır."

ÎZAHI:

Bu âyeti kerime de, mü'minlerin iyi yetişmesine yönelik tenbihlerinden altıncı bir emirdir. Yine mü'minlere hitaben:

"Ey mü'minler! Bir çok zandan sakının. Şüphesiz zannın bazısı günahtır..." buyrulmuştur. Bilindiği gibi zann iki kısımdır. İyi zan ve kötü zann. Burada men edilen kötü zandır. Kesin bir bilginin olmadığı bir şey hakkında tahmin yürütmek, hele kötüleyici bir art niyetle birini töhmet altında bırakmak çok çirkin bir zandır. Bu büyük bir günahtır. Allâhu Teâlâ bizim böyle bir zandan uzaklaşmamızı emretmiştir. Bunun bir benzeri de tecessüstür. Bu hususta da:

"...Araştırmayın da..." buyuruyor. Yani her hangi bir mü'minin kötü hallerini, ayıplarını, noksanlıklarını araştırıp da onu halk içinde kötülemeye çalışmayın. Birbirinizi kötüler duruma düşmeyin. Bir mü'minde bir hata görüyorsanız, gizlice ona nasihat edin, onu ifşaya yeltenmeyin. Yine zanna benzeyen bir şeyden men ediyor ve:

"...Bazınız bazınızı da gıybet etmesin..." GIYBET bir kimsenin hoşlanmayacağı şeyi arkasından söylemektir. Yanınızda bulunmayan bir mü'minin gıyabında onun hoşlanmayacağı bir şeyle konuşmak, onu yermek, onu küçük düşürücü laflar etmek de büyük günahlardan biridir. Mü'minler birbirlerini yüz yüze de, arka arkaya da sevmekle korumak ve kollamakla da mükelleftir. Çünkü kardeşlerdir.

"...Sizin biriniz kardeşinin etini ölü olarak yemesini sever mi? Artık ondan tiksinmişsinizdir. Allâh'tan da korkun..." Bu kötü zan-

lar, tecessüsler ve gıybetler o kadar çirkin, o kadar iğrenç, o kadar tiksindirici şeyler ki, ölmüş bir kardeşinin etini yemeye benzetilmiştir. Artık hemen tevbe etmek gerekir.

"...Şüphesiz Allâh tevbeleri çokça kabul eden, Rahim olandır." Allâh devamlı olarak her zaman ve her yerde tevbeleri kabul eder ve tevbe edenleri rahmetiyle yarlığar.

Buhari ve Müslim'in Ebu Hureyre'den rivâyet ettiği bir hadisi nebevide Rasulullâh S.A.V.: "Siz zandan sakının, çünkü zan sözün en yalanıdır. Tecessüs de etmeyin (iç hallerini araştırmayın). Yoklamayın da. Almayacağınız malı aranızda artırmayın. Birbirinize buğuzda etmeyin. Kesişmeyin de (birbirinize sırt çevirmeyin) Allâh'ın kardeş kulları olun. Bir müslümana kardeşinden üç günden fazla uzaklaşması (küsmesi) helal olmaz" buyurmuştur.

Görüyoruz ki bu hadisi şerif de genişçe mü'minlerin bağlarının kopmasına yarayacak hususlardan men edilmekte ve birliğe yöneltici noktalara dikkat çekilmektedir.

Bu noktalarda daha bir çok hadisi şerifler vardır.

Geçen âyetleri ve Feth sûresinin 12. âyetini de okuyalım.

Âyet: 13

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَـٰكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَـٰكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓا۟ ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Ey insanlar! Şüphesiz biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve sizi tanışmanız için milletler ve kabileler yaptık. Şüphesiz sizin Allâh katında en şerefliniz, en müttegî olanınızdır. Muhakkak Allâh bilen, haberli olandır."

ÎZAHI:

Geçen âyetlerde mü'minlere gereken edep ve terbiye dersi verildikten sonra, bütün insanlara hitap ederek:

"Ey insanlar! Şüphesiz biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve sizi tanışmanız için milletler ve kabileler yaptık..." Ey insanlar!

Birbirinize iyi bakın ve iyi düşünün. Biz sizi kesinlikle bir erkek olan Adem ile bir kadın olan Havva'dan yarattık. Onları da çamurun özünden yarattık. Hepiniz aynı köktensiniz. Size ne oluyor da birbirinizi beğenmiyorsunuz, alay ediyorsunuz. Hatta düşman oluyorsunuz. Biz sizi belirli toplumlar halinde birbirinizle tanışmanız ve yardımlaşmanız için, yaşamanızın kolaylaşması için böyle yaptık ve yer yüzüne dağıttık. Sizin, kendinize bir şeref payı ayırırken, başkalarını hakir görmeye hakkınız yoktur. Bakın:

"...Şüphesiz Allâh katında sizin en şerefliniz en müttegî olanınızdır..." sizi yaratan Allâh'a kim inandı ise, kim O'nun emirlerine daha riâyetkar ise, insanlara daha çok yardım ediyorsa, onlara kardeşçe yaklaşıyorsa, Allâh katında en mükerrem, en kıymetli, en şerefli olan odur. Sizin kendi aranızdaki boş kuruntunuz size bir şey kazandıramaz.

Ey dünya insanları! Hangi cinsten, hangi ırktan olursanız olun, hepiniz yalnız Adem'le Havva'nın soyundansınız. Gelin şu benliğinizi, inadınızı, küfrünüzü bırakın da, hepimizi yaratan Allâh'a inanın, onun yolunda birleşin, O'nun yolunda kardeşliğinizi anlayın da selamete, saadete erin.

"...Muhakkak Allâh bilen, haberli olandır." Şunu da iyi bilin ki sizi bir anadan bir babadan yaratan Allâh'ın bilmediği ve haberinin olmadığı hiçbir şey yoktur.

İbni Ömer'in rivâyet ettiği bir hadisi şerifte, Peygamber S.A.V. Mekke'nin fethinde devesinin üzerinde insanlara hitap ederek:

"Ey insanlar! Şüphesiz Allâh sizden cahillik ayıbını gidermiş ve onu babalarına yüklemiştir. Artık insanlar iki kimsedir. Birisi dürüsttür, müttegîdir, Allâh'a karşı kerimdir. Biri de facirdir, şakidir, Allâh'a karşı hafiftir, hiçimseyendir" buyurdu ve bu âyeti kerimeyi okudu.

(Bakara 21. Nisâ 174, 175. Araf 158. Yûnus 23. Fâtır 3, 5, 15, 16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 14

قَالَتِ الْاَعْرَابُ اٰمَنَّا ؕ قُلْ لَّمْ تُؤْمِنُوا وَلٰكِنْ قُوْلُوْٓا اَسْلَمْنَا
وَلَمَّا يَدْخُلِ الْاِيْمَانُ فِىْ قُلُوْبِكُمْ ؕ وَاِنْ تُطِيْعُوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ
لَا يَلِتْكُمْ مِّنْ اَعْمَالِكُمْ شَيْـًٔا ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Bedeviler "inandık" dediler. İman etmediniz. Fakat "teslim olduk" deyin. İman daha kalbinize girmedi. Eğer Allâh ve Rasulüne itaat ederseniz, amellerinizden bir şey eksilmez. Şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır" de."

Âyet: 15

اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ ؕ اُولٰٓئِكَ هُمُ الصّٰدِقُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Mü'minler ancak Allâh'a ve Rasulüne îman edenler, sonra şüphelenmeyenler, mallarıyla ve canlarıyla Allâh yolunda da cihad edenlerdir. İşte bunlar sadıkların kendileridir."

Âyet: 16

قُلْ اَتُعَلِّمُونَ اللّٰهَ بِدِينِكُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ؕ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Dininizi Allâh'a mı öğretiyorsunuz? Halbuki Allâh göklerdekileri ve yerdekileri biliyor. Hem de Allâh her şeyi bilendir." de.

Âyet: 17

يَمُنُّونَ عَلَيْكَ اَنْ اَسْلَمُوا ؕ قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَىَّ اِسْلَامَكُمْ ۚ بَلِ اللّٰهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ اَنْ هَدٰيكُمْ لِلْاِيمَانِ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِينَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Müslüman olmalarını senin başına kakıyorlar. "İslam'ınızı bana kakınç yapmayın. Tam aksine –eğer sadıklar iseniz– sizi îmana erdirmesini Allâh size hatırlatır" de."

Âyet: 18

اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ وَاللّٰهُ بَصِيْرٌۢ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh, göklerin ve yerin ğaybını bilir. Allâh yapıyor olduğunuz şeyleri de görendir."

İZAHLARI:

Kâfirlerin, müşriklerin ve münafıkların dışında birde yalnız boyun eğenler. Bu âyeti kerimede bunlar anlatılmaktadır.

1- "Bedeviler "inandık" dediler. "İman etmediniz. Fakat "teslim olduk" deyin. İman daha kalbinize girmedi..." Çölde göçebe olarak yaşayanlara "Arap" denilir, "Bedevi" denilir. Bunlar, hakîkaten îman etmedikleri halde teslimiyet gösterdiler ve "iman ettik" dediler. Allâhu Teâlâ bunların iç yüzünü bildiği için Rasulüne bildirdi ve onlara bunu anlatmasını emretti. O da bedevilere: "İnandık" demeyin ama teslim olduk, boyun eğdik" deyin. İman henüz kalbinize yerleşmedi. Dışınız içinize uygun değil" buyurdu. Devamla:

"...Eğer Allâh ve Rasulüne itaat ederseniz, amellerinizden bir şey eksilmez. Şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır" de. Ey bedeviler! Siz münafıklar gibi değilsiniz, bunu kasıtlı yapmadınız bu dinin hak olduğunu tasdik ederseniz, şimdiye kadar yaptığınız amelleriniz boşa gitmez, Allâh onların da sevabını verir. Allâh'tan ümidinizi kesmeyin. O çok mağfiret edendir. Sizin günahlarınızı bağışlar. O rahimdir. Size bol bol rahmetini ihsan eder.

Buradaki "eslemnâ" kelimesi, îman ederek müslüman olduk anlamında değil, sadece boyun eğerek teslim olduk anlamındadır. Değilse "müslüman olduk" demeleri yeterlidir. Boyun eğerek teslim olmakla, îman ederek teslim olmak arasında çok fark vardır. Burada bu nokta açıklanmaktadır. İman ile islam arasında umum-husus farkı vardır. İman daha özeldir. İman, kalpteki tasdiktir. İslam ise geneldir. Bu tasdikle birlikte görülen ve bilinen amellerin delaletidir.

2- "Mü'minler ancak Allâh'a ve Rasulüne îman edenler, sonra şüphelenmeyenler, mallarıyla ve canlarıyla Allâh yolunda da cihad edenlerdir. İşte bunlar sadıkların kendileridir." Hakiki mü'minler, Allâh'a ve Rasulüne içlerinden gele gele inanan ve her hususta itaat edenlerdir. Sonra hiçbir noktada şüphelenmeden teslim olan ve hiç esir-

gemeden mallarıyla, canlarıyla Allâh yolunda cihad eden, savaşa katılanlardır. İşte bunlar, Allâh katında sadakat gösterenlerdir. Mükafata layık olanlardır. Bedeviler gibi değillerdir.

3- "Dininizi Allâh'a mı öğretiyorsunuz?" Siz "İnandık" demekle kimi kandırıyorsunuz? Allâh sizin iç halinizi bilmiyor da onu mu öğretmeye çalışıyorsunuz? Yanılıyorsunuz. Bakın:

"...Halbuki Allâh göklerdekileri ve yerdekileri biliyor. Hem de Allâh her şeyi bilendir" de. Habibim onlara söyle: "Siz Allâh'a bilmediğini mi öğretmeye kalkıyorsunuz? Bu kadar beyinsiz olmayın. O göklerde ve yerde ne varsa hepsini biliyor. Çünkü onların hepsini O yarattı. O'nun bilmediği bir şey yoktur. O, her şeyi mükemmel bilendir. O'na böyle îman edin. Bunu böyle tasdik edin de ondan hiçbir şeyi gizlemeye kalkmayın. Sizin bütün damarlarınızı, hücrelerinizi, içinizden geçenleri bilir. O'na böyle inanın. Habibim! Onlar:

4- "Müslüman olmalarını senin başına kakıyorlar..." Sana "müslüman olduk" diye eğleniyorlar, bunun karşılığında senden bir şeyler umuyorlar, seni kendilerine bundan dolayı borçlu sayıyorlar. Bu cahillere söyle:

"...İslam'ınızı bana kakınç yapmayın..." de. İman saydığınız bu teslimiyet, bir boyun eğmenizden ibarettir. Benim minnet mi edeceğimi sanıyorsunuz? Bunu bana bir baş kakıncağı mı yapıyorsunuz?

"...Tam aksine –eğer sadıklar iseniz– sizi îmana erdirmesini Allâh size hatırlatır" Ey bedeviler! Asıl başa kakmaya hak sahibi olan Allâh'tır. Sizi O yarattı, size îman yolunu gösteren de O'dur. İyi düşünürseniz, düşünceniz ve doğru iseniz, dikkat edin nankörlük yapmayın, Allâh size îmanı hatırlatıyor. Hâlâ kendinizde bir şeyler görüyor, karşılığında bir şeyler bekliyorsunuz.

5- "Şüphesiz Allâh, göklerin ve yerin gaybını bilir. Allâh yapıyor olduğunuz şeyleri de görendir." İyi bilin ki sizce gaip sayılan, bilinmeyen ne varsa, Allâh'a gaip olan, bilinmeyen hiçbir şey yoktur. O göklerin ve yerin derinliklerinde bulunan her şeyi bilir. Allâh'ın böylece bildiğine, gördüğüne, her şeye kadir olduğuna îman edin de, kendinizi toparlayın ve aşırı gitmeyin.

(Bakara 218. Âl-i Imran 29. Nisâ 162. En'âm 3. Enfâl 2-4, 72, 74, 75. Tevbe 20, 78, 90, 97-101, 120. Mü'minûn 1-11. Nûr 62. Şuarâ 22. Neml 65. Ahzâb 20. Feth 11, 16. Teğabün 4. âyetleri de okuyalım.)

HUCURÂT SÛRESİNİN SONU

KÂF SÛRESİ

50. Sûredir

45 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

قٓ ۚ وَالْقُرْاٰنِ الْمَجِيدِ ۚ ﴿١﴾

Meâli:

"(ق) Mecid olan Kur'âna yemin ederim."

Âyet: 2

بَلْ عَجِبُوٓا اَنْ جَٓاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ هٰذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٢﴾

Meâli:

"Hayır, onlara kendilerinden bir uyarıcının gelmesine şaştılar ve kâfirler: "Bu tuhaf bir şey" dediler."

Âyet: 3

ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ۚ ذٰلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ ﴿٣﴾

Meâli:

"Öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman mı? Bu uzak bir dönüş."

Âyet: 4

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْ ۚ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"Onlardan toprağın eksilteceğini muhakkak bilmişizdir. Yanımızda da koruyan bir kitap vardır."

Âyet: 5

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيجٍ ﴿٥﴾

Meâli:

"Hayır, hak kendilerine gelince yalanladılar. Hem de onlar bocalayan bir iş içindeler."

İZAHLARI:

Rasulullâh S.A.V.'in Cuma hutbelerinde, Ramazan ve Kurban bayramları gibi geniş topluluklarda ve sabah namazlarında çokça okuduğu bu sûre "Tivâli mufassal" denilen sûrelerin ilkidir.

Önemine binaen Kur'âna yeminle başlıyor ve (ق) : manasını Allâh bilir.

1- "...Mecid olan Kur'âna yemin ederim" buyuruyor. "Mecid" azamet, kerem, şeref, bereket, geniş manalarına gelen bir fiilin ismi failidir. Buna göre Allâh'ın azametini beyan eden, bereketli bilgiler veren, şerefli, okuyanı bilgilendiren ve şereflendiren Kur'ânı Kerîme yemin ederim ki:

2- "Hayır, onlara kendilerinden bir uyarıcının gelmesine şaştılar ve kâfirler: "Bu tuhaf bir şey" dediler. O Mekke kâfirleri kendi içlerinden, kendi akrabalarından kendi cinslerinden bir uyarıcı Peygamberin gelmesine şaştılar, tuhaflarına gitti ve bu kâfirler alay ederek, onurlarına yediremeyerek: "Bu Muhammed'in Peygamber oluşu tuhaf şaşılacak bir şey" dediler. Bu öldükten sonra dirileceğimizi ceza veya mükafat göreceğimizi söylüyor. Bu olacak şey mi? Öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman mı? Ooo hooo, bu uzak bir dönüş. Öldükten sonra bir de dönüş mü olacakmış? Diye mırıltılarını sürdürüyorlar.

3- "Onlardan toprağın eksiltileceğini muhakkak bilmişizdir..." Onlar ölünce bedenlerinden etlerini kemiklerini toprağın nasıl yiyeceğini, nasıl çürüyeceğini biliyoruz. Bu bizim kurduğumuz bir nizamdır? Hiç yok iken nasıl yarattıysak, birer toprak olduktan sonra da tekrar yaratmaya kadiriz.

"...Yanımızda da koruyan bir kitap vardır." Onların yaratılacağını, öleceğini, toprağın çürüteceğini, tekrar dirileceğini, mahşere sürüleceğini yazan ve o zamana kadar eksiksiz koruyan bir kitap vardır. Bu kesinlikle tahakkuk edecektir.

4- "Hayır, hak, dinlerine gelince yalanladılar. Hem de onlar bocalayan bir iş içindeler." Kendilerine hak olan Peygamber ve kitap gelince, Peygamberi de, kitabı da mucizeleri de yalanladılar, inkâr etti-

ler, karşı geldiler, bunlara düşman oldular. Onlar bocalıyorlar, şaşırıyorlar, bazen "insandan Peygamber olmaz melek olmalıdır" bazen de dönüyorlar "şu iki büyük şehirden tanınmış ağalar peygamber olmalıydı" diyorlar. Hiçbir istikrarları yok. Bu kâfirlerin her birinin birbirini tutmayan ayrı itirazları var. Bunlar iyice şaşırmışlar. Ne yaptıklarının şuuru içinde değiller.

(Araf 69. Yûnus 2, 39. Ra'd 5. Mü'minûn 35-38, 82. Neml 67. Sebe' 21. Yasin 2. Saffat 12-17, 53. Sâd 1, 2. Zuhruf 31. Necm 59. Vakıa 47. Burûc 19-22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6

اَفَلَمْ يَنْظُرُوٓا اِلَى السَّمَٓاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾

Meâli:

"Üstlerindeki göğe bakmadılar mı da? Onu nasıl yaptık ve onu donattık? Onun yarıkları da yok."

Âyet: 7

وَالْاَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَاَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَاَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٧﴾

Meâli:

"Yere de (bakmadılar mı?) onu (nasıl) döşedik ve onda dağlar yerleştirdik, her çiftten neşe verici (bitkiler) bitirdik?"

Âyet: 8

تَبْصِرَةً وَذِكْرٰى لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٨﴾

Meâli:

"Her (hakka) dönen kul için bir görüş ve hatırlatma olarak (yarattık)."

Âyet: 9, 10

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً مُبَارَكًا فَاَنْبَتْنَا بِهٖ جَنَّاتٍ وَحَبَّ

الْحَصِيدِ ﴿٩﴾ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Gökten de bereketli bir su indirdik ve onunla bahçelerle biçilmiş taneler ve kendilerinin köme, köme tomurcukları olan uzun uzun hurma ağaçlarını bitirdik."

Âyet: 11

رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَٰلِكَ الْخُرُوجُ ﴿١١﴾

Meâli:

"Kullarına rızık olarak. Onunla ölü beldeyi de canlandırdık. Çıkış bunun gibidir."

İZAHLARI:

Kendilerine gelen hakkı yalanlayanlar ve kararsızlık içinde bocalayanlar:

1- "Üstlerindeki göğe bakmadılar mı da? Onu nasıl yaptık ve onu donattık? Onun yarıkları da yok." Kendilerine verdiğimiz gözleriyle göklere hiç bakmadılar mı? Onu nasıl yarattığımızı hiç düşünmediler mi? O gökleri güneş, ay, yıldızlar ve daha göremediğimiz şeylerle nasıl donattık, nasıl kurduk ve bu hale getirdik? Hiç mi akıllarını işletmiyorlar? Bunları kimin yarattığını hiç mi araştırmıyorlar? İyi baksınlar. Hiçbir yerinde en küçük bir çatlak, ufacık bir yarık bile yok. Gök tabakaları arasında bir boşluk dahi yok. Bunlar:

2- "Yere de (bakmadılar mı?) onu (nasıl) döşedik ve onda dağlar yerleştirdik, her çiftten neşe verici (bitkiler) bitirdik?" Üzerinde yaşadıkları, doğup büyüdükleri, yeyip içtikleri yere de bakmadılar mı? O'nun ovalarını, derelerini nasıl döşedik ve yaşayacakları hale getirdik? O yerin dağılmaması, bozulmaması için her yerine dağlar yerleştirdik, ırmaklar akıttık. Her sınıftan çeşit çeşit yararlı ve neşe verici, içinizi açan nice ağaçlar, otlar, sebzeler, ekinler, çiçekler bitirdik. Bunları kimin yarattığını hiç mi düşünmüyorsunuz? Elinize en küçük bir yaprak ve çiçek alsanız da onun yaratılışına, ondaki hendeseye, ondaki kimyaya, ondaki nizamın inceliğine, Allâh'ın verdiği gözle iyice bir baksanız, verdiği akılla dikkatlice bir düşünseniz, bu bile size büyük ders verir. Ama kör iseniz, deli iseniz size diyecek bir şey olmaz.

3- "Her (hakka) dönen kul için bir görüş ve hatırlatma olarak (yarattık)." Her oyalayıcı şeyleri bırakıp îmanla hakka dönen ve O'na teslim olan, O'nun emrine giren her kul için bir ilmi görüş, Allâh'ın kud-

reti hakkında derin bir görüş ve cenneti, cehennemi hatırlama, hata-sevabını hatırlama olarak yarattık bunları. Var mı bir hatırlayan. Var mı bir düşünen. Bakın:

4- "Gökten de bereketli bir su indirdik ve onunla bahçelerle biçilmiş taneler ve kendilerinin köme köme tomurcukları olan uzun uzun hurma ağaçları bitirdik." Bunları görmediniz mi, tarlalarınızı bahçelerinizi süsleyen yağmuru, onun bitirdiği ağaçları, ekinleri, sebzeleri köme köme hurma veren uzun uzun ağaçları bitirdik görmediniz mi? Bunları yaratanı anlamadınız mı? Bunları:

5- "Kullara rızık olarak (yarattık)..." Bu sebzeleri, bu meyveleri, bu hurmaları, bu ekinleri kullarıma rızık olarak yarattık. Siz bunlardan yeyip içip yaşıyorsunuz. Hâlâ düşünmeyecek misiniz?

"...Ölü beldeyi de canlandırdık. Çıkış bunun gibidir." İnsanların yaşadığı bedenin çevresini kupkuru iken yeşerttik, canlandırdık. Kabirlerden çıkış da böyledir. Zamanı gelince ölüler de böyle dirilecekler. Hâlâ dirilmeye inanmayacak mısınız?

(Bakara 22, 164. En'âm 99. Arâf 57, 185. Ra'd 3, 4. İbrâhîm 32. Hıcr 16, 19. Nahl 10, 11, 65. Tâha 53. Hacc 5. Furkân 48, 49. Neml 60, 61. Lokmân 10. Saffat 6. Fussılet 12. Zariyât 47, 48. Nebe 12. Abese 25-32. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Onlardan önce Nuh Kavmi ve Rass Eshabı, Semûd de yalanladı."

Âyet: 13, 14

وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ﴿١٣﴾ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Ad ve Firavun da, Lût'un kardeşleri de, Eykeliler de, Tubba kavmi de her biri peygamberleri yalanladılar da benim va'dim hak oldu."

Âyet: 15

اَفَعَيِينَا بِالْخَلْقِ الْاَوَّلِ ۚ بَلْ هُمْ فِى لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾

Meâli:

"İlk yaratışta acze mi düştük? Hayır onlar yeni bir yaratmaktan şüphe içindeler."

ÎZAHLARI:

İslama karşı çıkan Mekke kâfirlerini tehdit ederek:

1- "Onlardan önce Nûh kavmi ve Rass Eshabı, Semud de yalanladı." Ama akıbetleri ne oldu? Her biri helâk oldu. Sizin sonunuz da onlar gibi helâk olmaktır.

2- "Ad de, Firavun da Lût'un kardeşleri de, Eykeliler de Tubba' kavmi de her biri peygamberleri yalanladılar da benim va'dim hak oldu." Onlara va'dettiğim helâk va'dim gerçekleşti. İman etmez de inadınızda devam ederseniz, size olan va'dim de gerçekleşecektir.

3- "İlk yaratılışta acze mi düştük? Hayır, onlar yeni bir yaratmaktan şüphe içindeler." Biz onları ilk defa yaratırken zorluk mu çektik, çaresiz mi kaldık? "Ol" dediğimizde oluverdiler. İkinci yaratmamız daha da kolaydır. Bunu bilmeleri gerekir. Ama Hâlâ onlar yeniden yaratmamızda şüphe ediyorlar.

(Şuarâ 105, 123, 141, 160, 176. Hıcr 78-80. Rûm 27. Sâd 12-14. Yasin 78, 79. Ğafir 5, 6. Duhân 37. Kâmer 9, 18, 19, 23, 33, 34. Hakka 4-8. Şems 11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهٖ نَفْسُهٗ ۚ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Andolsun insanı yarattık. Nefsinin kendisine vesvese verdiği şeyi de biliyoruz. Biz ona şah damarından da daha yakınız."

Âyet: 17

اِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Sağdan ve soldan göz gözetleyen iki alıcı aldığı zamanı hatırla."

Âyet: 18

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ اِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Bir söz söylemesin ki ancak yanında hazır bir gözetçi vardır."

Âyet: 19

وَجَآءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذٰلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Ölüm baygınlığı da gerçek olarak gelmiştir: "Bu kendisinden kaçar olduğun şeydir" (denilir.)"

Âyet: 20

وَنُفِخَ فِى الصُّورِ ذٰلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Sûra da üfürülmüştür. İşte bu vaîdin günüdür."

Âyet: 21

وَجَآءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَآئِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Her nefs, yanında bir sürücü, bir de şahid olarak gelmiştir."

Âyet: 22

لَقَدْ كُنْتَ فِى غَفْلَةٍ مِنْ هٰذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَآءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Andolsun bundan gaflette idin de, senden örtünü açtık. Görüşün de bu gün keskindir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ geçen âyetlerde örnekler vererek helâk ettiği milletleri ve onların inkâr ettiği öldükten sonra dirilme hakkında kesin delil verdikten sonra insan hakkındaki bilgisini hatırlatmak üzere:

1- "Andolsun insanı yarattık. Nefsinin kendisine vesvese verdiği şeyi de biliyoruz..." buyuruyor. Allâh yemin ederek mahlukatın en mükemmeli, en kabiliyetli ve bütün mahlukatı emrine alacak kadar akla, imkanlara sahip olan insanı yarattığını ve onun içinden geçenleri dahi bildiğini hatırlatıyor ve:

"...Biz ona şah damarından da daha yakınız" buyuruyor. İnsanın boynunu ön iki tarafında bulunan kalın iki damarı zikrederek bütün damarlarına ve hücrelerine de işaretle bunlardan daha yakın olduğunu, bu derece insan hakkında bilgisi bulunduğunu, hiç kimsenin Allâh'ın bilgisinden uzak kalamayacağını ondan hiçbir şeyi gizleyemeyeceğini hatırlatıyor. Ayrıca:

2- "Sağdan ve soldan gözetleyen iki alıcı aldığı zamanı hatırla" buyuruyor. Her insanın sağından ve solundan onu dikkatle gözetleyen onun sözlerini alan, hareketlerini tespit eden iki meleğin gördüklerini ve işittiklerini yazarak, tesbit ettiği zamanı hatırla. Allâh kendisi mükemmel bildiği halde ayrıca iki melek vazifelendirmiştir. "Kiramen Kâtibin" denilen bu melekler, o kimsenin bütün sözlerini ve işlerini yazarlar. Şimdiki tabirle banda alırlar. Herkes bu hakîkati bilerek sözüne, pozuna dikkat etmeli. Kimse:

3- "Bir söz söylemesin ki ancak yanında hazır bir gözetici vardır." Her insanın yanında devamlı hazır bulunan bu melekler gözetleyerek onun iyi veya kötü yaptıklarını ve söylediklerini hemen tespit ederler. Ancak soldaki melek tevbe istiğfar etmesini bekler. Tevbe ederse yazmaz. Etmezse, yazar. Bu kimsenin ömrü biter ve:

4- "Ölüm baygınlığı da gerçek olarak gelmiştir: " Bu kendisinden kaçar olduğun şeydir" (denilir.)" Ömrünün sonu gelince, Allâh'ın yarattığı sebeple iradesinden çıkar, bayılır veya ansızın ölüm gerçekleşir. İşte bu sırada kendisine "kaçtığın ölüm gelmiştir" denilir. Aradan geçecek zamanlar geçer ve:

5- "Sûra da üfürülmüştür. İşte bu va'din günüdür" denilir. Yani ikinci dirilme sûru üfürülür ve dirilir. İşte o zaman kendisine: "Hani inkâr ettin de Allâh sana azabı va'detmişti ya. İşte seni tehdit eder gün bu gündür" denilir. Bu sırada:

6- "Her nefs yanında bir sürücü, bir de şahit olarak gelmiştir." Sürücü ile şahit hakkında ihtilaflar vardır. En doğru görüleni de, onu bir

melek mahşere sürerken diğer bir melek de onun iyi veya kötü amellerine şahitlik eder. Elleri ayakları da şahitlik yapar. Sonra:

7- "Andolsun bundan gaflette idin de, senden örtünü açtık. Görüşün de bu gün keskindir." denilir. Ey insan! Andolsun sen bu mahşer gününden gafil idin. Sanki üzerinde bir örtü vardı da göremiyordun. Ama şimdi bu örtü açıldı. Gözün de çok keskin. Bakabildiğin kadar bak. Görebildiğin kadar gör. Artık iş işten geçti. Çekebildiğin kadar çek. Bu azabın sonu yok.

(Âl-i Imran 181. Yûnus 7. 92. Nahl 4. 108. Kehf 99, 100. Meryem 86, 79. Hacc 2. Tâha 102. Enbiyâ 97. Nûr 24. Rûm 7. Secde 7-9. Yâsin 12, 51, 65, 77. Zümer 68, 71. Nebe 18. İnfitâr 10-12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 23

وَقَالَ قَرِينُهُ هٰذَا مَا لَدَىَّ عَتِيدٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Arkadaşı da: "işte şu yanımda olan hazırdır" dedi."

Âyet: 24, 25

اَلْقِيَا فِى جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٢٤﴾

مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُرِيبٍ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Hayırı çokça men eden, şüpheci aşırı giden her inatçı kâfiri cehenneme atın."

Âyet: 26

اَلَّذِى جَعَلَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَاَلْقِيَاهُ فِى الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Allâh'la beraber başka bir ilah edinen onu, şiddetli azaba atın."

Âyet: 27

قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَآ اَطْغَيْتُهُ وَلٰكِنْ كَانَ فِى ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Arkadaşı: "Ey Rabbimiz! Onu azdırmadım. Fakat uzak bir sapıklık içinde idi" dedi."

Âyet: 28

قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَىَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ اِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾

Meâli:

""Huzurumda tartışmayın. Size önceden va'di yapmıştım" buyurdu."

Âyet: 29

مَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَىَّ وَمَآ اَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Yanımda söz değiştirilmez. Ben kullara zulmeden de değilim."

Âyet: 30

يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَاْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Cehenneme: "doldun mu?" diyeceğimiz gün: "artış var mı?" diyecek."

ÎZAHLARI:

Dünyada yanında olan ve kendisini gözetleyip işlediğini ve söylediğini yazan arkadaşı melek:

1- "...İşte şu yanımda olan hazırdır" dedi. Ey Allâh'ım! Beni vekil ettiğin kimse, işte şu yanımda bulunan amellerini ve sözlerini yazdığım kimse amelleri de işte şu defter, deyince Allâh, onu süren ve şahitlik eden iki meleğe:

2- "Hayırı çokça men eden, şüpheci aşırı giden her inatçı kâfiri cehenneme atın" buyurur. "Devamlı ve ısrarla hayır yapmayı men eden, herkesi şüphelere düşüren, hakka tecavüzde aşırı giden zulümkâr ve inatçı kâfir mi? Kâfir olanı atın cehenneme." emrini veren Allâh devamla:

3- "Allâh'la beraber başka bir ilah edinen, onu, şiddetli azaba atın" buyuracak. Kendini ve her şeyi yaratan Allâh'la birlikte başka bir ilah edinerek Allâh'a ortak yapan bu müşriki, azabı şiddetli olan cehenneme atın, buyurduktan sonra arkadaşı şeytan:

4- "Ey Rabbimiz! Onu azdırmadım. Fakat uzak bir sapıklık içinde idi" dedi. O da buna itiraz ederek: "Beni bu şeytan saptırdı" gibi sözler uzayınca Allâh:

5- "Huzurumda tartışmayın. Size önceden va'di yapmıştım" buyurdu. Artık huzurumda çekişmeyin. Daha önceden size bu azap haberini vermiştim.

6- "Yanımda söz değiştirilmez. Ben kullara zulmeden de değilim" buyuracak. Benim sözüm kat'iyyen değişmez. Emrimden çıkanlara ceza sözü vermiştim. Artık bu hak ettiğiniz ceza kaldırılmaz. Ben kullarıma zulmetmem. Ancak onlar kendilerine zulmederler.

7- "Cehenneme: "doldun mu?" diyeceğimiz gün "artış var mı?" diyecek. Cehennemlikler cehenneme atıldıktan sonra "doldun mu" dediğimiz zaman, o da: "Daha var mı? Artırın, daha çok getirin" cevabını verecek. "haberimiz olmadı" demesinler.

(Nisâ 38. En'âm 119. Arâf 38, 39. Enfâl 51. Tevbe 10, 68. Hıcr 96. İbrâhîm 36. Hacc 10. Mü'minûn 117. Furkân 17. Şuarâ 99-102. Ahzâb 67, 68. Zümer 31. Fussılet 25, 46. Zariyât 51. Zuhruf 36-38. Kalem 11-14. Mutaffifin 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 31

وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Cennet de Müttegîlere uzak olmayarak yaklaştırılmıştır."

Âyet: 32

هٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"İşte bu her (hakka) dönen, (haddi) koruyan için va'dolunduğunuz şeydir."

Âyet: 33

مَنْ خَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Gıyaben Allâh'tan korkan (hakka) yönelen bir kalple gelen için."

Âyet: 34

﴿ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ۖ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾﴾

Meâli:

"Oraya selametle girin. Bu ebedilik günüdür."

Âyet: 35

﴿لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾﴾

Meâli:

"Orada onlar için dileyecekleri şeyler var. Katımızda fazlası da var."

ÎZAHLARI:

Kâfirlerin,müşriklerin, şeytanı arkadaş edinmelerini akıbetlerinin açıklamasından sonra, mü'minlerin, müttegîlerin Saadetini beyan etmek üzere:

1- "Cennet de, müttegîlere uzak olmayarak yaklaştırılmıştır." Buyruluyor. Allâh'ın emirlerini dikkatle yerine getirmeye çalışan, nehiylerinden de özenle çekinmeye gayret eden müttegîler için cennet hiç de uzak değil. Aksine ayaklarına kadar yaklaştırılmıştır. İçinde her çeşit nimetler dolu olan cennet önlerine kadar getirilmiştir. Melekler de:

2- "İşte bu (hakka) dönen (haddi) koruyan için va'd olunduğunuz şeydir." Demişlerdir. "Ey mü'minler! Bâtılı bırakın hakka dönün, îmanını, ahlakını, haddini harekâtını koruyan sizler için Allâh'ın size va'd ettiği şeyler işte bunlardır. Ne mutlu sizlere." demişlerdir. Devamla:

3- "Gıyaben Allâh'tan korkan (hakka) yönelen bir kalbe gelen için."demişlerdir.

Allâh'ı görmediği halde O'nun varlığına inanan ve içine O'nun korkusunu yerleştiren, yönünü hakka çeviren bir kalbe Allâh'ın huzuruna gelenler içindir bu nimetler. Yine melekler devam ederek:

4- "Oraya selametle girip bu edebilik günüdür."derler. Siz endişeden, korkudan emin olarak, selametle saadetle ve huzur içinde cennete girin. İşte bu gün, ebedilik günüdür ölümün olmayacağı, nimetlerin

kesilmeyeceği, saadetin sürüp gideceği gündür. Gözleriniz aydın olsun, gönülleriniz şad olsun.

(Ra'd 23, 24. Hıcr 45, 46. Nahl 31, 32. Furkan 16. Enbiyâ 103. Şuara 89, 90 Yasin 11. Saffat 84 Zümer 34, 73. Şura 22. Fussılet 30, 31. Tekvir 13. Beyyine 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 36

وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ اَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِى الْبِلَادِ ؕ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Onlardan önceki nesilden niceleri de helâk ettik. Onlar kuvvet bakımından kendilerinden daha çetindi de beldelerde araştırdılar. Var mı bir kaçacak yer?"

Âyet: 37

اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَذِكْرٰى لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ اَوْ اَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunda kedisinin kalbi olan veya o şahid olarak kulak veren kimse için elbette öğüt vardır."

Âyet: 38

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ ۖ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Andolsun gökler ile yeri ve bunların arasındakileri altı günde yarattık da bize bir yorgunluk bile dokunmadı."

Âyet: 39

فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ

الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Artık sözlerine sabret güneşin doğmasından önce ve batmasından evvel de Rabbinin hamdi ile tesbih et."

Âyet: 40

وَمِنَ الَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَارَ السُّجُودِ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Geceden bir vakitte ve secdelerin ardından o'nu tesbih et."

İZAHLARI:

Rasulüm Habibim! Sen müşriklerin tutumundan hiç üzülme.

1- "Onlardan önceki nesilden nicelerini de helâk ettik. Onlar kuvvet bakımından kendileri daha çetindi de beldelerde araştırdılar. Var mı kaçacak bir yer?" Sana karşı çıkan Mekke müşriklerinden önce milletlerden nicelerini peygamberlerine karşı geldiklerinden ve şirklerinden dolayı helâk ettik. Hem de onlar bunlardan daha güçlü, daha ileri idiler. Mal kazanmaları için diyar diyar dolaştılar, araştırdılar. Ölümden kaçmak için de çok çaba harcadılar. Ama bulamadılar. Var mı kaçıp kurtulacak yer? Asla.

2- "Şüphesiz bunda kendisinin kalbi olan veya o şahid olarak kulak veren kimse için elbette öğüt vardır." Muhakkak bu geçmiş devirlerdeki helâk olanlarda îman eden kalbi olan, çalışan aklı bulunan ve iyi düşünenler için alacakları ibretler ve öğütler vardır.

3- "Andolsun gökler ile yeri ve bunların arasındakileri altı günde yarattık da bize bir yorgunluk bile dokunmadı." Onların gördükleri gökleri, yeri ve onların arasında bulunan her şeyi altı günde yarattık da, en ufak da olsa bize bir yorgunluk gelmedi. Hâl böyle iken, onları diriltmek bana zor mu gelecek? Bir emirle her şey oluverir. Onlar inkâr ededursunlar. Yersiz lüzumsuz söylenedursunlar.

4- "Artık sözlerine sabret, güneşin doğumundan önce ve batmasından evvel de Rabbinin hamdi ile tesbih et." O kâfirlerin geveledikleri sözlere karşı metin ol. Ben onların işini bitireceğim. Sen güneş batmadan önce ikindi namazını kıl. Doğmadan önce de sabah namazını kıl. Böylece Rabbinin hamdi ile O'nu tesbih ve tenzih et. O her şeye kâdirdir. Devamla:

5- "Geceden bir vakitte ve secdelerin ardında O'nu tesbih et." Geceden akşam ve yatsı vaktinde, gündüzün öğle vaktinde de namazı kıl, bu namazların ardında da ikişer rek'at sünnet kıl. Her namazını kıl, bu namazların ardında da otuz üç kere, tesbih, otuz üç tahmid, otuz üç kere de tekbir söyle. O kâfirleri bana bırak.

Bu hususdaki geniş bilgileri fıkıh kitaplarından öğrenelim.

(En'am 6. Araf 54. Yûnus 3, 13. Hûd 7. Hıcr 97, 98. İsra 17. Meryem 74, 98. Taha. 128, 130. Furkan 59. Ankebut 51. Kasas 58. Secde 4. 26. Yasin 31. Sad 17. Zümer 21. Gafir 55. Ahkaf 33. Hadid 4. Müzzemmil 10. âyetleri da okuyalım.)

Âyet: 41

وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Yakın bir yerden çağıranın ünleyeceği günü de dinle."

Âyet: 42

يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Çığlığı hak olarak işitecekleri gün. Bu, çıkış günüdür."

Âyet: 43

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz yok mu biz, yaşatır ve öldürürüz. Dönüş de ancak bizedir."

Âyet: 44

يَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Kendilerinden yerin sür'atle yarılacağı gün. Bu bir toplanmaktır. Bize kolaydır."

Âyet: 45

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Biz söyleyecekleri şeyi biliyoruz. Sen onların üzerinde bir zorba da değilsin. Va'dimden korkan kimselere de, Kur'ânla ögüt ver."

İZAHLARI:

Allâhü zülcelâl, kıyâmeti haber vererek Rasûlüne hitaben:

1- "Yakın bir yerden çağıranın ünleyeceği günü de dinle." Buyuruyor. Habibim! Kıyâmet koparken herkesin yakınında imiş gibi duyulan Allâh'ın emrettiği meleğin ünleyeceği gün, onun sesini dinle.

2- "Çığlığı hak olarak işitecekleri gün. Bu çıkış günüdür." O gün, o çılgın sesi kesin bir hak olarak herkesin kolayca işitecekleri işte bu gündür. İşte bu gün, kabirlerden dirilerek çıkacakları gündür.

3- "Şüphesiz biz yok mu biz, yaşatır ve öldürürüz. Dönüş de ancak bizedir." Biz dünyada yaşatırız ve öldürürüz. Sonra diriltir ve huzurumuza döndürürüz. Başka gidebilecekleri bir yer yoktur.

4- "Kendilerinden yerin süratle yarılacağı gün. Bu toplanmaktır. Bize kolaydır." Yer çarçabuk yarılır, insanlar dirilerek çıkar. Bu bir mahşerde toplanmadır. Bize çok kolaydır. Bir emir yeterlidir.

5- "Biz söylenecekleri şeyi biliyoruz. Sen onların üzerinde bir zorba değilsin. Va'dimden korkan kimseler de Kur'ânla öğüt ver." Habibim! Biz onların sözlerini biliyoruz. Sen onlara baskı yapan biri değilsin. Benim azap va'dimden korkan kimseleri Kur'ân ahkamıyla uyarır, nasihat edersin.

(Bakara 28. Âl-i Imran 156. Araf 158. Tevbe 116. Yûnus 56. Nahl 103. Tâha 104. Mü'minûn 41, 90. Meryem 90. Yâsin 51-53. Ğafir 32, 33, 68. Duhân 8. Hadid 2, Ğaşiye 21, 22. âyetleri de okuyalım.)

KÂF SÛRESİNİN SONU